

ÇORUM
2018

Birinci Basım

Kasım 2018

Editörler

Turhan CANDAN

Prof Dr. Meral DEMİRYÜREK

Halit YILDIRIM

Baskı Cilt

Dumat Ofset / Ankara

Grafik Tasarım

Pegasus Görsel İletişim Hizmetleri / Çorum

Kapak Fotoğrafı

Recep MEBET

ISBN:978-605-81443-1-6

İsteme Adresi

Çorum Belediyesi Kent Arşivi

Yeniyol Mh. Gazi Cd. Turgut Özal İş Mrkz Kat:4

ÇORUM

Tel:0 364 225 08 10 / 1539 / 1541

Bu Eser Çorum Belediyesi Kültür Yayınıdır.

PARA İLE SATILMAZ

TAKDİM

Yerel yönetimler buldukları yeri daha yaşanabilir hale getirmek için şehrin fizikî, sosyal ve kültürel estetiğine ait hizmet üreten kurumlardır. Çorum Belediyesi olarak bir yandan hemşehrilerimizin yaşamını kolaylaştıran fizikî ve sosyal hizmetlerimizi sürdürüyor, bir yandan da tarihî ve kültürel mirasımıza sahip çıkan çalışmalar yapıyoruz. Bunların yanında kurumlarımızın, sivil toplum kuruluşlarımızın şehrimize değer katan faaliyetlerine destek veriyoruz.

Çorum Belediyesi olarak şehrimizin her alanda tanıtılması, kültürel zenginliğinin ortaya çıkarılarak tüm dünya halklarının dikkatine sunulması için yoğun bir çaba içerisindeyiz. Tarihsel zenginliğinin yanı sıra, coğrafi özellikleri, kültür ve sanat birikimine kadar geniş bir yelpazede Çorum'un sahip olduğu muhteşem birikimi tanıtmak için gayret gösteriyoruz.

Geçmişten günümüze intikal eden tüm kültürel mirası ve değerlerimizi vatandaşlarımızın rahatlıkla ulaşabileceği şekilde arşivliyoruz. “Kültürel Belediyecilik” anlayışıyla Çorum’u bir kültür ve sanat şehrine dönüştüren kapsamlı proje ve yatırımlarımıza devam ediyoruz. Çorum’un gelişimine katkı sağlayan, Çorum’un folklorik yapısını daha etkin şekilde tanıtmaya mücadelesi veren tüm kişi ve kuruluşların her zaman yanındayız.

Şehrimizde yetişen ve eğitim, kültür, sanat, edebiyat, tarih gibi alanlarda insanlığa eserler bırakan, hizmet eden öncü değerlerin unutulmaması için de önemli çalışmalar yapıyoruz. Geçmiş ve gelecek arasında köprü kuran, dünün değerlerini bugüne, bugünün değerlerini de zenginleştirerek yarına taşıyan bilgi ve belgeleri kitaplaştırıyoruz. Bu eserlerin basım ve yayımını sağlıyoruz.

Yakın tarihimiz, edebiyatımız, şehrimizin sosyal yaşamıyla ilgili birçok esere kaynaklık eden, derleyen, bu alanlarda kitaplar yazan Abdulkadir Ozulu Hocamızın kültür hayatımıza katkılarının anlatıldığı bu eseri de Belediyemiz Kültür Yayınları arasında neşrediyoruz.

Elinizdeki kitabı şehrimizin yetiştirdiği önemli ilim adamlarından biri olan Abdulkadir Ozulu Hocamıza vefa niyetiyle hazırladık. Siyasetten edebiyata çok geniş bir yelpazede milli ve manevi değerleri sahiplenen öğrenciler, ilim adamları, iş adamları yetiştiren Hocamıza minnet ve şükranlarımı sunuyorum. “Abdulkadir Ozulu’ya Armağan” adlı eserde hocamızla ilgili samimi düşüncelerini paylaşan tüm yazarlara teşekkür ediyorum.

ZEKİ GÜL
BELEDİYE BAŞKANI

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	7
Ahmet Sami CEYLAN / Şehre Anlam Katan İnsanlar	9
Erol KAVUNCU / Örnek İnsan, Örnek Hoca: OZULU	11
Zeki GÜL / Abdulkadir OZULU Hoca	13
Prof. Dr. Reha Metin ALKAN / Geçmişten Geleceğe...	16
Turhan CANDAN / Tuz Kokulu Adam...	18
Prof. Dr. Meral DEMİRYÜREK / Abdulkadir OZULU ile Söyleşi	20
Prof. Dr. Ahmet Lütfi KAZANCI / Arkadaşım Abdulkadir OZULU	32
Prof. Dr. Suat KIYAK / Abdulkadir OZULU...	40
Prof. Dr. Yavuz Bayram / Çorum'un Kültürel Birikimi...	44
Prof. Dr. Mehmet DEMİRYÜREK / Çorum Sancağı İhtisab Rüsûmu...	48
Prof. Dr. Kâşif Hamdi OKUR / Şerefül-mekân bi'l-mekân...	61
Prof. Dr. Mehmet EVKURAN / Dünyayı Sevmek Üzerine...	65
Dr. İsmet ALTIKARDEŞ / Abdulkadir OZULU Anısına...	72
Dr. Atiye NAZLI / Masallarda Toplumsal Eğitim Anlayışı EK / Padişahın Konuşamayan Kızı	78 84
Dr. Hiclâl DEMİR / Klasik Türk Şiirinde "Deve"...	87
EK / Mazmûn-ı Şütürân	102
Dr. Elif AYAN NİZAM / Merzifonlu Dedezâde Mehmed...	105
Arş. Gör. Altuğ ORTAKCI / ...Eşref Ertekin'in Günlükleri	116
Dr. Mustafa BİLGİN / Dürüstlüğe Karşı Müsamaha	143
Hacı Ahmet SEZİKLİ / Bir Eğitim ve Kültür Adamı Abdülkadir Ozulu	145
Sadettin YÜCEL / Tesadüf Yok Tevafuk Var	148
Ali ILICA / Danışmendim Edib-i Kâmil OZULU Hocam	150
Ali ÖZÜDOĞRU / Çorum'un Kültür Abidesi Abdulkadir OZULU Hoca	157
İrfan YİĞİT / Abidevi Şahsiyet Abdulkadir OZULU Hocam	159
Halil UZUN / Zor Durumdaki Öğrenci ve OZULU Hoca	161
Mustafa ERCAN / Hocam: Abdulkadir OZULU	162
Ümit UZEL / Abdulkadir OZULU	164
Atillâ LÂÇİN / Yaşdaşım Abdulkadir OZULU	165
Oğuz LEBLEBİCİOĞLU / Abdulkadir OZULU	177
Bahri GÜVEN / Abdulkadir Ozulu'nun Sanatçı Yönü...	179
Hasan TULUK / Gönül Dostum Abdulkadir OZULU	191
Fikrettin ÇIPLAK / Öğrenciliğinden Günümüze...	193
Mehmet Şakir ÇIPLAK / Mecâlis-i Hamse	200
Kâzım ALKAN / Hocam ve Dostum Abdulkadir OZULU	207
Mehmet TATLISU / Çorum Kültürüne Adanmış Bir Hayat...	211

Ethem ERKOÇ / OZULU'nun Kentin Meşhur Simalarıyla Söyleşileri	216
Fazlı KOÇAK / Değerli İnsan Abdulkadir OZULU	222
Nevzat KÖKEN / Abdulkadir Hocamla Hatıralarım	227
Muzaffer GÜNDOĞAR / Kentin Yakasındaki Onur ve Gurur Madalyası...	233
Enver LEBLEBİCİOĞLU / Abdulkadir OZULU ile Anılar	254
Selahattin AYDEMİR / Müstesna İnsanlar	255
Mustafa ÖZÇATALBAŞ / Hah Şöyle!	263
Gazanfer ERYÜKSEL / Toplumsal Bellek ve Aydının Görevi...	265
Metin DEMİRCİ / Bir Çorum Beyefendisi Abdulkadir OZULU Bey	268
Şahin ERTÜRK / Abdulkadir Ozulu'nun Sosyal Sorumluluğu	271
İbrahim GÖSTERİR / Bir Değerler Eğitimsi Olarak Abdulkadir OZULU	272
Can YOKSUL / Kafkaslar-Kırım-Abdulkadir OZULU	281
Sedat AKÇAKOYUNLUOĞLU / Zor Yıllar...	293
Mustafa GÖKGÖZ / Komşumuz Kadir Abi	297
Gülesin Ağbal DEMİRER / Bir Şehri Sevmek...	301
Erol TAŞKAN / Yeşil Eriğin Acı Dolu Hikâyesi	303
Recep MEBET / Bilge Adam 'OZULU HOCA'	305
Mehmet OKUMUŞ / Deryâdil	307
Celalettin ÖZCAN / Arkadaşım Abdulkadir OZULU	309
Sıdika GÜNDEREN / Kız Okulunda Öğretmenlik Kolay Olmasa Gerek	311
Ayhan BOYRAZ / Öncülerin İzinde Kutlu Bir Yürüyüş	312
Feyyaz CAMCI / Fedakârdır... Sorumluluğu Kalbinde Hisseden	315
Sefer KURTARAN / OZULU Hocama Saygılarımla	318
Yaşar UZUN / Abdulkadir OZULU Denince	320
Mehmet Ali KURU / Çorum'un Yetiştirdiği Önemli Bir Şahsiyet...	322
Halit YILDIRIM / Ana-Baba Gibi Bir Öğretmen: OZULU	327
Rabia-Nihal-Mustafa OZULU / Amcamız Abdulkadir OZULU	333
Osman AKSEL / Yeğen Ağa, Kadir Ağa'yı Anlatıyor!	337
Funda OZULU / Babam (Kayınpederim) Abdulkadir OZULU	341
Dr. Esra OZULU ÜNSAL / Babam ve Ben	342
Murat OZULU / Abdulkadir OZULU Kim mi?	344
Ufuk OZULU / Benim Dedem	346
İpek OZULU / Biricik Dedem	347
ŞİİR ve ÖYKÜLERİNDEN ÖRNEKLER	348
BESTELENEN ŞİİRLERİ VE NOTALARI	368
GEÇMİŞ ZAMAN HATIRALARI	374
ALBÜMLERDE KALANLAR	387

ÖNSÖZ

Tarihe not düşmek hem zordur, hem de insana haz verir. Bir de tarihe not düşenleri tekrar tarihin arşivine dâhil etme çabası vardır ki dikkat ve titizlik gerektirir. Zamanın üzerinize yüklediği bu vazifeyi ifa etmenin vicdani rahatlığı, mutluluğu ise kelimelerle anlatılacak gibi değildir.

Bizler, el verenler sayesinde, ikinci kısmı gerçekleştirmeye aday olduk.

Kolay değil, bir çınarın köklerinden alıp dallarına, yapraklarına aktardığı rayihaları, renkleri, çizgileri gölgesine sığınanlara aktarması gibi bir hayatın sahibi yetmişlik bir ulu bilgeyi tarihe arz etmek...

Bir kıvılcım, bir cesaret, gaiplerden gelen “Hadi” emri yüreklerdeki sevgi ve saygıyla birleşince kalem kelam ile yazı kâğıt ile buluşuverdi. *Abdulkadir Ozulu'ya Armağan* kitabı için yola revan olundu.

Belki bir sürpriz yapılabilirdi, ama karşımızda yufka yürekliliği, sevecenliği, hoşgörüsü yanında titizliği ile de meşhur olan bir mümtaz şahsiyet vardı. O hayatı boyunca tertibin, düzenin, ciddiyetin de timsali olmuş birisiydi. Ona böyle bir şey yapmaya doğrusu cesaret edemedik. Abdulkadir Ozulu Hocamızı ziyaret ederek fikrimizi şu şekilde açtık:

“Hocam, müsaadeniz olursa biz size bir armağan kitap hazırlamak istiyoruz. Sizin bu ülke edebiyatına, bu şehrin kültürüne, tarihine, folkloruna yapmış olduğunuz hizmetler böyle bir vefayı fazlasıyla hak ediyor. Bizler de bu şehirde hem Belediye olarak, hem Üniversite olarak hem de eli kalem tutan öğrencileriniz olarak bunu kendimize tarihî bir görev addediyoruz. Lütfen bizi kırmayınız.”

Hoca bizleri dikkatle süzdükten sonra “Nasıl yapacaksınız?” diye sordu. Biz de “Sizleri tanıyan herkesten birer yazı isteyeceğiz. Sizin ilave edeceğimiz isimleri de bu kervana dâhil edeceğiz.” dedik. Hocanın onayını aldıktan sonra Haziran 2018 itibarıyla harekete geçtik.

Kime bu teklifi götürdüysük ilk yorum hep “Çok iyi düşünülmüşsünüz. Ozulu Hoca bunu hak ediyor.” şeklinde oldu.

Ardından “Böyle bir projede olmak bizim için bir gurur vesilesidir. Ancak Hocaya layık şeyler yazamamak bizi ürkütüyor.” diye de eklediler. Ama sonuçta elinizde tutmuş olduğunuz bu zengin içerikli eser ortaya çıktı.

Aslında isim listemiz daha uzundu. Fakat bazıları rahatsızlığı nedeniyle, bazıları da il dışında, yurt dışında oldukları için yazmak istedikleri halde yazamadılar. Belki biz de bazı isimleri unuttuk. Eksiklik varsa bizden kaynaklanmıştır diyerek peşinen özür diliyoruz.

Kitapta, Abdulkadir Ozulu Hocamızın yayımlanmamış bazı şiir ve öyküleri ile fotoğraf albümünden bir seçkiye yer verdik. Ayrıca bestelenen şiirleri de notalarıyla birlikte eklendi.

Bu çalışmada, en başta, bizleri kırmayıp teklifimizi kabul eden Abdulkadir Ozulu Hocamız ile Ozulu ailesinin tüm fertleri olmak üzere, yazılarıyla katkıda bulunan, mazereti nedeniyle yazamasa da yol gösteren, yön veren, emeği geçen herkese teşekkür ediyoruz.

İşin mutfağında bizlere destek olan Çorum Belediyesi Kültür Müdürlüğü, Kent Arşivi yönetici ve çalışanlarına hassaten teşekkürü bir borç biliriz.

Projemizi sahiplenen Belediye Başkanımız Sayın Zeki Gül’ün şahsında Çorum Belediyesine ve Kent Konseyine, Rektörümüz Sayın Prof. Dr. Reha Metin Alkan’ın şahsında Hitit Üniversitesine çok teşekkür ediyoruz.

Bu çalışmamız ile bir vazifeyi ifa etmenin vicdanî rahatlığıyla tüm okurlarımızı gönülden selamlıyoruz.

Son olarak kıymetli hocamız Sayın Abdulkadir Ozulu’ya sağlıklı, mutlu, uzun ömürler diliyoruz.

14 Ekim 2018, Çorum

Editörler

Turhan CANDAN
Çorum Belediyesi
Başkan Yardımcısı

Prof. Dr. Meral DEMİRYÜREK
Hitit Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm Başkanı

Halit YILDIRIM
Şair-Yazar
Mühendis

Şehre Anlam Katan İnsanlar Ahmet Sami CEYLAN*

“İnsan, şehri inşa ederken, aslında taşın toprağın arasında kendisini inşa eder. Gönülde her ne var ise, şehir olarak görünür. Gönülü taş olanın şehri taş, gönülü aşk ile dolu olanın şehri gülistan olur.”

Hacı Bayram-ı Veli

Şehir der geçeriz. Şehir nedir diye bir soruya muhatap olduğumuzda ise üç aşağı beş yukarı “İçinde yolları, binaları, çarşısı pazarı, parkı bahçesi, kamu ve özel kurumları, okulu olan bir dizi binalar manzumesi...” deriz sanırım.

Bir şehir hayal edin. Yollarıyla, çarşısıyla, pazarıyla, binalarıyla ve tüm diğer müstemilatıyla. Fakat içinde insan olmayan sessiz, ıssız bir şehir... Ne kadar ürkütücü değil mi?

Yine bir şehir hayal edin içinde insanları olan. Ama birbirinden habersiz, sürekli oraya buraya koşturan insanlar... Birbirine zarar veren, yakan, yıkan insanlar. Yine ürkütücü değil mi? Böyle bir şehir de de yaşamak istemezsiniz şüphesiz.

Şimdi de bir şehir düşünün; parklarında cıvı cıvı çocukların oynadığı, insanların birbirine gayet saygılı olduğu, huzurun hâkim olduğu... Herkesin kendi işinde gücünde olduğu bir şehir... İşte böyle bir şehirde herkes yaşamak ister değil mi? O zaman şehir demek insan demek, insan demek şehir demek diyebiliriz sanırım.

Evet dostlar, şehirleri şehir yapan binalarından, sokaklarından, çarşısından pazarından ziyade insanlarıdır. Şehirdeki her yapı da insanlara hizmet amacıyla yapılmıştır. Şehre insan zaviyesinden baktığımızda parkındaki ağaçlar bizimle konuşur. Duvardaki taş, çatıdaki tuğla, kaldırımdaki bordür hep bize bir şeyler anlatır. Şadırvanında su sesi aşına olduğumuz eski bir şarkının nakaratı gibidir. Geçmişten geleceğe bir sohbettir başlar. Bir caminin avlusunda kadim bir çınarın yaprakları rüzgâr estikçe köklerine gizlediği sırlarını ifşa eder hışıır hışıır.

* Çorum Milletvekili

Şehirlerde kimi insanlar vardır ki tıpkı bu çınarlar gibidir. Kollarını dört bir yana salar, yaprakları ile gölgeler bağrına sığınanları. Köklerindeki şehrin en bilinmeyen hikâyelerini aktarır yeni nesillere... Onların sohbetleri bir farklı tatlıdır. Alır götürür sizi yüzünü dahi görmediğiniz dedelerinizin zamanlarına. Hele hele bir de bu bilgilerini yazanlar var ya... Zamanın elinden kurtarılan bu hatıraları sayfalara aktaran bu insanlar şehrin hafızaları gibidir. Ulu çınarlar gibi hem huzur verir gölgesine sığınanlara, hem de bilgi ile emzirir ilme, irfana aç olan gönülleri...

İşte benim gözümde Abdulkadir Ozulu Hocamız da böyle bir ulu çınardır. Yıllarca bu şehrin insanlarına hocalık yapmış, gölgesinde birçok insan yetiştirmiş ulu bir çınar...

Hocalıktan emekli olunmayacağının bilinciyle resmi olarak bu kutsal vazifesinden ayrılrsa da bu zamana değin yılmadan, bıkmadan, usanmadan gönüllü olarak şehrin insanlarını aydınlatmaya devam etmiştir. Geride bıraktığı eserleri onun ismini ilanihaye yaşatacak hacimde ve hususiyettedir. Belki birçoğumuzun okumayı bile gözümüzün kesmeyeceği devasa eserleri sabırla, iğne ile kuyu kazarcasına, bir derviş sabrıyla harf harf işlemiş bir kültür işçisidir.

Ozulu Hoca gibi insanlar yaşadıkları şehir için en büyük kıymettir. İşte Çorum böyle bir bilgiyi bağrında büyüten, yetiştiren, yaşatan şanslı bir şehirdir. Bu vesileyle kıymetli hocamız Abdulkadir Ozulu için hazırlanan bu kitapta yer aldığım için ben de kendimi şanslı addediyorum. Hocamıza sağlıklı nice uzun yıllar dilerken, kitabın hazırlanmasında emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

Örnek İnsan, Örnek Hoca: Ozulu Erol KAVUNCU*

Hayat; beşikten mezara doğru bir seyr-ü sefer gibidir. Ama aslında mezar ebedi hayatın giriş kapısıdır ve dünya bizler için bir imtihan yeridir. İnsanoğlu iş olsun diye bu dünyaya gönderilmiş de değildir. Üzerimizde yaratıcımızın yüklediği sorumluluklar, görevler vardır. Bize hayat olarak bahşedilen nefes sayısını nerede sarf ettiğimizden sorgulanacağımız büyük gün için hazırlıklı olmak, ona göre bir hayat sürmek zorundayız. Kısacası Kur'an ifadesiyle başıboş değiliz.

Kimi insanlar bunun şuurunda hareket ederek hayatlarını örnek biçimde yaşadılar. Yaşadıkları dönemde örnek oldular etraflarına. Belki acı çektiler, çile çektiler. Taşındıkları davanın misyonu karşılıklarına çetin düşmanlar çıkardı. Ama yılmadılar, canları pahasına davalarından vazgeçmediler. Peygamberler, Salihler, evliyalar, mütefekkirler bu şekilde mücadelede bulundular ve kıymetlerini bilenler arasında göz kamaştırıcı bir hayat yaşadılar.

Sanırım, bu dünyada en önemli işlerden birisi iyi insan yetiştirmektir. Hazreti Peygamberin de buyurduğu gibi en hayırlı insan, öğrenen ve öğreten insandır.

Hocalarımıza hep bu gözle bakmışımdır. Onlar tıpkı bir gül bahçesine girer gibi sınıflarına girerler ve bir bahçıvan edasıyla gül yetiştirmeye gayret ettiler. Bu uğurda bir ömür harcadılar. Emekli oldular ama vazifeleri bitmedi. Sürekli öğrendiler ve öğrettiler. Değdikleri, dokundukları her yeri, her gönlü gülzara çevirdiler. Bir nakkaş gibi şekil verdiler ruhlara, kalplere, kişiliklere, kimliklere...

İşte Ozulu Hocamız da bu kafileden bir isimdi.

İmam Hatip Okulunda okuduğumuz yıllar ülkemiz için sıkıntılı yıllardı. Sağ - sol çatışmalarının yaşandığı bu dönemde gençliğe hükmetmek, onları bu ateş hattından uzak tutmak, hem öğretmek hem de eğitmek kolay değildi. Ekonomik olarak çoğu zar zor okuyan öğrencileri gözetmek, ihtiyaçlarını imkânlar ölçüsünde karşılamak için çabalamak... Gençlerin zararlı yerlere gitmesini, kötü alışkanlıklar kazanmasını engellemek için tebdili kıyafet gece

* Çorum Milletvekili

gündüz sokaklarda, ara mahallelerde, izbelerde dolaşmak fedakârlığın zirve haliydi. Üç beş öğrencinin kendi kıt imkânlarıyla tuttuğu camı kırık, kapısı bozuk, çatısı derme çatma evlerde sobası yanıyor mu, ocağı kaynıyor mu, aç mı, açık mı, ders çalışıyor mu diye gecenin bir yarısında haneleri gezenlerin mesaileri hiç bitmiyordu.

İşte Ozulu Hocamız da bu fedakâr kafilenin bir ferdiydi.

Bu okulda önce adam olunur, sonra ne olmak istiyorsanız olun diyen oydu.

Ya bu deveyi güdersiniz, ya da bu deveyi güdersiniz. Bu diyardan gitmek yok diyen de oydu.

İşte ne olduysak o ve onun gibiler sayesinde olduk. Öğretmen olduğumuzda onları örnek aldık. Onlar gibi hizmet etmeye çalıştık. Sonra Rabbim nasip etti bu gün vekil olduk. Yine onların kulağımıza söyledikleri, gönlümüze aktardıkları rehberimiz.

Bu şehrin tarihi, kültürü, kimliği üzerine düşündü, yazdı, geçmiş ile gelecek arasında bir köprü oldu. Cilt cilt eserler verdi. Kendisine ne kadar teşekkür etsem azdır. O yüzden bu çalışmada emeği geçen herkesi kutluyorum.

Sevgili Abdulkadir Hocam;

İyi ki varsınız. İyi ki Hocamız oldunuz. Hakkınız çok hocam, helal ediniz.

Ellerinizden öpüyor, sağlıklı nice mutlu yıllar diliyorum.

Abdulkadir Ozulu Hoca
Zeki GÜL*

*Dağlar aştım, yeni dağlar çıktı yoluma
Bir perde kaldırdım, bir perde çektiler,
Geçtim birer birer bir diğer rengin ardına
Sona yaklaştım sandım, daha yol çok dediler.
(Abdulkadir Ozulu)*

Şehirler sadece insan topluluklarından, konutlardan, kamu binalarından ve idari mekanizmalardan ibaret yerleşim yerleri değildir. Şehirler, imkânlarla donatılan fiziki mekânlar olduğu kadar üzerinde yaşayanların anlayışını, dünya tasavvurunu, değerlerini izah eden ve zamanla kendine münhasır bir ruh kazanan yerlerdir.

İnsan sosyal bir varlıktır ve düzenli bir toplumsal yaşama gereksinim duyar. Bu yüzden şehirlerin insana uzlaşma sanatını ve ortak aklı öğreten bir özelliği de vardır. İnsani tecrübeyle tarihi tecrübenin mezceldiği, geleneklerin, insani değerlerin biriktiği şehirler, üzerinde yaşayan insanların düşüncesini ve yaşamını da şekillendirir. Nasıl ki şehirler içinde yaşadığı insanları etkiliyorsa, insanlar da bilgisiyle, dünya tasavvuruyla, değerleriyle, sosyal kaidelerle buldukları şehri imar ve inşa eder.

Son dönemin bilge mimarlarından Turgut Cansever, bir şehrin aynı zamanda gelecek nesillere de ait olduğunu ifade ediyor. Yine Sayın Cumhurbaşkanımız aynı şekilde, şehirlerin ve şehircilikle ilgili hizmetlerin önemine vurgu yaptığı bir konuşmasında; “biz sadece bugünün şehirlerine, bugünün insanına, bugünün Türkiye’sine karşı sorumlu değiliz. Bizler bugünden yarını imar etmenin sorumluluğunu omuzlarımızda taşıyoruz” ifadesini kullanıyor. Bu anlayış hem yöneticiler olarak bizlerin hem de her bir ferdin, şehre karşı sorumluluklarının sınırlarını tayin ediyor.

Şehrin biriken tüm değerlerini, izah etmek, gelecek nesillere aktarmak, geçmiş ve gelecek arasında köprü oluşturmak hepimizin görevi olsa da bazıları bu görevi çok daha bilgece yerine getirir.

* Çorum Belediye Başkanı

Abdulkadir Ozulu, bu görevi bilgece yerine getiren, Çorum'un tarihi, kültürel ve sosyal mirasını gelecek kuşaklara aktaran bir hocamız...

Yaşadığı yeri, bulunduğu şehri -Çorum'u- dünün mirası olduğu kadar yarının emaneti olarak gören Abdulkadir Ozulu Hocamız, Çorum'un neredeyse 150 yıllık tarihine ışık tutan çalışmalar yaptı. Hocamız, Anadolu'yu imar ve inşa edenlerin, muhakkak uğrayıp iz bıraktığı şehir olan Çorum'un tarihine, edebiyatına, sosyal yaşamına dair yayımladığı bilgi, belge ve derlemelerle şehrimizin ufkunu açan bilgilerden biridir.

Abdulkadir Ozulu Hocamız, Çorum'un değişen mimarisinden tutun da eski evlerin hikâyelerine, sokak-cadde ve mahallelerimizin adlarının nereden geldiğine; kamu binalarımızın özelliklerinden, ibadethanelerimizin tarihine kadar pek çok alanda eserler verdi. Şehrimize özgü efsanelere, hikâyelere, anlatılara ve geleneklere olan vukufiyetini eserlerine yansıtan Abdulkadir Ozulu Hocamız, kaleme aldığı eserlerle sadece Çorum için değil Türkiye için de bilgisi, görgüsü ile geleceğe köprü kuran değerlerimizdendir.

Günün ve çağın gerektirdiği hizmetlerle birlikte kültürel ve tarihi değerlere sahip çıkmak yerel yönetimlerin asli görevidir. Yerel yönetimler, kültürel alandaki görev ve sorumluluklarını yerine getirirken bunu o bölge ve şehrin kültür insanlarıyla birlikte yerine getirirler.

Bu mana da Çorum Belediyesi olarak şehrimize ait yazılı, sözlü, görsel bilgi ve belgeleri titizlikle topluyor, derliyor, basım ve yayımını yapıyoruz. Tüm vatandaşlarımızın istifadesine sunduğumuz eserlerin birçoğuna kaynaklık eden, onları kaleme alan Abdulkadir Ozulu Hocamız Belediyemizin fahri çalışanı oldu. Belediyemizin Kültür Yayını arasında neşrettiğimiz eserlerin birçoğuna, samimiyetle destek verdi.

Belediye Başkanı olarak, şehrimize, ülkemizin kültür havuzuna sağladığı katkılardan dolayı Hocamıza bütün kalbim ve samimiyetimle minnettarım. Devletine, milletine, milli ve manevi değerlerine sahip binlerce insanı yetiştirdiği, yetişmesinde emeği olduğu için hocamıza binlerce teşekkür ediyorum.

Şehrimize kazandırdığı eserler için, güzel düşüncelerini daima bizimle paylaşan Abdulkadir Ozulu Hocamıza, birlikte yaşadığı hemşehrilerine verdiği kıymete şahitlik ettim. Belediye Başkanı olarak kendisine minnet ve şükranlarımı sunuyorum.

Ŗehrimizin kuruluşundan bugününe kadar Çorum'a hizmeti dokunan, emeğini, alın terini birlikte yaŖadığı insanlardan esirgemedi bu Ŗehre hizmet eden herkesi hayırla yâd ediyorum. Allah hepsinden razı olsun ve yaptıklarından razı olsun...

Hocamıza Allah'tan uzun ve sağlıklı bir ömür niyaz ediyorum...

Geçmişten Geleceğe Uzanan Kültür Köprüsü

Prof. Dr. Reha Metin ALKAN*

Hayat, tekâmül üzerine kuruludur. Tohum; önce filize, filizden fidana, fidandan yüzyıllarca ömür sürecek koca bir ağaca dönüşürken zamanın ve zeminin getirdiği bütün kazanımları içine alır. Her güçlü yapı, tıpkı asırlık bir çınar gibi, dipten uca bir bütündür ve geçmişine sahip çıktığı ölçüde geleceğe uzanma şansını bulur. Bu anlamda, köklerimizden güç alıp maddi ve manevi değerlerimizin kıymetini bilmek, sahip çıkmak ve ileriye taşınmalarını sağlamak büyük bir önem arz etmektedir. Gelişim, genetik kodlar kadar, kültürel kodlara da ihtiyaç duyar. Dolayısıyla bugünün hakkını verip alın teriyle çalışırken bir hedef olarak geleceğe uzanmayı düşünen her insan, kurum, kuruluş mutlaka nerelerden nerelere geldiğini sorgulamalı, geçmişle bağlarını koparmayıp aksine, tarihi bağlarını hep güçlü tutmalıdır.

Ülkemizde ilk üniversiteler olarak nitelendirilebilecek eğitim kurumları Selçuklular dönemine ait medreselerdir. Osmanlı İmparatorluğunun Batılılaşma faaliyetleri sırasında mühendislik, tıp, öğretmenlik gibi alanlarda Avrupa'daki eğitim sistemlerinin örnek alınmaya başlamasıyla gelişen yükseköğretimi geliştirme sürecimiz, Cumhuriyet döneminde üniversite reformuyla yeniden şekillendi. Devletimizin vizyonu sayesinde Türk millî eğitim-öğretimi her safhada olduğu gibi yükseköğretimde de bugünkü dünya standartlarındaki değerlerine ulaştı. Artık üniversiteler, Türk insanı için Kafdağı kadar uzak bir mefhum değil, tam tersine ulusal ve uluslararası çalışmalarıyla memleketimize bilimsel ve kültürel katkı sağlayan vazgeçilmez ve ulaşılabilir yapı taşlarıdır.

Hitit Üniversitesi olarak bizler, Çorum'un Hitit medeniyetine uzanan köklü geçmişini yerel ve millî değerlerimizle harmanlayarak kentin bütün kültürel dinamiklerini paydaşımız olarak görüyoruz. Varlığını hızlı ve güçlü adımlarla hep ileriye taşıyan Üniversitemizi sahiplenerek her aşamada yanımızda olan sayısız ismin desteğini omuz başımızda hissetmenin güven ve mutluluğunu yaşıyoruz. Bu isimlerden biri olan Eğitimci-Yazar Abdulkadir Ozulu, gerek Çorum kent kültürü için kaleme aldığı eserler, gerekse Üniversitemiz için

* Hitit Üniversitesi Rektörü

verdiği desteklerle her türlü takdirin üstündedir. Çocukluk ve gençlik yıllarında, doğduğu topraklarda yetersiz okullaşmanın mahrumiyetlerini yaşayan Sayın Ozulu, Üniversitemizin fahri bir üyesi olarak hep bizimledir. Öğrencilerimizle, öğretim elemanlarımızla kurduğu diyalog sayesinde, yerel ve ulusal düzeyde çalışmaların yapılmasına vesiledir. Nitekim Çorum'un ilim ve irfan kaynaklarını şahsiyetinde bir kültür mozaiği halinde birleştirebilmiş olması sayesinde "Ozulu'ya Armağan" kitabının hazırlanması mümkün olmuş ve çeşitli çevrelerden onlarca ismi bir araya getirmiştir.

Çorum'un kent kimliğine katkılarından dolayı Sayın Ozulu'ya teşekkür ve vefa niteliği taşıyan bu çalışmada emeği geçen herkesi tebrik ediyor, gönüllü bir biçimde üstlendiği misyonla Çorum'un kültürel hafızasının geçmişten bugüne, bugünden geleceğe uzanması için adeta bir kültür köprüsü görevi gören Sayın Abdulkadir Ozulu'ya sağlıklı ve uzun ömürler diliyor, kentimize ve Üniversitemize kazandırdıklarından dolayı içten teşekkürlerimi sunuyorum.

3 Eylül 2018, Çorum

Tuz Kokulu Adam...

Turhan CANDAN*

Türkiye Dil ve Edebiyat Derneği Çorum Şubesi'nde oluşturduğumuz “Kitap ve Ötesi” okuma grubumuzda Çorum tarihi ile ilgili bilgi verirken “Bizim tuzcu dükkanımız vardı Saat Kulesi'nin dibinde.” diyene kadar kafamdaki Abdulkadir OZULU portresi epeyce farklıydı. 1996 yılında edebiyat öğretmeni olarak geldiğim Çorum'da, daha çok kalemiyle tanıdım onu. Başkalarının yaptıklarını ve yazdıklarını dile getiriyordu genelde. Çorum'un tozlu dehlizlerinden kıymetli bilgiler sunuyordu okurlarına. Kalem erbabı bir Çorum beyefendisiydi.

Çorum'un en eski ve meşhur Saat Kulesi fotoğraflarından birisinde kulenin dibinde tuzcu dükkanları vardır. Sadece tuz satan ve şehrin en merkezî yerinde kurulan bu dükkanlara bakarken “tuz”un o dönem için ne kadar önemli olduğunu düşünmüşümdür hep. Abdulkadir Hoca çocukluğunun ve ilk gençliğinin bu dükkanlardan birinde geçtiğini anlatırken o meşhur fotoğraf birden canlanıverdi gözümde. Tuz çuvalları kımıldadı, teraziler indi çıktı, ortalığı tuz beyazlığı ve tuz kokusu doldurdu.

Esnaflık, yazarlığın çok ötesinde bir iş. Hep bir “bilge yazar” müstesnası olarak gördüğüm Hoca, Çorum meydanında “tuuuzzzz” diye pazarlama yapan cevval bir çocuğa dönüştü. Daracık dükkana sığdırdığı çocukluğunu anlatırken duyduğu heyecana kayıtsız kalmak mümkün değildi. Hoca avuçlarını aç aça konuşurken yer yer beyazlamış çizgilerde tuz kırıntılarını arar oldum. Hoca'nın gözlüklü zayıfça çehresine bakarken, bir avuç tuzu havaya savurarak İngilizlere karşı tuz isyanını başlatan Gandhi geldi aklıma. Tuz satan bir Gandhi nasıl olurdu? Bir de Türkmenler eskiden kız istemeye giderken bir kese tuz götürürlermiş ya, Ozulu Hoca da bir çuval tuz mu götürmüştür, diye geçti içimden.

Kese kağıdı kullanıyorlar mıydı acaba? Gazeteden miydi kese kağıtları? Hoca o yazıları okuyor muydu, basına ilgisi burada mı başlamıştı? Küçük siparişleri saman kağıdına mı koyuyorlardı yoksa? Hoca ilk yazılarını bu kağıtlara mı yazmıştı?

* Çorum Belediye Başkan Yardımcısı ve Kent Konseyi Başkanı

Zaman ne de çabuk geçiyor dedim, sonra. 77 yaşından 7 yaşına dönen ve Çorum'un 70 yılını capcanlı hatıralar olarak anlatan bu adamın kıymetini bilmeliyiz, dedim. Zamanın elinden bir şeyler kurtaracaksak bu kaynak kurumadan bir şeyler yapmalıyız, dedim. Hocayı konuşurmalı, Hoca'nın birikimini kalıcı hale getirmeliyiz, dedim. Ömrünün sonbaharında yaşama heyecanından hiçbir şey kaybetmeyen ve okuma grubumuzun müzakerelerine hiç aksatmadan katılıp bizi zenginleştiren bu değeri herkesin fark etmesi için bir şeyler yapmalıydık.

Halit Yıldırım ve Meral Demiryürek hocalarıma özellikle teşekkür ediyorum. Vefa Gecesi düzenleme fikrimizin hayata geçmesi için ortaya koydukları emek gerçekten çok kıymetli. Belediye Başkanımız Zeki Gül ve Hitit Üniversitesi Rektörümüz Prof. Dr. Reha Metin Alkan da aynı duyarlılıkla etkinliği sahiplendiler. Bu şehrin kıymetlerini bilen idarecilerin olması ve uyum içinde ortak projelere imza atması nice bir durumdu ve bugün bunun gerçekleştiğini görmek ziyadesiyle sevindirici.

Ozulu Hoca ile 1996 yılında tanışsam da gerçek tanışmam aynı okuma grubunda kitap müzakere etmekle gerçekleşti. Düzenli olarak 15 günde bir kitap okuyor ve okuduklarımızı değerlendiriyoruz. Hocamın katılımı sonrası yepyeni bir pencere açıldı grubumuz için. O pencerede siyah beyaz fotoğraflar; tozlu kitap, dergi, gazete sayfaları; kelimeler kibar değinmeler gezinip duruyor.

Tuz ömrü uzatırmış ya, Hocamızın ömrü uzun olsun.

Bu birkaç satır ile de çorbada tuzumuz bulunsun.

Abdulkadir Ozulu ile Söyleşi
Prof. Dr. Meral DEMİRYÜREK*

Bazı insanlar güneş gibidir. İçinde buldukları topluma, çevreye faydalı ve güzel etkileri vardır. Yaradılış gereği mütevazı, sessiz ve sadedirler. Derinlikleri, incelikleri, iyi niyetleri yaptıkları işlerle ortaya çıkar. Konuşmaktansa çalışmayı tercih ederler. Gösteriş ve her türlü abartıdan uzaktırlar. Bu sebeple, kıymetleri zamanla anlaşılır. Çorum'un hafızası, yaşayan kültür değeri Sayın Abdulkadir Ozulu, bütün bu özellikleri şahsında toplayan erdem sahibi nadir isimlerden biridir. Ozulu Hocamızın bildikleri kadar yaşadıkları da Çorum kent kültürüne ışık tutacak ayrıntılar içerir. O, bir devri temsil eder. Kendisiyle gerçekleştirdiğimiz söyleşide hem biyografisine dair ayrıntıları paylaştı hem de Çorum'un 1940 sonrası dönemine ışık tuttu.

M.D.-Sayın Hocam, tam olarak doğum tarihiniz belli mi?

A.O.-Rahmetli babam, altı yıllık eğitim öğretim süresi olan Mektebi Osmani mezunu idi. Hafızdı.1928 yılında açılan Millet Mektepleri okuma-yazma seferberliği çalışmalarında bir gece devam ettiği kursta yeni Türk alfabesiyle okumayı öğrenmiş biri. Günlük gazete okuruydu. Gazete okurluğu 1962 yılı 18 Ocak tarihi olan vefatına kadar devam etti.

Doğum tarihimini babam günü gününe yazdırmış. 1 Kasım 1941. Ramazan imiş. Adımı, doğum günüm Kadir Gecesine yakın olduğu için Abdulkadir koymuşlar.

M.D.-Aileniz hakkında hatırladıklarınızı anlatır mısınız?

A.O.-Ben ailemin beşinci çocuğuyum. Son beşiğim. Tekne kazıntısı da diyebilirsiniz. Annem, babam, babaannem, üç ablam (Hatice, Emine, Rahime) ve benden üç yaş büyük olan ağabeyim Abdullah İhsan ve ben. Büyük babam Hafız Mehmet Efendi ben 40 günlük iken vefat etmiş.

* Hitit Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, meraldemiryurek@hitit.edu.tr

1941 yılında sekiz kişilik bir aileyiz. Dedem köy imamlığı yaparmış. Babam benim doğduğum yıl Ulu Camii imamlığı görevinde imiş. Ve bir bakkal dükkânı işletirmiş (O yıllarda imamların bir başka işle meşgul olmaları serbest imiş.) Ailemiz yanında üç küçük çocuğu ile dul kalmış Adeviye halamın da geçimine yardımcı oluyormuşuz.

Ablalarım evimizde kurulu olan bir dokuma tezgâhında astar bez dokurlardı. İplik Çorum dokuma kooperatifinden gelir dokunan bez yine bu kooperatife teslim edilirdi.

Babam savaş yıllarının ağır geçim şartları içinde dükkânda olanı satmış, fakat sattığını yerine geri koyamamış.

Dedem bir zaman Saat kulesini çepeçevre saran dükkânlardan birinde tuzculuk yaparmış. Babam da bakkallığı daha az sermaye ile yürütülen tuzculuğa çevirmiş.

İşte o yıllarda annemin evimizde ipek kozacılığı maharetini gördüm. Bir parça tülbentle bağladığı ipek böceği tohumlarını koynunda saklar ve vücut ısıyla tülbent içindeki tohumlar canlanıp küçük kurtçuklar olurdu. Bu kurtçuklar yeşil dut yaprakları üzerine serpiştirilerek beslenirdi. Kısa zamanda büyüyen obur tırtıl ordusu evimizin karanlık odasında dut yaprakları arasına konan çatallı çalıların aralarını örerler ve koza yapıncaya kadar bizde evimizdeki dut ağacının yapraklarını koparıp onları beslerdik. Kozalar toplanır kaynar sudan geçirilirdi. Bundan sonra iplik çözümlenmesi yapıldı. Elde edilen ipek ipliği pamuk ipliği katılarak tekrar iplik yumakları yapıldı. Böylelikle 'melez' dokuma ipliği hazırlanmış olurdu.

Evimizdeki dokuma tezgâhında melez çarşaf dokuması yapıldı. Bu melez dokumalar çeyizlik dokumalar olur sandıklara konulurdu. Ayarık bağlarında bir parça bağımız vardı. Kışlık pekmezimiz, meyvemiz (elma- armut ve bademimiz) yanında kış-yaz ocakta yakılacak bağ çubukları demetler yapılır sonbaharda eve taşınırdı.

Kışın ısınmak için kömür kullanımına 1950 den sonra başladık. O zamana kadar meşe odunu ile ısındık. Köylerden getirilen meşe odunları at-eşek sırtlarında şehre taşınırdı. Sonbaharda at öküz arabalarına yüklenen meşe dalları satın alınır, baltacılar sobalık kırarlar ve evin kuruluk yerlerine istif edilip depolanırdı. Babam istif işini pek güzel yapardı. Biz de ona kesik

odunları birer birer vererek yardımcı olurduk. Babama yardımcı olmak iyi idi ama bu iş hep pazar günü yapıldığı için sokaktaki oyundan uzak kaldığımız için bir an önce babamın 'yeter' demesini beklerdik.

Buzdolabı nedir bilmezdik. Her gün o gün pişen tüketilirdi. Sıcak günlerde pişmiş yemekler ertesi güne kalırsa ekşir yenmezdi. Kışlık etlik yapılırdı. Sızgıç küpleri ve kavrulmuş kıyma tekerleri ambar veya kilerde saklanırdı.

Mahallede imece usulü ile her ev kendi ekmeğini (yufka) yapardı. Tabii yufka yapımı için yazın alınan ayıklanıp yıkanıp kurutulan buğday değirmene gönderilir gelen unla yapılan yufka evlerimizin haymalıklarında (tandırılıklarında) yapılırdı.

1955 yılına kadar evimizde koyun ve inek beslerdik. Her sabah koyunlar ve ineklerimizi ayrı ayrı çobanlara teslim eder, akşam meradan dönüşlerinde hayvanları çobana teslim ettiğimiz yerde bekler evimize getirir, yemlerini verir akşam sağımını yapardık.

Çocukluk yıllarımda yeni alınan bir giyecek evin büyük çocuğunun olur, küçük çocuklar büyüklerinin çıkardığını giyerek büyürlerdi. Bol olan giyecek daraltılır, uzun olan kısaltılır, solmuş olan boyanır yenilenirdi.

Yemek yer sofrasında bütün aile fertleriyle birlikte yenilirdi. Her türlü israftan kaçınılırdı. 1948 yılında elektrik ve su aboneliğimiz oldu. O zamana kadar aydınlanma gaz lambaları ile su ise sokak çeşmesinden kovalarla (helkelerle) taşınırdı.

Babam tavuk-horoz meraklısı idi. 8-10 tavuk ve bir iki horozumuz bahçemizde gezinirler, sofraya altı kırıntuları ve yemlik buğdayla beslerdik. Tabii tavuklarımızda yediklerini inkâr etmeyip folluklarını boş bırakmazlardı. Yumurtadan kesilen de babamın Solingen marka cep bıçağı ile buluşurdu.

M.D.-Okuma tutkusunu sizde nasıl başladı?

A.O.-Babam iyi bir gazete okuru idi. İlkokul yıllarında (1948-1953) Çorum'da haftalık bir iki gazete çıkıyordu. Gazete okuyucuları daha çok İstanbul'dan- Ankara'dan gelen gazeteleri okurlardı. Ulaşım günümüzde olduğu gibi hızlı değildi. Anadolu şehirlerinde halk İstanbul gazetelerini ancak iki gün sonra okuyordu. Çorum'a posta taşıyan otomobil sabah çıkar, Çerikli tren istasyonuna gelmiş olan gazeteleri ve yolcuları da alır,akşam ezanından sonra Çorum'a

gelirdi. Ağabeyimle beraber gazete bayii önünde bekleriz ve 15 Kuruş verip (Son Posta gazetesi daha sonra Milliyet Gazetesi) babamızın sevgili gazetesini daha da bayatlamadan koşarak evimize getirirdik. Babam eline alır önce gazetenin belli yazarlarının fıkra-makale türü yazılarını okurdu. Hoşuna giden yazıları ağabeyime ve bana da okuturdu. Refi Cevat Ulunay, Kadircan Kafılı, Peyami Safa isimleriyle babamın gazetelerinde tanıştık. Babam bize sesli okuma yaptırdı. Okurken vurgu ve tonlamaya dikkat edilmesi gerektiğini önce babamın ikazlarıyla öğrendim.

Ortaokula başladığımız yıldan itibaren kitap almamız için babam ayrıca ayda bir harçlık verirdi. Bu parayla da yaşımıza uygun veya Çorum'a ulaşabilen dergileri ve tanesi bir lira olan Varlık yayınlarından ne yayınlanırsa almaya çalışırdık. Evimizde babamın dini kitaplardan oluşan 50-60 kadar bir kitaplığı vardı. Bizim aldıklarımızda bizim kütüphanemizin ilk kitapları olmuştur.

Annem Osmanlıca eserleri okurdu. Muhammediye isimli Mevlid kitabını annemden baştan sona çocukluğumda dinledim. Annem çocukluk ve gençlik yıllarında pek çok halk hikâyesi okumuş bazılarını ezberlemişti. Kerem ile Aslı'dan Yusuf İle Züleyha'dan, Karacaoğlan'dan manzum parçaları bize okuyuverirdi. Biz de büyüdükçe annemize "Hadi Anne deyiver, aldı Kerem" dediğimizde Kerem bizim eve konuk olurdu. O söyler biz dinlerdik. Ben de şiir zevki başlangıcı annemin okuduğu o manzum parçaların cazibesıyla oluşmaya başlamıştır diyebilirim.

Ortaokul yıllarında Türkçe öğretmenim de benim sesli okuma seviyemin yükselmesi için teşvikçi olmuştur. Sınıf içi okumanın ötesinde bayram ve belli günlerde yapılan kutlama ve toplantılarda hep bana ya şiir okutur ya da konuşma yaptırdı. İmam- Hatip Okulunda başka okullarda olmayan "Hitabet" dersi okumamız, yazmamız ve hitabetimizin gelişmesinde çok faydalı olmuştur.

M.D.-İlk yazma tecrübeleriniz nelerdir?

A.O.--Lise yıllarında kompozisyon derslerinde yazdığımız kısa bir sayfalık yazılar oldu. Zaman zaman bu yazıları öğretmenlerimiz çok beğenirlerdi. Ciddi olarak yazma-araştırma denemem Konya'da Amil Çelebioğlu öğretmenimin verdiği bir araştırma ödevi ile başladı. Konu; Konya mezarlıklarında bulunan mezar taşları üzerinde görülen yazıların derlenmesi idi. Ben bu çalışmayı Çorum mezarlıklarından derlediğim mezar taşları yazılarıyla da

zenginleştirerek yaptım. Bu çalışma sonunda rahmetli Hocamın özel ilgisine mazhar oldum. Konya müzelerini ve anıt eserlerini beraber gezip-gördük. Tabii bu gezi saatlerinde Hocamızın bize anlattıklarından çok yararlandık. Sabrın, sükûtun, bilginin yerinde kullanılmasını ve araştırma zevkini Ondan öğrendim. Amil Çelebioğlu hocamı bu vesile ile bir daha rahmetle anıyorum. Mekânı Cennet olsun. Yazmak için çok okumak, gezmek, görmek, çok insan tanımak ve yazı tekniklerine hâkim olmak gerekiyor.

Yedek Subay olarak askerlik hizmetine çağrıldığımda evli ve bir çocuk babası idim. Kirada kalıyorduk. O vakitlerde (1973) Yedek Subay okulu 6 ay okul ve bir yıl kıta hizmeti şeklinde yüksekokul mezunu olanlar askerlik görevlerini ifa ediyorlardı. Bu altı aylık okul süresince maaş alamıyordunuz. Evli, kirada kalan bir aile reisi için altı ay maaşsız kalmak çok müthiş bir yokluk oluyordu. Hiçbir hazırlığım da yoktu. Zira ev ihtiyaçlarımız ve düğün borcumuzdan kurtulmak için çabalamıştım. Tam bu sırada “İstanbul’dan İrfan Yayınevi”nden iki kişi Çorum’a gelmişler. Çocuk hikâyeleri yazdıracak yazar arıyorlar. Bana da teklifte bulundular. O yılın Şubat tatilinde 15 gün eve kapandım. Eski bir daktilo makinası bulduk. İki hikâye yazdım. İki kitap olacak hacimde. Beğendiler ve yayınladılar. Her bir kitap için 1000 lira telif ücreti verdiler. O iki bin lira ile altı ay idare ettik. Yani zaruret bizi yazmaya mecbur etti. İlk ciddi paralı yazma denemem budur.

M.D.-Çocukluğunuzun, gençliğinizin idolleri /ideal kişilikleri (hayranlık duyduğunuz, örnek aldığınız) kimlerdir? Neler hatırlıyorsunuz?

A.O.-Çocukluğumuzda idolüm benden üç yaş büyük olan ağabeyimdi. Onun davranışlarını takip ve taklit ederdim. Çok sevdiğimiz öğretmenlerimizden hepimiz etkilenmişizdir. Herhalde çocuklukta pek bir etkisinde kaldığım aşırı hayranlık duyduğum bir kimse olmadı.

Sinema dünyasında Ayhan Işık’ı çok sever ve beğenirdik. Spor dünyasında idolümüz FB’li Lefter ve milli güreşçimiz Yaşar Doğu idi.

Gençlik yıllarımızda Peygamberimiz Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v.) başta olmak üzere, Hazreti Ali (R.A) ilim, iman ve cesaret sahasında; milli duygularla Mustafa Kemal Atatürk, toplum liderliği hususunda savaşız bir şekilde ülkesini İngiliz esaretinden kurtaran Hintli lider Gandhi sevgi ve saygı duyduğumuz insanlardı.

Bilinçli olarak örnek aldığım ve ben de illa onun gibi olmalıym dedığım bir kimse hatırlamıyorum. Ancak Edebiyat Hocam rahmetli Amil Çelebioğlu'ndan çok etkilendiğimi söyleyebilirim. Saygı duyduğum pek çok insan vardır.

M.D.-Okuduğunuz okullar ve şartlarını nasıl hatırlıyorsunuz?

A.O.-Hepimizin önce bir ilkokul hayatı oluyor. Çocukluk yıllarımızın en neşeli yılları olarak hafızalarımızda yaşatırız. İlkokuldan sınıf arkadaşlarımız, okul arkadaşlarımız ve öğretmenlerimizle birlikte geniş bir aile içinde sosyalleşiyoruz. Karakterlerimizin temel örgüsüne ilk taşları burada koyuyoruz. Temizlik, çalışkanlık, uysallık, insan ve vatan sevgisi, kitap ve estetik zevklerimiz ilkokul ortamında renk ve doku kazanıyor. Orta öğretim ilk gençliğe, lise yılları ise akademik gençliğe geçiş yılları oluyor.

Benim okuduğum İmam Hatip Okulu ilimizde yeni açılmıştı. Ben bu okulun ilk öğrencilerindenim. Okulun fiziki gelişmesi de akademik gelişmesi de bizimle beraber büyüdü.

Emanet binadan kendi okul binamıza yıllar içinde ulaştık. Temelinde kumunu eledik, çatısına tuğla kiremitlerini müdürümüzle birlikte bizler çıkarttık. Mesleki bir okul oluşu sebebiyle fen derslerimiz çok zayıf kaldı. Öğretmen kadrosunda branş öğretmenleri hep eksikti.

İmam Hatip Okulundan mezun olunca bir yıl Çorum Lisesi son sınıfına devam ettim. Lise binası 1938 yılında Ortaokul binası olarak yapılmış. Sıraları ahşap ve eskilikten gacırcı gucur eden sıralar. Şansımızdan o yıl Çorum Lisesi öğretmen kadrosu da pek yeterli değildi.

Fen derslerinde başarılı olmak için epeyce sıkıntı çektim. Ama Edebiyat derslerinde en önde gelen öğrenci idim. Yüksekokulu Konya Selçuk Eğitim Enstitüsünde okudum.(1965-1967)

İki yıl içinde bu okulda Amil Çelebioğlu adımda Edebiyat öğretmenimizle tanışmak hayatımda yaşadığım en mutlu bahtiyarlıklarımıdır. Amil Bey bize edebiyatın derin sularını gösterdi. Sabırla çalışmayı, araştırmayı öğretti.

Lisans eğitimi görememiş olmam içimde bir ukdedir. Ön lisans mezunlarının lisans tamamlama programında ise ben emekliliğe karar vermiştim.

M.D.-Para kazanmaya ne zaman başladınız? İlk mesleğiniz?

A.O.-İlkokul yılları içinde yatak-yorgan yapan bir aile vardı. Bunların yün tarama makinelerinde günde bir saat çalışıyordum. Çuvalı beş kuruştan yün tarıyordum. İlk para kazandığım yer bu komşu evi oldu. Sağ elimin başparmağını makinenin dişlisine parçalattırınca bu evdeki gizli çalışmam ortaya çıktı ve bir daha orada çalışmama ailem izin vermedi.

İlk mesleğim babamın işlettiği dükkânı (tuzcu dükkânını) çekip çevirmekle ticaret oluyor. Tuzculuk hayatım 10 yaşımdan 25 yaşıma kadar devam etti. Eğitim Enstitüsünden mezun olunca dükkânı devren sattık.

Neşehir Kız İlk Öğretmen Okulunda öğretmenlik görevime başlayınca (1967 yılı) ilk maaşım 492 lira oldu. 6 ay sonra terfi ettim 525 liraya çıktı maaşım.

Emekli oluncaya kadar öğretmenlik devam etti. Emekliliğimin ilk altı yılı özel öğretim kurumlarında geçti. Sonra on beş yıl gazete yazarlığı ve TEMA Vakfı Çorum gönüllü il temsilciliği ile uğraşım. Şimdi ise ihtiyarlık mesleği ile boğuşuyoruz.

M.D.-Çay ve sigara iki vazgeçilmez dostunuz. Onlarla tanışıklığınız nasıl oldu, anlatır mısınız?

A.O.-Çay tiryakiliği bizim ailenin her ferdinde vardır. Çay beslenmemizin vazgeçilmezi oluyor. Kahvaltıda çay. Baş ağrısına çay. Hastaya çay. Yorulunca çay. Akşam aile sohbetinde çay. Ders çalışırken çay.

Benim bir sözüm aile çevremizde slogan oldu: Çaya hizmet fazilettir.

Sigara alışkanlığı babamdan tevarüs. Rahmetli babam çay, kahve ve sigara tiryakisi idi. Bizim çocuklukta sigara denemelerimizi 'Ben içiyorum, çocuklara içmeyin dememin ne faydası olur' diye karşılamıştır. O sigarayı terk edemedi. Biz de bağımlı olduk çıktık. İhtiyarlık ve hastalıklar başlayınca yavaş yavaş sigara bizi terk ediyor. Çaya devam.

M.D.-Çorum dışında nerelerde yaşadınız? Size katkıları neler oldu?

A.O.-Yüksek tahsil için 2 yıl Konya'da, Öğretmenlik mesleğime ilk gözümü açtığım yer olan Nevşehir'de 3 yıl kaldım. Yedek Subay Okulu (6 ay) İstanbul ve askerlik kıta hizmeti için 12 ay Van-Erciş'te, emeklilik yıllarımın içinde kızımın mecburi hizmet yeri olan Hakkâri-Çukurca'da 10 ay yaşadım.

Yaklaşık 8 yıl Çorum dışında yaşamışız. Geri kalan 70 yıl ise Çorum'da geçti ve geçiyor.

Her nerede olursanız olun insanlarla ilişki içindediniz. Konya'da pek çok genç arkadaşla dostluklar oluştu. Konya'nın yerlilerinden bir hizmet ve gönül abidesi Mehmet Emiroğlu ile tanıştık. Mehmet Emiroğlu ve ailesinin insan sevgisi ve insana hizmette feragat ve fedakârlıkla dolu yaşantıları beni çok etkilemiştir.

Mehmet Emiroğlu'yu rahmetle anıyorum.

Ailemizde İstanbul'u ilk gören babamız, bu şehri ömrü boyunca bize anlattı, sevdirdi. Yedek Subay Okulu öğrenciliğimiz günlerinde İstanbul'un görülmesi gereken tarihi mekânlarının bir kısmını gezip gördük. Büyük mimari yapıların ne ifade ettiğini bir ölçüde bu gezilerde idrak ettiğimi söyleyebilirim. Ayasofya'nın ihtişamı karşısında titrediğimi ve Süleymaniye- Sultan Ahmet- Fatih Camilerini gezince göğsümün bir başka dolduğunu ve gözlerimden yaşlar geldiğini unutmuyorum.

Erciş'te ve Çukurca'da ülkemin doğusunun coğrafyası ve insanıyla tanışma fırsatım oldu. Bu fırsatın bende kalan izlenimleriyle memleketimizin doğu ve güneydoğu sorunlarını daha derinden tanıdım. Bir yeri bir bölgeyi uzaktan bakmakla bilmekle, yakından içinde yaşayarak görmek çok farklı oluyor.

Nevşehir'de geçen üç yıl içinde öğretmenlik mesleğine çırak oldum diyebilirim. Çok deneyimli ve mesleki bilgi yönüyle çok yetkin ağabey ve abla öğretmenler arasında hem meslek adma hem de insani değerler adına çok şey kazandım. Nevşehir'den ayrılırken bana bir öğretmen arkadaşım' Memleketine gitme! Yerlileşirsin.' demişti.

Bu söz üzerinde çok düşündüm. Yerlileşmemek için dilime dikkat etmem gerektiğini buldum. Akademik çalışmaları – okuma-

yazma konularını – aksatmamayı aklımda tuttum. Ne var ki, uzun yıllar eğitim-öğretim ortamı içinde yöneticilikle geçen yıllar istediğim ölçüde akademik çalışma yapmamı engelledi.

Emekli olunca bu açığı kapatmaya çalıştım ama bu defa da ihtiyarlık kapıyı çaldı.

M.D.-Hayatınızda özel yeri olan kişiler kimlerdir?

A.O.-Herhalde bu sorunuzla hayatım boyunca tanıyıp tanıştığım insanlardan beni etkileyen veya benim etkilendiğim kişileri soruyorsunuz.

Edebiyat Hocam rahmetli Amil Çelebioğlu'dan araştırma ve edebi zevk konusundan başka insana saygı ve her yer ve her durumda ahlaki ilkelerden taviz vermemeyi, sabırlı olmayı öğrendim.

Daha önce bahsettiğim Konyalı Mehmet Emiroğlu'dan insana hizmet ve eğitime destek vermeyi, Yazar rahmetli Samiha Ayverdi'den eserlerini okuyarak; imanlı ve ahlaklı vatan sevgisiyle milli manevi değerlerle yaşamayı bilen bir münevver insan olmayı talim ettim.

Maksim Gorki'nin eserlerinden memleket ve insan konularına duyarlılığımın arttığını gördüm.

Mahatma Gandhi'nin hayatından sabrı, uzlaşmayı ve pasif mücadeleyi öğrendim.

Bunlar dışında aile çevrem içinde eşim Ruziye Hanım ve çocuklarımın özel yerleri vardır.

Akrabalarımız içinde ablalarımın, ağabeyimin ve bunların çocukları yeğenlerimin, eniştelерimin hepsinin özel yerleri vardır.

Çoğu artık bu dünyayı terk etmiş olan sevgili arkadaşlarımın özel yerleri yüreğimizdedir.

Hayatta karşılaşmamış olsak bile kalbimizde özel yerleri iman olmuş din büyüklerimiz vardır.

Pek tabiidir ki, her insan için anne ve babası, kardeşleri ilk özel dairesidir.

M.D.-Edebiyat sizin için ne anlam ifade ediyor?

A.O.-Kökü edeb. Edeb, cümle varlık içinde insan için. Duygunun düşüncenin edep pergeli dairesi içinde söz ve yazı olarak insandan insana ulaşmasını edebiyat sağlıyor.

Edebi eserler bilgi aktarıyor, duygu aktarıyor, tecrübe aktarıyor. Her yazar veya şair kendi bilgi ve duygu dünyasının kapılarını eserleriyle okurlara açıyor. Okuduğunuz sürece çeşitli bahçelerin çiçeklerini derliyor, kokluyorsunuz.

Edebiyat güzel sanatların diğer kollarına da kaynaklık ediyor. Edebiyatı zengin bir toplumuz ama günümüzde edebi eserlere insanımızın ilgisi yeterli ölçüde değil.

Ülkemizde kitap okuyanların sayısı çok çok az. Bu sayı arttırılmalı ki, edebiyat yükselen değerlerimizden olsun.

Edebi zevk okuyarak gelişir. Edebiyat ana dilin yaşamasını ve gelişmesini sağlar.

Anadil ise toplumun en başta gelen birleştiricisi bütünleyicisidir. Biz anadilimiz ile düşünürüz. Anadilinin sadece 400-500 kelimesi ile konuşan ve düşünen insanlar ne fikir üretebilir ne de ülkelerini geliştirme çabasında olabilirler.

M.D.-Şiir/düzyazı hangisini tercih edersiniz mecbur kalsanız? Neden?

A.O.-Şiir ince iş... Düzyazı biraz daha kolayıma geliyor. Şiir hem ilim ister, hem sabır, hem de teknik bilgi. Düzyazının da kuralları vardır. Düzyazı biraz daha hoşgörülüdür. Şiir iddialıdır. Kısa metinler kusur kabul etmez. Şiir böyledir.

Şair, eşyaya can verir anlatışıyla, hakikatleri açar kalemle. Bu iş zor bir iş.

Bizde şair çoktur. Düzyazı yazarlardan daha çok şiir yazanımız vardır. Lakin bir nesilden sonraki nesle eserlerini aktarabilmiş şair sayısı azın azıdır.

Sözün gücü edebiyattadır. Şiirin gücü düzyazıdan daha etkilidir.

Şiiri severim hayatım boyunca 30-40 şiir yazdım.

Nasrettin hoca kış gününde bahçesine sofru kurmuş. Önünde bir sahan (tabak) kar ve elinde yufka ekmeği, yiyor. Komşusu sormuş, Hoca ne bu hal. Nerden çıktı bu karla ekmek yemek?

Hoca, ben icat ettim lakin ben de beğenmedim, demiş.

Ben de yazdığım şiirleri beğenemedim, sadece denedim.

M.D.-Henüz yayımlamadığınız bir eseriniz var mı?

A.O.-Yayımlamadığım birkaç dosya var. Bunların bazılarını yerel gazetelerde (özellikle ve çokça Hâkimiyet gazetesinde) yayımladım.

Çorum'dan Nükteler başlığı altından halktan derlediğim küçük hikâyeler var.

Çorum' da Matbaacı Amcalar başlıklı bir dosyayı Çorum Haber gazetesinde yayımladım. Kitap hacmindedir. Lakin kitap olarak yayınlanmadı.

Çorum'da iz bırakan veya bir yönüyle şöhret bulmuş 40'dan fazla hemşehrimizle yaptığım röportajlar ve biyografi yazılarımda kitap olmayı bekliyor.

Çukurca Günlükleri adıyla bir dizi yazımı Çorum Hâkimiyet gazetesinde yayımladım. Kitap olarak yayınlanabilir.

M.D.-Çorum için yapılmasını hayal ettiğiniz kültür faaliyetleri nelerdir?

A.O.-Çorum müzecilik yönünden fakir şehirdir. Çok güzel bir Arkeoloji müzesine sahibiz fakat etnografik eserler müzemiz yoktur. En kısa zamanda böyle bir müze oluşturma çabasında olmalıyız.

Tiyatro binamız da yeterli değildir. En az bin kişilik yeni bir tiyatro binası yapılmalıdır. Bu bina aynı zamanda kültür-sanat faaliyetlerine de mekân olacaktır.

Bir 'şehir kültür-tarih-sanat' dergi yayımına ihtiyacımız var.

Çorum'da yontu eserler ne yazık ki bulunmuyor. Şehrin belirli noktalarında yer alacak taş-seramik ve madeni malzemelerle üretilen sanat eserleri, sanat ve estetik zevk gelişimini sağlayacak kent zenginliği olacaktır.

Çorum'un geçmişini ve geleceğini ele alan bilimsel etkinliklerin sayısı artırılmalı ve devamı için detaylı uzun süreli programlar yapılmalı. Bu etkinliklerin özet ve kapsamlı kalıcı yayınları yapılmalıdır.

Çorum'un bir Hitit merkezi olduğunu vurgulayan görkemli sanat eserlerine ihtiyacı vardır. Ankara yolunda bulunan bir iki küçük reklam panosu asla yeterli görülmemelidir. Çorum merkeze giriş ve çıkış yolları ile şehir merkezi içine konulacak sanat eserleri yaptırılmalıdır.

Geçtiğimiz yıllarda gerçekleştirilen ilköğretim okulları öğrenci ve öğretmenleri kütüphane müze ve ören yerleri inceleme gezileri

aksatılmadan devam ettirilmelidir. Bu programa ilçe okul ve öğretmenleri de dâhil edilmelidir.

Dini turizm alanında Çorum'a ziyaretçi çekebilmek için 'Hıdırlık' üzerine kapsamlı bir proje yapılmalı ve hayata geçirilmeli.

Abdulkadir Ozulu Hocamıza, verdiği birbirinden kıymetli bilgiler için teşekkürlerimi sunuyor, sağlık ve huzur dolu hayırlı ömürler diliyorum. Baki dua ile.

Arkadaşım Abdulkadir Ozulu
Prof. Dr. Ahmet Lütfi KAZANCI*

Hiçbir maddi değer karşısında eğilmeyi beceremeyen onurlu bir babanın oğlu...

Abdulkadir Ozulu ile olan arkadaşlığım İlkokul öncesine kadar uzanıyor. Aynı mahallenin çocukları değildik. Ancak babam ile onun babası Hâfız Mustafa Ozulu arasında uzun yıllar öncesine ulaşan ve dünyadan ayrıldığı güne kadar pek samimi duyguların eşliğinde devam eden bir dostluğun bulunduğunu biliyorum. Rahmetli babası bir zamanlar mahallemizin küçük camiinde¹ imamlık yapmış. İhtimal ki dostluk burada başlamış. Daha sonra Hoca Efendinin el kadar bir mescitte imam olarak bulunması doğru görülmemiş ve Ulu Cami imamlığına tayin edilmiş. Bununla beraber Ramazan gecelerinde rahmetli hocamız, babamın daveti üzerine yatsı namazından önce bizim mescidimize (Tepecik camiine) gelir, birkaç sahife mukabele okuduktan sonra giderdi. Makam yapma derdine düşmeden, eğip bükmeden okuduğu Kitab-ı Kerimin nağmeleri hâlâ ruhumun derinliklerinde saklı durur.

Ben rahmetli hocamızın Tepecik Camiinde görev yaptığı günleri hatırlamıyorum. Çöplük'teki dükkânında tuz ticareti yapan bir zat olarak biliyordum. Babamı da aradığımız zaman Ozulu Hafız'ın dükkânında bulacağımızı bildiğim gibi.

İki imam arasındaki bu dostluk bana da bir arkadaş kazandırmış oldu: Yani hocamızın küçücük ve sevimli oğlu Abdulkadir Ozulu ile ilkokula başlamadan önceki günlerde ya da ilkokula devam ederken o dükkânda tanıştım. Bu arkadaşlık yetmiş yıldan az olmayan bir süre içinde hiç lekelenmeden bugüne kadar ulaşmış oldu.

Babamdan dinlediğim kadarıyla Hâfız Mustafa Ozulu, vakar ve haysiyetini daima ön planda tutan, mevki ve makamı, gelir seviyesi hangi derecede olursa olsun başını dik tutmasını bilen, kimsenin

* Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Emekli Öğretim Üyesi

¹ Şimdi genişletilmiş haliyle bile küçük olan camimizde bir sıraya dokuz ya da on kişi yerleşebiliyordu.

karşısında el ovuşturma zilletine katlanmayan bir kişiliğin temsilcisi idi.

Babam bazen elime para verir bir şeyler almamı söyler. O zaman bir çocuğun sergide bulunanı seçe seçe alma hakkı olmayacağından, giderim, adam neyi verirse onu alır gelirim. Babam bakar, “Oğlum parayı çamura atmışsın,” der ve hoşlanmadığını anlatır. Bazen Ozulu'ya giderim, bana şunları al derim. Ozulu gider çöplük esnafından alır getirir. Adamlar dükkân komşusuna utanılacak sebze, meyveyi veremeyeceği için iyisini, güzelini seçer verir. Babam bu defa “İşte böyle alacaksın” diye takdirlerini belirtir.

Hâsılı Ozulu, çocukluk günlerimde benim “Koltuk değneğim” olmuş, zaman zaman babamın takdirlerini kazandırmıştı.² Kısacası, “Onunla arkadaş olduğum için hiç pişman olmadım,” dersem maksadımı yeterince anlatmış olmayabilirim. Bu ifadeye, “Kendisinden çok istifade ettim, evimde en çok adını andığım arkadaşım Ozulu oldu,” cümlesini de o duygularına ilave etmeliyim. Onu daima mutlulukla, iç huzuru duyarak hatırladım. Vicdanımı rahatsız edecek bir hatıra ile gönlüm lekelenmedi.

1953- 1954 eğitim ve öğretim yılında açılan Çorum İmam Hatip Okulunun birinci sınıfına ben 5 numara ile kaydolmuştum, Ozulu'ya 18 numara verilmişti. Aynı sınıfın öğrencileri olarak, çeşitli mahrumiyetlerin çerçevelediği yıllarda bir baba dostu ile aynı sınıfın havasını teneffüs etmek beni mutlu etmişti. Ben o günlerde on yedi yaşıma veda etmek üzere idim, Ozulu on üç yaşının bitmesini bekliyordu. Şunu itiraf etmeliyim: aramızda belli bir yaş farkı vardı. Ancak hayata bakış açısından ben yine geriden gelmeyi tercih edenler arasında idim. O ise çarşıda, esnaf arasında pişmiş, hayata bir başka açıdan bakmayı öğrenmişti.

Ancak Ozulu da olsa bülûğ çağına ilk adımlarını atmanın verdiği sarsıntıyı başkaları gibi o da hissetmekteydi. Buna bir de yeni tanıştığı arkadaşların etkisini ilave etmeniz gerekiyor. Bunun anlamı ise, Ozulu'nun bir takım gençlik denemeleri yapması demektir. Hiç unutamadığım bir hatırayı burada vermem yerinde olacaktır:

² İlkokul öncesi tanıdığım ve unutamadığım bir başka arkadaşım da Ferhat Çavuş'un dört oğlunun en küçüğü Murat Longa idi. O da babalarımızın arasındaki dostlukla ilgili bir başlangıca dayanıyordu. Murat ile ilkokulda aynı okulda aynı sınıfta okuduk. Tanıştığım için hiç pişman olmadığım, ipek gibi bir arkadaşım idi. 15 Nisan 2002 tarihinde vefat eden bu kardeşime Yüce Rabbim, kandım deyinceye kadar rahmet etsin.

Asıl mesleki İngilizce öğretmenliği olmayan bir hocamız var. Diğer okullarda Coğrafya okutuyor ve pek tabii olarak Çorum Lisesinden bize, İngilizce dersi için geliyor. Adama gittiği okullardan birinde –belki de Çorum’un dışında bir okulda – ona “Tas” denilmiş, bu lakap da adama, çam sakızı ile yapııştırılmışçasına tutmuş. Nereye gitse iyi kalpli öğrenciler tarafından yazılan bir mektupla oraya bu lakap ulaştırılmış. Adam sınıfa girer girmez arka sıralardan hafifçe yükselen bir “sss” sesi, hocanın bütün sinirlerinin beyninde toplanması için yeterli oluyor. Daha sonra, o sesin sahibini bulmak için; silleli tokatlı ve biraz da sözlü hakaretlerin eşliğinde çalışmalarını yürütürken arka taraftan gelen bir “s” harfi hocayı sıçratıyor, hoca o tarafa dönerken bir başka “ss” ile irkiliyor. Pek tabii olarak hoca sinirini kontrol edemeyecek hale geliyor. Öğrenciler merhametli çocuklar, hocayı daha fazla yorup üzmemek için bu kadarını yeterli görüp tas ticaretine son veriyor, uslu uslu oturuyor ve derslerini takip ediyorlar. Tabii dersin sonuna doğru hoca ipleri yeterince ele aldığı kanaatiyle konuyu toparlarken hafiften yükselen uğursuz bir harf her şeyi alt üst ediveriyor.

Bu, sadece programın sınıfta olan bölümü. Çocuklar erinmiyor, hizmeti yarıda bırakmamak için adamın evini tespit ediyorlar. Ellerinde tebeşirle hocanın evinden Lise binasına kadar belli aralıklarla taşların üzerine TAS yazıyorlar. Olur ki hoca okulun yolunu şaşırır. Bu düşünce, hocanın, okula gelirken takip edeceği yolun tayini hususunda yeterli bir hizmet oluyor.

Bir gün o hocanın bizim sınıfa dersi var. Ben sınıf mümessiliyim. Baktım Ozulu, çoğuncası beraber olduğu, sınıfta yan yana oturduğu arkadaşıyla öğretmenin oturacağı sandalyede bir şeyler yapıyorlar.

- Ne yapıyorsunuz, dedim.

Ellerindeki bir iğneyi gösterdiler,

- Sandalyeye yerleştireceğiz, dediler.

Tuhaflaştım.

- Arkadaş adam oturunca bu iğne batar.

- Biz de batsın diye çalışıyoruz.

Hayret edilecek bir cesaret. Aklım almıyor. Adam gelecek, hiçbir şeyden haberi olmadan oturacak ama arkasına batan iğne

onu feryatlar eşliğinde sıçratacak. Pek tabii olarak öğrencilik hayatında görülmemiş bir olay yaşanacak.

- Yapmayın, etmeyin dedi isem de başaramadım.

- Adam bunu benden soracak, kim yaptı diyecek.

- Sorarsa söylersin.

- Söylediğim takdirde bir sürü dayak yiyeceksiniz. Disipline verecek, ceza alacaksınız.

- Alalım, sen bizim işimize karışma.

Gözleri iyiden kararmıştı. Uğraştım, didindim, yalvardım. Sonunda iğneyi oradan çıkarttım ama bir öğrencinin bu derece gözükara olacağını da ilk defa o gün anlamış oluyordum.

*

İleriki yıllarda çeşitli camilerde vaaz ve hutbe tatbikatına katıldık. Ozulu Ulu Camide bir vaaz için kürsüye çıktı. Daha sonra okulda bu programın eleştirisi yapıldı. Müdür Beyin, bir iki hocanın, bir iki öğrencinin de katıldığı bu toplantıda takdir dolu sözler söylendi. Ancak rahmetli Yılmaz yapar,

- Gerçekten güzel oldu. Takdir ediyorum. Ozulu yazdıklarını kelime kelime güzelce okudu, ama kendiliğinden hiç konuşmuş olmadı dedi.

Toplantıya damgasını bu cümle ile vurmuştu rahmetli arkadaşımız. Uzun yıllar sonra Ozulu, rahmet dilekleri eşliğinde Yılmaz'ı böyle anlattı.

Kaçıncı sınıfta olduğumuzu hatırlayamıyorum. Ozulu ile sınıflarımız ayrıldı. Bir yıl geriden gelmeyi tercih etti. Pek tabii olarak ara sıra teneffüslerde görüşme imkânı oluyordu. Günler böyle devam edip geçerken, beşinci sınıfta cereyan eden bir olay Ozulu'yu günün kahramanı yapmış: o gün tarih dersi var. Tarih ve coğrafya derslerine Okul Müdürü Necmi Şamlı hocamız giriyor. Rahmetli hocamız pek güzel konuşur, pek güzel ders anlatır, hepimiz onun derslerini heyecanla takip ederdik. Bir gün yine heyecanlı bir konuşmayla ders anlatırken Ozulu'nun arkadaşı, sesli bir esnemeyle derse apayrı bir renk katar. Onun esnemesi yanındaki Ozulu'ya geçer, o da sesli esneme ile arkadaşına yardımcı olur. Esnemenin böylesi hiçbir toplantı için uygun olmayan bir davranıştır. Özellikle saygın, dersine ve sınıfına gerçek anlamıyla hâkim bir müdürün yanında ve dersin en heyecanlı anında.

Bu durum, bütün dikkatleri bir araya topladığı kanaatiyle ve apayrı bir heyecanla ders anlatan Necmi Şamlı hocamızı kızdırır, bağırıp çağırır. Ozulu özür dilese de fayda vermez. Sonunda Müdür Bey, “Benim dersim dinlenmeyecekse bırakır giderim” diye bağırır. Ozulu da üzölmüş, yapmaması gereken olumsuz bir davranışta bulunduğunu anlamıştır. Verdiği âni bir kararla kitaplarını toplar,

- Sizin gitmeniz için sebep yok Müdür Bey, ben gitmesini bilirim, der ve sınıfı terk edip gider.

Gidiş o gidiştir. Müdür bey, herkesin hata edebileceğini, hatasız insanın bulunamayacağını bilen bir insandır. Zeki ve istikbal vadeden bir öğrencisinin ayrılmasına üzölmüştür. Müdür yardımcısını dükkâna göndererek tekrar öğrenime başlaması için rica eder ama Ozulu kabul etmez.

Daha sonra Ozulu Çorum Lisesine kaydını yaptırır ve oraya devam eder. Liseye devam ederken rahmetli babasından kalan dükkânı işletmek de ona düşer. Okula giderken dükkânı kapatmadığını, açık bırakıp gittiğini, bazen komşuların sattıkları tuzun parasını ayrı bir yere koyup okul dönüşü kendisine teslim ettiklerini tatlı bir hatıra olarak anlatır Ozulu.

Netice olarak benim vefalı ve mert arkadaşım, Çorum Lisesinden mezun olur. Yüksek Okula devam eder. Artık Türk Dili ve Edebiyatı hocası olmuştur. Nevşehir Kız Öğretmen okuluna öğretmen olarak tayin edilir.

Ozulu, Nevşehir’de yaşadığı bir hatırasını şöyle anlatmıştı:

Kızların elinde bir roman var, hiç ellerinden düşmüyor. Bitiren bir başka arkadaşına veriyor. Teneffüslerde o kitabın okunduğunu görüyorum. Sordum, Fakir Baykurt’un “Yılanların Öcü” isimli kitabı dediler. Gittim, bir tane aldım. Baştan sona dikkatlice okudum. Pek önemli olan yerlerin altını kırmızı kalemle çizdim. Tam on sekiz sayfalık bir özet çıkardım, kitapla birlikte sınıfa girdim.

- Bugün dersimizde Yılanların Öcü romanını işleyeceğiz, dedim.

Yüzlerde bir memnuniyet belirdi. Kulaklarıma mutluluk duygularını anlatan sesler ulaştı. Dedim ki:

- Ben kitabı baştan sona satır satır okudum, özetini çıkardım. Biriniz tahtaya gelsin, çıkardığım özeti okusun. Bir başka

arkadaşınız yaptığım alıntıları değiştirmeden olduğu gibi alıp almadığımı kontrol için kitaptan takip etsin dedim.

Gönüllü olarak bir kız tahtaya geldi. Diğer birine kitabı verdim. Hazırladığım notları okuyan kızın dili dolaşiyor, yüzü kızarıyor, sesi değişiyordu. Çünkü olabildiğince ağır küfürler, tek başına iken bile söylenmesi yüz kızartacak ifadeler, ağza alınması düşünülemeyen sözler birbirini takip ediyordu. Netice olarak tahtaya gönüllü olarak çıkan kız bir buçuk sayfasını okudu ve durdu,

- Hocam, devam edemeyeceğim, dedi. Ben gayet sakin,

- Peki, sen otur bir başka arkadaşın gelsin, dedim.

Gelen olmadı.

- Gönüllü bir arkadaşınız gelsin ve devam etsin dedim. Kimseden ses çıkmadı. O zaman,

- İşte elden ele dolaştırdığınız, başucu kitabı olarak kabul ettiğiniz kitabın aslı esası bu. Hanginiz babanızın yanına oturup ona bu kitabı okuyabilecek, yarın öğretmen olarak gideceğiniz okullarda sizden bir şeyler bekleyen öğrencilere neyi, hangi edeb ve terbiyeyi vereceksiniz, dedim. Yine ses çıkmadı. Böylece Yılanların Öcü efsanesi kapanmış oldu.

*

Daha sonra Ozulu ile tekrar buluştuk. Beraberce Cuma günleri kabristana kadar sohbet ederek gidiyor, babalarımızın mezarlarının başında Fatiha okuyor, dua edip dönüyorduk.

Bir bayram namazında Çorum Ulu Camiinde bayram namazından önce yapılacak va'z bana verildi. Ozulu ile istişare ettikten sonra "Peygamber Efendimize neden inanmadılar?" konusunu işleme kararına vardık. Cemaatten pek çok insan bu konuşmadan ciddi ölçüde memnun olduklarını bildirdiler. Ozulu, duygularını şöyle dile getirdi:

- Kazancı, sen o konuşmayı yaparken hem gözyaşı döktüm hem de "Allah'ım, bu adamın yazacağı elli tane kitabı okumadan benim canımı alma diye yalvardım," dedi.

Rasulullah Efendimizin hayat-ı saadetini yazmaya karar verdiğimde bir tek Ozulu ile müşavere ettim. Son derece memnun oldu. "Kazancı tavsiye ederim, acele etme. Bir an önce bitireyim derdine düşme," dedi. Bu tavsiye benim kulağımın küpesi oldu. Rabb'ime hamd ederim, lutuf ve keremiyle "Özlenen Şafak..." adıyla

başlayan ve insan hayatını bir gün imiş gibi kabul ederek, her birine ayrı bir isim verdiğimiz eser yazılmış oldu. ³ Bu kitapları ve bunların dışında basılan kitaplarımı özel olarak imzalayıp evine kadar götürerek teslim etme mutluluğunu duydum.

*

Bir gün tafsilatını hatırlayamadığım bir olay sonucu olarak tanımadığım biri Ozulu'ya hakaret etti. Ozulu horozlandı, ona bir ders vermek üzere yöneldi. Ben tuttum. Kulağına, **“Köpek seni ısırdığı zaman onu tutup ısırıldığını oluyor mu,” şeklinde bir cümle fısıldadım. Bu cümle ona yetti. Ozulu'nun anlayışlı adam olduğunu söylemeye ihtiyaç var mıdır bilmem... Ne demek istediğimi anladı, yürüyüp gittik.**

*

Ben Ozulu'yu, özellikle edebî sahada büyük işler yapabilecek bir arkadaşım olarak gördüm. Öyle olmasını istiyordum. Zaman zaman,

“Ozulu, Türkçemize bir Sefiller kazandırmanı istiyorum,” dediğim oldu. Fransızların Sefiller'ine karşılık Türkçemizin de onu aratmayacak bir şaheseri olmalı. Ozulu böyle bir eseri kaleme alacak olgunluğa, birikime ve edebî zevke sahip birisidir, diyordum. Bugüne kadar ümidle bekledim. Bakarsın Yüce Rabb'im nasip eder, benim sevgili, vefalı arkadaşım “İşte Kazancı istediğini hazırladım,” der. Ben o zaman beklediğini elde etmiş bir dost olarak, gözyaşları dökerek okumanın mutluluğunu duyarım.

“Kendimi Anlatayım Dedim” ismini verdiğim hatıralarımı bitirdiğim zaman Ozulu'ya gönderdim. Değerlendirme yapmasını istedim. Gönderdiği cevapta, “Tek kelimesini çıkarma” diyordu. Bir de pek değerli bir önsöz yazıp göndermekle beni mutlu etti.

*

Ozulu bir umre yapmak üzere o mübarek beldelere seyahat etmiş. Ben Bursa'da olduğum için sonradan öğrendim. Özellikle Medine'de, sigara içme vakti geldiğinde yanındaki arkadaşıyla birlikte Efendimizin bulunduğu mübarek mekânlardan uzaklaştığını, ara sokaklara girip orada demlendikten sonra tekrar dönüp Mescid-i Nebevinin yolunu tuttuklarını anlattı.

³ Bu kitaplar son olarak Ensar Yayınevi tarafından basıldı. İsimleri de: Özlenen Şafak, Aydınlıklara Doğru, Doğuş, Yükseliş, Guruba Yaklaşırken, Kavuşma olarak belirlendi.

Pek Tabii olarak garibsedim, hatta üzüldüm. Sigara her zaman bulunur ama Medine ve Medine'nin bağrında yatan Sevgili (s.a.v.) her zaman her yerde bulunmazdı. Tek faydası olmayan bir zehiri ciğerlerine doldurmak için Sevgili Peygamberimizin bulunduğu mübarek mekânlar terk edilebiliyor. İnsanları mezara sürüklemekten ötede bir faydası olmayan ve iğrenç bir koku bırakan bu meret uğruna Nebiler Serveri Efendimizden uzak yerlere gitmek bile göze alınmıyordu. Üzüntüm bir zaman devam etti. Daha sonra Neyli aklıma geldi,

“Gönül ağyâr için incinme yâre – Gülolmaz bâğ-ı âlemde dikensiz,” diyordu. Kaldı ki bu hesaba göre benim de bir sürü kusurum vardı, Ozulu bunları görmezlikten geliyorsa benim de almam gerekli bir sürü ders bulunmalıydı.

Sözü kısa tutmak gerekirse şöyle denilebilir: Ozulu benim için insan şeklinde bir güldür. Elbet dikenleri olacaktır. Çünkü dikenli olmayana gül demezler.

*

Haysiyetini her çeşit maddi imkânların üzerinde tuttuğunu bildiğim sevgili arkadaşımın sıhhat ve âfiyetle, hayırlı ve huzurlu bir ömür sürmesini, Yüce Rabb'immin razı olduğu, beğendiği kullarından olarak cennetinde buluşturmasını niyaz ediyorum.

10 Eylül 2018, Emirsultan/Bursa

Abdulkadir Ozulu ...
Prof. Dr. Suat KIYAK*

Edebiyatçı, eğitimci, yazar, MEB'de okul müdürü ve öğretmenlik yapmış Abdulkadir Ozulu, Çorum yerel basınında araştırma yazıları ve denemeler yayımlayarak Çorum'un yakın dönem tarihi kültür hayatına, araştırma ve edebiyat çalışmalarını dur-durak bilmeden sürdüren hocamız.

TSO korosu şefi Eczacı Enver Leblebicioğlu ile henüz tanışmıyoruz. SSK hastanesi başhekimisi Opr. Dr. Haluk Özalp'ın Albayrak caddesindeki muayenehane /bürosuna bir akşam davet edildik; hem sohbet edeceğiz hem de musiki meşk edilecek.

Gazelhan-neyzen Ubeydullah Sezikli de davetliler arasında, o yıllarda İlahiyat Fakültesinde araştırma görevlisi.

Ubeydullah neyini getirdi, bana da ud arayışına girdiler...

Ubeydullah: *“Enver amcanın eczaneye uğrayım udunu rica edeyim”* dedi ve bir süre sonra udla döndü. Mecliste rahmetli Prof. Dr. Ahmet Alıcılar (dönemin Mühendislik Fakültesi dekanı, Dr. Haluk Özalp'ın öğrencilik yıllarından arkadaşı), emniyet müdürlüğünden bir şube müdürü, bir savcı...

Yemekler yendi, kültür-sanat-tarih ağırlıklı sohbet meşk ile devam etti. Tekrarı dilenerek meclis dağıldı.

Ubeydullah'a udu Enver Bey'e geri götürürken benim de teşekkür ettiğimi söylemesini rica ettim. Ubeydullah:

“Hocam sizi Enver amca ile tanıştırayım” dedi... Sözleştik ve bir akşamüstü Enver ağabey ile eczanesinde tanıştık, dostluğumuz zaman içerisinde ağabey-kardeşliğe kadar vardı.

Mesai çıkışlarında zaman zaman eczaneye uğrar sohbet ederdik. Beni korosuna davet etti ve koro çalışmalarına da udi olarak katılmaya başladım.

2005 yılı Aralık ayı...

Eczaneye uğradığım bir akşam Enver ağabey bana:

“Hocam Abdulkadir Ozulu hocam bir şiir bıraktı bestelenmek üzere. Bir bakar mısınız” dedi... Uğraşayım ağabey diyerek şiiri alıp cebime koydum.

* Gazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

Köy Hizmetleri misafirhanesine gittim. Gece yarısı şiiri alıp Kürdilihicazkâr makamında Düyek usulde melodilendirdim ve kâğıt üzerine bir portre çizerek notaya aldım.

Sonra nota programı ile notasyonunu yapıp Enver ağabeye götürdüm. Bir plaket olarak bastırıp bir sonraki koro çalışmasına Abdulkadir Ozulu hocayı davet ettiler. Bu şarkı koro ile beraber seslendirildi ve Hoca çok mütehassis oldu. Kendisine plaket halinde basılmış bestenin notası da takdim edildi.

Abdulkadir hoca ilk tanışmamız bu vesile ile... İşte 6 Aralık 2015'de Abdulkadir Ozulu tarafından yazılan o sözler

"Derdimi yabana, ele anlattım..."

*"Sana bir şarkının dizelerinde,
Gizleyip sevgimi tele anlattım
Bir ince rüzgârın ayak izinde,
Götürüp dağlara güle anlattım*

*Sır kalsın sevdamız bilinmez olsun,
Yükselsin burcuna erilmez olsun
Coşkun sular gibi geçilmez olsun
Derdimi yabana ele anlattım"*

2003 yılında Çorum Fen-Edebiyat Fakültesi'ne kurucu dekanı olarak atandığım zaman Eylül ayı... Boş bina olarak tahsis edilen binanın içinden ipliğe, sandalyeden masaya, okul sırasından telefona-santrala, yemekhaneden mescide; tepeden tırnağa, içinden ipliğe tefriş edilip bir ay sonrasına ek yerleştirme ile gelecek öğrenciye hazır hale getirilmesi lazım...10.000 m² kapalı alan.

Bir öğlen sonu dekanlığa Abdulkadir Ozulu hoca ziyaretimize geldi. Gelen misafirlerimi (kim olursa olsun) ayakta ve kapıda karşılamak âdetim olduğu üzere dekanlık makamı kapısına doğru yöneldim.

Hoca altmışlı yaşlarını idrak etmiş kravatlı, ceketinin düğmeleri ilikli, derin bakışlı, mütebessim çehreli ve güleç yüzlü, irfan denizinin ıslaklığı hiç kurumamış, mutedil ve mütefekkir, âlimâne ve mütevazı duruşu gözlüklerinin arkasından göz bebekleri

her daim gülen, her daim huzurda ve huzurlu, naif adımlarla yürüyen, bir beyefendi...

Fen Edebiyat Fakültesi'nde Kütüphane oluşturma çalışmalarına yoğunlaşmışız; okuma masaları, sandalye, kitaplık, kitap rafları ve yer planlamalarını hakkında konuştuğuktan sonra, kitap kampanyası başlattığımı, yerel basın üzerinden duyurulduğunu, şahsımın da Ankara'dan kendi aracım ile her hafta bağış kitaplar getirdiğimi, her geçen gün sayının arttığından bahis ve hoş-beş faslından sonra, kuruluş çalışmalarını yerel basından takip ettiğini, Türk Dili ve Edebiyatı bölümünün açılmasından dolayı memnuniyetini dile getirdiler... Ardından hoca evlatları gibi gözünün önünden ayırmadığı kitaplarından bir bölümünü kütüphanemize bağışlayacağını dile getirdi. Bir süre sonra da bahsettiği kitapları kolilenmiş olarak getirttik... "*Kutadgu Bilig*" de bağışlar arasında idi. O esnada kütüphanede bulunan öğrencilere de Kutadgu Bilig ile ilgili bir hatırasını nakletti.

2 yıl kadar süren bağış kampanyası ile birçok kişi ve kurumun bağışları ile kütüphanedeki kitap sayımızı 10.000'lere çıkartmış olduk. Bağış yapan kişi ve kurumların isimlerini de bağışçılar panosuna bağışladıkları kitap sayısını belirtir bir plaket ile ebedileştirdik, bu bağışlar içerisinde Abdulkadir Ozulu hocanın bağışının önemli bir yeri vardı (tabi sonraki yönetimler bu bağışçı plaketlerini sökmedi iseler !)

Hoca ile bazı akşamları uğradığım Çorum Hâkimiyet Gazetesinde de rastlaşır sohbet ederdik. Bir gün cebinden bir şiir çıkardı bana uzattı, bestelenmek üzere;

"Bir içim su dediler güzelim sana

Görmediler oysa, sende kaynayan bin çağlayan var

Bühtan ettiler çocuğum, hem sana hem bana

Görmediler oysa, sende kaynayan bin çağlayan var"

Bu sözleri de Hicaz makamında bir beste yaparak kendilerine sonraki zamanlarda takdim ettim.

Edeb ve edebiyat... Türk Edebiyatı öğretmenliği, köşe yazarlığı, eğitimci yazarlık gibi birçok vasfı olan Abdulkadir Ozulu hoca, yeni yetme kimi okumuşlar gibi fikir ve düşünce dünyası ile toplumuna yabancılaşmamış, fildişi kulede oturmayan, ihtisasını Çorum

Hâkimiyet gazetesindeki Osmanlı dönemi eserlerini günümüz nesline aktarılması için tefrika yazılar yazan, birikimlerini gençlerle ve toplumla paylaşmayı her daim görev bilen bir zat olarak tanıdığım Abdulkadir hoca Türk dili ve lisanını ihya etmeye kendini adanmış bir öğretmenimiz.

Medeniyetimizi inşâ ve ihya etmek için Abdulkadir hocamız gibi kültürel alt yapı ve irfan sahibi öğretmenlerimizin çoğalması dileği ile...

**Çorum'un Kültürel Birikimi Bağlamında Bir Vefâ Örneği
Olarak Abdulkadir Ozulu
Prof. Dr. Yavuz Bayram***

Abdulkadir Ozulu ismi ile ilk olarak 2007 yılında öğretim üyesi olarak ilk görev yerim olan Hitit Üniversitesi'ne atanmam vesilesiyle karşılaştım. Bu, Hoca'nın çalışmaları ve Çorum'un özellikle kültürel birikimine katkıları dikkate alındığında oldukça gecikmiş bir tanışmaydı. Hoca'yla bizzat tanıştıktan sonra bu gecikmenin aslında ciddi bir şanssızlık olduğunu anlamıştım. Ne var ki Çorum'dan biraz erken ayrıldığım için Hoca ile yeterince teşrik-i mesâide bulunamadım. Bununla birlikte gerek Çorum'dayken gerek Çorum'dan ayrıldıktan sonra kendisinden gördüğümüz ilgi ve nezâket, kendisine karşı olan hürmetimizi daha da artırmıştır. Kendisiyle bir kitap projesinde birlikte çalışma fırsatım olmuşsa da aslında çok daha fazlasını yapamadığım için kendi kendime hayıflanıyorum.

Bu arada Çorum'u daha yeni yeni tanıyordum. Bir gün Kültür Müdürü Ali Özüdoğru ile Osman Yüztgenç Hoca Fen Edebiyat Fakültesi'ne gelip Dr.Mete Taşlıova ile beni ziyaret ettiler. Valiliğin farklı yönleriyle şehri anlatan bir kitap çıkarmak istediğini ve bu konuda kendilerine yardımcı olmamızı arzu ettiklerini söylediler. Fakülteye bizzat gelmeleri, konuya da bizim katkımıza da önem verdiklerini gösteriyordu. Bu hassasiyet karşısında kendilerine olumlu cevap vermekten başka seçeneğimiz yoktu. Abdulkadir Hoca ile tanışmam da bu kitap vesilesiyle oldu.

Abdulkadir Hoca ile Coğrafyası, Tarihi, Kültürü ve Edebiyatıyla Çorum adlı kitabın hazırlıkları aşamasında birlikte çalışma imkânı bulmuştum. Hoca, kitabın yazı kurulunda yer alıyordu. Çorum açısından önemli 26 ismin yer aldığı "Çorum'un Yetiştirdiği Şahsiyetler" başlıklı bölümün yazarı olarak kitaba katkı sağlamıştı. Ayrıca kitapta Abdulkadir Hoca'nın çalışmalarına da sık sık atıf yapılıyordu. Ayrıca kitabın "Tanzimat'tan Günümüze Çorumlu Şair ve Yazarlar" başlıklı bölümünde Abdulkadir Ozulu Hoca'dan da bahsedilmekteydi. Diğer taraftan Çorum'daki kültürel birikime dair

* 19 Mayıs Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi

arayışlarımda eserleri ve çalışmalarıyla karşıma çıktığı gibi dostlarla yaptığım görüşmelerde de sıklıkla adı geçiyordu.

Böylece Abdulkadir Ozulu Hoca'yı, tıpkı Ethem Erkoç Hoca gibi, Çorum'un kültürel birikimi ve değerleri bakımından dikkat çekici bir isim ve önemli bir kaynak olarak tanıdım. O, Çorum'un kıyısında köşesinde kültürel birikim adına, bazen unutulmuş bir şair, bazen unutulmuş bir yazar, bazen unutulmuş bir eser; kısaca bir değer taşıyan her ne varsa gün ışığına çıkarmaya gayret eden bir araştırmacı ve eğitimci yazardı. Hem nicelik hem de nitelik bakımından öylesine değerli çalışmalar yapmış ki Abdulkadir Hoca'nın çalışmalarını çıkardığımızda Çorum'un özellikle kültür tarihinde ciddi boşluklar ve eksiklikler oluşacaktır.

Abdulkadir Ozulu Hoca'nın şahsiyetine dair bir değerlendirme yapmak adına aklıma ilk olarak şair Leylâ Hanım'ın;

İncitme sen ahabbını incinmeye senden

Bu âlem-i fânide zarâfet budur işte

[Sen dostlarını incitme, senden incinmesinler. İşte bu geçici dünyada (gerçek) zarâfet budur.]

mısraları gelir. Zira Hoca'yı insanları incitmemeye son derece önem veren ve bu konuda azamî gayret gösteren zarâfet sahibi bir insan ve Fuzûlî'nin "Ne verseler ona şükreder, ne yapsalar ona sevinir." anlamındaki Ne verseler ona şâkir ne kılsalar ona şâd mısralarındaki tarife uygun ilim ve irfan sahibi bir bilge olarak tanıdım.

Abdulkadir Ozulu Hoca'nın gerekse bizzat telif ettiği makaleleri, şiirleri ve diğer yazıları, gerekse derleme yoluyla oluşturduğu eserler ve gerekse verdiği konferanslar dikkate alındığında Çorum ve Çorum'un kültürel birikimi adına her türlü işbirliğine açık olduğu ve bunu eyleme dönüştürdüğü görülür. Zira gerektiğinde Çorum Belediyesi, Çorum Valiliği ve Çorum Hitit Üniversitesi ile işbirliği yapmıştır. Şüphesiz bu şekilde ciddi bir motivasyonla iletişime ve işbirliğine açık olması, çalışmalarına nitelik ve kıymet kazandırmıştır. Muallim Nâcî'nin Varsa âsârın bırak erbâbı takdîr eylesün mısrasıyla işaret ettiği üzere Hoca eserlerini ortaya koymuş, erbabına takdîr eylemek kalmıştır.

Çorum'da özellikle Belediye öncülüğünde, Ethem Erkoç Hoca gibi Abdulkadir Ozulu Hoca'ya karşı da takdire şâyân bir yaklaşımla vefâ gösterildiği kanaatindeyim. Elbette bu, hak edilmiş bir vefâdır. Zira onlar da hayatları boyunca Çorum'a ve hemşehrilerine karşı vefâ göstermişlerdir. Hemen herkesin Kâmi'nin;

Güle güş ettiremez yok yere bülbül inler

Varak-ı mihr ü vefâyı kim okur kim dinler

[Bülbül, boşuna inleyip duruyor, (bunu) güle duyuramaz. Vefâ ve merhamet varağını kim okur kim dinler?]

dizelerinde dile getirdiği üzere vefasızlıktan şikâyet ettiği bir ortamda bu karşılıklı vefâ, özellikle güzel bir örnek oluşturması bakımından değerlidir. Kaldı ki Şeyh Gâlip'in dediği gibi;

Kadr-i dürr ü gevheri âdem bilir

Âdemi ammâ yine âdem bilir

[İnci ve mücevherin değerini insan olan bilir. (Nitekim) insanın değerini yine insan bilir.]

Diğer taraftan Abdulkadir Ozulu Hoca'nın hayatı, şahsiyeti ve ortaya koyduğu eserleri de başlıbaşına bir vefâ örneğidir. Hoca, başta gençlerimiz olmak üzere insanlarımızın yanlış rol modellerle meşgul edildiği bir ortamda, son derece önemli ve değerli bir rol model olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sebeple sadece Çorumlu hemşehrilerine değil genci ve yaşlısı ile bütün Türkiye'ye, Abdulkadir Ozulu Hoca anlatılmalı, hayatının ve şahsiyetinin örnek alınmasını sağlayacak çalışmalar gerçekleştirilmelidir. Yabancı kültürlerden beslenmiş sahte kahramanların, olsa olsa kültürel yozlaşmanın örneği olabilecek birtakım sözde aydınların ve sanatçıların karşısında Ozulu Hoca gibi yerli, samimi, vefâkâr ve azimkâr örneklerin rol model olarak konması pek isabetli olacaktır. Zira Ziya Paşa'nın dediği gibi;

Âsâfın mikdârını bilmez Süleymân olmayan

Bilmez insân kadrini âlemde insân olmayan

[Süleyman (gibi engin gönüllü) olmayan, Âsâf (gibi akıllı ve bilge olan)ın kıymetini bilemez. (Nitekim) dünyada insan olmayan, insanın kıymetini bilemez.]

Bu bağlamda Abdulkadir Ozulu Hoca, kıymet bilen bir insan olarak kıymeti bilinmesi ve örnek alınması gereken bir rol modelidir. Şehrine ve hemşehrilerine karşı vefâlı insan olarak vefâyı; her yaştan muhatabına değer vermiş bir büyük olarak değer ve saygı görmeyi hak etmiştir. Dolayısıyla kendisine vefâ adına yapılmış her faaliyet takdire şâyandır.

Bu vesileyle Ozulu Hoca ve onun vefâlı hemşehrileri nezdinde cümle vefâ sahiplerine saygı, minnet ve duâ ile...

1826 Düzenlemesinden Sonra Çorum Sancağı İhtisâb Rüsûmu (1836)

Prof. Dr. Mehmet DEMİRYÜREK*

[Bu yazının armağan edildiği Abdulkadir Ozulu'nun bilinmeyen veya farkında olunmayan bir özelliği de onun iyi bir arşivci olmasıdır. Birçok eseri ve belgeyi yok olmaktan kurtararak gelecek kuşaklara aktarabilmiş bir araştırmacıdır. Örneğin, tarihimizde pek çok kişinin bildiği bir Tekâlif-i Millîye konusu vardır. Sakarya Meydan Savaşı öncesi Başkomutan ve TBMM Başkanı Mustafa Kemal Atatürk'ün orduyu güçlendirmek amacıyla ihdas ettiği bu emirler Türk Milletini elindeki bütün imkânlarla orduyu desteklemeye davet ediyordu ve ordu için alınan her eşyanın, malın bedeli zaferden sonra ödenecekti. Bu nedenle halktan alınanlar karşılığında millete makbuzlar verilmişti. Fakat zaferden sonra, sevinç o kadar büyüktü ki pek çok yerde bu makbuzları ortaya çıkarıp verdiği malın parasını talep eden çıkmadı ve hatta bu makbuzların yakıldığı rivayetleri de vardır. İşte bu makbuzlardan biri Abdulkadir Ozulu'nun arşivindedir ve ben ilk ve son defa millî mücadelemizin o eşsiz belgesinin bir örneğini sadece onun arşivinde gördüm.]

Özet

Vergiler kamu yönetiminin temel konularından biridir. Osmanlı İmparatorluğu kuruluşunun ilk yıllarından itibaren değişik isimler altında halktan vergiler almıştır. XIX. yüzyıl başlarında daha önceki zamanlarda da tahsil edilmiş bulunan “İhtisâb Rüsûmu”nda yeni bir düzenleme yapıldı ve başta İstanbul, İzmir ve Edirne olmak üzere imparatorluğun birçok yerine yürürlüğe konuldu. 1826 yılında Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasından sonra kurulan Asâkir-i Mansure-i Muhammediye ordusunun güçlendirilmesi amacıyla yeniden düzenlenen İhtisâb Rüsûmu Sivas Vilayeti'ne bağlı Çorum'da da uygulanmıştır. Bu çalışmanın amacı İhtisâb Rüsûmu tahsili için kayda geçirilen listelerden hareketle 1838 yılında

* Hitit Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesi

Çorum'da üretimde bulunan esnafı ve her bir esnaf grubunun ödemesi gereken vergi miktarını tesbit etmektir. Ayrıca yine aynı listelerden hareketle şehirde bulunan han ve hamamlar ile harap durumda bulunan dükkân sayısını ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ndeki Maliyeden Müdevver Defterler arasında bulunan bir defter kaydını kaynak olarak kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çorum, Esnaf, İhtisâb Rüsûmu, Vergi

Abstract

The duties are one of the main subjects of the Public Administration. The Ottoman Empire collected a lot of taxes throughout its long history. The İhtisâb Rüsûmu levied after 1826 was one of them. This tax was paid mainly by the guilds. The aim of this tax was to support the new army called Asâkir-i Mansure-i Muhammediye founded in the place of Yeniçeri Ocağı in 1826. This tax was also applied in Çorum. The aim of this study is to explain how the İhtisâb Rüsûmu was put into practice in Çorum, how much money was collected, its features and who paid this tax in Çorum. The documents or datas used are derived principally from the records of the Maliyeden Müdevver Defters in the Ottoman Archives.

Key Words: Çorum, Guild, İhtisâb Rüsûmu, Tax

Giriş: İhtisâb Rüsûmu

İhtisâb Rüsûmu'nun Osmanlı Devleti'ndeki gelişimi Yusuf Ziya Kavakçı, Hayrettin Karaman, Osman Nuri Ergin ve Ziya Kazıcı gibi araştırmacılar tarafından incelenmiştir. Bu konudaki en yeni araştırma Ziya Kazıcı'ya aittir. Ona göre, İhtisâb Rüsûmu'na kaynaklık eden hisbenin Hz. Muhammet döneminden itibaren var olduğu bilinmekte ise de bir müessese olarak teşkilatlanması Hz. Ömer'in halifeliği dönemindedir. "İyilikleri emretmek ve kötülüklerden vaz geçirmek gayesiyle kurulan" bu müessese kapsamında "Hz. Ömer döneminden itibaren ihtisâb işi ile görevlendirilenler halktan bazı vergiler alıyorlardı." Kurumun lideri "muhtesib" unvanını taşıyordu. Söz konusu mali uygulamayı Abbasilerden tevarüs eden Osmanlı Devleti'nde de muhtesib adlı görevliler tayin edilmiş "her nereye kadı gönderilmiş ise orada bir de muhtesib bulundurulmuştur." Bu kapsamda "cins ve miktarları

kanunnâmelerle tesbit ve tayin edilmiş bulunan” ve “İhtisâb Rûsûmu” denilen bazı vergiler alınmıştır. İhtisâb Rûsûmu adı altında tahsil edilen bu vergiler Yevmiye-i dekâkin, Damga resmi, Bâc-ı bazar, Gemi ihtisâbiyesi ve Resm-i bitirme gibi vergilerdir. Söz konusu vergiler “kent merkezlerinde, panayır ve pazar yerlerinde satılan mallardan” tahsil ediliyor ve bu vergilerin hepsine genel olarak ‘İhtisâb Rûsûmu’ adı veriliyordu. Görev süresi genel olarak bir yıl olan muhtesiblik görevine talip olanlardan “bedel-i mukataa” adıyla bir miktar para alınarak beratla tayin olunuyorlardı. Bir başka deyişle muhtesiblik görevi iltizama veriliyordu.

“Osmanlı şehir hayatında, önemli sayılabilecek bir mevkide bulunan muhtesib, esnaf ile halk arasındaki münasebetleri, kanun ve yönetmelikler çerçevesinde düzenlemeye çalışan bir görevli idi. Bu görevi sebebiyle o, esnafın en büyük amirlerinden biri durumuna gelmişti.” “Nazârî olarak narhın denetleyicisi, sadrazam ve kadı görünmekte iseler de, gerçekte bu konuda esnafı denetleyen ve ceza veren muhtesibtir. O, bu yetkiyi adı geçenler adına kullanıyordu.”

1826 yılında İhtisâb Rûsûmu konusunda yeni bir düzenleme yapıldı ve evahir-i Muharrem 1242 (24 Ağustos-3 Eylül 1826) tarihli bir nizamname hazırlandı.

“Nizamnamenin ilk fasıllarında, şehre köy ve kasabalardan işsiz güçsüz kimselerin gelip huzuru bozmaması için alınacak tedbirler üzerinde durulmakta, daha sonra sebze bahçelerinin dört taksitte ödeyecekleri miktarile her esnaf grubuna ayrı ayrı takdir edilen günlük resimler;’ palamar akçesi’, yasakçılardan yağ tulumları vs.den alacakları para ile İstanbul’a getirilen taze meyve sebzeden 1/10 oranında alınacak ihtisâb resmi; esircilerin esir dellâliyyesinden alacakları resmin 1/5’inin ihtisâba ayrılması; çeşitli esnafın kefile bağlanması ve İstanbul ihtisâbının yeni gelirinin tesbit edilip ona göre iltizama verilmesi için bir seneliğine emaneten idaresi husularına yer verilmekteydi.

İstanbul’dan sonra Anadolu’da İzmir, Halep, Aydın, Kastamonu, Bursa, Tokat, Manisa, Amasya, Ankara, İzmit, Sivas, Çorum Van vs.; Rumeli’de Edirne, Tatarpazarı, Sofya, Serez, Manastır, Silistre vs. ile Kıbrıs, Midilli ve Rodos adalarında da ihtisâba yeni bir nizam verilmesi için emirler yollanmış ve mahalli idareciler tarafından her şehir ve kasabada mevcut dükkân, han, hamam ve değirmenlerden toplanacak günlük ihtisâb resimleriyle

şehre gelecek kervanların, malın ve yükün (deve, at, katır) cinsine göre ödeyecekleri resimler; reyanın evlenecek kızlarına verilecek izin kâğıtları dolayısıyla alınacak 'gerdek resmi', ayrı ayrı tertib edilip merkeze gönderilmişti."

1826 yılındaki yeni düzenlemeden sonra İhtisâb Rüsûmu'nun tahsil edildiği yukarıdaki yerler arasına Güzelhisar, Şam, Çorum, Osmancık, İskilip, Edremid ve Yenişehir, Kayseri, Pirizrin ile Uzunca-âbâd'ı da ilave etmek gerekir.

Söz konusu yeni düzenleme ve uygulamadaki temel amaç yeni kurulan Asakir-i Mansure-i Muhammediye ordusunun masraflarını karşılamaktı. Bununla birlikte bugün açısından bakıldığında ihtisâbla ilgili 1826 düzenlemesinin sonucunun sadece Asâkir-i Mansure-i Muhammediye ordusuna kaynak temin etmekle sınırlı kalmadığı açıktır. Çünkü İhtisâb Rüsûmu ödemekle mükellef olanlardan birisi de bölgenin esnafıydı. Esnafın ödeyeceği verginin tesbiti için "esnaf sayımı" yapılarak tesbit olunan esnaf listesi İstanbul'a gönderilmiş ve onay alındıktan sonra İhtisâb Rüsûmu tahsiline başlanmıştır. Bu nedenle İhtisâb Rüsûmu'nda yapılan yeni düzenleme sonucu yapılan esnaf sayımları bugün açısından son derece önemli bir bilgi birikimine neden olmuştur. Böylece İhtisâb Rüsûmu'nun uygulandığı bölgelerin ekonomik üretim gücü hakkında bilgi sahibi olunabilmekte, iş kollarının miktarı tesbit edilebilmekte ve hatta bazı yerlerde bu sayımlar oldukça ayrıntılı yapıldığından belli bir iş kolundaki müslim ve gyrimüslim esnaf dahi tesbit edilebilmektedir. BOA'nda 1826 yılındaki düzenlemeden sonra İhtisâb Rüsûmu'nun imparatorluğun birçok yerinde ciddiyle uygulandığına dair bolca belge bulunmaktadır. İhtisâb Rüsûmu'nun ne zaman kaldırıldığı konusunda farklı görüşler vardır. Mehmet Galip, İhtisâb Rüsûmu'nun 13 Rebiülevvel 1263 (1 Mart 1847) tarihinde kaldırıldığını belirtirken İbrahim Erdoğdu "ihtisâbca toplanan bu resimlerin bir kısmı iç, bir kısmı ise dış baskılar sebebiyle 1838'de kısmen kaldırılmış, 1854'te ise İhtisâb teşkilatı lağvedildiğinden bu müessesese tarafından toplanmakta olan diğer vergiler de son bulmuştur" diyerek bu konuda iki tarih vermektedir. Osman Nuri Ergin ise söz konusu verginin halka ağır geldiği ve Şam gibi yerlerde isyanlar çıktığı "görülerek evâil-i N 1249 ve 16 Ca 1254 tarihli iki kıt'a fermanla rüsüm-ı mezkûre tahfif ve kısmen lağv olunmuş"tur demektedir. Sonuç olarak denilebilir ki, 1826 yılı

düzenlemesi ile uygulamaya konulan “İhtisâb Rûsûmu” Osman Nuri Ergin’in de belirttiği üzere büyük oranda 1838 yılında sona ermiştir.

Çadircı bir eserinde Tokat, Bursa, Sivas ve Ankara’da İhtisâb Rûsûmu’nun uygulanması ile ilgili önemli bilgiler verirken, Kazıcı Şam, Halep ve Selanik’teki esnafın ödediği İhtisâb Rûsûmu listelerini yayımlamıştır. Aynural 1829-1830 yıllarında Bursa’da tahsil edilen İhtisâb Rûsûmu’nu, Kütükoğlu ise 1826-1838 yılları arasında İzmir’den tahsil edilen İhtisâb Rûsûmu’nu açıklığa kavuşturmuşlardır. Sarıcaoğlu ise Edirne İhtisâb Nezareti’nin 1828 yılını kapsayan vergi tahsilatını bir tablo halinde eserinde vermiştir. Bizim de Kıbrıs İhtisâb Rûsûmu ile ilgili çalışmamız Belleten dergisinde yayımlanacaktır.

Çorum İhtisâb Rûsûmu hakkında bir çalışma mevcut değildir. Ömer Demirel’in “Çorum Tüccar ve Esnafının Mal Varlıkları ve Borç-Alacak İlişkileri (1850-1900)” adlı çalışması Çorum esnaf ve zanaatkârları hakkında bilgi veren önemli bir eserdir. Ancak bu çalışma hem İhtisâb Rûsûmu’ndan bahsetmez hem de XIX. yüzyılın ikinci yarısına aittir. Çorum esnaf ve zanaatkârları ile ilgili toplu bir eser mevcut değilse de, XIX. yüzyıl öncesinde ve XIX. yüzyılda Çorum’da mevcut esnaf hakkında bilgi veren bazı çalışmalar mevcuttur. Buna göre, 1398 yılında Osmanlı idaresine giren Çorum’un Osmanlı idaresi döneminde sosyal ve ekonomik bakımdan gelişmiş bir şehir olduğu anlaşılmaktadır. Şehirde 1456’da bir boyahane, XVI. Yüzyıl ortalarından sonra ise bir bedesten, iki han ve 148 vakıf dükkân mevcuttu. 1456 yılında yaklaşık 58 kişi dokumacılıkla uğraşıyordu. Bunların 24’ü sof işiyle meşguldü. Diğer esnafa gelince, 6 hayyât (terzi), 6 külâhçı, 6 bezzâz, 5 cullâh (dokumacı) ve dört kuşakçı bulunuyordu. Dokumacılık XIX. yüzyıl boyunca ve XX. yüzyıl başlarında da varlığını korumuştur. Dokuma tezgâhlarında çamaşırılık bez, şal kuşak, yünden yapma abâ, siyah şalvarlık kumaş, kilim ve seccade dokunuyordu. Dokumacılık dışındaki bir diğer esnaf grubu dericilik ve bunlarla ilgili meslekleri icra edenlerdi. 1456’da yaklaşık 36 kişi bu işle meşguldü. Debbağlar, keşfgerler (ayakkabıcılar), saraçlar, postindizler (kürk dikiciler) ve pabuççular bu gruba giriyordu. XX. Yüzyıl başlarında şehirde 73 tabakhane vardı. Bakırcılar ve demirciler de önemli esnaf gruplarıydı. 1461’de şehirde yaklaşık 3 haddâd (demirci), 1 tîrger

(okçu) mevcuttu. XVI. yüzyılda şehir Haddâd ve Nalbantlar çarşılarına sahipti.

XIX. yüzyıl başlarında Çorum'da 76 tabakhanenin olması debbâğ esnafının varlığını ispatlamaktadır. Yine bu dönemde Çorum'da dokuma sanayii ile bakırcılık da önemli üretim dallarıydı. 1576 tarihli tahrir defterinde de Çorum Sancağının kazaları Çorumlu Kazası, Osmancık Kazası, İskilib Kazası, Karahisar-ı Demirli Kazası, Katar Kazası ve Kârım Divanı olarak kaydedilmişti. Bununla birlikte 1830'lu yıllarda Çorum'da İhtisap Rûsumu düzenlenip yeniden ihdas edilirken sadece Çorum, İskilib ve Osmancık kazalarındaki esnaf kaydedilmiş ve vergiye tabi tutulmuştur. Bu çalışmada sadece Çorum'da faaliyet gösteren esnaf ve esnaf grupları ele alınacaktır.

Çorum İhtisabı Sorumluları ve İdari Değişiklikler

Yeniçeri Ocağı 1826 yılında kaldırılmış ve yeni kurulan Asakiri Mansure-i Muhammediye ordusunu güçlendirmek amacıyla imparatorluğun değişik yerlerinde mevcut İhtisap Rûsumu yeniden düzenlenerek yeni usûl üzere İhtisap Rûsumu tahsiline başlanmış olsa da 1836 yılına kadar Çorum'da bu uygulama yapılmamıştır. Verginin Çorumda da tahsili için gerekli çalışmalara 1836 yılının ilk aylarında başlandığı anlaşılıyor. Bu tarihte Çorum Sivas Vilayetine bağlı sancaklardan biriydi. Dönemin Sivas Valisi Reşit Mehmet Paşa ve Çorum Mütessellimi ise Ahmet Bey idi. Dolayısıyla 2 Nisan 1836-12 Mart 1837 tarihlerini kapsayan dönemde Çorum İhtisap vergisinden bahsi geçen kişiler sorumlu olmuştur. 1837 yılı başlarından itibaren Çorum Sancağı Ankara Vilayetine bağlanınca Çorum İhtisap vergisinden sorumlu olan kişiler de değişmiş ve Ankara Eyaleti Valisi İzzet Paşa Çorum İhtisap vergisinden sorumlu olmaya başlamıştır.

Genel uygulamaya göre imparatorluğun herhangi bir yerinde İhtisap vergisi tahsiline karar verildiğinde durum bir fermanla ilgili yerin valisine bildiriliyor ve ilgili yerin idari yöneticileriyle adli yetkilileri (Vali, Mütessellim ve Kadı/Naib) esnaf sayımı ve yazımı gerçekleştirerek gelir sahiplerinin ödeyebilecekleri günlük vergi miktarı belirliyorlardı. Bu şekilde hazırlanan defter onay için İstanbul'a gönderiliyor, yapılan düzeltme ve alınan onaydan sonra hazırlanan yeni defter ilgili yerin idarecilerine gönderilerek İhtisap

Rüsümü tahsiline başlanıyordu. Çorumda da benzer bir yolun izlendiği 10 Nisan 1836 tarihli bir fermandan anlaşılmaktadır. Fermana göre “ashâb-ı ticaret ve erbâb-ı hırfetin (zanaat ve ticaretle meşgul olanlar)” mali durumlarına göre Çorum livasında (sancağında) bulunan bütün “dekâkin (dükkanlar) ve han ve hamam ve değirmen ve saire” mahkeme yetkilileri, esnaf kethüdaları ve diğer yetkililer aracılığıyla birer birer yazılmış ve her birinin günlük olarak ödeyeceği ihtisap vergisi miktarları belirlenmiştir. Ayrıca çarşı ve pazarlarda satılan bazı eşyalardan alınacak “resm-i damga ve ihtisabiyyesi” de tespit edilmiş ve hazırlanan defter onay için İstanbul’a gönderilmiştir. İstanbul’da yapılan inceleme sonucunda bazı düzeltmeler yapılmış ve hazırlanan yeni defterin bir sureti baş muhasebeye kaydedilmiş bir sureti de Çorum’a gönderilmiştir. Defter ile birlikte gönderilen ferman bahsi geçen verginin bu deftere göre tahsilini ve toplanan verginin her ayın sonunda İstanbul’daki Mansure hazinesine gönderilmesini emrediyordu. Konu basit bir vergi düzenlemesi gibi görünse de günümüz açısından bakıldığında vergi için hazırlanan defterin içeriğinin son derece önemli olduğu görülmektedir. Çünkü bu sayede 1836 yılında Çorum’da bulunan esnaf/dükkan çeşidi, üretilen ve satılan mallar, dükkan, han ve hamam sayısı ve ismi gibi önem arz eden bilgilerin defterde bulunduğu görülmektedir. Böylece 1836 yılında Çorum’un ekonomik durumu ile ilgili önemli bilgiler ortaya konulabilmektedir.

Çorum’da Faaliyet Gösteren Esnaf

1836 yılında hazırlanan liste sadece esnafın türünü ve ödeyeceği ihtisap vergisini göstermemekte, aynı zamanda o dönemde Çorum’da faaliyette bulunan ilgili esnafa dâhil dükkan sayısını da vermektedir. Buna göre Çorum kazasında faaliyet gösteren ve ihtisap vergisi ödemekle mükellef tutulan esnaf Bezzâzân (Bezciler, 99 dükkan), Terzi (89 dükkan), Dikici (61 dükkan), Muiy-tâb (Kıl dokuyan, 61 dükkan), Duhancıyân (Tütüncüler, 22 dükkan), Bakkal (7 dükkan), Manav (36 dükkan), Leblebici (5 dükkan), Tuzcu (16 dükkan), Sebzevatçı (6 dükkan), Ekmekçi (Fırın, 7 dükkan), Uncu (21 dükkan), Debbâğ (53 dükkan), Semerci (17 dükkan), Keçeci (10 dükkan), Berber (12 dükkan), Kahveci (17 dükkan), Demirci (56 dükkan), Eskici (26 dükkan), Attar (33 dükkan), Saraç (22 dükkan), Kalaycı ve Bakırcı (10 dükkan), Boyacı (15 dükkan), Penbeci

(Pamukçu, 11 dükkân), Kuyumcu (87 dükkân), Helvacı (7 dükkân), Kasap (5 dükkân), Dülger (Marangoz, 8 dükkân), Asiyân (Değirmen, 66 adet), Değişik mallar satanlar (19 dükkân), 4 han ve 4 hamam olarak kaydedilmiştir. Bunlara ilave olarak 70 dükkânın da harap ve boş olduğu ve vergiye tabi tutulmadığı ayrıca kaydedilmiştir. Boş dükkânlardan 6 tanesi Halıkoğlu Kahvesinin karşında bulunuyordu.

İhtisap vergisinin önemli özelliklerinden birisi “yevmî (günlük)” bir vergi olmasıydı. Bu nedenle ilgili kayıta her esnaf grubunun veya her dükkânın ödemesi gereken ihtisap vergisinin günlük miktarı yazılmıştır. Yukarıda da açıklandığı gibi söz konusu vergilerin toplanarak her ayın sonunda Mansure Hazinesine gönderilmesi gerekiyordu. Esnaf, Han, Hamam ve Değirmenlerden elde edilecek ihtisap vergisinin bir aylık miktarı, 1 ay 30 gün hesabıyla, günlük 1.638 para aylık 49.140 paradır. Söz konusu verginin kuruş olarak değeri ise, 1 kuruş 40 para hesabıyla, toplam 1.228 kuruş 5 paradır.

Çorum'un Hanları, Hamamları, Değirmenleri ve İhtisap Rüsümü

İlgili kayıta Çorum'da mevcut olduğu belirtilen 4 hamamın isimleri verilmemiş ise de 4 hanın sahipleri hakkında ayrıntılı denilecek kadar bilgilere yer verilmiştir. Buna göre Çorum'da mevcut olup Taş han olarak bilinen hanı Bakir Efendi ile Saceddin Oğlu adlı kişiler ortak olarak işletmekteydiler. Hanın 41 odası vardı. Bir diğer han Penbe Hanı olarak biliniyordu ve 10 odası vardı. Bu han Kara Mustafa Paşa tarafından yaptırılmıştı. Üçüncü han Müftü Es-seyyid Mehmet Efendi Hanı (Ölçek-zâde Hanı) idi ve 31 odası vardı. Bu han yeniden yapılarak geliri Çorum medresesine tahsis edilmişti. Dördüncü han ise Dedeoğlu Hanı adıyla bilinen han olup 18 odası bulunuyordu. Bir başka deyişle 1836 yılında Çorum'da bulunan hanların toplam oda sayısı sadece 100 idi. Hanların durumu aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1. Çorum'da Mevcut Hanların İhtisap Vergisi

Hanın Adı	Oda Sayısı	Ödeyeceği İhtisap Vergisi (Her biri ve günlük olarak)
Taş Han	41	4 para
Penbe Hanı	10	4 para
Müftü Es-seyyid Mehmet Efendi Hanı (Ölçek-zâde Hanı)	31	4 para
Dedeoğlu Hanı	18	5 para
Toplam	100	17 para

Çorum kazası dâhilinde bulunan 66 değirmen sahibinin (veya kiracısının) her biri ise 2'şer para ihtisap vergisi ödeyecekti. Hamamlara gelince, her birinin ödeyeceği günlük ihtisap vergisi ayrı ayrı yazılmıştır. Hamamların adı verilmemekle birlikte birincisinin günlük 10 para, ikincisinin günlük 6 para, üçüncüsünün günlük 5 para ve dördüncüsünün de günlük 3 para vergi ödeyeceği yazılmıştır.

Çorum Esnafının İhtisap Rüsumu

Çorum'da bulunan esnaf ile han, hamam ve değirmenler ihtisap vergisi için kayda geçirildiğinde 70 dükkânın “harap ve hâli” olduğunun ifade edilerek vergiden muaf tutulması oldukça ilginçtir. Çünkü 70 rakamı az bir sayı değildir. Dükkânların neden “harap ve hâli” olduğu açıklanmamış olsa da ekonomik durumda bir iyileşmeye işaret etmediği açıktır. Faal olan toplam 746 dükkâna “harap ve hâli” olan 70 dükkân da ilave olunursa dükkân sayısı 816'ya yükselmektedir. Sonuç olarak “harap ve hâli” dükkân sayısının % 8.5 olduğu görülmektedir. Kayıтта 17 Kahve dükkânından bahsedilmekte olup her birinin 2'şer para ihtisap vergisi ödeyeceği belirtilmiştir. Buradaki kahve ifadesini “tahmişçi (kahve öğütme ve satma)” dükkânından ziyade “kahvehane” olarak anlamak herhalde yanlış olmayacaktır. Dikkati çeken bir başka husus ise bugün Çorum ile birlikte anılan “leblebi” ve “leblebi esnafı” sayısının sadece 5 oluşudur. En çok dükkân bez satanların dükkânı

(bezzâzân) olup söz konusu dükkânlardan günlük 297 akçe, aylık ise, 1 ay 30 gün hesabıyla, 8.910 para vergi tahsil edilecekti.

Tablo 2. Çorumda Faaliyet Gösteren Esnafın Ödeyeceği İhtisap Rüşumu

No	Esnaf	Dükkân Sayısı	Ödeyeceği Vergisi (Para) (Her biri olarak)	İhtisap günlük	Günlük Vergi (Para)
1	Bezzâzân	99	3		297
2	Terzi	89	2		178
3	Dikici	73	2		146
4	Muy-tâb	61	2		122
5	Demirci	56	2		112
6	Debbağ	53	3		159
7	Manav	36	1		36
8	Attar	33	2		66
9	Eskici	26	1		26
10	Saraç	22	1		22
11	Duhancıyân	22	2		44
12	Uncu	21	1		21
13	Semerci	17	1		17
14	Kahveci	17	2		34
15	Tuzcu	16	1		16
16	Boyacı	15	3		45
17	Berber	12	1		12
18	Penbeci	11	2		22
19	Keçeci	10	1		10
20	Kalaycı ve Bakırcı	10	1		10
21	Dülger	8	1		8
22	Bakkal	7	2		14
23	Ekmekçi/Fırın	7	3		21

24	Kuyumcu	7	1	7
25	Helvacı	7	1	7
26	Sebzecatçı	6	1	6
27	Leblebici	5	1	5
28	Kasap	5	1	5

Çorum'da İhtisap Rüsümü Tahsil Olunan Diğer Mal ve Hizmetler

Çorum'daki esnaf, han, hamam ve değirmenlerin ödemesi gereken ihtisap vergisi 2 Nisan 1836 tarihinde kesinleşirken “kırmızı ve sarı bez ve kâvsâla ve eşya-yı saire ile taşradan vürüd eden penbe yüklerinin dahi” ihtisap vergisine tabi tutulabilmesi için 10 Nisan 1836 tarihinde karar verilmişti. Bu karar doğrultusunda ilave bir vergi defteri hazırlanması gerekiyordu. Bu karar doğrultusunda “debbağhanelerde imal olunan ham kâvsâla ve sahtiyan ve meşin ve haffâfiyye ve emtia-i saire” ile tezkeresiz olarak dışarıdan Çorum'a gelen “penbe yüklerinin” Çorum'un ekonomik şartlarına göre “ihtisab ve damga rüsümü” isimleri altında vergilendirilmesi için gerekenler yapılmıştır. Söz konusu eşyalardan alınan ihtisap ve damga vergileri 2-3 ayda bir müfredatıyla İstanbul'a gönderilecekti.

Tablo 3. Çorum'da İhtisap Rüsümü tahsil Olunan Diğer mal ve Hizmetler

Malın Adı veya Cinsi	Alınacak İhtisap Vergisi
Penbenin deve yükünden	4 kuruş
Penbenin bargir (beygir) yükünden	3 kuruş
Tüccarlara ait olan yüklerden	3 kuruş
Demir yüklerinden	2 kuruş
Çorum'dan dışarıya gidecek gön yüklerinden	Kuruş'ta 1 para
Sabun yüklerinden	3 kuruş
Kahve yüklerinden	3 kuruş
Zeytin ve bezir yağı yüklerinden	6 kuruş
Pirinç yüklerinden	1.5 kuruş

Kıl yüklerinden	2 kuruş
Yün yüklerinden	2 kuruş
Kuru üzüm yüklerinden	2 kuruş
Camus gönü yüklerinden	0,5 kuruş
Ham karasığır gönü yüklerinden	10 para
Hana ¹ yüklerinden	2 kuruş
Bakkam yüklerinden	2 kuruş
Kalay yüklerinden	2 kuruş
Kalay yüklerinden	2 kuruş
Çuka yüklerinden	2 kuruş
Dirhem yüklerinden	2 kuruş
Kara boya yüklerinden	2 kuruş
Yemeni ve sarac takımlarının kıymetlilerinden	Her yüz para da 2 para
Koyun ve Keçi derisinden	2 para
Debbağlanmış koyun ve keçi derisinden ²	3 para
Deve satışından	100 para
Katır satışından	120 para
Esb satışından	25 para
Merkep satışından	15 para
Koyun ve keçi satışlarından	3 para
Fındık yükünden	2 para
Kereste ağacından	Her arabadan 8 para
Lâdik'ten gelen tahtadan	1 tahta
Cerek ³ arabasından	2 para
Bağdaği ağaç arabasından	4 para
Pelit ağacı arabasından	4 para

¹ Halı, kilim ya da bez dokuma tezgâhı.

² Dölesinden yazılmış ama derisinden olmalı. Bkz. Çorum Şer'îye Sicili, s. 14.

³ Cerek: Uzun ağaç (sögüt, meşe) dalı.

Odun arabasından	4 para
Merkep yükünden	1 para
Basma ve mavi ve Kırmızı Bezden	20 endazede 2 para
Çorum'a dışarıdan gelen ve Çorum'da satılan bezden	Kuruşta 1 para
Çorum'da üretilen bezden	Her bir topundan bir para

Sonuç

1826 yılında Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasından sonra kurulan Asakir-i Mansure-i Muhammediye ordusunu güçlendirmek amacıyla yeniden düzenlenerek tahsiline başlanılan İhtisap Rüsumu Çorum'da 1836 yılında ihdas edilmiştir. Bu tarihte Çorum Sancağı Sivas Vilayetine sancaklardan biriydi. Bununla birlikte 1837 yılı başından itibaren Çorum Sancağı Ankara Vilayetine bağlanmış ve ilgili verginin tahsilatı Ankara valisinin kontrolüne bırakılmıştır.

1836 yılında Çorum'dan tahsili kararlaştırılan İhtisap vergisinin tahsiline temel olmak üzere hazırlanan esnaf listesi Çorum'un o tarihteki ekonomik hayatı hakkında önemli bilgiler vermektedir. Bu sayede o tarihte Çorum'da faal olan esnaf ile han, hamam ve değirmenler ile ilgili kıymetli bilgiler elde edilebilmektedir. Esnaf ile ilgili olarak verilen dükkân sayıları da ayrıca değerlidir. Bunlara ilave olarak Çorum'a dışarıdan gelen ve Çorum'da üretilerek Çorum dışına gönderilen malların da tespiti söz konusu vergi kayıtlarından tespit edilebilmektedir. Sonuç olarak bu çalışmada sadece Çorum kazası dâhilinde tahsil edilmesi planlanan ihtisap vergisi ile ilgili kayıtlar değerlendirilmiş, uygulamanın nasıl yapıldığı, hangi miktarda vergi tahsil edildiği ve söz konusu tahsilatın kaç yıl sürdüğü üzerinde durulmamıştır. Bahsi geçen konuların ortaya konulması ayrı bir çalışmayı gerektirmektedir.

**Şerefü'l-mekân bi'l-mekîn: Çorum'a Ozulu Hoca
Penceresinden Bakmak**

Prof. Dr. Kâşif Hamdi OKUR*

Şerefü'l-mekân bi'l-mekîn, Arapça kökenli olmakla birlikte Türkçenin güzel sözler hazinesi içerisinde kendisine yer bulmuş oldukça anlamlı bir ifadedir. Bir mekânın, yerleşim yerinin değeri ve kıymeti orada yaşayan kişilere bağlıdır. Diğer bir ifadeyle bir mekâna kıymetini veren şey, orada kimlerin yaşadığı, kimlerin eylemleriyle oraya anlam kattığıdır. Bu açıdan baktığımda 4 Aralık 1994 Cuma gününden itibaren ikamet etmekte olduğum Çorum'da, benim için bu güzel şehri değerli kılan şeylerin başında, orada tanıdığım güzel insanlar gelmektedir.

Abdulkadir Ozulu Hocayla ilk karşılaşmam, İlahiyat Fakültesinde asistan olduğum dönemlere dayanır. Bir gün Anadolu Lisesi Emekli Müdürü Abdulkadir Ozulu'nun Fakülte Kütüphanesine kitap bağışı yapmak üzere Dekan Beyin odasında olduğunu haber verdiler. Kitapları teslim almak üzere oraya gittim ve hocayla tanıştık. Bağışladığı kitap Ömer Nasuhi Bilmen'in *Hukuk-ı İslâmiyye Kamusu* adlı eseri idi. Daha sonra hocayla sık sık İMVAK (Çorum İmam-Hatip Lisesi ve İlahiyat Fakültesi Vakfı) Sohbetleri olarak bilinen, 1995-2000 yılları arasında kısa fasıllarla birlikte devam eden, cuma akşamları vakıf merkezinde gerçekleştirilen toplantılarda karşılaştık. Toplantının formatı önce bir sunum yapılması, akabinde bir çay ve dinlenme faslı -ki zaman zaman bu kısımda Halil Özçelebi Bey uduyla kısa bir musiki ziyafeti de sunardı- ve konunun bütün katılımcılarca müzakere edilmesi şeklindeydi. Ozulu Hoca da yaptığı müzakere ve yorumlarla tartışılan konunun farklı yönlerine işaret eder, geniş ufkunu ve hayat tecrübesini yansıtan değerlendirmelerde bulunurdu. Ancak benim hocanın sahip olduğu derinliğin farkına varmam, yayınlanmış eserleri olan bir öykü yazarı, bir şair, bir edebiyat ve kültür tarihi araştırmacısı olduğunu keşfetmem belirli bir zaman zarfında gerçekleşti. Bu sürecin yaşandığı güzide mekân ise Sahhaf Mustafa Gökgöz'ün "merdiven altı" olarak tabir edilen, daha sonra arka taraftaki evin de katılımıyla genişleyen, Ozulu Hocanın "büyük

* Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, kasifokur@hotmail.com

morg” olarak adlandırdığı¹, adeta bir kitap deryasını andıran işyeriydi. Kitap, kültür, hikmet ve insan dostu olan, Anadolu İrfanının temsilcisi meçhul kahramanlar arasında yerini almayı fazlasıyla hak eden Mustafa Ağabey’in, ilim ve edebiyat sohbetlerinin ayrı bir neşe ve sıcaklık kattığı dükkânında Abdulkadir Ozulu; Çorum eski senatörlerinden, şair ve araştırmacı yazar Abdullah Ercan; mahalli gazetelerde yazdığı köşe yazılarında kalemini İslam dininin güzelliklerini anlatmaya hasreden emekli savcı Abdullah Battal; ehl-i ilim, oyun ve senaryo yazarı, kültür tarihi araştırmacısı, Çorum tarihine ve kültürüne hizmet eden önemli eserlere imza atmış bir müellif olan, ilahiyatçı ve iktisatçı Ethem Erkoç gibi değerli insanlarla sohbet etme, onları daha yakından tanıma imkânı buldum. Bu listeye Tayyar Kerman, Paşa Çeten, Bahri Güven, Rifat Kurtoglu, Borani Halil Çimen, Mehmet Tatlısu ve isimlerini burada teker teker tadat edemeyeceğim çok sayıda güzide şahsiyeti ilave etmek mümkündür. Ozulu Hocayla daha özel ve derin sohbetleri, bu çatı altında gerçekleştirdik.

Hocaya “Ozulu” soyadının nereden geldiğini sormuştum. Karadeniz’in kuzey kıyılarında yer alan, uzun yıllar Rusya’nın sıcak denizlere inme emelinin önüne set çekmiş bir Osmanlı Kalesi olan Özü (Ozcakov) Kalesi’nden geldiğini anlatmıştı. 1787-1792 Osmanlı-Rus savaşı sırasında kale Ruslar tarafından ele geçirilmiş, dönemin Padişahı I. Abdülhamid kalenin düştüğünü ve ahalinin kılıçtan geçirildiğini bildiren sadâret arızasını okurken beyin kanaması geçirip vefat etmiştir. Sultanın “Ah Özü! Vah Özü!” diyerek kendisini kaybettiğini hocamız anlatmıştı. Ailesi bu savaş esnasında Anadolu’ya göç etmiş ve bilahare Çorum’a yerleşmiştir. Babası Hafız Mustafa Ozulu (1894-1962) Arapça ve İslami İlimlere vakıf, Azapahmet Mahallesi’ndeki Mevlevi Dergâhında semazenlik ve müezzinlik yapmış, musikiye aşına, I. Dünya savaşına katılıp yaralanarak Kutulamâre’de İngilizlere esir düşmüş, memlekete döndükten sonra Ulu Camii dâhil Çorum’un muhtelif camilerinde imamlık yapmış, ticaretle iştigal etmiş, geniş ufuklu, dünyayı tanıyan ve çocuklarını bu birikim ışığında yetiştiren numune-i imtisal bir şahsiyettir. Ekonomik bakımdan sıkıntılı olduğu dönemlerde dahi çocuklarına kitap ve mevkute almaları için ayrıca

¹ Ozulu Hocamız, mevcut kitapların sayısı itibarıyla kendi evinin altında yer alan kitapların bulunduğu ve dostlarıyla sohbet ettiği mekâna “küçük morg”, Mustafa Göküz’ün iş yerine ise “büyük morg” derdi.

harçlık veren, her gün gazete aldırıp mütalaa eden bir münevverdir.² İlim ehli olan ve ilme değer veren böyle bir aile reisinin bulunduğu bir hanede yetişen Abdulkadir Ozulu Çorum İmam Hatip Okulunu ve Çorum Lisesini bitirmiş, yükseköğrenimini Konya Selçuk Eğitim Enstitüsünde edebiyat kolunda tamamlamış, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı müesseselerde öğretmenlik ve idarecilik yapmış, Çorum Anadolu Lisesi Müdürlüğünden 1993 yılında emekliye ayrılmış, bu tarihten sonra da araştırma, köşe yazısı ve kitap çalışmalarına ağırlık vermiştir.

Ozulu Hoca *Vatan İçin* ve *Gecekondu Çocuğu* adlı iki öykü kitabının müellifi bir yazar ve bir kitap hacminde şiirlere sahip bir şair olarak Türk edebiyatına, ruh ve düşünce dünyasına hizmet etmiştir. Ancak onun esas katkısı, öncülüğünü yaptığı ve bir bakıma duayeni olduğu Çorum tarihi ve kültürü araştırmaları alanındadır. Onun yolunu izleyen Ethem Erkoç, Ali İlica, Ubeydullah Sezikli, İrfan Yiğit gibi isimler de bu vadede iz bırakan çalışmalar meydana getirmişlerdir. Hocanın Çorum çalışmalarının duayeni haline gelmesinin önemli gerekçelerinden birisi şudur: Günümüzde insanların aidiyetlerini ifade etmek için “şurada doğdum, şurada büyüdüm, şurada okudum, şurada çalışmaya başladım, şu kadar yıldır da şurada ikamet ediyorum” tarzında bir paragraflık malumat vermesine neden olan sosyal hareketlilik ortamında Ozulu hoca, “bir şehrin yerlisi olarak” hayatının önemli bir kısmını idame etmeye muvaffak olmuştur. Çorumla ilgili harf devrimi öncesine ait matbu veya yazma haldeki resmi ve kişisel belgeleri değerlendirebilecek donanımına ve birikime sahip olmasının yanında, şehrin mazisini yaşaması ve bilmesi, mekânları tanınması itibarıyla da bu malzemeyi en doğru şekilde değerlendirme imkânına sahip olanların başında gelmektedir. Çorumda iz bırakmış, muhtelif kesimlerden, temsil gücü yüksek şahıslarla yaptığı söyleşiler ikinci bir ismin yapmaya kolayca muvaffak olabileceği işlerden değildir. Bunların da en kısa zamanda toplu olarak yayınlanması sabırsızlıkla beklenmektedir.³ Hoca *Çorum Gazetesi*, *Mustafa Tütüncü'nün Hatıra Defteri* ve *Bir Zamanlar Çorum* gibi yayınladığı ve yayınlanmasına iştirak ettiği

² Ozulu Hocam, babasına ait olan ve Osmanlı Şeyhülislamlarının fetvalarını muhteva bulunan *Neticetü'l-fetâvâ* adlı kitabı yakın bir zamanda bana hediye etmiştir. Kütüphanemin mutena bir bölümünde muhafaza ettiğim bu değerli hediyeden çalışmalarında istifade etmekteyim.

³ Nitekim Ethem Erkoç Hoca, 1 Ekim 2018 tarihli Çorum Hâkimiyet Gazetesinde yayınlanan “Ozulu'nun Kentin Meşhur Sımarıyla Söyleşileri” başlıklı yazısında bu hususu dile getirmiştir.

çalışmaların yanı sıra, *Çorumlu Dergisi*'nin tıpkıbasımının yapılması ve İhsan Sabuncuoğlu'nun eserlerinin yeniden yayımlanması gibi faaliyetlere de hem önyak olmuş hem de danışmanlık yapmıştır. Eşref Ertekin'in şahsi kitaplarının değerlendirilmesi için Mustafa Gökgözle beraber gösterdikleri gayret, meseleye vakıf olanlar tarafından yakinen bilinmektedir. Bu gayretlerin arka planında da Hocanın memleketine ve memleketinin insanlarına duyduğu sevgi yatmaktadır. "Hubbu'l-vatan mine'l-îmân" (Vatan sevgisi imandandır) sözünün her ne kadar Hz. Peygamber'e nispeti hadis tekniği açısından sabit görülme de anlam itibarıyla doğru bir tespiti içerdiği İslam âlimleri tarafından kabul edilmiştir. Nitekim Hz. Peygamber Medine'ye hicret esnasında doğduğu ve yetiştiği şehir olan Mekke'ye duyduğu sevgiden dolayı büyük bir üzüntü yaşayınca, "Kur'an'a uymayı sana farz kılan Allah, elbette seni dönülecek yere, yani Mekke'ye, tekrar (muzaffer olarak) geri döndürecek" (Kasas, 28/85) ayeti nazil olmuştur.⁴ Bu sevginin yansımaları her an yaşayan Ozulu hoca, Çorumla alakalı yeni bir belge veya malumatla karşılaştığında duyduğu heyecanı açığa vurmaktan çekinmemektedir. Bir gün Mustafa Gökgöz'ün dükkânında sohbet ederken daha önce 1940'lı yıllarda basılmış olan ve Çapanoğlu İsyanı sırasında Çorum'da yaşananları dile getiren Cemal Bardakçı'ya ait *Anadolu İsyanları* kitabının yeniden basıldığını ve kitabı alıp okuduğumu Hocayla paylaştım. Hoca bu haberle yakinen alakadar oldu ve az sonra dükkândan ayrıldı. Bir müddet sonra ben de kalktım. Gazi Caddesi üzerinde Hocayla tekrar karşılaştık. Türkiye Diyanet Vakfı Yaynevinden kitabı satın almış, bir an önce incelemek üzere evine dönüyordu. Çorum tarihinin kritik bir safhasını ele alan bir materyale sahip olmanın verdiği sevinç, her halinden anlaşılıyordu.

Hocamıza Cenâb-ı Hak'tan sağlık ve afiyet dolu hayırlı ömürler diliyorum. Yeni harflere çevirip yayına hazırlamış olduğu son çalışma olan, Eşref Ertekin'e ait "Halk İlaçları" adlı eserin yayımlanmasını sabırsızlıkla bekliyorum. Ayrıca yaptığı söyleşilerin de bir an önce yayımlanmasını, bu vadede yeni çalışmalara imza atmasını ve öncülük etmesini, alanla ilgilenen herkes gibi ben de bekliyorum.

⁴Sehâvî, *el-Mekâsîdü'l-hasene*, Beyrut 1979, s. 183.

Dünyayı Sevmek Üzerine Rahatsız Edici Düşünceler

Prof. Dr. Mehmet EVKURAN*

Hayatı sevmek ile dünyayı sevmek aynı şey midir? Hayatı sevdiğimde dünyayı da önemsemiş olmaz mıyım? Dünya ile hayat arasında ayırım bulunduğu düşüncesini zihnimde doğuran şey nedir? Birbirlerine çok yakın bu iki kavramın arasını açan ve beni bir boşluğa iten tasavvur nereden geliyor? Yoksa Varlık'ın, varoluşa karşı nefis-i müdafaası kabilinden bir ihtar mıdır bu savrulma? Benliğimi saran sahte örtüleri yırtıp üzerimden atmamı söyleyen bu ses, hayatın saçmalamaşmaya başladığını mı dile getiriyor?

Çocukluğumun belirli bir döneminde dinlediğim hikâyelerin ya da hayal gücümün etkisi ile ince ve sağlam kurgulanmış bir oyunun içinde olduğumu düşünürdüm. Bu oyunda, en yakınlarımdan mahalle bakkalna kadar herkesin kendine özgü bir rolü vardı. Sanki daha sahici ve sağlam bir arkaplanda bütün işler kotarıyor, roller dağıtılıyor, yeni atamalar oluyor ve oyunun akışı gözden geçiriliyordu. *Truman Show* sadece bir film adı değildir. Yoksa Platon'un ideler alemi ve mağara istiaresi, fitrat temelli bir tasavvur mudur?

Yine bu dönemlerde hayatın, benden bağımsız (benden önce çizilmiş ve benden sonra da varlığını sürdürecektir olan) bir gerçeklik olduğunu düşünürdüm. Hayat, birey olarak benimle ilgili olmayan, sırlarını çözemediğim şu korkutucu Dünya ile ilgili bir şeydi sanki. Kaderçoğu zaman bir düşünce değil, bir duygu ve tasavvur problemi olarak yaşanır. Özgür olmayı istemek ya da sağlam bir şeye/yere bağımlı olarak yaşamayı arzu etmek bir tercihtir. Nasıl olsa her arzu kendi düşüncesini inşa eder. Ancak acaba özgürlük bir yanılsama mıdır? Hayır, aslında kölelik bir yanılsamadır. Köle olmayı istemek, buna razı olmak, özgür iradenin ve bir tercihin sonucudur. Geleneksel otoriteleri sorgulayan ve siyasal özgürlüğü savunan Etienne de La Boétie'un "Gönüllü Kulluk" tanımı tam da bunu anlatır.

Dünyanın ben olmadan da dönmeye devam edeceğini anlamam uzun sürmedi. Bu rahatsız edici bir keşiftir. Biricik olduğumuz

* Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

düşüncesini terk etmeye zorlarız. Oysa hep birileri için biricik, vazgeçilmez olmak ne kadar güzel bir duygudur! Her neyse... Dünya ile ben arasındaki farkı anlamak güzel ve hayırlı oldu. Zira hayat bana kaldı. Dünyanın kendine göre bir düzeni, benim de bir hayatım vardı. Bunu keşfetmek, dünyanın döndüğünü keşfetmek gibi kozmolojik bir olaydır. Koskoca bir dünya bile dönüyorsa, benim de hayat için harekete geçmemde bir yanlışlık olmamalıydı. Üstelik varoluşçular ne diyordu? *“Öz yoktur, somut varoluş vardır. Ve insan kendi eylemiyle özünü oluşturur.”* Bu söz, kültür alanında düşünüldüğünde çok da yanlış değildir. Kültürü doğadan ayıran şey, insanın iradesinin ve öngörülmeleyen kararlarının sonucu olarak ortaya çıkması değil midir?

Okuldaki dersler, okuduğumuz kitaplar, dinlediğimiz hikâyeler (eğer hala anlatan ve dinleyen kaldıysa!) ve çizgi filimler, dünya ve insanlar hakkında tozpembe bir tasvir ortaya koyarlar. Ancak çok geçmeden tüm bunların gerçek olmadığını anlarız. ‘Ayı kardeş’, sadece fantazyalarda dostça davranır. Belgesellerde ise hiç de ‘kardeşçe’ değildir. Gerçek hayatta karşılığı olmayan bir dünya tasavvuruna inandırıldığımız için kendimizi aldatılmış hissederiz. “Süslü laflara karnım tok!” farkındalığın ilktohumları atılmıştır artık. Diğer yandan gerçek dünyaya hazırlamak yerine bizi oyalayan, zayıf ve naiv kılan nasihatlere karşı bağışıklık kazanırız. Bunlar sanki başka bir dünyaya seslenmektedir. Şu gördüğüm ve yavaşça beni kuşatan dünyada güzel sözlerin ‘onursal’ değeri vardır ancak.

Büyüklerin dünyasının çelişki ve yalanlarla dolu olduğunu, yapmadıkları şeyleri söylediklerini, iyi, güzel ve doğru olana çağırdıklarını, ancak pek de (hiç mi demeli acaba?) böyle olmayan hayatlar yaşadıklarını görürüz. Açıklanabilir ikiyüzlülüklerin gerçek hayatın bir parçası olduğunu zamanla fark ederiz. Sorularımıza cevap ararken bizden kaçırılan bakışlardan, büyüklerin dünyasının anlaşılması güç tutarsızlıklara göre işlediğini, iyi ve ahlâklı bir insan olmanın öğütlenen, ancak çok da arzulanan bir şey olmadığını hayalkırıklığı içinde öğreniriz. Gözümüz açılmaya başlar. Bir yanımız iyi, ahlâklı ve dürüst olmanın gerekli olduğunu haykırırken, gelişmeye başlayan (ulema buna toplumsallaşma adını verir.) diğer yanımız ise “ama, fakat, yine de...” ile başlayan cümlelerin sinsî gramatiğini yavaş yavaş anlamaya, daha acısı kabullenmeye başlar. Hayatın dramatik kurgusunu yansıtan bu gramatik, her an her

verde karşımıza çıkar. Anne-baba nasihatlerinde, TVlerde, gündelik konuşmalarda, kulağımıza fısıldayan iyi niyetli(!) dostlarımızın sohbetlerinde defalarca tekrarlanır.

Tüm bunlar oyun gibi gelir. İçimizde hala direnen bir yanımız, sessizce itiraz etmeye devam eder. Hayatın bizi olduğumuz gibi kabul etmediğini, bir şeye dönüştükten sonra muteber ve muhatap sayacağını bilmek, bizi yeni bir eğitim(!) süreciyle karşı karşıya bırakır. Kitaplarda öğretilmeyen bir bilme ve akletme yöntemini öğrenmek zorundayızdır. Bu dersin ana fikri, iyinin başka bir dünyaya ait olduğu ve onu hayatımızda kısmen gerçekleştirebileceğimiz düşüncesidir. Dinlerin bile bu kervana ayak uydurduklarını anladığımızda, kaçacak yerin neredeyse kalmadığını hissederez.

Gençlerin, büyüklerin nasihatlerinden nefret etmelerini, sadece ergen psikolojisinin bağımsızlık ve özerklik eğilimine bağlamak doğru değildir. Genç, sadece fiziksel gelişme göstermez aynı zamanda zihinsel ve duygusal olarak da gelişir, dönüşür. Çelişki ve çarpıklıklarla dolu bir dünyayı gençler daha derinden fark ediyorlar. Ne var ki bu durumu anlaşılır kılan bir düşünüş tarzından henüz yoksun olduklarından bireysel kırılmalar ve savrulmalar yaşarlar. Biraz sabır; zamanla geçecektir!..İdeolojiler, inançlar ve kültür unsurları ne güne duruyor? Evcilleştirme mekanizmaları durmaksızın çalışır. Bu nedenle gençlerin dünyaya karşı tutumları, pedagojik olmaktan öte kültürel ve politik bir sorundur.

Sonraki kuşaklara aktarırken yaşanan zorluk-kolaylık, bir dünya görüşünün, kültürün ya da inancın sahiciya da sahte oluşunun somut göstergelerindedir. Bu zorluklar, insan yetiştirmenin içerdiği pedagojik problemlerden farklı olarak paradigmatiktirler. Neden değerlerimizi çocuklarımıza aktaramıyoruz? Bunlar neden bu kadar hırçın ve dikbaşlılar? Neden umarsız ve kayıtsızlar? sorularının cevaplarının onlardan çok bizde saklı olduğunu kabul etmekte zorlanıyoruz. Onlara sunduğumuz yaşam biçimi ve tasavvurların neden çekici gelmediğini sorgulamaya yanaşmıyoruz. Belki de bu sorgulamanın gerçek muhataplarının kendimiz olduğunu hissediyoruz. Ve bu bizi rahatsız ediyor. Biz büyükler, ideolojilerimiz ve inançlarımız sayesinde 'kuyruğu dik tutma' sanatını ustalıkla icra ediyoruz. Kimlik politikalarımızla teskin ettiğimiz çelişkilerimizle yaşamaya alıştık. Ancak yeni nesil,

bu kadar becerikli olamıyor. Bir örnek olarak belirteyim ki, memlekette son dönemlerde kendini gösteren deist ve ateist dalgayı, kriminal bir olgu gibi görmeye çalışmamız, bakış açımızdaki çarpıklıkların bir kanıtıdır.

Uzmanlar kendini aldatma stratejilerinden söz ederler. Psikolojide ortaya çıkan kavram, sonraları kültür bilimlerinde de kullanılmaya başlamıştır. Yaşadığı acı ve çelişkiler karşısında öznenin kendini savunma yöntemlerinden biri olan *self-deception*, gerçekliğin çarpıtılmasına dayanır. Öznenin içe katlanması, şizofreni, yaralı bilinç durumu olarak da adlandırılır.

Sık yaşanan bir örnek, derin bir aşk acısı yaşayan delikanlının hayata küsmesi, biricikliğin ve değerinin anlaşılmadığını düşünmesi, öfke-hüzün karşımı bir melankoli içinde terk edilen varlığına acıması ve tüm kadınları birer tehdit olarak görmeye başlamasıdır. Olaylar defalarca aksini kanıtlamış olsa da, inancının/ideolojisinin doğruluğundan asla şüphe etmeyen, sabit-kadem dogmatikler de bu sınıfa dahil edilmelidir. Bir de bilim alanında çalışan dogmatikler vardır ki, çetin tehlikeli bir türü teşkil ederler. Geliştirdiği/bağlandığı teoriyi kanıtlamak uğruna tüm dünyayı karşısına almaya hazır *homo academicuserectus*'lar... Bunlar büyük ihtimalle 'dik durmayı' yanlış anlamış olanlardır. Onlara göre kendilerinin dahil olduğu çok az kişi dışında etraf sahte bilim insanı ile doludur. Yaptıkları şeyin siyaset olduğunun farkında değildirler, ancak ironik biçimde, meslektaşlarını, bilimi ideolojiye feda etmekle suçlarlar. Bir de bunların sivil uzantıları vardır. Kirli sakallı melankolik abiler ya da ağzı bozuk horozsu ablalar tarafından sivil köşebaşları da tutulmuştur. Onlar da kaht-ı ricâl edebiyatına büyük bir şevkle katılırlar.

Tüm bu örneklerdeki ortak özellik, gerçekliğin çarpıtılması, dar ve yoğun bir bakış içinde tek bir resim karesine indirgenmesidir. Yalancı olduklarını söyleyemeyiz. Ne de olsa gerçekliğin bir ucundan, hem de çoğunluğun kolayca görebileceği bir tarafından tutmuşlardır. Konuşmalarındaki hırs ve ısrar, gerçekliğin bir kısmını sıkıca ve tutkuyla tutmalarının 'dile vurması'nın sonucudur. Filin hortumu olduğu doğrudur, ancak fil hortumdan ibaret değildir ki!... Ve başka bakış açıları ve tanımlar da mümkündür.

Arap dilinde *tevehhüm* diye kavram vardır. Vehim ile aynı kökten gelen bu fiil, vehimler inşa etmenin insanî bir çaba gerektirdiğine işaret eder. Hiçbir vehim, vehim olduğunu söylemez. Aksine hakikatin resmi olduğunu yüksek sesle haykırır. Başka resimlerden haberleri olmayanlar, ellerindeki bu tek ve biricik resme bakarak kendilerine 'örümceğin evi' türünden bir ağ örerler. Bu ağ gerçekte zayıftır, ancak onun tarafından kuşatılanlar için o, yegâne gerçekliktir.

İnsan kendini aldatabilen yegâne varlıktır. Aldatmak; düşünen, konuşan ve hisseden bir varlık olmakla yakından ilgilidir. Düşünmek ve hissetmek olmasaydı ne aldanmak ne de aldatmak mümkün olurdu. Demek ki kavram üretmek bu işin özüdür.

Dilin insan düşüncesi üzerindeki belirleyici etkisinin keşfi, XX. Yüzyıl felsefesinin en önemli buluşlarından biridir. Gerçi sofistlerden söz eden filozoflar, hakikati inkâr eden bu adamların görüşlerini kısmen aktarmışlardır. Ancak dil, konuşma, söylem gibi yapıların düşünce üzerindeki belirleyici etkisi hiç bu kadar derinliğine konuşulmamıştı. Öyle ki, dünya hayatının "hakikat oyunları"ndan ibaret olduğu düşüncesi, entelektüel bir pazar oluşturdu. Asık suratlı, sürekli uyarı ve nasihat yağdıran fanatikler olmayalım, ama 'gökkuşağı tadında bir hayat yaşamak' fikri de, nasıl desek, *sürdürülebilir* görünmüyor!

Aynı olayı yaşayan iki insan, yaşadıklarını iki farklı biçimde tanımladığında, duyguları da farklılaşmaktadır. Sözün ya da söylemin gücü bu kadar belirleyici midir? Gerçekliğe ne oldu? Ya da gerçeklik denilen şey gördüğüm, dokunduğum, hissettiğim şeylerden bağımsız bir şey midir? Tanımlamadığım bir şey, kültürel anlamda da yok mudur? Sözün ve söylemin bu kadar fetişleştirilmesine itiraz eden Jacques Ellul, imgelerin egemenliğine itiraz etmeyen entelektüelleri eleştirir ve gerçekliğin kendini kabul ettiren yanına dikkat çeker.

Kendini aldatmanın çeşitlim türleri vardır. Felsefi, siyasi ve teolojik... Bu durumda ideolojik, felsefi ve teolojik yanlış okumalar karşısında nasıl davranmalıdır? İdeolojiye karşı ideoloji, teolojiye karşı teoloji, felsefeye karşı felsefe yapmak uzun vadede kısır döngü yapmaz mı? Sofistlerin ve şu bizim postmodernistlerin savunduğu noktaya takılıyoruz: "*Hakikat yoktur, her şey retorikten ibarettir.*" Öyle olsun!... Yukarıdaki aldatma meselesini kaçırmadan

sormaya devam edelim. Düşünmek ve söylemek aldanmaya götürüyorsa, bilgelerin kutsal sessizliğini mi tercih edelim? Konuşmak hakikati bozuyorsa, ona olan saygımızı, susarak mı ifade edelim?

İdeolojilerin ve inançların dikkatimizi çekmeye başladığı delikanlı çağlarımızda, itirazcı yanımıza denk düşen söylemler ararız. Gördüğümüz hayata karşı, daha güzel ve tutarlı bir hayatı savunan düşüncelere sığınırız. Daha güzel ve yaşanası bir dünyanın mümkün olduğunu savunan muhalif söylemler bizi çeker. Bunda yanlış bir şey yoktur.

Başka bir bilme tarzına duyulan özlem, en çok boğucu kültür ortamlarında ortaya çıkar. Din, siyaset ya da kültür adına üretilen kasvetli modeller özneyi arayışa iter. Beni anlamaya çalışmayan, arayışına saygı duymayan, kaygılarımı dikkate almayan üstelik itaat ve uyum talep eden söylemler, bir put gibi tahakküm kurmaya çalışır üzerimde. Dinde, siyasette ve kültürde yenileşme çabalarını desteklemeyen toplumlar, bunun bedelini ahlâkî yozlaşma ve kaçışlarla öderler.

Tersine çevrilmiş hayat yasasını duymuşsunuzdur. Kişisel gelişim uzmanlarının uhrevî söylemlerinde aşırı arzulu olmanın zararları üzerine dair mistik nasihatlerini okumuşsunuzdur. Kısaca şunu söylerler: “Bir şeyi çok istediğinizde o sizden kaçır. Tam vazgeçtiğinizde ise size gelir. Eğer sabırlı olursanız ihtiyacınız olan şeyin size geldiğini görürsünüz.”

Ancak dünyanın, oynadığımız oyunlara hiç aldırmandan yoluna devam ettiğini fark ederiz. Bu romantizmin iflasıdır. Esasında romantikler her daim müflistir. Her ne kadar iflas sözcüğü bir akibete göndermede bulunuyor ise de realite, *homo romanticus*'a gittiği yolun yol olmadığına dair açık ya da gizli mesajlar gönderir. Bu hakikatin merhametidir. O, sadece her şey yaşanıp bittikten sonra insanın karşısına çıkan bir yargıç değildir. Hayat devam ederken insana açık ya da gizli uyarılar gönderir.

Dünyayı anlamak için, onun dışına çıkmak gerekir. Dünyayı paranteze almadan onunla başetmek mümkün değildir. Ancak böylesine büyük bir parantez Tanrı'nın yardımı olmadan açılmaz ki! Dünyadaki sınırlı varoluşumuz buna imkân vermez. Belki de bu yüzden insan olarak sadece bize özgü olan çetin bir çıkmaza dikkat çeken Jung, “Tanrı'ya bağlanmayan bir birey dünyanın fiziksel ve

ahlâkî kışkırtıcılığına kendi kaynakları ile direnemez. Bunu yapabilmek için onu kitlelerin içinde boğulmaktan koruyan içsel ve fizikötesi bir deneyimin varlığına ihtiyacı vardır. Kitle insanının aptallaştırılmasına ve afakî sorumsuzluğuna salt entelektüel veya hatta ahlâkî olarak yaklaşmak olumsuz bir kabullenme olur ve bireyi atomlara ayırma yolunda biraz tereddüt etmekten başka bir işe yaramaz.” demektedir.

Zaman zaman kendimize oynadığımız stratejik oyunlar vardır. Varlığın ağırlık merkezini kaydırduğumda, kendimde nasıl bir değişiklik yapmış olurum? Fanatik öte-dünyacı öğretiler, Tanrı'yı ve O'nun iradesini yanlış anlamışlardır. Bu dünyanın Tanrı'nın eseri olduğu ve uyarıcılarla dolu olduğunu sanki unutmuşlardır. Buna karşılık Aydınlanma sonrası oluşan modern paradigma ise 'dünyaya kazık çakma' arzusuyla doldurdu zihinleri. Cenneti bu dünyada gerçekleştirme arzusu, teknolojiyi var etti. Ancak kendi cenneti için başkalarının dünyasını cehenneme çeviren bu ahlâksız dünya görüşü, metafizikten yoksunluğun bedelini ağır ödedi. Tanrısız dünya sahipsiz bir çöldür; insan da yolunu kaybetmiş bir şaşkın...

Müslüman dünya görüşünde varlığın ağırlık merkezi ontolojik olarak Allah; etik olarak ise dünya ile ahiret arasında bir yerdedir. Bu anlambilimseldengeyi bozma girişimleri, dinî öğreti ve peygamberin örnekliği ile önlendi. Biraz esnek, derin ve neşeli bir kültür inşâ etmek, dünyaya teslim olmak değildir. Aksine onu mamur etmenin, yani yaşanabilir kılmanın yegâne yoludur. Dünyası mamur olmayanın ahireti mutlu olamaz.

“Allah'a ibadet edin. Sizin ondan başka hiçbir ilahınız yok. O sizi topraktan yarattı ve sizi yeryüzünün imarından sorumlu kıldı. ...”
(Hüd suresi, 61. ayet)

Abdulkadir Ozulu Anısına
"İnsan ve Algısı Üzerine" Bir Deneme
Dr. İsmet ALTIKARDEŞ*

"İnsan ya okumaya değer bir kitap yazmalı ya da yazılmaya değer bir hayat yaşamalı."

(Nurettin Topçu)

Büyük sosyolog, ahlak filozofu Nurettin Topçu'nun bu çok anlamlı ve veciz ifadesinin her iki bölümünü de Abdulkadir Ozulu Beyefendi hayat hikâyesine uygulamış biridir. Zira Sayın Ozulu hem okumaya değer ciddi araştırmalari yapıyor. Bahri Güven Beyefendi'nin tespitleriyle; "Çorumla ilgili iki cilt 1921-1926 yıllarında Çorumda çıkan Çorum Gazetesi (Osmanlıdan çevirileri 2304 sayfa), Çorumda Çocuk Oyunları, Milli Mücadele Yıllarında Çorum, Hititler, İkinci Dünya Savaşında Çorum'a Gelen Almanlar ve biyografi yazıları..." Bunlar cidden okumaya değer araştırmalar ve kitaplardır. Hem de içeriği ile mesaj yüklü eserlerden yorumlanan yazılmaya değer bir yaşam görüyor.

Dolayısıyla yakın dostları (Prof. Dr. Meral Demiryürek, Halit Yıldırım) onun okumaya değer yirmiye yakın araştırma eserleri yanında, güvenilir kişiliği, nezaket ve zarafeti, düşünür ve aydın yönüyle yazılmaya değer bir yaşamının olduğunu keşfetmelerinden dolayı kendilerine arkadaşı olarak teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca her faniye nasip olmayan bu güzelliğin ve özelliğin bilinir kılınmasından dolayı özne olan Ozulu Beyefendiyi de yürekten kutlarım.

Bendeniz kendisiyle 1969 yıllarında tanıştım. Öncesiyle de ağabeyimizdi. Çorum İmam Hatip Lisesinde birlikte idareci (Md. Yrd.) olarak görev yaptık. Yine 122.dönem Tuzla Piyade Okulunda da asteğmen öğrenci olarak altı ay birlikteliğimiz de vardır.

Bendeniz Ozulu'yu; düşünen, ülkesine sevdalı, gerçek bir kişiliğe sahip, sağlam inanç, doğru sözlülük, doğru davranış ve doğrularla birlikte olma gibi irade güçlülüğüne sahip, heyecanlı, hoş sohbet olmasıyla tanıdım.

* Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Emekli Öğretim üyesi

Çok güzel bir söz vardır "Olgun insan bilgisini saat gibi taşır, lüzumu olunca kullanır." Ozulu da öyle yapanlardandır.

Kendisiyle uzun müddet birlikte olamadık. Bendeniz yirmi iki sene Çorumdan uzaklaştım. Sonrasında da çok fazla beraberliğimiz olamadı. Ancak onunla birlikteliğimizde anlamlı, düşünceli, vakarlı, inançlı ve değer verme hassasiyeti ve samimiyeti içeren güzel sohbetlerimiz olmuştur. Çünkü derinliği ve güvenirligi olan bir dosttur.

Geçmişte olan bir hatırayı zikretmek isterim. 1992-96 yılları arasında Dokuz Eylül Üniversitesi İzmir İlahiyat Fakültesinde öğretim görevlisi idim. Bir gece Ozulu'dan bir telefon aldım. Çok memnun oldum. O gece telefonda bacanağınım oğlu, evladı kadar çok sevdiği Erol Çoruk için kızıma talip oluyordu. Kendisinin kefilliği benim için yeterliydi. O gece isteği kabul görmüştür. Zira geçmişte insan olarak bıraktığı yatırımları ve güvenilirliği hep benim için yerine getirilmesi gereken bir ahit olmuştur.

Dolayısıyla Ozulu, geride bıraktığı insan olma mirası ile; yazılmaya, konuşulmaya, örneklemeye değer bir yaşamın zenginliği ve ahde vefası ile abideleşmiş bir hikâyedir.

İranlı Hafız "Hiçbir yiğidin kaza ve kaderin okuna karşı kalkanı yoktur." der.

İşte bendeniz Abdulkadir Beyefendinin şahsında "Bir insanlık algılaması ve kişilik kalitesi" olarak "insanı" anlatmak istiyorum.

"Hayat, çatlak bardaktaki suya benzer, içsen de tükenir içmesen de." (Neyzen Tefvik)

Fakat biz insanların hareketi sorumluluk hareketidir. İşin özü, "Sahip olmak değil Var olmaktır."

Nurettin Topçu şöyle belirtir "... davamız hayata uymak değil, hayatımızı Hakk'a uydurmaktır." Zaten "Hayat doğumla başlayıp ölümle biten bir okuldur ki; orada herkes hem öğretmen hem de öğrencidir." (Selim Sırrı Tarcan)

Unutmamalıyız ki, kendimizin gelişmesine en büyük engel yine kendimizdir. İnsanlarla iyi bir ilişki kurmak istiyorsak önce kendimizi eleştirmeliyiz. Sonunda hatalarımızı düzeltme ve iyileştirme yoluna gitmeliyiz, o yolda müspet çözümler aramalıyız. Problemin büyüklüğü önemli değildir. Önemli olan bu zorluğu

çözeceğimize inanmamızdır. Çünkü "Ne istediğini bilmek, kendi gerekliliğini yaratmanın ilk adımıdır."

Büyük âlim Biruni "İnsan yüzünün biçimini değiştiremeyebilir ama kendi içini değiştirmeye muktedirdir." "İnsan düşündükleri kadar yaptıklarıdır; yani düşündüğü kadar icra eder."

O halde insanoğlu her şeyden önce kendini bilmeli ve tanımalıdır. Sokrates "İnsanı öğrenelim, insanı bilelim ve bu bilgiye de kendimizden başlayalım" İfadesiyle insanın kendisini nasıl algılaması gerektiğini vurgular. Ancak insan kendini bilme ilmini, bütün ilimleri de içine alan, akılla kalbin teşriki mesai ettiği sahada arayabilir.

Arif Nihat Asya şairimiz ne kadar güzel söylemiş "Boyasına güvenen halılar güneşten korkmazlar."

Şeyh Sadi Şirazi de "Hesabı temiz olanın muhasebeden korkusu olmaz." Bu nedenle insanın kendisini olumlu bir çizgiye getirebilmesi hiç de kolay değildir. Çünkü nefis ve şeytan kötü alışkanlıklara, kibir ve gurura sevk eder. Oysa "marifet, nefsi silmek değil, bilmektir." (Hacı Bektaşî Veli)

Dolayısıyla; bir gelişimi gerçekleştirebilmesi her insan için çetin bir konudur. Güzellikleri dillendirebiliriz, dürüstlüğü kavrayabiliriz, kötü alışkanlıkların farkına varabiliriz, olumlu çizgileri yakalamış olabiliriz ama bunları hayatımıza mal edebilmemiz, hayatımıza oturtabilmemiz çoğumuzun başaramadığı meseledir.

Tolstoy'un vurguladığı gibi- "Herkes insanlığı değiştirmeyi düşünür; fakat hiç kimse kendini değiştirmeyi akıl etmez."

Akıl etmezliği bilmediğinden değildir. Bu işin çetin bir iş olduğunu hissediyor oluşandandır. Çünkü bu çetin bir yolculuktur. Bu yol, dil ile kalp arasındaki yoldur ve en uzun bir yolculuktur. Haydi oğul, uzun yolculuğa! Dünyanın ve hatta evrenin en uzun yoluna, en çetin yolculuğuna!"

Nedir bu yolculuk?

Bu denli çetin olan yolun zorluğu nereden geliyor?

Bu yolun temel bir özelliği vardır. Mevlana'nın ifadesiyle "Ya görüldüğün gibi ol ya da olduğun gibi görün."

İşte Peygamberlerle filozofların en temel farklarından biri bu noktadadır. Filozoflar ve âlimler nice fikirler ortaya koymuşlardır

ama bu fikrin uygulanmasında kendileri bir başarı gösterememişlerdir. Fikirleri bir vadide, hayatları bir başka vadide olmuştur. Bu nedendir ki hiçbir âlim ve filozof bir toplumu oluşturamamıştır. Bir bakıma onlar fildişi kulenin insanları olmuşlardır. Sadece fikir üreten insanlar olarak kalmışlardır. Bugün de öyle!

Muhammed İkbal "Bilgi, ruhların özgürlüğü için kullanıldığında en iyi dosttur."

Taote Ching "Başkalarını bilen akıllıdır, kendisini bilen aydınlanmıştır" Şüphesiz hayatı harikulade bir serüven-macera-kılmak için farkındalık gerekir. Fakat farkındalık bilgi ve amel birlikteliğinde olur.

Mevlana "Kimin söylediği ile yaptığı bir olursa, işte doğru insan odur." Fakat bulunduğu halden hiçbir zaman memnun olmayan, kalbinin boşluğundan dolayı yorgun düşen, her zaman kuşku içinde yaşayan, her zaman vehimli ve elinden kaçırdığı varlık için iç çeken, keşkelerle hayat süren insan biran bile gerçek sükûna kavuşamaz. Onun için Mevlana ne güzel söylemiş. "Kendinizi geliştirmek için öyle çaba harcayın ki, başkalarını tenkit etmeye zamanınız kalmasın."

Hız Ömer de; "Başkalarını düzeltmek istiyorsan önce kendini düzelt. Sabır boyun eğmek değil, mücadele etmektir." Artık insan gerçek görevinin ne olması gerektiğini anlamalıdır. Modern insan için uyanmak ve ruhunu sonsuzluk ikliminde değerlendirmek gerekir. Çünkü bilim ve teknoloji insanı hatalı ve bencil görüşlere sevk etmiş, 'ben merkezli' bir varlık haline getirmiştir.

Böylece Allah'ı, unutmakla da çağdaş insan bütün dayanaklardan (irade şahsiyet, terbiye, doğruluk, sabır ve adalet... gibi) yoksun kalmıştır. Dolayısıyla insanlık hayırlı bir toplum bekliyor. Madde ile manayı, fizik ve metafiziği bir bütün halinde yakalamış ve geliştirmiş insanlar, insanlığın beklediğidir. Beklenen insanlık, İslam'ın oluşturduğu insan modelidir. Biricik aday, İslam insanıdır.

Yahya Kemal Beyatlı; "Kavgaların sırasında bile kendinle barışık ol; unutma ki dünya güzeldir ve evreni yargılamak imkânsızdır."

"Önce insan kendisini okumayı öğrenmeli, kendisini okumayan insanın başka kitaplar ona fayda sağlamaz." (Nurettin Topçu)

Şüphesiz şahsiyetin gelişmesinde önce iyi bir öğretim sonra eğitim, büyük bir yer tutar. Ferdin tabii -fitri- yapısı ile gelen güzel özelliklerini bozmamak yanında, onun ruh ve zihin yönünü geliştirmek dengeli bir insan tipini ortaya çıkarmanın başta gelen şartlarından. Şahsiyeti geliştirmede bireyin ruh dünyasının huzur içinde olması, manevi ihtiyaçlarına da aynen maddi ve bedene ait ihtiyaçlar gibi tatmin edilmesi gerekmektedir. Ruh veya bedene ait ihtiyaçlardan birinin karşılanmaması, öncelikle bireyin şahsiyet dengesinin tam olarak kurulamamasını neticelendirir.

"Dolayısıyla mutsuzluk yaşadığımız olayda değil, bizim ona gösterdiğimiz tepkidedir." (Thomas Edison)

Mevlana da "Topraktan biten güller solar, gider. Gönülden biten güller ise daimdir ve hoştur." Gene Mevlana; "Bu dünya tuzaktır, yemi de arzulardır." Oysa vaktini en güzel değerlendirenler... Kabiliyetlerini en verimli kullananlar... İmkânlarını bereketli hale getirenlere... Mutluluklar dileriz. İşte bu Müslümanlar İslam dünyasının ve insanlığın önünü açma şansını yakalayacak olanlardır. Onlar Yüce Peygamberden, ilmi ile âlim olanlardan izler taşıyanlardır.

Dolayısıyla "Medeniyetin en yüksek noktaları sanat ile değil, insanların birbirine üstün nezaket gösterebilme yetenekleriyle ölçülür." (Norman Cousins)

Hz. Ömer "Kötü bir işin en gizli şahidi vicdanımızdır" buyurur.

Hz. Ali "Gerçeği insanların ölçüleri ile değil, insanı gerçeğin ölçüsü ile tanı" buyurur.

Mevlana "İnsan gözden ibarettir. Geri kalan deri ve kemiktir. Göz ise, dostu görendir."

Bütün bu değerlendirmelerden anlaşılıyor ki; insanlar arası ilişkilerin varlığı samimi olma ile ilgilidir. Geleceği hesap ederek hayatını tasarımıyanlar ileriye dönük hesaplarda bulduklarından "çok boyutlu" bir düşünce faaliyetine girerler. Böyle insanlar etrafına güven aşılarlar. Güvenin tamlığı da; inancın isabetliliğine, iyi davranışın üretkenliğine götürür. Çünkü kendisine iyi davranılan ve önem verilen bir insan, ister istemez kendisi de aynı tür bir tutum ve davranışlarla karşılık vermek zorunda

kalacaktır. Böylece bütün sosyal ilişkilerde iyi ve doğru davranış olarak kendisini gösterecektir. Onun için; "Yerine getirilmeyen sözde hayır yoktur. Cömertlik olmayınca malın, vefa olmayınca da arkadaşın hayrı yoktur." (Ahnef b. Kays)

Hz. Ömer "İyi dost iyi günde çağırıldığında, kötü günde ise çağırılmadığında gelendir."

"Ancak insanlar yaşadığı ortamın ürünüdür." İnsan karakteri yaşadığı sosyal ortamın oluşturduğu koşullara bağlı olarak biçimlenir. Hatta değişik iklim şartları, değişik topluluklar ve yaşadığı gelenek ve tarihlerindeki ortama göre karakter özelliklerini oluştururlar. Tabii ki bu değişikliğe göre değişik sosyal yapılar ortaya çıkar. Tıpkı hocalarına bağlılıkları ve bir vefa örneği gösteren Halit Yıldırım ve arkadaşlarının projeleri de bunun bir ispatı olmaktadır.

Dolayısıyla "Biz ne düşünüyorsak oyuz. Biz her neyse düşüncelerimizden doğar. Düşüncelerimizle biz, dünyamızı yaparız." Buda

İnşallah bu güzel davranışın bundan sonra da güzel insanların anılmalarına, algılanmalarına, fark edilişlerine sebep olurlar. Kendilerine teşekkürlerimi arz ederken, güvenilir dostum Abdulkadir Ozulu Beyefendiye de sağlık, afiyet ve uzun ömürler dilerim.

Masallarda Toplumsal Eğitim Anlayışı

Dr. Öğretim Üyesi Atiye NAZLI*

Özet

Halk edebiyatı; insanoğlunun binlerce yıllık edindiği tecrübenin sözlü veya yazılı olarak nesilden nesile aktarılması sonucu ortaya çıkan bilgi birikimidir. Halk anlatıları adı verilen masal, efsane, fıkranın eğitimde en sık kullanılan türler olduğu bilinmektedir.

Türk milletinin eğitim anlayışı, millî ve manevi duygularının bütünü şeklinde kendini göstermektedir. Halk anlatılarından biri olan masalarda da yediden yetmişe, her yaşa farklı öğütler vermektedir. Çalışmamızda ele alacağımız masallar, Türk dünyasının hemen hemen tamamında farklı adlarla anlatılmaktadır. Anadolu sahasında “Aynı Kızı Seven Üç Kardeş” adıyla bilinen masal ve eş metinleridir. Bu masalarda Türk millî eğitim anlayışı bağlamında incelenecek anlama, algılama ve muhakeme yönünden örnek metinler üzerinden değerlendirilecektir.

Anahtar kelimeler: Masal, eğitim, muhakeme.

Giriş

Türk halk edebiyatının en önemli anlatı türlerinde birisi olan masallar, üzerine pek çok çalışma yapılmıştır ve yapılmaya da devam edecektir. Çünkü her bir masal, Richter’in de dediği gibi “şimdi ile keşfedilmemiş gelecek arasında konumlandırılmıştır.” (Richter 1945: 16’dan, Erem 1991: 14) yani geçmişin izlerini canlı tutarak, geleceğin inşasını kurmaktadır.

Türk masallarının kataloğunu hazırlayan, Boratav, “bilinmeyen bir zamanda; kahramanlarının belirli kişi veya zümre adları vermeden geneli kapsayan (iyilerin dünya güzeli olması, kötülerin kambur veya köse olması), olağanüstü varlıkların bulunduğu, kendi içinde bir mantık sistemi olan nesirle söylenmiş, teması sistematığı olan bir anlatı türü..” (Boratav 1958: 14-15) olarak tanımlayarak, masal kahramanlarının evrensel özellikler taşıdığını belirtmektedir. Ancak yine tanımında yer alan bir mantık sistemi olması özelliği ile

* Hitit Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, atiyenazli@hitit.edu.tr

masalın kurgusunun anlatıcı tarafından gerçek hayattan izler taşıdığıının ipuçlarını vermektedir.

Türk masallarının sistemini oluşturan ve sonraki dönemlerde masal araştırmalarına ışık tutan, Sakaoğlu, “Kahramanlarından bazıları hayvanlar ve tabiatüstü varlıklar olan, olayları masal ülkesinde cereyan eden, hayal mahsulü olduğu halde dinleyicileri inandırabilen bir sözlü anlatım türüdür.” (Sakaoğlu 2002: 4) şeklinde tanımladığı masalı, kahramanlarından hareketle hayal ürünü şeklinde göstermekle birlikte dinleyicileri inandırma açısından, gerçekleşmesi arzulanan hayatı, yani insanların geleceğine yön vermesini ifade etmektedir.

Bir başka masal araştırmacısı, masalların arzulanan ya da idealize edilen gelecekteki gerçekliğin bir yansıması olarak değerlendirmektedir. “Tarihsel açıdan bakıldığında, toplumların kurmaca bir gerçekliğin anlatısını oluşturma ve sürdürme gereksiniminden doğan ve gelişen ilk edebî türlerden biri olarak masallarla karşılaşılır.” (Alpaslan 1997:119).

Batı’da masal üzerine çalışan ve aynı zamanda masal sınıflandırması ile tanıdığımız Thompson; “Halk masalı terimi İngilizcede genellikle ‘ev içi masalı’ (ocak başı) ya da ‘masal’ı (Almanca Märchen ‘masal’), mesela ‘Sindrella’ ya da ‘Pamuk Prenses’i işaret etmesine karşın, aynı zamanda anlatının her türünü kapsayacak şekilde nesir hâlinde çok daha geniş bir anlamda kullanılmaktadır.” (Thompson 1946: 4) görüşüyle nesir olan her anlatmanın masal olduğunu ifade etmektedir.

“Masal; ‘Bir varmış, bir yokmuş’ tekerlemesi ile başlayan insanoglunun başından geçen olayları bilinmeyen bir zamanda ancak bilinen memleketlerde sebep-sonuç bağlamında yaşanan olaylar bütünüdür. Bu olaylar, masal dinleyen herkese öğüt vermekte dünyayı farklı algılamasını sağlamakta ve geleceğine ışık tutmaktadır.

Masalın bilinmeyen zamanı ise ait olduğu ya da anlatıldığı milletin uzak geçmişte başından geçen kahramanlıklar, zaferler, afetler ve günlük hayatta karşılaşılan güçlükler gibi konuların tematik şekillendirmekte aynı zamanda her bir masalın içinde yaşadığı olayları arketipsel simgelerle halkın ortak tiplerine mal ederek gelecek nesillere aktaran anlatılardır.

Masalların sınıflandırılmasını başlıca Alman Grimm Kardeşler, Anntie Aarne ve Stith Thompson ve Türk masallarını ise Eberhard ve Boratav'ın çalışmaları olduğu bilinmektedir.

Masalın üç önemli ögesi vardır, bunlar tip, motif ve formel. Sakaoğlu; tip tanımını “Varlığını bağımsız olarak koruyabilen geleneksel bir masaldır.” (Sakaoğlu 1999: 11) olarak ifade etmekte; motif ise, “Eskiden beri yaşama kabiliyetine sahip olan masalın en küçük unsurudur.” şeklinde tanımlamaktadır. (Sakaoğlu 1999: 15). Alptekin formeli şöyle tanımlamaktadır. “Masalların bünyesinde bulunan kalıplaşmış ifadelere formel adını veriyoruz, kısaca anlatıcı ve dinleyici kesime haz veren kalıp ifadelerdir.” (Alptekin 2000: 159)

Thompson, masalın sınıflamasını beş başlık altında ele almıştır.

1. Hayvan Masalları (1-299)
2. Asıl Halk Masalları (300-1199)
3. Güldürücü Hikâyeler, Nükteli Fıkralar (1200-1999)
4. Zincirlemeli Masallar (2000-2399)
5. Sınıflamaya Girmeyen Masallar (2400-2499) (Sakaoğlu 1973: 72).

Çalışmamızda ele alacağımız masallar, Saim Sakaoğlu'nun Gümüşhane Bayburt Masallarında yer alan “Padişahın Konuşamayan Kızı” adını taşımaktadır. Masalın metni EK kısmında verilecektir.

Son yıllarda gündemde olan, eğitim sistemimizde milli olma vasfının pekiştirilmesi, bizi biz yapan değerlerin yanında evrensel değerlerin de genç kuşaklara aktarılmasını sağlayan önemli bir doktrindir. “Eğitim, bir toplumun veya bireyin sahip olduğu kültürü, bilgiyi, inancı, beceriyi, değerleri, sanatı ve benzerlikleri kendisinden sonra gelenlere aktarma sürecidir. Kısaca eğitim, kişinin davranış örüntülerini değiştirme sürecidir. “(Ulusoy-Dılmaç 2016: 2) İnsanoğlu sosyal bir varlıktır ve ait olduğu milletin veya yaşadığı toplumun kurallarını ve geleneklerini o çevrede kazanırlar. Topluluğun her bir üyesi olan fert, kültürel değerlerini öğrenme yoluyla elde eder. İnsan davranışlarının hemen hepsi edimsel ve öğrenilmiş davranışlardır. Doğduğu ve yetiştiği kültürün sosyal norm ve değerlerini alarak bir kişilik geliştirmektedir. (Ulusoy-Dılmaç 2016: 3)

Değerler eğitimi önceleri aile içinde ki çocuğun anne, baba veya dede ninelerinden gördüğü ve farkında olmadan benimsediği davranışlar bütünü olarak görülmekte iken değişen dünya ve aile hayatı ile birlikte, çekirdek aile, çalışan ebeveynler, çağın getirdikleri ile beraber, okul çağı yediden üç hatta kimi zaman daha da aşağıya inmektedir. Bundan dolayı değerler eğitimi, okullarda verilmeye başlanmıştır. Aile kendi değer yargılarına en yakın kurumlarda çocuklarının eğitim öğretim hayatını tamamlatmak üzere çalışmaktadırlar. Okullarda öncelikle Türk millî değer yargıları ve öznel olarak ailenin değer yargılarını çocuğa aşlamak ve öğretmekle yükümlüdürler.

Kişinin kendisini bir başkasının yerine koyabilmesi, onun yaşadığı hayatı, kültürel değerleri anlaması ile ilgilidir. Böylece farklı kültürden bir kişinin yaptığı davranışların altında yatan nedenleri çözümleyebilecektir. “Bir insanın davranışlarını anlayabilmek için o insanın perspektifinden olaylara bakmak gerekir. Bir kültürü anlayabilmek için ise o kültürün referanslarını kullanmak gerekir. Bu yapıldığında anlamsız ve tuhaf gözükten davranışlar normal görünür ve anlaşılır hale gelir. (Özbek 2004: 4)

Çalışmamızda ele alınan masalların metinleri incelendiğinde, dinleyenlere hayatta neyin neden önemli olduğunu anlatmak amacıyla semboller kullanılmaktadır. Böylece, dinleyenlere veya okuyanlara insanın seçimlerinin, hayatına nasıl yön vereceğinin de ipuçları verilmektedir.

“Padişahın Konuşamayan Kızı” adlı masalda yer alan, padişah, padişahın kızı, marangoz, terzi, hoca kavramları sembolik açıdan değerlendirildiğinde, doğrudan doğruya insanın hayatında yaptığı seçimlerin önemini ortaya koymaktadır. Yine aynı masalda geçen, masalı anlatan kişinin sorduğu sorular, dikkat edildiğinde masalın içinden çıkıp dinleyene ve okuyana sorulmaktadır. Dinleyicilerin verdiği cevaplar, kişinin hayatında kavramlara (maddi ve manevi) ne kadar önem verdiğini göstermektedir. Marangoz, terzi ve hocanın çeşitli anlamları vardır, marangoz, bir olayı ilk düşünen, ortaya koyan, düzenli ve adil olmanın işaretini verirken, terzi ayıp olanı örten, ayrıntıya dikkat eden, şeklinde kendini göstermektedir. Hoca, dini duyguları çağırıştırmasına karşın, masalda geçen konumunda ise, sadece oturup bekleyen kişidir. Masalın devamında yine bir

başka masala bağlanmaktadır ki, yine iki kardeş, zengin kızı ve yılan kavramları görülür.

İki kardeşin fakir olmaları, zengin kız ile evlenmelerinin önünde engeldir ve insanların maddiyata önem vermelerinin sonucu ne olacağını göstermektedir. İlerleyen zamanlarda zengin olan iki kardeş, aynı kızı bu sefer küçük kardeşe istemek için giderler ve kızın babası küçük kardeşe kızını vermektedir. Masalların aynı zamanda kültür aktarımı işlevini, düğün ve düğün sonrası kültürümüzde görülen, geleneklere de bağlayan anlatmanın devamında, yeni gelin, daha önce istenilen ancak fakir olduğu gerekçesiyle verilmeyen büyük kardeş ile babasının evine “gerilik” adıyla bilinen ritüeli gerçekleştirmek üzere gönderilir. Ancak küçük kardeşin aklına daha önce eşinin, abisine istendiği fikri gelir ki, kişinin egosunu anlatmaktadır. Arkalarından giden küçük kardeş ile abisi birbirlerini öldürür. Bu esnada gelin (kız) iki kardeşi ölü görünce hangisinin başı hangisinin gövdesi olduğunu anlayamaz ve baş ile gövdeleri farklı diker ve dua ederek, tekrar can bulmalarını ister. Ancak başı yanlış gövdeye dikmiştir. Sonuç olarak masal anlatan kişi yeniden dinleyenlere soru sorar. “Acaba gelinin kocası hangisidir?” Bu soruyla verilmek istenilen mesaj oldukça önemlidir. “Hayatta önemli olan nedir: Sevgi mi akıl mı?” Anlatıcı bu sorunun cevabını da yine dinleyenlere bırakır. Çünkü hayatta yapılan tercihler, kişinin geleceğini belirlemektedir. Masalın devamında son olarak görülen ‘yılan’ kişinin konuşmalarıdır. Padişahın kızı, konuştuğu kişileri sözüyle yani diliyle zehirlemektedir. Ancak küçük kardeşin “Ya sus ya da hayır konuş” şeklinde masalda geçen ihtarı anlatmayı mutlu sonla bitirmektedir.

Sonuç

Masalda verilen öğütler, kişi ya da toplumsal olarak değerlendirildiğinde, yediden yetmişe yaşanan durumlar karşısında yapılan tercihlerin sadece kişileri değil aynı zamanda toplumu etkilediğidir. Masalları okuyan veya dinleyen nesiller, kültürel aktarım neticesinde toplumsal eğitimi gerçekleştirmektedir. Eğitim denilince insanların ilk aklına gelen normlardır. Ancak masalarda zorla dikte ettirilen normlar yerine çeşitli olaylara bağlanılarak verilen mesajlar, marangoz, terzi, hoca, kalp, akıl, yılan gibi kavramlarla toplumun eğitilmesi sağlanmaktadır.

Ele aldığımız bu tip masallar, kültürel aktarımın ötesinde doğrudan doğruya kişi bazında ancak toplumsal eğitimi ön plana çıkarmaktadır. Masallarda anlatılan öğütleri ve mesajları hayatında uygulayan nesillerin yetişmesi, toplumsal eğitimin önemini belirtmektedir. Toplumun eğitilmesi daha sağlıklı nesillerin yetişmesine vesile olacaktır.

Kaynaklar

Alpaslan, Gonca Gökalp (1997), "Masaldan Romana Uzanan Çizgi: Masal ile Roman Arasındaki Ortaklıklar Üzerine Kuramsal Bir Deneme", Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, XIV, 1-2, 119-129.

Alptekin Ali Berat (2000), "Hayvan Masallarının Formel Yapısı", Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 7, 157- 185.

Boratav, Pertev Naili (1958; 2007), Zaman Zaman İçinde, Ankara.

Erem, Evren (1991), "Masal Dedikleri", Varlık 1001, Şubat.

Özbek, Mehmet Ferhat (2004), "Toplumsal Yaşamda Empati", Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi, 1, 1-16, Celalabat – KIRGIZİSTAN

Richter, David H. (çev. Evrim Erem) (1945; 1991), "Masal Dedikleri", Varlık.

Sakaoğlu, Saim (1973;2002), Gümüşhane Masalları Metin Toplama ve Tahlil, Ankara.

Sakaoğlu, Saim (1999) Masal Araştırmaları, Ankara.

Thompson, Stith (1946), "Universality of the Folktale", The Folktale.

Ulusoy Kadir- Dilmaç Bülent (2016), Değerler Eğitimi, Ankara.

EK

Padişahın Konuşamayan Kızı

Bir varmış, bir yokmuş... Bir padişahın dünya güzeli bir kız; varmış... Fakat bu kız hiç konuşmamış. Bir gün padişah tellak bağırttırır.

“Kızımı kim konuşdurursa ona vereceğim.”

Bir adamın da üç oğlu varmış. Bu ilanı duyan küçük oğlu “Ben bu kızı konuştururum.” diye vaad ederek padişahın huzuruna çıkar. Herkes toplanmış, padişahın kızı da bir perdenin gerisinde oturuyormuş. Bu oğlan anlatmaya başlar:

“Efendim, biz üç kardeş idik. Babamız, her birimizi ayrı mesleklere verdi. Büyüğümüzü marangoz yanına, ortancamızı terzi yanına, verdi. Beni de hocanın yanına hafızlığa verdi. Kardeşlerim marangoz ve terzi oldu, ben de hoca oldum. Babamızın işi rast gitmedi, iflas etti. Biz dedi ki:

“Oğullarım, bundan sonra siz kazanıp getirin, hep birlikte yiyelim.”

O gece biz, üçümüz de yola çıktık. Epey gittikten sonra gece yarısı bir yerde uyumaya karar verdik. İkimiz uyuyacak, birimiz de nöbet tutacaktı. Evela marangoz olan kardeşimizi nöbete kaldı. Nöbet sırasında etraftaki ağaçlardan birini keserek ondan güzel bir kız heykeli yapıyor. Terzi olan kardeşim de nöbetinde bu heykele elbiseler kesip dikeyiyor. Ben de nöbetimde, bu heykele can vermesi için Allah’a yalvardım, buna bir can ver de kardeşlerimin yanında benim yüzümü kara etme.” Diye yalvardım. Duam kabul oldu, heykel canlandı. Sabah olunca üçümüz kavga etmeye başladık. Hepimiz, kızın kendisine ait olduğunu söylüyorduk.

EVET PADİŞAHIM, SİZ SÖYLEYİN, BU KIZ HANGİMİZİN?

Siz daha iyi bilirsiniz. Yoksa biz birbirimizi öldüreceğiz.”

Vezir “Marangozundur”.

Lala, “Hocanıdır.”

Birisi de “Terzinindir.” derken bir karara varamazlar. Bu arada kız dayanamaz, perdenin arkasından seslenir:

“Padişahım sağolsun, kız büyük kardeşindir, marangozundur, ilk yapan marangozdur.”

Çocuk hemen padişaha der ki:

“Padişahım, kızınızı konuşturdum.”

“Hayır o konuşmadı, başkasının sesiydi.”

“Konuştu, padişahım.”

“Konuşmadı.”

Çocuk kızı konuşturmak için yeniden anlatmaya başlar. “Yalnız, sözüm bitince kimse cevap vermeyecek... Büyük kardeşimize bir zenginın kızını istedik. Bize “Fakir” diye kızlarını vermediler. Aradan zaman geçti. Biz o adamdan daha zengin olduk. Aynı kızı bu sefer küçük kardeşimize istedik, büyüğünü başka bir kızla evlendirmiştik. Küçük kardeşimize kızı verdiler.

Düğünden bir iki ay sonra kızı babası evine gerilik’e göndereceğiz. Babamız gelini büyük kardeşimizle yolladı. Bunlar yola çıkınca kızın kocası şüphelenmeye başlar: “Bu kardeşim bu kızı istemişti, vermedilerdi, kardeşim aileme bir hakaret eder mi?” diye arkalarından yola koyuluyor. Hava çok sıcak olduğu için öndekiler bir su kenarına inerler. Büyük oğlan kıza der ki:

“Sen burada dur da ben biraz dolaşayım.”

Büyük kardeşim gidip suya girer, yıkanır. Bu yıkanırken küçük gelip bunu görür: “Tamam, bu benim aileme ırz noksanlığı yaptı, şimdi de burada yıkanıyor.” Nasıl kılıçlarını çekiyorsa birbirlerinin boyunlarından vurup kafalarını uçururlar. Kız gelir ki ikisinin de boyunları vurulmuş orada yatıyorlar. Kız ağlayarak büyüğün kellesini küçüğün gövdesine, küçüğün kellesini büyüğün gövdesine birleştirip Allah’a yalvarıyor. Duası kabul oluyor, kardeşlerimin ikisi de ayağa kalkıyorlar. Ama, küçüğün gövdesi büyüğün, büyüğün gövdesi küçüğün oldu. Padişahım, bu kız hangi kardeşindir? Gövdesi büyük kardeşe ait olanm mı, başı büyük kardeşe ait olanm mı?

Yine herkes bir fikir ileri sürer. Kız da perdesinin arkasından seslenir:

“Gövde kimde ise kız onundur, kalp nerede ise vücut oradadır, başka hiçbir şey yoktur.” demesi üzerine delikanlı padişaha seslenir:

“Padişahım, sözünüzde durunuz; bakın, kızınızı söylettim.”

“Peki oğlum, kızı sana verdim, al git.”

Padişahın kızını konuşTURUP alan delikanlı kardeşiyle beraber evlerin gitmek için saraydan ayrılırlar. Bir köprüye gelince kızı konuşTuran çocuk kardeşine:

“Burada seninle ayrılalım.” der.

“Nasıl ayrılalım?”

Kızı bacaklarından asan oğlan kılıcı çeker. Kızın vücudunun yarısını göstererek: “Kardeşim, buraya kadar benim, gerisi senin. Bu kıza ortağız, kızı ikiye böleceğiz.”

Büyük kardeş “Kız bölme, senin olsun.” diye ne kadar ısrar ederse de küçük:

“Sen benim işime karşıma, de ben bilirim yapacağım.”

Hemen nasıl kılıcını çekerse kız bir “Öhh” der. Ağzından bir yılan çıkar, hemen öldürürler.

Meğer bu kızı ne kadar kocaya vermişlerse, yılan gece kızın ağzından çıkar güveyi öldürürmüş. Kız da bu yüzden konuşamazmış. Bu sebepten kimse de kızı almazmış.

Bunlar babalarının köyünde kırk gün kırk gece düğün yaparlar, ikisini gerdeğe atarlar, bunlar öyle bir sarılma sarılır ki Bayburt’tan dalavereci, Kelkit’ten baltacı, Erzurum’dan tezekçi, Erzincan’dan dalavereci, Kemah’tan Laz birikse bunları ayıramazlar. (Sakaoğlu 1973: 622-624)

**Klasik Türk Şiirinde “Deve” ve Çorumîzâde Hasîb'in
“Mazmûn-ı Şütürân”Adlı Mesnevisi
Dr. Öğretim Üyesi Hiclâl DEMİR***

Sayın Abdulkadir Ozulu ile Çorumlu Dîvân şairi Hasîb üzerine sohbetlerimiz dört-beş yıl öncesine gider. Şairle ilgili yaptığım bir sunumdan sonra Dîvân'ını yayımlamak için Dr. Öğr. Üyesi Elif AYAN NİZAM ile çalışmaya başladık ve eserin yazı çevrimini tamamladık. Ancak çeşitli nedenlerle eser yayımlanamadı. Armağan kitap için Dîvân'da yer alan özgün bir şiiri makale konusu yaparak hem Çorumîzâde Hasîb'i yâd etmek hem de Abdulkadir Hocamla bu konuda yaptığımız sohbetleri kalıcı kılmak istedim.

Saygıdeğer Hocam, yayınlarınızla Çorum kent kültürüne katkı sağlarken çalışma azminiz, nezaketiniz ve mütevazı kişiliğinizle de örnek oldunuz. Ömrünü edebiyata ve eğitime adanmış sizin gibi bir kültür insanı ile tanışmış, bilgi ve tecrübelerinden yararlanmış olmaktan büyük mutluluk duyuyorum. Edebiyatla iç içe nice yıllar diliyorum.

Deve; eti, sütü, derisi, tüyü ve uzak mesafe gidebilme özelliğiyle göçebe kültürün önemli unsurlarından biridir. Çöl ikliminde yaşayan Araplar için hayati öneme sahip olan deve etrafında zamanla çeşitli ritüeller oluşmuş, deve hakkında her ayrıntı ayrı ayrı adlandırılmıştır. Bu nedenle Arapçanın “deve” ile ilgili kelime hazinesi son derece zengindir. Etrafında oluşan hayal ve imgelem zenginliği sebebiyle edebî eserlerde de deveye sıkça yer verilmiştir.

Deve, Cahiliye devri şiirinin temel konularından biridir. Nurettin Ceviz bu dönem yazılan kasidelerde, sevgilinin kabilesinin ardından çöl yolculuğuna başlayan âşğın, karşılaştığı güçlüklerle birlikte bindiği deveyi veya atı da tasvir ettiğini belirtir. Muallaka şairlerinden Tarafa, 110 beyitlik kasidesinin üçte birinde devesinden söz etmiş ve deve tasvirindeki başarısı dolayısıyla “deve şairi” olarak

* Hitit Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

anılmıştır.¹ Deveden kutsal kitaplarda da sık sık söz edilir. Kur'an'da yer alan “(İnsanlar) devenin nasıl yaratıldığına, göğün nasıl yükseltildiğine, dağların nasıl dikildiğine, yeryüzünün nasıl yayıldığına bir bakmazlar mı?”² ifadesi, Allah'ın kudretine işaret etmektedir. Arâf sûresinde de Allah'ın âyetlerine inanmayan kibirli insanlara gök kapılarının açılmayacağı, onların “deve iğne deliğine girinceye kadar” cennete giremeyecekleri belirtilmiştir.³

Deve, Türk kültüründe de önemli bir yere sahiptir. Eski Türklerin koyun, keçi ve attan sonra en çok deveye sahip oldukları bilinmektedir. Orta Asya bozkırlarında kendilerine hayvancılığa dayalı bir yaşam biçimi kuran Türkler; at, deve ve eşek gibi binek hayvanlarının yardımıyla bir yerden başka bir yere kolayca hareket edebilmişlerdir. Ulaşımında ve yük taşımada kullanılan deve, derin suları geçmek için arabaya da koşulmuştur. Türkler Anadolu'ya geldiklerinde deveyi yine ulaşımında ve yük taşımada kullanmışlardır. Hayvanları yaz aylarında daha serin ve verimli otlaklara götürme ihtiyacı, yaylak-kışlak hayatını zorunlu kılmış ve deve, yörüklerin vazgeçilmez hayvanı olmuştur. Kültürel bağlamda da etkili olan deve; deyim, atasözü, mani, ninni, türkü, tekerleme ve hikâyelerde yerini almıştır (Koyuncu Okca 2014: 43-45).

Türklerde at daha ön planda olsa da Divânu Lugati't-Türk'ten beri Türkçe yazılmış eserlerde deve ile ilgili pek çok kelime bulunmaktadır. Bunların bir kısmı standart dilde ve ağızlarda varlığını sürdürürken bir kısmı kullanımdan düşmüştür (Solmaz 2013: 247). “Buğra” veya “buğur” erkek deve, “maya” dişi deve için kullanılır. Develer yaşlarına ve cinslerine göre “kükürt, lök, daylak, dorum, kayalık, kirinci, boz, tülü” gibi adlar alırlar. “Köşek” deve yavrusu demektir. Yörük kültüründe anneler, çocuklarını “köşeğim” diye de severler. Deve yavrusu için “bidi” ve “potuk” sözcükleri de kullanılır. Deve, diğer Türk lehçelerinde de farklı adlarla anılır. Örneğin Kara Kırğızlarda deveye genel olarak “tö”, erkek deveye “buğra”, dişi deveye “ingen”, deve yavrusuna “taylak” veya “tö botusu” denir (Önkal-Bozkurt 1994: 224-225).

¹ Nurettin Ceviz, “Arap Şiirinde Deve Motifi”, s. 57-58. ayk.gov.tr/wp-content/uploads/2015/01/CEVİZ-Nurettin-ARAP-ŞİİRİNDE-DEVE-MOTİFİ.pdf (E. T. 22. 09. 2018)

² Gâşiye 88/17-20.

³ Arâf 7/40.

Türklerle Araplar arasında deve kültürü bakımından bazı benzerlikler mevcuttur. Arapların çok değerli saydıkları “kızıl deve” Türklerde de değerlidir. Dede Korkut Kitabı’nda “katar katar kızıl develer” tabiri, zenginlik ifadesi olarak pek çok yerde geçer. Yine Dede Korkut’ta yer alan “Şahbaz atlar içtiği su, kızıl develer gelip geçtiği su” ifadesi de Türklerde kızıl devenin geçtiği yere kıymet kazandırdığını göstergesidir (Önkal-Bozkurt 1994: 224). Devenin Türk kültüründeki önemi, kurban inancında da görülür. Bahaeddin Ögel “Sarı at veya sarı inekle, sarı devenin kesilmesi de Türk mitolojisinin motiflerinden biridir.” der (1971: 552). Nitekim Dede Korkut Hikâyeleri’nde de devenin kurban edildiği görülür: “Gene top edüp atdan aygır, deveden buğra, koyundan koç kırdurmuşıdı” (Solmaz 2014: 247).

Günümüzde değişen ekonomik ve sosyal koşullar nedeniyle sayıları iyice azalan ve son göçerlere eşlik eden develerin kültürel yaşamdaki izleri devam etmektedir. Gelenek ve göreneklerde, deyim ve atasözlerinde, mani, ninni, tekerleme, hikâye gibi edebî türlerde “deve” motifi varlığını sürdürmektedir. Klasik şiirde deve, bazı özellikleri ve bu özellikler çevresinde oluşan hayallerle yer almıştır. Bu çalışmada, “deve”nin Klasik Türk edebiyatında hangi özellikleriyle şairlere çağrışım zenginliği sunduğu örnek beyitler vasıtasıyla gösterilecek ve 18. yüzyıl şairlerinden Çorumizâde Hasib’in Dîvân’ında yer alan “Mazmûn-ı Şütürân” adlı mesnevinin yazı çevrimi yapıp mesnevi, içerdiği deyim ve atasözleri bağlamında incelenecektir.

Klasik Türk Şiirinde “Deve”

Klasik şiirde daha çok “şütür, üstür, nâka, cemel” gibi adlarla anılan devenin en belirgin özelliği, hafızasının güçlü olmasıdır. Çöl ikliminde kum fırtınalarına rağmen yolunu şaşırması bu özelliğinin sonucudur. Hilal Tuztaş-Horzumlu’nun verdiği bilgiye göre deve; göç ettiği yol boyunca durakladığı, su içtiği, tuz yediği yerleri üzerinden yıllar geçse de unutmaz. Benzer şekilde, kendisine iyilik yapanı da kötülük yapanı da hatırlar. Hadım edilmemiş erkek deve dövüldüğünde kinlenir ve kını en az yedi yıl sürer. “Kinci deve” olarak adlandırılan bu deve, kendisine kötülük yapan kişiyi yalnız bulduğunda ısırır, eğer çok hırslandıysa üstüne oturarak öldürür. Ağzından köpük saçması da öfkesinin göstergesidir (2014: 80). Sahibi de olsa intikamını alacağı bilindiğinden deveçiler, yatacakları

yerin etrafını denklele çevirir ve yularlı kazığı yere çakarlar. Deve, kazığı koparsa bile denkleli atlayamaz (Onay 2000: 168). Bâkî, aşğıdaki beyitte bu özelliğe işaret eder ve bir deveye benzettiğı feleğın ayakları altında ezilmek hususunda padişahın da yoksulun da eşit olduğunu vurgular:

Pây-mâl olmada âhir şütür-i gerdûna
Pâdişâh ile gedâsı hele yeksân ancak
(Bâkî Dîvânı 1994: 247)

Deve kininden bahsettiğı bir başka beytinde Bâkî, zahide seslenerek gönül ehline bu kadar kinlenmesine lüzum olmadığını söyler. Onun da ayş ve işret meclisine girip katara katılmasını ister:

Zâhid ne lâzım ehl-i dile kîne-i şütür
Gir bezm-i ‘ayş u işrete sen de katâra gel
(Bâkî Dîvânı 1994: 287)

Deve, heybetli bir hayvandır ancak tanımadığı insanlardan, seslerden, diğeri hayvanlardan ürker. Bu durum, devenin ödünün olmamasına bağlanır. Özellikle yaban domuzundan çok korktuğı, yaban domuzunu bir kez görürse korkusunun yedi yıl süreceğı söylenir. Deve ürktüğünde kaçtığı için onu ürkütmemeye çalışmak gerekir çünkü bir deve ürktüğünde katardaki diğeri develer de ürker (Tuztaş-Horzumlu 2014: 81-82). Devenin ürkek bir hayvan olmasından ya da üzerindeki çok fazla yükü hafif sallanarak hareket etmesinden olsa gerek beyitlerde deve ile sarhoşluk bildiren “esrik, mest, ser-mest” gibi ifadeler birlikte kullanılmıştır. Aşğıdaki beyitte Harîmî, o güzel yüzlüye âşık olup deve gibi sarhoş olduğunu ve bu sarhoşluktan ayılmanın mümkün olmadığını belirtir:

‘Âşık oldum ol cemâle esridüm hemçün cemel
Sekrden hergiz ifâkat bulmaga yok muhtemel
Harîmî⁴

⁴ Harîmî Divanı, Hazırlayan: Kılıç, Filiz (1996). “Osmanlı Hanedanında Bir Şair: Şehzade Korkut”. Ahmet Yesevi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (2): 203-219.

Bâkî sūrahiyi; başı yukarıda, kibirli, sarhoş bir deveye benzetmiş, saf şarap kadehinin de onun dudağının arzusuyla sarhoş olduğunu ifade etmiştir:

Sūrâhî üştür-i ser-mestdür gerden-firâz olmuş
Lebün şevki ile cām-ı şarâb-ı nâb kanzıldür
(Bâkî Dîvânı 1994: 155)

Aşağıdaki beyitte de âşıklar, sarhoş develer gibi aşk yoluna düşmüş, sevgiliye ulaşmaya niyetlenmişlerdir. Bu esnada yaralı yüreklerinden çıkan âh sesi, develerin çanı olmuştur:

Mest üştür gibi 'âşıklar reh-i 'ışka düşüp
'Azm-i didâr idüp âhı eylemişlerdür ceres
Rumelili Zaîfi⁵

Kervandaki develerin boynuna veya mahmiline asılan ceres/çan, çıkardığı sesle kervan sahipleri ile kafilé arasında irübatı sağlar. Kafilenin bir arada durması, özellikle geceleyin yolunu kaybetmemesi bu ses vasıtasıyla olmakta, sesin kesilmesi tehlike işareti sayılmaktadır (Selçuk 2012: 2235-2236). Klasik edebiyatta şairler, ceresin çıkardığı sesle âşığın feryatları arasında ilişki kurmuşlardır. Aşağıdaki beyitte hüsn-i talil yoluyla, devenin boynuna çan takılmasının sebebinin sevgiliye âşığın feryatlarını hatırlatmak olduğu söylenir:

Dil-i nâlânımı yâd eyle diyü
Nâkanun boynına asıldı ceres

Ümîdi⁶

http://tebdiz.com/index.php?sayfa=arama_sonuc (E. T. 22.09.2018)

⁵ Rumelili Zaîfi Dîvânı, Hazırlayan: Akarsu, Kâmil (2010). Rumelili Zaîfi Dîvânı, Berikan Yaynevi, Ankara. http://tebdiz.com/index.php?sayfa=arama_sonuc (E. T. 18.09.2018)

⁶ Ümîdi Ahmed Dîvânı, Hazırlayan: Buyruk, İbrahim Ethem (2009). Ümîdi Ahmed Dîvânı, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

http://tebdiz.com/index.php?sayfa=arama_sonuc (E. T. 18.09.2018)

Şairler zaman zaman ceresi kişileştirmişler ve ona, âşğın çektiğı dertleri sevgiliye ulaştırma görevi vermişlerdir. Fuzûlî'nin aşağıdaki beytinde cerese seslenilmiş ve devenin Leylâ'yı çöl seyrine çıkardığını Mecnûn'a haber vermesi istenmiştir:

Nâka Leylî mahmilin çekmiş beyâban seyrine
Eyle Mecnûnı bu hâletden haber-dâr ey ceres

(Fuzûlî Dîvânı 1958: 249)

Karamanlı Aynî, kendisini sevgilinin bulunduğu yerden başka bir katağa bağlanmayan bir deveye benzetmiştir:

Senün hücren mehârîdür bu üstür
Çekilmez gayrı yirde ol katâra
Karamanlı Aynî⁷

Aşağıdaki beyitte de irsal-i mesel yoluyla “Deveyi yardan uçuran bir tutam ottur.” atasözüne yer verilmiştir. Âşık, sevgilinin ayva tüyleri ile devenin uçurumdan düşmesine sebep olan ot arasında ilgi kurmuştur:

Derde düşdüm ârzû-yı sebz-i hatt-ı yârdan
Bir tutam ot uçurur çünkü deveyi yardan
Trabzonî Emîn Hilmi Efendi⁸

Klasik Türk şiirinden seçilen yukarıdaki örneklerde görüldüğü üzere şairler deve ile ilgili hususları; teşbih, hüsn-i talil, teşhis, irsal-i mesel gibi sanatlarla şiirlerinde kullanmışlardır. Şairlerin hayal dünyasında devenin kini, öfkelenince sahibini dahi öldürebilmesi, katar şeklinde yol alması, boynundaki çanı farklı

⁷ Karamanlı Aynî Dîvânı, Hazırlayan: Mermer, Ahmet (1997). Karamanlı Aynî ve Dîvânı. Akçağ Yayınları, Ankara.

http://tebdiz.com/index.php?savfa=arama_sonuc (E. T. 22.09.2018)

⁸ Trabzonî Emîn Hilmi Efendi Dîvânı, Hazırlayan: İmamoğlu, Ahmet Hilmi (2009). Şair-i Mahir Trabzonî Emîn Hilmi Efendi Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Divanı. Serander Yayınları, Trabzon.

http://tebdiz.com/index.php?savfa=arama_sonuc (E.T. 12.09.2018)

çağrışımlarla zengin imgelere dönüşmüştür. Daha geniş çaplı bir incelemede farklı hayallere rastlamak mümkün olacaktır.

Çorumizâde Seyyid Muhammed Hasîb ve “Mazmûn-ı Şütürân” Adlı Mesnevisi

Çorumlu Dîvân şairlerinden Hasîb, kaynaklarda Çorumizâde Muhammed Hasîb (öl. 1784) ismiyle anılır. Hayatı hakkındaki bilgiler kısıtlıdır. Tezkire yazarlarından Silahdarzâde Mehmed Emin, Şefkat, Ârif Hikmet, Nâil Tuman ve Osmanzâde Hüseyin Vassâf'ın eserlerinde Hasîb'in hayatına ve edebî yönüne dair kısa bilgiler verilmiştir.

Silahdarzâde Tezkiresi'nde Hasîb şöyle tanıtılır: “Hasîb Bey, Çorumî-zâde, Hayrabolu a'yânı ve Kanlıcaklı Şeyh Atâ dervişlerinden idi.” Bu kısa bilgiyi bir gazel örneği izler (Güngör 2005: 60). Şefkat Tezkiresi'nde Silahdarzâde'nin verdiği bilgiler tekrarlanmış, farklı olarak şairin ölüm tarihi de eklenmiştir. Buna göre şair H. 1199'da vefat etmiştir (Önder 2006: 78-81).

Ârif Hikmet Bey'in Tezkiretü'ş-Şuârâ adlı eserinde “Hasîb Beg” başlığı altında şu bilgiler verilir: “Çorum'dandır. Muhtasarca dîvânı vardır. Bazı muvaffak-ı mesâmîni var ise de sekâmet-i ibâreden hâli değildir” (Çınarcı 2007: 43-44). Bu bilgilerden Hasîb'in küçük bir Dîvân'ı olduğu, bazı kusurları olmakla birlikte şiirlerinin güzel olduğu sonucu çıkarılmaktadır.

Tuhfe-i Nâilî'de, “Çorumizâde Dervîş Hasîb Bey” olarak anılan Hasîb'in vefat tarihi belirtilmiş (1199/ 1784) ve iki gazelinin matlâı örnek verilmiştir (Tuman 2001: 199). Sicill-i Osmanî'de bu bilgilere ilaveten “usta bir şair” olduğu ifade edilmektedir (Mehmed Süreyya 1996: 649).

Hüseyin Vassâf'ın Sefîne-i Evliyâ adlı eserinde Hasîb'in Hz. Sezâî'ye intisap ettiği, Hayrabolu'da “neşr-i feyz” edip orada vefat ettiği bildirilir. Sezâî-i Gülşeni'nin bazı gazellerini tahmis etmiş ve “silsile-i Gülşeniyye” yazmıştır. Şiirleri için “gâyet latîf ve zarîf” ifadesi kullanılır (2011: 227) Silahdarzâde ve Şefkat tezkirelerinde Hasîb'in Mehmed Atâullah Efendi'nin dervişlerinden olduğu belirtilirken Sefîne-i Evliyâ'da farklı olarak Gülşeniliğe intisap ettiği söylenmiştir. Nakşibendî olduğu bilinen Atâullah Efendi'nin ismini

Divân'ında sık sık anan ve şeyhinin kızıyla evlenen Hasib'in Gülşenliğe ne zaman intisap ettiği tespit edilememiştir.

Arif Hikmet'in sözünü ettiği Hasib'in muhtasar Divân'ının iki nüshası bulunmuştur. Nüshâlardan biri Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Kütüphanesinde, diğeri ise Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesindedir. A. Ü. DTCF Kütüphanesindeki nüshanın sonunda "Hayrabolu sâkinlerinden Çorumî Kethüdâzâde Es-Seyyid Muhammed Hasib Efendi" olarak anılmaktadır. Ahmed Hulûsi tarafından istinsah edilen Topkapı nüshasının başında ise "Hayrabolu Kasabasında Sâkin Çorumîzâde Es-Seyyid Muhammed Hasib Efendinin Gazelliyyâtıdır" başlığı yer alır. 34 varaktan oluşan bu nüshada ağırlıklı olarak gazel ve tarihler vardır. Şiirleri incelendiğinde Hasib'in 18. yüzyıldaki mahallileşme akımından etkilendiği görülür. Klasik edebiyatın mazmunlarını başarılı bir şekilde kullanan şairin gazellerinin bir kısmı naziredir. Özellikle Nedim'den etkilenmiş, onun bazı gazellerine nazire söylemiştir (Demir 2013: 200-201).

Hasib'in Divân'ında gazel, kıta ve müfredlerin yanı sıra mesnevi şeklinde yazılmış şiirler de bulunmaktadır. Bunlardan "Mazmûn-ı Şütürân" başlıklı mesnevi oldukça ilginçtir. 27 beyitten oluşan eserin hemen her beytinde deve ile ilgili bir deyim veya atasözüne yer verilmiştir. Farklı vezinlerin kullanıldığı mesnevide, Divân şiirinde devenin nasıl anıldığını -büyük bir kısmı bugün de kullanılan- deyim ve atasözleri üzerinden görmek mümkündür. Klasik şiirde mesel kullanmak oldukça maharet isteyen bir husustur. Beyitte deyim ve atasözünün hem bağlamla ilişkisini sağlamak hem de bu kalıp sözleri vezne uydurmak gerekir. Hasib yer yer farklı vezinler kullanarak bir bütünlük içinde deyim ve atasözlerini başarılı bir şekilde kullanmıştır.

Mesnevide ilk beş beyitte deve ile ilgili mazmunlar, Leylâ ile Mecnûn (Kays) hikâyesi bağlamında verilmiştir. İlk beyitte Leylâyı görüp âşık olan Mecnûn'un şaşkınlıktan "deve söylese" buna şaşılmayacağı belirtilir. İkinci beyitte Mecnûn, Leylâyı deve üstündeki mahfelde görünce düşmüş, onun bu hâline deve bile gülmüştür:

Leyli-i nâka-süvârı görüp oldu meftûn

Hayretinden deve söylerse 'aceb mi Mecnûn

Göricek Leylîyi hevdecde olur efgende
Kaysın ahvâline şimdi deve eyler hande

Aşağıdaki beyitte de “söz etmeye değmeyecek kadar az, yetersiz” anlamına gelen “devede kulak” deyimini kullanılmıştır:

Der idi Leylîye Mecnûn ayagın altına bak
Yutdu nâkayı [vü] göstermedi devede kulak

Mecnûn'un mahzun gönlünü Leylâ'ya açamamasının nedeni olarak ağzına devenin tepmiş olması ihtimali üzerinde durulur:

Niçün 'arz etmedi Leylîye dil-i mahzûnu
Deve [mi] depmiş idi ya dehen-i Mecnûnu

“Kuduz dalamak” deyimini; talihsiz insanların peşini dertlerin bırakmadığını ifade etmek için kullanılır. Rakip, Leylâ'nın devesinden Mecnûn'u uzaklaştırmıştır. Talihsiz Mecnûn deveye de binse dertler peşini bırakmaz:

Rakîb nâka-i Leylâdan etdi âvâre
Kuduz dalar deveye binse Kays-ı bî-çâre

Mesnevinin devamındaki beyitlerde de genellikle ilk mısrada ifade edilen duruma uygun deyim ya da atasözü, ikinci mısrada irsal-i mesel yoluyla verilmiş ve böylece özlü bir anlatım sağlanmıştır. Eserde tespit edilen atasözleri ve bunların yer aldığı beyitler şunlardır:⁹

1. Deveyi yardan uçuran (atan) bir tutam ottur: Küçük bir çıkar peşinde koşmak, kimi zaman kişinin felaketine yol açar.

⁹ Burada yer alan atasözlerinin anlamları Ömer Asım Aksoy'un Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü I (Atasözleri Sözlüğü)'nden alınmıştır.

İstedim bir bûse hattından tutup ol yârdan
Dedi deveyi bir tutam otdur yardan uçuran¹⁰

2. Deveye “İnişi mi seversin, yokuşu mu?” demişler; “Düz yere mi (düze kıran mı) girdi?” demiş: Bir işi kolay, sıkıntısız yapmak varken ileri ya da geri yönde aşırı ve zor eyleme başvurmak doğru bir tutum değildir.

Deveye düzden yokuşdan hazzın etdiler su’âl
Dedi yük sırtımda olsa ikisi dahı melâl

3. Deveden büyük fil var: Hiç kimse görevinin büyüklüğü ve yetkisinin genişliği ile övünmemelidir. Çünkü ondan üstünü de vardır.

Göricek dilberi üştürde ‘aşık-ı nâ-çâr¹¹
Alup kucaga dedi deveden büyük fil var

4. Ya deve ya deveci (ya deve üstündeki hacı): İlerisi için verdiğim sözden korkmuyorum. O zamana değin sözümü yerine getirmem için gereken koşullar kalmayacaktır.

Şütrübân-zâde katâr içre ederdî işrâk
Ya deve ya deveci dedi gürûh-ı ‘uşşâk

5.-Deve gördün mü? –Yeden ölsün (Ne bilirim ne gördüm, deveyi yeden ölsün): Şu iş üzerine bir şey biliyor musun, tanıklık eder misin, diye sorsalar tanıklık etmek şöyle dursun, böyle bir şeyin söz konusu olmasına karşı bulunduğumu söylerim.

Çeker agyâr zimâmıyla katârın çün har
Deve gördün mü diyene yiden ölsün derler

¹⁰ Bu mısradaki vezin çıkmamaktadır.

¹¹ Bu mısradaki vezin çıkmamaktadır.

6. Deve bir akçeye (götür, hani akçe), deve bin akçeye (getir, hani deve): İnsan, parası yoksa almak istediği şeyi yok pahasına da satsalar alamaz. Parası varsa, değerinden kat kat fazlasını da isteseler onu satın alır.

Oldu zenginle zügürtlüğe misâli her rûz

Deve bir akçeye kıymetlü bin akçeye ucuz

7. Esrik devenin çulu eğri gerek: Herkesin davranışı durumuna uygun olmalıdır. Söz gelişi yoksul kişi, süslü, pahalı elbise giymeye kalkışmamalı; bilgisi az olan kimse, bilgililer yanında susmalıdır. Külhanilere de kendi kıyafetleri, davranışları, konuşmaları yakışır.

‘Âşıkam dâmen sürer divânelik gam mı bana

Cezbelü şütrün çulu eğri gerekdir dilberâ

8. Deveci ile konuşan (görüşen) kapısını büyük açar (açmalı): Büyük ve zengin kimselerle düşüp kalkan kişi, kendi yaşayışını onlarınkine uydurmak ve onları konuklayabilecek bir düzen kurmak zorundadır.

Sârbân-zâde süvârî gelir olsa da’vet

Deveciyle görüşen kapıda lâzım vüs’at

Mesnevide “Deveye köpek ürmez.”, “Deve kulağından aksamaz.”, “Deveye diken yarar.” “Gündüz deveden korkup gece yularını çeler.” gibi bir kısmı bölge ağızlarında kullanılan atasözlerine de yer verilmiştir:

Dilber-i üstür-süvâra yalvarır agyâr-ı sek

Ol gözü âhû dedi kim deveye ürmez köpek

‘Âşıkam lagzîde olmam gam bana kılsa nidâ

Bu meseldir deve kulağından aksamaz şehâ

İmâm efendi bugün toydu hep ribâ yemeden
Lisân-ı nâsda derler yarar deveye diken

Âşikâra nehy eder vâ'iz harâmı gizli yer
Havf eder gündüz deveden gece yuların çeler

Mesnevide yer alan deyimler de şunlardır:¹²

1. Deveye hendek atlatmak: Bir kişiye yapamayacağı belli olan bir işi yaptırmaya çalışmak.

Yügrük at gibi geçer 'âşık sırâtı zâhidâ
Hendek atlatmak gibidir deveye tefhîm sana

2. Deve kuşu gibi (Yüke gelince kuş, uçmaya gelince deve): İki özelliği bulunan kimsenin kendisinden yapması beklenen bir işi, şu durumuna ters düştüğü bahanesiyle; o durumuna ters düşmeyen işi de öteki durumuna uymadığı için yapmaması.

Bim-i zenden varamaz şevher-i kâhiller eve
Kuş olur yük dese[ler] uçmaga geldikde deve

3. Deveyi havuduyla yutmak: Herkesin gözü önünde büyük hırsızlık yapmak, yasal olmayan büyük yarar sağlamak.

Yutar deveyi hâvuduyla top gibi fi'l-hâl
Geçürdi ipli elekden emîn-i beytü'l-mâl

Sonuç

Arap kültüründe önemli bir yeri olan deve, Cahiliye dönemi şiirinin de sık rastlanan bir motiftir. Türkler için at daha ön planda olsa da Orta Asya'da ve daha sonra Anadolu'da deveden yük taşıma ve ulaşım alanında yararlanmışlardır. Gündelik yaşamdaki işlevi,

¹²Burada yer alan deyimlerin anlamları Ömer Asım Aksoy'un Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü II (Deyimler Sözlüğü)'nden alınmıştır.

devenin kültürel bağlamda da etkili olmasını sağlamış; böylece “deve”, deyim, atasözü, mani, ninni, tekerleme gibi edebî türlerde farklı özellikleriyle yer almıştır. Dîvânü Lugatî't-Türk'ten itibaren yazılmış eserlerde deve ile ilgili pek çok kelime/kelime grubu vardır. Dede Korkut Hikâyeleri'nde de deveden sık söz edilmiştir. Göçebe yaşamın önemli bir unsuru olan deve, bugün sayıları iyice azalan göçerler için önemini korumaktadır.

Arap edebiyatı etkisiyle Klasik Türk şiirinde de yer bulan deveye daha çok “cemel, şütür, üstür, nâka” adlarıyla rastlanır. Şiirlerde kininden söz edilse de “ser-mest, esrik, mest” gibi sarhoşluk bildiren kelimelerle daha sık kullanıldığı görülmektedir. Bu durumu, devenin üzerindeki ağır yükü hafif sallanarak yürümesinin bir sarhoşu andırmasına bağlamak mümkündür. Ayrıca, ürkek bir hayvan olmasının da bunda etkili olduğu söylenebilir. İncelenen sınırlı örneklerde Klasik Türk edebiyatında şairlerin teşbih, hüsn-i talil, kişileştirme, irsal-i mesel gibi sanatlarla deveye şiirlerinde yer verdikleri görülmüştür. Devenin boynuna ya da mahmiline takılan ceres/çan da şairler için bir hayal unsuru olmuş; onu, âşığın âhı ya da çektiklerini sevgiliye ulaştıran bir ulak olarak düşünmüşlerdir.

18. yüzyıl şairlerinden Çorumizâde Hasib'in Dîvânçe'sindeki “Mazmûn-ı Şütürân” başlıklı eser, Klasik şiirimizde “deve”nin kullanımına ilginç bir örnektir. Hasib, 27 beyitlik mesnevisinin hemen her beytinde deve ile ilgili bir deyim veya atasözüne yer vermiştir. Çoğunlukla ilk mısradaki zemin hazırlanmış, ikinci mısradaki bu duruma uygun deyim ya da atasözü kullanılmıştır. Yalnızca deveyi esas alan meseller yoluyla oluşturulan beyitlerdeki deyim ve atasözlerinin büyük çoğunluğu bugün de kullanılmaktadır. Hasib, aynı şiir içinde farklı vezinler kullanarak da olsa deve ile ilgili atasözü ve deyimleri konu bütünlüğü içinde bir araya getirerek özgün bir eser oluşturmuş ve kültürel mirasın sonraki nesillere aktarılmasını sağlamıştır.

Kaynakça

Aksoy, Ömer Asım (1984). Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü I-II. Ankara: TDK Yayınları.

Bâkî Dîvânı (1994). (hzl. Sabahattin Küçük). Ankara: TDK Yayınları.

Çınarcı, M. Nuri (2007). “Şeyhülislâm Ârif Hikmet Bey’in Tezkiretü’ş-Şu’arâsı ve Transkripsiyonlu Metni”. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Demir, Hiclâl (2013). “Çorumlu Divân Şairleri: Keyfi ve Çorumîzâde Hasib”. Çorum ve Kültür. Çorum: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları.

Divân-ı Hasib. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi TSMK E.H. 1617.

Fuzûlî Divânı (1958). (Hzl. Kenan Akyüz, Sedit Yüksel, Süheyl Beken, Müjgân Cunbur). Ankara: TTK Basımevi.

Güngör, Zülfikar (2005). “Osmanlı Döneminde Çorumlu Divân Şairleri”. Gazi Üniversitesi Çorum İlahiyat Fakültesi Dergisi. C. IV, S. 7-8, ss. 59-76.

Koyuncu Okca, Ayşegül (2014). “Geleneksel Deve Güreşleri ve Deve Donanımları”. Deve Kitabı. (Ed. Emine Gürsoy Naskali-Erkan Demir). Kitabevi: 2014. s. 43-67.

Kur’ân-ı Kerim ve Açıklamalı Meâli (2013). Haz. Hayrettin Karaman, Ali Özek, İbrahim Kâfi Dönmez vd. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Mehmed Süreyya (1996). Sicill-i Osmanî. (hızl. Nuri Akbayar) C. 2. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Onay, Ahmet Talat (2000). Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı. Haz. Cemal Kurnaz. Ankara: Akçağ Yayınları.

Osmanzâde Hüseyin Vassâf (2006). Sefine-i Evliyâ. C. 3. (hızl. Mehmet Akkuş-Ali Yılmaz). İstanbul: Kitabevi.

Ögel, Bahaeddin (1971). Türk Mitolojisi. C. I. Ankara: TTK Basımevi.

Önder, Murat (2006). “Şefkat ve Tezkire-i Şu’arâsı”. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. <https://core.ac.uk/download/pdf/74298916.pdf> (E. T. 25.09.2018)

Önkâl, Ahmet, Bozkurt, Nebi (1994). “Deve”. TDV İslam Ansiklopedisi. C. 9. s. 222-226.

Selçuk, Bahir (2012). “Klasik Türk Şiirinde Ceres (Çan/Çingirak)”. Turkish Studies. Volume 7/3, Summer 2012, p. 2231-2250.

Solmaz, Ali Osman (2014). "Söz Varlığımızda Deve". Deve Kitabı. (Ed. Emine Gürsoy Naskali-Erkan Demir). Kitabevi: 2014. s. 247-262.

Tuman, Nâil (2001). Tuhfe-i Nâilî. C. I. (hızl. Cemâl Kurnaz-Mustafa Tatçı). Ankara: Bizim Büro Yayınları.

Tuztaş-Horzumlu, Hilal (2014). "Sarıkeçili Yörük Yaşamında Deve". Deve Kitabı. (Ed. Emine Gürsoy Naskali-Erkan Demir). Kitabevi: 2014. s. 71-106.

EK

Mazmûn-1 Şütürân

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

1 Leyli-i nâka-süvârı görüp oldu meftûn
Hayretinden deve söylerse ‘aceb mi Mecnûn

2 Göricek Leyliyi hevdecde olur efgende
Kaysın ahvâline şimdi deve eyler hande

3 Der idi Leyliye Mecnûn ayagın altına bak
Yutdu nâkayı [vü] göstermedi devede kulak

4 Niçün ‘arz etmedi Leyliye dil-i mahzûnu
Deve [mi] depmiş idi ya dehen-i Mecnûnu

mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

5 Rakîb nâka-i Leylâdan etdi âvâre
Kuduz dalar deveye binse Kays-ı bi-çâre

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

6 İstedim bir bûse hattından tutup ol yârdan
Dedi deveyi bir tutam otdur yârdan uçuran

7 Deveye düzden yokuşdan hazzın etdiler su’âl
Dedi yük sırtımda olsa ikisi dahı melâl

mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

8 Göricek dilberi üştürde ‘âşık-ı nâ-çâr
Alup kucaga dedi deveden büyük fil var

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

9 Şütrübân -zâde katâr içre ederdi işrâk
Ya deve ya deveci dedi gürûh-ı ‘uşşâk

- fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün*
10 Dilber-i üştür-süvâra yalvarır agyâr-ı sek
Ol gözü âhû dedi kim deveye ürmez köpek
- 11 'Âşıkam lagzide olmam gam bana kılsa nidâ
Bu meseldir deve kulagından aksamaz şehâ
- fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün*
12 Çeker agyâr zimâmıyla katârın çün har
Deve gördün mü diyene yiden ölsün derler
- mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün*
13 İmâm Efendi bugün toydu hep ribâ yemeden
Lisân-ı nâsda derler yarar deveye diken
- mef'ülü me fâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün*
14 'Âşık varamaz râkib olup küy-ı nigâra
Yâr ardına sinmek gibidir baka (?) süvâra
- fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün*
15 Yügrük at gibi geçer 'âşık sırâtı zâhidâ
Hendek atlatmak gibidir deveye tefhîm sana
- 16 'Âşikâra nehy eder vâ'iz harâmı gizli yer
Havf eder gündüz deveden gece yuların çeler
- fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün*
17 Katır arpası ta'yîni ister her ay
Verdi san vâ'iz efendi deve dişi bugday
- 18 Kat' eder arpasın acından olur yüregi kan
Ciger için deveyi zebh eder oldu sârbân

- 19 Ka'beyi hân-ı Halîl sandı ticâretde gözü
Ehl-i sûka devesi hâcî diyen togru sözü
- 20 Yagır etdiği kalır deveyi olmaz nâcî
Togrudur peşimâne yalancı hâcî
- 21 Râh-ı hacda devenin iki bahâsında kirâ
Deveden deve ticâret mi olur hâcî baba
- 22 Oldu zenginle zügürtlüğe misâli her rûz
Deve bir akçeye kıymetlü bin akçeye ucuz
- fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün*
- 23 'Âşıkam dâmen sürer dîvânelik gam mı bana
Cezbelü şütrün çulu egri gerekdir dilberâ
- mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün*
- 24 Rakîb ile berâber bey' ederler 'aşk meftûnu
Deve ucuz ceres-veş olmasa boynunda mel'ûnu
- fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün*
- 25 Bim-i zenden varamaz şevher-i kâhiller eve
Kuş olur yük dese[ler] uçmaga geldikde deve
- mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün*
- 26 Yutar deveyi hâvuduyla top gibi fi'l-hâl
Geçürdi ipli elekden emîn-i beytü'l-mâl
- fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâün fe'ilün*
- 27 Sârbân-zâde sūvârî gelir olsa da'vet
Deveciyle görüşen kapuda lâzım vūs'at

Merzifonlu Dedezâde Mehmed Hilmî Külliyyâtı'ndaki Hiciv Manzûmeleri

Dr. Öğretim Üyesi Elif AYAN NİZAM*

Abdulkadir Ozulu Hocamla bir sohbetimiz esnasında soyadının nereden geldiği konusu açılmıştı. Hoca, kendisinin bugün Ukrayna sınırlarında bulunan Özi şehrinde olduğunu, sonra Anadolu'ya geldiklerini ve soyadı alırken de Özi kelimesinin Osmanlı harflerinden Ozu olarak aktarıldığını söyledi. Hocamız için bir yazı yazmak isteyip istemediğimiz sorulduğunda hocamıza sürpriz yapmak için aklıma Divan Şiirinde Özi Şehri ve Kalesinin kaybıyla ilgili düşürülmüş tarih manzumelerinin olup olmadığına baktım; ancak kaybindan dolayı Sultan I. Abdülhamid'in felç geçirmesine neden olan bir yer için tarih düşürülmemiş olduğunu gördüm. Bu nedenle Armağan Kitap için yukarıda başlığını vermiş olduğum konu hakkında yazmaya karar verdim.

İnsanlık tarihi kadar eski olan hicve her dönemde rastlanır. Divan şairleri, sadece divan edebiyatının en önemli konularından biri olan medhiye yazmamışlar, yeri geldiğinde hiciv tarzında da şiirler kaleme almışlardır.

Hiciv, sözlüklerde “biriyle şiir yoluyla alay etme, şiir yoluyla birini gülünç hâle koyma, yerme” (Devellioğlu 2001: 368.) anlamlarına gelmektedir. Feridun Güven (1997), *Klâsik Türk Şiirinde Hiciv* isimli doktora tezinde hicvi şu şekilde tanımlar:

Kişi, kurum ve olayları gülünç hâle sokmak, alaya almak, iğnelemek veya hakaret etmek suretiyle küçük düşürmeyi ve rezil etmeyi amaçlayan ve genellikle manzum olan türe hiciv diyoruz (Güven 1997: i).

Hiciv, zıtlık düşüncesine dayanır. Rakip düşüncesi divan edebiyatının en önemli konusudur. Şair, rakipten nefret eder ve şiir yoluyla onunla kavga eder. Vedat Saygel'in *Milliyet Sanat* dergisine vermiş olduğu son röportajının başlığının “*Mizah Güler Yüzlü Bir*

* Hitit Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Kavga Yöntemidir” (Saygel 1990) olması bu konuda çok dikkat çekicidir:

Güven’in hicvi tanımlarken söylediği gibi, hicivde rakibi küçük düşürerek ve alay ederek cezalandırmak öncelikli amaçtır. Bunun halk arasında duyularak dilden dile dolaşması ve akılda kalmasının en güzel yolu da şiiirdir. Karşısındaki kişinin zayıf bir yönünü alaya almak, o özelliği mübalağalı bir şekilde üçüncü şahıslara iletmek, hicvedilen kişinin başkalarının karşısında gülünç duruma düşmesine ve küçük düşmesine sebep olacağından muhatabından en iyi şekilde intikamını almış olacaktır (Ayan 2002: 9).

Heccav’ın rakibine göndermiş olduğu “kaza okları”nın zaman zaman kendisine de döndüğü olmuştur. Bu şairler, oklarının muhatabına verdiği acı oranında cezaya çarptırılarak ya görevden azledilmişler ya sürgüne gönderilmişler ya da öldürülmüşlerdir.

Hiciv ve mizah, toplumda yolunda gitmeyen bir şeylerin olduğu, toplumun düşünce sistemine aykırı olayların meydana geldiği ve toplumun sesini gerekli mercilere duyurmak ihtiyacı duyduğu dönemlerde daha da artmıştır. Toplumda insanların edinmiş olduğu siyasi, sosyal, kültürel ve ahlaki değerleriyle çatışan bir şeyler meydana gelmeye başlamış, toplumun bir bireyi olan şairler de bu durumdan rahatsızlıklarını hiciv tarzında şiiirler yazarak göstermişlerdir. Divan şiiirinde soyut olan rakip, bu tarz manzumelerde artık ete kemiğe bürünmüş, cisim ve isim bulmuştur. Şairler, bazen toplumsal aksaklıklarla ilgili düşüncelerini divanlarında “hicviyat”, “şikâyet-nâme”, “letâif-nâme” gibi başlıklarla işlerken bazen de “Hezliyyât”, “Letâif-nâme” gibi müstakil eserlerle de anlatmışlardır.

Bu şairlerden biri de *Divan*’ının “Hicviyyât” bölümünde bazı kişileri çeşitli yönleriyle eleştiren ve Hilmî mahlasını kullanan Merzifonlu Dede-zâde Mehmed Hilmî Efendi’dir. Hilmî Efendi¹, 1825 yılında Merzifon’da doğmuştur. Babası Dede-zâde sülalesinden Hüseyin Efendi, annesi Hamide Hanım’dır. Mayıs 1913’te

¹ Şair hakkında bilgiler; Ali Bursalıgil’in hazırladığı *Merzifonlu Dede-zâde Mehmed Hilmî Külliyyât* (İstanbul 1984) adlı eserden ve Mehtap Erdoğan’ın (2014) *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü* için yazmış olduğu “HİLMÎ, Dede-zâde Mehmed Hilmî Efendi” maddesinden alınmıştır.

(<http://www.turkedebevatiisimlersozluugu.com/index.php?savfa=detay&detay=4931> erişim tarihi: 09.10.2018)

Merzifon'da vefat etmiştir. Ailesinin Merzifon'un tanınmış ailelerinden olmasından ve çeşitli medreselerde almış olduğu müderrislik görevlerinden dolayı iyi bir eğitim aldığı düşünülmektedir.

Hilmî, Ziya Paşa'nın Amasya mutasarrıflığı sırasında onunla tanışmıştır. Şairin İstanbul'da da tanınmasına Ziya Paşa vesile olmuştur. Dönemin Şeyhülislâm'ı Boşnak Refik Efendi tarafından kendisine "rû'ûs" payesi verilmiştir. Başta Edirne olmak üzere Erzincan ve Merzifon'da çeşitli devlet görevlerinde bulunmuştur. Dönemin padişahı Sultan II. Abdülhamid tarafından kendisine Mecidi nişanının dördüncü rütbesi verilmiştir.

Kaynaklar, şairin hoşsohbet, bilgili olduğu için çabucak karşısındakini etkileyen bir kişi olduğunu söylemektedir. *Dîvân'ıyla Mevlid'i* vardır. *Dîvân'ı Mevlid'i Merzifonlu Dedezâde Mehmed Hilmî Külliyyât* başlığıyla Ali Bursalıgil tarafından yayımlanmıştır. Ali Bursalıgil, Hilmî Efendi ve şiirleri hakkında şu yorumu yapar:

M. Hilmî Efendi, eski edebiyatımızın an'anesini devam ettiren oldukça sade bir dille yazdığı şiirlerinde mut'ad mazmunları ve muhtelif edebî san'atları kolaylıkla kullanmakla beraber duygularının ve düşüncelerinin ifadesini ön plânda tutan bir şâirdir. Aynı zamanda onun şiirlerinde yer yer mahallî unsurlar görülür. Umumiyetle şiirlerini arûz ile nazmeden şair, birkaç şiirinde de heceyi kullanmıştır. (...)

Mehmed Hilmî Efendi'nin *Mevlidiye-i Nebeviye'si*, edebiyatımızda mühim bir mevki olan "mevlid" tarzının en güzellerinden biridir. Bu büyük eser, gücünü, İslâmî ve milli kültürü noksansız yaşayan büyük âlim-san'atkârın Hz. Peygamber için duyduğu hudutsuz sevginin samimiyetinden almaktadır. Nitekim şairin bütün şiirlerinde aynı kudreti göremeyiz.

Aşkî şiirleri birkaç tanedir. (...) Şiirlerinin çoğunu rüşvet, riya, cehalet, tembellik, vefasızlık vs. gibi ferdi ve topluluğu bozan derdlerin ve ahlâkî zaafın tenkidine hatta hicvine ayırmış, bunun yanında, uzun bir hayat tecrübesinin kazandırdığı hakîmâne üslubuyla iyi ahlâk ve fazîlet telkin etmiştir. Bu sebeble şiirlerine hem çokça darb-ı mesel yerleştirmiş, hem de darb-ı mesel hükmünde beyitler söylemiştir (Bursalıgil 1984: XIV).

Bu makalede Ali Bursalıgil tarafından hazırlanmış olan *Merzifonlu Dedezade Mehmed Hilmî Külliyyât* isimli çalışmadan yararlanılmıştır. Makalede *Külliyyât* içinde “Hicviyat” bölümünde bulunan yedi adet hiciv manzumesinin incelemesi yapılacaktır.

“Hicviyât” Bölümünün Şekil ve İçerik olarak İncelenmesi

Hicviyât başlıklı bu bölümde yedi manzume bulunmaktadır. Bu manzumelerden ikisi beyit, üçü kıt'a ve ikisi de gazel nazım şekilleriyle yazılmıştır. Beyit şeklinde yazılan manzumelerden biri musarra, diğeri de müfreddir. Kıt'a nazım şekliyle yazılanlardan biri ise terbi' şeklindedir. Hiciv manzumelerinden dördü devlet görevlileri, biri şairler, biri âlimler sınıfından bayağı kimseler ve biri de bilinmeyen bir şahıs hakkında yazılmıştır.

Birinci Hiciv Manzumesi:

Manzumelerden ilki Merzifon'da görevli cahil bir kadı hakkındadır. Bu manzume musarra' beyit şeklinde, aruzun *mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün* kalıbıyla yazılmıştır. *Külliyyât* içinde on dokuzuncu şiiirdir.

Bir insan ya da hayvanda kendine ait olmayan bir özellik görüldüğünde ona gülünür. Toplumda insanı küçük düşürmek için çeşitli teşbihler kullanılır. Bu teşbihler tüm halk tarafından anlaşılan ortak kültür öğeleridir. Halk arasında boyu serviye benzetmek güzelliği anlatırken kavağa benzetmek çirkin olarak yorumlanır. Şair de başlıkta cahil olarak nitelendirdiği “kadı”nın fiziki özellikleriyle alay ederek onu toplum gözünde küçük düşürmeye çalışmıştır.

Kadı, leylek ayaklı, karga bacaklı, kavak boylu, pastırma dudaklı, yahni yanaklı ve kepçe kulaklı olarak gülünç hâle getirilmiştir.

Merzifon'a Mansûb Bir Kâdî-i Câhil Hakkındadır

Sen laklak ayak karga bacak kaddi kavaksın

Basdırma dudak yahni yanak kepçe kulaksın (Bursalıgil 1984: 40)

Toplumda yüksek mevki olarak addedilecek olan kadılık makamındaki bir zatı bu şekilde gülünç duruma düşürmek ya cesaret ister ya da ondan daha yüksek bir mevkide olmayı gerektirir.

İkinci Hiciv Manzumesi:

Bu manzume bir kıt'adır. Aruzun *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* kalıbıyla yazılmıştır. Yirminci şiirdir. Bu şiirde şair kendi gibi kalem oynatan şair arkadaşlarını yermektedir. Başlıkta bu şairlerin gaflet içinde olduklarını söyleyen şair, büyük makam sahiplerinden caize almak ümidiyle Arap takvimindeki (Hicrî) yeni yılı kutlamak amaçlı şiir yazan şairleri hicvetmektedir. Çünkü en büyük peygamber olan Hz. Muhammed'in gözbebeği torunu Hz. Hüseyin Muharrem ayında şehit edilmiştir ve bu ayda hicrî takvimin yılbaşısıdır.

Şaire göre gönül ehli olan şairlerin hicrî yeni yılı ihsanlar almak için kutlaması, Hz. Muhammed ve ehl-i beyt aşkını, Hz. Hüseyin'i şehit eden Yezid'in ayaklarının altına atmak anlamına gelmektedir.

Şair burada, dinî duyarlılıkları kalmamış, amacı sadece para kazanmak olan şairleri eleştirmektedir.

Eshâb-ı Menâsıbdan Ümmid-i Câize ile Tebrik-i Sâl-i Cedid-i Arabî Zemîninde Hâme Cünbân-ı Eş'âr Olan Şu'ârâ-yı Gaflet-ih tivâ hakkındadır.

Ehl-i dil ihsan alıp sâl-i cedîd

Aşkî eyler mi be-pâ-mâl-i Yezîd

Kurretu'l-ayn-ı Resûl-i kibriyâ

Oldu bu şehri muharremde şehîd (Bursalıgil 1984: 40)

Üçüncü Hiciv Manzumesi:

Bu manzumede şair rüşvet alan bir memuru hicvetmektedir. Yedi beyitten oluşan bu manzume gazel şeklinde, aruzun *fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün* kalıbıyla yazılmıştır. *Külliyât'ta* yirmi birinci şiirdir.

Şair, fitne ve kötülükleriyle meşhur olmuş bir soyun ortaya çıktığını, görünüşte akıllı ve bilgili gibi görünen bu kişinin ahmak, cahil ve rüşvet yiyici olduğunu söylemiştir. Öyle ki eğer memurlar bu kişi gibi hain olurlarsa dinî dünyaya satarlar, demektedir. Birtakım kurnaz kişilerin onun bu zulmüne aldandığını, bu kişinin

ne şeriat ne de tarikattan anladığını, nefsinin kendisine hükmettiğini belirten şair, bu zata ve onun gibilere beddua etmektedir. Allah'ın Müntakim (intikam alan) ve Rabb-i Gayûr (kıskanç Allah) isimlerini anarak Allah'tan bu kişileri kahretmesini ister. Şiirin son beytinde de kendisine seslenen şair, duadan elini çekmemesini söyleyerek adalet ehlinin her zaman gelişip güzelleşmesi için dua eder.

Şair yine dinî duyarlılıkları kalmamış, dinin yasakladığı işleri yapan kişileri eleştirerek onlara beddua ederken iyi insanların çoğalması için de dua etmektedir.

Bir Me'mûr-ı Mürtekib Hakkındadır

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

(fâ'ilâtün)

(fa'lün)

Bir fûrû-mâye neseb etti zuhûr

Fitne vü mefsedetiyle meşhûr

Sûretâ âkıl u dâna ammâ

Ahmak u hem câhil ü rüşvet-h'or

Dini dünyaya satar meydânda

Bu gibi hâ'in olunca me'mûr

Bir takım şeytânet erbâbı hemân

Zulmüne oldular anın mağrûr

Ne şerî'at ne tarikat anlar

Hükmünü nefesine kılmış mecbûr

Kahrede bu gibi ehl-i zulmü

Hazret-i Muntakim u Rabb-i gayûr

Hilmiyâ çekme duâdan elini

Ola her ehl-i adâlet ma'mûr

(Bursalıgil 1984: 40)

Dördüncü Hiciv Manzumesi:

Beş beyitten oluşan bu manzume gazel şeklinde, aruzun *mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün* kalıbıyla yazılmıştır. *Külliyyât*'ta yirmi ikinci şiiirdir.

Bu şiiirde Merzifon'da ortaya çıkan, yeri yurdu belli olmayan, fitneler çıkararak birtakım kalles serserinin ortaya çıkmasından bahsedilmektedir. Şair, her yere kötülük ve fesat tohumu atan bu kişilerin utanmaz, sözden anlamaz kişiler olduğunu belirtir. Bu kişilerin, başına köpek gibi taş atsan saldırgan, tevazu göstererek ona yönelsen çok usandırıcı şekilde yapışkan olduğunu söyleyen şair, kendine seslenerek onların kötülüklerinden korunmak için sürekli nazar dualarını okumasını tavsiye etmektedir.

Bir Edebsiz Hakkındadır

Cihânda fitneler ihdâs eder kim ki ola kallâş
Çoğaldı Merzifon'da şimdi mechûlü'l-vatan evbâş

Habâset torbasını biri takmış çıktı meydâna
Hemân tohm-ı fesâdı vardığı yerlerde eyler fâş

Utanmaz sözden almaz bir edebsiz kim gerü durmaz
Çokar bir kerre kelb-âsâ atarsan başına bir taş

Teveccüh eylesen cüz'î tevâzüyla ana bir an
Mu'accizdir dayansun gayri taş olsun da ana baş

Halâs olmak dilersen Hilmiyâ her günde şerrinden
Devâm et âyet-i ta'vîze eyle kendine sırdaş (Bursalıgil 1984: 41)

Beşinci Hiciv Manzumesi:

Bu manzume kıt'a nazım şekliyle ve aruzun *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* kalıbıyla yazılmıştır. *Külliyyât*'ta yirmi üçüncü şiiirdir.

Şair başlıkta, "âlimler sınıfının âdi kimselerinden bir kişiye söylediğim kıt'adır." demektedir. Şair aslında çoğul ifade kullanarak

bir kişi adı altında pek çok kişiyi hicvetmektedir. Şair, bu dönemde âlimler sınıfı içinde de bozulmalar olduğunu vurgulamak istemiştir. Bu şiir iki grup arasındaki karşılaştırmaya dayanmaktadır. Zıtlıklar arasında çatışmalar yaratarak iyi ve kötüyü karşılaştıran şair, Allah'a gönülden bağlanan, inancı tam bir müminin Allah'ın ihsanlar bahçesinden bolluklara kavuşacağını ve taze güllere dalacağını, ancak kim bu dünyada aklına yani nefesine uyarsa mezhep vadisinde Volter gibi olacağı söyler. Genel bir öğüt niteliğinde gibi görünen kıt'anın son mısraında "sen gibi" tabirinin kullanılmasından şairin bu şiirinde bir muhatabın bulunduğu anlaşılmaktadır.

Bu manzumenin önemli özelliklerinden biri de Farsça "gül-ter" ve yabancı bir özel isim olan "Volter" kelimelerine isimden fiil yapım eki getirilerek "dilde sapma" örneği verilmesidir.

"Volterlenir" ifadesinden "Volter'e benzer" gibi bir anlam çıkarılabilir. Voltaire/Volter, 18. yüzyılda yaşamış ünlü Fransız yazar, edip ve tarihçidir. Ahlak-Hürriyet, Tanrı ve Tabiat, Tarih ve Politika konularını işleyen ciltlerce eseri bulunmaktadır. Voltaire, Tanrı'ya inanır, ancak peygamberlere ve mezheplere inanmaz. Bunda Katolik Kilisesinin baskılarının da etkisi büyüktür. Özellikle Hıristiyanlığın Katolik mezhebine savaş açan Voltaire, bütün hayatını buna adanmış ve eserlerinde bunu işlemiştir. Fransız İhtilalini müjdeleyen kişi olarak da söylenir (Sena 1969: 516-524).

Anlaşılan şairin muhatap aldığı kişi de Voltaire gibi mezheplere karşı gelmektedir. Bu yüzden şair, muhatabı kişiyi nefesine uyduğu için eleştirmektedir.

Süfehâ-yı Ulemâdan Bir Zâta Söyledğim Kıt'adır.

Mü'min-i kâmil olup Hakk'a gönülden bağlanan

Bâğ-ı eltâf-ı Hudâ'dan feyz alur gül-terlenür

Kim hevâ-yı aklına tâbi olur bu arsada

Vâdi-i mezhebde artık sen gibi Volterlenür (Bursalıgil 1984: 41)

Altıncı Hiciv Manzumesi:

Bu manzume muaşere şeklinde yazılmıştır. Şair, başka bir şairin beytine bir beyit daha ekleyerek dörtleme yapmıştır. Divan şiirinde buna "terbi" denilmektedir. Aruzun *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* kalıbıyla yazılmıştır. *Külliyât'ta* yirmi dördüncü şiirdir.

Bu manzumenin, ismi belli olan bir muhatabı vardır. Öşür (Aşar) Vergisi Kâtibi olan Sâmi adındaki kişi, başlıkta alçak, aşağılık olarak nitelendirilmektedir. Başlıkta ayrıca “Merzifon’dan birinin yazıp gönderdiği bir beytin altına onu onaylar nitelikte bir beyit daha ekleyerek iade ettiğim karşılıklı şiir söyleme örneğidir.” denmektedir. Kendisine gönderilen beyitte Sâmi kelimesi, kişi adı olarak ve “dinleyici, işiten” anlamlarıyla tevriyeli kullanılmıştır.

Sâmi adlı kişi hakkında yazılan bu hicivde, Kur’ân-ı Kerim’de Tâ-Hâ Suresi 87 ve 96. âyetlerde adına rastlanılan ve Hz. Musa’nın hikâyesinin anlatıldığı kısımda yer alan Sâmirî adlı kişiye telmih yapılmıştır. Bu kişi bir kuyumcudur ve altından bir buzağı yapar. Hz. Musa kavminin başında olmadığı zamanda kavmi kandırarak yapmış olduğu bu buzağıya tapmalarını sağlar. Burada Sâmi kelimesi Sâmirî kelimesiyle cinaslı kullanılmış ve Aşar Kâtibi Sâmi’nin bu hikâyeyi bilmeyen bir kâfir olduğu söylenmiştir. Hilmi de şiire eklemiş olduğu beyitte “onun nursuz yüzüne bakan bu şairin söylediklerini şüphesiz onaylar.” diyerek bu düşüncüyü onayladığını belirtmiştir. Sâmi adlı bu kişi kâfir ve nursuz olarak nitelendirilerek hicvedilmiştir.

Âşâr Kâtibi Sâmi Nâmında Bir Denîye Hitâben Kuzât-ı Merzifon’dan Birinin Yazıp Dâilerine Gönderdiği Bir Beytin Zîrine Berây-ı Tasdik Bir Beyit Daha İlâve ile Îade Eylediğim Müşâere Sûretidir

Bilmeyüp Sâmi komşular Sâmiri

Kâtib-i âşâr olan bir kâfiri

Vech-i nâ-pâkine eyleyen nazar

Şüphesiz tasdik eder bu şâ’iri (Bursalıgil 1984: 41)

Yedinci Hiciv Manzumesi:

Son hiciv olan bu manzume ise bir müfreddir. Aruzun *fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün* kalıbıyla yazılmıştır. *Külliyât*’ta yirmi beşinci şiirdir.

Şair, kendisi ilk defa bir hicvinde hicvettiği kişinin adını geçirmektedir. Yine Aşar Kâtibi olan bir şahıs hicvedilmiştir. Bu kişiyi insanları yoldan çıkarmak için musallat olmuş bir şeytan olarak görmektedir.

İhtiyar Yaşar Nâmında Bir Kâtib-i Âşâr Hakkındadır

Bir musallattır bu dünyâ halkını iğvâ için

Tâ be-sâ'at olmayup lânet ile şeytân Yaşar (Bursalıgil 1984: 41)

Sonuç

İnsanlığın başlangıcından beri hiciv de var olmuştur. Zıtlıklar üzerine kurulu hiciv, hicvedilen kişiye üstün gelme ve onu aşağılama çabasından kaynaklanır. Böylece hicveden kişi intikamını almış olacaktır. Hiciv özellikle de toplum kurallarının dışına çıkıldığında çıkan kişinin yeniden sistem içine girmesini sağlamak için bir ceza yöntemidir. Sistem dışına çıkmış kişi, toplum karşısında gülünç duruma düşürülerek verilecek cezayla kendine getirmeyi amaçlar. Bu ceza kişinin fizikî, ruhî ve karakter özelliklerini alaya alarak verilir. Divan şairleri de şiirlerinde sevmedikleri kişiler ya da toplumda meydana gelen aksaklıkları hicvetmişlerdir. Bu hicivler muhatabının gücüne ve hicvin muhatabında verdiği acı oranında karşılık bulmuş ya da bulamamıştır. Bu karşılıklar şiirle verileceği gibi görevden alınma, sürgüne gönderilme ya da Nefî'de olduğu gibi öldürülme şeklinde de olabilmektedir.

Divan şairlerinden Hilmî de *Divân*'ının "Hicviyât" bölümünde toplumun değer yargılarına uymayan yedi kişi hakkında çeşitli nazım şekilleriyle yedi hiciv yazmıştır. Bu manzumelerden ikisi beyit, ikisi kıt'a, biri başkasının şiirini dörtlediği terbi' ve ikisi de gazel nazım şekillerinden meydana gelmektedir.

Şairin eleştirdiği kişiler arasında kadı, öşür vergisi kâtibi gibi devlet memurlarının yanında şairler, âlimler ve ismi belli olan iki kişi ile olmayan bir kişi vardır. Şair bu kişileri genellikle dinî duyarsızlıkları, rüşvet yemeleri, nefislerine uymaları ve fitne fesat çıkarmalarıyla eleştirirken bunları cahil, ahmak, rüşvet yiyen, fitne, kalleş, serseri, utanmaz, sözden anlamaz, geri durmaz, yapışkan, usandırıcı, âdi, alçak, aşağılık, kâfir, nursuz ve şeytan gibi sıfatlarla aşağılamaktadır.

Şairin şiirlerinde genel bir hakimane üslup söz konusudur. Birkaç yerde öğüt veren şair, kendisine de bu durumlardan korunmak için dua etmesini söylemektedir. Ayrıca şair, bir yerde de

hicvettiği kişiye beddua etmektedir. Şairin bir şiirinde telmih unsuru olarak Fransız düşünür Voltaire'ı kullanması da bir yeniliktir.

Hayatın her anında zıtlıkların var olması dünyanın sonuna kadar hicvinde olacağını bize hatırlatmaktadır. Hiciv yazan şairler de her dönem bulunacaktır. Belki de hiciv bir otokontrol sistemi olarak toplumların hayatının düzende kalmasını sağlayan en önemli unsurdur.

Kaynakça:

AYAN, Elif (2002). *Sürûrî ve Hezliyyât'ı (İnceleme-Tenkitli Metin-Sözlük)*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.

BERGSON, Henri (1996). *Gülme*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

BURSALIGİL, Ali (1984). *Merzifonlu Dede-zâde Mehmed Hilmî Külliyyât*. İstanbul.

DEVELLİOĞLU, Ferit (2001). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Ankara: Aydın Kitabevi.

ERDOĞAN, Mehtap (2014). "HİLMÎ, Dede-zâde Mehmed Hilmî Efendi". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. (<http://www.turkedebiyatiiimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4931> erişim tarihi: 09.10.2018)

GÜVEN, Hikmet Feridun (1997). *Klâsik Türk Şiirinde Hiciv*. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi.

SAYGEL, Vedat. "Mizah Güler Yüzlü Bir Kavga Yöntemidir." (Kon. Mehmet Semih) *Milliyet Sanat Dergisi*, 24, Haziran 1990: 37-38.

SENA, Cemil (1969). "Voltaire." *Büyük Filozoflar Ansiklopedisi*. (C. 4, ss. 516-524). İstanbul: Okat Yayınevi.

YÜCEBAŞ, Hilmi (1976). *Hiciv ve Mizah Edebiyatı Antolojisi*. İstanbul: Milliyet Dağıtım.

**Halkevlerinde Yapılan Köy Gezilerine İçeriden Bir Bakış:
Eşref Ertekin'in Günlükleri
Arş. Gör. Altuğ ORTAKCI***

Özet: Halkevleri, yeni kurulan cumhuriyetin atılımlarını halka iletmek, aydın kesim ile halk arasındaki bağları kuvvetlendirmek ve ulus-devlet olma sürecinde halkı ortak bir paydada birleştirmek gibi amaçlarla 19 Şubat 1932 tarihinde 14 il merkezinde açılarak faaliyetlerine başlamış bir kültür kurumudur. Bu çalışmada ele alınan Eşref Ertekin'in günlükleri; halkevlerinin siyasal tarihi, altı aylık çalışma raporları, halkevi broşürleri ve halkevi dergilerindeki bilgilerden farklı olarak bu faaliyetler esnasında kişisel bir bakış açısı sunması açısından değerlidir. Çünkü raporlar ve diğer belgelerde verilen bilgiler çoğu istatistiki ve yüzeysel olmakla birlikte, Ertekin'in günlüğü bu çalışmaların nasıl gerçekleştirildiğine dair içeriden bir bakıştır. Dolayısıyla faaliyetlerin bu açıdan değerlendirmesi halkevlerinin köycülük çalışmalarını farklı bir bakış açısıyla göz önüne serecektir.

Anahtar Kelimeler: Eşref Ertekin, Abdulkadir Ozulu, Halkevi, Köycülük Faaliyetleri.

Giriş

Halkevleri, yeni kurulan cumhuriyetin atılımlarını halka iletmek, aydın kesim ile halk arasındaki bağları kuvvetlendirmek ve ulus-devlet olma sürecinde halkı ortak bir paydada birleştirmek gibi amaçlarla 19 Şubat 1932 tarihinde 14 il merkezinde açılarak faaliyetlerine başlamış bir kültür kurumudur. Türkiye'de erken Cumhuriyet Dönemi Kültür hayatına yön veren Halkevlerinin kültürel işlevini Anıl Çeçen şu şekilde anlatmaktadır:

Halkevleri Türkiye cumhuriyetini kuruluş döneminde ortaya çıkan başlıca örgütlerden birisidir. Belki de en önde gelenidir. 1932 yılında devrim ilkelerini ve anlayışını halk kitlelerine iletme ve ulusal Türk kültürünün büyük bir örgüt aracılığı ile ele alınarak işlenmesi, çağdaştırılması ve halkla kaynaştırılması için yeni bir

* Hitit Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, altugortakci@gmail.com.

örgütlenme arayışı içine girildiği zamanda ortaya çıkmıştır (Çeçen, 2010: 230).

Kültür, Erken Cumhuriyet Dönemi ulus inşasının en önemli ayaklarından biridir. Devlet, vatandaşlarının ulusal ve aynı zamanda modern bir vizyonla donanması ve buna uygun davranması, bunun için de modern olduğu kadar ulusal bir kültürle doktrine edilmeleri gerektiğini düşünür. Sporda, sanatta, edebiyatta, tiyatrodaki, müzikte, dansa vs. Batı'yı hedef alan ama bu hedefe de "ulusal kökenlere" sahip çıkarak, bunları kaybetmeden ulaşılabileceği düsturuyla hareket eden bir anlayıştır kültür politikalarını yönlendiren. Çağdaş uygarlık ile kökenleri geçmişin derinliklerinde yatan "milleti" birbirine "uydurmaya" çalışmaktır (Balkılıç, 2015: viii). Kültürü bu hedeflerde biçimlendirecek fikir adamları ve kurumlar ulus inşa süreçlerini yönlendirmiştir. Bu kurumlardan biri de 19 yıl boyunca faaliyetlerini sürdüren ve özellikle siyasi anlamda ülkenin önemli dönüm noktalarına tanıklık eden halkevleridir.

Halkevleri, çalışmalarını Cumhuriyet Halk Partisi'nden gönderilen "Cumhuriyet Halk Fırkası Kâtibiumumiliğinin F. Teşkilatına Umumi Tebligatı"¹ başlığıyla gönderdiği talimatnameler aracılığı yürütmüştür. Merkez olmaksızın her halkevi kendi bünyesinde oluşturduğu şubeler aracılığıyla kendi bölgesinin dili, tarihi ve kültürü vd. konular üzerine araştırmalar yürütmüştür.

Halkevlerinin 1932 yılında yayımlanan çalışma talimatnamesine göre faaliyet alanları dokuz şubeye ayrılmıştır. Bu şubeler, "1. Dil, Edebiyat, Tarih Şubesi; 2. Güzel Sanatlar Şubesi; 3. Temsil Şubesi; 4. Spor Şubesi; 5. İctimai Yardım Şubesi; 6. Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi; 7. Kütüphane ve Neşriyat Şubesi; 8. Köycüler Şubesi; 9. Müze ve Sergi Şubesi"dir.

Bu şube isimlerinin bazıları dilde sadeleşme ve öze dönüş çalışmaları sırasında değiştirilmiş ve 1935 yılında yayınlanan "öğrenek"te şu şekilde değiştirilmiştir: "1. Dil, Tarih, Edebiyat Şubesi; 2. Ar Şubesi; 3. Gösterit Şubesi; 4. Spor Şubesi; 5. Sosyal Yardım Şubesi; 6. Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi; 7. Kitapsaray ve yayın Şubesi; 8. Köycülük Şubesi; 9. Müze ve Sergi Şubesi". 1940

¹ Bu tebligatlara örnek olarak; 1933 yılı Umumi Tebligatından, 14.2.1933 tarihli, Kütahya Mebusu Recep, imzasını taşıyan "Halkevi Reisliğine" başlıklı tebligatta, "Halkevlerinde temsili münasip görülen "mete" piyesinden halkevinize (1) adet gönderilmiştir. Mevsimin geçmesinden evvel temsil şubeniz tarafından sahneye konulmasını sevgilerimle rica eylerim."

yılında yayınlanan Halkevleri Çalışma Talimatnamesinde ise birinci şubede olan “Tarih” ibaresi dokuzuncu şubeye alınmış ve bu şubenin ismi “Müze ve Tarih Şubesi” olmuştur. Birinci şube ise “Dil ve Edebiyat Şubesi” olarak kalmıştır.

Bu çalışmada Çorum Halkevinin çıkardığı Çorumlu dergisinin yazarlarından olan ve çıkarılan sayıların hemen hepsinde yazısı bulunan Eşref Ertekin’in kişisel günlüğünden hareketle, Çorum Halkevinin Köycülük Şubesi ile yaptığı köy gezileri ele alınacaktır.

Eşref Ertekin’in günlüğü; halkevlerinin siyasal tarihi, altı aylık çalışma raporları, halkevi broşürleri ve halkevi dergilerindeki bilgilerden farklı olarak bu faaliyetler esnasında kişisel bir bakış açısı sunması açısından değerlidir. Çünkü raporlar veya diğer belgelerde verilen bilgiler çoğu istatistiki ve yüzeysel olmakla birlikte Ertekin’in günlüğü bu çalışmaların nasıl gerçekleştirildiğine dair içerden bir bakıştır. Dolayısıyla faaliyetlerin bu açıdan değerlendirmesi belki daha önce yapılan onlarca akademik lisansüstü tezde ya da makalede belirtilmeyen hususları göz önüne serecektir.

I. Eşref Ertekin ve Günlükleri Hakkında

Hasan Eşref Ertekin², 1892- 1979 yılları arasında Çorum’da yaşamış ve şehrin kültür hayatına hizmetlerde bulunmuş önemli bir şahsiyettir. Erken Cumhuriyet döneminin kurumsallaşma süreçleri içerisinde Çorum’da bulunan kitapların bir araya getirilmesiyle 1925 yılında Millet Kütüphanesi hizmete açılmıştır. Ertekin bu kütüphanenin hafız-ı kütübü olarak göreve başlamış ve Çorumda modern kütüphaneciliğin kurucusu olmuştur (Ozulu ve Demiryürek, 2017: 17).

Ertekin’in 1927 yılından itibaren tuttuğu günlük defterleri ilk on üç yıl (1927-1940)³ hiç aksatmadan tutmuştur. Daha sonraki yıllarda ise az ve aralıklı olarak yazmayı sürdürmüştür. 1960 yılından sonra kullandığı cep takvimlerinin sayfalarına kısa kısa notlar almıştır. Bu çalışmada ele alınan günlükler, yazarın başlangıcından itibaren yazdıkları ve en son 1968 yılına ait birkaç

² Eşref Ertekin’in hayatı hakkında detaylı bilgi için bkz. (Ozulu ve Demiryürek, 2017: 27-42).

³ Günlüklerin özellikle bu ilk dönemi halkevlerinin 1932-1938 yılları arasında “Atatürk Dönemi” olarak adlandırılan kısmını ihtiva etmesi açısından önemlidir.

kısa not halindeki günlüklerini içermektedir (Ozulu ve Demiryürek, 2017: 43).

Eşref Ertekin'in özenle sakladığı bu defterler manevi oğlu Hakkı Bülhan Ertekin Bey tarafından Abdulkadir Ozulu'ya verilmiştir. Ozulu, tamamen Arap harfli yani Osmanlıca olan bu defterleri günümüz Latin alfabesine çevirmiştir.

Eşref Ertekin'in günlükleri, Osmanlıca'dan günümüz Türkçesine çeviren Çorumlu eğitimci yazar Abdulkadir Ozulu ve Hitit Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölüm başkanı Prof. Dr. Meral Demiryürek tarafından yayına hazırlanmış ve Çorum Belediyesi'nin kültür yayınları⁴ arasında 2017'de basılmıştır.

Halkevleri köycülük faaliyetleri ile ilgili değerlendirmelerin yapılacağı bu çalışmanın temel kaynağını Ertekin'in günlükleri oluşturmaktadır. Eserin günlükler üzerine değerlendirme yapılan giriş kısmında ele alınacak konu şu şekilde özetlenmiştir:

Yazarın, özellikle 1938-1939 yıllarında Halkevi Dil Tarih ve Edebiyat Şubesinin, Çorum çevresindeki köylere yaptığı inceleme gezilerinin anlatıldığı günlüklerinden daha çok örnek alınmıştır. Okuyacağınız bu günlüklerde, bundan 80-90 yıl öncesi yapılan çalışmaların heyecanını ve yine 80-90 yıl öncesinin Çorum'unu ve çevre köylerimizin durumunu bulacaksınız. Eşref Ertekin'in satırlarında yer bulan köylere dair ayrıntılar, onun Halkevleri Dil, Tarih ve Edebiyat Şubesi üyeleri ve Maarif Müdürünün başkanlığındaki bir heyetle birlikte yaptığı çok sayıdaki inceleme gezinin bir sonucu olarak geçmişten bugüne ulaşırlar. Asıl amaç, kültürel birikimi tespit etmektir (Ozulu ve Demiryürek, 2017: 45).

Yukarıda alıntılanan paragrafta da belirtildiği gibi "asıl amaç kültürel birikimi tespit etmek" ve bu kültürel birikimden faydalanılarak ulus-devlet olma sürecinde tespit edilen halk kültüründen istifade etmektedir. Bu süreçler sadece bizim ülkemiz için değil dönemin siyasi havası içinde milletleşme, uluslaşma çabalarının bir parçası olarak özellikle Avrupa'nın birçok ülkesinde yıllar öncesinde yapılmıştır. Halk kültürünü tespit etmek, derlemek ve ondan çağdaş yaratımlar ortaya çıkararak, mazisi derinlerde olan bir millet olduğunu tüm dünyaya gösterme çabasının bir parçasıdır.

⁴ Çorum Belediyesi Kültür Yayınlarına (<http://kentarsivi.corum.bel.tr/kultur-yayinlari>) bağlı linkten ulaşılabilir.

Dünyada ulus-devletlerin ortaya çıkma süreçlerinde halk kültürü, halk bilgisi ya da folklor önemli bir argüman olarak kullanılmıştır. Bu süreçle ilgili olarak Arzu Öztürkmen'in Türkiye'de Folklor ve Milliyetçilik" isimli kitabında şu bakış açısını gösterir:

Türkiye millileşme sürecinde folklorla oynayan tek ülke değil. Her şeyden önce folklorun bir disiplin olarak ortaya çıkışı millî-devlet kavramından bağımsız değil. Değişik ülkelerin folklor tarihçelerinin de gösterdiği gibi, çoğu kez 19. yüzyıl sonunda yeniden şekillenen dünya rejimlerinin resmi söylem kurgulamalarında başvurdukları ilk kaynak çoğu zaman folklor olmuş. (...) Osmanlı entelektüellerinin gündemine girmiş folklor kavramı ve terimi Cumhuriyetin kuruluşuyla beraber hızla benimseniyor ve popüler söylemin bir parçası haline geliyor. (Öztürkmen, 2002: 16).

Alıntıda da anlatıldığı üzere Cumhuriyetin kuruluşuyla beraber "folklor" önemli bir söylem olarak popülerleşiyor. Halkevleri ile birlikte ise folklorun tespiti, derlenmesi ve korunması üzerine yeni bir bakış açısı oluşturuluyor. Ancak bu bakış açısının genel çerçevesi ise dünyayla paralel olarak ürün odaklı gerçekleşiyor:

XIX. yüzyılda sosyal ve beşeri bir bilim olarak kurumsallaşan ve İngilizce kullanımıyla "folklor" olarak dünyada yaygınlaşan, kimi dillerin buna çeviri terimler üretmesine bağlı olarak da Türkçe'de "halkbilimi" adıyla anılan bu disiplinin içinde bulunduğumuz XXI. Yüzyıldan geriye doğru baktığımız zaman üç yüzyıla yayılan macerasında *ürünün* her zaman *üretim, üreten, üretim yerinin* önünde geldiği görülmüştür. Bu dönem kuramlarının, folkloru akmaya devam eden bir ırmak gibi görerak, incelediği konulara ezelden beri akan ırmaktan alınan bir bardak su gibi yaklaştığı görülecektir. Tıpkı suyun şişeye konulup taşınması, korunması ve tahlil edilmesi gibi, bu dönemde folklor ürünleri kayda geçirildi, kente taşındı ve tahlil edildi (Oğuz, 2007: 30).

İleride bölümlerde halkevlerinde yapılan köycülük faaliyetlerinde Oğuz'un bahsettiği "ırmaktan alınan bir bardak su" metaforu ve onun kente taşınma süreçleri de görülecektir. Hasan Aksal da "Türk Politik Kültüründe Romantizm" adlı kitabında benzer bir bakış açısı sunmaktadır. Millî romantik havanın estiği bu dönemde köy, şu şekilde tanımlanmaktadır:

(...) modernleştirici eylemin aksine söylem boyutunda romantik edebiyat ve müzik, esin kaynakları henüz modern medeniyetin yıkıcılığıyla yüzleşmemiş, “bozulmamış, saf insanlar diyarı” olarak tanımlanan ve çobanlı (Pastoral) motiflerle süslenen kır/köy olduğu için, otantikçiliğin ve milliyetçiliğin en önemli iki vasıtası olmuş gibi gözükmektedir (Aksakal, 2010: 17)

Ertekin'in günlüklerindeki örneklere geçmeden önce halkevlerinin faaliyetlerinin talimatnamelerde nasıl tanımlandığını üzerinde durulacaktır.

II. Halkevleri, Çalışma Talimatnameleri ve Köy Gezileri Üzerine

Ertekin'in köy ziyaretleri her ne kadar “köycülük şubesi” faaliyetleri etrafında gerçekleşse de aslında bu faaliyetler birçok şubenin ilgi alanına girmektedir. *Dil, Edebiyat Şubesi*; dil ve halk bilgisi derlemeleri yapmakta, *Sosyal Yardım Şubesi*; özellikle sıhhi destek sağlamakta, *Güzel Sanatlar Şubesi*; yapılan gezilere bando ile katılarak marşlar söylemekte, *Köycülük Şubesi*; halkın bilgisini yükseltmek adına ziraî bilgiler ve hayvan sağlığı üzerine çalışmakta, *Müze ve Tarih Şubesi*; hem etnografik veri toplamakta hem de arkeolojik ve mimari eserleri kayıt altına almaktadır. Bu şubelerin köylerde gerçekleştirdiği çalışmalara geçmeden önce talimatnamelerde görevlerinin nasıl sıralandığına kısaca bakılmalıdır.

Halkevlerinin talimatnameleri 1932, 1935, 1938 ve 1940 yıllarında yayımlanmıştır. Bu talimatnamelerde halkevlerinin köycülük faaliyetlerinin amaçları ve neler yapılması gerektiği şu şekilde tanımlanmaktadır.

Halkevleri Çalışma Talimatnamesinin 104- 112. Maddeleri Köycülük Şubesi'nin çalışma ve gelişme esaslarını ihtiva etmektedir. Köycülük şubesinin esas vazifesi köylerin sosyal, sıhhi, bedii gelişmelere ve köylü ile şehirli arasında karşılıklı sevgi ve tesanüt duygularının kuvvetlenmesine çalışır (CHPÇT, 104).

- Şube, yakın köyleri imkân olduğu kadar sık ve çok olarak Halkevi genel müsamerelerine ve halkevi azalarına da uygun mevsimlerde köylerde hazırlanacak kır

bayramlarına çağırarak suretiyle sevişme ve anlaşma sebep ve vasıtalarını hazırlar (CHPÇT, 105).

- Halkevleri mensupları civar köylere yapılacakları ziyaretlerde köylüye yük olmazlar ve bu ziyaretlerde onlara hiçbir masraf ettirmezler (CHPÇT, 106).
- Her halkevi mensubu bilmelidir ki, köylü, münevverin ziyaretini ne vakit istekle, zevkle bekler bir vaziyete gelmişse münevver o zaman köylü ile temasta ve ona faydalı olmuş sayılır (CHPÇT, 107).
- Köylüde bu ruhi haletin doğması; münevverin onun duygularını, ihtiyaç ve dileklerini anlamasına ve ona yararlı olabilmek için onun âlemine nüfuz edebilmesine mütevakkıf olduğu asla unutulmamalıdır.
- Şube, alil köylülerle şehir köylülerinin aile ve öksüzlerini korumaya ve bunların şehirde takibi güç veya imkânsız resmi işlerini kolaylaştırmaya ve sonuçlandırmaya çalışır (CHPÇT, 109).
- Tertip edeceği seyyar sergilerle köylüye yerli mallarımızı tanıtmaya, onların görgü ve bilgi seviyelerini yükseltmeye çalışır (CHPÇT, 111).

Köycülük şubesi faaliyetleri maddelerde görüleceği üzere köy gezilerinin nasıl yapılması gerektiği üzerinedir. Bu şube faaliyetleri Ertekin'in günlüklerdeki köy gezilerinden de örnekler verilerek daha sonraki bölümde detaylandırılacaktır.

Son olarak Halkevleri Çalışma Talimatnamesinin Tarih ve Müze şubesi faaliyet alanlarına bakılmalıdır. Çünkü köylerde yapılan araştırmaların önemli bir bölümünü bu şube çalışmaları oluşturmaktadır. Çalışma Talimatnamesinin 113- 117. Maddeleri bu şube faaliyetlerini ile ilgilidir. Talimatnameye göre bu şube;

- Mahallî tarih hakkında kendi muhitlerinde yapılacak araştırmalarla yeni yeni vesikalar elde etmeye ve bunları ilmi şartlara uygun olarak neşretmeye çalışmak, (Bu bakımdan, el yazma eserlerden, fermanlardan, beratlardan, vakfiyelerden, kitabelerden, şer'i mahkeme sicillerinden vs. den istifade olunur) (CHPÇT, 113 b).
- Halkevi bölgesindeki tarihi eser ve abidelerin iyi korunması için ilgilileri tenvir eder. Bu eserlerin

korunması maksadıyla kurulmuş hususi cemiyetlere müzaheret edeceği gibi konuşmalarla, temaslarla halkı da eserleri korumaya davet eder (CHPÇT, 113 c)

- Halkevinin bulunduğu yerde resmi müze varsa arkeolojik eserlerle onları zenginleştirmeye, eksiklerini tamamlamaya çalışır. Yoksa tedarik edecekleri eserleri en yakın müzeye gönderirler. Veya müze tarafından alınması temin için haber verirler. Eski eserleri bol yerlerde resmî bir müzenin kurulması için ilgililerle işbirliği yapmak şubenin belli başlı işlerinden olmalıdır (CHPÇT, 114)
- Halkevleri teberruları teşvik veya para imkânları nispetinde satın alarak folklor ve etnoloji malzemesi toplamaya çalışırlar. Bu malzeme arasında; Tarihi değeri olan eski yazılar, kitap kapakları, tezhipler, divanlar, minyatürler, çiniler, halılar ve nakışlar gibi millî kültür belgeleriyle eski millî kılık, oyalı yazmalar, çevreler, eski kılıçlar, yatağanlar, tüfekler, tabancalar ve her türlü silahlar, sedef altın gümüş vesaire kakmalar, oymalar vs. Türk etnoloji belgeleri sayılabilir. Bu gibi eski eserlerden başka folklor sahasına giren bütün malzemeleri toplamaya, korumaya ve bunlar üzerinde tetkiklerde bulunarak neşriyatta bulunmaya çalışırlar (CHPÇT, 116)
- Halkevlerinde toplanacak folklor (halk bilgisi) malzemesinin düzgün bir envanterinin tutulması mecburidir. Bu envanterin Halkevi İdare Heyetince tasdikli bir örneği her yıl ikinci altı aylık raporlarla birlikte C.H.P Genel Sekreterliğine gönderilir (CHPÇT, 117).

Maddelerde de görüleceği üzere bu şube doğrudan etnografik malzemenin toplanmasına, arkeolojik malzemenin tespit edilmesine ve halk bilgisi ürünlerinin derlenmesi ile ilgilenmektedir. Ayrıca bu malzemelerle oluşturulan koleksiyonlardan bir müzenin kurulması ile ilgilenmektedir.

III. Eşref Ertekin'in Halkevi Çalışmaları

Eşref Ertekin, 1932- 1950 yılları arasında kütüphane memurluğu yanında Çorum Halkevinin sosyal, kültürel ve diğer alanlarda yaptığı bütün faaliyetlere katıldı. Halkevlerinin yayını olan

Çorumlu dergisinde yazıları yayımlandı ve derginin yayın sürecini takip işlerini yürüttü. Folklor derlemeleri, dil derlemeleri yaptı. Arşivlerde bulunan Çorumla ilgili pek çok belgenin çevirisini Çorumlu dersinde ek sayfalar halinde yayımladı. Eşref Ertekin yaptığı bu çalışmalarla kalemi velud bir yazar olduğunu göstermiştir. Çorum halkevi dergisi Çorumlu'nun 15 Nisan 1938'den Ağustos 1946 yılına kadar olan 8 yıllık süreçte çıkardığı sayıların toplam 2310 sayfalık yekûnu içinde 946 sayfası Eşref Ertekin'in kaleminden çıkmıştır (Ozulu ve Demiryürek, 2017: 29). Dolayısıyla hem halkevleri faaliyetlerine kurumsal bilgilerin yani talimatnamelerin, kılavuz eserlerin, broşürlerin dışında şahsi bir gözle bakılması imkânını sunması dolayısıyla hem de yapılan faaliyetlerin sadece istatistik olmaktan çıkararak neler yapıldığını göstermesi bakımından değerlidir.

Günlüklerde yer alan yazılardan; Çorum'da Halkevi'nin Açılışı, Halkevi Dil Edebiyat Şubesi Üyeliği, "Halkevleri Dil Tarih Edebiyat Şubesinin Köy Gezileri, Çakır Köyü, Arpagöz ve Babaoğlu Köyleri, Paşaköy, Beydili Köyleri Gezisi, Osmancık Yolculuğu: Koyunbaba Köprüsü, Kale ve Beyler Camii, Çamdeğirmeni Deller, Laçın'e gezi, İnalözü Köyü Gezisi, Seydim, Kuşsaray Elvan Çelebi Mecitözü, Camili Köyü Gerdekkaya Gezisi, Gezi Hazırlığı, Zannun Köyü Kırklar Tepesi Gezisi, İlçe Bağlarında, Çomar Bağlarına Bir Gezi, Sungurlu ve Boğazköy'e Gezi, Boğazköyden Ayrılış, Karacaköy Sarta Maza Boğabağı Abdalata ve Büğdüz Köylerine Gezi, Hıdırellez Günü/Celilkırı Buluz ve Gürcü Köylerine Gezi, Koyungöz Velipaşaların Çiftlik Gezisi, Saçayak ve Çat Boğazı Yörelere Gezi, Elmalı ve Palabıyık Köylerine Gezi, Kadıkırı Ahilyas Harzadın Ahmetşahna Kılıçören Köylerine Gezi, Kırkdilim Yöresi Gezisi, Babaoğlu Çamlı Bahçeye Gezi, Ankara Konservatuvarı Heyeti Çorum'da" başlıkları köy gezilerini ve halkevleri faaliyetlerini anlatmaktadır.

IV. Köy Gezilerine İçerden Bir Bakış: Eşref Ertekin

Makalenin bu bölümünde Çorum Halkevi faaliyetleri ikili bir bakış açısıyla sunulmaya çalışılacaktır. Bir tarafta Çorumlu Dergisi'nde verilen bilgiler diğer tarafta ise Ertekin'in bu faaliyetlere yönelik bakış açısı ele alınacaktır. 1932 yılında 14 ilde aynı anda açılan halkevlerinin sayısı yıllar içinde sürekli arttı ve kapatıldığı yıl

olan 1951'de 500'e yakın şubesi bulunan büyük bir teşkilatlanma haline geldi. Çorum halkevi de 1933 yılında açılmış, Çorumlu Halkevi dergisi ise 15 Nisan 1938 tarihi itibariyle yayımlanmaya başlamıştır.

Ertekin'in "içerden bakışını" göstermek için ilk önce dergide bu gezilerin nasıl aktarıldığına bakmak faydalı olacaktır. Çorumlu Dergisi'nin 4, 5, 6, 7, 8, 11, 28, 29, 33, 39, 43, 51, 54, 55, 56, 58. Sayılarında halkevinin faaliyetleri ile ilgili bilgiler aktarılmıştır. Ancak Ertekin tarafından kaleme alınan günlüklerde, köy gezilerinin 1938-1939 yıllarına ait olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla bu gezileri anlatan ve aktaran iki kaynak arasında bir karşılaştırma yapmak için Çorumlu Dergisi'nin 1938-1939 yılları arasında yayımlanan 4, 5, 6, 7, 8, 11. sayılarındaki faaliyet haberleri temel alınacaktır.

Ertekin'in günlüklerinde halkevi ile ilgili verdiği ilk malumat Çorum Halkevi'nin açılışını anlattığı 24 Şubat 1933 tarihli yazısıdır. Ertekin açılış gününü şu ifadelerle aktarmaktadır:

24 Şubat 1933- Çorum'da Halkevinin Açılışı

Bu sabah kalkıp doğru kütüphaneye gittim. Halk fırkası erkânı Halkevi açılacak diye dehşetli faaliyet gösteriyor. Salona 400-500 sandalye doldurdular. Duvarlara firetraf halı çektiler. Dehşetli süslediler (...) Kütüphaneye gittim. Kütüphanedeki sandalyeleri de salona almışlar. Salon bilumum memur, muallim vesair halk ile dolmuş. Güçlkle bir yer bulup oturdum. Saat on beşe çeyrek var. Halk Fırkasının radyosundan başka bir radyo daha getirmişler. Karşılıklı kurdular. Saat tam on beşte yayın başladı. Hemen ayağa kalktık. İstiklal Marşı çaldı, oturduk. Başvekil İsmet Paşa nutka başladı. Yarım saat kadar sürdü. Sonra Necip Ali Bey konuşmaya başladı. Aman ya rabbi ne çene makine gibi aled-devam bir saat konuştu. Lakin gayet ilmi ve siyasi ve idari işlerden bahsetti. Halkevleri talimatnamesini izahat etti.

Sonra bizim muallimlerden Alaybeyzâde Naim kürsüye geldi. Bir şiir söyledi. Sonra Halk Fırkası Reisi Çöplüzâde Mustafa Efendi ve Burhanzâde Mustafa Efendiler çıktılar. Halkevleri ve talimatnameleri anlattılar. Sonra Çorum Matbaasına yeni gelen muharrire hanım çıktı. Ezberden dehşetli bir nutuk verdi.

Sonra Halk Fırkası Kâtibi Halit Bey çıktı. Bugün Halkevimizin küşadına dair sair 25 vilayet Halkevleri reislerinden gelen tebrik telgraflarını okudu ve bizim halkevi küşadı münasebetiyle Cumhur

reisi Büyük Gazi'ye çekeceğimiz telgraf metnini müsveddesini okuyup münasip olup olmadığını sual ettiler (101).

Halkevleri açılırken uygulanması gereken talimatların dışında bir halkevinin açılış merasimi ile ilgili Ertekin'in günlüğünde paylaştığı "Duvarlara firetraf halı çektiler", "Ezberden dehşetli bir nutuk verdi" gibi ifadeler dönemin halk eğitimi üzerine açılan bu kurumunun coşku ve heyecanını farklı bir gözle aksettirmesi bakımından değerlidir.

Çorum halkevi köycülük faaliyetleri ile ilgili Çorumlu dergisinde çıkan ilkyazı ise derginin 4. Sayısı olan 15 Temmuz 1938 tarihli nüshasındadır. "Çorum Halkevinin Bir Aylık Çalışması" başlığı ile yayınlanan yazıda faaliyetler hakkında şu bilgiler paylaşılmıştır:

Köycülük şubesi içinde bulunduğumuz yılın ikinci altı aylık devresi için yaptığı program mucibince, Çorum kazası ve köylerini dört mıntıkaya ayırarak bu mıntıklar dâhilinde gezisine başlamış, hafta tatilinin birinde (Hamamözü) mıntikasına, diğerinde (Ovacık) mıntikasına olmak üzere iki gezide bulunmuştur.

Bu gezilerde, Şube komite üyeleri beraberinde aldığı doktor ve baytar ile şimal Hamamözü mıntikasında; yukarı Karapınar, orta Karapınar, aşağı Karapınar, Çamlıca, Mescidli, Büyük Lâçin, Kırkdilim köylerini, cenup ovacık, mıntikasında; Alpagut, Divankebir, Ovacık, Çakır, Domu, Pamucak ve Babaoğlu köyleri olmak üzere on üç köyü dolaşmış ve bu köylerde köylülerimizin sıhhi, zirai ve ictimai, durumları üzerinde incelemelerde bulunarak yüzlerce kadın, erkek ve çocuk hastalarını muayene ettirerek sıtmalılara kinin ve bol eczaları muhtevi olan ecza çantasından ilaçlar verildiği gibi tedavisi hastanede yapılmak iktiza edenleri Vilayet Hastanesi'nde yatırılmalarına delalet bulunmuş ve doktorun verdiği reçetelerin bedelini de evden verilmek suretiyle köylü kardeşlerimizin sıhhi durumları ile olan candan alakalarını göstermiştir (141).

Bu gezilerde, bütün köylülerimizle toplantılar yapılmış, Cumhuriyet Hükümetimizin köylülerimizin kalkınmasına verdiği büyük alakanın şumül ve ehemmiyeti ve devlet bünyei içtimaiyesinde en büyük varlığın köylülerimiz olduğu ve Cumhuriyet idaresinin feyizli idaresi altında yürütülecek yollar ve ülkümüzün ana hatları kendilerine anlatılmıştır (142).

Bütün köy gezilerinde bando takımı millî havalar çalarak köy delikanlılarına yaptırdığı millî oyunlarımıza rağbet ve alakaların artmasına yol açılmıştır. Bütün gezilerde köylülerimizle olan candan kaynaşmayı tespit eden fotoğraflar alınmıştır (142).

Çorumlu dergisinde paylaşılan faaliyetlerle ilgili bu bilgiler, alıntıda da görüleceği üzere oldukça kısa ve yüzeyseldir. Faaliyetlerin yapıldığı köyler, yapılan birkaç görüşme, doktorların hastalarla ilgilenmesi vd. bilgiler “Cumhuriyet Hükümeti'nin buyurduğu kalkınmayı gerçekleştirmek için çalışıyoruz” manasında özetlenerek verilmiştir. Çorumlu Dergisi'nin daha sonra yayınlanan sayılarında da;

Derginin 5. Sayısında (15 Ağustos 1938, 174):

Bu şube, mevsimin hasat zamanı olmasına ve köylülerin harman işleri ile meşgul olmasına mebni köylülerimiz son derece meşgul oldukları bir sırada işlerinden alıkoymamak için Ağustos ayı içinde gezide bulunmayı münasip görmeyerek gezi programlarını eylül ayında yapmaya karar vermiştir.

Derginin 6. Sayısında (15 Eylül 1938, 174):

Bu ay içinde Dil, Edebiyat, Tarih Komitemiz köylerde çok verimli araştırmalarda bulunmuştur. Bu gezilerde yapılan işleri tarih sırasıyla:

3.9.938'de Çanakçıya gidildi, a) İğdelik- Tor Çelebi mezarı üzerinde araştırmalar yapıldı, b) Deliler mezarlığında tetkikler, c) Çanakçı ve Kale tetkik edildi. Seramikler toplandı, d) Alacar gediğinde çanak ve çömlek parçaları toplanmıştır, e) Bu muhitte bulunan yer adları üzerinde tetkikler yapıldı, f) Serçe köyünün harabesi tetkik edildi, h) Elemin suları üzerine araştırmalar yapıldı. B- 4.9.939'de İnalözü gidildi: a) Kartal tepesi hakkında malumat, b) Köyün suyu ve Nuh Baba tepesi hakkında araştırmalar, c) Yer adları üzerinde tetkikler, d) Kale üzerindeki tetkikler ve seramik malzemesi toplandı, e) Alaeddin Camisi Görüldü, f) Bu cami yanında iki höyük üzerinde seramik malzemesi toplandı, h) Selçuklulara ait bir, daha eski bir iki para bulundu. (...) D- 9.938' de Elvançelebi, Kuşsaray, Ulupınar, Mecitözü, Söğütlüpinar, Elmalı, köyü üzerindeki tepeler ile Mecitözünde araştırmalar yapıldı: a) Kuşsaray kalesi üzerinde etüd, b) Bu köyde folklor a ait tetkikler ve kalesinden seramik malzemesi toplandı, c) Ulupınar harabesi üzerinde araştırmalar, seramik malzemesi toplandı, d) Elvançelebi, cami, türbe ve hamamı üzerine

araştırmalar, e) Etnografik eşya üzerinde etüdler, (...) h) Elmalı üstündeki tepeden seramik malzemesi toplanmıştır. J) Mecitözü Avkat Hamamında tetkikler ve iki Hüyük üzerinde araştırmalar yapıldı. E- 10.9.938' de Camili, Karahisar temurluya gidildi: a) Camili'de folklor araştırmaları, b) Gerdekkaya kalesinde tetkikler, c) Bozbuğa köprüsü ilerisindeki Hüyükte araştırmalar yapıldı, d) Hüyükte mütehassıslarla şimdiye kadar toplanan Seramik malzemesine göre Hüyüklerin devirleri tespit edildi, e) Karahisar'da kale, eski köy harabesi ve Hüsamiye medresesi tetkik edildi. Harabede kalede Seramik malzemesi toplandı. Medresenin planı ve fotoğrafları alındı, f) Karahisar'da folklor tetkikleri yapıldı. (...)

gibi benzer nitelikte bilgiler paylaşılmıştır. Oysaki birazdan aşağıdan verilecek olan günlüklerdeki örneklerde görüleceği üzere Ertekin anılarında, bir alan araştırmacısı gibi şartlar, mekân ve kişiler hakkında detaylı bilgiler paylaşmıştır. Onun anılarında kullandığı bu yaklaşım sadece kültürel “ürün”ler üzerine odaklanmayıp, kültürel ürünleri “üreten” yani “kaynak kişi” ve kültürel ürünlerin ortaya konduğu “üretim yeri” yani “kültürel mekân” üzerine de bilgiler vermektedir. Ertekin belirli bir bilimsel çabanın dışında ortaya koyduğu bu yaklaşım, dönemi içinde gerçekleştirilen faaliyetlerin bağlamının anlaşılmasına imkân sağlamaktadır.

Ertekin'in köy gezileri üzerine anıları incelendiğinde faaliyetlerin doğrudan yönetmeliklerde belirtilen hususlar üzerinde yürütüldüğü ve özellikle yönetmeliğin işaret ettiği birçok hususa da dikkat edildiği görülmektedir. Bu hususlardan birisi de Halkevleri Çalışma Talimatnamesinin 106. Maddesidir: “*Halkevleri mensupları civar köylere yapılacakları ziyaretlerde köylüye yük olmazlar ve bu ziyaretlerde onlara hiçbir masraf ettirmezler*”. Bu maddede belirtildiği gibi köy gezilerine çıkan Çorum Halkevi Ekibi her çıkışlarında kendi yemeklerine yanlarına alır ve çoğu zaman köylünün ikramlarını zorda kalmadıkça kabul etmezler:

22 Temmuz 1938- Halkevleri Dil-Tarih-Edebiyat Şubesinin Köy Gezileri (Arpagöz, Babaoğlu, Pamucak Köylere Gezisi)

Pazar günü köylere gezmeye çıkan Halkevi Köycülük Şubesi ile ben de gittim. Saat altıda Fırka önünden kamyonu binileceği tembih edilmiş. Azık olarak et kavurması, salata için domates, yağ-sirke, soğan alınmasını söylemişlerdi. Gecedden her şeyi hazırladım. Sabah saat altıda bir sepetle azığımı ve pardösümü alıp evden çıktım (134).

3 Teşrin-i Evvel 1938- Lâçin'e Gezi

Bu gün erkenden kalktım. Sepete biraz kömür aldım. Kütüphaneye gittim. Kırk kuruşluk ekmek, kırk kuruşluk çörek, elli kuruşluk da zeytin, peynir, çay, şeker aldık. Kadehleri, semaveri sepete yerleştirdik. Noter İhsan ve Sadi Beyler geldiler. Fransızca Muallimi Halil Fehmi Bey de geldi. Çerkez Selahattin geldi. Büyük bir sepet de o almış. Patlıcan, et, üzüm, patates filan almış. Onları da yerleştirdik. Saat sekiz oldu. Nazmi Efendi gelmedi.

4 Eylül 1938- İnalözü Köyü Gezisi

Caminin önünde durduk. İhtiyar Hüseyin Ağa'ya rastladık. Emin Çavuş'a haber gönderdik. Köylüler gelmeye başladılar. Sofu Hoca ayran göndermiş, içtik (169).

Köyün yukarısında bahçeler içine yatak yorgan serildi, oturduk. Herkes bir işle meşgul oluyor. Ben semaveri yaktım. İhsan şiş kebabı yapmaya başladı (170).

Diğer taraftan gezilere çıkan ekibin kimlerden oluştuğu bilgisi günlüklerde şu şekilde geçmektedir:

22 Temmuz 1938- Halkevleri Dil-Tarih-Edebiyat Şubesinin Köy Gezileri (Arpagöz, Babaoğlu, Pamucak Köylere Gezisi)

Pazar günü köylere gezmeye çıkan Halkevi Köycülük Şubesi ile ben de gittim. Saat altıda Fırka önünden kamyonla binileceği tembih edilmiş. On bandocu, doktor, baytar, Fırka Kâtibi Şevket, Veznedar Mustafa, İbrahim, Mahir, Matbaacı Şükrü, Fotoğrafçı Hasan Basri, ben ve iki de köy kâtibi Ahmetler var idi. Birisi bizim komşu Kayyumoğlu Kadir'in oğlu Ahmet. Hepimiz kamyonla bindik. Eşyalarımızı yanlarımıza koyduk. Hareket ettik. Şehri çıkana kadar bando çaldı.

2 Eylül 1938- Çamdeğirmeni, Deller

Müdür, Tomuş Nazmi, Tarih Muallimi Halil Bey, Noter İhsan Bey, ben ve Müdürün kayını Ahmet'le yola düştük.

14 Ağustos 1938- Yakuparpa Köyü ve Kuşviran Gezisi

Bu sabah erkenden kalktım. Yıkandım, çamaşır değiştirdim. Bir kâğıt torbaya biraz kömür koydurdum. Ufak halı seccadeyi alıp sepetle beraber hizmetçi kızla kütüphaneye gittik. Kimse yok. Önce Mustafa Ağa sonra geziye gidecek arkadaşlar Sadi Leblebici ve kayınbiraderi Selahattin, Noter İhsan ve Tomuş Nazmi Efendi geldiler. Çarşıdan gelecek ve alınacak şeyleri alıp hazır bekliyoruz.

Otomobil geldi. Kapının önünde durdu. Noter çok acele ediyor. Beni her yere sevke uğraşiyor. Nihayet dayanamadım, uzaklaştım, geri döndüm. Biraz durunca Müdür Bey de geldi. Otomobile bindik. Doğru park yolunda Sıhhiye Müdürü beyin evine vardık. Otomobil durdu. İndim, bahçeye girdim. Ev kapısını vurdum. Hizmetçi kız “Bey geliyor” dedi. Biraz bekledik. Ahmet Remzi Efendi ile Sıhhiye Müdürü kapıya kadar çıktı. Sıhhiye Müdürü makineyi verdi. “Birkaç film kaldı. Onlara gittiğiniz kale harabelerinin fotoğraflarını alınız” diye tembih etti. Siz niçin gitmiyorsunuz, sualime “müşhil aldım, beni affediniz” dedi. Otomobile bindim, yürüdük (144).

Bu gezilere çıkarken araç bulmakta çekilen sıkıntılar tetkikleri yaparken karşılaşılan güçlükler de günlüklerde yer almaktadır:

4 Eylül 1938- **İnalözü Köyü Gezisi**

İhsan Bey, otomobil tutmaya gitmişti, geldi. “Yok, bulunmuyor” dedi. Nasıl olur, bu kadar insanı topladık, ayıp olur. Hadi beraber bir daha bakalım, diye hanlara bakmaya gittik. Kaptıkacı bulamadık. Bir tek Kemal’in otomobili var. Yanına bir otomobil daha bulalım istiyoruz, birçok kimselere müracaat ettik, gitmediler.

Müdde-i Umuminin (savcı) şoförünü gösterdiler. Önce on iki liraya giderim, dedi. Sonra “Müdde-i Umuma bir sormam lazım” dedi. Gitti. Bekliyoruz, gelmiyor. Kemal ona bakmaya gitti. Geldi. “Kahvede oturuyor, gidemem” diyor, dedi. Sonunda Kemal’in arabası ile beş kişi olarak gitmeye karar verdik.

Kütüphaneye geldik. Kararımızı söyledik. Tarih Muallimi Halil Bey “benim gitmem lazım, sonra dedikodu olur” dedi. “Ya tamamen gitmeyelim ya da ileri bir gün gidelim” dediler.

Hususi Muhasebe Başkâtibi İbrahim Bey: “Ben Hüseyin’i tutarım” diye İhsan Bey’le gidiyordu. Haydi, bakalım, dedik. Gittiler, geldiler. On üç liraya Hüseyin’i razı etmişler. Sonra Halil Fehmi geldi. Hüseyin geldi “on beşten aşağı gitmem” diye münazaa çıkarttı. Öyle olsun dediler.

Her iki otomobile altışar kişi olmak üzere yola düştük (168).

14 Ağustos 1938- **Kuşvıran Köyü**

Beraber yukarı doğru çıkıyorduk. İhsan doru bir ata binmiş, diğerleri eşeklere binmişler. Mehmet Ağa da kır bir katırı tutmuş bizi çağırıyor. Binmemiz için ısrar ediyordu. Sen bin, diye arkadaşlar da söylediler. Baktım olmayacak Mehmet Ağa bir tarafına, Halil isminde

atın sahibi bir genç de diğer tarafına yapışarak bindirdiler. Üzengiler uzun geldi, kastılar. Pınarın yanında bulunuyoruz. Meyilli yama bir yerdeyiz. Birkaç metre aşağıda büyükçe bir göl var. Gölün içi de çevresi de çamur. Birden at başını yukarı kaldırdı. Geri geri gitmeye başladı. Mehmet ağa atın başını bırakmıyor ama atın zapt olacağı yok. Ben de artık kendimden ümidimi kestim. Atın yalısına sarıldım. Ne olacağım, diye düşünüyordum Birden at ile beraber yuvarlandım.

Bir de baktım kendimi gölün ortasında atın altında buldum. At da Mehmet Ağa da hepimiz çamura gömülmüşüz. Yine de her şeye rağmen Mehmet Ağa atın başını bırakmamış. Hemen usulca atın altından sıyrıldım, çıktım. Arkadaşlar yaşadığımız manzara karşısında suspus olmuşlar korku içinde neticeyi bekliyorlarmış (145).

22 Temmuz 1938 devam- **Arpagöz ve Babaoğlu Köyleri**

Buradan ileri vardık. Arpagöz'e gittiğimiz yol göründü. Bir su geçtik. İşte ileride kayalardan kendini atıp şelale, şarıldak olan su, bu su dediler. Öyle ise suyun başına gidelim, şelaleye bakalım, fotoğraf çekelim, demeye kalmadı Şoför Kemal suyu geçti. Sağa döndü. Düz yol, ufak tefek kaya tümsekleri var ama zararsız, gidiyoruz. Pek çok gitmedik akan su biraz derinleşti, kayalar arasına girdi. Biz de kayaların üstüne çıktık. "Yahu nereye gidiyoruz" demeye kalmadı. Kamyonun şoför mahalli üstüne binmiş olan bandocu bağırdı. "Aman durunuz, gidiyoruz!" dedi. Patır kütür kendini atarcasına aşağı inmeye başladı.

Herkes gözü önüne baktı. Görülen dehşetli manzaradan titremeye başladık. Kamyon da aniden durdu. Kendimizi nasıl aşağı attığımızı bilemedik. Ben de kendimi yerde buldum. Rengim uçmuş, yüreğim çarpıyor bir halde kayaların üstüne oturdum. Gözüm kimseyi görmüyor. Ancak korkudan titreyen bazı arkadaşların "bir metre daha ileri varsa idik, dört minare boyu uçuruma yuvarlanacaktık. Biz de sulu yağmur gibi yere düşerek ölecektik. Her bir yerimiz bir çalıda kalırdı, parçalanırdık..." gibi seslerini işitiyordum. Manzara gözümün önünde canlanıyor, usum musum gidiyordu (138).

Alıntılarda görüleceği üzere köy gezilerine çıkarken araç bulmak dönemin şartlarında oldukça zor. Ayrıca ana yolların yeterli olmayışı ve çoğu zaman yolu olmayan yerlere yapılan ziyaretlerde yaşanan sıkıntıları beraberinde getirmiş ve birçok defa tetkike

çıkan ekip ölüm tehlikesi atlattır. Bu örnekler, şartlar ne kadar zor da olsa istenilen amaca varmada her türlü sıkıntının göze alındığı göstermektedir.

Yine bu gezilerde köylünün çalışma ekibine karşı tutum ve davranışları da günlüklerde yer almaktadır:

22 Temmuz 1938 **Halkevleri Dil-Tarih-Edebiyat Şubesinin Köy Gezileri: Arpagöz, Babaoğlu, Pamucak Köyleri Gezisi**

Köylüler yatak yorgan, kilim vesaire getirdiler. Bahçenin bir tarafına erdiler, oturduk. Hastaları istedik. Birkaç hasta getirdiler. Doktor muayene etti. Baytar “hayvanlarda hastalık var mı?” diye sual etti. “Yok” dediler. Bir fotoğraf alalım dediler. Köylü çocukları kaçışıyor.

14 Ağustos 1938-**Kuşvıran Köyü**

Dereler tepeler üstünden daima yukarı giderek bir köye vardık. Burası Yakuparpa Muhacirler Mahallesi imiş. Muhtarı sorduk. Yamacın yukarısında bir köy göstererek “muhtar orada” dediler. Yanımıza biriniz geliniz de yol göstereyim demeye kalmadı. Sakallı, çatık alımlı birisi geldi. “Buyurun efendim” diye iltifatlar yaptı. Mehmet Ağa diyorlar. İhsan Bey’le tanıştı. Yanımıza bindi. Yolu tarif ederek bizi Kuşvıran köyüne çıkardı. Köyde indik.

Bir yapı dibine yatak yorgan seriyorlardı. Bir pınar başı gölgelik aradık. Beş dakikalık mesafede yukarda büyük bir ağaç gördük. Onun dibinde tatlı sulu bir pınar olduğunu söylediler. Oraya gidelim, dedik. Yürüdük. Arkamızdan köylüler sergileri de alıp geldiler. Noter de bir kayaya çıkmış “at eşek isteriz” diye köylüleri şaşırtıyordu. “Canım bir defa oturalım, bir soluk alalım. Biz dinleninceye kadar onlar da hayvanlarını getirir” dedim. Yine durmuyor, tarlalarda gördüğü hayvanları gösterip “şunları getirin” diye zor kullanıp duruyordu.

Mehmet Ağa “ben size bir kuzu keseceğim, para filan istemem” dedi. Arkadaşlar hayır derlerken Remzi Efendi de “şu adamın önüne durmayın, mademki gönlünden kopmuş, yapsın. O da onun için bir şereftir” dedi.(145)

22 Temmuz 1938- **Divankebir, Divan Baba Türbesi ve Göcenovacı Köyleri Gezisi**

Divan Baba Türbesinin önündeki havuzun başında ağaçların dibinde koyunlar varmış, oraya indik. Baytar koyunları muayene

ediyor. Köylüler görüp yanımıza gelmeye başladılar. Bando çalmaya başladı. Davar sahibinin çocuğu olmalı, dokuz on yaşlarında görünen bir kız çocuğu koşup geldi. Davarları oradan oraya dolaştırmaya uğraşıyordu. Kıza “davarları götürme, dursun” dediler. Ve herkes davarların içinde iken bir fotoğraf aldılar. O kız kenarda kalmış, fotoğrafta çıkmamış, çok üzüldüm (...)

Görüleceği üzere hem konuk hem ikram etme hem de yapılan çalışmalara destek olma açısından halk gönüllü ve feragat etmeye hazırdır. Gelen ekibi ellerinden geldiğince hoş tutmaya, yardımcı olmaya çalışırlar.

Bundan sonraki kısımda şubelerin faaliyet alanlarına göre yapılan çalışmalar günlüklerden örnekler verilerek aktarılacaktır.

Ertekin'in günlüklerde aktardığı köy gezilerinde diğer şubelerden daha fazla olarak “müze ve sergi şubesi” faaliyetlerine yönelik çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Bu şubenin çalışma talimatnamesinin 113 ve 116. Maddelerinde verilen: “*Mahallî tarih hakkında kendi muhitlerinde yapılacak araştırmalarla yeni yeni vesikalar elde etmeye ve bunları ilmî şartlara uygun olarak neşretmeye çalışmak, (Bu bakımdan, el yazma eserlerden, fermanlardan, beratlardan, vakfiyelerden, kitabelerden, şer'î mahkeme sicillerinden vs. den istifade olunur) (CHPÇT, 113 b).*”, “*Halkevi bölgesindeki tarihi eser ve abidelerin iyi korunması için ilgilileri tenvir eder. Bu eserlerin korunması maksadıyla kurulmuş hususi cemiyetlere müzaheret edeceği gibi konuşmalarla, temaslarla halkı da eserleri korumaya davet eder (CHPÇT, 113 c)*” ve “*Halkevleri teberruları teşvik veya para imkânları nispetinde satın alarak folklor ve etnoloji malzemesi toplamaya çalışırlar. Bu malzeme arasında; Tarihi değeri olan eski yazular, kitap kapakları, tezhipler, divanlar, minyatürler, çiniler, halılar ve nakışlar gibi millî kültür belgeleriyle eski millî kılıklar, oyacı yazmalar, çevreler, eski kılıçlar, yatağanlar, tüfekler, tabancalar ve her türlü silahlar, sedef altın gümüş vesaire kakmalar, oymalar vs. Türk etnoloji belgeleri sayılabilir. Bu gibi eski eserlerden başka folklor sahasına giren bütün malzemeleri toplamaya, korumaya ve bunlar üzerinde tetkiklerde bulunarak neşriyatta bulunmaya çalışırlar (CHPÇT, 116)*” çalışma esasları günlüklerde kendine oldukça yer bulmuştur. Çalışma ekibi özellikle arkeolojik veri olarak gördüğü “kiremit” ve “seramik” parçalar üzerine diğer hususlardan daha fazla önem verir ve ziyaret edilen

köylerde özellikle höyük varsa ziyaret edilir ve nümeler alır, değerli gördükleri ancak yanlarına götüremeyecekleri arkeolojik verilerin ise fotoğraflarını çekerler:

2 Eylül 1938- Çamdeğirmeni, Deller

“Eski Bazık” denilen ören yerlerine bakmaya gittik. Köyün batı cihetine düşüyor. Tepelerin üstüne çıktık. Her çeşit eski temellerin yerleri duruyor. Kiremit parçaları çok. Bazı ocak yerleri filan gösterdiler. Birçok Çerkezler geldiler. Birisi para bulmuş. Büyük küpler çıkıyormuş. Hatta yukarı çamlığın önüne “kiremit ocağı” diyorlarmış. Bir yer varmış. Kâr hane (iş evi, çömlek hane) yeri belli imiş, dediler. Yerin üstünde bulunan kiremitler kalın ve kaba. Lakin sellerin oyduğu derin tabakaların içinde çanak çömlek kırıkları bulunuyor. Yukarı çıktık. Ovaya çok hâkim bir yer. (165).

10-11 Eylül 1938- Camili Köyü Gerdekkaya Gezisi

(...)Bu sırada Çerkezler avuç avuç bakır paralar getirmeye başladılar. Pastan yazıları kalmamış, okunamaz haldeler. Müdür Bey, emanet olarak bunları götürelim, paslarını sildirip okuyalım. Bize yarayacaklarını müzemiz için satın alırsınız, dedi. Çantasından zarf ve kâğıt çıkartıp getirenlerin isimlerini ve paralarının miktarını yazıp sardı, çantaya koydu. Hemen bir kilo kadar para getirdiler. Hepsini aldık. Köyün içinde birkaç yerde kaleden gelmiş taşlar olduğunu söylediler. Gittik, baktık. Kimisi sütun başlığı. Çoğu Hıristiyanlığa ait taşlar. Gidelim, dediler. Kalktık, otomobile bindik. Artık Türk Köyüne gitmekten vazgeçmiştik. Biz de gelmiş iken o köyü de görse idik, dedik. (186).

Orada iki taş varmış, nakışlı diye ısrar ettiler. Yıkattılar, boyattılar, taşların fotoğrafını aldılar. Köyün içinde taş vardır, diye hademe ile beni gönderdiler.

27 Teşrin-i Sâni 1938- Maza Köyü

Bir köylü bizi götürdü. Köye bitişik doğu ve kuzeye tarlalardan yürüdük. Yavaş yavaş gitmek şartıyla on dakikada vardık. Ve gittiğimiz tarlalarda kiremit kırıklarına tesadüf ediliyordu. Bir miktar topladık. Tarlaların ortasında ufacık bir türbe, mezarlık olduğu, yere batmış büyük taşlardan anlaşılıyor. Başkaca bir türbe falan yok. Büyük bir kabir de yok. Yalnız bu mevkiye Osman Türbesi namı veriliyormuş. Etrafındaki tarlalardan çift sürerken bakır, gümüş paralar çıkıyormuş. Hatta birisi mecidiye büyüklüğünde bir altın

para bulmuş. 17 liraya sattığını söylediler. Burada da üzerlik otu pek çok bitmiş. Kazıldığı zaman büyük taşlar çıktığına bakılırsa; ya bir ören yeri yahut mezar yeri olduğu anlaşılıyor. Epeyce büyük küçük kiremit parçaları topladık. Bir tane büyük Avrupa kiremidine benzer bir tuğla parçası getirdiler. Onu da alıp köye geldik. Müdür Bey, sual sorup mevki ve tepe, dağ ve sülale isimlerini yazıyor. Kiremitlere memnun oldu. Buradan topladığımız kiremitleri benim eski mendile çıkıladık. Bir de bakır para getirdiler. Beş kuruşa aldık. Daha bulurlarsa hemen getirmelerini satın alacağımızı söyledik. Yürüdük. Yine güney doğuya ve daha sonra güneye doğru yol aldık. Boğabağ'a vardık. (221)

Diğer taraftan köylerdeki pınar başları, mezarlar ve türbeler de özellikle inceleniyor. Dikkate değer bir etnografi malzeme varsa ya bağış olarak ya da satın alınarak halkevi müzesine götürülüyor:

22 Temmuz 1938 devam-

Divankebir, Divan Baba Türbesi ve Göcenovacığı Köyleri Gezisi

Karşımızda höyüğü andıran tepenin üstünde mimari tarzı güzel Babaoğlu Türbesi duruyordu. Herhalde bu tepenin höyük olduğuna hükmederek fotoğrafını çektiler. (...)Türbe çok güzel yapılmış. Kapının iki taraf köşelerinde dört metre yukarıya gayet sanatlı birer sütun başlığı konulmuş gördük. Türbenin çok eski olup yıkılıp tekrar tamir edildiğine bir işaret telakki ettik. Temelde üstte büyük yontma eski taşlar dikkat çekiyor. Kapının önünde eşikle beraber yere çakılı yuvarlak bir taş görülüyor. Bu taşın üstünde güneş kursu resmi var. Bu tepenin her halde höyük olduğuna bir işaret olabilir, dedik. Bemele çekip türbenin kapısını açıp içeri girdim. Çok temiz, silinip süpürülmüş. İçinde post ve namazlağılar serili. Canım çekti. Biraz yatayım dedim. Mezarın etrafında dolaşım. Başucunda bir peykede dayalı bir demir gördüm. Elime aldım. İlk nazarda kınında bir demir kılıç zannettim. Ama kın ve kılıç kabzada berkitili, çekince çıkmıyor. Bu çok güzel bir âsâr-ı atika (eski eser) burada kaybolur. Bunu götürelim, dedim. Şükrü Bey de muvafakat etti. Dedeye üç İhlas bir Fatıha okuduk. Demiri alıp çıktık (140).

7 Ağustos 1938- Paşaköy, Beydili Köyleri Gezisi

Köylüler, Alagöz Yaylasına otomobille çıkılamayacağını ancak at ile çıkılabileceğini söylediler. Ve orada gayet soğuk bir su olup insanın içemeyeceği derecede olduğunu söylediler. Ve oralarda

mezar ve yatır dahi bulunduğunu söylediler. Oradan kalktık, köyün içine pınarın başına geldik. Pınarın bir taşında Rumca bir yazı ve birisinde de üzüm salkımı, kepçe, kadeh resimlerini kabartma olarak gördük. Bu taşlarında çok eskiye ait yine bir pınar taşı olduğuna hükmettiler (142).

2 Eylül 1938- **Çamdeğirmeni, Deller**

Müdür, Tombuş Nazmi, Tarih Muallimi Halil Bey, Noter İhsan Bey, ben ve Müdürün kayını Ahmet'le yola düştük. İptida yoldaki Çamdeğirmeni mezarlarına baktık. Sütunlar mutlaka başka yerlerden bulunup buraya nakledildiği kanaatini veriyor. Büyük mezarın yani Tur Çelebi'nin denen mezarda gayet masnu (sanatlı, işlenmiş) taş var ise de mezarın yanına konulmuş, derine gömülmüş olduğundan mezar taşı mı, pınar kitabe taşı mı olduğu anlaşılıyor. Ve birçok, her tarafta renkli sütun taşları duruyor. Müdür Bey, bunlar çıkarttırılmalı, dedi. (157).

Şube çalışmaları esnasında Halkbilgisi ürünlerinin de derleme ve kayıt altına alıma çabaları günlüklere yansıtılmaktadır. Özellikle, türküler, halaylar, maniler, destanlar, halk şairlerinden örnekler bu geziler esnasında değerli görülmüş ve imkân olduğu müddetçe kayıt altına alınmıştır. 1940 Halkevleri Çalışma Talimatnamesinin 19-42. Maddeleri Temsil Şubesi'nin faaliyetleri üzerinedir. Bu şube çalışmalarını müzik, resim, milli oyunlar ve fotoğrafçılık üzerine şekillendirmiştir. Bu alanlarla ilgili maddelerden bazıları köy çalışmaları sırasında derlenmesi gereken halk kültürü ile ilgilidir:

- Güzel sanatlar şubesi müzik, resim, heykel, mimari, teyzini sanatlar vesairede profesyonel veya amatör unsurları bir araya toplar, genç kabiliyetleri korur ve bunların yetiştirmelerine çalışır (CHPÇT, 19).
- Halkevlerinin müzik çalışmalarında esas, milli ruhun derinlerinde zengin bir hazine olarak yaşamakta bulunan halk türkülerimizi Garp tekniği ile işleyerek müstakbel kompozitörler için, sadakat ve itina ile toplamak ve saklamakla beraber yeni Türk müziği bir taraftan vücut bulmakta iken kulakları ve zevkleri çok sesli müziğe alıştırmak ve ısındırmak; bunun için de birçok fırsatlardan istifade ederek Garp müzik eserlerini bol bol dinletmektir (CHPÇT, 21).

- Şube, halk arasında hele köylerde ve oymaklarda söylenen halk türkülerinin notalarıyla sözlerini tespiti ve bunları asıllarına hâlel gelmemek şartıyla tamime çalışır (CHPÇT, 23).

Görülebileceği üzere çalışmaların içinde müzikle ilgili kısımdan bahsedilirken esas gayenin “millî ruhun derinliklerinde zengin bir hazine olarak yaşamakta bulunan halk türkülerimizi toplamak” olarak belirtilmiştir. Millî ruhun derinliklerine inmek, dönemin folklor anlayışıyla bakıldığında “halka inmek” anlamına gelmektedir. Halka inmek ise “köye gitmek” ile eş değerdir. Dönemin kuramsal bakış açısı bir önceki bölümde de belirtildiği gibi “temiz ve bozulmamış halk kültürünü tespit etmektir ve bu da ancak köylerde bulunur” şeklindedir. Zamanla folklorun dinamik yapısı keşfedilecek ve durağan olmayan kültürel üretimlerin şehirde de yaşadığı anlaşılacaktır. Ancak halkevlerinin 1932-1951 yılları arasındaki temel bakış açısı halk kültürünün köyde olduğu yönündedir. Tabii bu bakış açısının gelişmesinde nüfusun neredeyse yüzde 80’lik bir kısmının köyde yaşamasının da etkisi vardır.

21 Ağustos 1938- Osmancık’a Yolculuk ve Koyunbaba Köprüsü

(...)Kahvede oturdum. Kâzım diyorlar, sağır birisini getirdiler. Halk şairi, dediler. Kulak işitmiyor. Yazı ile anlattık. Bir divan yazmış, gönderecek. Bununla meşgul iken mektep hademesi geldi. “Ekmek, bostan alınacak” dedi. Kahveden çıktık. Köprübaşına doğru çarşıdan gittik.(153).

Yolda bir değirmene rastladık. İçeride taş diyorlarmış. Su istedik, verdiler. Yürüdük. Epeyce yerler geçtik. Bir kuyu ve birkaç ağaçlı bir tarlada durduk. Ağacın gölgesinde kuzular ve keçiler varmış. Otomobilin sesinden korkup dağıldılar. Kuyunun başına üç ufacık çocukla bir de on on iki yaşlarında bir çocuk geldi. Dağılan davarları yine ağacın gölgesine topladılar. Müdür Bey, çocuklara “türkü biliyor musunuz?” diye sordu. Önce “bilmeyiz” dediler sonra birkaç mani okudular. Yazdım. Maniler bizim bildiğimiz maniler ise de bazı beyitleri değişiyor (155).

22 Temmuz 1938 devam-

Divankebir, Divan Baba Türbesi ve Göcenovacığ Köyleri Gezisi

Bando çalmaya başladı. Davar sahibinin çocuğu olmalı, dokuz on yaşlarında görünen bir kız çocuğu koşup geldi. Davarları oradan oraya dolaştırmaya uğraşıyordu. Kıza “davarları götürme, dursun” dediler. Ve herkes davarların içinde iken bir fotoğraf aldılar. O kız kenarda kalmış, fotoğrafta çıkmamış, çok üzüldüm. Babayiğit bir delikanlı zuması ile geldi. Davulcu da bandonun davulunu aldı.

Köylüler, biz Budaközü halayı çekeriz, diye başladılar oyuna. Birkaç figür geçti. Fotoğrafları alındı. Babayiğit bir delikanlı zuması ile geldi. Davulcu da bandonun davulunu aldı. Köylüler, biz Budaközü halayı çekeriz, diye başladılar oyuna. Birkaç figür geçti. Fotoğrafları alındı (139).

4 Eylül 1938- Kuşsaray

Kâhyayı çağırttık. Bize de eski azalardan Hamdi adında biri geldi. Ondan Kaletpe’den ve birçok yerlerden malumat istedik. “Başka bir yer bilmiyoruz. Yalnız şu Kaletpe’nin üzerinde top oynayacak genişlikte bir meydan ve etrafında duvarlar olduğunu” anlattı.

Bu arada Müdür Bey, Sadi’ye “sen burada bekle, türküleri yaz. Biz de şu kale yerini bir gezelim” dedi. Köyün içinden güneye doğru yürüyüp tepeye çıkmaya başladık (175).

4 Eylül 1938- İnalözü Köyü Gezisi

Bir talebe bozması, medreseden çıkma var imiş. Kendi yaptığı şiirlerini Çorumlu’da dercedeceğimizi söyledik. “Gönderirim” dedi. Yürüdük, Ulupınar’a geldik (176).

10-11 Eylül 1938- Camili Köyü Gerdekkaya Gezisi

Mektebe indik. Eşyalarımızı açtık. Semaveri yaktım. Yemeği serdim(...) Türkü bilir adamları istediler. Birisi var ama karısı hasta imiş, gelmiyormuş, dediler. Müdür Bey, her hâlde gelmesini istedi. Bir de baktık Küreli Çoban Himmet yanında kendisi gibi Küreli bir delikanlı ile girdiler. “Selam ve aleyküm selam” oturdular.

“Delikanlı da âşık mı?” diye sorduk. “Hayır, kardeşimin oğlu” dedi. Pekâlâ, dediler. Müdür keyiflendi. “Geçen sefer ağzından yazılan destanın ve ağıtların bazı yerlerini bozuk eksik gördüm, onları düzeltelim” dedi. Himmet okumaya başladı. Bir de haber giden Âşık Hasan geldi. Himmet durdu. Âşık Hasan’ın bir destanı

varmış “onu söyleyeyim” dedi. Sadi Bey yazıyor, Âşık Hasan söylüyor. Biz de bir taraftan çay içiyoruz. Burası kopuk, şurası düşük olmadı, şöyle olacak, böyle olacak diye itiraz ediyorduk. Âşık Hasan “bu destan uzun ben de yazılısı var. Belki ağızdan söylersem beyitlerini filan unutturum, yarın yazılısını getireyim” diye onu bıraktı. Birkaç güzelleme, koşma yazdırdı. Pek çok oturmayıp bırakıp gitti. Yine biz Himmet'e kaldık. Himmet başladı. Bu defa da köyün bekçisi itiraza başladı. “Bu çoban bunları ne biliyor. Ağızdan alıp satıyor. Asıl bunları yazan ve okuyan benim dayımın oğlu. Şimdi köyde değil. Bağlara gitmiş Yarın adam gönderir getirtirim. Ondan yazınız” diye söyleniyordu. (182).

Bu sırada bekçi merdivenlerden çıktı. Müdür pürhiddet “hani ya türkü söyleyen gelmedi” diye çıkıştı. Bekçi elini ufalamaya başladı. “Müdür Beyim getiremedim...” demesine kalmadı. Müdür “haydi kerata çekil karşımdan, yalancı, düzenbaz adamlar, siz gibi insanların gözü çıksın” diye gürledi. Bekçi soluğu aşağıda aldı. Bir daha köylülerden hiç kimse görünmedi. (184)

Yine günlüklerde göze çarpan önemli bir detaylardan biri de yapılan işin ciddiyeti üzerinedir:

4 Eylül 1938- **İnalözü Köyü Gezisi**

Caminin önünde durduk. İhtiyar Hüseyin Ağa'ya rastladık. Emin Çavuş'a haber gönderdik. Köylüler gelmeye başladılar. Sofu Hoca ayran göndermiş, içtik. (169).

Köyün yukarısında bahçeler içine yatak yorgan serildi, oturduk. Herkes bir işle meşgul oluyor. Ben semaveri yaktım. İhsan şiş kebabı yapmaya başladı. Müdür Bey, köylülerden tarihe ve folklara ait malumat alıyor. Sadi Bey konuşulanları not alıyor, yazıyor. Fransızca Muallimi Halil Fehmi de yan gelmiş, gazete okuyor. “Gel be Eşref Efendi, otur” diye bize gülüyor. Canım sıkıldı. “Bayım biz buraya yan gelip yatmaya gelmedik. Tetkikata geldik. Biraz da siz alakadar olunuz. Komite azalığınız var. Bu işler bizlere düşer” dedim. İyice biberledim. Bir daha bir şey söylemedi. (170).

Köy gezilerine çıkan ekip sadece yörenin dili, tarihi, edebiyatı ya da arkeolojik verileri ile ilgilenmemiş. Gittiği yerlerde bir kural uygulayıcı ve düzenleyici olarak da görülmüşler. Yapılan binaların durumunu gözden geçirmişler, eksikleri dile getirmişler, uygulamaları yakından takip etmişlerdir. Diğer taraftan yöre halkının günlük yaşamı da günlüklerde görülmektedir:

3 Teşrin-i Evvel 1938- Lâçin'e Gezi

Burası ne?" dedim. Müdür Bey "mektep" dedi. Burayı da üç köy yaptırıyormuş. Çatısını çatıyorlar.

Müdür Bey indi. Planı istedi. Baktı. "Bazı yerlerin olmadığını" söyledi. "Şimdiye kadar kiremit atılacaktı" diye çıktı. Bindik.

(164)

18 Ağustos 1938- Alamaslı, Alacahöyük Gezisi

Köyün adını köylülerden sual ettik. "Alamaslı" dediler. Müdür Bey, "türkü bileniniz var mı? Şairiniz yok mu?" diye sordu. "Var ama şimdi hepsi Höyük'te çalışıyor" deyip adlarını söylediler. Yürüdük, Höyük'e vardık. (148)

Hepimiz harman yerlerine gittik. Bayanlar herkes bir düvene binmiş, Feyzi Bey de birisine bindi. Öylece fotoğraflar alındı. Sonra bulgur döven kadınların yanına gittik. Altı kadın bir sokuda tokmakla bulgur dövüyorlar, onların da fotoğrafları alındı. Sonra kazı yerinin fotoğrafçısı da topluca bizim fotoğrafımızı aldı. Geri köye bahçeye şadırvanın başına geldik. Orada oturduk. Saat üç buçuğa kadar vakit geçirdik. Vedalaştık. Otomobillerimize bindik. Yürüdük. (149).

Günlüklerden hareketle verilecek örnekler daha da çoğaltılabilir. Ancak örneklerin çoğaltılması bir makale boyutunu aşacağı için önemli görülen hususlardan iki, üç madde sunulmuştur.

Sonuç

Bu çalışmada, Eşref Ertekin'in günlüklerinden hareketle halkevlerinin köy gezilerine resmi tarih, bilgi veya istatistik olmadan içeriden bir bakış sunulmaya çalışılmıştır. Halkevlerinin ilk dönemini yaşamış ve o günleri anlatabilecek, sözlü tarih niteliğinde kaynak kişileri günümüzde bulmak çok zordur hatta bir insan ömrü düşünüldüğünde çoğu zaman mümkün değildir. Bu sebeple o günleri, akıcı üslubu ve detaylı anlatımıyla bugüne bir ses olarak aktaran Eşref Ertekin'in günlükleri daha da önem kazanmaktadır. Halkevleri üzerine bugüne kadar onlarca akademik makale yazıldı, lisansüstü tez çalışmaları yapıldı ve kitaplar yayımlandı. Bu çalışmaların temel kaynaklarını ise halkevlerinin altı aylık raporları, halkevi dergileri, halkevleri broşürleri, talimatnameleri, parti

merkezinden gelen tebligatları ve diğer yayınları oluşturdu. Dolayısıyla herhangi bir yörenin halkevi üzerine; siyaset bilimi, sosyoloji, tarih, edebiyat, folklor vd. alanlarda gerçekleştirilen çalışmaların temel niteliğini bu kaynaklar oluşturdu. Oysa faaliyetleri birer istatistikî bilgi olmaktan çıkaran Ertekin günlükleri, dönemin sosyal yaşamı içinde gerçekleştirilen bu çabanın asıl resmini bugüne aktarmaktadır. Evet halkevi raporları yapılan çalışmalar hakkında bilgiler vermektedir “... köyüne gidildi, ... tetkiki yapıldı” gibi ancak bu yolculukların özünü göstermemektedir. Ortak amaçlarla donanmış, bir halkı ulus yapma yolundaki bu kültür teşkilatının çalışanları, bu köylere nasıl ve hangi şartlarda gitti, neler yaşadı, çalışmalarında kaynak kişilere yer verdi mi, bir türküyü, destanı, halk hikâyesini kaydederken mekânı yani anlatı ortamını önemsemi mi? Gibi birçok soru açıktadır. Bütün bu sorulara cevap olmasa da günlüklerden örneklerin alındığı çalışma olan “Eşref Ertekin’in Günlüklerinden Bir Zamanlar Çorum” başlıklı eser, içerdiği bilgiler ve dönemine şartlarına farklı bir pencere açması dolayısıyla bu alanda çalışanlara önemli bir kaynak olmaktadır.

Kaynakça

AKSAKAL, H. (2010). *Türk Politik Kültüründe Romantizm*, İstanbul: İletişim Yayınları.

BALKILIÇ, Ö. (2015). *Temiz ve Soylu Türküler Söyleyelim, Türkiye’de Millî Kimlik İnşasında Halk Müziği*, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

CHP (1940). *Halkevleri Çalışma Talimatnamesi*, Ankara: Zerbamat.

CHF (1933). *Kâtibiumumiliğinin Fırka Teşkilatına Umumî Tebligatından Halkevlerini Alakadar Eden Kısım*, İkinci Kanun 1933’ten Haziran Nihayetine Kadar, Cilt 2, Hâkimiyeti Millîye Matbaası.

ÇEÇEN, A. (2010). *Kültür ve Politika*, Ankara: Gündoğan Yayınları.

ÇORUMLU. (1938). “Çorum Havadisleri: Çorum Halkevinin Bir Aylık Çalışması, Köy Gezileri”, *Çorumlu Halkevi Dergisi*, Yıl 1, Sayı 4.

OĞUZ, Ö. (2007). “Folklor ve Kültürel Mekân”, *Millî Folklor Dergisi*, Yıl 19, Sayı 76.

OZULU, A. ve DEMİRYÜREK, M. (2017). *Eşref Ertekin’in Günlüklerinden Bir Zamanlar Çorum*, Çorum: Belediye Kültür Yayınları.

ÖZTÜRKMEN, A. (2002). *Türkiye’de Folklor ve Milliyetçilik*, İstanbul: İletişim Yayınları.

Dürüstlüğe Karşı Müsamaha **Dr. Öğretim Üyesi Mustafa BİLGİN***

1980'li yıllar Çorum İmam Hatip Lisesinde öğrenciyim. Zaman zaman arkadaşlarla çeşitli bahaneler altında okula gitmediğimiz günler olur ve devamsızlık hakkımız olan 20 günü doldurmuş olurduk. Yine böyle bir zamanda o gün okula gitmem gerekiyordu. Günlerden Çarşamba ve babam bakkal olduğu için sabah köylülerin şehre geldiği gün olması nedeniyle zaman zaman yardım ediyordum. Devamsızlık hakkım dolduğundan bunu nasıl gerçekleştireceğimi düşünürken aklıma hastaneye sevk kâğıdı almak geldi. Lakin hasta değilim. Hemen arkadaşlarla sevk kâğıdı veren müdür yardımcısı kim diye sorduk. Arkadaşlardan biri eski binada ikincikattaki müdür yardımcısı odasına gitti ve heyecanla geri geldi. Mustafa hiç boşa yorulma bugün Abdulkadir Ozulu hocamız var sevk kâğıdı alman mümkün değil dedi.

“Ben sevk kâğıdını alırım” dediğimde tüm arkadaşlar güldüler ve sevk kâğıdı alacağın kişi Abdulkadir Hoca asla alamazsın dediler. Çünkü hocamız esprili olmanın yanında tabiri caizse öğrenci davranışlarını iyi tahlil eden külyutmaz biri olarak bilinirdi. Ben yinede sevk kâğıdını alacağım iddiasıyla çok hasta görüntüsü içerisinde müdür yardımcısı odasına girdim.

Hocam; “Niye hastalandın Bilgin Efendi” diye söze başlayınca tamam sevk kâğıdını aldık dedim içimden.

“Hocam işte mevsim ne yapalım.” dedim.

Hocam bir taraftan beni süzüyor ben de hiç görüntümden taviz vermemeye çalışıyordum. Tam sevk kâğıdını yazacak derken birden;

“Doğru söyle sevk kâğıdını hasta olduğun için mi yoksa başka bir nedenle mi alıyorsun?” deyince hocamın yanındaki itibarımı korumak için;

“Hocam, hasta falan değilim. Malum bugün Çarşamba babama yardım etmem gerekiyor bu nedenle bugün derslere giremeyeceğim. Devamsızlık hakkım dolduğu için bu yola başvurdum” dedim.

Hocam da “Aslında ben senin hasta olmadığını anladım. Fakat bunu senden duymak istedim. Madem sen de dürüst davrandın bu

* Hitit Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi

dürüstlüğünü peşin ödüllendiriyorum ve sevk kâğıdını veriyorum. Ama öğleden sonra mutlaka okulda isterim seni haberin olsun” dedi.

Yıllarca ne zaman buna benzer olaylarla karşılaşsam hocamla yaşadığım bu olay aklıma gelir ve hep tebessüm ederim. Demek ki hocam dürüst insanların yanlış yola girmeden ödüllendirmenin önemini anlatmak için böyle davranarak hayat dersi verdiğini düşünüyorum.

İyiki böyle hocalarımız oldu biz de bugünkü mesleğimizde onları örnek alıyoruz.

Abdulkadir hocam yıllar sonra bir sohbette bana izin verdiği gün sonradan bizim dükkânın önünden geçerek benim dükkânda olup olmadığını kontrol ettiğini ve dükkânda görünce mutlu olduğunu, fakat bunu o zaman benimle paylaşmadığını söyledi.

Bir Eğitim ve Kültür Adamı Abdülkadir Ozulu

Hacı Ahmet SEZİKLİ* - Ubeydullah SEZİKLİ**

Yaşadığı hayatının tamamını eğitime bilgiye ve bilgilendirmeye adanmış bir Çorum Beyefendisi olan Abdülkadir Bey, bütün enerjisini ve emeğini Çorum için harcayan değerli bir araştırmacı, eğitimci ve kültür adamıdır. Hocamız, mesaisinin kahir ekseriyetini Çorum için harcamış, Çorum ilimizin tarih, kültür, folklor, edebiyat ve sanat hayatı ile ilgili gün yüzüne çıkmamış pek çok gerçeğini ortaya çıkarmıştır.

Abdülkadir Bey'in Çorum ile ilgili çalışmalarını üç bölümde ele almak mümkündür. Bunlardan birincisi, kendisinin uzun mesai harcamayarak hazırlayıp yayına sunduğu kitaplarıdır. Bunların sayısı ulaşabildiğimiz kadarıyla on beş civarındadır. Sayfa adedi on binlere ulaşmaktadır.

1973 yılında yayınladığı “Vatan İçin” ve “Gecekondu Çocuğu” adlı öykü kitapları, onun yazarlıktaki ustalığının kanıtıdır. Hititlerle ilgili soru cevap şeklinde hazırladığı eseri milattan öncesini günümüze taşıyan yaşadığımız toprakların kadim medeniyetler ülkesi olduğunu delilleriyle ortaya kayan özgün bir çalışmadır. Bu eser 2004 yılında yayınlanmış olup Hitit uygarlığı ile ilgili doyurucu bilgiler sunmaktadır. Anı türünde yayınladığı “Mustafa Tütüncü'nün Hatıra Defteri” adlı kitabı ise Cumhuriyet dönemi öncesi ve sonrasına ait Çorum'daki sosyal ve kültürel hayata ışık tutan önemli bir eserdir. Yine aynı türde “ Eşref Ertekin'in Günlüklerinde Bir Zamanlar Çorum” adlı çalışması da Cumhuriyet yıllarında Çorum'un sosyal hayatına ışık tutan önemli bir çalışmadır. Umarım Eşref Hoca'nın günlüklerinin tamamını yayınlama imkânı bulur. “Ulu Çınarlarla Konak Sohbetleri” de onun Çorum'da yaşayan deneyimli şahsiyetlerin şifahi birikimlerinin yazıya aktarılmasıdır. “Çorum Tarihine Ait Derlemelerim ve Maarif Hayatımız” ise Çorum'un eski avukat ve noterlerinden önemli bir kültür adamı olan İhsan Sabuncuoğlu'nun aynı adla geçmişte yayınladığı yazı makale ve broşürlerin birleştirilmesi ve yayınlanmamış notların ilavesiyle

* Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dr. Öğretim Üyesi

** İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Doç. Dr.

yeniden gün yüzüne çıkarılan büyük bir Çorum salnameleri niteliğindedir.

Onun en çok emek verdiği çalışması “Çorum Gazetesi Çevirileri”dir. 1921 yılından 1926 yılına kadar eski harflerle yayınlanmış olan Çorum Gazete nüshalarını büyük bir titizlikle bugün kullandığımız alfabeye aktaran hocamızın bu çalışması 2304 sayfa tutan bir külliyyat niteliğindedir. Bu çalışmadan başka eserler de ortaya çıkmıştır. Bunlardan birisi “1921-923 Yılları Arasında Çorum Gazetesinde Yayınlanan Makaleler ve Şiirler” adlı eserdir” ki, bu eser İstiklal Harbi yıllarında Çorum halkının milli ve manevi duygularını diri ve canlı tutmaya yaramış değerli yazılar ve şiirlerdir. Bu yazı ve şiirler genç araştırmacılar için çok önemli ve özgün vesikalar değerindedir. Bu dev eserden çıkan bir başka araştırma kitabı da “ 1922-1925 Çorum İl Genel Meclisi Tutanakları”dır. Çorum’un siyasi ve bürokratik yaşamını araştıranlar için değerli bir kaynaktır. Hocamızın “ Çorum Basın Tarihi Notları” ise 1921’de 2011 yılına kadar geçen zamanda Çorum’da yayınlanan gazeteler, dergiler, belgeler ve broşürlerin tanıtımını yapmaktadır. Basın tarihimize ışık tutan bu eser 500 sayfadır. Abdülkadir Bey’in gazete ve dergilerde yazdığı onlarca yazıları, makaleleri, şiirleri, röportajları bu yayımlara dâhil değildir. Onların adedini ve tasnifin genç araştırmacıların vakit geçirmeden gerçekleştirmesi gerekir.

Abdülkadir Bey, bir yazar ve araştırmacı olduğu kadar bir eğitim ve kültür adamıdır. Kendisi aynı zamanda bir şairdir. Şiirleri çeşitli dergilerde yayınlanmıştır. Hatta şiirlerinden bazılarına beste yapılmıştır. Hitit Üniversitemizin önceki Dekanlarından Prof. Dr. Suat Kıyak tarafından bestelenen şiirleri vardır.

Abdülkadir Bey’in bir başka yönü ise eğitimciliğidir. İlimizin iki önemli lisesi olan ve binlerce öğrenci mezun eden Çorum Anadolu Lisesi ve Çorum Anadolu Öğretmen Lisesi’nin kurucu müdürlüğünü yaparak bu alanda çok önemli hizmetlere imza atmıştır.

Abdülkadir Ozulu Bey’in bence daha önemli bir yanı ise, benim de kendisinden etkilendiğim hatta hususi rahle-i tedrisinde bulunduğum, istifade ettiğim Hafız Recep Camcı hocamız ile olan birliktelikleridir. Abdülkadir Bey öğrencilik yıllarından itibaren Recep Camcı Hocamızın İmam Hatip Lisesindeki kültürel faaliyetlerine bizzat iştirak etmiş, anma günlerinde, mehter takımında, mevlitlerde cemiyetlerde hep onun yanında yer alan bir

ağabeyimizdir. Bu husus onun çok özel anılarına yansımış ve onunla hemhal olmuştur. Bu konuda daha fazla söz söylersek haddimizi aşmış olabiliriz.

Bu vesile ile Ağabeyim, hocam Abdülkadir Beyefendi'ye Allah'tan uzun ve sağlıklı ömürler temenni ediyor, daha nice eserlerinden istifade etmeyi ümit ediyorum.

Tesadüf Yok Tevafuk Var **Sadettin YÜCEL***

Bir hikmet sahibi kişiye TESADÜF'ü sormuşlar:

“ – Evlat bu dünyada tesadüfe tesadüf edilmemiştir!” demiş.

1975 yılında başladığım Çorum İmam Hatip Lisesi Orta bölüm öğrenciliği dolayısıyla bölgenin “en önemli ve kaliteli” okulunda kendi kulvarlarındaki seçkin öğretmenleriyle tanışma, deyim yerindeyse “rahle-i tedrisleri”nden dönem arkadaşlarıyla birlikte geçme ayrıcalığına sahip olmaya başlamıştık. Bu hocalarımızdan biri de Abdulkadir OZULU idi. Kendisi o günün şartlarında konusuna hâkim, bilgi ve birikim dolu bir hoca izlenimi uyandırmış, devam eden aylar ve yıllarda bunun doğruluğu hepimizce görülmüştü.

Burada isimlerini tek tek zikretmek istemem ama hocalarımın önemli bir kısmının genel, bir kısmının özel teşvikleriyle 1982 yılında okulumuzu derece ile bitirdikten sonra iyi sayılabilecek bir puanla A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümüne kayıt yaptırma hakkını kazanmıştım. Doğal olarak okulla fiili bağ inkıtaa uğramış ama kimi hocalarımla görüşmelerimiz devam ediyordu. Aylar yılları kovaladı, Mülkiye'den mezuniyet akabinde Çorum Kaymakam Adayı sıfatıyla memleketimde genç bir Mülki İdare Amiri olarak görev yapmanın haklı onurunu yaşamış tabii ki hocalarımla çoğu kez “tesadüfen” karşılaşma, görüşmelerim devam etmişti. Özellikle Abdulkadir Hocamın bir mahalli gazetede köşe yazarlığı yapması sanal ilişkinin kurulması ve devamı için güzel bir “ebe”lik işlevine medar olmuştu. Bu cümleden olmak üzere 28 Şubat ameliyesi dolayısıyla kavru lan memlekette şahsım ve ailem de mütevazı (!) payını alıyordu. İzin nedeniyle bulunduğum şehrimizde Abdulkadir Hocamı tabiri caizse yakalamış ve aramızda şöyle bir mükâleme cereyan etmişti;

- Hocam görüşebilir miyiz?
- Tabii evladım.
- Siz bizim hocamız değil miydiniz?!
- Hocanızdık!

* Karşıyaka Kaymakamı, Abdulkadir Ozuluğun 1982 Mezun u Öğrencisi

- Öğrencilerinizden, görece, başarılı olanları fark etmiyor muydunuz?

- Tabii ki fark ediyorduk.

- O halde kimilerimizi muhtemel olaylara karşı niçin zamanında uyardınız, telkin ve tavsiyelerde bulunmadınız?! Bakın hiç hak etmediğimiz halde bu yangından etkileniyoruz. Vücudumuzda yanıklar oluşuyor.

- A yavrum bu kadarını biz biliyor muyduk sanki?!

Benimkisi bir talebenin kendisine yakın ve konuya yakın gördüğü hocasına serzenişten öte bir şey değildi, ama o günlerde iyi gelmişti. Çünkü hocam bütün yalınlığıyla olaylar karşısındaki haklı şaşkınlığını ifade etmişti.

Otuz bir yılı aşkın kamu hizmetkârlığı dönemimin de bana öğrettiği şekliyle tesadüf yok tevafuk var ilkesi mucibince yaşanması gereken her şey yaşanıyor, olmaması gereken hiçbir şey de olmuyordu. Mesele burada, yetkin kişilerle muhatap olma ayrıcalığına ve temayüz etmiş kişiliklerden istifade etme bahtiyarlığına erişip bunu hayata ve olaylara uygulayabilme yetisini gösterebilmede idi.

Hemen ifade etmeliyim ki ertesi yıl (zannediyorum) Hocam bize, eşim ve iki çocuğumuza, Boğazkale ve Hattuşaş ziyaretimizde çok güzel bir mihmandarlık yaparak sadece edebiyat alanında değil tarih konusunda da bilgili olduğunu gösterdi. Hâlâ anlattıkları kulağымda.

Herkes “Kader” denen İlahi senaryoda murat edilmiş olan rolünü oynuyor. Mevlana hazretlerinin de veciz bir şekilde ifade ettiği gibi,

“ Acziyetimiz mecburiyetimizden gelir; mahcubiyetimiz ise irademizdendir.”

Çok şükür ki o günün Türkiye'sinin Çorum'unda Abdulkadir Hocam gibi iyi niyetli, gayretli ve hamiyetli hocalarımızın eğitiminden geçmişiz. Allah'ımıza sonsuz şükürler olsun. Başta Abdulkadir Hocam olmak üzere bu kutsi görevi başarıyla ifa etmiş olan hocalarımıza müteşekkirim. Artlarından bu yolu takip eden hocalarımıza da başarılar diliyorum.

19 Eylül 2018

Danışmendim Edîb-i Kâmil Ozulu Hocam

Ali ILICA*

*Akla mağrûr olma Eflâtun-ı vakt olsan dahî,
Bir edîb-i kâmilî gördükde tıfl-i mekteb ol.*

Neft

Konuşmak kolay, yazmak zordur. Konuşmak, yerinde, yeterince ve üslûbunca olursa anlamlıdır. Yazmak, topluma söyleyecek kalıcı sözü olanların başvurduğu klasik bir yöntemdir. Yazmak, iddialı olmak, sözü ebedî kılmak, bir nevi ehl-i kalemin önünde meydana çıkmaktır. Bu meydanda ne güçlü kalemler vardır ki sizi vezir de rezil de edebilirler. Onun için ağzı olan herkes konuşur, sözü isabet etmezse de geri döner ama yazmak hiç de öyle kolay değildir. Geri alamayacağınız bir sözü yazmak eninde sonunda bunun hesabını birilerine vermeye hazır olmak demektir. Yazmak, zor bir sanattır. Bazen düşündüğünüz bir konuyu yazıya dökmeye zorlandığımız, karmaşık bir kelime arayışı içerisinde kaldığımız olur. Sevdiğiniz, büyüğünüz, minnet duyduğunuz, hem de edebiyat hocanız, edîb-i kâmil, zarif, danışmend, beyefendi insan OZULU hakkında olursa benim gibi nefesinizin daraldığını, kelimelerin aklınızdan uçtuğunu hissedersiniz. İşte o zaman yazmak çok daha zor olur. İşte böyle zor şartlar altındaki bir hâlet-i rûhiye içerisinde muhterem hocamın hoşgörüsü ve affına sığınıyor, kendimde yazmak cesaretini buluyorum.

Abdulkadir Ozulu hocam, Çorum İmam Hatip Lisesi'nde edebiyat dersimize geldiğinde, “Edeb; eline, diline, eteğine, beline sahip ol” sözünden doğar diye söze başlayınca yanımdaki arkadaşşıma bu hoca da herhalde ahlâk bilgisi dersleri verecek demiştim. Konuştuğumu görünce sözünü kesmiş, bana öyle bir sert bakmıştı ki aradan yaklaşık 40 sene geçmiş olmasına rağmen hâlâ o hışmı hatırlıyorum. Kendimi suçlu hissetmiş, edebden bahseden bir hocamın karşısında edepsizlik yapmış olmanın suçluluğunu yaşamıştım. Kendimi affettirmek için edebiyat dersime çok daha fazla çalışmış ve hocamı o günden sonra daha çok sevmeye başlamıştım. O da benim üzerimden desteğini hiç esirgememiş ve bu zamana kadar her ne zaman bir konuda görüşüne müracaat etsem

* Emekli Öğretim Görevlisi, Hitit Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi

bana gönüllü dânişmend olmuş, rehberlik yapmış, bilgisini ve emeğini hiç esirgememiştir.

Hocamın ismi, soy isminin gerisinde kalmıştır. Abdulkadir ismi, resmî evrakların dışında çok fazla kullanılmamıştır. Herkes, “Ozulu Hoca” diye bilmiştir. Hatta şehirde o kadar meşhur olmuştur ki başka bir şehirden “Ozulu/Çorum“ diye üzeri yazılı bir mektubu postahaneye verseniz kesinlikle o posta adresine ulaşır. Bir kişinin ismini bu denli duyurabilmesi demek bu topluma o kadar emek vermek, herkesin ilgi veya bilgi dünyasına hitap edebilecek bir bilgi donanımına sahip olmak, öğrenci yetiştirmek, insanlara ulaşmak, halkla kucaklaşmak, sosyal medyayı kullanmak, kent tarih ve kültürüne hizmet etmek demektir. Ozulu Hoca'da bunların tamamı hatta daha fazlası da vardır.

Dede ve babası hâfız olan hocam, okumayı ve okutmayı şi'âr edinmiş bir aile ortamında yetişmiştir. Babası Hafız Mustafa Ozulu (1894-1962), Ulucami ve diğer pek çok camide çoğunluğu ücretsiz olmak üzere imam-hatiplik yapmış, ailesini geçindirmek üzere de bakkallık yapmıştır. Evi ve dükkânını dershane gibi kullanmış, ücret almaksızın bu toplumun fertlerine zor zamanda ve zor şartlar altında gönüllü eğitimlik yapmıştır. Çorum Ulucami ve Vakıfları isimli kitabımın hazırlanması aşamasında konuştuğumuz Hocam, “Rahmetli babacığım okumayı, kitabı çok severdi. En yok günlerinde dahi ağabeyimle bana kitap ve dergi almamız için ayrıca harçlık verirdi” demiştir. Anlaşılan o ki okumayı ve okutmayı seven bir aileden kazanılan tecrübe, bilgi birikimi ve alışkanlık sürekli olmuştur. Çok okuması ve çok yazması yanında araştırmacılara açık tuttuğu zengin kütüphanesi, eğitim gönüllülüğü, kütüphane dersleri, kitap okuma etkinlikleri gibi özellikleri aileden tevârüs etmiştir. Bu faaliyetlerden sıkıntı duymamış aksine keyif alarak yapmıştır. “Ozulu Ekolü” denilebilecek her zaman okuma, her ortamda konuşma, her okunanı tartışma, her fırsatta dostlarla buluşma en belirgin özellikleri olarak ortaya çıkmaktadır.

Çok donanımlı, bilgili, mütevâzî ve hatip bir öğretmendi. Edebiyatçı olmanın her türlü avantajını kullanır, kendisini dinletmesini bilirdi. Olgun başaklar gibi bilginin ağırlığı her tavrına yansır, akıcı ve akıllıca konuşurdu. Dersin başlangıcından bitimine kadar hiç konu dışına çıkmaz, sözlerinin arasında veciz ifadeler, taş gediğine koyarcasınca yerinde anekdotlar ve güzel kısa fıkralar

katarak ders sürecini çok iyi kontrol ederdi. Çok yetenekli ve iyi yetişmiş bir hatipti. Dersleri keyifli geçer, bir sonraki dersi heyecanla beklenirdi. Ama hiç gülmezdi. Kimseyi dövmezdi ama herkes O'ndan korkardı. Sinirli idi. Sinirlenince karşılık verilmesini istemez, sinir katsayıları giderek artardı. Hatta “yavrum içinizden birine kızarsam yavaşça sınıftan çıksın gitsin, kendimi tutamaz, hatırınızı kırar sonra üzülürüm” derdi. Baba bir öğretmendi. Öğrencilerle birebir ilgilenir özellikle fakir ve problemlili olanlarla özel ilgilenirdi.

Çorum'a Anadolu Lisesi kurulunca kurucu müdür olarak akla gelen ilk isim olmuştu. Anadolu Lisesi kuruluş döneminde çok çalıştı, dönem şartlarında en güzel imkânları sağlamak, açık sözlü ve aydın görüşlü bir nesil yetiştirmek istiyor göreve ve sorumluluklarını biliyor, her şeyin en iyisini yapmayı hedefliyordu. Çok emek verdi, imkânsızları başardı ve çok da yoruldu. Görevin hakkını vermek için gecesini gündüzüne kattı. Ama şehrimize ilk defa kaliteli bir Anadolu Lisesi kazandırdı.

Çok disiplinli idi. İmam Hatip Lisesi pansiyonunda belletmen öğretmen olarak görev yaptığında tüm öğrenciler daha bir dikkatli olurdu. Kahvehaneleri geziyor, öğrencilerin yerinin sınıf olduğunu söylüyor, kahvehanede zaman öldürmek yerine kitap okumanın yararlarından bahsediyordu. Pansiyon denince bir anımı anlatmadan geçmem mümkün değildir. Bize ne kadar büyük ders vermişti. Gece nöbetinde kalan bekçi Ali dayı ile öğrenci başkanları olarak üç kişi gece oturmuş çay içiyorduk. Konu, uzaya uydu göndermenin yalan olduğu, Allah'ın işine karışan Amerikalıların yalan haberlerle dünyayı oyaladıklarını iddia eden Ali dayıyı ikna etme gayreti idi. Gece yarısı Ozulu hoca meğer yatmamış, koğuşları ve bahçeyi gezmeye. Bizim sesimizi duyup geldiğinde Ali amca, “hocam bunlar da Amerikanın yalanına inanıyor” deyince Ozulu hocam da “Ali Efendi bunlar daha öğrenci, ne bilsinler sen doğru söylüyorsun” deyip “hadi yavrum gidin yatın sabah erken kalkacaksınız” diye bizi gönderince ne kadar üzölmüştük. Uyumak ne mümkün, Ozulu hoca nasıl böyle düşünür diye hiç uyumadan pansiyonda bir kenarda sabaha kadar uyumadık ve kendi aramızda tartıştık. Ertesi gün öğleden sonra hocayı bulup akşam söylediği söze açıklık getirmesini istedik. Ozulu Hocam, “Yavrum, cahille tartışmayın. Cahilin düşüncesi iman seviyesindedir. Vazgeçemezsiniz. Hem kendinizi yorar hem de cahille tartışmanız

kendinizi yorar, zamanı israf eder, karşınızdakine kötü duygular beslersiniz. Siz kendi aranızda veya sizden daha bilgili olanlarla tartışın, size yakışan odur” deyince Ozulu'nun hocalığını bir daha görmüş, iyi bir ders almış idik. Hatta bu olaydan sonra hayatımda cahilce söylenen bir mesele olursa, karşıdaki kişi bunu inanç seviyesinde söylemişse susmayı veya sen diyorsan doğrudur diye konuyu kapatmayı huy edindim. Ve çok da rahat ettim.

Hocam, iyi bir danışmend idi. Bilgi ve tecrübesiyle yol gösterirdi. 1993 yılında Çorum Hâkimiyet Gazetesi kurucularından biri olarak henüz gazeteyi çıkarmamış, deneme nüshaları yapıyor, tecrübe kazanmaya çalışıyordum. Hocam, Anadolu Lisesi Müdürü idi. Deneme nüshası çıkarttım, hocamın görüşüne sunmak için bu ilk nüshayı yanımda götürdüm. Kendisine sürekli olmak üzere köşe yazarlığı teklif ettim. Burada da bana tecrübe dersi verdi. Gazeteciliğin zorluğundan, günlük yazı yazmanın birikim gerektirdiğinden aksi halde kısa süre sonra tekrara düşüleceğinden, deneme gazete mizanpajımı beğenmediğinden, sütunlar arası çekilen çizgilerin matematik defteri gibi olup yanlış olduğundan, strateji olarak Çorum'da herkesi kucaklamak, herhangi bir görüşe angaje, sağcı-solcu diye tercihli yazı ve haberler yapmamak, böyle bir tavrın kaynaşmayı değil ayrışmayı besleyeceğinden yanlışlığından, eğer böyle olacaksa gazete çıkarma düşüncesinden vazgeçmenin daha iyi olacağından, insanları ayrıştırmak yerine kaynaştırmayı öne çıkarmanın öneminden o kadar çok konudan bahsetti ki heyecanımı yenemedim ve hocam siz gazeteciliği nereden öğrendiniz dediğimde “yavrum ben çocukluğumdan beri gazete okuyorum” deyince utancımın kalakalmıştı. Zaman, o gün anlattığı her konuda hocamı haklı çıkarmıştı. Bu süreçte Ozulu ve Mehmet Şakir Çıplak hocalarım en büyük mihmandarlarım olmuştu.

Emeklilik, pek çok kişinin hayatında içe dönmeyi, eve kapanmayı, sakinliği ve işsizliği ifade etmektedir. Oysa hocam için emeklilik, araştırmalar yapmak, daha çok yazmak, sosyal sorumluluk bilinci gereği sosyal faaliyetlere katılmak, daha hareketli bir döneme geçmek, kent tarihine daha çok kayıt düşmek için zaman bulma fırsatı demektir. Öğretmenlik ve idarecilik sürecinde resmî sorumlulukları araştırma ve yazmaya yeteri kadar zaman bulamıyordu. Emeklilik sonrası faaliyetleri sayesinde Hocamı Çorum'da tanımayan, yazılı basındaki yazılarını okumayan, görsel

basında kendisini görmeyen kalmadı. Yani emeklilik sonrası daha çok meşhur oldu. Fakat bu şöhret O'nu şımartmadı. Bu yönünü kullanarak zengin olmak, siyasi bir makam veya idari bir pozisyonda olmayı hiç istemedi. Hocam eğer ki herhangi bir partiden aday olsa şahsi alacağı oylar o partinin önüne geçer, bağımsız aday olsa kesinlikle kazanırdı. Ama bu potansiyel gücüne karşın kendi edebî dünyasında yaşamayı tercih etti. Yazdıkları veya konuştuklarını para karşılığı yapsa ciddi kazanımlar sağlardı. İdari bir makam peşinde olsaydı bu hedefi mutlaka karşılık bulurdu. Ama O, makam ve mansıb peşinde olmadı. Sakin ve halk içinde yaşamayı tercih etti. Zengin ve sıkıntısız değildi. Yokluğu da varlığı da görmüş bir aile ortamında yetişmişti. Bulduğuna kanaat etmeyi biliyordu. Para olarak çok zengin olmayı değil topluma yararlı bir kişi olarak bir döneme damga vurmayı yeğlemiş halk nazarında unutulmayacaklar arasına girmeyi başarabilmişti.

Aslında emeklilik tanımı hocama çok fazla uymuyordu. Resmî görev yükünden uzak kalmıştı sadece. Memuriyet hayatında sorumluluğunun gereğini lâıykıyla yerine getirmiş olmanın verdiği rahatlıkla halkın içinde oluyor ama yine de boş durmuyordu. Yönetiminde olduğum İmam Hatip Lisesi ve İlahiyat Fakültesi Kurma ve Koruma Vakfı kısaca İMVAK diye bilinen vakfımıza yönetici olarak davet ettiğimizde “vebalinden korkarım diğer taraftan buraya kapanırsam toplumdan koparım” diyerek teklif edilen müdürlüğü kabul etmemişti. Oysa bir başkaları için reddedilemeyecek bir teklifti. Ama O, makam, mevki hırsını aşmış, aza kanaat etmeyi, toplumla kaynaşmayı şîâr edinmişti.

Araştırma sonuçlarının bir kısmını yazmış, gelecek nesillere ciddi aktarımlar yapmış ve şehrin kent tarihine çok güzel kayıtlar düşmüştür. Bu nedenle Çorum tarihi ile ilgi bir konu çalışmak isteyen her kim kaynak soracak olsa ilk verilen isim “Ozulu Hoca ile görüş, seni yönlendirir” olmuştur. Bu nedenle gelecekte Çorum tarihi çalışacak her kim varsa yazılı ve görsel yayınlardan Ozulu hocama ulaşamazsa o çalışma eksik kalır. Çorumun medâr-ı iftiharını ve geçmişle gelecek arasında kurulacak köprünün adeta kilit taşı olmuştur. Buradan hareketle Hocam, Çorum kent tarihinin ayaklı kütüphanesidir.

Çorumda kimsenin kent tarihi çalışmadığı, kaynak bulamadığı zamanlarda yaşlılarla konuşur tecrübelerini ve bildiklerini öğrenir,

kütüphaneden kitapları tarar buralardan edindiği bilgileri yazılı basında paylaşırdı. Bu yazıları ve hocamın anlattıkları o kadar dikkatimi çekiyordu ki akademik hayatımda hocamın izinden gitmeyi ve kent tarihi ağırlıklı çalışmayı tercih ettim. Yani kent tarihi çalışmamın referans kaynağı Ozulu Hocamdır. Bu nedenle hocama karşı ilgi ve saygım her türlü takdirin üzerindedir.

Üstadım, lisede edebiyat hocamdır. Üniversite hocası olduğum süreçte de rehber hocam olmuştur. Yaptığım her akademik yayım öncesi mutlaka görüşür, çalışmama katkılarını alır, her tebliğ veya makalemi mutlaka kendisine okuturdum. Bu nedenle üzerimde emeği, hakkı ve hocalık bilgi güneşi hiç eksik olmamıştır. Her çalışmamda O'nu kaynak gösterip teşekkür etmeyi şîâr edinmişimdir. Kendisine minnet ve şükran borçluyum. Ozulu'nun öğrencisi olmanın haklı gurur ve onurunu taşıyorum.

Çorum'da halka yönelik nerede bir toplantı veya akademik çalışma varsa Hocam mutlaka o salonda ya dinleyici ya da konuşmacı olarak yerini almıştır. Dinleyici olarak geldiğinde ise ön sıralarda değil daha çok orta sıralarda oturmayı tercih etmiştir. Kendisine bunu sorduğumda "Ali'm, yavrum bürokratlar gelince onlar önde otursun, onlar devlet adamlarıdır, yer vermek gerekir. Sonra, kalkacağın yere pek oturmayacaksın" demiştir. Toplantı sonrası konuşmacılar, sorusu olan var mı? der de soru soran olmazsa Hocam mutlaka soracak bir şey bulur, herkesi kurtarırdı.

Hocamla farklı seminer veya toplantılarda beraber olduk. Zamanın şartları içerisinde dinî, siyasî bir duyguyla hamasî konuşmalar yapılacak olsa hiçbir zaman ortamın coşkusu ve sinerjisine katılarak herkesin istediği gibi konuşmaz ağır başlı, düzgün ve bilgi temelli duruşunu bozmaz, yani ortama ve kişilere göre konuşma yapmazdı. Doğru bildiği ne ise her türlü ortamda onu söyler, sözünü esirgemez, birilerinin hoşuna gitmese de O, olması gerekeni bazen yüksek sesle, bazen sükûnetle, bazen veciz sözler veya çok güzel örneklerle anlatır ama kendisini mutlaka dinletmesini bilirdi.

Hafızası çok güçlü idi. Her türlü ayrıntıyı hatırlar ve yeni ulaştığı bilgileri kendi zihin havzasında uzlaştırarak parça bilgilerden bir konuyu tüm tafsilâtıyla açıklardı. Özellikle kent tarihi açısından edindiği yeni bilgileri o mahallede yaşayan veya o hadiseye şahit olan veya konu hakkında bilgi sahibi olanlarla istişare eder,

bilgiyi şahitlendirmeyi severdi. Bu nedenle hocamın yazdıkları, bildiklerinin yanında çok azdır. İnşallah Cenab-ı Allah uzun ömür bahşeder, sağlığı eski haline döner de bu bilgiler iki kapak arasına yazılır. Kent tarihi açısından bunlar bir hazinedir, şifahi kazanılan birinci elden sözlü kaynaklardır, öyle sıradan kaybedilecek bilgi birikimi değildir. Üzülerek ifade etmem gerekiyor ki son zamanlarda yaşadığı sağlık sorunları nedeniyle araştırma ve kalıcı eser bırakma konularında sağlığı daha fazlasına imkân vermiyor. İnşallah kısa zamanda sağlığına kavuşur da yeni eserler ortaya koyar, gelecek nesillere ve şehrimiz kent tarihi çalışmalarına kaynak kazandırmaya devam eder.

Sosyal sorumluluk bilinci, erdemli, güzel bir iş yapmış olmanın keyif verici onurunu sürekli yaşayan Hocam gönüllülük esasına dayalı etkinliklere katılırdı. Görme engelli insanlara kitap okur, Fen Edebiyat Fakültesinden öğrencilere sohbet eder, edebiyat ve okuma temelli olan toplantıların vazgeçilemeyen katılımcısı olurdu. Hocam, yemeksiz uzun süre durabilirdi ama kitap ve sigaradan hiç ayrı kalamazdı.

“Ya okuyan, ya okutan, ya dinleyen ya da bunlara yardım edenlerden ol, sakın beşincisi olma” hadisi şerifinde belirtilen tüm vasıfları hocamın bir arada taşıdığıнын, Peygamber Efendimizin belirlediği istikâmet üzere yaşadığının yakîn şahidiyim. Edîb-i kâmil olan ve öğrencisi olma şerefine nâil olduğum muhterem Abdulkadir Ozulu hocama sağlıklı ve uzun bir ömür diliyor, en derin saygılarımla ellerinden öpüyorum.

Çorum'un Kültür Abidesi Abdulkadir Ozulu Hoca Ali ÖZÜDOĞRU*

Unutmamak, unutulmamak ne güzel! Çorum'da yaşayan, Çorum'da okuyan, Çorum kültürü ile ilgili bilgi arayan, bilgi toplayan, araştırma yapan hemen herkes Ozulu Hoca'yı bilir, bulur. Benim tanımam da 1978 yılında İmam Hatip Lisesinde Edebiyat dersimize girmesi ile başlamıştır. Hoca, o günlerde genç, dinamik, heyecanlı... Hoca, (Allah sağlıklı uzun ömür versin) Çorum ve kültür adını duyunca hâlâ da aynı heyecanı yaşıyor.

Ozulu Hoca, *Nutuk*'tan bir ödev verdi. Diğer arkadaşlara da aynı ödev verildiği için kütüphanelerdeki *Nutuk* kitapları alınmış. Kitap bulamadığımı söyleyince Hoca, şimdiki Emre Camii yanındaki evine beni götürüp ödevimi yapmam için kendi kitabını bana vermiş; böylece arkadaşlardan önce ödevimi yapmama yardımcı olmuştu. Bugün de Çorum kültürü, tarihi, yaşamı ile ilgili bilgi arayan, araştırma yapanlar Ozulu Hoca'yı bulursa o da aynı içtenlikle, aynı heyecanla hem gönlünü hem arşivini ona açar veya adres gösterir.

Abide kolay dikilmez, hele hele kültür abidesi kolay oluşmaz. Ozulu Hoca'dan duyduğuma göre çocukluk döneminde ailesine yardım için çöplük çarşısında esnafılık yapmış; o günkü Çorumlunun yaşam kültürünü, Çorum'da 1921'lerde yayımlanan gazeteleri, okulların yayımladığı gazeteleri ve Çorum'la ilgili yayınlanmış diğer yayınların tamamını okumuş, incelemiş, arşivlemiştir. Bu birikimlerini 2012 yılında Çorum Belediyesi'nin katkılarıyla yayımlanan Çorum Basın Tarihi Notları kitabında bizlerle paylaşmıştır. Ara vermeden çalışmalarına devam eden Hoca, bir taraftan araştırmalarını sürdürürken bir taraftan da gazetelerdeki köşe yazılarıyla, verdiği konferanslarla ve katıldığı sohbet programlarıyla Çorum kültürüne ışık tutmaktadır.

Çorum'un fahri kültür danışmanı gibi çalışan Ozulu Hoca, Çorum Valiliği, Çorum Belediyesi, Kültür ve Turizm Müdürlüğü ile Çorum Kültürüyle ilgili araştırma ve çalışma yapacak diğer kurum ve kişiler için ilk müracaat edilen kişidir. Bu kurum ve kişilere en

* Çorum Eski İl Kültür ve Turizm Müdürü

Bu yazı, Çorum İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nü temsilen Ömer Arslan, Ali Özudoğru ile Osman Yüztegenç tarafından ortaklaşa gönderilmiştir.

büyük destek Hoca tarafından verilmekte, en önemli kaynaklar onda bulunmaktadır.

Yaptığı çalışmalarda ve verdiği her türlü destek ve katkıda kendisi arka planda kalmayı tercih etmiştir. 2004 – 2014 döneminde Kültür Turizm Müdürlüğü olarak Çorum kültürü ile ilgili 15 adet kitap, 16 sayı Çorum Kültür Sanat adlı bilimsel dergi yayımladık. Hepsinde fahri danışman olmuş, fiili katkı sunmuşlardır. Her yıl yaptığımız konferans, panel ve sohbet programlarına fiili ve manevi destek vermişlerdir. Bu kadar çok birikim ve tecrübeye rağmen “Oğlum, ben alaylıyım; siz mekteplilerle çalışın.” diyerek bizi daha çok akademisyenlerle çalışmamız konusunda teşvik etmiştir.

Yaptığı çalışmaları, bilim, kültür ve akademik çevrede takdirle karşılanan Ozulu hoca bizlere nezaketi, zarafeti ile de örnek olmuştur. Ziyaretimize veya yaptığımız bir toplantıya geldiğinde bir çayı zor içmiş evine ziyaretine gittiğimizde ikramsız kaldırmadığı gibi hizmeti de kendisi yapmaya özen göstermiştir.

Çorum ile ilgili kültür, sanat, edebiyat ve benzeri tüm konularda maddi manevi çok desteğini gördüğüm, katkısını aldığım, kültür abidesi Abdulkadir Ozulu Hocamız hakkında sağlığında bir vefa örneği göstererek bu kitabı hazırlayıp yayımlamada emeği geçenlere teşekkür ediyor; iyi bir muallim, ufku geniş bir fikir ve kültür adamı, Çorum âşığı olan Abdulkadir Ozulu Hocama sağlıklı uzun ömürler diliyorum.

Abidevi Şahsiyet Abdulkadir Ozulu Hocam

İrfan YİĞİT*

Şehirlerde bazı tarihi yapılar vardır. O şehre kimlik katar. O şehrin olmazsa olmazlarındandır. Abdulkadir Ozulu hocam benim için dinî, millî ve insanî değerlere bakışı ve yaşantısında bu değerlerden en ufak bir sapma göstermeden sürdürdüğü hayat ı ile abidevî bir şahsiyettir. Benim için Ozulu hocam yaptığım işlerde mihenk taşıdır. Şayet Ozulu hocam *"iyi yapmışsın oğlum"* diyorsa ben doğru bir iş yaptığıma emin olmuşumdur.

2005 yılında Kent Arşivinde çalışmaya başladıktan sonra tanıdığım Ozulu hoca ile birçok sohbetimiz muhabbetimiz olmuştur. Her sohbetinde bana çok güzel tecrübeler aktarmış, çok şey öğretmiştir.

Kentlerin tarihlerinin kayıt altına alınması geleceğe bırakılacak en önemli miraslardan birisidir. Bu mirasında en önemli işçileri de Ozulu Hocam gibi gelecek mirasının toplayıcılarıdır. Elleriindeki bilgi, belge ve dokümanları toplum yararına sunmak için gayret gösteren bu insanlara çok büyük minnet ve borcumuz vardır. Bu borcun ödemesini Ozulu Hocam gibi insanlara sadece bir dipnotta adını zikretmekle, gördüğünüz zaman vereceğiniz bir selamla, göstereceğiniz saygıyla ödersiniz. Maddi bir beklentileri yoktur bu insanların. Tek amaçları vardır; topluma faydalı olmak ve toplum için üretmek.

Değerleri uygulayarak yaşayan insanlar, topluma örnek olurlar. Düşünce, söz ve davranışın uyum içinde olmasının önemi nedir? Evde ve okulda, işte nasıl örnek bir insan olabiliriz? Toplumun güvenliğini sağlamak için yasalar yapılmıştır. Bizler her şart altında bu yasalara ve kurallara uyarak toplumda örnek kişiler olmalıyız. Bu örnek kişiliklerin oluşmasında özellikle gençler üzerinde Ozulu hocam gibi insanların çok büyük etkisi vardır. Rol model insan olarak da nitelendirilen bu şahsiyetlerin yaşam tarzları ve tecrübeleri bizlere daha kaliteli bir yaşam tarzı sunmaktadır. Toplumsal değerlerin üretilmesi abidevi şahsiyetlerin örnek davranışları ile olmaktadır. Ortaya çıkan örnek davranışlarda toplum kalitesinin artmasına neden olmaktadır. Bu şahsiyetlerin

* Çorum Belediyesi Özel Kalem Müdürü

sayısının azalması ya da gençlerin bu şahsiyetler ile iletişimlerinin kopması toplumsal birçok değerinin kaybolup gitmesine neden olmaktadır.

Kişilik bireyin doğuştan getirdiği ve sonradan kazandığı, onu başkalarından ayıran yetenek, güdü, tutum, görüş, inanç, duygusal tepki, biliş biçimleri ve karakter gibi özelliklerinin bütünüdür. Ozulu hocamın benim kişiliğim, karakterim üzerinde çok büyük katkıları olmuştur. Ben kendimi çok şanslı hissediyorum. Bunun nedeni ise Abdulkadir Ozulu hocam gibi şahsıma rol model olarak aldığım bir insanı tanımam, tanışmamdır. Hocama Allah uzun ömürler daha hayırlı hizmetler etmeyi nasip etsin.

Tanımak ve tanışmaktan gurur duyduğum saygıdeğer hocama bu zamana kadar benimle paylaştığı bilgi ve tecrübelerinden dolayı çok teşekkür ediyorum.

Hocamla paylaşamadığım tek tecrübe bir kere bile çay ve sigara ikisini birlikte beraber içemedik. Hep muhabbetin bir tarafı eksik ve yarım kaldı çünkü ben hiç sigara içmedim...

Saygılar hocam.

Zor Durumdaki Öğrenci ve Ozulu Hoca

Halil UZUN*

Abdulkadir Ozulu hocamız bizim Türk Dili ve Edebiyatı dersine giriyordu. O yıl son sınıftaydım mezun olacaktım ama Edebiyat dersim biraz kritik durumda idi. Edebiyat dersi zorunlu ders olduğu için sınıfta kalma riskim vardı. Kendisi beni son derece severdi ancak dersinde de çok ciddiydi ve kesinlikle taviz vermezdi. Hoca ile görüşmekten başka çarem yoktu.

Görüşmemizde kendisine: “Hocam edebiyat dersim de not ortalamam da biraz kritik durum var. Ben bu durumu telafi etmek için sözlü olmak istiyorum veya siz nasıl bir tavsiyede bulunursunuz?” diye sordum.Yüzüme dikkatle bir müddet baktı ve bana;“İstiklal Marşının on kıtasının açıklaması ile beraber yazıp bana Pazartesi günü mutlaka getireceksin.” Dedi.

O gün Cuma idi ve o gün artık her şey bitiyordu. Zira tüm hocalar notları Cuma günü idareye teslim etmişti. Sanırım Ozulu Hocam benim için notları teslim etmeyi Pazartesine bırakmıştı. Çaresiz ben de Cumartesi, Pazar günü kütüphaneye gittim ve İstiklal Marşımızın on kıtasını açıklaması ile beraber - şuan tam hatırlamıyorum ama belki on sayfa tutmuştu- güzel bir şekilde yazdım.

Pazartesi sabahı doğru İmam Hatip Lisesine geldim. Baktım ki hoca okulda yok. Nerede diye diğer hocalara sordum. Çorum Lisesi'nde görevi var dediler. Bunun üzerine hemen Çorum Lisesine koşarak gittim. Hoca bir komisyon toplantısındaymış. Ne komisyonu olduğunu bilmiyorum. Kapıda büyük bir heyecan ile bekledim. Sonra komisyon toplantısına ara verilince hemen yanına gittim. Yazdığım yazıyı hocaya verdim.

Gözüme şefkatle baktı. “İşte bu, işte bu. Aferin” dedi ve elini omuzuma koydu. Güzel bir tebessümle yüzüme baktı “Haydi geçtin sınıfı hayırlı olsun” dedi. Bu an, benim için unutulmaz hatıralardan birisi oldu. Aslında Hocamızla ilgili çok hatıramız var. Üzerimizde çok emeği ve hakkı var. Kendisine ömür boyu sağlık afiyet diliyorum.

* Yenişehir Müftüsü (Mersin), 1981 Çorum İmam Hatip Lisesi mezunu

Hocam: Abdulkadir Ozulu
Mustafa ERCAN*

Peygamberimiz (sav); “İnsanların en hayırlısı, insanlara faydalı olandır.” buyuruyor. İnsanlara herhangi bir şekilde hizmet etmenin, herhangi bir suretle insanı sevindirmenin tek bir yolu yoktur. İnsana faydalı olmanın sayısız yolu ve yordamı vardır. Söylenen güzel bir söz, iş yapana edilen yardım, insana, bitkiye, hayvana merhametle muamele etmek, çevre topluma karşı gösterilen duyarlılık gibi sınırları olabildiğince geniştir, hayırlı bir insan olmanın yolu.

İnsanlığa maddî-manevî yönden faydalı olmaya çalışmak ve bu anlayışı bir yaşam biçimine dönüştürmek ise insaniyet namına kazanılan en güzel haslettir. Bu hasleti taşıyarak yaşamak, büyük şair Baki'nin ifadesiyle dünya üzerinde hoş bir seda bırakmak, insanın alınma yazılan güzel bir kader olsa gerektir. İnsanın manevi dünyasının şekillenmesinde, değerlerinin oluşmasında, mensup olunan millete, devlete faydalı bir fert olma bilincinin kazanılmasında öğretmenlerin önemli bir görevi üstlendiğini rahatlıkla söyleyebiliriz.

Bunun dışında kutlu bir vazifeyi yerine getiren öğretmenlerin gösterdiği fedakârlık, sabır ve özveri nesillere ilimle birlikte bir gönül zenginliği de katar. Öğretmenin düzelttiği her yanlış, sevindiği her başarı, kazanılmasında rehberlik ettiği tutum, davranış ve düşüncelerin her biri toplumsal yapının güçlenmesini sağlayan harca dönüşür. Bu harcı karan ve şehrimizin hatta ülkemizin önemli değerlerinden biri de Hocam, Abdulkadir Ozulu...

Çorum'un eğitim - öğretim hayatına binlerce öğrenci yetiştirerek katkı sağlayan, bununla birlikte şehrimizin kültür, tarih ve sanat hayatına önemli eserler kazandıran Ozulu Hoca, mensubu olmakla gurur duyduğumuz milletimizin değerlerini öğrencilerine neredeyse aşıl原因 bir hocamız oldu. Bizlere miras kalan kültür ve medeniyet değerlerimizi yaşadığımız çağın gerçekleriyle harmanlayıp sunmayı başaran hocamız talebeleri kadar Çorum için de çok kıymetli bir değerdir.

Bir yandan öğrencilerini en iyi şekilde yetiştirmeye çalışırken bir yandan da yaşadığı şehrin tarihine ışık tutan, nesiller arası bağı

* Çorum Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürü

kuran bilgi, belge, anlatıları toplayıp, eser haline getiren Abdulkadir Ozulu Hocamız, çalışkanlığıyla, gayretiyle bu şehirde yaşayanlar için güzel bir örnek oldu.

Hocamızın başta Çorum olmak üzere, Türkiye kütüphanelerine kazandırdığı eserler şehrimizin tarihiyle sınırlı değil. Aynı zamanda şehrimizin hatta ülkemizin edebiyatına kazandırdığı nadir eserlerle bir kültür elçiliği görevini de yerine getiriyor.

Eserleriyle, hizmetleriyle, yaptığı gönüllü kültür elçiliğiyle, yetiştirdiği öğrencileriyle öğretmenliğini en iyi şekilde yapan Ozulu Hocam, bulunduğu şehre karşı sorumluluğunu da en güzel şekilde yerine getirmeye devam ediyor. Onun azim ve gayretle yaptığı çalışmalar, kazandırdığı eserler sonraki nesiller için de önemli bir kaynak olacaktır.

Çorum Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürü ve hocamızın bir öğrencisi olarak, çok sayıda eserinin yayımlanmasında katkımı bir nasip olarak görüyor, ellerinden tekrar öpüyorum. Hocama uzun ve güzel bir ömür temenni ediyorum.

Abdulkadir Ozulu

Ümit UZEL*

Çorum, eğitim, edebiyat denilince ilk akla gelen isim Abdulkadir Ozulu olur. Temiz, merhametli, akil ve vatansever bir öğretmen, edebiyatçı ve araştırmacı olarak karşımıza çıkmaktadır. O, fikirlerine katılmayanlar tarafından bile takdir ve muhabbetle anılan bir kişilik olmayı başarmıştır. İsmi güven veren, kişilikli, doğruları söylemekten çekinmeyen Abdulkadir Ozulu, Çorumlunun daima sevdiği, saydığı bir isim olmuştur.

İlkeli, seviyeli, tutarlı bir çizgiye sahip olan Ozulu, 7.000 yıllık Çorum Tarihinden süzülen değerler dünyasını hep ön planda tutmuştur. Hep milli ve manevi değerleri savunmuş, milletin değerlerine sahip çıkmıştır. Milletin inançlarına, değerlerine saldıranlara karşı hep milletin yanında yer almış, birbirimizi yargılamadan, anlayışla, farklılıklarımızdan güç alarak, birbirimizi tamamlayarak yaşadığımız vatanımızda barış içinde hep var olmak düsturunu ilke edinmiştir. Eğitim hayatı boyunca ve sonrasında da Çorum'a ve öğrencilerine hep daha fazlasını verebilmek için çalışmıştır. Atatürkçü, milli ve manevi değerleri ile tarihsel ve kültürel hassasiyetleri benimseyen, koruyan ve geliştiren, ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan nesiller yetiştirme gayreti içinde olmuştur. Çorum için gece gündüz, satırlar, sayfalar, kitaplar dolusu yazılar yazmıştır.

1992 yılında Hayrettin Karaca, sanayici arkadaşı Nihat Gökyiğit ile birlikte TEMA'yı, Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı'nın kurar. Tema Vakfı Hayrettin Karaca'nın önderliğinde toprak erozyonun tehlikesi konusunda halkı ve hükümetleri uyarır, yoğun ağaçlandırma kampanyalarına öncülük eder. Hayrettin Karaca'nın onursal başkanlığını yürüttüğü Tema Vakfı'nın Çorum Temsilciliği görevini de başarıyla yürütmüştür.

Çorum'da yüzlerce-binlerce yazılan kitaplara rağmen önümüze yeni bir pencere açmayı başarmış bir isimdir. Abdulkadir Ozulu, öğrencilik yıllarından itibaren her türlü etkinliklerde görev almış, yine gençlik yıllarından itibaren okuyarak okuduklarını biriktirmiş, gözlemlemiş ve araştırmış, sonra bu birikimlerini metinlere dönüştürerek Çorum ve Çorumlunun hizmetine sunmuş mümtaz bir kişiliktir.

* İşadamı, Çorum Ticaret ve Sanayi Odası Eski Başkanı

Yaşdaşım Abdulkadir Ozulu Atillâ LÂÇİN*

Hitit Üniversitesi Fen – Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi ve Bölüm başkanı Prof. Dr. Meral Demiryürek telefonda “Abdulkadir Ozulu’yu yaz.” Önerisine sevine sevine “peki” dediğim zaman işin böylesine güç olduğunu bilmiyordum. Yüzlerce, binlerce kez yinelenmiş sözler yazsan, olmaz; Abdulkadir Ozulu’ya ilişik, özgün görüşler, yorumlar bulup ortaya atmak da boyumu aşar. Ama Abdulkadir Ozulu için ona yaraşır şeyler de yazmak gerekir.

“Abdulkadir Ozulu’yu yaz” önerisi üzerine doğum sancıları sardı mı beni... Çorum’da Abdulkadir Ozulu’nun ağırlığı kaç okkadır; kendi kendime tartışım kapıyı aralar gibi oldu. Ve Abdulkadir Ozulu varlığını sanatını (üstün yeteneğini) cömertçe (kendine hiçbir şey ayırmadan) her yönüyle eğitime, topluma yararlı olmaya adadı. Ozulu Çorum tarihinde önemli bir dönemeçtir. Yaşamı boyunca çalışmalarıyla çağlaya çağlaya Çorum okur – yazarının gözünü, gönlünü doldurmuştur. Elbette öğrencisi ile birlikte, hekimi, mühendisi, esnafı, kamu görevlisi, öğretim üyesi, çevrecisi de onu sevecektir. (Okkası çıktı doğum sancuları terazimden...)

Abdulkadir Ozulu 1941 yılı Çorum, ben de 1938 Çorum Karapınar Şeyhbızınlı Köyü doğumluyum ama nüfus cüzdanımda Çorum yazıyor. Aynı kuşağın adamlarıyız. Seksen yıla devrilen yaşamımız da Abdulkadir Ozulu’yla ilk kader birliğini okullar arası şiir yarışmasında yaşadık.

Şimdi de yapıldığı gibi her yıl okullar arası çeşitli kollarda yarışmalar yapıldı öğrencilik dönemlerimizde. Spor karşılaşmaları, münazaralar, resim vs. konularında. O yıllarda Çorumda aynı binada öğretim yapılan Çorum Ortaokulu ve Lisesi ile Erkek Sanat Okulu, Kız Sanat Okulu, İmam Hatip Okulu ve Çorum İlk Öğretmen Okulu’nda eğitim – öğretim yapılmaktaydı. İlkokullar dışında başkada ortaöğretim kurumu yoktu.

Sözünü ettiğim şiir okuma yarışmasında Çorum Lisesi adına ortaokul öğrencisi olmama rağmen okul idaresince beni seçmişlerdi.

* Araştırmacı-Yazar

İmam Hatip Okulu adına Abdulkadir Ozulu, anımsadığım kadarıyla Erkek Sanat Okulu adına yarışmacı İsmet Çenesiz seçilmişti. İlk Öğretmen Okulu ile Kız Sanat Okulu yarışmacı öğrencilerini hatırlayamıyorum.

Yarışma Çorum Lisesi Fizik Amfisinde yapıldı. Yarışmacı okulların Edebiyat öğretmenleri jüri üyesi seçilmişti. Çorum Lisesi Edebiyat Öğretmenleri; (sonradan Profesörlüğe yükselen) Enise Kantemir, yıllar sonra yazar Ümit Kaftancıoğlu ile evlenen Nurcan Tanrıverdi ve soyadını hatırlayamadığım Handan Hanım jüri üyemizdi. Diğer yarışmacı okullarında üçer Edebiyat öğretmeni jüriyi oluşturuyordu.

Yarışmada okunacak şiirler önceden yarışmacılara hazırlatılıp okutulmuyor, Jüri Başkanı tarafından bir torbadan yarışmacıya çektiliyor, yarışmacının torbadan çektiği şiir okutuluyordu. Yarışmacı belki de ilk kez gördüğü şiiri okumak zorundaydı. Yarışmacıya beş dakika süre veriliyor. İçinden sessiz sessiz şiiri okuma hakkı tanınıyor, süre bitiminde sesli okumasına izin veriliyordu. Yarışmacıların okuma sırasının ilk yarışmacısı Abdulkadir Ozulu, ikinci sırada ben, üçüncü sırada İsmet Çenesiz, dördüncü İlk Öğretmen Okulu, beşinci Kız Sanat Okulu öğrencisi yarışmacı olmuştu.

Sessiz şiiri okuma süresi bittikten sonra Abdulkadir Ozulu'ya sesli okuması izni verildi. Ayağa kalktı. Yüzü kıpkırmızı; şiir kâğıdı hafif titremede, önündeki masaya okuyacağı metni serdi, elleriyle bastırdı, bir müddet sessiz bekledi... Dudakları sağa sola mimikleriyle kırıştı ve... Yutkundurarak durarak iki kez. Ve... Dudakları açılıverdi... Su gibi akıp gidiyordu kelimeler. Ses tonu güzeldi. Vurguları tam yerinde kullanıyordu. Okuduğu kahramanlık şiirinin hakkını veriyordu doğrusu.

Abdulkadir Ozulu'nun yarışmadaki başarısı beni hem şafaklattı; hem de okulum adına mars olmamam moralini Lise mezuniyetinden sonra Aziz Nesin ile evlenen Meral Çelen "Kara sevdalım Atila'm, hem okulumuz hem de sevdalını aklına getirerek okumalısın. Sanki sevdalına sesleniyormuşsun gibi oku. Şiirin tam sevdalık." Diye durmadan fısıldıyor kulağıma.

İşin garibi, bu şiiri bir hafta önce Enise Kantemir okulun hademesi Çavuş Ağa ile sınıfımızdan beni aldırılmış sesli olarak

okutmuş; sınıftakilere de “çocuklar, bu şiir ancak bu kadar okunur” deyip beni de kutlamıştı.

Meral Çelen Ablaya “sevdamı okuyacağım söz” dedim...

Yarışma sırasında izin verdiler. Heyecansızdım dersem yalan söylemiş olurum. Abdulkadir Ozulu'nun heyecanı beni de sarsmıştı. Kulaklarımın çınladığının, gözlerimin yıldız yıldız aktığının farkındaydım. Sevdalımın bulunduğu ortam da etkiliyor ki değme gitsin.

Bir hafta önce sınıfta sesli okumamın da etkisiyle başladım;

Sen olmasan...

Seni bir lâhza görmesem yâhut

Bilir misin ne olur?

Semâ, güneş ebediyyen kapansa, belki vücud

Bu leyl-i serd ile bir çâre-i teennüs arar,

Ve bulur;

Fakat o zulmete mümkün müdür alıştırmak

Bütün güneşle, semâlarla beslenen rûhu,

Bu rûh-ı mecrûhu?

...

Sen olmasan...

Bu samîmî bir îtirâf işte;

Sen olmasan yaşayamam!

Şiir Tevfik Fikret'in. Fikret kime yazmış? Ben kime sen olmasan yaşayamam diyorum...

Doğrusu odada önce sessizlik... Sonra fısıldaşma başladı. Meral Çelen Abla “Sen Yunus Emre misin be mübarek, ya da Ferhat ile Şirin misin?” deyip deyip sarılıyordu bana.

Erkek Sant Okulu öğrencisi İsmet Çenesiz'e söz verdiler. Torbadan Bingöl Çobanları şiirini çekmiş. Yiğidin hakkını yiğide vermek lazım. İsmet Çenesiz de okuduğu şiirin hakkını vermişti.

Öğretmen Okulu ile Kız Sanat Okulu yarışmacılarının sıralarını da bitirdikten sonra sonuçlar açıklandı. Abdulkadir Ozulu ile ben tam puan almışız. Birincinin belirlenmesi gerektiği için torbadan ikimize de birer şiir çektirdiler. Önce Abdulkadir'e

torbadan çektiği şiiri okuttular. İlahi bir şiirdi. Neme lazım çok güzel dile getirdi şiiri.

Bana izin verdiler okumama. Torbadan Cenap Şahabettin çekmiştim. Elhan-ı Şita... Meral Abla “Karasevdalım lapa lapa göz gözü görmemişçesine yağan bir karda yürüdüğünü düşünerek okuyacaksın bunu da. Sen okursun... Göreyim seni” salavatıyla saldı kürsüye beni.

Başladım:

Bir beyaz lerze, bir dumanlı uçuş;

Eşini gaib eyleyen bir kuş gibi kar

Geçen eyyâm-ı nevbahârı arar...

Ey kulübün sürûd-i şeydâsı,

Ey kebûterlerin neşideleri,

O bahârın bu işte ferdâsı:

Kapladı bir derin sükûta yeri karlar

Ki hamûşâne dem-be-dem ağlar!

Doğrusu karın öksüz yamalığı gibi yağışını çok güzel dile getirmişim.

Jürinin puanlaması yine her ikimize de tam puan olmuş. Kuraya tabi tuttular bu sonuca göre. Torbaya elimizi sokup birer kâğıt çekmemizi istediler. Abdulkadir Ozulu biri, ben de ikiyi çekmiştim.

Okul müdürümüz Macit Kılıçeri “Gönlümüzde ikiniz de birincisiniz. Ama şartlarımıza göre bir birinci olması gerekiyor. O birinci de Abdulkadir Ozulu öğrencimizdir. Bütün yarışmacılarımızı kutluyorum. Maarif Müdürlüğümüzün yarışmacılara verilecek TDK sözlüklerini de hepinize takdim ediyor, başarılarınızın devamını diliyorum.”

Elhan-ı Şitâ şiiriyle yaşadığım bir başka anımı burada dile getirmek arzumu konu dışı olmasına rağmen hoş karşılayacağınıza inanarak aktarmak istiyorum. Aslına bakılırsa konu dışı da sayılmaz. Abdulkadir Ozulu'nun özelliklerinden birinin de yatıyor olması dile getirmeme sebeptir.

Sonbahardan kışa geçiş günlerinde miyiz? Yoksa kıştan ilkbahara geçiş günlerin de mi anımsamıyorum. Evde oturmaktan

sıkıldım. Sokağa çıkmak istedim. Güneşli - parçalı bulutlu Çorum günlerinden biri... Öğle sonu. Pir Baba Çamlığı boyu- eski yıkılan Tekel Binası, yine Sağlık Müdürlüğü önü, Küçük Park'tan karşı köşeye atladım. Yol kalabalık, hafif rüzgâr esmede... Şimdiki Koton mağazasının önüne ulaşmak üzereyim. Birden lapa lapa kar yağmaya başlamaz mı? Hem de öksüz yamalığı gibi!.. Kalabalıkta şaşkınlık... Yürüyenler birden bire durarak yağın karı seyretmede. Yürüyüşüme devam ediyorum, insanların garipleşmelerini de gözlemliyorum. Gözlemime bana beş - altı metre uzakta son günlerinde koruyucu aile kabilinden yardımcı olarak evine aldığı ailenin bayanıyla kol kola girmiş pür neşe yürüyüp vitrinleri seyreden Abdullah Ercan'ın bana doğru geldiklerinin farkına varmayayım mı? Birbirimize ulaştığımızda karşılarında duruverdim. Gölgame onlarda durdu. Öksüz yamalığı yağmağa devam ediyor. Başladım;

Bir beyaz lerze, bir dumanlı uçuş;

Eşini gaib eyleyen bir kuş gibi kar

Geçen eyyâm-ı nevbahârı arar...

Sustum. Abdullah Ercan bana baktı baktı... “Devam etseneeee...” diye bağırmasın mı? Susuyorum. Çenesini ağzını açmadan iki yana salladı. Yutkundü... Bir daha yutkundü... Şiirin gerisini sesli, bağırcasına tamamladı. İşaret parmağımı gözüme sokarcasına uzattı.

“Ulan deli oğlan, seni bunun için çok seviyorum. Elhan-ı Şitâ'yı okumamak olur mu bu havada? Sen beni şimcik nereye götürdün biliyon mu?”

“Nereye götürdüm ki Abdullah Ağabey?”

“Çorum damına oğlum Çorum damına!” Damda yatarken Feride Ablam böyle bir havada ziyaretime gelmişti. Üstü başı kardan görünmüyordu. Karşısına geçtim Elhan-ı Şitâ şiirini okudum. Ona kızdığımı zannetti. Küstü gitti. Damdan çıkıncaya kadar da ziyaretime gelmedi.”

“Eee Ağabey, Bir beyaz lerze... Bir dumanlı uçuş...”

“İyi günler size” deyip el salladım artlarından.

Diyeceğim o ki hayatım boyunca iki insan tanıdım. Söylenecek sözü belleğinde ölçüp biçmeden, beyin süzgecinden imbiğe vurmadan çıkarmayan, önce birkaç kez yutkunan... Çenesini sağa

sola oynattıktan sonra kelimelere dökenin biri Abdullah Ercan diğeri de Abdulkadir Ozulu'dur. Bencileyin hiçbir zaman hakım diyecekken b.kum demezler.

Abdulkadir Ozulu'yla buluşmalarımız hep sebeplidir. Sebebin en başı da edebiyat üzerine veya geçmiş Çorum yaşantılarını anmamızdır. Bu ya toplantılardır, ya Sahaf Mustafa Gökgöz'ün dükkânıdır. Ya da Turan Atlamaz'ın Çorum Belediye Başkanlığı döneminde Cuma geceleri Velipaşa Konağı'nda sürdürülen söyleşilerdedir. Bu söyleşiler Çorum üzerine olmuştur. Aynı zamanda Belediyece kayda alınmıştır. Çok da yararlı olmuştur. Rahmetli Recep Camcı'nın isteği "Ozulu bu konuşmaları kitaplaştırmalısın" dileğini emir telakki edip yazıya dökme işini de Abdulkadir Ozulu başarmıştır. Çorum gelecek kuşaklarına değerli bir eser kazandırmıştır.

Velipaşa Konağı Cuma gecesini toplantısına Turan Atlamaz "Ulu Çınarlar Söyleşisi" adını vermişti. Değerli söyleşiler yapıldı, çeşitli Çorum yaşantısı konusunda. Üstelik sözlü – sazlı, çaylı – kahveliydi sohbetler. Arada mola – okullarda teneffüs saati gibi on beş – yirmi dakikalık serbest zaman da uygulanır, sigara molası – sağlanırdı. Şayet söyleşi uzamışsa toplulukta kımıldanmalar başlar, bir de bakarsınız içlerinden biri ihtiyaç molasını dile getirirdi.

Abdulkadir Ozulu; "Abiii sen oturmana bak, dayanamayıp püfürdersin diye korkuyorum. "iki çekip gelirim, fazla sürmez." Gülererek yanımdan geçip giderdi Velipaşa Konağı'nın bahçesine...

Toplantı sonu bilece sohbet ede ede geç saat olsa da Divan Pastanesi'nin üst katına oturur, sütlü kahvelerimizi içer anılara devam ederdik. Sonrasında da Pir Baba Çamlığına doğru yürüyüşümüze...

Bir gece yine böyle yürüyüşteyiz. "Abdulkadir şu yolda ne zaman yürüsem aklıma Tıkı geliyor. Az emeğimi çekmedi. Sanat Okulunda babam Din Dersine girmiş. Abdest almayı, namaz kılmayı, namaz surelerini Enver'e babam öğretmiş. Her zaman beni gördüğünde "babamı rahmetle andığını, her gün dua okuduğunu, beni de daha çok babamın oğlu olduğum için sevdiğini" söylerdi Tıkı...

Abdulkadir Ozulu: "Abi Tıkı'nın soyadını biliyor musun nedir?" dedi. O güne dek Tıkı Enver'i biliyorum da soyadının ne olduğunu aklımdan geçirmemiştım. "Bilemiyorum Abdulkadir" deyince "Soyadı

Etdemir abi, Etdemir” demez mi... öğreticilik özelliği karşıma çıkıvermişti Abdulkadir Ozulu'nun, o geceki yürüyüşümüzde de.

Çorum'da Orta Öğretim okullarından birinin Edebiyat Söyleşi'ne davet edilmişim. Toplantı, Çorum Belediyesi'nin Buhara Senti'nde yaptırdığı çok yönlü amaçlar için kullanılan binada yapılacaktı. Şehre uzaklığından dolayı okul yöneticileri kendi araçları ile beni evden aldılar. Abdulkadir Ozulu'yu da randevüleştikleri yerden araca aldılar.

“Bilece gitmemize sevindim. Daha önce görmüş müydün toplantının yapılacağı yeri Abiii?”

“İlk defa gidiyorum Abdulkadir, hiç görmedim.”

“Çok muazzam yapılmış sanat eseri. Rahat mı rahat. Yalınız... Bahçesinde bile cuvara içme yasağı koymuşlar. Güvenlikçiler adamın tepesinde bitiveriyorlar. Dur bakalım. Dişimi sıkabilecek miyim bilemiyorum.” Demez mi?

Gerçekten şehrimize yakışır eser yapmış Çorum Belediyesi. Kutlamamak nankörlük olur.

Toplantı sona erince aynı araçla şehre hareket ettik Abdulkadir Ozulu'yla. 23 Nisan İlköğretim Okulu'na gelmeden aracımız göbekten sola döndü. Sürücünün yanındaki koltukta oturan Abdulkadir Ozulu; “Abii karşıdaki ağaçları öğrencilerimle dikmiştik... Oh... Orman gibi olmuşlar. Anadolu Lisesi'nin arazisiydi. Vay be... Bahçedekiler de ormanlaşmış... Bi dal tütürebilirim bunun zevkine.” Diyerek göğüs cebine elini uzatmasıyla paketten bi dalı parmakları arasına aldı. Okşadı... Okşadı... Ne düşündü bilemiyorum. Tütürmedi. Bi dal parmakları arasında kala kaldı.

“Abdulkadir Tema çalışmaların bu kadar olmasa gerek.”

“Abiii epey diktik, başka yerlere de... Çok mutluyum be abi...”

Abdulkadir'in araç içindeki yaşadığı mutluluğu anlatmam mümkün değil. Ancak oracıkta izlenebilirdi diyebilirim.

Geçen yıl ev telefonumuz çalmağa başladı. Tesadüfen evdeyim. Ahizeyi aldım. Abdulkadir Ozulu arıyor.

“Abii hayli uğraşından sonra rahmetli Eşref Hoca'nın günlüklerini Hakkı Ertekin'in izniyle ele geçirebildim. Sürpriz olsun diye daha önce sana haber vermedim. Epey dersime çalıştım ve eski

yazıları yeni harflere çevirdim. Kitap haline getirdim. Basımı yapılmadan senin okumanı arzu ediyorum. Nasıl teslim edebilirim?”

“Ozulu nerdesin?”

“Evdeyim Abii.”

“Hemen gelip alabilirim.”

“Zahmet olmaz mı Abi?”

“Hemen yola çıkıyorum Abdulkadir.”

Birkaç kez evine gitmiştim. Azap Ahmet Sokağı, benim gençlik günlerimin anılarla dolu kaldırımlarıydı. Ne zaman oradan geçsem dünyam değişirdi. Çünkü Azap Ahmet Camii, Ozulu'nun evi, Dr. Afife Hanım'ın bitişikteki evi, dokumahane, karşısındaki alçak duvarlı, bahçesinde süs havuzu olan tek katlı ev kaderimde badireler atlatan mekânlardı. O günleri her seferinde ister istemez şuurlu mu, şuursuz mu bilmiyorum yaşıyordum...

Zile bastım. Kapıyı Abdulkadir açtı. Merdivenlerden tek bas... tek bas çıktık. Mutfak kısmına buyur etti. Çay demlemiş... Kül tabağı izmarit dolu... Bir dal sigarasının da kül tabağında dumanı tütmekte. Evde Ozulu'dan başka kimse yok. Yemek masası, mutfak tertemiz. Güneş de odayı ışınlarıyla doldurmuş. Pencere kenarında pembe, yemek masasında mor menekşe saksıları capcanlı gülücükler saçıyor.

Oturmadan mutfaktan çıktı, elinde dosya gülerek; “Eşref Hoca'nın günlükleri dosyası Abii... Su gibi içercesine okuyacağına inanıyorum Abi. Bir zamanlar Çorum tarihi diyebilirsin. Öyle ilginç özellikler anlatmış ki, helal olsun Eşref Hoca'ya. Bir de daha çok seveceksin Eşref Hoca'yı bunları okuduktan sonra.”

İkişer bardak demli çayımızı yudumladık. Ozulu iki tel tüttürdü. Bense “yassaktır hemşerim”in kurbanı sırf çay içebildim. Saksılardan ikişer dal menekşe kopardı. “Dik abi, hemen tutar, hatıram olsun.” Dedi. Hatırası hâlâ evimizde capcanlı yaşamakta...

Eşref Ertekin'in kitap okumamı sevdirmesinde babam Sabri Lâçin kadar emeği vardır. Karapınar Muhaciri - Karapınar Şeyhbızınlı köylerindeki ilkokul günlerimde babamın, ortaokul çağımda da taş bina diye anılan şimdiki Çorum Belediyesindeki kütüphanede Eşref Hoca'nın yönlendirmesiyle kitap okumadan yaşanılmayacağını öğrendim.

Ortaokulda Yaşar Nabi Nayır'ın 15 günde bir yayınlanan Varlık Dergisi'ne abone etmişti babam. Varlık Dergisi içeriği bakımından dolu doluydu. Piyasaya yeni çıkan kitapların tanıtımını her sayısında okuyucuya haber verirdi. Bir sayısında Goethe'nin "Verter'in Acıları" adındaki kitabının Varlık Yayınları tarafından yayınlandığını haber vermişti. Verter'in Acıları'nın Uysal pazarına getirilmesiyle aldım. Kâh evde, kâh kütüphaneye götürüp okumaya başladım. Meğer Verter'in Acıları kütüphaneye de gönderilmiş. Kitabı Eşref Hoca da hemencecik okumuşmuş. Elimdeki kitap dikkatini çekmiş olmalı ki oturduğu kürsüden kalktı yanıma geldi.

"Nereden temin ettin bunu?"

"Satın aldım."

"Sevdim mi?"

"Çok sevdim."

"Tabii seversin, tam yaşına göre bu meret kitap. Seni bunalıma sürükler. Derhal okumayı sonraki yaşlarına sakla. Yaşındakilere göre değil bu. Ben sana Orhan Kemal'in "Baba Evi" ile "Avare Yılları" kitabını vereceğim. Bunları oku. Ama okuduğunu da bana haber ver. Seni imtihan edeceğim." Dedi.

"Okudum ben onları."

"Kütüphaneden mi aldın?"

"Hayır, onları da satın aldım."

"Özetini çıkar getir bana."

"Olur Eşref Amca çıkartırım özetlerini."

Yanımdan ayrıldı. Çok geçmeden Dede Korkut kitabıyla yanıma oturdu.

"Bunu okudun mu?"

"Okumadım."

"O zaman buna başlayacaksın. Sana kitabı teslim ettim." Dedi.

Eşkiya Hafız'la aynı sırada oturuyorduk. Eşkiya Hafız:

"Eşref Hoca neyi oku derse onu oku, başkasını değil. Kimin çocuğusun?"

"Tanıyorum babanı, çok talihli bir çocuksun sen."

Öğrenciliğimizde böylesine güzel insanlar yol göstericimizdi bizim. Böylesine insanların günlükleri kim bilir hangi güzelliklerle doludur merakıyla evde Eşref Ertekin'in "Bir Zamanlar Çorum"

dosyasını okumaya oturdum ki... Zaman su gibi aktı... Mutluluğum sonsuz...

Aman Allah'ım, dosyanın 159. Sahifesindeyim. 3 Teşrin-i Evvel 1938 Lâçin'e Gezi. Daha ilk paragrafta Noter İhsan, Sadi (Lelebici) Beyler, Fransızca Muallimi Halil Fehmi (Demirsoy), Çerkez Selahattin (İlkokuldan sınıf arkadaşım Perihan Hanımın babası – babamın çok samimi arkadaşı Selâhattin Amca- Karapınar Muhaciri Köyünde evlerinde iki yıl kirada oturduğumuz Salih Bey'in oğlu Selahattin Amca), Şoför Kemal, Veli Paşa Sokağında komşumuz Çerkez Kemal Amca. Başından hiçbir zaman eksik etmediği fotr şapkalı, meşin çizmeli Kemal Amca. 159. Sahifeden 168. Sahife sonlarına kadar anlatılan gezinin bütün isim kahramanlarını hem tanıyorum, hem de on sekiz yaşma kadar kader birliği yaptığımız insanlarla, yerler, köyler...

Hem okudum heyecanla, hem de dosyada sözü edilmeyen o günlerin kahramanları gözümün önüne geldi. Eşref Hocanın sözünü ettiği Çamlıca Köyü'nün çıkışında demirleri atılan okulun öğretmenleri sırasıyla Kadir Özdoğan, Hatice – Osman Tuncel, Yahya – Teşrif Mersin.

Yahya Mersin'in uzunca bir ağaç direğe monte edip rüzgâr estikçe elektrik üreten fırıldakla evini ve okulu aydınlatması bundan 65 yıl öncesinde hayret yaratan olaylardı. Hamamözü – Lâçinlilerin gittikleri yerlerde dile getirdikleri dedi kodulardı.

Narlı Köyü öğretmeni Hüseyin Sunel, Narlılı Civelek Ağanın deve katarlı koyun – keçi sürüsünün Karapınar Şeyhbızınlı Köyünden yaylaya çıkışında yaşanan olaylar. Hürriyet Osman – Babamla Hüseyin Sunel'in sürünün Şeyhbızınlı Köyü arazisine verdiği zarardan dolayı yaptıkları parasal pazarlıklar da gözümün önünden geçiyor, o günleri yeniden yaşıyordum.

Karapınar Muhaciri Köyü Ortaokulu'nun okulların açılışının çok az zaman kalmasına rağmen çatısının atılmayışını dile getiren Eşref Hoca'nın dosyada kaleme almasıyla ilkokul diplomamı aldığım bu okulda görev alan öğretmenleri ismen hatırlamama vesile oluyor ve isimleriyle saymağa başlıyordum içimden:

-Bu okulun yapımından önce Karapınar Muhaciri Köyünden bir odada göreve başlayan Mazlum Kenan Köstekçi köyün ilk öğretmeni olma özelliğini taşıyor, ince ağrıya yakalandığının farkına varamıyordu. Yeni okul binasının yapılmasıyla göreve gelen

öğretenlerse: Adike Anıl, Sabri Lâçin, Yusuf Şahin, Mehmet Kaymaz, Faruk Karagöz, Ayten Erbay, Nurettin Aşıkhan ve babamın ilkokul öğretmeni Mustafa Tokatlıoğlu ile halef – selef olup babam Sabri Lâçin'in Çorum Merkez'e atanması.

Gazi Eğitimden stajyer öğretmen olarak Nurettin Aşıkhan'ın bir yıl görev yaptıktan sonra asıl öğretmen olarak Maarif Bakanlığı'na atanması, Faruk Karagöz öğretmenin köyde inceağrıya (vereme) yakalanıp sanatoryuma gönderilerek köye geri dönmeden vefat etmesi. 3.sınıfta öğretmenim olan Faruk Karagöz'ün Çorum'da eski yıkılan Doğumevi'nin arkasındaki Nüfus Müdürü İsmail Cenân'ın evlerinin karşısındaki baba evlerinin bahçesinden söküp getirdiği bir beyaz bir de kara üzüm tefeğini Karapınar Şeyhbızınlı Okulu bahçesindeki su deposunun kenarına öğrencileriyle dikmesi ve hâlâ tefeklerin devleşerek yaşaması, gezide sözünü ettiği kişilerin – evlerin, çeşmenin, yenilip içilenin tarafımdan ayrıca kaleme almam gerektiğini boyun borcum olduğunu kendi kendime söz vererek-dosyayı üç kez okudum, Abdulkadir Ozulu'ya teslim ettim.

Sözümde duruyorum. Eşref Ertekin Hocanın Lâçin Gezisi başlıklı bölümüne “Bendeki Anılar” adında bir dosya da benden olacak.

Bu yılın bahar ayı, bankadaki hesabımdan harçlık almak için Ziraat Bankası'na gittim. Dönüşte Azap Ahmet Sokağı'ndan Sahaf Mustafa Gökgöz'e uğrayıp hal hatırını almak hem de Abdulkadir Ozulu'yu sormak için dükkânıma gittim. Tesadüfen Mustafa Gökgöz'ü de yerinde cilt yapım işleriyle uğraşiyor buldum. “Hava çok güzel, kapı önünde oturalım” dedi. Komşusu kahveci. Sahaf dükkânını önüne sandalye masa atmış kahveden. Oturduk. Ozulu'yu sordum. Mustafa “Ağabey bak bak balkonda sigara tütürüyor.” Döndüm o tarafa. Abdulkadir Ozulu da bizi görmüş, gülerek el sallıyor. Karşılıklı el salladık. “Geliyorum, geliyorum” diye bağırdı.

Mustafa “Ah şu meredi içmese, sağlığına pek aldırıyor. Nefesi daralıp daralıp yaşamaya devam!

Abdulkadir Ozulu geldi. Sarıldık birbirimize. Oturdu.

“Neler okuyorsun Abi?”

“İbrahim Gösterir'in “Ölüm Var Ayrılık Var, Çorum Manileri” kitabını ikinci kez okuyorum Abdulkadir” dedim.

“Abii Gösterir değerli bir arkadaş, İbrahim gibi öğretmenlere bu ülkenin çok ihtiyacı var.”

Kitap üzerine görüşlerimizi dile getirirken nereden çıktı bilemiyorum yanımıza hayatında alın teri yaşamamış, hazır lopçu üçümüzün de tanıdığı ot oğlu ot –ismi lazım değil- biri geldi. Daha otur demeden ayakta: “Ozulu hâlâ sigara hâlâ sigara içme şu meredi” demez mi? Abdulkadir mosmor, parmaklarındaki sigarayı iki eline aldı, kafasını iki yana salladı, yutkundun... Yutkundun...

O anda hazır lopçunun telefonu çaldı. “Geliyom, geliyom. Gözün mü göverdi be adam” diyerek kalktı gitti. Göz göze geldik...

“İçine etti be abii muhabbetimizin.”

“Yutkundun, yutkundun... Bir şey diyecektin sustun Abdulkadir.”

“Sen biliyorsun abi içimden geçirdiğimi.”

“Hem de dik alasını Abdulkadir.”

Gülüştük.

Başka şeyler yazmaya ne gerek. Abdulkadir kimdirkinde verilecek en oturaklı söz:

“Adam gibi adamdır Abdulkadir Ozulu...” Yetmez mi?

16 Eylül 2018

Abdulkadir Ozulu
Oğuz LEBLEBİCİOĞLU*

Kültür ve sanat toplumlarının yarattığı bir olgudur. Bir ülke bu konuya ne kadar özen gösteriyorsa o kadar güçlü bir yapıya sahiptir. Bugün dünyanın her alanda gelişmiş ülkeleri en güzel örneklerdir. Toplumlar bireylerden oluşur. Bireylerin iyi yetiştirilmeleri çok önemlidir. Bu da ancak zamanı iyi kullanarak, metotlu bir eğitim ile kazanılır.

Sayın Abdulkadir Ozulu da başarılı bir eğitimci, idareci, araştırmacı ve yazardır. Onlarca yazdığı ve yazmaya devam ettiği kitapları makaleleri yanında birçok sosyal faaliyetleri de vardır.

Ozulu'nun yazdıklarını her zaman büyük bir zevkle okudum ve okuyacağım. Hepsi bizlere ışık tutan, yön veren çok değerli eserlerdir. Sanki birer belgeseldir. Bunlardan en çok dikkatimi çeken; "Çorum Gazetesi Çevirileri"dir. İki cilt halinde olup toplam 3546 sayfadır. Sayın Ozulu'nun bu değerli çalışmasını, Osmanlıcadan çevirerek yapması, her babayiğit yazarın başarabileceği bir iş değildir.

Bu çalışma sonunda bizler, sanki yüzyıl öncesinde Çorum ilinde yaşıyormuş gibi olduk. Böylece yaşadığımız kenttin, o zamanki ekonomik, sosyal durumunu, İstiklal Savaşı'mızın gelişmelerini yorumsuz ve belgesel olarak öğrendik.

Sayın Ozulu ile bir süre İmam-Hatip Okulu'nda birlikte çalıştık. Zaten daha önceden de birbirimizi tanıyorduk.

İkimizde emekli olduktan sonra zaman zaman sohbetlerde bulunduk. Bilhassa eğitim, kültür ve sanat konularında görüşlerimizi birbirimize aktardık.

Ozulu'nun en çok önemsedığı ve daima vurguladığı konu beni çok etkilemiştir. Şöyle söylüyordu; "Yaşadığımız önemli olayları anında yazıya çevirip kayıt altına alalım."

Kısacası günlük tutmalarını öğütlüyordu. Bunun ne kadar önemli olduğunu, anılarımı yazarken çok iyi anladım.

Yaşım 83, keşke daha genç yaşlarımda, önemli gördüğüm olayları, yaşadıklarımı, yer ve zaman göstererek kişilerinde isimlerini

* Emekli Coğrafya Öğretmeni, Abdulkadir Ozulu'nun dostlarından

yazarak kayıt altına alsaydım geçmişimi daha iyi geleceğe taşımış olacaktım...

Bu nedenle bilhassa gençlerimize günlük tutmalarını tavsiye ediyorum ve bunların zamanla değerinin bilineceğini ümit etmek istiyorum.

İlimizin kültür ve sanatının tanıtılmasında Sayın Abdulkadir Ozulu'nun çok büyük katkıları olduğuna inanıyorum.

Ozulu birçok yönleri ile de örnek bir Çorumludur.

Sayın meslektaşına ve ilimizin kültür ve sanat çınarına, en iyi dileklerle sevgi ve saygılarımı sunar, sağlık ve mutluluklar dilerim.

Ayrıca bana bu konuda yazma görevi veren, Hitit Üniversitemizin çok değerli görevlisi ve ilimizin kültür ve sanat alanını bize çok daha iyi tanıtan, Sayın Prof. Dr. Meral Demiryürek'e sonsuz teşekkürlerimi sunmayı bir görev sayarım.

16 Ağustos 2018, Çorum

Abdulkadir OZULU'nun Sanatçı Yönü ve Yapıtları
Üzerine Bir Ufuk Turu
Bahri GÜVEN*

Sanat, bir duygu, bir tasarı, bir güzellik ve bu gibi konuların anlatımında kullanılan yöntemlerin tamamı veya anlatım sonucunda ortaya çıkan üstün yaratıcılıktır. Başka bir söylemle sanat, belli bir uygarlığın veya topluluğun anlayış ve zevk ölçülerine uygun olarak yaratılmış anlatım tarzıdır. Daha başka deyimle de güzelliktir.

Bu güzelliği işleyen, birikimlerini esere dönüştüren, sanat ortamına verimliliği artırıcı katkılar sağlayan bu güzel insanlar da sanatçıdır. Bu güzel insanların birisi de Çorum'umuzun yetiştirdiği, Çorum aşığı, güzel sanatlardan Edebiyatın her dalında eser veren Eğitimci – Araştırmacı Yazar Abdulkadir Ozulu'dur.

Abdulkadir Ozulu tek yönlü bir sanatçı değildir. Edebiyatın her yönünde boy göstermiş, kendisini kabul ettirmiş, yazıları beğeni ile takip edilip takdir görmüş bir kalemidir. Bunun içindir ki Abdulkadir Ozulu'yu; Abdulkadir Ozulu'nun sanat yönünü tek taraflı anlatmak, birkaç çizimle geçiştirmek doğru olmaz. Çünkü Abdulkadir Ozulu içinde bulunduğu topluma, yapıcı, yaratıcı, yararlı eserler verir. Farklı yetenekleri ile kendisine has özellik ve yöntemleri ile yaratılmış insanlardan birisidir. Sessiz, sedasız durmadan çalışır. Her türlü duygu ve söyleme kulağını tıkayarak, terini sile sile kalemini bir oynatır, bir oynatır...

Abdulkadir Ozulu 1941 Çorum doğumludur. Konya Selçuk Eğitim Fakültesi Edebiyat Bölümü mezunudur. Çeşitli şehir ve okullarda öğretmenlik ve idarecilik yapmış, 1993 yılında emekli olmuştur.

Yazmaya öğrencilik yıllarında başlayan Abdulkadir Ozulu'nun yazı ve şiirleri çeşitli edebiyat ve sanat dergilerinde yayımlanmıştır. Şimdilerde Çorum'da yayımlanan gazete ve dergilerde makale, sohbet, araştırma yazıları yazmaktadır.

Abdulkadir Ozulu çok yönlü bir sanatçı olarak Edebiyatın her dalında serbest ve korkusuz gezinen, sağlam tutunan bir yazardır. Zor olanı seçer o... emekli olanını seçer. İnce olanını seçer. Sabır

* Eğitimci-Yazar

ister; aylarca – yıllarca üzerinde çalışılmak ister seçtiği konular. Karınca gibi büyük olanını kucaklar. Arı gibi tatlı yapar yaptıklarını... Araştırma işine soyunmuştur çünkü...

Abdulkadir Ozulu'nun yapıtları üzerine kısa bir ufuk turu yapacak olursak onun;

Öykücülüğünden

Makale yazarlığından

Anı yazarlığından

Araştırmacılığından

Şairliğinden

Fotoğraf sevdasından

Doğa sevdasından... Kısa da olsa değinmeden geçemeyiz.

Abdulkadir Ozulu'nun tüm uğraşları Çorum içindir. Bu ülkenin sanatsal, kültürel ve bilimsel anlamda kalkınmasında kendisini sorumlu sayan sanatçılardandır.

Sanatçı ruhlu yaratılmış insanların içindeki duyguları ortaya çıkaran bazı etkenler vardır ki bunlar; aşktır, sevdadır, hevestir, meraklıdır, acıdır, ekonomik çöküntüdür...

Abdulkadir Ozulu'nun yazım hayatı Konya – Selçuk Üniversitesinde başlar. Öğrencilik ruhu il yazdığı yazılar okulun Selçuk Dergisi sayfalarında. Öğrencilik ruhu ile dergilerde çıkan yazılarının yıllarını atlarsak, yazıma başlaması, önceleri ekonomiktir. Şöyle ki:

Abdulkadir Ozulu mezun olduğu İmam Hatip Lisesinde öğretmendir. Devlet Baba'nın verdiği bir maaşı vardır. Evlenmiş, bir de çocuğu vardır. Babasını kaybetmiş, anası yanındadır. Yani dört nüfuslu bir ailedir bundan böyle... Bu aile kiralık evde oturur. Evin kirası, dört kişinin yiyeceği, yakacağı, giyeceği, sosyal yaşantı harcamaları salt ipe çeker. Teciller sona ermiş, askerlik günleri yaklaşmıştır. Vatan borcu ödenecektir. Askerliğini Yedek Subay olarak yapacaktır ama ailenin geçimi nasıl karşılanacaktır. Bunu düşünmek kâbus olur, karabasanlar basar bedenini. Zira hiç kimseden borç almamıştır. Borçluluğu asla sevmez...

Hani “Kul bunalmayınca Hızır yetişmez” derler ya, çalıştığı okula Hızır gibi iki kişi girer. Okul Müdürünü ziyaret ederler. Ve eli kalem tutan yeni yazarlar ararlar. Abdulkadir Ozulu'yu odasına çağıran müdürü odasındaki ziyaretçileri ile tanıştırır. “Bu beyler

İstanbul'dan geliyorlar. Kendileri İrfan Yayinevi sahipleri. Çocuklara, gençlere yönelik edebi hikâyeler yazacak yazarlar arıyorlar. Sizi onlara tavsiye ettim.” deyiverir. Görüşülür, teklif kabul edilir. İncelenip, yayına uygun görülen her kitap için ilk baskı 1000 TL, sonraki baskılar için 500 TL ödeme yapılacaktır.

Abdulkadir Ozulu'nun eli kalem tutmuş, yaratılışından var olan duygularını yazıya dökme, beğeniye sunma dürtüleri canlanmıştı. Hemen o gece, bir heyecanla oturur daktilosunun başına. Hiç karalama yapmadan, kurguladığı öyküyü, çata-pata kâğıda geçirir. Sonraki, sonraki geceler de bir daha... Bitirir Şubat tatili bitiminde iki öykü kitabını. Yazdığı daktilo sayfaları üzerinde düzeltmelerini yapar ve bırakılan adrese, İstanbul – İrfan Yayinevi'ne gönderir.

Gönderir fakat aradan uzun zaman geçer, unuttur gönderdiklerinin sonunun ne olduğunu. Bir gün eline aldığı gazetenin ilk sayfasının sağ üst köşesinde İrfan Yayinevi'nin yeni yayınlarının reklamında kitabın adını ve yazarı olarak adını okur. Kitabı basılmış ve piyasa sürülmüştür. Sonraki günlerde aldığı bir posta çeki, yazdığı kitapların baskı ücretlerini kendisine ulaştırmıştır. Abdulkadir Ozulu'nun 2000 lirası vardır artık. Bu üç maaş demektir. Ve askerliğe gönül rahatlığı ile gidecek, vatan borcunu ödeyecektir. İşte kul bunalmış, Hızır yetişmiştir. Geride bırakacakları bu iki bin lira ile geçineceklerdir altı ay çünkü...

Ve Abdulkadir Ozulu'nun öykücülüğü böyle “Hızır”la başlamış, Halil İbrahim Bereketi ile de devam etmektedir.

1972 Vatan İçin ve Gecekondu Çocuğu doğmuştur ve her yeni kitap yeni bir çocuğun doğuşudur yazar için, aileye katılan yeni bir çocuk sevinci...

İrfan Yayinevi bundan sonra bir 500 lira göndermiş ve 7. Baskısı yapılan kitaplar için bir daha hiçbir ödeme yapmamıştır. Zira 500 TL enflasyon yıllarında bir ekmek parası bile olmaktan çıkmıştır. Yazar her yeni baskısını gördüğü kitaplar için “okunma” sevinci ile mutlu olmuştur.

“Bizdeki” emeğin karşılığı “Çok güzel olmuş; kalemine, yüreğine sağlık”tan öteye gidememiştir. Be yapalım biz yazarların en güzel duyacağı sözdür bu! Yani sanatçıya alkış sesleri! Bunlara karşın yine de şandan – şöhretten uzaktır sanatçı. Paradan – puldan, gelecek beklentisinden kurtulmuş iradenin sahibidirler.

Yeter ki iyiden, doğrudan, güzelden yana bir şeyler bırakabilsin geriye... Abdulkadir Ozulu da böyle bir sanatçıdır bundan böyle ve o gün aldığı kalemini yarım asırdır bırakmamıştır elinden. Yazar ha yazar, iyiden, doğrudan, güzelden yana. Bundan sonra yazacakları da yarım asrın birikimidir artık; saygı duyulması, yüreği yüceltilmesi, eli öpülmesi...

Abdulkadir Ozulu'nun "Vatan İçin" öyküsünün ismi, her ne kadar bir kahramanlık öyküsü hissini uyandırsa da cehaletle savaşın öyküsüdür. Savaşın illa da topla - tüfekte olmadığını, cehaletle savaşın, geri kalmış yörelerden başlanılmasını, muhtara - öğretmen - imam üçlüsünün baş başa verip fikir birliği ile çalışarak, yaptıklarıyla geri kalmışlıktan kurtardıklarını, bunun için bir "fenomen" olabileceklerini anlatıyor. Her karış toprağın vatan olduğunu, canlarını seve seve feda edeceklerini anlatıyor.

"Gecekondu Çocuğu"; isminden de anlaşılacağı gibi gecekonduya yaşayan bir çocuğun dürüstlük, çalışkanlık ve başarı dolu yaşamının hikâyesidir.

Bunların dışında kitap halinde basılmamış, ancak gazete ve dergilerde yayımlanmış pek çok öyküsü vardır. Her öykü eğitici ve öğretici bir vasıf taşır. Bunda "eğitimciliğinin" payı vardır. Öğretmenlikten emekli olsa da eser üretiminden ve eğitimciliğinden hiçbir zaman vazgeçmemiştir. O'nun yüreği "eğitim, eğitim" diye çarpar; nefesi de eğitim solur...

Abdulkadir Ozulu sanatıyla, kişiliğiyle, yaşamıyla bir bütündür. Toplum içinde yaşı itibariyle de, tarihsel araştırmaları ile "belgesel" bir şahsiyettir. Bir güzel insan, bir altın adamdır Abdulkadir Ozulu... Bir altın yürektir.

Makale yazısı, öykü ve romanlar gibi uzun yazılar dışındadır. Söylenecek söz, verilecek duygu, gösterilecek rota, örnek alınacak bilgi... kısa ve öz olarak vurgulanır. Kültürümüzde "Suyu dövmekle yağ çıkmaz. Az söz, öz söz..." gibi çok güzel, bilgece söylenmiş sözler vardır. Makalede yazı azdır ama özdür. Uzun uzadıya anlatacağın bir konuyu, çok kısa olarak anlatmak zor bir sanattır. Abdulkadir Ozulu zor sanatı seçmiştir. Yazdıkları ile başarısını kanıtlamıştır. Onun makaleleri hep Çorum ve Çorumlu içindir. Çorum aşığıdır.

O, çevre aşığıdır. "TEMA Vakfı"nın yıllarca gönüllü temsilcisi olmuştur. Ağaçsız, yeşilsiz, her an erozyonla baş başa, üzerinde tek

canlının dahi görülmediği kıraç vatan topraklarına bakar bakar üzülür ve yazar:

“Bozkır tepeleri topraksız, dilsiz – damaksız, kuru kayalara dönüşmüş ülkemde. Keklik sürüleri dinlenmiyor artık kekik kokan vadilerin güne bakan yamaçlarında. Hitit'e sembol olmuş çifte kartallar kanat vurmuyor bozkır semalarında..”

En yoğun çalıştığı alan araştırmadır Abdulkadir Ozulu'nun.

Bilim ve sanata ilgili bir durumun veya bir olayın derinlemesine araştırılıp yazıya geçirilen yöntemdir araştırma. Zamanımızın en uzununu ona ayıracaksınız.

Günleri, ayları hatta yılları alır araştırma. Bazı konularda serüvene sürüklenirsiniz. Bazı konularda yaşamınızı tehlikeye sokarsınız. Araştırmacı olmak delişmenlik, deliliktir. Bir şeyler araştırıyım derken iyiden, güzelden, doğrudan yana yaşamınızdan da olursunuz. Araştırmacılık çok zordur. Her yazar araştırmacı olamaz. Her babayiğidin harcı değildir. Viranede elmas aramaktır. Ekip işidir veya ekibin görevini tek başına üstlenmektir. Ancak Abdulkadir Ozulu babasından vasiyet gibi öğütlüdür. Zor işlerin araştırılması ve araştırılıp başarılmasında bir gün babası şöyle demiştir ona:

“Oğlum; güzeli, kolayı deden de sever. İş; çirkini ve zoru sevmektir.”

Rahmetli babasının sözünü hiç unutmamıştır Abdulkadir Ozulu. Bir araştırmasında şöyle der:

“Babamın öğütlediği cinsten bir sayfa yazı önümdeki. Eski mi eski... Yazı bozuk mu bozuk. Lakin çok çekici geldi. Epey uğraştım ve çözebildiğim kadarıyla temize çektim.”

“İnsan yaşlandıkça, hurdaya, eski eserlere düşkünlüğü artıyor mu ne? Yoksa ilerlemiş yaşımıza – hurdaya dönmüş kalıbımıza bakıp, anlasa bu kâğıdın dilinden bu anlar diyerek mi bulup önümüze koyuyorlar böyle kâğıtları... karıştırıyorum.”

“En hurda kâğıtta bile önümüze ışık tutan ince mesajlar gönderen sözler bulmak mümkün, olduktan sonra, yorgunluk da hurda ile uğraşmak da akla gelmiyor.”

Abdulkadir Ozulu Çorum ve Çorum İnsanını, Çorum'da dün yapılmış olup toplum adına iyiden, güzelden, doğrudan yana ne varsa onu araştırıp, su yüzüne çıkarmak, günümüz gençliğine,

yazarına, konuya gereksinim duyan herkese bir başvuru belgesidir. Onun araştırıp bıraktığı yalnız Çorum ve Çorum İnsanı mı, Vatan, Bayrak, Millet adına sınır ötesini de...

Abdulkadir Ozulu büyük bir özveri ile hazırladığı “Hititler” kitabını günümüze kazandırmakla araştırmacı yazar kimliğinin hakkını vermiştir.

“Hatıra Defteri” ayrı bir özellik taşır. 800 sayfalık “Hatıra Defteri” araştırmasında şöyle bir intiba bırakmıştır kendisinde:

“Üzerinde çalıştığım bu “Hatıra Defteri” sayfalarının bende uyandırdığı intiba şudur: “Devlet sahibi olmak, vatandaşlık bilinci taşımak, milli birlik ve beraberliğin değer ve kıymetini bilip onu korumak ve yarınlara daha aydınlık olması için fikren, ilmen, iktisaden en verimli çalışmalara yönelip gerçekleştirme gayretini göstermek yolunda bu tür hatırlatmalardan alınacak dersler bulunmaktadır.”

Abdulkadir Ozulu’nun araştırmalarında Türkiye’nin en eski Singer Dikiş Makinasının Çorum Bayii bir “Singer Yaşar” vardır. “Singer Yaşar” araştırmasında Singer Yaşar’ı şöyle tarif eder:

“Ticareti sadece para kazanma aracı olarak görmedi. Bu elli beş yıllık esnafılık içerisinde on yedi yıl sürdürdüğü Reno Bayiliği esnasında otomobil pazarlığını yaparken bile mağazasına giren müşterisinin istediği dikiş iğnesini Reno pazarlığını bırakıp anında verirken, bir hizmet üretmenin mutluluğunu duyuyordu.”

Abdulkadir Ozulu “Orman ve Toprak Üzerine” yaptığı söyleşide: “Biz suyun kıymetini kuyu kuruyunca fark ederiz.” Derken “Biz tembel bir millet değiliz. Biz işimizi bilmez bir millet de değiliz. Lakin biz, önce biri yapsın görelim deriz. Görerek yaparız bir işimizi. Aslında düşünerek yapan insanlar olmamız lazım.” Demeyi de ihmal etmez.

“Bağcı Çantası” isimli kitabı günümüz alfabesine çevirmiş ve günümüze çok değerli bilgiler aktarmıştır.

Abdulkadir Ozulu “Çorum’da Güvercin Sevgisi” başlığı altında bir araştırma yapmış, bu araştırmasını da yine günümüze kazandırıp, özellikle –heveslilerine- enine boyuna incelemiştir.

“Çok gezen biri değilim ama bu kadar yakınımızda, Çorum’un bir başka doğal güzelliği...” diye Kargı Tatil Köyü’nü, Palabıyık Köyü’nü anlatır. Ulu Çam’ı anlatır. O köyün şeker insanını

anlatır.1920'lerde basımı yapılan Çorum Gazetesi'ni araştırırken, 3 Eylül 1924 tarihli nüshasında, savaş yıllarında büyük fedakârlıkları ile büyük başarılarla imza atmış kadınlarımızdan Kara Fatma'nın Çorum'a gelişini anlatır. Kentimizin yetiştirdiği bilge insanlarından "Noter İhsan" namıyla maruf İhsan Sabuncuoğlu'nu, Eczacı Talât Ceritoğlu'nu anlatır.

Araştırmacı – Yazar Abdulkadir Ozulu Çorum sevdalısı olduğundan, Çorumla ilgili olan her olayı araştırmıştır. Bunlardan bir ilginç araştırması da 2. Dünya Savaşı'nda Çorum'da iskân edilen Alman Vatandaşları ile onların iskân ettiği mahallelerde onları tanıyan yaşlı insanları bulacaksınız, yaşayışlarını, anılarını, yemelerini-içmelerini, ibadetlerini, arkadaşlık ve komşuluk ilişkilerini, uyumluluk – uyumsuzluklarını anlatacağsınız... Ve bunu da dört bölüm halinde günümüze bir belge niteliğinde bir eser bırakacaksınız...

Günümüze ulaşan, geçmişimizdeki bütün bilgiler yazı ile hayat bulur. Konuşulanlar unutulur ancak yazı kalıcıdır. Düşünülen her şeyin önceleri elle yazılırken, matbaanın icadıyla çoğalması açısından seri basıma geçilmiştir. Dünyada bası işi yüzyıllar önce yapılmışsa da yurdumuzda çeşitli nedenlerle geç başlanmıştır. Abdulkadir Ozulu Çorum'da ilk matbaanın kuruluşunu araştırmış, ilk matbaacıları isim isim bulup bir belge hazırlamıştır. Bu belge "Çorum'da İlk Matbaa" ve "Çorum'un Matbaacı Amcaları" başlığı altında olup on beş kaynağın damıtımından bir kaynak eser daha çıkarmıştır. Abdulkadir Ozulu bu araştırmasının sonunda "İşte beni böyle bir araştırmaya yüreklendiren, çocukluğumdan beri matbaaya olan sevgim ve bu sevgimi besleyen Matbaacı Amcalar olmalı. Benim onlara bir vefa borcum var. Hem o borcu ödemek, hem de çok yıllar sonra Çorum'da basın yayım hayatını inceleyip araştırarak olanlara birkaç satır bilgi bırakabilmek için..." diyor. Abdulkadir Ozulu'nun bu araştırmasında bugünün gençliğine öyle güzel mesajlar verilmiştir ki, parayla ölçülemeyecek kadar... Ve bir de şöyle bir not düşmüş değerli yazarımız: "...Öyle bir tablo ortaya çıkmıştı ki, bu tablo ak kâğıt üstüne değil, gönüllere resmedildi."

Abdulkadir Ozulu'nun araştırmalarında neler yok ki... "Çorum Türk Ocağı Şubesi Üzerine" başlığını taşıyan bir çalışması; "Eski Çorum'dan Kesitler" başlığı altında yayımladığı araştırma yazısı, Kurtuluş Savaşı'nda Türkiye sınırlarına koşan ve düşmanla

çarpışarak ölen Çorum Çocukları'nın anısınadır. Bu araştırmalarında “Kaybolan Çorum” değil de “Değişen Çorum’da Çavuş Hamamı’nı, Sırabacalar Sokağı’nı, Kara Müftü Çeşmesi’ni, Kırklar Mescidi’ni ve daha bunlar gibi nicelerini bulamamış, şu notu düşmüştür: “...kaybolan Çorum denmese de değişen Çorum’da izler arıyoruz.”

Abdulkadir Ozulu'nun çok zaman isteyen, yorucu araştırmasının birisi de “Milli Mücadele Yıllarında Çorum Gazetesi’nde Yayınlanan Makaleler ve Şiirler” kitabıdır. O yılların eski yazı ile yazılan gazetelerini tarayarak bünyesindeki makaleleri ve şiirleri günümüz Türkçesine çevirmek kolay bir iş olmasa gerek.

Elimizde Abdulkadir Ozulu'nun bir araştırma kitabı daha var. “İl Genel Meclisi Tutanakları”... Bu çalışmalar da özverili ve uzun araştırma ve çalışma ürünleridir.

Abdulkadir Ozulu uzun bir çalışmasını çocuklara ayırmış, “Çorum’da Oyun – Eğlence Folklorumuzdan Örnekler” adı altında bir kitap çıkarmıştır. Uzun ve yorucu bir araştırmanın sonucu olarak günümüze kazandırdığı bu eserin önsözünde şöyle diyor:

“Yıllar içinde oyunlar değişir. Çocuğun hayatı sevmesi, yaşamdan zevk alması, hatta sosyalleşmesi hep oyunla olur. Çocukların fizik ve ruhsal gelişmelerinde oyunun rolü bütün eğitimcilerce kabul edilmiş, önerilmiş bir gerçektir.”

Bu oyunların çoğunu hepimiz çocukluğumuzda oynamışızdır hiç şüphesiz. Gençlerin ve yetişkinlerin oyunları en çok köylerimizin uzun kış gecelerinde, köy odalarında görülür. Köy düğünlerimizin vaz geçilmez bir unsuru olmuştur. Samimi, art niyetsiz, onur kırmadan...

“Dünyamızda değişmeyen iki şey varsa, çocuk denen varlığın ve çocukluk denen sürecin her yerde, her zaman oyunlarla beslenmesi ile insanların eğlence ihtiyacının yaşamın her bir döneminde varlığını sürdürmesidir.” diyor Abdulkadir Ozulu.

Abdulkadir Ozulu'nun bir araştırması vardır ki dev boyutundadır. Bu araştırma 1921 - 1926 yılları arasında Çorum’da basılan Çorum Gazetesi çevirileridir. İki cilt halinde 2304 sayfa, büyük boydur.

Aslında bu kitabın hazırlanmasındaki araştırma bir ekip işi olması gerekirken, Ozulu bu işi tek başına yapmıştır. Yayına

hazırlamak için yıllarını verdiği iki ciltlik bu kitap çok büyük bir emeğin, bir özverinin, bir sabrın ürünüdür.

Çorum'a ve Çorumluya ait ne varsa bu eserde yer almıştır. Günümüze ve gelecek kuşaklara çok önemli birer belgedir. Abdulkadir Ozulu'nun bu araştırma eseri Çorum tarihine ilişkin Çorum kültürüne bıraktığı bir başyapıttır. Yaşanmışlıklarımızı hep ileriye götürmeye çalıştığımız çağımızda, önceki yaşanmışlığı da bilmemizde fayda vardır. Geçmişinden ders almayanlar tekâmülü düşünemezler. Bu başyapıt geçmişimizle ilgili olup, geleceğe ışık tutmaktadır. Geçmişimizden günümüze köprü kurmak istiyorsak, geçmişimizle barışık yaşamakta fayda vardır.

Abdulkadir Ozulu'nun çok zor ve uzun araştırması da "Uluçnarlarla Konak Sohbetleri" kitabına olmuştur. Bu eser 2005 de yapılan Konak Sohbetleri video çekimleri ile kayıt altına alınıp CD'leri yapılmıştı. Konuşulanların yazıya aktarılması oldukça zor, yorucu ve uzun zaman alan bir iştir. Bu özverili çalışmayı ilimizde yalnızca Abdulkadir Ozulu yapabiliirdi ve yaptı da...

"Uluçnarlarla Konak Sohbetleri" kitabı ilimizin ileri gelen kültür insanları tarafından gerçekleştirilen sohbetler, sestem yazıya çevrilerek, hemşehrilerimizin hoşgörüsünü, adet ve geleneklerini, yaşantısını, dini ve sosyal hayatını yansıtan bir eserdir. Hem de okumaya başlayınca 375 sayfanın sonuna kadar okumadan bırakamayacağınız bir eserdir.

Abdulkadir Ozulu'nun başyapıtlarından birisi de Prof. Dr. Meral Demiryürekle birlikte yaptığı "Eşref Ertekin'in Günlüklerinden Bir Zamanlar Çorum" isimli 320 sayfalık bir belgesel kitaptır.

Bilindiği gibi Eşref Ertekin, Çorum'da modern kütüphaneciliğin kurucusudur. Eşref Ertekin bazı eserlerinin yanında tuttuğu günlüklerde yaşadığı dönemin sosyal ve kültürel hayatını samimi duygularla anlatmış, günümüze çok önemli bilgi ve belgeler bırakan bir bilge kişidir. Ancak bu bilgi ve belgeler yıllarca tozun toprağın içinde kalmış, su yüzüne çıkmamıştır. Prof. Dr. Meral Demiryürek ve Abdulkadir Ozulu büyük özveri ve emele her günlüğü ayrı ayrı incelemiş, uzun bir zaman diliminde günümüz gençliğine bir belge niteliğindeki "Eşref Ertekin'in Günlüklerinden Bir Zamanlar Çorum" kitabını hazırlamışlardır. Prof. Dr. Meral

Demiryürek ve Abdulkadir Ozulu'nun imzalarını taşıyan kitabın özsözünde şöyle bir not vardır:

“Çorum tarihi içinde iz bırakmış, eser vermiş, örnek hayatı ile hafızalarda saygın yer kazanmış kişiler hakkında yazılacak ve adlarına yapılacak her türlü kalıcı katkının geleceğin Çorumlularına sağlayacağı olumlu kazanımların yanı sıra şehrin kültüründe de büyük gelişmelere yol açacağı inancındayız. Gençlerimizin rol model olarak görecekları bu hayatlardan alacakları ilhamlarla kendi yaşantılarına derin manevi anlamlar katıp şehirlerinin ihyasına çalışacakları da bir gerçektir.”

Günlüklerin günümüz alfabesine çevrilip tadımlık denecek ölçüde örnekler alınarak bugüne taşınması yakın tarihimizi tanımamız açısından büyük önem arz etmektedir. Bir şehrin yakın tarihi ne kadar yazıya aktarılırsa o şehrin kültürel zenginliği de o kadar gözler önüne serilmiş, geçmişle gelecek arasında güçlü bağlar kurulmuş olur. Bu manada şehir tarihleri medeniyetimizin yapı taşlarıdır. Ancak Eşref Ertekin'in günlüklerinden başka, geride bıraktığı özel evrakı içinde elimize ulaşan ve Çorum tarihi için belge mahiyetinde olan daha pek çok eser vardır ve Çorum kültür tarihine yeni zenginlikler kazandırmayı amaçlayan gayretlileri beklemektedir. Kısacası, Eşref Ertekin üzerine daha birçok çalışma yapılması elzemdir.”

Abdulkadir Ozulu çok yönlü bir yazardır demiştim yazımın başlangıcında. Şair demiştim, dizeleri güçlü. Duyarlı, duygu yüklü zirvede. Şiiri şiir gibi yazar o demiştim. Şairin kaleminde bir şimşektir, bir yıldırımdır şiir çünkü. Ozulu'nun kalemi işte bu duygularla yüklüdür.

Yaşamdaki acıların, sevincin, özlemin, umudun ve öfkenin coşkun dışavurumudur şiir ve beste. Yaşamımızdaki acı – tatlı izlerdir. Yaşamın acılarını, özlemlerini, umutlarını, öfkelerini... tadamayanlar şiirin bestenin duygusunu yaşayamazlar. Öyle bir tattır ki şiir –beste, hem en tatlı, hem de en tatlı acı... Bir cemredir havaya, suya, toprağa, gönüllere sıcaklık veren...

Ozulu'nun kendisi demese de henüz şiir kitabı çıkmamış olsa da bir kitap olacak kadar şiirin olduğunu biliyoruz. Bunlardan bir kaçını Abdullah Ercan'ın 14. *Yüzyıldan Günümüze Çorumlu Şairler* kitabında da yayınlanmıştı.

Abdulkadir Ozulu'nun çok özel bir tutkusu daha var, okumak – yazmak sevdasından öte. Fotoğraf tutkusu. Bu tutkusunu çok kimse bilmez. Okumanın, yazmanın, araştırmanın yanı sıra fotoğraf çekmeyi, çektiği / çektiği fotoğrafı albümleyip saklamayı sever. Bir heves, bir tutkudur onun için fotoğraf konusu.

Albümler: Çocukluk Fotoğrafları, Öğrencilik Yaşamı, Genç Arkadaş Çevresi, Konya Selçuk Eğitim Enstitüsü Dönemi, Nevşehir Öğretmen Okulu Öğretmenlik Yılları ve Öğrenci Etkinlikleri, Çorum İmam Hatip Okulu Öğretmenliği ve Öğrenci Etkinlikleri, Yedek Subay Olarak Askerlik Dönemi, Tekrar İmam Hatip Lisesi Öğretmenlik ve Öğrencilerle, Anadolu Lisesi Yöneticiliği, Tema Vakfı Gönüllüsü Olarak Etkinlikleri ve Doğa Fotoğrafları, İlimizdeki Sosyal Faaliyetler, İlçelerdeki Sosyal – Kültürel Faaliyetler, Yaşamını Araştırdığı Kişilerin Röportaj Fotoğrafları, Zanaatkârlar ve Ürettikleri, Araştırma Yapmak İçin Yörelere Fotoğrafları, Görev Yaptığı Okullarda Açılan Sergi ve Açılışına Gittiği Sergilerdeki Sergilenenlerin Tüm Fotoğrafları, Aile Fotoğrafları, Torunların Fotoğrafları...

Aklınıza ne gelirse onların fotoğraflarının albümleri ayrı ayrı kümelenmiş. Hem de çok muntazam olarak... Büyük, küçük albüm olarak yüze yakın albüm var. Hem de büyük albümlerde üç yüze yakın, küçük albümlerde yüzer... Toplamında on binin üzerinde fotoğraf. Bir kişinin, bir ailenin bu kadar fotoğrafı biriktirip, atmış – yetmiş yıl çok güzel bir şekilde muhafaza edildiği takdir edilecek bir düşüncenin, takdir edilecek bir emeğin fotoğraf arşivi bu... Benim gıpta ile baktığımı anlayınca Ozulu; “Yalnız benim eserim ve emeğim değil bu, eşimin gayreti, emeği ve sabrı ile oluştu.” dedi ve ekledi “Yoksa ben bunlara bu kadar zaman ayıramazdım.”

Bir özverinin, bir paylaşımı, büyük bir sabrın ürünü. Ve takdir edilecek, saygı duyulacak bir eş, eli öpülesi ana işte...

Abdulkadir Ozulu'nun fotoğraf arşivi içinde özel bir albüm ilgimi çekti. 11 Ağustos 1999 tarihinde Tam Güneş Tutulmasının ilimize de başlangıcından bitimine kadar izlendiği doğa olayının 36 pozluk fotoğrafları. Her kareye dakikalarla bakıp, o anı yaşıyor insan.

Abdulkadir Ozulu'nun kitaplarının ve albümlerinin muhafazası bile büyük bir emek ve özveri... Bir de bugüne değin bu kitaplara ve fotoğraflara ayırdığı parasal yönü düşünecek olursak; bir “servet”...

İşte size her biri birer belgedir geriye bıraktığı... Abdulkadir Ozulu'nun bırakın geriye bıraktıklarını, kendisi başlı başına “çok belgedir”... Daha doğrusu ona bir yöre aşığı, bir delişmen, bir ‘çılgın’ desek yanılmış olmayız. Şunu demek gerekirse bir ulu ağacın, bir yaşlı çamın görüntüsünü bizlerle paylaşarak, saklamak amacı ile fotoğraflarını çektiği sırada “kendisinin bir ulu çınar olduğu”nu aklından dahi geçirmeyen mütevazı bir insandan kısaca bahsetmiş olduk.

Evet sevgili dostlar; “Edebiyat - Doğa - Fotoğraf” üzerine ihtisas yapan, doktora yapan akademisyenler; bugüne değin çok ciddi ve önemli kuruluşlardan ve de resmi makamlardan yaptığı katkı çalışmaları ile 100'e yakın “Onur Belgesi” ile ödüllendirilmiş, Hitit Üniversitesince “Edebiyat Fakültesi Konferans Salonuna” adı verilmiş Abdulkadir Ozulu “Mezuniyet ve Aşama Tezi” hazırlamanızda bizim size bir işaretimizdir. Gönül ister ki çocukluğundan bugüne aynı evde duran sokağına da adı verilsin. Hem de “Gönül Dostu Abdulkadir Ozulu Sokağı” olarak...

Bir ufuk biterse bir ufuk açılır, uzun yol üzerinde.

Bir başarının sonu, ikinci başarı demektir.

Ufku geniş, afakı aşmak isteyenlerindir yukarıdaki başarı tablosu. Sanatçıya para kazandırmaz belki de... Ancak geriye bıraktığı bir servettir iyiden, doğrudan, güzelden yana.

Abdulkadir Ozulu'yu bu kısacık yazımla anlatıp, aktarabildimse ne mutlu bana... Ve saygılarımla...

Gönül Dostum Abdulkadir Ozulu Hasan TULUK*

Meslektaş ve gönül dostu olmaktan onur duyduğum değerli hemşerim, kadirşinas arkadaşım Abdulkadir Ozulu'yu 1950'li yıllarda Sanat Okulu öğrencisiyken tanıdım. O yıllarda milli bayramlarımız daha büyük heyecanla kutlanırdı. Bayrama katılan okullar Türk bayrağı, flama, boru-trampet takımı eşliğinde Çan Saat yönünden stadyuma ilerler, Gazi Caddesi'nin her iki tarafına dizilen halk da öğrencileri coşku ve alkışlarla selamlardı. Bakırcı, kalaycı ve demirci esnafı yanında pek çok iş kolunun temsilcileri de traktörler üzerinde, kendilerine özgü ürünleriyle kutlamaya katılırlardı. Akşam düzenlenen fener alayı ile de milli dayanışma ve bayram sevinci geceye sarkardı. Okulların stadyumdaki yerlerini almasının ardından konuşmalar yapıp şiirler okunurdu. İşte o yıllarda, bu bayramlarda Sayın Ozulu'nun İmam Hatip Okulu'nu temsilen kürsüdeki görüntüsünü dün gibi hatırlıyorum.

İlerleyen yıllarda Abdulkadir Ozulu Konya Selçuk Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü, ben ise Ankara'da Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulu'ndaki yükseköğrenimlerimizi tamamlayıp mezun olduğumuz okullara öğretmen olarak atandık. Değerli arkadaşım yıllar önce mikrofondan yükselen heyecanımı bu kez kendi öğrencileriyle paylaşmayı sürdürdü. Eğitim ve sosyal alandaki bu heyecan ve başarısı onu Çorum Eğitim Enstitüsü'nde yöneticiliğe, ardından da Anadolu Lisesi ve Çorum Anadolu Öğretmen Lisesinin kurucu müdürlüklerine taşıdı. Aynı yaşta olmak, aynı şehirde yaşamak, sosyal ve kültürel değerlere olan hassasiyeti paylaşmak bizi zamanla birbirimize yakınlaştırdı. ÇEKVA'nın "Sanat Dostları Sohbetleri"nde bir süre beraber olduk. Evinin zemin katında kütüphane olarak kullandığı mekânda diğer sanat dostlarıyla bir araya geldik, sohbet ettik.

Bu mekân aynı zamanda -tabiri yerindeyse- yaşlısı genci, okumuşu cahili kim gelirse gelsin bildiklerini paylaştığı, kendisinde olanı verdiği, olmayanı ise araştırıp kaynak gösterdiği yerd aynı zamanda. Onca birikimine rağmen mütevazı kişiliğinden taviz vermedi. Çeşitli alanlardaki bilgisini yerel basında okuyucularla

* Eğitimci, Metal Sanatçısı

paylaştığı gibi arşiv değeri olan, kıyıda köşede kalmış önemli Osmanlıca belgeleri de gün ışığına çıkardı, günümüz Türkçesine çevirdi. Bu çevirileri başka araştırmalara kaynak oldu, tezler yazıldı. Ben ve mimarlık tarihçisi oğlum Ömer İskender de bu çevirilerden, araştırmalardan yararlandık.

Kültür dostu kimliğiyle metal sanatı çalışmalarımı da yakından takip eden değerli meslektaşım, ünlü yazar Samiha Ayverdi ile tanışmama da vesile oldu: Yıl 1982 idi. Bir sohbetimizde Milli Eğitim Bakanlığının beni Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde görevlendirdiğinden bahsetmiştim. Konu sanat, mekân da İstanbul olunca Sayın Ayverdi ile tanışmamın yararlı olabileceğini söylemişti. 1980'lerin İstanbul'unda biraz zorlansam da Fatih'teki adrese ulaşmıştım. Osmanlı döneminin derin izlerini taşıyan tarihi yapı ve İstanbul hanımefendisi bir yazarın nezaketi ve mütevazı kişiliği beni çok etkilemişti. O ziyaretim hem edebiyata olan ilgimi artırmış, hem de Sayın Ozulu ile dostluğumuzu pekiştirmişti.

Bugün de kültürel birlikteliğimiz Hitit Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm Başkanı Sayın Prof. Dr. Meral Demiryürek'in üniversite öğrencilerine yönelik hazırladığı etkinliklerle devam ediyor. Biliyorum ki Abdulkadir Ozulu artık Çorum'da sadece kitap, dergi ve gazete sayfalarında değil, Çorumlu hemşerilerinin gönüllerinde de yaşayan bir isim. Gelecek nesillerin de gönüllerinde, bugünden daha değer bilir bir hassasiyetle yaşaması ise en büyük umudumuz.

İyi ki varsın değerli dostum. Şehir tarihine yaptığın hizmetler için teşekkür ediyor, yüce Allah'tan iki cihan saadeti dilekelerimle saygılar sunuyorum.

**Öğrenciliğinden Günümüze Dek Benim Gözümde
Abdulkadir Ozulu Abimiz
Fikrettin ÇIPLAK***

Hayatta bazı konular vardır ki, çok önemli oldukları halde anlatılmadıkları için anlaşılmaz. Bazı önemli işlevsel yüceliği olan, duayen kişiler de vardır ki, toplumun tamamı tarafından yeterince bilinmezler veya çok az bilinirler. Bu da sadece ismen ve cismen (şeklen) bilinirler. Özellikleri ve nitelikleri ile ancak yakın çevresi “künhünü” yani özünü bilebilirler. Bunun elbette ki sebepleri vardır. Bu değerli kişilerin bilinmeyişinin genelde iki nedeni vardır:

1.Konu ve şahısla ilgili yeterince bilgi sahibi değillerdir. Dolayısı ile bilemezler, yüzeysel bilebilirler.

2.Özellikle bu kıymetli ve değerli şahsiyetler bilinmek istemezler. Bu şahsiyetler, mütevazı, alçakgönüllü, bağır yerde, gönülsüz-yani zengin gönüllü olduklarından gösterişten uzak oldukları için toplumda fazla görünmek istemezler. Bu durum ise bu değerlerin genel olarak bilinmesini engeller.

Sayın Abdulkadir kardeşimiz de inanıyorum ki bu ikinci gruptaki düşünenlerdendir. Elbette ki bu istisnası olan bir genellemedir. Sayın Ozulu; kültürü, yazarlığı, eğitimciliği, edebiyatı, eğitim öğretimdeki yöneticiliği ile Çorum'un yazar, çizer, kültür ikliminde, özellikle öğrencileri ve meslektaşları tarafından bilinmektedir. Âcizane ben de bunlardan birisiyim. Bazen de bu nitelikli şahsiyetlerin biyografisini sunanlar yeterince anlatamamış ve aktaramamış olabilirler. Her bilgi sahibi bilgisini yeterince iletemeyebilir. Çünkü bu da bir özelliktir.

Toplumda güzel bir söz vardır. Güzeli bilmek için güzel olmak gerekmez. İşte bu anlayış içerisinde değerli abimiz, kıymetli kardeşimiz Abdulkadir Ozulu'yu, özellikle onun insani yönünü, insanlarla olan beşeri münasebetlerini, mütevazı, alçakgönüllülüğünü, ana-baba-kardeş-yeğen-bacanak-baldız yakın ve uzak akraba, komşu ve arkadaşlarına, hocalarına, âlimlere karşı olan tutum ve davranışlarını, bilebildiğim ve gücüm nispetinde siz çok değerli Çorum halkımızla paylaşarak, Sayın Ozulu'nun beşeri

* Emekli Din Görevlisi, Çorum Haber Gazetesi Köşe Yazarı

yönünü anlatmak ve tanıtmak istiyorum. Belki malumu ilam kabilinden birçoklarınızın bildiği hususlar da olabilir. Bu husustaki noksanlığımı yüksek bağışlayıcılığınıza arz ederim. İnşallah yararlı olur diye düşünüyorum.

Değerli kardeşlerim!

Bu yazıyı yazanın kim olduğu, Sayın Ozulu'nun kişisel özelliklerini yazımda anlatma cesaretini nereden aldığı, konuya ait bilgi birikimi gibi merak edilen konular hakkında saygıdeğer okurlarımızı aydınlatmak gerekir diye düşünüyorum ve esas konuya geçmeden önce bunu arz etmek isterim.

Ben aciz 75 senelik ömrünü 7 yaşından bu yaşına kadar din eğitimi ve 50 senelik din hizmeti sosyal ve kültürel alanda insanımıza özellikle de Çorum halkımıza bu sahada hizmetle geçirmiş, merkez Karakeçili Camisinde 47 sene, resmi imam hatiplik ve Ulucami'de 52 senedir zaman zaman zaman fahri olarak (ücretsiz) vaizlik yapmış ve gerektiğinde yine de bu hizmetlere devam eden, uzum zaman eski adı Koparan, yeni adı Çorum Hâkimiyet Gazetesi'nde merhum Hacı Hafız Vaiz Mürsel Şahinbaş üstadımız ile karnca kararınca fikir ve düşüncelerini yazmış ve şu anda yıllardır Çorum Haber Gazetesi'nin köşesinde genellikle dini, ahlaki ve sosyal içerikli yazılar yazmaya ve her şey Çorum ve Çorumlu içindir anlayışı ile hizmet etmeye çalışan bir abdi-aciz, aciz kulum. Mesleğim ve aldığım kültür nedeni ile yazılarımda dini ve ahlaki konuları işlerim. Kullandığım dil, kurallar, terimler ve kelimeler genelde Türkçeleşmiş olan Arapça ve Farsça ve Türkçe'nin karışımı olan Osmanlıca anlatım ağırlıklı olmakla beraber, bu Osmanlıca kelimelerin önüne de Türkçelerini de yazarım. Hoşgörünüze sığınarak bunu arz etmiş olduktan sonra asıl konumuza dönüyorum:

Bu dünyada hiçbir şey kendiliğinden oluşmaz. Oluşan her olay mutlaka determinist -deneysel- bir düşünceye dayanır. Yani sebep-sonuç ilişkisi esastır. Örneğin yanan ocağın üstüne, içinde su dolu demliği koyarsan ateş suyu ısıtır ve kaynatır ve su 100 derecede kaynar. Suyun buhar olması ateş sebebiyledir. Ateşe suyu dökersek ateş söner. Çünkü ateşin sönme sebebi sudur. Bunu niye arz ettim? Durup dururken hiç kimse âlim-bilgin-zengin, makam, mevki, sevgi ve saygı sahibi olmaz. Hiç kimse durup dururken bir yere gelmez, gelemeyiz, getirilmez. Zihinlerde sevgi ve saygıya dayanan bir yere sahip olmak da böyledir.

Dünya sebepler dünyasıdır. Sebep olmadan sonuç olmaz. Bu husus gerek maddi anlamda ve gerekse manevi bakımdan aynıdır. Sevilmek, sayılmak, toplumdan ilgi görüp itibar sahibi olmak gönüllere taht kurmakla olur. Toplum nazarında kanaat önderi, duayen olmak da bir gayretin, çalışmanın bir özelliğın ürünüdür. İşte Sayın Abdulkadir Ozulu abimiz de; bilgisiyle, kültürüyle, sanatıyla bence bunların ötesinde ağırbaşlılığı, beyefendiliğı, alçakgönüllülüğü, Çorum aşığı oluşu nedeni ile bilge bir kişidir. Ben bu yazımda Sayın Ozulu'nun edebi ve kültürel yönünden ziyade daha önce ifade ettiğim gibi kişisel özelliklerine değinmek istiyorum.

Elbette ki eserleri ile Çorum kültürüne katkıları yadsınmaz. Mesela 6-7 tane yayımlanmış, 8-10 tane yayımlanacak eserleri, 3 bin sahifelik Çorum gazetesi çevirileri, engin edebiyat bilgisi, Arapça, Farsça, Osmanlıcaya olan vukufiyeti, makaleleri ve diğerlerini de ifade etmeden geçmek eksiklik olur.

Bendeniz, Sayın Abdulkadir Ozulu'yu yazıma başlık yaptığım gibi, İmam Hatip okulundaki öğrenciliğinden (1955-56 ders yılından) beri bilirim. Ben Çorum İmam Hatip okuluna geldiğimde, ben birinci sınıfta iken o ve arkadaşları sanırım 3. sınıfta idiler. Okulumuzun öğrenci sayısı bildiğim kadarı ile 350-400 kişi kadardı ve biz o zaman Çorum İmam Hatip Okulunun ilk öğrencileri idik. Fakat o zamanın kültürü, iletişimi bugünkü gibi gelişmiş değildi. Öyle ya, 65 sene önceki Çorum, özellikle köylü çocukları şehir görmemiş, garip tabir edilen kimselerdik. Şehir çocukları ise bizlere göre daha uyanık, gözü açık, farklı ve ayrıcalıklı nitelikte çocuklardı. Şehirli öğrenciler kendilerini bizlere göre daha rahat ve üstün hissediyorlardı. Bu farklılık ancak birkaç sene sonra ortadan kalktı. Öğrenciler kaynaştı. İlim, kültür, adetler birleşti, aradaki çekingenlik azaldı, cesaret çoğaldı. Hatta son senelerde durum tersine döndü diyebilirim. Çünkü şehir merkezleri (Amasya-Samsun-Çorum) öğrenciler azınlıkta kalmışlardı. Zamanla bu durum da izole edildi. Bütün öğrenciler arkadaşlığın ötesinde dost ve kardeş olmuşlardır. Abdulkadir abi de bu profil içinde babasının Çorum'da saygın din adamlarından birisi olması, babasının rahmetli Hafız Mustafa Ozulu medrese mezunu, hafız ve alimliği, Abdulkadir'in üzerinde görünüyordu.

Öğrenciler arasında sosyal etkinliklerde rol alması, aktif faaliyetlerde bulunması onu sosyal kişilikli yapıyordu.

Müsamerelerde mehter takımında, bayram merasim ekiplerinde, okul spor kollarında, takımda Abdulkadir hep vardı. Okul futbol takımının forvet oyuncusu idi. Santrafor oynardı. Ani çıkışları golle sonuçlanır ve biz öğrencileri “ya ya, şa şa, Abdulkadir çok yaşa, İmam Hatip çok yaşa” diye bağırırdık. Hem de seslerimiz diğer rakip öğrencilerine göre daha güzel ve eğitilmiş olduğumuzdan, muhalif takım seyircileri bile bu tutumumuzu beğenirlerdi ve bizi alkışlardı.

Bu arada ilginç şeyler de olurdu. Mesela, bizim takımımızın şortları daha uzun, diz kapağı altında olurdu, bu ise yadırganır, bunu slogan haline getirirlerdi. Biz bunları hoş karşılardık. “İmam Hatip, tûman imam” diye bağırırlardı. Ama biz rakiplerimizi bastırırdık. Hey gidi o günler. Neydi yarabbi, o zaman sınıflar arasındaki saygı, askeri bir disiplin ve düzene benzerdi. Komuta zinciri, müdür, müdür muavinleri, öğretmenler, sınıf mümessilleri, yukarı sınıf öğrencileri, aynı sınıftaki başarılı zeki öğrenciler bile saygı duyulanlar sınıfına dâhildiler. Bu bir abi kardeş ilişkisi idi. Abdulkadir Ozulu o zaman öğretmenler gibi saygı duyulan, hocaların takdir ettiği, bizlere göre temayüz etmiş –yüze çıkmış- üstün vasıflı bir öğrenciydi. Abi diyorum, saygınlığının ötesinde bizden 2-3 yaş daha büyüktü. Vasıflı öğrenci olması da artısı idi.

Abdulkadir Ozulu’yu insani değerler açısından farklı kılan etken, rahmetli babasının konumu idi. Başlangıçta ifade edildiği gibi, Abdulkadir abinin babası Çorum’un o zaman duayen hoca efendilerinden birisi idi. Ben öğrenciliğimde gördüm, biliyorum ama, o zaman çocuk yaşta bunu idrak etmek elbette ki mümkün değildir. Sonradan bu itibarlı durumu öğrendik. Mustafa Ozulu Hafız, yani Ozulu Hafız diye anılırdı. Çöplük veya Çöplü’de Hamit Camisi’nin karşısında ufak bir tuzcu dükkânları vardı. Sonra da kavun-karpuz, sebze dükkânı oldu. Çorum’un elit tabakası, hocalar, hafızlar o dükkânın önünde gödek sandalyelerde otururlar, dini ve sosyal konularda mübahase bilgi alışverişinde bulunurlardı. Esoğlu Mehmet Efendinin dükkânı ve buna benzer bazı önemli kişilerin esnafın dükkânları okul gibiydi sanki.

Ozulu hafız, Çorum Müftülüğü sınav komisyonu üyesiydi. Medrese mezunu olması hafız olması ve Arapça bilmesi gibi özellikleri nedeni ile o zaman Çorum’un en belli başlı Hoca Efendilerinden birisi idi. Emin, hatırı sayılır birisiydi. Hatta

sonradan oğlu İhsan Ozulu ve torunu Neyzen Mustafa Ozulu'dan dinlediğime göre kimsesiz bir cenazenin gasline gidiyor. Cenazenin üzerinden çıkıya bağlı altınlar çıkıyor. Yakın evladı olmadığından, uzaktaki yeğenleri de o anda cenazenin yıkanması, kefenlenmesi ve defnine gelmemişler. Zaten yeğenleri, amcaları veya dayıları olduğunu dahi sonradan öğreniyorlar. Ozulu Hafız bunu çıkıdaki altınları tespit ediyor. Oğullarına ve bazı kişilere söylemiş ve altınları korumuş. Yıllar sonra (5-6 sene) gelen yeğenlerine teslim etmiş. Bu olayı o zaman Çorumlular da duymuşlar. Müslümana ve özellikle de hocalığa yakışır onurlu bir davranış sergilediği için Ozulu hafıza halkın saygısı daha da artmış diye dinledim. Zaten vefatında da Çorum'un bütün camilerinde salalar verilmiş. Bunları anlatmamın sebebi, Sayın Abdulkadir Ozulu böyle bir babanın oğlu. İmam Hatip Okuluna da onu babası yazdırmış. Çünkü daha okula gelmeden fikren ve zikren yatkın bir ortamda yetişmiştir.

Eğitim başarısında, babası Hafız Mustafa Ozulu Hoca Efendinin etkisi çoktur. Aslında dedesi Hafız Mehmet Ozulu da (1871-1941) âlim bir zat idi. Babası Abdulkadir abinin 20 yaşlarında iken 1962 (1895-1962) 67 yaşlarında vefat etmiş. Mezarları Ulu Mezarlıktadır. Defaatla ziyaret ettim.

Allah şifa ihsan eylesin. Abdulkadir abimiz son zamanlarda sıhhati bozuldu. Aslına babasına o kadar düşkündür ki, mezar ziyaretlerinde mezarların başından ayrılmak istemezdi. Sanki öleli 60 sene olmamış da yeni ölmüş gibi hüznülenir ve kederlenirdi. 20 yaşındayken böyle bir babayı kaybetmenin acısı elbette unutulmaz bir acı bırakmıştı Abdulkadir'in yüreğinde.

Sayın Abdulkadir Ozulu'nun en önemli insani özelliklerinden birisi de, akrabaların, kardeşlerine, yeğenlerine, abla ve bacılarına, enişterine ve bacanaklarına olan aşırı düşkünlüğüdür. Aynı mahallede 55 senedir komşuyuz. Acı ve tatlı günlerinde sosyal ve dini etkinliklerinde bir aile hocası gibi bulunmuşumdur. Yakınlarının bütün dertleri ile ilgilenir ve sorunlarının çözümüne çalışırdı. Aile içinde belki en yaşlısı değildi ama en bilge ve olgunu idi. Geniş ailenin sorunları ile ilgilenmesi onu saygın bir aile reisi yapmıştır. Yeğenlerini kendi evlatlarından ayırmaz, onları borç ve sıkıntılarını, kendi sıkıntısı gibi gidermeye çalıştığına şahit olmuşudur. Örnek bir aile büyüğüdür.

Sayın Ozulu abimiz, diğer insanlarla olan ilişkilerinde de bilgi ve kültürünün etkisi görünür ve gayet olgun ve onurlu davranışlar sergiler. Bazen arkadaş ikliminde siyasi konuşmalar olur, istenmese de kırıncı sözler de söylenir, Sayın Ozulu bu kırıncı sözleri gayet olgun bir tavırla karşılar, muhataplarını hoşgörüsü ile utandırır. Özelliklerinden birisi de milliyetçi, mukaddesatçı, vatanperver, bayrak sevgisi, bu anlamda Çorum'a olan aşkı üst düzeyde bir kişidir. Hem hoca, hem esnaf çocuğu olması geniş kültür yelpazesine sahip olması ona beyefendi tavırlar sergilemesine neden olmaktadır.

Edeple yetişen, edeple yaşar ve edeple ölür. Bu ise bir fani için en büyük şereftir. Çorum'da gödek sandalye kültürü hiç okul görmeyen esnafı bile engin tecrübeleri ile âlim yapar.

Netice itibarıyla özetlersek;

1-Sayın Abdulkadir Ozulu 70 kûsur senelik ömrünü boşa geçirmemiş, ilim, irfan ve hizmet yolunda emek sarf etmiştir. Çorum ve Çorumlu aşığı idi.

2-Aldığı kültürün temelinde köklü ve kadim bilge bir aileden gelmesi, babası ve dedesinin hafız, âlim ve saygın birer din bilgini olmaları Sayın Ozulu abimizi müspet yönde etkilemiş, dededen, babadan gelen mirası daha da çoğaltarak yaygınlaştırmıştır. Kendini yetiştirmiş bir kültür adamıdır.

3-Eğitim, kültür ve sanat alanına, özellikle Çorum'un yakın geçmişini günümüze taşıyan Çorum gazetesi çevirileri, diğer kitapları, yazıların yetiştirdiği yüzlerce öğrencileri ile Çorum'a hizmet etmiş bir bilge kardeşimizdir.

4-Sayın Ozulu abimiz; bilgilerini, tecrübelerini, olgunluğunu, edepli bir önder insan olarak topluma yansıtan, insanlara sevgi, saygı ve hoşgörü ile bakan, yaratılanı yaratandan ötürü seven ve sevilen bir kişidir. Bir ömür boyunca gerek eğitim ve öğretim yaşamında, gerekse sosyal arkadaş ortamında ve gerekse aile çevresinde hiç kimseyi kırmayan bir kişiliğe sahip duayen, olgun bir abimizdir.

5-Bütün bu özellikleri ve daha birçok güzelliklerini dillendiremediğimiz kardeşimiz Ozulu'nun örnek hayatı, özellikle genç nesile, öğrencilerimize örnek olmalı, model olmalı diye düşünüyorum. Bu yazının amacı da budur. Kendisine Allah acil

şifalar ihsan etsin. Uzun ve sıhhatli ömürler versin. Allah bu gibi hocalarımızın adedini çoğaltsın. Kâinat ilimle, bilgi ile hayat bulur. Ulu Allah Fatır suresinin 19-20-21 ve 22. ayetlerinde, ilim, âlim, cehl ve cahili anlatıyorken; cehil ölüm, âlim diriliği, cahil ve cehaleti ölüye, birini zifiri karanlığa, ilmi güneşe, nura benzetiyor. Onun için bir memlekette âlimlerin çokluğu o beldenin canı gibidir. Âlimin ölümü, âlemin ölümüdür. Bu bakımdan saygın ilim, bilgin, arif, yazar, çizer, duayen, kanaat önderlerine gereken önemin verilmesi bir şükran, nimettir. Biz de bu açıdan kültür adamımız Sayın Abdulkadir abimizi denizden bir damla misali anlatabilmişsek, kendimizi mutlu hissederiz. Hepinize şükranlarımı arz ederim. Saygılarımla...

19 Ağustos 2018

Mecâlis-i Hamse
Mehmet Şakir ÇIPLAK*

I

Anahtar Deliğinden

Aslında anahtar deliği de değil, kırık dökük kapının karşıyı gösteren yarıklarındı baka bildiğimiz delikler... Görünen ise muazzam bir sahnenin renkli perdesi. Perde açıldığında lebalep dolu kalabalıgım uğultusu birden kesildi, tüm salonu lahuti bir sessizlik kapladı. Renkli ışıkların akisleriyle görebildiğimiz kadarıyla sahnedeki yerlere serilmiş postlar, minderler, duvarlara akseden ney sesi. Üç beş dakika böyle geçti. Orada, o kırık kapılı malzeme odasının deliklerinden bakıyorduk. Çünkü bizi bu salona almazlardı, ne işi vardı el kadar çocukların şehrin ileri gelen ailelerinin davetli olduğu bu salonda. Ama merak işte üç dört kafadar bu ışıksız kuytu yere girebilmeyi başardık ve olan biteni buradan görebileceğiz. Orada bizden bir iki sınıf yukarıda olan birisi Mevlânâ Gecesi yapıldığını söyledi. Ben İmam-Hatip Okulunun orta kısmı ikinci veya üçüncü sınıfındayım. Mevlânâ kimdir, Mevlâna gecesi ne demektir hiç bilmediğimi söylesem şimdinin gençleri inanmazlar.

Sahne yeşil sarı mor kırmızı ışıklarla göz kamaştırırken sol taraftaki kapıdan dervişler birer birer girmeye başladılar. Her birinin başında bugün Mevlevi sikkesi veya tâc-ı şerif diye öğrendiğim külahlar, sırtlarında her birininki ayrı renkte tennure dedikleri entari, bellerinde elifi kuşak üzerlerinde ise güldeste dedikleri kolsuz yakasız yelek sahneye dizildiler. Onların yerleşmesi sona erince kıyafeti daha farklı başındaki sarığı ve giysisi onlardan daha farklı ve gösterişli, ayrıcalıklı biri olduğunu belli eden yaşlı, beyaz sakallı birisi sahneye girdi. Tok bir sesle “Esselâmü Aleyküm” diyerek selam verdi. Önce girenlerin en başında bulunan semazen başı bu selâma “Aleykümselâm” diyerek öyle âhenkle mukabelede bulundu ki insanın yüreğinin titrememesi mümkün değildi. Şeyh yere serilmiş olan kınalı posta dervişler de beyaz renkli postlardan yapılmış seccadelerin üzerine oturdular ve secde eder gibi yeri öptüler. Yer öpmek şu esastan gelirmiş: Kâinatta var olan her şey hatta bir zerre bile insanlara fayda vermek üzere Cenâb-ı Hak tarafından

* Emekli Öğretim Görevlisi

feyizlendirilmiştir. Eşyanın çıktığı yer zemindir. Bu sebepten feyz menbainin makamı olan yer öpülerek tebcil edilmiş... Derin bir sessizlik oldu, sonra güzel sesli birisi:

Sultân-ı rüsûl şâh-ı mümeccedsin efendim
Hak'tan bize sultân-ı müeyyedsin efendim

Diye başlayan Na't-ı Şerifi okudu. Sonra bir ney taksimi ve ardından kudüm, tef, bendir gibi sazlar da devreye girdiğinde insanı kendinden geçirip ayaklarını yerden kesen semalarda dolaştıran bir uhrevi hava oluştu ki Yunus'un:

Mevlânâ sohbetinde saz ile işret oldu
Ârif ma'nîye daldı kim bilebilir ferişte

Diye betimlediği maneviyatın doruk noktası oradaki herkesin yaşadığı bir hal olarak ayan beyan görünmekteydi. Dervişler ayağa kalkıp kollarını çapraz şekilde omuzlarına koyup şeyhi selamladılar, şeyhin elini öptükten sonra semâ etmeye başladılar. Hepsi bir mihver etrafında dönüyor, sağ elleri havada sol elleri yere doğru çevrili olarak bir başka dünyanın esrarını sızdırıyorlar, âşık-ı sâdık'ın ne olduğunu anlatıyorlardı.

Kapı deliğinden bakan o dört kişi de salondakiler gibi uçup gittik, içimiz hazla ve huzurla doldu, kedimizden geçmiştik. Semâ dönüşleri birkaç fasıl halinde uzunca sürdü ama ne biz ne de ağzına kadar dolu olan salondakilerde en ufak bir usanç, dikkatsizlik, uğultu vs. belirmedi. Bu arada mûsikî eşliğinde âyîn-i şerif okunuyor coşku bir kat daha artıyordu. Ardından aşr-ı şerif, fatiha ve dua ile program sona erdiğinde herkesin içindeki duygu bu hal bu tecrübe keşke sabahlara kadar devam etse... idi.

Altmışlı yılların başlarında yaşadığım bu programın hazırlayıcısı ve uygulayıcısı o yıllarda bizim de Kur'an-ı Kerim derslerimize gelen Hafız Recep Camcı Hocamız, o gecenin baş aktörlerinden birisi ise Abdulkadir Ozulu idi. Mekân ise bugünkü Atatürk Anadolu Lisesi'nin salonu idi. Abdulkadir Bey'in rolü neydi diye sorarsanız, anahtar deliğinden görebildiğimi söylüyorum ki o

Şems idi. Rol değildi o gece o Şemsti. Ve benim belleğimde her gece... Benim şahidim Ozulu Hoca'nın şu mısralarıdır:

İnsan
Bir perdelik oyuncu
Zamanı kısıtlı
Yolu
Gayreti başarısı
Seveni sevmeyeni
Olup olmamaya bağlı
Sahne dünya
Oyun hayatı.

II

Çorbada Tuz

Cumhuriyet Bayramına katılmak mecburi idi, okula o gün gelmeyenlerin listesi alınır disiplin işlemi yapılırdı. Disiplin işlemi ne demek onun da farkında değildik ama yine de en dikkat ettiğimiz şey bayram törenlerini aksatmamaktı. Bunun elbette büyük anlamları vardı. Kendimizi büyümüş hissederdik, bayram provalarında bile yürüyüşe katılmak asker olmak gibi bir şeydi, önemsenmekti. Başımızda beyaz şeritli İmam-Hatip Okulu şapkasını taşımak ayrı bir gurur vesilesiydi. Biz en küçük boylu en arka bölükte ve arka sıralarda olsak bile mesela Albayrak ilkokulunun arkasındaki sokaktan veya hükümet konağının arkasından Ilıca Caddesine girip Gazi Caddesine çıkarken ki dönüşlerde ön sıralarda yürüyen büyüklerimize, ağabeylerimize hayranlıkla bakar, o anda onların da önünde beyaz spor giysili boru ve trampet takımının ahengine daha bir uymaya çalışır, heyecanla yürürdük.

O zamanlar özellikle Cumhuriyet bayramında imam-Hatip Okulu'nun olmazsa olmazı mehter takımının çıkması idi. Mehteran bölüğünün giysileri göz merakımızı doyururken davul, tef, zil nakkare zurna gibi gür ve etkili sesler çıkaran mehter müziği ve marşlar o gün Çorum'un güncel konusu olurdu. Bu gösteriler o yıllarda Çorumlu'nun aşına, ekmeğine çorbasına tat veren bir tutam tuz idi. İşte Çorum'un aşına bu tuzu eken okulumuzun bu önemli

faaliyetlerinin içinde seçebildiğim en renkli kişilerden biri Abdulkadir Ağabeydi.

III

Minnet

Seksen ihtilâli bizim neslin üzerinden silindir gibi geçmiştir. İhtilâl öncesi olaylar ihtilal sonrası uygulamalar derin etkiler hatta yaralar bırakmıştır. Hele Çorum olaylarında yaşananlar romanlara konu teşkil edecek acı tatlı, komik, trajik hatıralarla yüklü bir kenarda durmaktadır.

12 Eylül 1980'in üzerinden iki ay gibi bir süre geçmişti. Çorum İmam Hatip Lisesinde görevliyiz. Atatürk'ün ebediyete intikalinin sene-i devresinde mutad olduğu üzere program yapacağız. Bu konularla ilgili görev dağılımları okulun açıldığı hafta toplanan öğretmenler kurulunda belirlenir, her kes görevini bilir hazırlığını yapar günü gelince de bir eğitim programı olarak uygulanır. Bizde hazırlıklarımızı yaptık, konuşmacıların konuşma metinlerini, şiir okuyacakların hangi şiirleri okuyacağını belirleyip ilgili mercilere de ilettik. Dönem on iki eylül dönemi askeri yönetim konuya çok büyük hassasiyet gösteriyor, herhangi bir aksaklık eksiklik istemiyor. 10 Kasım sabahı erkenden görevimizin başındayız. Okulun bir alt başından bir üst başından askeri aracın defalarca geçtiğini görüyoruz. Bu tür programlar, liselerde Kültür Edebiyat Kolu tarafından hazırlanıp icra edilir. Aynı branşta olmamız hasebiyle Abdulkadir Beyin öncülüğü ve ferasetli deneyimi ile hazırladığımız programı son bir defa daha gözden geçiriyoruz. O gün hem nöbetçi muavin hem program uygulayıcılığı üzerimde adeta diken üstündeyim.

Öğrencileri okulun bahçesinde düzgün sıralar halinde topladık, her sıranın başında sınıf öğretmenleri var, aşırı derecede titizlik gösteriyoruz, Saaat 8.45'te her şey hazır, 9.05'te saygı duruşu yapılacak ardından İstiklal Marşımız okunacak sonra da günün anlamı ve önemi ile ilgili konuşmalar ve şiirler sunulacak. Bu arada telefon geldi, dediler koşa koşa gittim, geri döndün, her şey hazır, Abdulkadir Bey'i buldum, gelen telefonda söz ederek, işte program, işte dosya, benim gitmem lazım, bundan sonrası sana emanet, deyip klasörü eline tutuşturdum. Hemen dosyaları elimden aldı, sen burasını merak etme ben devam ederim, sen git, dedi. Sessizce

okuldan ayrılıp koşa koşa hastaneye vardım, hastane kapısından girerken sirenler çalıyordu, hastane önündeki birkaç insanla birlikte saygı duruşuna geçip sirenlerin susmasını bekledik. Doğumevi eski Devlet Hastanesinin girişinde idi., doğumhanenin penceresinden ebe hemşire aşağıda beni görmüş olmalı ki seslendiğini duydum:

Gözün aydın...

Biz okulda dokuz doğururken bir çocuğumuz dünyaya gözlerini açıyordu..

O gün Abdulkadir Bey'e en minnettar olduğum gündür.

IV

Muhavere

2016 yılının baharıydı, telefonum çaldı, tanıdık bir numara değildi, merak ederek açtım. Prof. Dr. Ahmet Taşgın, Konya Necmettin Erbakan Üniversitesinden. Kendisi ile şahsen tanışmıyorduk ama daha öce benim 2001 yılında yayımladığım ve “Osmancık'ta Erenler Durağı Koyun Baba” ismini verdiğim Koyun Baba menakıpnamesini bil vasıta istemiş ben de kendisine göndermiştim. Telefonda, bir Koyun Baba sempozyumu düzenlediklerini buna kayıtsız kaldığımızdan şikâyet ile sitemlerini bildirdi, sabırla dinledim, işe yaramayacağını bildiğim halde bazı bahaneler ileri sürerek geçiştirmeye çalıştım ise de konu ile ilgilenenlere söylediğini, bu alanda az çok demeden söz söylemiş kalem oynatmış kim varsa orada görmek istediği bu konuda bana da görev düştüğünü vs. söyledi. Selam sabah ile telefonu kapattık. Birkaç gün sonra yüksek okuldan arayarak sempozyum günü orada bulunmak üzere davetiye göndereceklerini fakat adresimi bilmediklerini adres bildirirsem davetiye göndereceklerini söylediler. Bu telefon üzerine bizzat giderek ilgililerle görüştüm, Ahmet Bey ile yapılan konuşmayı ilettim, daha önce Koyun Baba ile ilgili yayınların bulunduğunu son zamanlarda ise Etem Erkoç, Selim Gürsel ve Abdulkadir Bey'in yazılarından ve yayınlarından söz ederek Sempozyuma onların da katkı sağlayabileceklerini ilettim. Bu konuşmalar sonunda hoca, konuya çok titizlikle hazırlandıklarını ve seçici davrandıklarını belirterek sadece Abdulkadir Beyle görüşerek katılıp katılmayacağını kendisine bildirmemi benim de Şair Kadri ile ilgili bir sunum hazırlamamın uygun olacağını konuştuk.

Konuyu hemen Abdulkadir Bey'e aktarmak üzere telefon ettim. Bir kitap köşkü niteliğindeki hane-i saadetlerinde çok tatlı bir sohbetin içinde konuyu arz ettim. Önce heyecanlanır gibi oldu sonra sohbetimizin seyri hafiften resmiyete döner gibi bir hal aldı. İnce nazik ve ret edemeyeceğim gerekçeler ileri sürerek böyle bir görevi üstlenmek istemediğini söyledi. Muhavereyi sempozyum yöneticilerine iletip aradan çekildim...

V

Eğitime Katma Değer

Anadolu Lisesi'nin kurucu müdürlüğüne atanıp yeni görevine başladığında aramızdan yeri hiçbir zaman dolmayan bir kişi eksilmişti. İdarede bilge ve babacan, zümre toplantılarında tecrübe yönlendirici rolü onun gibi üstlenen olmadı. Çok önemli bir görevi uhdesine almıştı. Gece gündüz demeden canhıraş bir faaliyetin içine girdi. Bu günkü 23 Nisan Ortaokulunun bulunduğu binada eğitime başladı, Şimdi Fatih Caddesi üzerinde bulunan Anadolu Lisesi'nin eğitim camiasına kazandırılması, bu konudaki çetrefilli bürokratik engellerin aşılması onun hem birkaç yılını aldı hem de sabırla ve azimle çalışmanın önünde hiçbir gücün aşılamaz olmadığını göstermiş oldu. Onun yöneticiliği döneminde bazı dersler yabancı dille verilmekteydi. Anadolu Lisesi ilk mezunlarını verdiğinde Çorum'da yabancı dil bilen birçok genç ortaya çıktı. Bu gençler Çorum sanayisinin ürünlerini yurt dışına taşıyacak yeni elemanlardı. Diyebilirim ki Çorum Sanayisi Anadolu Lisesi mezun vermeye başladıktan sonra ihracatın ne olduğunu nasıl yapılması gerektiğini yeniden öğrendi. Şehrin seçkin ve yetenekli gençleri artık ehil ve emin ellerdeydi. Okul yöneticiliklerinin cazip hale getirilmesi için yönetici adaylarını hizmet içi eğitim kurs ve uygulamalarından geçirilmesi, uzun vadede ise yönetici yetiştirecek eğitim kurumlarının açılması, okullardaki müdür yardımcılıkları kadrolarına atanacakların mutlaka bir ön eğitimden geçirilmesi düşünceleri onun eğitim raporlarına yansıyan görüşlerinden bazılarıdır.

Kısa ve zorlu bir süre içinde Anadolu Lisesinin fiziki eksiklerini tamamlayıp yeni okul binasının yapımına başlanması ve bir an önce eğitime sunulmasında gece gündüz demeden gösterdiği gayreti Çorumlular, öğrencileri unutmayacaklardır.

Abdulkadir Bey çok yoğun eğitim faaliyetleri içinde koşuştururken hasbelkader Milli Eğitim’de görevli olduğum doksanlı yılların başında ilimize gelen Anadolu Öğretmen Lisesi’nin kadrosunun geri gitmemesi için bir okul binası ve iyi bir yöneticiye ihtiyaç ortaya çıktı. Bu konuda en çok güveneceğimiz kişi Abdulkadir Bey idi, okul da Anadolu Lisesi’nin eski binası idi. Bir süre Anadolu Öğretmen Lisesi’nin kuruculuğunu ve yönetimini hiç sızlanmadan deruhte etmiş, yatılı öğrencilerin ağırlıkta bulunduğu bu okuldaki öğrencilerin sorunları ile bir baba bir ağabey, bir öğretmen şefkatiyle üzerlerine titremiştir. Araştırmacılığı, yazarlığı şairliği hatta bir Çorum külliyyatının sahibi olması onun artıları olmak üzere eğitimciliği, Çorum’un eğitim hayatına katkıları her zaman saygıyla minnetle anılacak hizmetlerdir.

Hocam ve Dostum Abdulkadir Ozulu

Kâzım ALKAN*

Kıymetli Hocam Prof. Dr. Meral Demiryürek Hanımefendi, Abdulkadir Ozulu Hocamız için armağan bir kitap hazırlığında olduklarını söyledikleri zaman duyduğum sevinçli anlatamam.

Abdulkadir Hocamızın, her zaman en güzel şeylere layık olduğunu düşündüğümünden, armağanların en güzelinin; hakkında yazılacak ve onu ebedileştirecek bir kitap, olacağına inanıyorum.

Bunun için başta Meral Hocamız olmak üzere, düzenleme kurulu üyelerini tebrik ediyorum.

Çorum'umuza; yaptığı araştırmalar sonucu meydana getirdiği eserlerle, büyük hizmetleri olan Abdulkadir Hocamıza, gösterilen kadir bilirlilik, elbette ki her türlü takdirin üstündedir. Sağ olsunlar.

Meral Hocam armağan kitap için benden de yazı isteyince. Şok oldum. Hocamız hakkında kalem oynatacak kabiliyet ve yeterliliğe haiz olmadığım için; haddimi aşmış olacağımı düşünüyorum. Ancak, bir kaç satırla da olsa dostum ve kardeşim Abdulkadir Hocama bir şeyler yazmaya kendimi borçlu hissettim. Affedin.

Bazı insanlar vardır ki; bir iş sahibi oldu mu o işlerini hayatlarının sonuna kadar sürdürmek isterler. Emekli olsalar bile, daha önce yaptıkları işi sürdürmek onların tutkusu olur. Bu iş sahiplerinin başında, öğretmenler gelir. Onlar mesleklerine sevda derecesinde tutkundurlar. Kimisi dershanelerde, kimisi dersleriyle ilgili bürolar açarak ya da özel dersler vererek; yaşları ne olursa olsun insanlara bir şeyler öğretmek için didinir dururlar. Maddiyatı düşünmezler. Onlar öğretmeyi severler. Birilerine faydalı olmak onları mutlu eder. Boş oturmak onların işi değildir. Kimisi de; yazarak, araştırarak eserler verme yolunu seçerler, onlar; ya araştırmacı, ya romancı, ya şair ya da eleştirmendirler. Gazetelerde makale ve sürekli yazı yazarlar da vardır,

Bu insanları konferanslar vererek, türlü kuruluşlarda konuşmacı olarak insanlara faydalı bir şeyler öğretirken de görürsünüz. Hepsisi de maddiyatla pek ilgili değildirler. Onları,

* Şair-Yazar

insanlara bir şeyler öğreterek: birikimleriyle faydalı olmak kadar mutlu eden başka bir şey yoktur.

Abdulkadir Ozulu Hocamız da, bu insanların başında gelen, şehrimizde, araştıran, yazan; eserleriyle geçmişten geleceğe bilgi taşıyan bir köprü insandır. Onun, bu şehirde yazı ve şiirle uğraşan her insanın üzerinde gerek eleştirici ve gerekse teşvikçi olarak inkâr edilemez çok emekleri vardır. Başkalarını söylemeyeceğim. Onlar yazılarında, kendileriyle ilgili anılarını yazacaklardır.

Abdulkadir Hocamın benim yazdığım; şiir, hikâye deneme gibi yazılarımın hemen hemen tamamına yakın bir kısmında yapıcı eleştirmeci ve teşvikçi olarak emeği ve çok hakkı vardır. Yayımladığım *Umuda Yolculuk Varismini* verdiğim şiir kitabıma da sunum yazısını kendileri yazmışlardır.

Bunun ötesinde yayıma hazırladığım *Yitik Zaman Dilimlerinde Kaybolan Destan-Yemenisimli* şiir kitabımın meydana gelmesinde, yazdığım şiirlerimi okutup dinleyerek yaptığı; yapıcı tenkit ve teşviklerinde ki gayret ve çabaları ömrüm boyunca unutamayacağım çalışmalarıdır.

Hocamla birkaç yıl sanat sevenler toplantılarında da bulundum. Bir süre bu toplantıların yönetimini yaptı. O toplantılarda da yaşları ellinin üstü birçok insanın bilgi ve ilham dağarcığından ürettiği; şiir, hikâye, deneme v.s. eserlerini, tatlı ve yapıcı tenkitleri, candan teşvikleriyle topluma kazandırdığının şahidi oldum.

Bu da; Hocamın emekli olsa da tutkulu olduğu öğretmen yanıydı.

O toplantılarda bende şiir ve yazılarımı okuma fırsatını buluyordum. Hocamın teşvikleri ile daha çok yazıyor, yazmaktan da haz alıyordum. Bu arada yemenle ilgili şiirlerde yazmaya başlamıştım. İlk on - on iki kadarnı kendilerine okuduğumda “Bu şiirlerini kimselere verme. Bir kitap olana kadar yaz.” Diyerek beni teşvik etmişlerdi. İşte o teşviklerdir ki Yemen konusun da kırk üç şiirlik bir kitap vücuda getirebildim.

Rahmetli annem, Yemende şehit düşen babasına duyduğu özlemi ağlayarak anlatır, “Nerede bir çocuk baba diye seslense yüreğim sızlar.” derdi. Bu yüzden Yemen şiirlerinin ve teşvikleri ile kitabımın mimarı olan hocama minnettarım.

Hocam, Prof. Dr. Ahmet Lütü Kazancı Beyin *Kendimi Anlatayım* *Dedim* isimli hatıratına yazdığı sunumun bir paragrafında;

“Aynı kültür dünyası içinde yaşayan, müşterek kültürün insanları olarak gençlerimiz kendilerinden önce gelip yaşamış atalarının hayat hikâyelerinden daha çok istifade etmelidirler. Bu istifadenin meydana gelebilmesi için gerçekten hayatı yazılmaya değer olan veya yapıp tuttıklarının neşrinde fayda görenlerin hayatlarını kendi elleriyle yazmaları gerekir.” diyor.

Gönül istiyor ki kıymetli dostum, Hocam Abdulkadir Ozulu da kendi hayatını kendi eliyle yazsın. Gelecek nesiller ve bizlerde okuyup istifadelenelim, dersler alalım...

Hocam, uzun yıllara dayanan dostluğumuzu; şu birkaç satırlık yazıyla ifade etmem imkânsız. Burada yazdıklarım özet bir anlatımla, yazı hayatımın sadece yazdıklarım ile ilgili bir bölümüdür. Sevgilerimi ve şükranlarımın kabulünü diliyor, faydalı ve hayırlı; sağlık ve sıhhat dolu uzun ömürler geçirmenizi Allah'tan niyaz ediyorum.

Sevgi ve selamlar.

ABDULKADİR OZULU

Çiçekte bal arısı

Abdulkadir Ozulu

Çorum'un sevdalısı

Abdulkadir Ozulu

Hayal değil bu bir gerçek

Dolanır çiçek çiçek

Bal yapar petek petek

Abdulkadir Ozulu

Baharda seher yeli

Her gönlün tatlı dili

Çorum'un yazan eli

Abdulkadir Ozulu

Çorum'a hizmet, düşü
Dağlardan büyük işi
Sevda doludur döşü
Abdulkadir Ozulu

İksirdir sohbet tası
Silinir gönül pası
Dosttur, dostların hası
Abdulkadir Ozulu

Özünde ateş büyük
Volkanlar kalır sönük
Yönü MEVLA'ya dönük
Abdulkadir Ozulu

Her sözü ölçü, bazdır
Gönlü daima yazdır
Sana ne yazsam azdır
Abdulkadir Ozulu

Yüreği sevgi çağlar
Özenir ulu dağlar
Sözleri tatlı bağlar
Abdulkadir Ozulu

Sözün kıyası budur
Çağlayıp akan sudur
İnsanın hası odur
Abdulkadir Ozulu

Çorum Kültürüne Adanmış Bir Hayat Abdulkadir Ozulu Mehmet TATLISU*

A. Öğretmen-Eğitimci Ozulu

Sayın Abdulkadir Ozulu Beyefendiyi Edebiyat dersimize girdiği (Çorum İ.H.O.) 1970 yılından beri tanıyorum. O zaman okulun 41 kişilik 6-A sınıfında okuyordum. Demek ki 48 yıl geçmiş. İnanılır gibi değil...

1970-71 öğretim yılının başındayız. İlk hafta... Dersimiz Türk Dili ve Edebiyatı. A. Ozulu Hocayla ilk kez karşılaşılıyor. Şık giyimli, orta boylu, zarif, kibar, davudi ama yumuşak sesli, sözcükleri özenle ve seçerek kullanan genç bir öğretmen... İdealist, ilkel ve inançlı olduğu her halinden anlaşılıyor. "içimizden biri" olduğunu kısa sürede fark ediyoruz. Kaynaşmamız uzun sürmüyor. Ozulu Hocaya ve Edebiyat dersine olan ilgi ve sevgimiz her geçen gün artıyor.

Edebiyat dersimize ilk kez millî-manevi değerlerimize yürekten bağlı bir öğretmenin gelmesi bizleri ziyadesiyle memnun ediyor. Hele beni... Hiçbir dersini kaçırmıyor, anlattığı özel anekdotları deftere kaydediyordum.

Kendisine her yerde, her zaman saygı gösterir, aynı alakayı ondan da görürdük. Dersimize girdiği iki yıl boyunca kayda değer hiçbir tatsız ve rahatsız edici olayın yaşandığını hatırlamıyorum. Öğrencilerine bağırıp çağırmak hele hakaret edip onur-gönül kırmak asla söz konusu olmamıştır. Hep sevgi ve hoşgörü...

Üstad Mehmet Akif öğretmeni şöyle tanımlar:

“Muallimim diyen olmak gerektir imanlı

Edepli, sonra liyakatli sonra vicdanlı” (Safahat-sh.258)

Ozulu Hocam böyle bir öğretmenimizdi.

B. İnsan Ozulu

Abdulkadir Ozulu Beyi milli-manevi değerlerin konuşulup yaşandığı bir aile ortamında Osmanlı kültürüyle yetişmiş; Cumhuriyet değerlerini yürekten özümsemiş, milliyetçi-

* Emekli Öğr. Gör., Manisa Celal Bayar Üniversitesi Demirci Eğitim Fakültesi

muhafazakâr, samimi, mütevazı gerçek bir Türk aydını olarak değerlendiriyorum.

Öğrenci olduğum 1960'lı-70'li yıllarda en geçerli eğitim öğretim yöntemi, ne yazık ki, şiddet-baskı ve hakaret ağırlıklıydı. Öğrenci velisinin: "Eti senin kemiği benim" anlayışına dayanıyordu. "Dediğim dedik"çilerden çok çektik. Çok az da olsa istisna hocalar da vardı. Onlardan biri Abdulkadir Beydi. Gerek Hoca olarak gerekse idareci olarak Ozulu Beyin andığım ilkel yöntemlerle öğrencilerini terbiye ettiğini görmedim. Kendisini, bizleri not tehdidiyle korkutan değil; moral verip şahsiyetimizi geliştiren bir hoca olarak hatırlıyorum. Hep ağabeyce ve babacan bir tavrın sahibi olmuştur. Bilinçli olarak hiçbir öğrencisine haksızlık yaptığına inanmıyorum.

Onu üç sözcükle ifade etmem gerekirse vatan-bayrak-millet sevgisi demem gerekir.İstiklal Marşımızın Büyük Şairi Mehmet Akif Ersoy şu dizeleriyle adeta Ozulu Hocam ve benzeri insanlarımızı anlatmaktadır.

Zulmü alkışlayamam, zalimi asla sevemem;
Gelenin keyfi için geçmişe kalkıp sövemem.
Biri ecdadıma saldırdı mı hatta boğarım;
Boğamazsam bile, hiç olmazsa yanımdan kovarım.
Üçbuçuk soysuzun ardından zağarlık yapamam
Hele hak namına haksızlığa ölsem tapamam.
Doğduğumdan beridir âşıkım istiklale
Bana hiç tasmalık etmiş değil altın lâle
Yumuşak başlı isem kim derdi uysal koyunum?
Kesilir belki fakat çekmeye gelmez boynum.
Kanayan bir yara gördüm mü yanar tâ ciğerim,
Onu dindirmek için kamçı yerim, çifte yerim.
Adam aldırırmda geç git, diyemem aldırırım.
Çiğnerim, çiğnenirim, hakkı tutar kaldırırm..
Zalimin hasmıyım amma, severim mazlumu
İrtican şu sizin lehçede manası bu mu?"

(Safahat, Asım, s. 380-381)

C. Ozulu Ailesi:

Orta halli, ancak imrenilip gıpta edilecek kadar tertemiz bir aileye mensup olduğunu biliyoruz. Kızı Doktor, oğlu Öğretim Görevlisi iki pırıl pırıl çocukları ile çok sevgili torunları bu dünyadaki en büyük servetleri ve mutluluk kaynağıdır. 50 yıldır aynı yastığa baş koyup mutluluğuna mutluluk katan çok değerli Eşi Ruziye Hanımefendiyi (kendilerini hep manevi Annem olarak gördüm) Ozulu Hocamın en büyük şansı olarak değerlendiriyorum. Bu vesile ile kendilerine bundan sonraki hayatlarında Cenab-ı Allah'tan hayırlı, sağlıklı uzun ömürler niyaz ediyorum.

Yeri gelmişken meşhur bir sözü anmak istiyorum: “Her başarılı erkeğin arkasında, başarılı-nitelikli bir eş vardır.” Valide Hanımefendinin ellerinden öpüyor saygılar sunuyorum.

Ç. Kişisel İlişkilerim:

Öğrencisi olduğum dönemlerde; Edebiyatımızın en büyük değerlerinden başta Yunus Emre olmak üzere; Mehmet Akif, Yahya Kemal, Necip Fazıl, Peyami Safa ve Arif Nihat Asya'yı keşfedip bu ölçüde benimseyip sevmemde, Türk Dili ve Edebiyatını mesleki branşa olarak seçmemde Muhterem Ozulu Hocamın yerinde ve zamanında yaptığı yönlendirmelerinin çok etkili ve belirleyici

olduğunu ifade etmekten büyük mutluluk duyuyorum. Kendilerine şükran borçluyum.

Yeniden dünyaya gelmek mümkün olsaydı, meslek olarak tercihim yine Edebiyat Öğretmenliği olurdu.

D. Hâkimiyet Gazetesi:

Belli aralıklarla Çorum Hâkimiyet Gazetesinde yayımlanan “Bende Yaşayanlar-Tanıdığım Edebiyatçılar” adlı yazı dizisinin gizli kahramanı Sayın Abdulkadir Ozulu Beydir. Onun her zamanki sınımsız yaklaşımı, teşvik edici, özendirici, incelikli sözleri olmasaydı ben böyle bir yazı dizisine başlamazdım. Yazılarım çok ilgi görmüştür.

Bütün yazılarımın ilk okuyucusu, ilk eleştirmeni, ilk değerlendircisi de hep o olmuştur. Bilgisayar kullanmadığım için her birisi sayfalar tutan söz konusu yazıları, büyük bir özenle bilgisayarına aktarır Hâkimiyet Gazetesine ulaştıran da Sevgili Hocam Ozulu’dur.

E. ÇEKVA’da Sanat Dostları:

2006 yılında emekliliğim dolayısıyla Manisa’dan memleketim Çorum’a döndüğümde şahsıma en yakın ve sıcak ilgiyi Abdulkadir Bey göstermiştir. Çünkü yüksek tahsil ve meslek yaşamım dolayısıyla Çorum’dan 35 yıl ayrı kalmıştım. Bir araya gelerek kültürel konularda konuşup sohbet edebileceğim insan tanıımıyordum. Onun aracılığı ile çok değerli kardeşim Sahaf Mustafa Gökgez’in işyerinde, Çorumlu Sanat Dostları’yla tanışıp arkadaş-kardeş olduk. Devamında da Başkanlığını Atatürk Anadolu Lisesi eski Müdürü Sayın Ahmet Güngör Beyin yaptığı 23 yıldır kesintisiz devam eden ve her ayın ilk cumartesi günü bir araya gelerek gerçekleştirdiğimiz ÇEKVA(Çorum Eğitim Kültür-Sanat Vakfı) Sanat Dostları Toplantıları beraberliklerimiz...

ÇEKVA Sanat Dostları yaklaşık çeyrek asırdır, kentimizde Sanat-Edebiyat-Kültür insanları ile sanatseverleri her ay aynı yer ve saatte, belirli ilkeler eşliğinde buluşturup kaynaştıran çok özel bir mekân olma özelliği taşımaktadır. Bu vesileyle çok değerli Hocam Abdulkadir Ozulu Beyefendinin şahsında ÇEKVA’ya emeği geçenleri içtenlikle kutluyor, ayrı ayrı sevgiler, saygılar sunuyorum. Hep devam etmesini diliyorum.

Sözlerimi Bayrak Şairimiz Arif Nihat Asya'nın Hocamın da çok sevdiği "Dua" şiiriyle noktalıyorum.

4 Eylül 2018

DUA

Biz kısık sesleriz... Minareleri,
Sen ezansız bırakma Allah'ım!
Ya çağır şurda bal yapanlarını
Ya kovansız bırakma Allah'ım!

Mahyasızdır minareler... Göğü de,
Kehkeşansız bırakma Allah'ım!
MÜSLÜMANLIKLA YOĞRULAN YURDU,
MÜSLÜMANSIZ BIRAKMA ALLAH'İM!

Bize güç ver... Cihat meydanını,
Pehlivansız bırakma Allah'ım!
Kahraman bekleyen yığınlarını,
Kahramansız bırakma Allah'ım!,

Bilelim hasma karşı koymasını
Bizi cansız bırakma Allah'ım!
MÜSLÜMANLIKLA YOĞRULAN YURDU,
MÜSLÜMANSIZ BIRAKMA ALLAH'İM!

Yarının yollarında, yılları da,
Ramazan'sız bırakma Allah'ım!
Ya dağıt kimsesiz kalan sürünü
Ya çobansız bırakma Allah'ım!

Bizi sen; sevgisiz, susuz, havasız;
VE VATANSIZ BIRAKMA ALLAH'İM!
MÜSLÜMANLIKLA YOĞRULAN YURDU,
MÜSLÜMANSIZ BIRAKMA ALLAH'İM!

Arif Nihat ASYA

(Dualar ve Âminler, Ötüken Yay., 1976, s. 203)

Ozulu'nun Kentin Meşhur Simalarıyla Söyleşileri

Ethem ERKOÇ*

Kent, büyük yerleşme mekânlarıdır. Kentle onu şekillendiren insan arasında özne – nesne ilişkisi bulunmaktadır. Kentin çarşısı, pazarı, alışveriş mekânları, konaklama tesisleri, arastaları, eğitim kurumları, kültür merkezleri vardır. Resmi daireleri, mülki amirleri, belediye teşkilatı, adliyesi ve kolluk kuvvetleri bulunmaktadır. Kentte her meslek ve meşrepten insan yaşamaktadır. Kent ile onu kurup yaşatan insan arasında inkâr edilemez bir bağ daima mevcuttur.

Her kentin tarihinin derinliklerinden gelen gelenek, yaşayış, düşünce, fikir ve sanat anlayışlarıyla şekillenen değer hükümleri ve kültürü vardır. Her milletin, her kavmin kendine has kültürü olduğu gibi her kentin de kendine özgü bir kültürü bulunmaktadır. Kentte yaşamak bir bakıma bu kültür ortamında doğup büyümeğdir. Buranın havasını teneffüs etmek, buradaki kültürle bütünleşmeğdir.

Kentlerde her meslek grubundan insan bulunmaktadır. Âlimi de, dervişi de vardır. Kabadayısı da, berduşu da vardır. Zengini de, yoksulu da bulunmaktadır. Her birinin kendine has bir hayat hikâyesi vardır.

Kentlerin kendine özgü bir kültürü, kendine has değerleri ve özellikleri vardır. Her kentin belli bir tarihi geçmişi ve kültürel dokusu, kendine münhasır bir ruhu ve yaşam biçimi vardır. Halkınm da farklı yaşam bicileri, gelenekleri, dini ve sosyal hayatı, ticaret ve sanat anlayışı vardır. Kentin meşhur mekânlarıyla kentte yaşayan insanların asırlarsan beri oluşturduğu bir kent hafızası bulunmaktadır.

Kent hafızasının oluşumu, tarihin derinliklerine kadar ulaşsa da önemli olan bunu iyi tespit edebilmek ve yeni nesillere aktarabilmektir. Bunu yapacak olan, yine o kentte yetişmiş olan kültür adamlarıdır. Çorum'da kent kültürünü tespit edip gelecek nesillere aktarmayı becerebilenlerden biri de Abdulkadir Ozulu Bey'dir.

* Eğitimci-Yazar

Abdulkadir Bey; Ozulu Hafız'ın oğlu, İmam Hatip Okulu ve Çorum Lisesi mezunu, kent merkezindeki Karakeçili Mahallesi'nde büyümüş, Çöplük Çarşısı'nda esnafılık yapmış, Konya'da Eğitim Enstitüsü'nü bitirdikten sonra Çorum İmam Hatip Lisesi'nde öğretmenlik ve idarecilik, Anadolu Lisesi'nde müdürlük yapmış olmanın avantajlarıyla Çorum'da her kesimden insanı tanır ve herkese ulaşma imkânına sahiptir.

Onun pek çok çalışma alanı vardır. Ama bence en önemlisi kentin meşhur simalarıyla söyleşisidir. Söyleşi pek kolay değildir. Önce kiminle söyleşi yapacağınızı tespit etmek ve o kişiyi de buna ikna etmek lazım. Sonra kâğıt, kalem ve teyp ile işe başlamak gerekir.

Ozulu, evinin yanında Vilayet Matbaası olduğu için önceliği matbaacılara vermiştir. “Matbaacı Amcalar” diye söyleşiye başlamıştır. Önce matbaacı Osman Eftekin ile söyleşi yapmıştır. Onu yayınlarken damgacı/kaşeci Mustafa Özlücan ile buluşmuştur. Onları ilk özel matbaacı İhsan Berker, Mustafa Taşkıran ve ağabeyi Selahattin Taşkıran'la söyleşisi izlemiştir. Öğretmen menşeli olan İbrahim Serin, İl Basımevinde kırk yıl emek veren Fevzi Yazıcı ile de söyleşide bulunmuş ve bunları gazetede yayınlamıştır.

En önemli söyleşisi, 1921-1927 yılları arasında Çorum Gazetesi'nin çıkışına öncülük eden Kara Kamil Efendi/Kamil Yöney'in kızı ve oğluyla yapmış olduğu söyleşidir. Kamil Yöney, Çorumlu Yedi Sekiz Hasan Paşa'nın İstanbul'da okuttuğu iki kişiden biridir. Çorum'a dönünce hem dava vekilliği yapmış hem de Çorum Gazetesi'ni çıkartmıştır. Abdulkadir Ozulu, çocuklarıyla kurmuş olduğu diyalog sayesinde toplam 210 adet gazete nüshasını temin etmiş ve bunları yeni yazıya çevirerek “Çorum Gazetesi Çevirileri” adıyla iki cilt halinde yayınlamıştır. Bu eser, Çorum tarih ve kültürüne kaynak teşkil edecek mahiyettedir.

Sadece basın mensupları ve matbaacılarla değil, toplumun değişik kesimleriyle de röportajlar yapmıştır. Mesela Çorum'un tanınmış tüccarlarından Singer Yaşar (Leblebicioğlu) ile yapmış olduğu söyleşi dikkat çekicidir. Onun hayat ve ticaret anlayışını, disiplinli ticaret tarzını böylece tespit etmiştir.

Çorum'un en meşhur hafızı Recep Camcı Hoca Efendi ile uzun bir söyleşi yapmıştır. “Mihrapta 40 Yıl” adlı yazı dizisi ile gazetede de yayınlamıştır. Recep Hafız'ın öğrencilik yıllarından imamlığa ve Ulu

Cami İmam Hatipliğine geçişine kadarki hayatının yanı sıra İmam Hatip Okulu'nda Mehter Takımını kurup çalıştırmasına, Mevlana İhtifallerini hazırlayıp sunmasına, okulun mevlit ve ilahi ekibini hazırlayıp Karadeniz Bölgesine götürerek oralarda okulun tanıtımının yapılmasına öncülüğüne kadar pek çok hizmetini aktarmıştır.

Çorum'un en meşhur eczacısı Talat Ceritoğlu ile de söyleşi yapmış "Hayatımdan Çizgiler" adıyla gazetede 46 gün yayınlamıştır. Talat Ceritoğlu farklı bir insandı. Pek çok yaralının pansumanını kendi yapardı. Onun haline, imkânına göre gerekirse parasız ilaç verirdi. Sert ama dürüst bir kişiydi. Çorum'da müze kurulmasını ilk öneren insandı. Çatak'ta bir mesire yeri işaretlenmesini o teklif etmişti. Ellili yıllarda Çorum'a şeker fabrikası kurulmasını istemişti. Öğrencilik yıllarında Bursa Cezaevi'ne giderek Nazım Hikmet'i ziyaret etmişti. Medine muhafızı Fahrettin Paşa'nın emir subayı ile sohbet ederken komutanın Medine'den ayrılmak zorunda kaldığında "Terk edemem seni Ya Rasulellah" dediğini naklederken Talat Ceritoğlu da gözyaşlarını döküyordu. Yine Ceritoğlu, Çorum'un eski Belediye Başkanlarından Baha Çorbacıoğlu'nun Hacı Hasan (Yedi Sekiz Hasan) Paşa hakkında "Birilerinin dediği gibi okur-yazarlığı bile olmayan cahil bir paşa değildi. Bunu yakinen biliyorum." dediğini de nakleder.

Ozulu, "Noter Amcamız" dediği İhsan Sabuncuoğlu ile dostluğunu da anlatır. Noterin "Çorum Tarihine Ait Derlemelerim" adlı eseri kendisine nasıl takdim ettiğini açıklar. Ozulu, bu eserin üçüncü kısmını da basıma hazırlayarak ona vefa borcunu ödemiştir.

Çorum'un ünlü simalarından Ahmet Lütfi Kazancı da Ozulu'nun sınıf arkadaşıdır. Kazancı, benim de hocamdı. Kaynana ve Üvey Anne adlı romanlarını, bizim öğrencilik dönemlerimizde yayınlamıştı. Ozulu, onunla da bir söyleşi yapmıştır. Röportajın sonunda teşekkür edince Kazancı ona şu nükteli cevabı vermişti. "Ozulu, asıl ben teşekkür ederim. Beni adam yerine koyup da söyleşi yaptığın için asıl ben teşekkür ederim."

Yine Ulu Cami'nin İmamı Hafız Bahri Kayış hakkında da yazı yazmıştır. İyi bir hattat olarak tanınan Hoca Efendinin bazı çalışmalarını incelemiş ve Kebapçı Zarif'in lokantadaki dua levhasını da değerlendirmiştir.

Kunduracı esnafından Esoğlu (İsaoğlu) Mehmet Emre'nin vefatı üzerine bir yazı yayınlarak onu tanıtmıştır. Esoğlu Mehmet Efendi, Ayakkabıcılar Arastası'nda Ahi teşkilatının Ahi Baba'sı gibi görev yapan, rüştiye ve medrese mezunu âlim bir esnaftı. Çorumlular müşküllerini müftüye danışmak yerine çok zaman Mehmet Efendi'yi tercih ederlerdi. Arapça ve Farsça bilen, zengin bir kütüphaneye sahip olan bilge bir insandı. Çöplük Çarşısı'nda Ozulu'nun da komşusuydu.

Ozulu, Çorum Lisesi'nin efsanevi Beden Eğitimi öğretmeni Şükrü Damatoğlu'nu da araştırmıştı. Damatoğlu, Afyon Cephesi'nde teğmen rütbesiyle görev yapmış, sonra memleketine dönünce öğretmenliği tercih etmişti. Spor adamı olarak tanındığı için adına futbol turnuvaları bile düzenlenmişti. Ozulu, bu zatın da unutulmaması için hayatını konu alan bir yazı yayınlamıştı.

Ozulu, kırklı yıllarda çıkan *Çorumlu Dergisi*'ni de defalarca incelemiştir. Derginin yazarlarından ve eski belediye başkanlarından Nazmi Tombuş'un hayatını incelemiş, yazılarında örnekler vererek onu yakından tanımamıza vesile olmuştur. Bu konuda eski milletvekillerimizden ve merhumun oğlu olan İhsan Tombuş'tan çok yararlanmışır.

Ozulu ÇEKVA toplantılarının da müdavimlerindendi. Oraya gelen âşıklar, incelemesi için şiirlerini ona verirlerdi. O da bunların bir kısmını kitap halinde yayınlanmasını sağlamıştı. Bu bağlamda Sarinbey Köyü'nden Âşık Borani ile çok ilgileniyordu. Aslında onu ilk defa 1960 yılında Yalçın Sineması'nda Adanalı Âşık Peymani ile atışması sırasında tanımıştı. Öylesine ünlü bir aşığa karşı Çorumlu bir aşığın meydan okuyuşu ilgisini çekmişti. O günden beri uzun yıllar Âşık Borani ile dostluğu sürmüştür.

Çorumlu âşıkların öncüsü olarak bilinen Âşık Hüseyin Çırakman ile de sohbet ve söyleşilerde bulunmuştur. Çırakman da yetmiş yaşında olmasına rağmen Ozulu'yu ziyaret etmek üzere evine kadar gelmiştir. Hoca, bundan çok mutlu olmuştur. Ozulu, Çırakman'ın sohbetlerini şöyle anlatır:

“Çırakman'ın sohbetine sadece tatlı demek yetmez. Zengin sofrada nasıl acı, tatlı, ekşi, mayhoş, sade, yağlı, tuzlu, soğuk, sıcak olduğu gibi Çırakman'ın sözlerinde de eleştiriden övgüye, ince dikkatlerden kalın çizgiye kadar her çeşitten düşünce, her düşünceden çizgiler vardır.”

Ozulu, Kaşgar'da doğmuş olan Ömer Faruk Rona ile de söyleşi yapmıştır. Onun başından geçenleri, niçin buraya tekrar dönmek zorunda kaldıklarını kendi dilinden nakletmiştir. Doğu Türkistan'daki Uygur Türklerine Çin'in uygulamış olduğu zulmü, yakın tanışından duymamıza vesile olmuştur.

Belediye Başkanlığı tarafından Velipaşa Konağı'nda Aralık 2005-Mayıs 2007 tarihleri arasında düzenlenen *Uluçınarlarla Konak Sohbetleri*'nin on beş tanesini Abdulkadir Ozulu yönetmişti. Bu sohbetleri belediyemiz daha sonra kitap halinde yayınlamıştır. Bu uluçınarlardan merhum İsmail Özkahraman ile Çorum sokaklarını nasıl dolaştığını anlatır Ozulu. Evet, geçtikleri her sokağın ve her evin hikâyesini ondan dinlemiştir. Çoğu kaybolmaya yüz tutmuş anıların yaşandığı bu semtleri tekrar bize hatırlatmıştır.

Ozulu, aynı zamanda TEMA temsilcisiydi, doğa tutkunuydu. Bu bağlamda Palabıyık Köyü'ndeki Ulu Çam'ı incelemeye gitmişti. Orada Şeker Arif ile tanışmıştı. Şeker Arif, köyün fahri müezzini olarak da bilinen nüktedan bir insandır. Bir yazısında hem Ulu Çam'ı hem de Şeker Arifi tanıtmıştır.

Palabıyık'a uğrayıp da Kasacı Pala'dan söz etmemek olmaz. Çorum'un tanınmış hamallarından Kasacı pala ile de röportaj yapmış, o haliyle çocuklarını üniversitede okutarak hayatlarını kazanmalarını nasıl sağladığını ayrıntısıyla anlatmıştı.

Yine Hamal İsmail, Semerci Şevket Tekeli, Sabuncu Nuri Ağa, Urgancı Remzi Pabuççu ve mutaf esnafı da söyleşilerinde yer almıştı.

Demirci ve bakırcı esnafının ileri gelenleriyle de söyleşi yapmıştır. Tandır kebabının tek temsilcisi olan Kebapçı Zarife özel yer ayırmıştır.

Musikişinas öğretmen Sadi Leblebicioğlu ile ilgili bilgileri daha çok oğlu Eczacı Enver Leblebicioğlu'ndan almıştır. Çorumlu Dergisi'ndeki beste ve derlemelerinden de yararlanmıştır.

Çorum kültüründe yerleri olan kuşbazları da ele almıştır. Güvercinlerin türlerinden, uçuş sitlelerinden, piyasasından alın da aralarındaki sohbetlere kadar her şey, Osman Baykal ve arkadaşlarından dinlemiş ve bunları gazetede yayınlamıştır.

Çorum'un tanınmış işadamlarından Mustafa Tütüncü'nün Seferberlik ve esaret hayatını konu alan hatıralarını yazdığı defteri latinize ederek "Hatıra Defterim" adıyla yayınlamıştır.

Yine bu çerçevede Çorumlu işadamlarından kavukçu Un Fabrikası'nın kurucusu Abdullah Kavukçu ile de uzun bir söyleşide bulunmuş, onu da "20. Asırda Çorum" adıyla gazetede yayımlamıştır.

Abdulkadir Ozulu, Çorum sevdalısı bir insandır, bir kültür adamıdır. Kentin her kesimini tanımaktadır. Kentin meşhur simalarıyla röportaj yapmak kolay iş değildir. Ama o, bir şeye karar verdiğinde onu sonuçlandırmakla kararlıdır. Bu kadar insanı nasıl bulup konuşturduğunu, bu bilgileri nasıl topladığını, nasıl sabırla yazıya döktüğünü düşünmek bile insanı yoruyor. O, bu çalışmalarının bir kısmını Çorum Haber, diğerlerini de Çorum Hâkimiyet Gazetesi'nde yazı dizisi halinde yayınlamıştır.

Bu çalışmaları önce bir dosyada toparlanmasının ardından da bir kitap halinde yayınlanmasının Çorum kültürüne önemli bir katkı sağlayacağı kanısındayım. Aynı düşüncemi 8 Nisan 2011 tarihinde yapılan "Abdulkadir Ozulu'ya Saygı Paneli"nde de belirtmişim.

Abdulkadir Ozulu ağabeyime sıhhat ve afiyetler diler saygılarımı sunarım.

10 Eylül 2018, Çorum

Değerli İnsan Abdulkadir Ozulu
Fazlı KOÇAK*

Yıl 2004, dokuzuncu ayın onu... Altı Nokta Körler Derneği Çorum Şubesinin 4. Olağan Kongresi sonucu Yönetim Kurulu Başkanı olarak dernek görevine başlamıştım. Bir görme engellinin çektiği sıkıntıları, karşılaştığı zorlukları çok iyi biliyordum. Dernek görevine gelmeden önce görme engellinin sorunlarına dair kafamda oluşan bazı projelerim var idi. Bu projeleri kısa, orta, uzun vadeli zaman dilimlerine ayırmıştım.

İlk amacım yönetim kurulu kararı ile görme engelliye topluma tanıtıp entegre etmektir. Bunun için yapmam gereken iş yerel basını kullanmak ve onlarla iyi ilişkiler kurmaktır. Bu düşünce doğrultusunda o dönem Çorum'da bulunan altı tane yazılı, iki tane görsel basını tek tek ziyaret etmeye başlamıştım.

Basın ziyaretleri sırası Hâkimiyet Gazetesine gelmişti. O dönem gazetenin sahibi olan Sayın Şevket Erzen'den randevu almıştık. Randevu günü gazeteye ziyarete gittik. Her ziyarete gittiğim gazeteye görme engelliye anlatan bir konu başlığı veriyordum. Hâkimiyet Gazetesi sahibi Şevket Bey'e de "Bize Göz Bize Işık Olur Musunuz?" konu başlığını vermiştim.

Konu üzerinde sohbet ederken bulunduğumuz odaya bir ziyaretçi geldi. Kendisinin Abdulkadir Ozulu, emekli edebiyat öğretmeni ve Hâkimiyet Gazetesinin köşe yazarı olduğunu söyledi. Bir müddet bizimle sohbet etti. Sohbet esnasında "sizlere nasıl yardımcı olabilirim" diye sordu. Bu sorunun üzerine ben de dernek hakkında kısa bir bilgilendirme yapıp, görme engellilerin toplum içerisinde çok sıkıntı çektiğini buna çözüm yolları aradığımızı söyledim. Abdulkadir Ozulu Hocayla tanışmam bu şekilde oldu.

Dernek hizmet çalışmaları içerisinde Ozulu Hoca'dan nasıl faydalanacağımı düşünürken kafamda bir fikir oluştu. Gazeteye verdiğim konu başlığı olan "Bize Göz Bize Işık Olur musunuz?" cümlesini bir okuma kampanyası haline getirmeyi düşündüm. Bu kampanyada cumartesi günleri öğleden sonra gönüllü okuyucular

* Altı Nokta Körler Demeği Eski Başkanı

bulup daha önceden seçilmiş kitapları bizlere okumalarını sağlayacaktık. Bu çerçevede ilk okuyucumuz olarak Sayın Ozulu Hocamıza teklif sunduk. O da büyük bir mutlulukla kabul etti.

Sayın Hocam kampanyanın ilk cumartesi günü öğleden sonra demek büromuza teşrif etti. Hoş geldin ve kısa tanışma merasiminden sonra yanında getirmiş olduğu Doç. Dr. Mithat Enç'in *Bitmeyen Geceler* kitabını getirdiğini söyleyerek "sizlere bunu okuyacağım" dedi.

Sayın Hocam konuşmalarımın öyle feyz almış olması lazım ki görme engellilere okunacak en uygun kitabı seçmiş. Ne tesadüftür ki *Bitmeyen Geceler* kitabının yazarı Mithat Enç 1950 yılında Altı Nokta Körler Derneği'nin kurucusu olup o yıllarda Türkiye'ye görme engellilerin eğitimi için Brail alfabesini getiren ilk insandır. Bu detaylara fazla girmek istemiyorum.

Sayın Ozulu Hocam geldiği her cumartesi günü sadece kitap okumakla kalmıyor, bizlere hayat hakkında çok güzel öğütlerde ve nasihatlerde bulunuyordu. Okuma faslı bitince diğer arkadaşlar odadan ayrılıyor, ben hocamla baş başa kalıyordum. Bu beraberliğimizde bazen ben özel hayatımdan bazen hocam hayatta karşılaştığı ilginç olaylardan bahsediyor karşılıklı birbirimizi daha iyi tanımaya çalışıyorduk. Bu sohbetler sonucunda Ozulu Hocam bende bir bağımlılık oluşturdu. Kimseye haykıramadığım sessiz çılgınlıklarımı, hissettirmedığım duygularımı, akmayan gözyaşlarımı hocam çok iyi seziyor ve çözüm üretiyordu. Demeğe olan hizmetlerinin dışında bana da manevi destekte bulunuyordu. İşte bu insan benim için çok değerli. Bu güne kadar beni ciddiye alan serzenişlerimi dinleyen ve destek olmaya çalışan hiçbir insanla karşılaşmamıştım. Görme engellilerin arasında bir söz vardır. "Körün yüzü yılandan soğuktur" kimse ona yaklaşmak istemez. Bu sözün esiri olmak üzereydim ki hocamla tanışmam karamsar duygularımı silmeye çok yardımcı oldu.

Hocamla sohbetlerimiz demek dışında da devam ediyordu zaman zaman ziyaretine gidiyordum zaman zaman da derneğin sosyal etkinliklerinde hem bizi ziyaret edip hem de yardımcı oluyordu. Aramızda baba-oğul ilişkisinden daha sıkı bir bağ oluştu.

Dernek başkanlığını iki dönem yaptıktan sonra eşimin hamile olmasından dolayı 7. dönem olağan kongrede başkan adayı olmadım. Artık zamanımı aileme ayırmıştım. Bir erkek çocuğum

olmuştu. İçinde bulunduğum hem ekonomik, hem manevi sıkıntılardan dolayı huzurlu değildim ama mutluydum. Mutlu olmama en büyük sebep de hocamdan duyduğum güzel sözler ve telkinlerdi.

Yıllar böyle geçmişti bir kış günü eşim aniden rahatsızlandı. Çorum hastanelerindeki tedaviler sonuç vermeyince il dışında bir hastaneye yatırmak zorunda kaldım. Eşimin sağlığı ve tedavisi çok önemliydi ama 3 yaşında bir çocuk ve görme engelli bir baba yapayalnız kalmıştık. Yardım çılgınlıklarımı kimseye duyuramıyor, bize uzanacak bir el, bir dal arıyorduk ama bulamıyorduk.

Akşam olmuş çocuğumun karınca kararınca karnını doyurmuş, yerine yatırmıştım. Ne yazık ki beni uyku tutmuyordu. Umutsuz ve çaresiz bir şekilde kafamı ellerimin arasına alıp sanki görüyormuş gibi sürekli aynı noktaya bakıp düşünüyordum. Çok çaresizdim, ağlıyordum ama hıçkırıklarımı kimse duymuyordu. İşte o an hocam aklıma geldi. Birden toparlandım. Bana çare olacak tek insan oydu ama içimde bir tereddüt vardı. Hiçbir kan bağımlı olmayan tesadüfi tanıştığım bir insanı kendi sorunlarımla, dertlerimle üzme, bunaltmaya hakkım yoktu. O kadar çaresizdim ki başka bir çözüm de düşünemiyordum.

Elim telefonun ahizesine birkaç defa gitti geldi. Sonunda bütün cesaretimi toplayıp hocamı aradım. Ve kendisine ürkek bir sesle "ziyarete gelebilir miyim?" diye sordum. Bana ne zaman istersen ziyarete gelebilirsin deyince biraz rahatladım. Ertesi gün öğleden sonra çocuğu kreşe bırakıp hocamın yanına gittim. O gün hocam yalnızdı. Bu benim için bir şanstı çünkü dertlerimi tüm detaylarıyla anlatabilecektim. Hoşbeşten sonra bana bir sıkıntın var mı diye sordu. Titrek bir sesle gözyaşları içerisinde olanları tüm detaylarıyla hocama anlattım. Hiç sözümü kesmeden sakın bir tavırla beni can kulağıyla dinledi. Hıçkırıklarımı kontrol edemeyince susmak zorunda kaldım. Bir müddet sessiz bir şekilde bekledik, derin bir nefes alarak hocam söze başladı. Sakin olmamı ve Allah'a sığınmamı öğütledi. Çevresinde şahit olduğu birkaç olaydan bana örnekler anlattı. Biraz içim rahatlamıştı daha sakın düşünüyor, olaylara daha objektif bakmaya çalışıyordum.

İşte bizim gibi insanlara gereken bu manevi destektir. Ben de böyle bir destek bulabildiğim için mutluydum. Yaşadığım sıkıntıları hocamın bu telkini sayesinde atlattım.

Artık eşim evine dönmüştü. Sayın Abdulkadir Ozulu hocamın değeri bende kat kat artıyordu. Birkaç yıl böyle geçti.

2012 yılında Altı Nokta Körler Derneği Genel Başkanı beni genel yönetime almıştı. Artık görme engelli camiasına Ankara'dan hizmet ediyordum. Görevim görme engellileri topluma daha iyi anlatmak konu hakkında basına yazı yazmaktı. Bir gün o dönemin Genel Başkanı "Altı Noktanın Sesi" dergisine bir yazı yazmamı istedi. Kendi kendime düşündüm öyle bir yazı yazmalıydım ki dergiyi okuyan herkesin hem ilgisini çekmeli, hem de körlüğü iyi anlatmalıydım. Bunun için de yine hocama başvurdum. Hocamdan görme engelliye anlatan bir yazı yazmasını istedim.

Hocam bana "Senin hayatını yazabilir miyim?" dedi. Ben de sakıncası olmadığını söyledim. Birkaç gün sonra beni aradı. Yazının hazır olduğunu gelip alabileceğimi söyledi. İlk fırsatta ziyaretine gittim. Hoşbeşten sonra bana yazdığı yazıyı okudu. Öyle yazmıştı ki adeta döktürmüştü/'Hayat Hepimizin" adlı yazıyla hayatımı kısa ve öz bir şekilde kâğıda dökmüştü. Yazı *Altı Noktanın Sesi* dergisinde Abdulkadir Ozulu adıyla yayımlandı ve çok beğeni kazandı. Hocam yine gönlümü fethetmişti. Bu değerli insana yaptıkları karşısında ne yapacağımı veya nasıl hizmet edeceğimi bilemiyordum çünkü hocam hiçbir karşılığı kabul etmezdi. Bir gün yine ziyaretine gittiğimde sadece teşekkür edip elini öptüm. Bunun en doğrusu olduğuna inanıyordum.

Bir gün *Hâkimiyet* gazetesinden bana telefon geldi. Benimle özel bir röportaj yapmak istediklerini söylediler. Dernek bürosuna gelip bu isteklerini gerçekleştirebileceklerini söyledim. Bir hafta sonuydu dernek bürosuna gazeteci arkadaş geldi. Röportaja başlamıştık, gazeteci arkadaş zaman zaman özel hayatımdan zaman zaman da genel sorular soruyordu. Soru cevap şeklinde söyleşimiz devam ediyordu. Röportajın sonuna yaklaştığımız. Gazeteci arkadaş hiç beklemediğim bir soru sordu; "Gözün görseydi hayatta görmeyi istediğin üç şey nedir?" dedi. Tereddüt etmeden eşimin, çocuğumun ve Ozulu Hocamın yüzünü görmek istediğimi söyledim. Çünkü Ozulu Hocam hayatımdaki değerli üç şeyden biriydi.

Özel işlerimden dolayı hocama olan ziyaretlerimin arası uzadı. Bir gün namazımı kıldıktan sonra dua ederken birden içime bir sıkıntı düştü sebebini bilmiyordum. Bir müddet sonra Ozulu Hocam aklıma geldi. Uzun süre ziyaret etmediğimi hatırladım. Hemen

telefona sarıldım. Hocamı aradım. Telefon çalıyor, ama cevap veren yoktu içimdeki sıkıntı daha da artmıştı. Birkaç günüm huzursuz bir şekilde geçti. Tekrar telefona sarıldım hocamı aradım, yine cevap veren yoktu. Bu aramalarım ev telefonundan gerçekleşiyordu. Hocamın cep telefonu vardı ama çok zorda kalmayınca aramayı istemiyordum. İçimdeki sıkıntı beni o kadar rahatsız etti ki artık dayanamadım ve cep telefonunu aradım. Soluk bir sesle hocam "alo" dedi. Sesini duyunca endişelenip "Hayırdır hocam?" diye sordum. Rahatsızlandığını, İzmir'de olduğunu, bir müddet orda tedavi göreceğini söyledi. Çok üzülmüştüm, yine çaresiz bir duruma düştüğümü anladım. Hocam için bir şeyler yapmak istiyordum ama ne yapacağımı bilmiyordum. Benim için birkaç ay böyle buruk geçti.

Bir Cuma namazını Azap Ahmet Cami'sinde kılmaya gitmiştim. Namaz çıkışında Cami'ye yakın olan hocamın evine yöneldim. Zile bastım apartmanın kapısı açıldı. Endişe ve merak içerisinde merdivenlerden çıktım. Hocam daire kapısında beni bekliyordu. "O Fazlı hoş geldin" dedi. Elimden tuttu ve içeri buyur etti. Salona geçip oturduk. Hoşbeşten sonra rahatsızlığını anlatıp tedavi olduğunu ve tedavi sonucunda daha iyi olduğunu söyledi. Ben de olayın bana malum olduğunu ve endişelendiğimi ona anlattım. Daha sonraki günlerde yine ziyaretine gidip sohbetlerde bulunuyordum. Bazen de demegün sosyal faaliyetlerinde yardımına başvuruyordum.

Daha fazla uzatmaya gerek duymuyorum. Benim için çok değerli olan Abdulkadir Ozulu, Çorum'da tanıdığım en nadide insandır. Bugün hayatımda bazı şeylere yön verebiliyorsam hocamdan edindiğim doğru bilgiler sayesinde. İnsanoğluyuz, hepimiz bir gün bu dünyadan göçeceğiz. Hani derler ya iki canım olsa birini senin için veririm. Ben de diyorum ki iki canım olsa birini hocam için seve seve veririm...

Abdulkadir Hocamla Hatıralarım

Nevzat KÖKEN*

Abdulkadir hocamla ilgili hatıralarımı yazmadan önce onunla nasıl tanıştığımı anlatmak istiyorum. Yıl 1963-1964 öğretim yılı, Çorum Lisesinde öğrenciyim. Memleketim Mecitözü'ne önceden yaz tatillerinde gelen ve kendisini uzaktan tanıdığım rahmetli Önder Pilten'i bir akşam lisenin yatılı pansiyonunda gördüm. Çorum lisesine nakil yaptırdığını ve okulun pansiyonunda kalacağını söyledi. Rahmetli, pansiyonda kısa bir müddet kaldıktan sonra buranın kurallarına ayak uydurmadığından ayrılarak daha serbest bir ortam olarak gördüğü otel odasına taşındı.

O yıllarda ben, lise ikinci sınıfta okuyordum. O dönemde bizim kuşak gençlerini en çok meşgul eden hususlar sinema artistleri, ses sanatçıları ve futbolcular idi. Çoğumuz o günlerde Çorum'a gelen filmleri hiç kaçırmaz ve saatlerce filimler, artistler konusunda konuşurduk. Gençler için futbol oynamak sanki çok özel bir tutku idi. Belli başlı artist ve ses sanatçıların isimleri, özellikle üç büyük takım futbolcuları isimlerini bilmeyen yok gibi idi. Fakat Önder bu gibi konulara hiç ilgilenmiyor, şimdiye kadar isimlerini hiç duymadığımız yazarlardan bahsediyor, fikri yönü ağırlıklı gazete ve dergiler okuyordu. Konuşmalarında o günlerde bize çok yabancı gelen (Necip Fazıl Kısakürek, Osman Yüksel Serdengeçti, Ali Fuat Başgil, Nurettin Topçu vb.) isimlerden, (milliyetçilik, komünizm, solculuk, misyonerlik, masonluk, sahte kahramanlar vb.) kavramları dile getiriyor, okuduğumuz gazeteleri, yazarları tenkit ediyordu.

Bir gün hiç unutmam Tarih dersinde yazılı imtihan kâğıdına "Ulu Hakan Abdülhamid Han" diye yazmış ve bu konularda hoca ile tartışmıştı. Rahmetli hatip olduğu için güzel ve etkili konuşurdu. Fakat onun sık sık dile getirdiği isimler bize o kadar yabancı geliyordu ki, onun olmadığı zamanlarda "uzun kürek, kısa kürek" yahut "bir de Kısakürek çıktı!" diyerek kendi aramızda gülüşürdük. O devir okul yöneticileri ve çoğu hocalar Önder'in bu durumundan rahatsız olmuşlardı, onu sınıfta bırakmak için çok uğraştılar. Durumu farkeden Önder bütünleme imtihanlarına girebilmek için

* Emekli Öğretim Üyesi

kayıtını Malatya Lisesine naklettirdi, ancak imtihanlarından sonra tekrar Çorum lisesine döndü.

Son sınıfa geldiğimizde Önder’le samimiyetimiz daha çok artmıştı, okuduğu dergileri, gazeteleri ve kitapları bende okumaya başladım. Dikkatimi çeken bir husus yaptığımız sohbetlerde “Ozulu” diye birinden sık sık bahsediyordu. Konuşmalarında “Ozulu’nun dediği gibi” yahut “Ozulu’nun okumamı tavsiye ettiği kitap” gibi ifadeleri sık sık kullanıyordu. Anlaşılan o ki Önder’in konuşmalarında referans gösterdiği “Ozulu, Önder’den de ileri derecede “çok okuyan, kültürlü” biri olmalıydı.

Bir gün birlikte Ozulu’nun “Tuzcu Dükkânı”na gideceğimizi söyledi. İsmi çok duyduğum ama kendisini hiç görmediğim “Ozulu” ile tanışacağım için heyecanlanmışım. Arastalarda bulunan basit bir tuzcu dükkânına gittiğimizde “Ozulu”, bizi çok iyi karşıladı. Görünüşü ile benden birkaç yaş büyük olduğu belliydi, ama konuşmalarını dinleyince “olgun tavırları, tane tane ve belîğ konuşması, o yaşlardaki bir insanda umulanın ötesinde bulunan kültürel birikimini” görünce Önder’in neden bu derece kendisine önem verdiğini anladım. Sonradan İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih bölümünde okuduğum yıllarda Ozulu Beyle görüşemedik.

1971 yılında mezun olunca ilk görev yerim İskilip Lisesi oldu. İki yıl sonra Çorum İmam Hatip Lisesine tayinim çıktı. Okulda kimler var diye araştırırken Ozulu Bey’in müdür yardımcısı olarak görev yaptığını öğrendim. Okula gittiğimde doğru yanına gittim, özellikle rahmetli Önder Pilten’i hatırlatarak kendimi tanıttım. Bana çok yakınlık gösterdi. Tarih bölümünde yeterli olmasa da tarih öğretiler ama ciddi bir şekilde formasyon bilgisi alamadık, yani öğretmenliğin inceliklerini yeterli şekilde bilmeden öğretmenliğe başladık. Önceki iki yıllık meslek hayatımda eskilerin “usul esastan daha önemlidir” dedikleri formasyon eksikliğini çok çektim. Âdeta her sene deneme-yanılma yoluyla kendime göre bir ders anlatış metodu geliştirmeye çalışıyordum. İşte tam bu sırada Ozulu Bey, imdadıma yetişti ve meseleyi kendine açtım. O, bana “şöyle yap, şöyle yapma “demedi, kendisinin nasıl ders anlattığını, başından geçen olaylardan da örnekler vererek yardımcı olmaya çalıştı. Bunun üzerine öğretim tarzımı gözden geçirdim, nerede hata ve eksikliklerim olduğunu tespit etmeye çalıştım. Çorum’da kaldığım

sürece kendisinin tecrübelerinden istifade ederek bu husustaki eksikliklerimi gidermeye gayret ettim.

Ozulu Beyden sadece formasyon dalında yardım almıyordum, aynı zamanda tarihî konulara yatkınlığımı bildiğimden, bazı tarihî hadiseleri yorumlamakta sıkıntı çektiğimde de kendisine sorardım. O, her zamanki “Meseleye şöyle bakalım” diye başlar, günümüzden de örnekler vererek takıldığım mevzuları halletme yoluna giderdi. Geçen yıl Çorum’a gittiğimde kendisine, “Hocam! Çorum’da görev yaptığımda size şöyle bir şey sormuştum, örneklemek suretiyle verdiğiniz cevabı aradan bunca yıl geçmesine rağmen hâlâ unutmadım” dedim.

Ozulu Bey sadece meslekî alanda benim rehberim değildi, özel işlerimi de yeri geldiğinde ona anlatır, görüşlerini alırdım. Kendisi ile ağabey-kardeş saygı ve sevgisine dayanan bir dostluğumuz vardı. 70’li yıllar da Çorum’da öğretmen yetiştirmek için “Yüksek Okul” açılmıştı. Orta öğretimden bazı arkadaşlar bu yeni açılan okula geçmişlerdi. Doğrusu “Yüksek Okul” da hocalık yapmak bana da cazip geliyordu, üstelik o dönemde buraya geçme imkânı da vardı. Her zamanki gibi hemen aklıma Yüksek Okul’a geçen, ama kısa bir müddet sonra geri dönüş yapan Ozulu Bey’e danışmak geldi. Ozulu Bey, o yılların siyasî özelliğini dikkate alarak çok kısa olarak, “Ben umduğumu bulamadım, karar vermeden önce iyi düşün” dedi. Okul hakkında söylenenleri ve Ozulu Bey’in de cevabını da dikkate alarak çok istememe rağmen, Yüksek Okul sevdasından vazgeçtim. İyi ki vazgeçmişim, bu konuda beni ikaz eden Ozulu Bey’e hep minnettar kaldım. Çünkü kısa bir süre sonra siyasî iktidar değişikliği ile okulda görev yapan bütün arkadaşlarımız muhtelif yerlere, çoğu da o günkü anarşi ortamında gitmeleri mümkün olmayan ortaöğretim kademelerindeki okullara sürgün edildiler. Nitekim birçoğu gidemediğinden, öğretmenliğe ara vermek zorunda kaldı. Ben tek maaş ile geçiniyordum, böyle bir durum benim başıma gelmiş olsaydı çok sıkıntı çekeceğim belliydi. Ne deyim, Allah sebep olandan razı olsun.

Yine bazı sebeplerden dolayı Çorum’dan başka yerlere tayin istemeyi düşünüyordum, kendisine bu hususta fikrini sordum: “Nevzat Bey! Buraya, okula ve arkadaşlara artık alıştın, şimdi kör bir kuyuya taş atmışçasına anarşinin kol gezdiği bu ortamda

bilmediğin bir yere gidebilirsin. Karar vermeden önce iyi düşün” dedi. Onun bu makul uyarıları üzerine tayin istemekten vazgeçtim.

Özellikle 1975-1977 yılları “Milliyetçi-ülkücülüğün” okullarda hem öğretmenler hem de öğrenciler arasında yayılmaya başladığı bir dönemdi. Bende biraz da gençliğin ve tecrübesizliğin verdiği heyecan ve cesaretle milliyetçi-ülkücülüğü savunmaya büyük gayret gösteriyordum. İnsanlarla hatta en yakınlarımla bile sosyal münasebetlerimin kriteri bu fikre yakınlığına göre değişiyordu. Tabii bu davranışlarım, öğrencilerle de problem yaşamama ve sık sık şikâyet konusu olmama da sebep oluyordu. Ozulu Bey bu durumun farkında olmuş olmalı ki, bir iş bahane ederek birlikte şimdiki evinin yerinde bulunan kendilerine ait metruk binaya giderdik. Konuşmalarında beni de rencide etmeden “ölçülü ve dengeli” hareket etmem gerektiğini ima yoluyla anlatmaya çalışırdı.

Bir gün hiç unutmam, yine kendisine öğrencilerle ilgili sıkıntımı anlattığımda, ”Nevzat Bey! Bak, sınıfa girdiğinde öğrenciler senin bütün elbiselerini “üç hilal”le kaplanmış gibi görüyor, sınıfta farklı düşüncede öğrencilerle “İstanbul’u Fatih Sultan Mehmet aldı” dediğinde bile ‘Acaba! Doğru mu?’ diyecek kadar aranızda mesafe oluşmuş. Eğer öğrencilere bir şeyler vermek istiyorsan, önce onların güvenini kazanmak gerekir. Sonra kendisinin önceden görev yaptığı Nevşehir Öğretmen Okulu’ndan örnekler vererek öğrencilerle nasıl diyalog kurduğunu, onların nasıl güvenini kazandığını ve derslerde öğrencilere nasıl millî şuur vermeye çalıştığını anlattı. Böylece aşırıya kaçtığımı, biraz dengeli hareket etmemi ihsas ettirdi. Fakat onun bu öğütlerini, kendisine çok saygı ve itimat duymama rağmen, o günkü halet-i ruhiye içinde “aşırı tedbirli ve temkinli” olarak değerlendim, âdeta ikazları “bir kulağımdan girip bir kulağımdan” çıkıp gitmişti. Çünkü o dönemde beni yönlendiren bilgi ve tecrübe değil, heyecan, duygusallık, önyargılardı...

Sene 1982, Aksaray’a sürgün olup gittim. İşte o zaman Ozulu Bey’in anlattıklarının ne anlama geldiğini anladım. Derler ya “bin nasihatten, bir musibet iyidir.” Herhalde benimkisi de öyle oldu. İş işten geçti miydi bilmiyorum, ama hiç olmazsa bundan sonraki meslekî hayatımda onun bu ikazları zihnimden hiç çıkmayacak şekilde bana rehber oldu. Doğrusu bir daha böyle bir hataya düşmedim desem, herhalde yanlış söylemiş olmam...

Emekli olup, Çorum'a geldiğimde Ozulu Beyi ziyaret ettim. Çok memnun oldu. Zaten görev yaparken de Çorum'a geldiğimde kendisini arar, sohbet ederdik. Yıllarca emek vererek topladığı kitapları evin alt katındaki bir odaya toplamıştı. Kitaplara hayranlıkla baktığımı görünce, "Nevzat Bey, buranın anahtarlarından birisini sana vereyim, istediğin zaman gel istediğin kitabı okuyabilirsin" dedi. Çok sevindim. Bundan böyle o olsun olmasın günün her saatinde gidip kitaplardan yararlanıyordum. Bazen karşılışırsak sohbet ediyorduk.

Çorum'daki eski arkadaşlarımla yaptığımız sohbetlerde uzmanlık isteyen bir konuda özellikle kendi mesleğim tarih konusunda yeterli bilgisi olmadığı halde bazılarının kulak dolma görüşler ileri sürmeleri ister istemez aramızda bazı hoş olmayan durumlar yaşanmasına yol açtı. Tabii bu durum beni üzdü, meseleyi bir sohbetimizde Ozulu Bey'e açtım. O, haklı olduğumu ancak tavırlarım ve davranışlarımın kırıcı olduğunu, unutmama ki bunlar bizim eski arkadaşlarımız, doğruyu söyleyeceğim diye onların kalplerini kırmamaya dikkat etmeliyiz, dedi. Sonra hangi mesele olursa olsun o konuda bilgisi olmayanlarla tartışmanın sağlıklı bir yol olmadığını söyleyerek beni teskin etti.

Emekli olduktan sonra yerleştiğim Fethiye'ye döndüm. Fakat Abdulkadir Beyle hemen her onbeş günde bir telefonda uzun uzun sohbetimiz oluyordu. Ben ona, o bana ne ile meşgul olduğumuzu, hangi kitapları okuduğumuzu söylüyorduk ve bu minval üzerine sohbet ediyorduk.

Bir gün kendisine Fethiye kütüphanesindeki memurların aymazlığından dolayı kitap temininde sıkıntı yaşadığımı söyleyince, "Nevzat Bey, sakın onlarla kendini sıkıntıya sokacak gerginlik yaşama, bende Çorum kütüphanesinde aynı şeylerle karşılaştım, mümkün olduğu kadar onların gönlünü alacak davranışlarda bulun, gerekirse bir pasta yaptır götür, göreceksin o zaman işler daha iyi yürüyecek" dedi. Tabii onun tavsiyesi üzerine kütüphane memurlarıyla daha dostane ilişkiler kurmaya çalıştım. Nitekim bu davranışım neticesini vermeye başladı, artık kütüphane konusunda bir sıkıntı yaşamıyordum. Bu da gösteriyor ki, bunca yaşımıza ve tecrübemize rağmen hâlâ o "Koca Çınar"dan öğreneceğimiz çok şey varmış.

Son olarak şunu söyleyebilirim ki Abdulkadir Ozulu gibi bir “değeri” tanıdığım için kendimi şanslı ve mutlu kabul ediyorum. Bu gibi insanların kıymeti bilinmeli, çünkü o her yaşta, her seviyede insan için bulunmaz bir tecrübe birikimi, bir “Ak Sakallı” danışman, her şeyin ötesinde her derdini, sıkıntını anlatabileceğin ve güvenilir samimi bir dosttur.

Allah uzun ömür versin.

Kentin Yakasındaki Onur ve Gurur Madalyası:

Abdulkadir Ozulu
Muzaffer GÜNDOĞAR*

Başlarken

Üretimi ve yaratımıyla içinde buldukları topluma yararlı olan, onlara güzellikler sunan çok özel kişiler vardır. Bunlar, farklı yetenekleri ve özellikleriyle donatılı olarak dünyaya gelmiş olan, toplumun seçkin insanlarıdır. Yani onlar; yazarlar, çizerler, edebiyatçılar, şairler, ozanlardır. Onların tüm uğraşları ve çalışmaları bu toplum, bu ülke içindir. Onlar kendilerini, ülkelerinin sanatsal, kültürel ve bilimsel anlamda gelişip, kalkınmasında herkesten çok görevli ve sorumlu sayarlar. Bunun bilinciyle de durmadan, usanmadan çalışır, üretir; sanatın, edebiyatın farklı dallarında kalıcı estetiksel ürünler ortaya koyarlar.

“Karınca gibi çalışkan, arı gibi verimli” deyimi, bu tür kişiler için kullanılır. İşte bu tür sanatçılarımızdan birisi de sevgili dostumuz Abdulkadir Ozulu'dur. Çünkü O, Çorum'un yetiştirdiği çalışkan ve üretken eğitimci-araştırmacı- yazarlarımızdan birisidir. Yazdığı günlük yazılarının dışında durmadan araştıran, üreten; yazdıklarını gazetede ve sanat edebiyat dergilerinde yayımlayan, kimilerini de kitaplaştırıp okura sunan bir değerimizdir. O, bu üretimleriyle toplumun kültürel sanatsal ve eğitimsel açıdan gelişmesine katkıda bulunan bir güzel insandır.

O da, ben de hayata öğretmen olarak atıldık. O, uzun yıllar öğretmen ve yönetici olarak orta öğretim kurumlarında çalışırken; ben de köy okullarında ve Çorum merkezde sınıf öğretmeni olarak eğitimin, kültür ve sanatın odağında iddik. Binlerce öğrencinin eğitim öğretim kademelerini aşarak yetişmesinde, hayatın farklı alanlarında, devletin üretim ve yönetim kadrolarında görev almalarında karınca karınca katkıda bulunmuşuzdur.

* Eğitimci-Yazar

Onunla tanışıklığımız çok yıllar öncesine, 1950'li yılların ikinci yarısına, ortaokul yıllarına dayanmasına karşın; özellikle 25 yılı aşkın bir süredir birbirimize daha çok yakınız. Bizim dostluğumuzu, arkadaşlığımızı daha kalıcı kılan, onu perçinleyense özellikle emeklilikten sonra eğitimin, kültür ve sanatın ortak paydasında buluşmamızdır. Bu süreç içinde gazetelerde, dergilerde yazıp yayımladığımız farklı yazınsal (edebi) türdeki çalışmalarımız bizi birbirimize daha çok yakınlaştırdı.

1995 yılında başlatıp bugünlere kadar aralıksız sürdürdüğümüz "Sanat Dostları Toplantıları"ndan birinde. Sazı ve sözülle Aşık Cefai ve toplantıyı yönetenler, Muzaffer Gündoğar ve Abdulkadir Ozulu. Yıl 1996.

Ayrıca, birçok sanatsal ve kültürel etkinlikte birlikte olmamız ortaya güzel işler koymamız üretimlerimize daha da olumlu biçimde yansımıştır.

Yapıtları

Sevgili Ozulu öğretmenlikten resmen emekli olsa da, kendini hiç emekli saymayanlardan birisi. Bu alandaki çalışmalarının, asıl emeklilikten sonra yoğunlaşmış, hız kazandığını biliyorum.

Bunca yılın birikimi olarak bir yığın yapıtı kitaplaşıp okura ulaşmış, Çorum ve ülke kültürünün varsıllaşmasına katkıda bulunmuştur. Biliyorum ki kitaplaşanlar kadar da kitaplaşmayan çalışmaları da bilgisayarında beklemektedir. Gönül ister ki onlar da kitaplaşarak okur katına çıksın.

Bu güne değin yayımlanmış yapıtları şunlardır:

- Vatan İçin* (öykü) 1972, İrfan Yayınları, İstanbul
- Gecekondu Çocuğu* (öykü) 1973 İrfan Yayınları, İstanbul
- Hititler* (araştırma- derleme) Çorum, 2004
- *Mustafa Tütüncü'nün Hatıra Defteri*, Çorum, 2006
- 1921-1923 Yıllarında Çorum Gazetesinde Yayımlanan Makale ve Şiirler*, Çorum, 2006
- Çorum İl Genel Meclisi 1921-1925 Yılları Tutanakları*, Çorum, 2007
- Çorum Gazetesi Çevirileri (1921-1926)*, Cilt: 1 Çorum, 2008
- Çorum Gazetesi Çevirileri (1921-1926)*, Cilt: 11 Çorum, 2008
- Çorum Basın Tarihi*, Çorum, 2012
- Çorum'da Oyun ve Eğlence*, Çorum, 2013
- Uluçnarlarla Konak Sohbetleri*, Çorum, 2016
- Eşref Ertekin'in Günlüklerinden Bir Zamanlar Çorum* (Meral Demiryürek ile), Çorum, 2017

Ve yayımlanmaya hazır yüzlerce sayfalık çalışmasından bazıları:

- Çorum Çarşılarında
- Çorum'un Dede Ağaçları
- Hayatımdan Çizgiler (Eczacı Talat Ceritoğlu ile Röportaj)
- Çorum'dan Nükteler
- Yüzlerce farklı konularda makale

Yayımlanmış yapıtlarına ve yayımlanacak taslak çalışmalarına baktığımızda onun daha çok Çorum basın tarihi, Çorum'un yetiştirdiği değerler, Çorum halkbilimi, Çorum kültürü ve Çorum'un sosyal ve kültürel yaşamı üzerine yoğunlaştığını görmekteyiz.

Şimdi buradan sözü onun yayımlanan kitaplarına getirip bu yapıtlarını kısaca tanıtmak istiyorum.

Vatan İçin ve Gecekondu Çocuğu

Öğretmenliğe yeni başladığı yıllarda çocuklar için yazdığı iki öykü kitabıdır. Bu kitaplar kendisine en zor zamanında para da kazandırmıştır. İlki 1972'de, ikincisi de 1973 yılında İstanbul'da İrfan Yayınlarınca basılmıştır.

Ayaktakiler soldan; Çorum Haber Yazışleri Müdürü Mehmet Yolyapar, Abdulkadir Ozulu, Gazanfer Eryüksel, Muzaffer Gündoğar. Oturanlar soldan, Çiğdem Sezer, Şahika Çağlar, Ahmet Özer. 1998.

Hititler

Hititler, Çorum toprakları üzerinde yaşamış büyük bir uygarlıktır. Başkenti Sungurlu ilçesi toprakları üzerinde Boğazkale'dedir. İkinci başkenti olarak nitelenen Şapinuva ise, geçen 20. Yüzyılın sonlarında Çorum'un Ortaköy ilçesinde bulunmuş olup, kazılar halen sürdürülmektedir. Alaca İlçesi topraklarında bulunan Alacahöyük ise ayrı bir yerleşim yeridir. Abdulkadir Ozulu'nun Hititler kitabı, 98 sayfa olup 13 bölümden oluşur. Öğrencileri ve halkı Hititler konusunda bilgilendirmek amacıyla yazılmıştır. 99 konu başlığı altında Hititler anlatılır. Basım tarihi 2004 yılıdır.

Hatıra Defterimdir

Ozulu bu yapıtında Mustafa Tütüncü'nün (1894-1965) Birinci Dünya Savaşı öncesi Çorumu, asker oluşunu, Suriye ve Irak cephelerinde askerlik ve savaş günlerini, tutsak düşmesini, Birmanya'daki tutsaklık günlerini, ardından tutsaklıktan kurtulup İstanbul üzerinden Çorum'a dönüşünü anlatır. 800 sayfayı aşan bu anılar kitabını Abdulkadir Ozulu Osmanlıcadan günümüz alfabesine çevirdiği bu çalışmasını 90 sayfayla sınırlamış. "Hatıra Defterimdir" adı altında 2006 yılında kitaplaştırmıştır.

Milli Mücadele Yıllarında Çorum Gazetelerinde Yayınlanan Makaleler ve Şiirler

1921-1923 yıllarına ait gazete koleksiyonlarından Kurtuluş Savaşıyla ilgili makale ve şiirler derlenerek 2006 yılında, 172 sayfa toplamında kitaplaştırılmıştır. Sevgili Ozulu bu kitabına da 47 makale, 27 şiirle birlikte; 1921-1922-1923 yıllarına ait kutlamalar, toplantılar ve haberlerden de seçme yazılar almıştır.

Çorum İl Genel Meclisi Tutanakları (1923-1925)

Ozulu bu kitabına da, 1922-1923 yıllarına ait Çorum Mutasarrıfları başkanlığınca toplanan Liva İl Genel Meclisi tutanaklarıyla; Çorum'un 1924 yılında il olup vali atanmasıyla birlikte, vali başkanlığında yapılan İl Genel Meclisi tutanaklarını almıştır. 220 sayfalık kitap 2007 yılında İl Genel Meclisince kitaplaştırılmıştır.

Çorum Gazetesi Çevirileri

Çorum gazeteleri, Çorum'a ilk matbaanın gelişinden sonra 3 Mayıs 1921 tarihinden itibaren çıkmaya başlar. 43 yıl süreyle toplam 3000 sayı çıkar. 1 Ocak 1964 tarihinde de yayımına son verir.

Ozulu, 3 Mayıs 1921 tarihli Çorum Gazetesinin ilk sayısından başlayarak, 22 Temmuz 1925 tarihine kadar olan 220 sayılı bölümünü, Arap harflerinden bugünkü Türkçeye çevirir. Gecesini gündüzüne katarak, büyük bir sabır ve emekle ortaya koyduğu bu çalışması için, sevgili Ozulu'ya alkış tutmak ve şapka çıkarmak gerekir. O bu çalışmasıyla yalnız başına bir ekip işini başarmıştır.

Onun bu çalışması, Belediye Kültür Yayınları arasında kitaplaştırıp Çorum kültürüne kazandırmıştır. Toplam 2304 sayfa ve büyük boy iki ciltten oluşan *Çorum Gazetesi Çevirileri*, 2008'in Aralık ayında okurla buluşmuştur.

Çorumlu işadamı İsmet Çenesiz'in baraj altındaki bağında "Sanat Dostları Toplantısı. Oturanlar: Çorum'un son senatörü hukukçu şair yazar rahmetli Abdullah Ercan, yanındaki Abdulkadir Ozulu, Âşık Rifat Kurtoğlu, sağda sandalyede oturan Muzaffer Gündoğar.1998.

Sevgili Ozulu bu çalışmasıyla Çorum kültür tarihine çok önemli bir başyapıt bırakmıştır. Bu, geçmişle günümüz arasında kültürel anlamda bir köprü oluşturacak belgeler toplamıdır. Çorum Gazetesi Çevirileri başta akademisyenler olmak üzere, sanatın birçok alanında araştırma yapacak olan kişilere ışık tutacak, yol gösterecek niteliktedir.

Çorum Basın Tarihi Notları

Abdulkadir Ozulu'nun büyük bir emek sabırla ve titizlikle sürdürdüğü araştırmasının sonucunda 2012 yılında ortaya çıkardığı 500 sayfalık bir yapıtı daha. Çorum basın-yayın hayatının başladığı 1921 yılından başlayarak 1911 yılına kadar geçen 90 yıllık süreyi kapsayan zaman diliminde Çorum'da yayınlanan 77 gazete, 76 dergi, 54 belge ve il dışında yayınlanan Çorum'a yönelik 11 gazete, 9 dergiyi incelemiştir. Kılı kırk yaran bir titizlik ve sabırla elde ettiği verileri, kitapların kapak resimleri ve açıklayıcı bilgilerle kitaba almıştır. Kitap 2012 yılında Çorum'da Tek ofset'te basılmıştır.

Soldan sağa: Cuma Türkmen, Muzaffer Gündoğar, Abdulkadir Ozulu, Âşık Borani, Âşık Rifat Kurtoğlu, rahmetli Âşık Zorani (Kemal Özgür), Âşık Cefai. 1998.

Çorum'da Oyun ve Eğlence Folklorumuzdan Örnekler

Bir eğitimci yazar olarak, yaşamının büyük bir bölümü okullarda çocuklar ve gençler arasında geçen Abdulkadir Ozulu; onların en iyi biçimde yetişip geleceğe hazırlanması yönünde ömrünü sebil etmiştir. Onlar için yazdığı kitaplardan birisi de Halk Bilimi bağlamında olup, geçmişteki oyun ve eğlenceleri üzerinde oluşturduğu bir yapıttır. Bu kitabına 24 çocuk oyunuyla, 12 yetişkin oyunu alırken; maniler, bilmece, Çorumluların bazı yerel sözleriyle, türkü ve destanlardan da örnekler vermiştir. Çorum'da Yağmur Duası geleneği, efsane ve söylenceler de kitabın son bölümlerine alınan konular. Kitap 112 sayfa olup, 2013 yılında basılmıştır.

Uluçınarlarla Konak Sohbetleri

Bu kitap Abdulkadir Ozulu'nun derleme bir çalışmasıdır.

16 Aralık 2005 ile 27 Mayıs 2006 tarihleri arasında büyük bir bölümü Abdulkadir Ozulu başkanlığında sürdürülen Velipaşa konağında yapılan bir dizi söyleşiler toplamıdır. Ozulu, genel istek üzerine konak söyleşilerini bir araya getirerek 10 yıl sonra

kitaplaştırmıştır. Kitapta yer alan sunucular ve sunulan konular şunlardır:

-Abdulkadir Ozulu: Çorum'dan İnsan Manzaraları. Nükteli Sözler

-Dr. Ali Emiroğlu: Mevlana-Hacı Bektaş

-Hafız Recep Camcı: Çorum'da Hacı Uğurlaması, Ramazan, Yağmur Duası, Damat Giydirme

-İsmail Özkahraman: Çorum'da Bahçecilik, Su Değirmenleri, Bağcılık

-Atillâ Lâçin: Türk Edebiyatında Çorum

-Yaşar Temurtekin: Çorum'da Sanayi ve İstihdam

-Nizamettin Oktay: Çorum'da Matbaacılık Kültürü

-Doç. Dr. Kadir Kökocak: Anayurt'tan Atayurt'a

-Muzaffer Gündoğar: Çorum Halkevi ve Çorumlu Dergisi

-Ethem Erkoç: Nikonya'dan Çorum'a

-Cesur Terzi: Çorum'da Yemek Kültürü, Çocuk Oyunları, Dilimiz

-Prof. Dr. Serdar Kılıçkaplan: Çorum ve Üniversite

-İsmet Çenesiz: Ailemiz, Çocukluğumuzda Oyunlar, Bağımız

-Ahmet Nabi Uysal: Hat Sanatı ve Camilerimiz

-Prof. Dr. Satılmış Basan: Çorum Kırsalı ve Elemin Köyü

-Bahri Güven: Öğretmenlik Anıları, Köylerimizden İnsan Manzaraları

Kazım Alkan: Aşık Rıfat Kurdoğlu ve Şiirleri

Prof. Dr. Turan Ilgaz: Kent Kimliği

Eşref Ertekin'in Günlüklerinden Bir Zamanlar Çorum

Abdulkadir Ozulu'nun Prof. Dr. Meral Demiryürek'le birlikte hazırladığı yayımlanmış son kitabı. Bu kitap; 1892-1979 yılları arasında yaşayan ve Çorum Kütüphanesi'nde Hafız-1 Kütüp olarak adlandırılan Eşref Ertekin'in anılarından oluşmaktadır. Eşref Ertekin 1925 yılında hizmete giren Milli Kütüphane'nin kurucusu olarak kentün kültür belleğinde iz bırakmış bir değerdir. Yaşadığı dönemin sosyal, kültürel yaşamını günlüklerinde içtenlikle yansıtarak önemli bilgiler ve belgeler bırakmıştır.

Soldan sağa: Âşık Cefai, Abdulkadir Ozulu, rahmetli Abdullah Ercan, Muzaffer Gündoğar ve rahmetli Kemal Özgür.1999.

Sevgili Ozulu kitabın arka kapağında Eşref Ertekin için şöyle yazar:

“... 1927-1968 yılları arasında tuttuğu günlüklerinde özel hayatı yanında, mesleği kütüphanecilikle bağlantılı çok sayıda konuya yer verir. Ayrıca Çorum’un çarşı pazar, o yılların heyecan dolu bayram kutlamaları... Halkevi çalışmaları, deprem, sel gibi doğal afetlerin yaşandığı günler, sıra davetleri, akşam sohbetleri, dini yaşantı ve şehir kültür varlıklarına sahip çıkış, köy ziyaretleri sırasında tasvir edilen Çorum’un köylerine dair özellikler gibi, Çorum ve Çorumluyu anlatan pek çok renkli sahne Eşref Ertekin’in bakış açısıyla yansıtır...”

2017 yılında basılan bu kitap 320 sayfadır.

Sanat Dostları Toplantıları

1995 yılında bir birkaç sanatçı dostumuzla başlattığımız “Sanat Dostları Toplantıları”nın başlangıçtan bu yana ikimiz de içinde olmuşuzdur. Çorum’un son senatörü, hukukçu- şair rahmetli Abdullah Ercan ve eski Çorum İlk Öğretmen Okulu Müdürlerinden eğitimci-yazar Tayyar Kerman bu alanda duayen öncülerimizdi. Ayda bir kez bir araya gelip kültür-sanat ve edebiyatın güzelliğini,

azık paylaşır gibi paylaştığımız ve halen sürdürdüğümüz sanatsal etkinliğimizdir.

Bu toplantılarda geçmişten bugüne değin edebiyatın her alanını gündeme getirdik. Türk edebiyatı, romanı, öyküsü, şiiri, masalı, halk bilimi dâhil olmak üzere farklı sunumlarla paylaşıldı. Doğu ve Batı edebiyatının da romanı, öyküsü, şiiri, masalı yazarlarıyla birlikte gündeme getirildi. Ayrıca katılımcı yazarların üretimleri de bu toplantılarda irdelendi, tanıtıldı. Öyküler, şiirler, deneme ve halk bilimi üzerine yazılmış yazılar paylaşıldı. Birçok kültür sanat heveslisi arkadaşımızın yazdığı yapıtlarını engin kültürü, sonsuz birikimi, tükenmez azmi ve sabrıyla irdeledi. Üzerlerine değerlendirme yazıları yazıp yayımladı. Sanat Dostları Toplantıları, Rahmetli Abdullah Ercan, Tayyar Kerman ve Abdulkadir Ozulu gibi kültür duayenleriyle bir okula dönüşmüştü. Say ki onlar, bu toplantıların hocalarıydılar.

Şehit Şükrü Özyol İlköğretim Okulunda bir etkinlikte. Sağdan Abdulkadir Ozulu, Ethem Erkoç, Bahri Güven, Muzaffer Gündoğar Şahin Örgel.Nisan 2012.

Kimi zaman da bu toplantılar Çorum dışına taştı. Birkaç kez, Salim Savcı ağabeyimizin köyü Çampınar'da, rahmetli Murat Köymen'in ilçesi Ortaköy'de, Çorum'un efsane doktoru Rifat Patır'ın

Çorum Barajı'nın kuzey kesimine düşen Kartal Yuvası'nda gerçekleştirildi.

Ozulu'nun TEMA Vakfı Çalışmaları

Abdulkadir Ozulu'nun doğa tutkusu, salt sözde değil özdedir. O, uzun yıllar Hayrettin Karaca'nın başkanlığını yaptığı TEMA Vakfı'nın, (Türkiye Erozyonla Mücadele ve Ağaçlandırma Vakfı) Çorum'da gönüllü temsilciliğini yapmıştır. Salt temsilciliğini yapmakla kalmamış, Vakfın çalışmalarının bizzat içinde olmuştur.

Halkı erozyon ve çölleşme konusunda bilinçlendirmek ve bu anlamda yapılacak çalışmalara katmak amacıyla Tema Vakfı ile Orman Bakanlığı ortak bir çalışma başlatmıştı.

Bunu adı: 10 Milyar Meşe Palamudu Ekim Kampanyasıydı.

Cumhuriyetimizin 75. Kuruluş yıldönümü olan 1998 yılının Ekim ayında tüm yurttan başlatılan bu kampanya ülkemizi geçmişte olduğu gibi “yeşil bir meşe denizine dönüştürme kampanyası olup halk tarafından da büyük ilgi görmüştü. Savsöz: “Ülkemiz Çöl Olmasın”dı. Amaç: Anadolu'nun temel orman ağacı olan ve 18 türü bulunan meşe ağacının kır bayır demeden ülkemizde çoğalmasını sağlamaktı. Bunun olumlu verileri olarak da erozyonu azaltmak, su kaynaklarını çoğaltmak, yakacak odun gereksiniminin bir bölümünü bu yolla sağlayarak, ülke ekonomisine artı değer kazandırmaktı. Yurttaşlar bu kampanyaya 9 meşe palamudu tohumuyla katılacaklardı. İlk aşama olarak Çorum'da, Çorum barajının güney doğu kesiminde 200 dönümlük bir alana 200 bin meşe palamudu ekilmesi planlanmıştı.

Sıklık'taki Çalışma

Biz de Orman İşletme Müdürü Süreyya Doğan, Milli Parklar Şefi Mahmut Temel, Tema Vakfı gönüllü temsilcisi Abdulkadir Ozulu ve ben Muzaffer Gündoğar, 3 Ekim 1998 Cumartesi günü sözü edilen ekim alanına gittik. Önce sıklık boğazındaki fidanlığı gezdik. Ardından ekim alanında incelemede bulunduk. Ekim alanlarının hazırlanmasında araçların çalışmadığı yerlerde, kazma kürekle orman dikim işçileri çalışıyorlardı.

Orman İşletme Müdürü Süreyya Doğan, bize bu konuda şu bilgileri veriyor:

“Toprak Sanayi 600 bin meşe palamudu teminini, bizlerse Orman İşletmesi olarak toprağın işlenmesini yükümlendik. Ekim

bakım işi, Çevre Koruma Vakfı, öğrenciler ve halkın desteğiyle yapılacaktır.”

Neden meşe?” sorusunu da şöyle yanıtlamıştı:

Sıklık Boğazı'nın Çorum Barajından yanı 10 Milyar Meşe Palamudu ekim kampanyasının başlatıldığı gün. Sağdan sola: Yazar Muzaffer Gündoğar, Tema temsilcisi yazar Abdulkadir Ozulu, Orman Bölge Müdürü, Süreyya Doğan, Milli Parklar Şefi Mahmut Temel ve iki eleman. 3 Ekim 1998.

“Anadolu’da, geçmişten bugüne kadar gücün ve ihtişamın simgesi olarak kabul edilir. Meşe 300-500 yıl yaşayan bir ağaçtır. Kökü derinlere gider, toprağı korur, erozyonu önler. Hayvan otlatmalarına, yangınlara ve olumsuz etkilere karşı daha dayanıklıdır. Kurak ortamlarda yetişir.”

Bu arada Abdulkadir Ozulu da şöyle demişti:

“Bu fidanlama Sıklık ve Atçalıyla sınırlı kalmayacak. Valimiz Uzel Atılgün bu kampanyaya büyük destek veriyor. Gelecek yıllarda Köse Dağı eteklerindeki boş alanların da ağaçlandırılmasını istemektedir. Tüm ülkemizde olduğu gibi, Çorum topraklarında da bu kampanya sürecektir. Tüm bunlar ülkemizin geleceğı açısından umut verici ve sevindiricidir.”

Ben de o günkü “Sıklık'ta Bir Gün” yazımı şöyle sonlandırmıştım:

“Bu yurt savunması kadar önemli, bir onun kadar kutsal bir görevdir. Haydi, hep birlikte meşe palamudu ekim kampanyasına katılmaya. Bir değil, birkaç fidanımız olsun. “Ülkemiz çöl olmasın...”

Eskiekin Köyünde Fidan Dikimi

Ayrıca, Sevgili Ozulu'yla birlikte Âşık Rifat Kurtoğlu'nun köyü Eskiekin'de de Ormanı oluşturma kampanyasına faal olarak katıldık.

Eskiekin Köyünde çam fidanı dikimi sonrası. Soldan, önde çömelmiş olanlar: Muzaffer Gündoğar, Abdulkadir Ozulu, 5. kişi Âşık Rifat Kurtoğlu. 5 Mayıs 1999.

Zaman içinde Kurtoğlu, Belediye ve Milli Eğitim destekli olarak köyünde “Öğretmenler Ormanı”, rahmetli babası anısına “Cemal Kurtoğlu Ormanı”yla kendi adına “Âşık Rifat Kurtoğlu Ormanı” oluşturma çabalarını sürdürecekti. Bizler de Kurtoğlu'nun bu imecesine, bazı okulların ve sevgili Ozulu'nun katılımıyla zaman zaman destek verecektik.

Sıklık Boğazındaki çamlıkta... 10 Milyar Meşe Palamudu ekim kampanyasının başlatıldığı gün. Soldan sağa, Yazar Muzaffer Gündoğar, Milli Parklar Şefi Mahmut Temel, Orman Bölge Müdürü, Süreyya Doğan, Tema temsilcisi Abdulkadir Ozulu.. 3 Ekim 1998.

İşte onlardan birisini anlatan 18 Ekim 1999 tarihli Çorum Haber gazetesinde çıkan haberden kısa bir bölüm:

“Albayrak İlköğretim Okulu öğretmen ve öğrencileri Eskiekin köyünde Aşık Rifat Kurtoğlu'nun fidan dikimini başlattığı alana 1000 adet tüplü fidan diktiler.

Fidan dikimine eğitimci-yazar Muzaffer Gündoğar, Tema Vakfı Gönüllü Temsilcisi Abdulkadir Ozulu, Şair Aysel Çoban, Halk Ozanı Kemal Özgür ve çok sayıda öğrenci katıldı.

Aşık Rifat Kurtoğlu'nun kendi köyü olan Eskiekin'de oluşturmakta olduğu orman alanına fidan dikimi için geçtiğimiz gün saat 09.30'da iki otobüsle hareket eden öğretmen ve öğrenciler Eskiekin köyünde büyük bir coşkuyla fidan diktiler.”

Lâçin ve Yeniçamlıca'da Meşe Palamudu Ekimi

26 Ekim 1999.

Abdulkadir Ozulu'yla önceden sözleştiğimiz gibi, eğitimci- çizer arkadaşımız (karikatürist) Sönmez Yanardağı'nın arabasıyla Lâçin'e doğru yola çıkıyoruz. İkiizler benzinliği önünden de Lâçin Milli Eğitim

Müdürü Mehmet Özsoy'u alarak Kırkdilimi aşip Lâçin'e ulaşıyoruz. İlk iş olarak Lâçin'in bayan kaymakamı Aylin Kırcı Tozman'ı makamında ziyaret ediyor, ardından Lâçin Lisesi'ne varıyoruz. Öğretmen Veli Keser ses düzeni kurmuş. Öğrenciler hazır, saygı duruşu ve İstiklal Marşı'yla toplantı açılıyor.

Milli Eğitim müdürü Mahmut Özsoy'un açılış konuşmasının ardından Çorum TEMA Vakfı temsilcisi Ozulu arkadaşımız Dia gösterimi eşliğinde erozyonla mücadele ve ağaçlandırma konusunda kısa, öz ve aydınlatıcı bilgiler aktarıyor. Ben de ağaç bayramı şiirimle bu etkinliğe katkıda bulunuyorum.

Okul bahçesinde Sönmez Yanardağ'ın düzenlediği erozyon, orman ve çevre konulu karikatür sergisini öğrencilerle birlikte ilgi ile izliyoruz

Ardından arabalarla Lâçin ilçesinin ekim alanına gidiyoruz. Burası Osmancık yolu üzerinde heyelanlı bir bölge. Öğrenciler meşe palamudunu sevinç, coşku ve heyecan içinde toprakla buluşturuyor. Birkaç yıl sonra bu meşe palamutlarının filiz verip topraktan yükselerek bir meşe ormanında dönüşmesini düşünüyoruz.

Oradan yine arabalarla yeni Çamlıca Köyüne, Çok Programlı yeni Çamlıca Lisesi'ne varıyoruz. Okulun toplantı salonunda önce Lâçin Milli Eğitim Müdürü Mahmut Özsoy ve Lâçin Kaymakamı Aylin Kırcı Tozman kısa birer konuşma yapıyorlar.

Yine Dia gösterimi eşliğinde Ozulu; ağacın yaşamımızdaki önemi, erozyon, önleme yolları ve ağaçlandırma konusunda kısa ve öz bilgiler sunuyor.

Okuldan çıkıp hazırlanan yerlere öğrencilerle birlikte meşe palamudu ekiyoruz. 15-20 yıl sonra bu çıplak arazinin ormana dönüşmüş olduğunu düşlediğimizde, bunu da sesli olarak dile getirdiğimizde yüzlerimizde birer tebessüm oluşuyor.

Böyle güzel bir günün sonunda kaymakam hanım ve görevlilere veda edip; "Ülkemiz çöl olmasın, yeşil bir cennete dönsün" diyerek öğretmen Veli Keser'in arabasıyla Çorum'a dönüyoruz Ozulu'yla.

Laçın kırsalında meşe palamudu ekerken. Abdulkadir Ozulu Muzaffer Gündoğar ve Laçın Milli Eğitim Müdürü Mahmut Özsoy. 26 Ekim 1999.

Lâçın kırsalında 26 Ekim 1999. Lise öğrencileriyle meşe palamudu ekerken. Abdulkadir Ozulu ve Muzaffer Gündoğar.

Rüstem Eren'e Destek

Bunların dışında, rahmetli Rüstem Eren'in ağaçlandırma çalışmalarına da Sevgili Abdulkadir Ozulu'yla birlikte birçok kereler katılmıştık. Sekiz yıl önce, 2010 yılının Ekim ayında yitirdiğimiz rahmetli Rüstem Eren'in ölümü üzerine yazdığım şiirden, onun anısına saygı bağlamında bir bölüm alıyorum:

“Doğayı korumaktı ömür boyu çabası.

Ağaçlar, fidanlardı hısım ve akrabası.

Boşa demedik O'na: “Ağaçların babası”

Fidanlarla donattı dere, tepe, yamacı.

Yeşillikler içinde bir vatandı amacı.”

Çıkrık Köyünde Fidanlama

2002 yılının 10 Mart günü köyüm Çıkrık'ta yapılan fidanlama çalışmasına, Abdulkadir Ozulu ve İş adamı İsmet Çenesiz ve bazı çevre duyarlığı olan kişilerle birlikte katıldık. Bu fidanlama da bir bayram coşkusu ve şenliği ve heyecanı içinde geçti. Sonrasında Çıkrık'la Üçköy arasındaki dağın etekleri de tüplü çam fidanlarıyla donatıldı. Geniş bir alan bugün genç bir çam ormanına dönüştü. Ne deyin sevindirici bir durum. Verilen emeklerin somut verilerini yaşarken görmek de ayrı bir mutluluk.

Bu yazı dizisini Samsun gezisiyle sonlandırmak istiyorum.

10 Mart 2002 Çıkrık Köyünde çam fidanı dikimi sonrasında çalışan köylü vatandaşlarla toplu resim çekimi... Önde sağdan Muzaffer Gündoğar ve Abdulkadir Ozulu.

Samsun'dayız

2003-2009 yılları arasında Çorum Belediye Başkanlığı, ardından 2009-2014 yılları arasında Ankara Vali Yardımcılığı görevlerini yürüten hemşerimiz Turan Atlamaz: daha sonra Samsun-İlkadım Kaymakamlığı görevine getirildi.

Gülay kızım, eşinin görevi nedeniyle yıllardır Samsun'da yaşamaktadırlar. Bu nedenle yılda bir iki kez yolum düşer Samsun'a. Bir gidişimde Kaymakamımız Turan Atlamazın yanına uğradım. Hemşeriliğin ve Çorumca konukseverliğin en güzeliyle karşıladılar beni. Üstelik sanatçı dostlarımızla Samsun'a geldiğimiz takdirde çok mutlu olacaklarını ve Samsun'un görülmesi gereken yerlerini gezdireceklerini söylediler. Açıkçası bizi resmen davet ettiler.

Böyle bir çağrıya hayır diyemezdik.

Soldan sağa Selahattin Aydemir, Dr. Rifat Patır, Bahri Güven, Kaymakam Turan Atlamaz, Muzaffer Gündoğar ve Abdulkadir Ozulu. 5 Ekim 2016 günü Samsun'da İlkadım Kaymakamı hemşerimiz Turan Atlamaz'ı ziyaretimizden bir anı.

Çorum'a döner dönmez bu konuyu Abdulkadir Ozulu, Bahri Güven ve Dr. Rifat Patır'a açtım. Yanımıza bir de Selahattin Aydemir'i alıp, beş kişi olarak gitmeyi kararlaştırdık. Gününü de Sayın Atlamazla görüşüp gününü de 5 Ekim 2016 olarak belirledik.

Belirlenen günün kuşluk vaktinde Samsun'a indiğimizde beklemekte olan bir görevli bizi, bir araçla otogardan alarak Samsun İlkadım Kaymakamlığına götürdü.

Kısaca, 5 Ekim 2016 günü Dr. Rifat Patır, Abdulkadir Ozulu, Muzaffer Gündoğar, Bahri Güven ve Selahattin Aydemir'le birlikte İlkadım Kaymakamı hemşehrimiz Sayın Turan Atlamaz'ın makamındaydık.

Oldukça sıcak bir karşılaşmanın ardından karşılıklı armağanlaşmalar oldu. Çorum'da, Turan Atlamaz'ın Belediye Başkanlığı döneminde ve O'nun önermesi ve çabasıyla Velipaşa Konağında 16 Aralık 2005 ile 27 Mayıs 2006 tarihleri arasında "Uluçmarlar Toplantısı" adı altında kültürel ve sanatsal boyutlu toplantılar yapılmıştı.

Genel istek üzerine bu sunumlar, üzerinden on yıl geçtikten sonra Abdulkadir Ozulu tarafından derlenip toparlanarak Çorum Belediyesi kültür yayınları arasında basılıpyenice okura ulaşmıştı. Ozulu, bu yeni yapıtını da beraberinde getirmişti. Bunu imzalı olarak Turan Atlamaz'a takdim etmesi hoş bir sürpriz oldu. Memnuniyeti ve mutluluğu yüreğinin tüm sıcaklığıyla yüzüne yansımıştı Turan Beyin.

Ardından bizi Samsun'un saygın iş adamlarından arkadaşı Köksal Ersayın'ın motorlu teknesinde sabah kahvaltısına götürdü. Sonra deniz turu; ardından Kent Müzesi ve Bandırma Vapuru gezisi. Amazon Köyü gezisinde de yine bizimle birlikteydi Sayın Kaymakamımız. Akşama doğru İhlamur Cafe'de kültür ve sanat ağırlıklı söyleşi eşliğinde akşam yemeği... Sözle anlatılması olanaksız, ancak yaşanabilen, ama çabucak sonlanan güzel bir gündü. Özel armağanlarla birlikte, bilim insanlarınca büyük araştırmalar ve çalışmalar sonucunda ortaya çıkarılmış ciltler dolusu kitaplarla bizleri gerçekten zenginleştirdiler...

Kaymakamımızın son jesti de, bizi, akşam otobüsle değil de Çorum'a kadar özel bir vasıtayla göndermesiydi. Sağ olsunlar, var olsunlar... Ekibiyle birlikte göstermiş olduğu ilgiye ve konukseverliğe bugün de çok teşekkür ediyoruz.

Sevgili Abdulkadir Ozulu geçmişten bugüne değin eğitimsel, kültürel ve çevresel konularda yaptığı örnek çalışmalar bağlamında takdir edilmiş, ilgi görmüş, birçok kurum kuruluşlar tarafından da

ödüllendirilmiştir. Aldığı plaket ve başarı ödüllерinin sayısı onları aşmıştır.

5 Ekim 2016 günü Samsun İlkadım Kaymakamı hemşehrimiz Turan Atlamaz'ın çağrılı konuğu olarak ziyaretimizde Abdulkadir Ozulu Konak Sohbetleri adlı kitabını sunarken

Ozulu ile ilgili yazdığım anıları daha çok uzatmadan burada noktalamak istiyorum. Elbette geçmişten bugüne kadar geçen 25 yıllık emeklilik sürecimizde onunla birçok sanatsal ve kültürel etkinliklerde birlikte olduk; onun güzelliğini birlikte yaşadık.

Hemşehrimiz Kaymakam Turan Atlamaz bizleri Amazon Parkında gezdirirken. Muzaffer Gündoğar, Bahri Güven ve Abdulkadir Ozulu. 5 Ekim 2016.

Tamamını yazsam en az iki ciltli kitap olur. O tüm bu çalışmaları ve başardıklarıyla Çorum'un yakasında bir gurur madalyasıdır. İyi ki o benim dostum, o benim arkadaşım. Onun arkadaşı olmaktan dolayı kendimi şanslı sayıyor; bundan dolayı da büyük kıvanç, gurur, onur ve mutluluk duyuyorum. Bundan sonraki yaşamında da kendisine ömür boyu sağlık, esenlik, mutluluk ve huzur diliyorum.

30 Ağustos 2018

Abdulkadir Ozulu ile Anılar **Enver LEBLEBİCİOĞLU***

Abdulkadir Ozulu Bey ile ilk olarak merhum terzi Nurettin Berçin'in dükkânında tanıştım. Tarihini tam olarak bilinmemekle birlikte Ramazan'dan on gün önce terzi dükkânında otururken, kolunun altına Ramazan imsakiyelerini destelemiş bir çocuk çıkageldi. Gelen çocuk oradakilere birer tane imsakiyeden dağıttı.

"Bu nedir?" dedi Abdulkadir Bey.

"İmsakiye" dedi çocuk.

"Bugün ayın kaç? Henüz buna bir hafta on gün var bu arefe günü verilir" dedi Abdulkadir Bey.

"Ne kızıyor?" dedi çocuk.

Meğer Abdulkadir Bey iyi bir sigara tiryakisiymiş. Ramazanda da biraz sigarasızlıktan zorlanıyormuş. Kolay değil sigara tiryakileri bilir bunu. Böyle bir hatırası vardı Abdulkadir Bey'in.

Abdulkadir Bey yine Ramazanda Ulu camide ikinci namazını kılmış. Eşi de akşama gelirken iki tane pide al demiş bize. İki tane pide almış. Bu arada yolda gelirken itmeli arabada muz satıyor adam, muzlar da güzel. Muz alayım seçeyim demiş. Arabanın köşesine ekmekleri koymuş. Muzları seçmiş, parasını vermiş. Ekmekleri alıp eve gelmiş.

"Aaa muz almışsın! Ama sana iki ekmek al demiştim sen dört tane almışsın" demiş eşi.

"-Eyvah! Muzcunun ekmeğini de almışım" dedi Abdulkadir Bey

Akşama muzcu ekmezsiz kalır diye geri evden giyinmiş çıkmış Osmancık caddesine. Tabi bu dükkân değil ki dört teker üzerinde gidiyor. Akşam iftar da yaklaşıyor araba yok ortada. Git, git, git... Kimse yok. Akşam iftar topu atıyor. Hoca da ekmeği bölmüş yolda iftarını açmış.

Enver Bey kendisi koro şefi olduğu için Abdulkadir Bey'i koroya davet etmiş. Zaman zaman koro çalışmalarına katılmış. Orada beste- güfte ilişkisi, güfte yazarlarının hayatları, onların müzik hakkındaki bilgilerinden koroya anlatmıştır birkaç sefer. Enver Bey çözemedikleri şarkı sözlerinin mealini Abdulkadir Bey'den

* Eczacı, Koro Şefi

arzu eder hoca da kendisini kırmaz açıklardı. Şöyle ki: “ Vur Pençe-i Âli'deki şemşir aşkına” diye bir mehter marşı var onun sözlerini de Enver Bey'e anlatmıştır.

Abdulkadir Ozulu edebiyatçı olduğu gibi müzik ile de ilgisi fazladır. 1986 veya 1987 de Saadettin Kaynak konseri verilmiş. O zamanlar korumuzun şefi Dr. Sedat Terlemez idi. Ben de ud çalıyordum. O zaman ki o konserin sunuculuğunu da Abdulkadir Ozulu Bey üstlenmişti. Bunun yanında Ulu Cami İmam Hatibi Recep Camcı'nın 5-6 kez tasavvuf konserlerinde de sunuculuk yapmıştı.

Abdulkadir Ozulu, 1967-1968 de Nevşehir'deyken orada Öğretmen okulunda öğretmen iken Melahat Gürses'in ailesi hemen karşı komşuları imiş. Melahat Gürses'in babası banka veznedarıymış, Melahat Hanım da henüz 11 yaşlarında henüz çocukmuş o zamanlar. Apartmanın adı da “ sonu gelen” apartmanıymış. Üçüncü katta kalıyorlarmış. Bu babası banka veznedarı kanun çalarmış.

“Melahat hadi gel şarkı söyle” dermiş babası.

Melahat Hanım nazlanırmış. Yine ısrar edince söylemiş. Böyle “Yıldızlı Semalardaki Haşmet Ne Güzel Şey” diye bir şarkı okuduğunu hatırladığını, hatta o zamanda gayet güzel okurdu derdi Abdulkadir Ozulu. Sonra İstanbul'a taşınmışlar orada da Abdulkadir Bey ile Melahat Gürses'in ailesi aynı sokakta kalmışlar. Sokağın adı da Safalı Çeşme imiş. Aynı samimiyet devam etmiş.

Abdulkadir Bey; “Melahat Hanım için hem bizim kucağımızda büyüdü” diye bahseder. Hâlâ da görüşürlermiş. Hatta Melahat Hanım, İstanbul'da Abdulkadir Bey'in kızının düğününe gelmiş. Bakmış Melahat Hanım hazırlanıyormuş,

“Ne oluyor?” demiş Abdulkadir Ozulu.

“İstek var okuyayım hocam. Demiş Melahat Hanım.

Abdulkadir Ozulu saz heyetine bakmış pek uygun değil, Melahat Hanım'a kendini burada harcama sen otur demiş ve teşekkür etmiş.

Benim ilk aklıma gelen hatıralar bu şekilde.

Kendisine sağlıklı nice uzun yıllar diliyorum.

Müstesna İnsanlar **Selahattin AYDEMİR***

Hayat-ı zahiriyesi itibariyle Abdulkadir Ozulu için, Çorum'da doğdu, burada ilk- orta- lise, şurada üniversite okudu. Babası falancaların oğlu, annesi filancazâdelerin kızı diyebilirdim. Şuralarda şu ve şu görevlerde bulundu, şu kadar kitap yazdı der, tek tek kitaplarını anlatabilirdim.

Bunları zaten bu külliyyat içinde arkadaşlar yazacaklar. Ben insanların mecburen yaptığı vazifeleri ikinci planda değerlendirenlerdenim. Ülkemiz o hâle geldi ki, normal ve mecburî olduğu vazifesini; doğru, düzenli, iyi ve güzel yapmak bile takdire şayan bir olaydır.

Kâzım Karabekir'in kızı Timsal Karabekir Hanım Efendi geçen hafta televizyonda “şark fatihi” babasını anlatırken, Rus ve Ermenilere karşı gösterdiği kahramanlığı, iltifatla övenlere, Paşa'nın; “Onlar benim vazifem idi. Siz ben de vazifem haricinde bir fevkalâdelik görürseniz teşekkür edin”, dediğini nakletti.

Tarihe ve çevresine iz bırakan insanlar, normal ve sıradan vazifelerinin dışında fevkalâdelikler gösteren insanlardır. O insanlar bu yüzden anılır. Abdulkadir OZULU hocamız işte o insanlardan biridir.

Bütün sıradan insanlar doğru, düzenli, iyi ve güzel bir şekilde evine, eşine, işine, aşına bakan, çocuklarını yetiştiren, helâlinden ekmek parası için çalışan insanlardır. Bu insanlar da elbette makbul kişilerdir. Onlar dahi ne yazık ki çevremizde olması gereken kadar çok değildir.

Bazıları da vardır ki, onlar sadece ve sadece ailesi ve çocukları için yaşarlar. Kendilerine odaklanmışlardır. Diğer kişileri düşünme ve anlama kabiliyetleri yoktur. O kadar ki “bazıları” kendi çıkarları için başkalarına bilerek zarar verebilirler. Kişisel çıkarları için cin gibi akıllıdırlar. Menfaatleri varsa hiç tembellik etmezler, bahaneler bulmazlar. Akıllı ve gayretlidirler. Fakat bir komşusu, bir akrabası, bir yakını bir ricada bulunursa, başları ağrır, hastadırlar, yorgundurlar, işleri çoktur, o taraftan gitmeyecektir. Hatta birlikte

* Araştırmacı-Yazar

yaşadığı apartmana veya müşterek kullandığı asansöre ait bir hizmet olsa bile bu mazeretler peş peşe dizilir.

*

Bir söz vardır der ki;

“Hayvanlar kendi acılarını, insanlar başkalarının acılarını hisseder.”

Demek ki karşımızdaki insanların acılarını ve saadetlerini hissettiğimiz kadar insanız. Karşımızda ki derken burada vurgulanmak istenen muhatap, kişinin kendisi ve ailesi değildir. Zira onları düşünmek ve onlar için çalışmak zaten bir mecburiyettir. Bunu belgesellerde görüyoruz, hayvanlar bizden iyi yapıyorlar. Hatta onların analığı, babalığı neredeyse kusursuzdur. Bu kusursuz analık vazifesi içinde kendi yavrularını, beslemek için başka hayvanların yavrularını yemek de vardır. Çünkü hayvan sadece kendine odaklanmıştır, sadece kendini ve yavrularını düşünür. Belli bir erişkinliğe gelince yavrusunu da düşünmez. İşte insanın hayvandan ayrıldığı yer burasıdır.

İnsanlar, sadece kendi acılarını ve saadetleri değil, başkalarının da acılarını ve saadetlerini yüreklerinde hissederler. Hissetmekle kalmaz paylaşırlar. Hz. Muhammet bu hususta:

“İnsan kendisi için istediği bir şeyi Müslüman kardeşi için de istemedikçe hakiki imana eremez” buyurmuştur.

*

Bütün peygamberler, filozoflar, bilim adamları ve öğretmenler, tüm dünyada bu yönde talim ve terbiye vermeye çalıştıkları halde; acaba, bu yönden bakınca insanların başkalarını düşünmesi ve paylaşması ne kadar yaygındır? Yani hayvanlardan ne kadar üstünüz veya ne kadar insanız?

*

Ancak, azınlıkta kalsalar da aramızda bizi, hayvanlardan farklı kılan başkalarının acısını ve saadetini hisseden hakiki insanlar var. Hissetmekle kalmayıp başkaları için çırpınan, didinen insanlar var.

Yüzdeleri az da olsa onlar biz insanların, insanlık çitasını yükseltiyorlar. Sayısı elliyi geçmeyen peygamberleri, din kurmuş ve kurmamış filozofları, sayısı beş yüzü geçmeyen eski bilim adamlarını (Arşimet'ten Einstein'a kadar) tarihimizden çıkaracak olsak, bugün insanlar büyük bir ihtimalle, orta çağı yaşıyor olurdu. .

Allah'tan ki eski devirlerden beri her toplumda, kendini halk hizmetine adanmış hakiki insanlar daima var olmuştur.

*

Onlar;

Bizi sadece hayvanlardan üstün kılmakla kalmıyorlar, maddi ve manevî her şeyde fark yaratıyorlar.

Onlar kendileri için yaşamıyorlar.

Onlar hayata o kadar geniş açıdan bakıyorlar ki, toplumu kendi aileleri olarak görüyorlar.

Onlar yerken, içerken, yan yatarken, insanlık namına nerede noksan var, kime ne hayır yapabilirim düşüncesi taşırlar.

Onlar asla sadece bir baba, bir koca, bir dayı, bir amca, bir ağabey, bir kardeş, bir öğretmen, bir memur, bir esnaf değildir. Onlar herkeştir.

Onlar kendilerinden daha çok başkalarını düşünürler.

Onların kanı, canı, yüreği diğerkâmlık ile doludur. Onlar toplumun huzuru ve rahatı için kendilerinden ve ailelerinden fedakârlık yaparlar. Onların önceliği her zaman aileleri ve kendileri değildir, bakarsınız bazen halkın ihtiyacını öne almış, evini de kendilerini de ihmâl etmişlerdir.

Onlar, halk için uykusundan, evinden, özel hayatından, parasından, zamanından, bedeninden bile fedakârlık ederler.

Herkes biriktirip mal sahibi, mülk sahibi olurken onlar, küçük, küçük birikimlerini diğer insanların rahatı, huzuru ve faydalanması için harcarlar.

Onların karşılıma bu çabaları esnasında yüzlerce engel çıkar. Yine de yılmazlar

*

Onlar, bazen bir yeniliğin, bir iyiliğin, bir hizmetin peşine takılırlar, sonuca varana kadar her şeyi unuturlar.

Onlar, yaşlandıklarını, hastalandıklarını bile fark etmezler. Her daim kafalarında ulaşılacak bir veya birkaç hedef vardır. Zihinleri daima meşguldür. Uykuda bile düşünürler.

Onların kafasında daima yetiştiremedikleri yapılacak birçok iş vardır. Bu yüzden bazen yemek yemeyi unuturlar, bazen terlikle işe

giderler. Çarşıya çıktıklarında, bazen ıspanak yerine pırasa, ekmeğ yerine peynir alırlar.

Onların kazanma hırsları, zengin olmak hayalleri bile yoktur.

*

A. Ozulu'nun kitaplarından bir kısmı

Onların karnının doyması için, yedi sağ, yedi sol komşusunun aç olmaması lâzımdır.

Onlar bazıları gibi, bekâr oğlu, bekâr kızı varken gösteriş için hacca gitmezler. Hele hele borç alıp hiç gitmezler. Çünkü onlar önce zekâta önem verirler.

Onlar, bütün bunlara rağmen, yoruldu demezler, bıktım demezler, bana ne demezler.

Onların zihinsel dünyasında yok yoktur. Onları biz, oturuyor, yemek yiyor, çarşıda geziyor uyuyor zannederken onlar, kısa günde kırk hâlden, kırk hâle girerler.

Onların yaptıkları hayır koşusu, düz yüz metre koşusu değildir. Ömür boyu süren bir maraton koşusudur. Üstelik engelli koşudur. Bu uzun koşuda önlerine sık sık, "hayır, olmaz, yapma, sana ne, şimdi değil, senin için kim ne yaptı?" gibi engel çitaları çıkar.

Onların bu çitaları kırmadan, devirmeden atlamak gibi görünmeyen meziyetleri de vardır.

Onların dinamosu kendi içindedir, dışarıdan yardım da almazlar.

*

Onların ürettiği, yarattığı eserler, bir edebî eser, bir sanat eseri, bir kültür, bir yenilik, bir mimari, bir fikir olarak tüm toplumun yararlandığı kıymetli şeylerdir. Sıradan her insanın yapabileceği, aklına getireceği şeyler değildir.

Onlardan bazıları vardır ki, bir sözleri çığır açar, bir eserleri ekol yaratır, bir kararları orduları zafere götürür. Akıllarına gelen yenilik, uykularını kaçırrır. Onu tatbik etmek için kendilerini paralarlar.

Onlar karnını doyurmak için yerler, örtünmek için giyinirler.

*

Onlar uykucu olamazlar. Çünkü onlar fikir yaratma kabiliyetleri ile doğarlar. Her an meşgul ve uyanık olan beyinleri yüzünden bütün organları daima 'hazırol'da olduğu için, hücreleri rahata geçemez. Bu yüzden onlar, iri kıyım biri de olamazlar.

Onlar düşünce dünyaları, fikir ufukları çok geniş ve derin insanlardır.

Onlar, mütefekkindir, mucittir, kâşiftir.

Onlar, ya anlaşılamazlar, ya da yanlış anlaşılırlar.

*

Dünya insanı olarak bizler bu günü onlara borçluyuz. İşte Abdulkadir Ozulu hocamız onlardan biridir. Bu külliyatta onun hayatı ve eserleri hakkında gereken bilgi tafsilatıyla verileceği için ben manevî kişiliğini genelleyerek sübjektif olarak sundum.

Küçük bir hatıramı arz etmeden önce, hocamın bizzat kendinden dinlediğim, onun ataları hakkında öğrendiklerimi paylaşmak istiyorum.

Bir Çorum değeri olan Sayın Abdulkadir Ozulu hocamızın ataları, Türk Milletinin ilk sürgün yaşayan Kırım Türklerindedir. XIX. Yüzyıla (1800'e) girdiğimizde Osmanlı Devleti, ekonomi ve teknolojide (endüstrileşmede) çok geri kalmıştı. Hasım devletler bunun farkına varmış, her fırsatta sudan bahanelerle Osmanlıya saldırmaya başlamıştı. 1699'a kadar her harbi kazanan Osmanlı, artık savaşlarda kaybediyordu. Bu durum düşman devletleri iştahlandırıyor, içimizde ki gayrimüslim tebaayı kışkırtıyorlardı. Gayrimüslim tebaanın (ki düşmanlar onlara azınlık diyor ve güya

onların) ezildiğini bahane ediyorlardı. Azınlıklara arka çıkararak, onların hakkını hukukunu bahane ederek iç işlerimize karışıyorlardı

2017'nin baharı, Çorum Parktayız.

İlk göç felâketi, gayrimüslimlerin çoğunlukta olduğu, Bosna, Hersek, Galıçya ve Kırım gibi ulaşım ve haberleşmenin geç ve güç olduğu payitahta uzak bölgelerden başladı.

Zaten idarî sistem eyalet sistemine benzediğinden, bölge bölge başkaldırmalar arttı. Kısa zamanda bu bölgelerde, devletin iradesi ve idaresi zayıfladı.

*

Avrupa ve Rusların bölgede hâkimiyet sağlaması, Osmanlı Tebaası olan gayrimüslimleri iyice cesaretlendirdi. İsyandar arttı. 1830'lu, 40'lı yıllarda Ruslarla yapılan bir savaşın kaybedilmesinden sonra hayat Müslim tebaa için çekilmez hâle geldi. Kırım bölgesinde bulunan Özili kasabasında yaşayan Müslim Tebaa baskı ve zulme dayanamayarak Karadeniz'in kuzeyinden Kafkaslara ve oradan da Anadolu'ya göç ettiler. Bu göçler çok acılı ve zor göçlerdir.

Ozulu soyadı Özili Kalesinden gelmektedir. Hiç değilse o ismi yaşatarak tarihini unutmamaya çalışmışlardır. Türklerin ilk göç felâketini yaşayan halkı, tahmin ediyorum ki Galıçya, Kırım ve Kuzey Karadeniz Türkleri olsa gerektir.

*

Bu göçler hakkında yazıp çizilenler çok az olduğu için, ne yazık ki Türk Halkı bu hususta çok az ve hatta yanlış bilgilere sahiptir. Kırım, Özili, Kafkas ve Doğu Anadolu göçleri hakkında çok ama çok çalışılması gerektiğine inanıyorum.

*

Şimdi Ozulu Hocam ile ilgili küçük bir hatıramı aktarabilirim.

2000 yılında Çorum'a geldiğimde Sahaf Mutafa Gökgöz'den başka kimseyi tanıımıyordum. Sahaf Mustafa beni "Sanat Dostları" toplantısına götürünce Çorum'un yazar-çizer-şair bütün simasını orada tanıdım. Ozulu Hocam genelde bu toplantıları yönetirdi. Sanırım birkaç yıl geçti. Fakat Ozulu Hocam ile hep mesafeliyiz ve aramızda kayda değer bir dostluk oluşmadı.

Çorum'a nakli mekân ettiğimizde ben sigarayı İstanbul'da bırakmıştım. Herkes beni sigara içmiyor biliyordu.

Bir gün vilâyetin oralarda bir arkadaş, bir sigara ikram etti. Ver bakalım deyip almıştım. Diyanet Yayınevinin önüne vardım ki karşıdan Ozulu Hocam geliyor. Elimde sigara, utandım ve saklamaya çalıştım. Tabi hocam hemen fark etti.

"Ne o sigaraya mı başladın?" dedi.

Ben 54-55 yaşında vardım. Abdulkadir Ozulu benim hocam değildi. Fakat ben bir an kendimi on beş yaşında kaçak sigara içen ortaokul öğrencisi sandım.

*

Bu küçük hadise; Sayın Ozulu Hocamın ağır başlılığı ve öğretmen asaleti ile bizim kuşağa öğrenciliğimizde verilen terbiye ve disiplini göstermesi bakımından mânidardır.

14 Eylül 2018, Dinar

Hah Şöyle!
Mustafa ÖZÇATALBAŞ*

Geçen bir ikindi sonu hüzün vakti, bizim kapı çalındı. Açtığımda bir de ne göreyim; kendilerini "melek" diye tanıtan o ana kadar hiç görmediğim birkaç kadın birkaç erkek!

-Buyurun, kimsiniz kimi ararsınız? Dedim.

Hep bir ağızdan;

- Biz sizin komşularınızız, sizi memnun etmeye geldik, girmemize müsaade eder misiniz? Dediler.

-Ama ben sizin hiç birinizi daha önce görmedim ki.

Tanımanız normal değıştik biz.

Allah allah! Nice geceler kâbuslarla uyanan ben yine rüyadayım herhalde, dedim. Bir yerlerimi çimdikleyip, gözlerimi ovuşturdum. Öyle ya yıllar önce taşındığımız şu 15 daireli apartman ve de sokakta kimse eşiğimize ayak basmamıştı ki. Hem de engelli arabasında ağır hastamız olduğu halde.

Şaşkınlıkla donmuş, dururken öyle, kızım;

-Baba çekil de grip otursunlar bak komşularımızmış bunlar dedi.

Ellerindeki kaplarda çorba, yemek, meyve paketlerini berideki masaya bıraktıktan sonra, kimi koltuğunda sessiz hareketsiz oturan eşimin elini öpüyor, yüzünü okşuyor, kimi mahcubiyetten yere bakıyordu. Orta yaşlı bir iki kadın ağlıyordu. Evet evet !

Gruptaki tek erkek elimden tutup beni pencere önüne çekti... Kanadı açar açmaz içeri bir çocuk civıltısıdır doldu. Adam;

-Bak bak dedi, sizin torunlarla bizim küçük yaramazlar ve de diğer komşu çocukları nasıl da oynuyorlar.

-Vıy amaniiiiin!

Demişim. Bu saatte günümüz çocukları hep tv, bilgisayar, tablet, telefon başında olmaz mıydı, hepsi dışarıdalar! Ya şu apartman pencerelerinden birbirine seslenip selamlaşan kadınlar; .

-Komşu komşu huuuuu!

-Norüyon gomşuuu?

* Eğitimci-Yazar

-Ne yapayım gız anam, ev işleri malum ya, bi bardak keyif çayı içiyorum aha yoruldum da.

-Allah canını almasın emi fişki, bi başına öyle mi? Geliyorum işte aç kapıyı!

Şu yoldan geçen adamın, oynarken küfreden çocuğun kulağına asılışına bakın.

-Sakin haaa! Bir daha duymayayım hem döver hem de babana söylerim ha!"

-Tövbe emmi, yapmam bir daha.

-Efferin sana.

"Evler ailelerinse sokaklar bizimdir" diyen bebelere bakın siz hele; kimi ayak topu, kimi ay gözüktü, saklambaç, aç kapıyı bezirgân başı, göz bağlamaca, kimi birdirbir, kimi uzun eşek vs. Oynamakta. Ellerinde çoğu yerli ve de kendi elleriyle imal ettikleri oyuncakları.

Bu ne güzellik yarabbi! İnsanlar egolarından kurtulmuş (kul) olmuşlar kul. Kadınlar, kızlar hanım hanımcık giysiler içinde tekrar, erkekler kılsız, tıraşlı, edepli. Oh oh bu ne yahu. Kaybettiğimiz onca güzelliklerin geri gelmesi için ettiğim dualar kabul mü oldu yani! Ama nasıl? Kim dürtüyor bana, yoksa rüya mı?

-Rüya'ysa?

-Uyanmak istemem asla...

Toplumsal Bellek ve Aydının Görevi...

Gazanfer ERYÜKSEL*

Tarih boyunca iç ve dış egemen güçler kendi iktidarlarını sürdürmek için savaşı kullanmışlardır. Zaman içinde savaştan daha ucuz bir yöntem geliştirirler. O ülkeyi borç tuzağına çekerek esir almaktır. Bu yeni uygulamayı yapanlara ise “ekonomik tetikçi” denilmektedir. Hedef ülkede bütün bunlar yapılmaya çalışılırken halkın toplumsal belleğinin silinmesi, milli ve dini değerlerini sorgulayan bir konuma getirilmesi için de psikolojik savaş yöntemleri medya eliyle uygulanmaktadır.

İşte bu noktada aydınların önem ve değeri ortaya çıkmaktadır. Çünkü gündelik yaşayan halkın ve/veya toplumun koruyucu virüs programı aydınlardır. Aydın, her toplumda kendi başına bir sosyal grup olmasa da ülke ve dünya gerçeklerini halkına anlatmak göreviyle yükümlüdür.

Toplumsal belleğin korunması için aydın, dünü bilmek, güne eklemek ve yarınların inşasında yol göstermek zorundadır.

Bu genel giriş bağlamında Abdulkadir Ozulu bir aydın olarak üzerine düşen görevi yerine getirmek amacıyla gecesini gündüzüne katan bir aydındır.

Şimdi bu fikri temel üzerine Abdulkadir Ozulu'nun yayınlanmış eserleri üzerinden hareketle teorik söylemimizin pratikteki oluşumunu ifade edelim.

Abdulkadir Ozulu yazı yolculuğuna hikâye ile başlar. Gecekondu Çocuğu (1973) ve Vatan İçin (1974)... Yirmi yıllık bir suskunluk dönemi vardır eğer kitap basım tarihlerine bakılırsa. Bu dönem için hayatının öğretmenlik ve idarecilik yılları diyebiliriz. Hemen Hocayı tanıyanların ama “1993’de emekli oldu” sözlerini duyar gibiyim. Bu süre içinde bir yerel gazetede köşe yazarlığı yapmaktadır. Yani yazmaktan ve düşünmekten asla uzak kalmaz. 2004 yılından başlayarak gelen kitapların hazırlık dönemi demeliyiz bu süreye...

* Kanun sanatçısı, bestekâr

“Sorular ve Konu Başlıklarıyla Hititler” (2004), “Hatıra Defterimdir-Mustafa Tütüncü’nün Hatıratı” (2005). Bu çalışmanın Osmanlıcadan günümüz alfabesine bir çeviridir.

“Milli Mücadele Yıllarında Çorum Gazetesinde Yayınlanan Makaleler ve Şiirler” (2006) Bu çalışma da Osmanlıcadan günümüz alfabesine bir çeviridir.

“1921-1926 Çorum Gazeteleri Çevirisi” iki cilt (2008), “1921-1925 Yılları Çorum İl Genel Meclisi Tutanakları” Bu iki eser de Osmanlıcadan günümüz alfabesine çeviridir.

“Çorum Basın Tarihi Notları” (2012), “Çorum’da Oyun ve Eğlence – Folklorumuzdan Örnekler” (2014), “Çorum Konulu Yayınlardan Bir Demet” (2014).

“Ulu Çınarlarla Konak Sohbetleri” (2015) Bu kitap restore edilerek kültürel etkinlikler amaçlı kullanılan Veli Paşa Konağı’nda şehrin ulu çınarları olarak ifade edilen insanlarıyla yapılan sohbetlerin kitaplaşmasıdır. Günümüzün yaygın değişimiyle bir “canlı tarih” çalışması... Sözü’n uçup gitmesini önlemek için ak kâğıda siyah mürekkeple kayıt düşülmesi...

“Bir Zamanlar Çorum – Eşref Ertekin Günlükleri” (Doç. Dr. Meral Demiryürek ile birlikte) 2017.

Hitit Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Konferans Salonu’na adını verilmesi nedeniyle Abdulkadir Ozulu, şunları söylemektedir.

“Her fani, yaşarken aranıp sorulmak, ölümünden sonra da hayırla yâd edilip anılmak unutulmamak ister. Bu duygu insanları, beklediği ve umduğu gibi yaşamaya iyi ve güzel işler yapmaya yönlendirir.

Hayırlı işler yapma olanağını hayat bize türlü biçimlerde sunar. İcat eder, keşif yapar, sanat eserleri üretir insanoğlu. Gücünün ölçüsünde küçük-büyük hayırlar yapar.

Ülkemizde mütevazı bir hayat yaşamaya memur olmuş öğretmenlerin sermayeleri öğrencileridir. Öğrencilerini en güzel şekilde geleceğe hazırlayan öğretmenlerin adlarını, hayatlarında da ölümlerinin sonrasında da hatırlanıp rahmetle anıldıklarına hepimiz tanık olmuşuzdur. Edebiyat Fakültemizin toplantı salonuna adımın verilmesine sebep ilk önce öğretmenlik mesleğim ve sonrasında ise Çorum kültür-sanat hayatı, Çorum tarihi üzerinde kesintisiz

çalıştığım 20 yılın Çorum'da ve Çorumlular üzerinde oluşturduğu takdir ve vefa duygusunun yankılarıdır.

Emeklilik yıllarım sırf Çorum aşkıyla hiçbir beklentim olmaksızın Çorum konusunda çalışmalarla geçiyor. Umarım yüce Allah, sağlıklı daha nice hayırlı hizmetler yapmaya beni muvaffak kılar.”

Toplumsal belleğin korunmasında ve gelecek kuşaklara aktarılmasında verdiği değerli eserlerle katkıda bulunan Abdulkadir Ozulu hocamız bir aydın olarak üzerine düşen sorumluluğu yapmış ve yapmaktadır. Bu kitap vesilesiyle ben de sevgili Hocama nice kitaplara diyerek esenlikler diliyorum.

Bir Çorum Beyefendisi Abdulkadir Ozulu Bey Metin DEMİRCİ*

Benim İzmir'e gitmişliğim yoktur ama gençliğimden beri bir "İzmir Kordon boyu" sözünü duyarım. Hayalimdeki o kordon boyunu bizim Çorum'umuzun Gazi Caddesiyle hep eşlemiştir.

O Gazi Caddesidir ki Çorumlu olup da bu caddeyi günde bir kez olsun şöyle bir gezinmeyen yok gibidir. Bu caddede kimler volta atmaz ki? Grup grup kızlar ve peşlerinde delikanlılar. Ellerindeki tespihleriyle konuşmaktan korkuyormuş gibi sessiz sakin yürüyen orta yaşlılar. Akşam vakti dairelerin dağılmasıyla her halleriyle memuriyetini ifşa eden, yüzlerinde esaretten kurtulmanın sevincine benzer gülücükler sunan daire memurları falan.

Her Çorumlu gibi ben de arada bir kendimi bu asfalt boyu ortamına atarım. Niyetim bir tanıdıkla karşılaşmak ya da Çorumlu olmanın tadını bir kez daha tatmak.

Bu asfalt boyu yürüyüşlerimde gözlerim bir tanıdık ararken bir yazar ya da şairle karşılaştığımda kendimi Japonya'da karşılaşmış iki gurbetçiden biri gibi hissederim. Ancak Abdulkadir Ozulu ağabeyimizle karşılaştığımda durumum farklılaşır işi duygusala bağlar, kendimi gurbetten sılaya dönmüş gibi hissederim.

Edebiyatı özümsemiş bir arkadaşımız: "Edebiyatçı; yürüyüşüyle, duruşuyla, bakışıyla, elinde tuttuğu çantasıyla, gözüyle gözlüğüyle, kılığıyla kıyafetiyle ve sakinliğiyle kendini belli etmelidir." derdi. Ona göre; "yazarın ağzından çıkan sözcük milyon yaşında olsa bile dinleyene yeni icat edilmiş duygusu vermelymiş." Bir de bu tavırlar o üstadı göre ancak İstanbul'da kazanılmış.

Abdulkadir Ozulu Bey elinde çantasıyla, sakin tavrıyla, tatlı ses tonuyla, hem tam bir yazar, hem de tam bir Çorum Beyefendisidir ama bana göre bu hasletleri Ozulu Bey İstanbul'dan değil Çorum'un havasından suyundan öğrenmiştir. Hem sonra İstanbul'dan efendilik devşirmenin Çorum'daki adı "kasıntıdır" ki Ozulu ağabeyimize şimdiye kadar kimse böyle bir gözle bakmamıştır. Açıkçası Abdulkadir Ozulu Bey'deki bu durum sonradan olma değil binlerce yıl Çorumlu olmayı gerektiriyor.

* Şair-Yazar, Genel Yayın Yönetmeni

Saygı ve sevgi duyduğum Abdulkadir Ozulu Bey sadece görüntüde Çorum Beyefendisi değil aynı zamanda duygu ve düşünce bakımından da tam bir Çorumludur. O beyefendi ömrünü Çorum'un tarihini ve Çorum'un güzellik namına dünden ve bu günden neyi varsa derleyen bir kültür adamıdır. Gerçi Ethem Erkoç Bey de benzer bir çalışma içindedir ama Abdulkadir Ozulu Bey, Ethem Erkoç Bey'e göre daha entelektüeldir. Ethem Bey Çorum'un Osmanlı ve Selçuklu dönemlerine ait eserler üzerinde yoğunlaşmıştır. Abdulkadir Bey ise bizzat yaşanan ya da bir yaşayandan duyulan kültürün şahidi, taşıyıcı ve kaydedicisidir.

Yazarlar kendilerini ve eserlerini tanıtmakla ilgili hep sorunları olmuştur. Eseri ve kendisiyle ilgili birkaç sözü bir gazeteden okuyan her yazar çok sevinir ama ne var ki medya bu konuda epey cimridir.

Her Çorumlu yazar ve şair ya da kültür adamı gibi ben de Abdulkadir Bey'e özel bir minnet duyuyorum. Günlerden bir gün Abdulkadir Bey'in Çorum sevdası bana da şöyle bir imkân sunmuştu. Abdulkadir Bey bir Çorum gazetesinde "Günlük" adlı köşesinde yazıyordu. Köşe yazısında Abdulkadir Bey "Bir Şiire Takılmak" başlıklı yazısıyla benden ve bir şiirimden bahsediyordu. Hem çok sevinmiş hem de çok şaşırılmıştım çünkü o zamanlar Abdulkadir Bey'i tanıımıyordum. Araştırdığımda bulduğum sonuç şuydu: Çorum sevdası... Çorum'dan yükselen sanatsal ve kültürel her ses onun sevinç kaynağı... Anladım ki Çorumlunun yaptığı sanatsal ve kültürel her faaliyet Ozulu ağabeyimizin radarından kaçamıyor. Sonunda Abdulkadir Bey'in Çorum sevdası ve benim minnet duygum bir gün bizi tanıştırmıştı.

Bazı sohbetlerinde Abdulkadir Ozulu Bey edebiyatçı olmadığını söylemiştir ve ben de Aşkın e Hali dergimizin bir davetindeki sohbetine kadar onu sadece bir derlemeci biliyordum ama o günkü konuşması öyle edebiyat doluydu ki o sohbette Bedri Rahmi Eyuboğlu gözümde bir kez daha büyümüştü. Neydi o Bedri Eyuboğlu'nun Çorum ilişkisi? Herhalde Bedri Rahmi Eyuboğlu da ancak bu kadar güzel anlatırdı Çorum'u.

Abdulkadir Bey'in ağzından dökülen Eyuboğlu şiirleri ve Çorumlu havası gerçekten muhteşemdi. Anladım ki ben edebiyatçı değilim sözünü adam mütevazılığından söylemiş.

Abdulkadir Ozulu; partilerin ne öndaşı, ne yandaşı, ne arkadaşı olmuştur. Çorum sevdası onu tüm belediye başkanlarına

sempatik göstermiştir; çünkü Çorum'da böylesi Çorum sevdalısı çok az bulunur. Herhalde şu son on yılın yöneticilerinin pozitif ilgisi de Abdulkadir Bey'in şevkini daha bir arttırmıştır.

Yarınlarda insanlar Çorum'un entelektüel yanını Abdulkadir Ozulu Bey'in eserleriyle tanıyıp sevecektir. Ne mutlu eserleri yadigâr kalanlara...

İnanın ben bu Çorum Beyefendisini çok seviyorum. Saygım sonsuzdur. Herhalde Çorumlu da onun kıymetini biliyordur.

22 Ağustos 2018

Abdulkadir Ozulu'nun Sosyal Sorumluluğu Şahin ERTÜRK*

Abdulkadir Ozulu'yu yakından tanımam doksanlı yılların ikinci yarısındadır. Bir grup yazar, şair, âşık arkadaşla daha sonra Sanat Dostları adıyla anılan kültür- sanat içerikli toplantılar düzenliyorduk. 1995 baharında başlayan bu çalışmalara edebiyatla, sanatla, kültürel faaliyetlerle ilgilenen her yaşta insan katılıyordu. Öğretmenler, öğrenciler, ev hanımları, çiftçiler, emekliler, avukatlar, memurlar, esnaflar... Şehrimiz adına güzel, verimli, nitelikli ve herkese açık demokratik bağlamlı bir kültür sanat zeminiydi. On beş yıl aralıksız katılarak çoğunlukla da yönetimini üstlendiğim bu toplantılarda çok şey öğrendim. Çok değerli dostlar edindim. Çok iyi paneller, söyleşiler, anma programları, dinletiler yaptık elbirliğiyle.

Abdulkadir Ozulu Hocayı işte bu Sanat Dostları ortamında tanıdım. Birlikte çok çalışma yaptık. Çok sohbet ettik. Onun çevremize, şehrimize ve ülkemize katkılarını tanık oldum. Ozulu'nun çalışmalarının tümünü sosyal sorumluluk çalışması çerçevesinde değerlendirmek mümkün. Bu çerçevede onun çalışma tarzını arkeolojik bir yöneliş ve dikkatle; derleme, not etme, yazıya geçirme ve uygun bir üslupla kamuoyuna sunma biçiminde ifade edebiliriz. Çorum'un yakın geçmişine ait birçok belgeyi, kaynağı üzerinde yaptığı çalışmalarla olgunlaştırarak okuyucuya sunmuştur, Milli Mücadele Dönemine ait Çorum Gazetesini, yine aynı yılları da kapsayan Mehmet Tütüncü'nün anılarını, Eşref Ertekin'in Günlükleri, Çorum Basın Tarihiyle ilgili belgeler bunlar arasındadır.

Ozulu'nun sosyal sorumluluk bağlamlı çalışmaları çeşitlilik arz eder. Çorum Tema Vakfı temsilciliği yapmıştır yıllarca. Yürütülen ağaç dikme kampanyalarına katılarak binlerce tohumun, toprağımızla buluşmasına katkı vermiştir. Saygı değer Ozulu'da Öğretmenlik mesleği yaşam biçimi halini aldığından araştıran, inceleyen, yazan, tez hazırlayan birçok kişiye yardımcı olmuştur.

Abdulkadir Ozulu hikâye, roman ve şiir yazma çalışmaları da yapmıştır. Okuma imkânı bulduğum hikâye ve şiirlerinde de sosyal sorumluluk izleğindeki temaları işlediği görülür. Bir çağ aydını olan Ozulu, yaptığı çalışmalarla şehrimizin kültür sanat hayatını zenginleştirenlerdendir.

Kendisinden daha nice inci, güzel çalışmalar beklediğimiz Abdulkadir Ozulu'la Allah'tan sağlık ve afiyet vermesini dileriz.

Eylül 2018, Çorum

* Eğitimci-Yazar

Bir Değerler Eğitimsi Olarak Abdulkadir Ozulu İbrahim GÖSTERİR*

Örgün eğitim açısından bakarsak, değerler eğitiminin yüz yılı aşkın bir geçmişi olduğunu görürüz. İlk yirminci yüzyılın başında Amerika'da başlayan çalışmalar, sonrasında pek çok ülkede etkili olmuştur. Bizdeki ilk uygulama ise, cumhuriyetin kurulduğu yıllarda vatandaşlık eğitimi dersleriyle. Derslerin içeriği, yeni siyasal sisteminin kurallarına, demokratik toplum düzenine uyum sağlayacak bireyler yetiştirmeye yönelikti.¹ Sonraki dönemlerde değerler eğitimi, başka kimi derslerin içeriğinde örtük olarak aktarılmaya çalışıldı. Son olarak Milli Eğitim Bakanlığı, yakın zamanda, 18 Temmuz 2017 tarihli basın açıklamasında, değerler eğitimi daha kapsamlı olarak öğretim programlarına ekleyeceğini duyurdu.² Böylece hangi değerlerin nasıl verileceği üzerine tartışmalar giderek yaygınlaştı.

Değerleri dışlayan bir eğitim sistemi düşünülemez. İyi koşullarda yaşamak, dolayısıyla daha iyi bir dünya oluşturmak insanların ortak amacıdır. Bu amaca ulaşmanın en etkili yolu da insanlığın elde ettiği başarıları, kazanımları, değerleri yeni kuşaklara aktarmaktır. Bu da daha çok eğitim yoluyla olur.³ Ancak değerler, toplumdan topluma değiştiği gibi, zaman içinde de değişir. Yaşayış biçimine, inanç dizgesine göre kimi değerlerin daha çok ya da daha az önemsendiğini söyleyebiliriz. Kimi yerde ulusal, kültürel ya da dinsel değerleri öne çıkarma eğilimi ağır basar. Bu durumun nedeni, toplumların birbirinin tıpkısı olmaması; aynı düşünen, aynı inancı paylaşan, aynı değerleri benimseyen insanlardan oluşmamasıdır. Her yerde amaç, bireyi "iyi insan olmanın gerektirdiği erdemlerle donatmak" olmakla birlikte, bu iyinin niteliği de bu eğilimlere göre değişkenlik gösterir. Kaçınılmaz bir olgudur bu. Bununla birlikte, bütün toplumların önemsendiği ortak değerler de vardır. İnsanı insan yapan evrensel değerlerdir bunlar. Sevgi, saygı, dürüstlük, dostluk,

* Araştırmacı-Yazar

¹ Ayşegül Metindoğan, "Değerler Eğitimi Nasıl Verilmeli?", <http://www.trtcocuk.net.tr/ebeveyn-akademisi> [Erişim: 04 Eylül 2018].

² MEB. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, "Müfredatta Yenileme ve Değişiklik Çalışmalarımız Üzerine, Ankara, 18 Temmuz 2017, s. 24.

³ Değerler Eğitimi Nedir? Nasıl Olmalıdır? Eğitim Sen Yayınları, Ankara 2015, s. 5.

paylaşma, dayanışma, temizlik gibi... Bu nedenle, kimi eğitimciler, bütün insanlığın huzuru, gönenci, barış içinde yaşaması için UNESCO'nun belirlediği “yardımlaşma, özgürlük, mutluluk, dürüstlük, alçakgönüllülük, sevgi, barış, huzur, saygı, sorumluluk, sadelik, hoşgörü, birlik” gibi evrensel ölçekte benimsenmiş değerlerin eğitimini öne çıkarır.

Değerler eğitimi konusunda değişik tanımlar olmakla birlikte, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO)'nün tanımı genel geçer bir tanımdır. Bu tanımlamaya göre değerler eğitimi; çocukların, gençlerin olumlu değerleri bulup geliştirmeleri, kendi gizilgüçlerine göre ilerlemeleri için yürütülen eğitimsel çabalardır. Kavram olarak değer ise, bireylerin nesnelere, insanları, düşünceleri, durumları, davranışları iyi kötü, doğru yanlış, istenen istenmeyen gibi yargıları oluşturan ilkelere dir.⁴ Kuşkusuz, değerleri özümsemiş, içselleştirmiş, kişisel yaşamının ilkesi durumuna getirmiş bireyler de birer değerdir. Bu yüzden, değer sözcüğünün anlamlarından biri de, “Üstün, yararlı nitelikleri olan kimse” dir.⁵

Alçakgönüllülüğüyle, başkalarının etnik/dinsel kimliğine, inancına saygısıyla, topluma karşı taşıdığı sorumluluk duygusuyla, yardımseverliğiyle, çalışkanlığıyla, dürüstlüğüyle, yurtseverliğiyle Abdulkadir Ozulu da bir değerdir. Üstelik o, bir “değerler eğitimcisi” dir. Bireyin davranışlarının doğrudan ya da dolaylı olarak değerlerce yönlendirildiğinin bilincinde bir eğitimci olan Ozulu, örnek yaşamının yanı sıra, yazdığı çocuk kitaplarıyla da aktarmaya çalışmıştır önemsendiği değerleri. Değerlerin öğrenilmesinde duyarlı dönem, çocukluk dönemidir. Ozulu, bir eğitimci olarak bunun ayırımıdadır. Onu çocuk kitapları yazmaya iten nedenlerden biri de bu olmalıdır.

Ozulu'nun geçmişte çocuk kitapları da yazdığını pek az kişi bilir. Onun okuyucuyla buluşan ilk çocuk kitabı, 1972 yılında İrfan Yayınevi'nce basılan “Vatan İçin” dir. Kitabın adı, yazarın hangi değerleri önemsendiği konusunda bir ipucu vermektedir. Aynı yayınevince 1977 yılında yayımlanan “Gecekondu Çocuğu”nda ise iyilik, çalışkanlık, temizlik gibi değerler öne çıkarılarak benimsetilmeye çalışılmaktadır.

⁴ Agy, s. 7.

⁵ Türk Dil Kurumu, Türkçe Sözlük, 1. Cilt, Ankara 1988, s. 345.

Gecekondu Çocuğu'nda benimsetilmek istenen değerler, büyük ölçüde Vatan İçin adlı kitapta da vardır. Yinelemelerden kaçınmak amacıyla, bu yazıda yalnızca Vatan İçin'deki değerler üzerinde durulmuş, örtük biçimde verilen kimi değerler yapılan vurgularla, açıklamalarla belirginleştirilmeye çalışılmıştır. Kitapta öne çıkarılan değerler alçakgönüllülük, alın teri (emek), barış, birlik, cömertlik, çalışkanlık, çevreye duyarlılık, dayanışma, işbirliği, iyilik, özveri, paylaşımcı olma, saygı, sorumluluk, temizlik, yardımlaşma biçiminde sıralanabilir.

Vatan İçin, Keltepe köyünün kalkınması için verilen uğraşları anlatıyor.

Keltepe; kıtlığın, kıranın musallat olduğu, yakıcı güneşin kavurduğu verimsiz topraklarının karın doyumadığı altmış evli bir köy. Kılıç gibi kışlarıyla baharın bereketine güç ulaşılan, yolsuz, elektriksiz, eğitimsiz Anadolu köylerinden biri... Kara Kadir gibi kimilerinin yeterli toprağı bile yok. İki bölük toprağı sürecekleri öküzlerini de salgın hastalık götürünce büsbütün bunalım başlar köyde. Kalan hayvanları doyuracak yem bulmak bile güçtür.

Kara Kadir, "İki bölük tarlamız var, ekecek tohum yok. Ahırımız var, içinden hayvan sesi gelmez. Öküz yok, tohum yok, hazır para yok, yok yok yok. Lanetlendik mi, beddua mı aldık; birinin, bilerek bilmeyerek hakkını mı yedik, ah mı aldık nedir? Gitmeli, kaçmalı burdan, yok gayri ötesi." diye yazıklarır. İçinde bir umut kırıntısı yoktur yarın için. Onun gibi düşünen başkaları da vardır belki; kaçıışı kurtuluş olarak gören birileri...

Adı gibi bir köy olan Keltepe'nin yazgısını değiştirecek, köydeki uyanışın fitilini ateşleyecek birilerini gerektirir bu koşullar. Topluma ışık tutan, yol gösteren önderler de böyle güç koşullarda ortaya çıkar. Çoğu yerde Köy Enstitülerini bitirip köylere atanan genç öğretmenler yapmıştır bu önderliği. Oysa Keltepe köyünün okulu yoktur henüz. Dolayısıyla öğretmeni de. Köylü üzerinde etkisi olan, sözü geçen iki kişi vardır yalnız. Biri, köylü için gerçek bir değer olan, kendini görev yaptığı köyün kalkınmasına adanmış İmam Muhsin'dir. Öteki ise, onun etkisinde iş gören Muhtar Salih.

Derken, uzun kış bastırır olanca ayazıyla. Gün geçtikçe yiyecek sıkıntısı baş gösterir. Genç imam, ev ev dolaşır bir durum saptaması yapar. Köylünün yarısının yarın için yiyecek ekmeğı yoktur. Muhtarın kapısını çalar sonra. Azaların toplanmasını,

yardımlaşma için karar alınmasını ister. Kendisi de cuma günü, camide, yardımlaşmanın dindeki yerinden söz edecektir.

Öyle yapılacak, o kış yardımlaşarak atlatılacaktır. Olan, olmaya verecek; herkes elinde, evinde olanı paylaşacaktır.

Paylaşımçı olmak güzel bir değeridir toplumumuzun. Oysa kimsenin kimseye muhtaç olmadığı, *onurlu* bir biçimde, *alnının teriyle* doyduğu kalıcı çözümlünü bulmak gerekir sorunun. Muhsin'in kafasındaki de budur. Camiden çıkınca yalnız yaşayan Kahraman Dede'nin yanına uğrar. Kahraman Dede, nice savaflara katılmış canlı bir tarihtir. Ancak yaptıklarını, yaşadıklarını pek anlatmaz. Sevmez övünmeyi. *Alçakgönüllü* olmasından kaynaklanır bu yanı. Ona göre, insan yaptıklarıyla övünmemeli, yapamadıklarına üzölmelidir. Ancak böyle yaparsa daha büyük işler başarabilir.

Tarihe meraklı Muhsin Hoca da böyle düşünür, böyle konuşur kendi kendine: İnsan her zaman ileriye doğru yürümeli, yeni yeni yararlı işler başarmalıdır. Atalarının hiç boş yer bırakmadan orman yetiştirdiğinden söz eden torun, ömrü boyunca iki ağaç dikmemişse, bu konuşması neye yarar. Servettir orman, yurt güzelliğidir. Ağaç dikmek, yetiştirmek büyük sevaptır. Biz ise, dikip yetiştirmedığımız gibi, yakıp yok ediyoruz. Kendi elimizle kuraklığı davet ediyoruz. Arkasından da açlık geliyor. Bu yıl yağmur az oldu diyoruz. Yurtta yer yer yağmur duasına çıkıyoruz. Duaya çıkan her insan, eline bir fidan alıp dikmek için çıksa, Allah daha çok yağmur verir, dualarını daha çok kabul eder.

Kahraman Dede de onunla aynı kanıdaydı. Çok şükür savaş yoktu ülkede, *barış* vardı. Barış ortamında da üstesinden gelinecek savaflar vardı ona göre: açlık savaşı, yolsuzluk savaşı, elektrik savaşı, orman savaşı, hepsinden daha önemlisi okuma savaşı... Herkes bu savaflara gücü yettiğince omuz vermeliydi. Kimi malıyla, kimi emeğiyle *dayanışmalıydı* kazanmak için. İlle de çalışmak gerekliydi. Öyle ki konuşmaya, söze işten vakit artmamalıydı.

Kahraman Dede yaşlıydı, günleri sayılıydı üstelik. Muhtar Salih'le Kara Kadir'in huzurunda İmam Muhsin'e vasiyetini yazdırdı. Bütün tarlalarını, kentteki işyerlerini, parasını Keltepe'ye yapılmasını istediği okula harcanması için bağışladı. Oturduğu ev yıkılarak arsasına okul yapılacaktı.

Kahraman Dede, "Herkes uzun kısa laf eder." deyip bu *iyiliğinin, cömertliğinin* gizli tutulmasını istedi. "Bir elinin verdiğini

öbür elin duymasın” demiyor mu bir atasözümüz. Başkası olsa köyün içinde davullu zurnalı kızır çağırır, bütün köylüye duyururdu. Hele kentin sonradan görme varsılları olsa, yaptıkları azıcık bir yardımı boy boy fotoğraflar çektirerek gazetelere verir, işi reklama dökerlerdi.

En çok imam sevindi Kahraman Dede'nin vasiyetine. “Canına okuyacağız cehaletin gayri. Okulu yaptık mı tamam. Keltepe'den de adam çıkacak gayri. Subay, ziraatçı, sağlıkçı; meslek sahibi olacak çocuklarımız. Hele bir de okula *çalışkan* bir öğretmen gelirse yaşadık demektir.” diyordu muhtarla söyleşirken.

İmam Muhsin, görev yaptığı Keltepe'ye bir şeyler kazandırabilmek için gece gündüz okuyordu. Köyün kalkınması için *sorumluluk* yüklenebilecek bir kendisi vardı. “Keltepe'nin kalkındığını görmeden gitmeyeceğim bu yerden” diye karar kılmıştı. Bu işi nasıl yapacağı konusunda kendine yol gösterecek kitaplar okuyordu. Bunlardan biri de komşu ülke İran'ın köylerinde, ülkesini kalkındırmak için çalışan, okumuş bir kadının yaptıklarını anlatan Kalk Borusu⁶ adlı kitaptı.

Ona göre, kalk borusu Keltepe için de çalmıştı. Köyün bilge kişisi Kahraman Dede üflemişti boruyu ilkin. En çok *çalışan* köylü, en iyi yaşamaya da layıktı. Bunun için yüz karası yoksulluktan, gerilikten gönül gönül birleşip kurtulmalıydı. Dün atımızın, atlığımızın gittiği üç kıtaya, yarın yaptıklarımız, yetiştirdiklerimiz, sanatımız, işimiz, yüz akımız gitmeliydi.

İmam Muhsin, “Yaptığın hayrı niçin görmeyesin, izin ver, hemen madımakla taşa kuma başlayalım. Senin eşyaları da benim eve taşırız.” diyerek yalnız yaşayan Kahraman Dede'yi kendi evine taşınmaya ikna etti. İkisi, baba oğul gibi yaşamaya başladılar.

Derken, Keltepe'de deli ayazlar sona erdi. Çilenin, umutsuzluğun, yılgınlığın sonu olan çiğdemler verdi baharın muştusunu. Ardından aç baharın tek tokluğu madımaklar yetişti. Keltepe'nin ayağı pazara madımakla uzandı. Önlük önlük toplanıp pazara götürüldü. Yendi, kış için kurutuldu.

Madımakla birlikte okul işine de başlandı. Herkes muhtarın hazırladığı listeye göre görev alacaktı. Anadolu köylüsünün “imece”

⁶ [Necme Necefi ile Helen Hinckley](#)'in yazdığı, “Bir Köyün Uyanışı” alt başlığını taşıyan bu kitap, 1960'lı yıllarda ülkemizde de birkaç kez basılmıştır.

adını verdiği büyük bir dayanışma, işbirliği örgütlendi. Atı arabası, kağnısı, öküzü olanlar taş, kum taşımaya koyulacaktı. Kente de üç kişilik bir kurul gidecekti, gerekli yerlerle görüşmek için. Bunun için muhtar, tellal çağırarak, her evin erkeğini cami önüne topladı. Muhsin'in öğrettiği biçimde okulun, okumanın önemine ilişkin bir konuşma yaptı. Okulun yapımına başlanacağını duyurdu.

Büyük küçük herkesin katılımı ile Kahraman Dede'nin kerpiç evi yıkılıp okulun arsası hazırlandı. Bir araya gelince, *birlik* olunca her işin başarılacağını küçük bir örneği idi bu. Atalarımız, "Bir elin nesi var, iki elin sesi var." dememiş miydi? Bu köylü değil kente, bütün dünyaya duyururdu sesini, yeter ki önüne bir düşen olsun, bir yol gösteren bulunsun. Kurtuluş Savaşı'nda, onca yokluğa karşın, yayılmacı Batı'nın çelik zırhlı ordularına diz çöktürmüş, dünyaya parmak ısırtmıştı bu köylü. Bu işlerin de üstesinden gelirdi evelallah.

Bir hafta içinde okulu yapacak taş kum hazırlandı. Kente gidenler, Vali'den her türlü kolaylığı sağlayacağına, Milli Eğitim Müdürü'nden öğretmen atanacağına ilişkin söz alarak döndüler.

Köyde bahar işleri başlamadan okulun temeli kazıldı. Kentten gelen ustalara köylüler yardım ettiler. Kısa sürede okulla lojmanın yapımı bitirildi.

Okulun yapımıyla birlikte, epeydir hasta olan Kahraman Dede de ruhunu teslim etti. Onu, mezarlığın okulu gören bir yerine defnettiler.

Bir hafta sonra da köyün genç öğretmeni Fatma Hanım, anasıyla birlikte gelerek lojmana yerleşti.

Fatma Öğretmen, "Anne, nasıl *çalışacağım* gör. Gece gündüz demeyeceğim, bütün varımı yoğumu vereceğim Keltepe'ye. İmamla anlaşamazsın diyordu arkadaşlar. Kültürlü bir imam çıktı karşıma. Muhtar, iste yapalım diyor. Hiçbir arkadaşım benim gibi şanslı değildir." diyerek talihliliğine, *özverili* çalışmalarına ortam hazırlayanlar bulunmasına seviniyordu.

Fatma Öğretmen, ilk iş olarak ev ev bütün köyü dolaştı. Köyün hali perişandı. Okuryazar olan kadın yoktu. Erkeklerden ise parmakla gösterecek denli azdı. Kadınlar içinde dikiş nakış bilenler sayılıydı. *Temizlik*, fena olmamakla birlikte daha ileri bir düzeye getirilebilirdi. Köy içinde yer yer gübre yığınları vardı. Tarlalara

taşınması güç olmasa gerekti. Köyün içinde yağmur yağınca yürünmez diye düşündü. Çamaşır çeşme başında yıkanıyordu. Bir tek çeşme vardı koca köyde. Okula gitmesi gereken çocukların sayısı kırkı buluyordu.

İşe nereden başlamak gerektiğine karar vermek için düşündü durdu Fatma Öğretmen. İlk işin bir kooperatif kurmak olduğuna karar verdi. Kümes hayvancılığı geliştirilmeliydi. Önce göstermeli, sonra özendirmeli diyordu içinden. Bizim köylü gözüyle görmeden inanmazdı ne de olsa. Genç öğretmenin örnek olmasından bir süre sonra köyün sokakları civciv sesleriyle doldu.

Bir süre sonra, köyün değişik yerlerinden aldığı toprakları bez torbalara koyup Muhtar'la Tarım Müdürlüğü'ne tahlile gönderdi. Bu topraklarda neler yetiştinlebileceğini, ne cins gübre kullanmaları gerektiğini öğrendiler.

Fatma Öğretmen, önceden duyurduğu günde açtı okulu. İki çocuk gelmemişti. Ders arasında evlerine gitti. Bekir Çavuş'un torunuydu biri. Yarın getireceğiz diye söz verdiler. Dertli'nin Recep, "Okuyup da ne olacak!" diyerek, kızı Ayşe'yi okula göndermeyeceği konusunda diretti. Beşikteki oğlu için, "Bu büyüsün, bunu okut." dedi.

Fatma Öğretmen anlamıştı Ayşe'nin okula gönderilmeyişinin nedenini. Biliyordu Recep'i vuracak yeri. Okula dönünce İmam Muhsin'i çağırttı. Dertli'nin Recep'in yaptıklarını anlattı.

Recep, imama da olmazlandı. "Kız çocuğunun ne işi var hocam okulda? Anası geberiyor hem. Otursun yardım etsin ona." dedi.

İmam, "Yanlışı düşünüyorsun Recep Efendi. Kadın erkek her Müslüman'a bilgi öğrenmek farz dinimizde. Bilginin ilk kapısı da okul. Gönder çocuğu, geri kalmasın." dedi.

Recep, "Günahı sana hoca." deyip yumuşayınca Muhsin, "Sevabı da senin olsun." diyerek karşılık verdi.

Recep, Ayşe'yi alıp okula getirdi.

Okulun açılmasından bir süre sonra Fatma Öğretmen, öğrencilerini alıp doğruca mezarlığın yolunu tuttu. Kahraman Dede'nin mezarının çevresinde halka olup dua ettiler birlikte. Saygıyla andılar köyün engin görüşlü, alçakgönüllü koca bilgesini.

Öğretmenin önerisiyle köy yolunun ana yola bağlanması işine girişildi ardından. Hazırlanan kurul, kentte ilgililerle görüştü. Koca

koca makineler üç gün boyunca çalıştı. Bütün Keltepli bir kez daha *birlik* oldu, kazma kürek yolun yapılışında *alın teri* döktü.

Yine öğretmenin önyak olmasıyla, okuldan artan malzeme kullanılarak köy çeşmesi yeniden düzenlendi. Üçü bir yanda, ikisi bir yanda beş musluklu bir çeşme yapıldı. Bir yanda hayvanlar sulanacak, öte yanda insanlar ihtiyaçlarını giderecekti. Çeşmenin yanına bir çamaşırılık yapıldı. Kadınlar, bizi sıcaktan soğuktan kurtardı diyerek Fatma Öğretmen için dua ettiler. Çalışana, üretere *saygının* gereği idi bu dualar.

Yapılacak önemli bir iş daha vardı. İmam Muhsin'in öncülüğünde, ana yola bağlanan yol boyunca çukurlar kazıldı iki yönlü. Sonra mezarlığın çevresi kazıldı. Okulda da Fatma Öğretmen sürdürüyordu bu uğraşı. Okul bahçesinden başlayıp bütün köyü dolaşan kazma kürek sesleri cami önündeki çukurların açılmasıyla sustu. Ağaç dikme mevsimine hazırdı Keltepe.

Köyün yakınında Gözlü Kaya diye bir yer vardı. Fatma Öğretmen, buradaki suyun şifalı olabileceğini düşünüyordu. Düşündüğü gibi çıkarsa, bu su, köy için büyük bir gelir kapısı olurdu. Hem kışlık gereksinimlerini almak hem de Gözlü Kaya'yı anlatmak için kente gitti. Su İşleri Müdürlüğü'nde ilgili kişilerle görüştü. Oradan çıkınca İş ve İşçi Bulma Kurumu'na uğradı. Yurtdışına giden işçilerin nasıl başvurduklarını öğrenip dönüşte muhtara anlattı. Muhtarın yaptığı duyuru üzerine, başta Kara Kadir, birkaç kişi başvuru yaptı.

Öğretmen kendi evinde dikiş nakış kursu açtı sonra. İmam Muhsin, öğretmenin hazırladığı planları uygulamak üzere, muhtarlık odasını okuma odası yaptı. Kadınlar, öğretmenin evinin; erkekler okuma odasının yolunu tuttular. Önceleri imam okuyor, erkekler dinliyordu. Sonra onlar da okuma yazma öğrenme çabası içine girdiler.

Fatma Öğretmen, gece yarlarına dek çalışıyordu öğrencileri için. Uykusunu, hatta sağlığını bile düşünmüyordu. *Özverisine* karşılık tek isteği, öğrencilerinin başarısını en yükseğe çıkarmaktı. Bunun için, çok çalışmayı bir borç biliyordu.

Bir gün hastalanıverdi Fatma Öğretmen. Köylüler, muhtarın hazırladığı arabaya bindirdiler dayanılmaz sancılar içindeki öğretmenlerini. O ise, onları bırakıp gitmek istemiyordu.

Hastanede Fatma Öğretmen'i muayene eden doktor: "Apendisit... Ameliyat gerekli." dedi. Öğretmen, "Ameliyat olmam; okulum, öğrencilerim, köyüm, kursum yarım kalır." diye karşı çıktı. "Hayatınız tehlikede, apandisitiniz patlarsa zehirlenirsiniz." uyarılarına da aldırmadı. Yalnızca sancısının durdurulmasını istedi. Ameliyatı bir ay sonra, okullar kapanınca olacaktı. Bir ay önce okulu tatil etmek istemiyordu.

Ertesi gün köye dönüp okuluna koştu. Öğrencilerinin sevincini gördükçe kendini daha güçlü duyumsuyordu. Fakat üç gün sonra sancı yeniden başladı. Dayanılmaz olunca da muhtara haber salındı. Gecenin karanlığında, çisil çisil yağan bir yağmur altında, at arabasıyla kentin yolu tutuldu.

Hastanede Fatma Öğretmen'i muayene odasına aldılar. "Keltepe'ye... Keltepe'ye..." dedi iki kez Fatma Öğretmen yavaşça. Bir daha da konuşmadı.

"Yapılacak bir şey kalmamış." dedi doktor. "Başınız sağ olsun." Raporuna "apandisit zehirlenmesi" diye yazdı ölüm nedenini.

Ertesi gün, jipin üstünde bir tabut girdi Keltepe'ye. İmam Muhsin gözyaşlarını güç tuttu namazını kıldırırken. Köylüler, gençliğinin en güzel yedi yılını yurdun kurtuluşu, bağımsızlığı için vermiş Kahraman Dede'nin mezarının yanında toprağa koydular Türkiye'mizin kalkınmasının köyden başlayacağına yürekten inanmış öğretmenlerini.

Köylüler mi? Birlik olmanın, birlikte iş başarmanın tadını almışlardı bir kez. Yarım bırakmadılar başlatılan hiçbir işi. İmam Muhsin'in, Öğretmen Fatma'nın köylünün çalışkanlığına eklediği dayanışma, paylaşma, sabır, sorumluluk, doğayı koruma gibi değerler olumsuzlukların aşılmasında önemli bir işlev görmüştü.

Kaynakça

Değerler Eğitimi Nedir? Nasıl Olmalıdır? Eğitim Sen Yayınları, Ankara 2015, 18 s.

METİNDÖĞAN, Ayşegül, "Değerler Eğitimi Nasıl Verilmeli?", <http://www.trtco-cuk.net.tr/ebeveyn-akademisi> [Erişim: 04 Eylül 2018].

Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, "Müfredatta Yenileme ve Değişiklik Çalışmalarımız Üzerine, Ankara, 18 Temmuz 2017, s. 24.

OZULU, Abdulkadir (1972), Vatan İçin, İrfan Yayınevi, İstanbul 1972, 70 s.

OZULU, Abdulkadir (1972), Gecekondu Çocuğu, İrfan Yayınevi, İstanbul 1977, 64 s.

Türk Dil Kurumu, Türkçe Sözlük, 1. Cilt, Ankara 1988, s. 345.

Kafkaslar-Kırım-Abdulkadir Ozulu

Can YOKSUL*

Kavimler Kapısı

Doğu ve İç Asya'dan batıya, yani Anadolu'ya, Avrupa'ya uzanan Türk göçlerinin tarihi oldukça ilginçtir ve eskidir. Kimi araştırmacılarımız Anadolu'ya gelen bu göçlerin tarihini 26 Ağustos 1071 tarihindeki Malazgirt Savaşıyla sınırlamaya çalışmaktadır. Oysa Türk tarihi, Hun tarihi öncelerine dayanmaktadır. Çeşitli Türk boyları Anadolu'ya ve Ortadoğu'ya, hatta Kuzey Afrika'ya tarihin ilk çağlarında çoktan girmişlerdir.

Anadolu ile çevre coğrafyalara ilk gelen Türklerin adı pek bilinmez. Bunlardan tek bilinen, Türkçeyile aynı dil grubunda konuşan Sümerlerdir. Sümerler, çevrelerindeki toplumları öylesine etkilemiştir ki Asurlular, Hititler, Aramiler gibi kimi kavimler yazı dilini onlar sayesinde öğrenmiştir.

Asya'da sürüp giden boğazlaşmalardan, başka sorunlardan bunalan kimi kavimler batı yolculuğuna çıkmışlardır. Çünkü gidecekleri başka bir yön yoktur. Doğuda kocaman ve aşılması olanaksız bir okyanus, güneyde Himalaya Dağları ve bir yığın kavim, güneydoğuda yenilmesi olanaksız Çin, kuzeyde soğuk bir iklim, bataklıklar, aşılamayan nehirler... Bu yüzden göç etmek isteyen kavimlerin çoğu yönlerini batıya dönmüştür.

Batıya gidebilmek için biri Hazar Denizi'nin güneyinden Ön Asya'ya, Kuzey Afrika'ya inen, öteki aynı denizin kuzeyinden uçsuz bucaksız Avrupa içlerine uzanan iki yol vardır. Bu yolların uzandığı topraklarda yüzyıllara değil, bin yıllara, on bin yıllara uzanan bir Türk tarihi, Türk kültürü vardır. Hunlardan Mustafa Kemal Atatürk'e uzanan çizgide bu birikimin bağımsızlık ruhu vardır. Mazluma sahip çıkıp zalime ve zulme kafa tutma kültürü vardır.

Oysa tarih sahnesine geç çıkan, değişik kavimlerin karışımıyla kendine yeni bir ad ve kimlik edinen milletler de vardır. Örneğin, bugünkü Yunanlıların ataları Grekler, birçok kavmin karışımından oluşmuştur. Amerikalılar, bir yığın milletin karışımıdır. Kültür, din, dil birliği yoktur.

* Şair-Yazar

Tarihin derinliklerinde Rus diye bir millet yoktur. Vikinglerin ve Sırp'ların karışımından çok sonra tarih sahnesine çıkmışlardır. DNA testleriyle araştırılmış olsa, Rusların kanlarının yarısından çoğu Türk kanı çıkar. Çünkü binlerce yıldır Anadolu'ya, Kafkasya'ya, Tuna boylarına, Asya bozkırlarına, Avrupa içlerine inen Türk kavimleri hep bugünkü Rusya topraklarından inmiştir. Dolayısıyla Türk kavimleri bugünkü Rus ülkesine damga vurmuştur.

Hunlar, Cengiz Hanlar, Timurlar bugünkü Rus ülkesinin yıllarca sahipleri olmuştur. İs-kitler (Sakalar), Sarmatlar, Peçenekler, Hazarlar, Gökoğuzlar (Gagauzlar), Kumanlar bu toprakların gerçek sahipleridir.

Tanrı Dağları ile Altay Dağları yörelerinden taşarak Asya'nın dört bir yanına ve Avrupa içlerine dek uzanan Türk kavimleri, Kavimler Kapısı'ndan geçtikten sonra Dağıstan, Kafkas, Kırım, Volga boyları, Kazan kenti yöreleri Türklüğün şahdamarını oluşturan yöreler olmuştur.

Kafkas bölgesi, binlerce yıldır dünyanın gündeminde olan, masallarda, söylencelerde anlatıla anlatıla bitirilemeyen bir coğrafyadır. Buzullarla kaplı dik başlı dağların aklığı, ormanların yeşilliği, eteğini süsleyen Karadeniz ile Hazar Denizi'nin mavi suları Kafkas folklorunun oyunlarına, giysilerine bile yansımıştır. Perslerin, Yunan kolonilerinin, İslam ordularının, Roma ve Bizans ordularının, Osmanlının, Hazar Türklerinin, Peçeneklerin, Avarların, Bulgarların, Hunların, İskitlerin, Sarmatların göz diktiği bu ülke, Birinci ve İkinci Dünya Savaşlarında yine paylaşım alanlarından biri olmuştur. ABD, Avrupa Birliği, Rusya arasında bu bölge halen kavga nedenlerinden biridir.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde olsun, Cumhuriyet döneminde olsun Kafkasya'yla Türkiye arasında ortak değerler sürüp gitmiştir. Bunlardan ilki din, dil, kültür bağlamıdır. İkincisi dünya konjonktürü içerisinde stratejik ortaklıktır.

Geçmişte İran'da, Anadolu'da kurulan imparatorluklar ve Rusya olarak tarih sahnesine çıkıp imparatorluk kuranlar Kafkasları ve yörelerini hep bir arka bahçe olarak görmüşlerdir. Fakat dik başlı, özgürlük tutkunu Kafkas kavimleri, kimseye baş eğmeden onurlu yaşamlarını, kültürlerini sürdürmüştür.

Karadeniz'in, Kafkas Dağları'nın kuzeyinde kalan çok geniş topraklarda değişik Türk boyları kimi zaman devletler, hanlıklar

kurmuştur. Kimi zaman da buraları Tuna boylarına, Avrupa içlerine inmek için göç yolu olarak kullanmışlardır. Devletleşen ve imparatorluğa dönüş-meye çalışan Ruslar, fırsat buldukça bu devletleri, hanlıkları ortadan kaldırmaya, daha sonra da İç Asya ile Doğu Asya'da yeni topraklar ele geçirmeye yönelmiştir. Köken olarak Slavlar-dan, Vikinglerden oluşan Ruslar, Hıristiyanlığın Ortodoks mezhebini benimseyip bu inanç al-tında Avrupa'da da güç kazanmaya koyulmuştur. Aydınlanma çağını, modernleşmeyi erken yakalayan Ruslar, her yıl daha geniş topraklara sahip olmaya çalışmıştır. Bu yüzden Rusya topraklarında yaşayan Türk ve Müslüman kavimlerle Ruslar arasında bitip tükenmeyen savaşlar yaşanmıştır. Rus yayılmasına karşı başkaldırıları birbirini izlemiştir. Türkistan'daki Hokan ayak-lanmaları, Endican, Sabiroğlu ayaklanmaları bunların en çok bilinenleridir. Her isyan Ruslarca kanlı bir biçimde bastırılmıştır. Türkler, birlikteliği sağlayarak güç kazanmak için daha çok din ve milliyetçilik duygularını kullanmış, Rus yayılmacılığına, egemenliğine karşı çıkmışlardır.

Rus yayılmacılığı ve baskıları sonucunda Asya'daki birçok Türk boyu arasında direnme ruhu ve aydınlanma süreci Anadolu'dan daha erken başlamıştır. Diğer bölgeleri bir yana bırakırsak, Türkiye'ye en yakın coğrafya olan Dağıstan, Kafkasya, Kırım bölgelerinde bu konular-da çok canlı milli bir ruh vardır.

Başlangıçta Kiev kenti ile çevresinde küçük bir derebeylik (knezlik) olan Ruslar, Kuzey Asya'daki, yani Sibiryaya bölgesindeki Türk, Moğol, Mançur, Eskimo boylarını birer birer ege-menliği altına aldıktan sonra Orta Asya'yı ele geçirip Çin sınırlarına dayanmıştır. 19. yüzyılda bir imparatorluğa dönüşen Rusya, çarlarının izlediği başarılı bir politikayla güney ve batı sınırlarında Osmanlı, Alman-Macar-Avusturya imparatorluklarıyla boy ölçme yarışına girmiştir.

Buhar gücüyle çalışan motorların gemilerde kullanılmasıyla Avrupa'nın denizci milletleri, başta İngiltere olmak üzere İspanyollar, Portekizliler, Fransızlar, İtalyanlar, dünyanın dört bir yanında sömürgeler oluştururken, Ruslar da boş durmamıştır. Avrupa ve Osmanlı topraklarına göz dikerek Karadeniz ve Hazar Denizi üzerinden sıcak iklimli güney ülkelerine ve Akdeniz'e inme çabalarını sürdürmüştür. İşte bu yüzden, tarihte büyük bir Türk - Rus düşmanlığı doğmuştur. Başta Plevne ve Balkanlar'da olmak üzere Kırım ve Kafkas cephesinde korkunç savaşlar olmuştur.

Kafkaslar

Eski Yunanlılardan (Greklerden), Romalılarından, Perslerden beri bir rüya ülkesi olan, hep mutlaka ele geçirilmesi gerektiği düşünülen Kafkas bölgesinin ve Kafkas kavimlerinin çok ilginç bir yapısı vardır.

Azerbaycan'ın Bakü kentinden Azak Denizi kıyılarına değin uzanan, hem dağlı, hem denizci, hem ovalı ve bozkır insanının kültürünü bağrında taşıyan bu dağlık bölgenin uzunluğu 1250 kilometreyi bulmaktadır. Kapladığı alan ise, 440.000 km²'dir.

Yüksek başları her mevsimde karlı buzlu olan Kafkas Dağları'nın birçok yerde yüksekliği 4000 metre dolayındadır. En yüksek noktası Elbruz, 5640 metredir.

Bölgede güney - kuzey yönlerine geçişi sağlayan dört geçit vardır. Bunlar Daryal, Der-bent, Mamison, Glohor geçitleridir. Karadeniz kıyılarına, Azerbaycan'a, yani güneye inen kavimlerin geçişleri buralardan olmuştur.

Etnik, din, dil, kültür açılarından bu bölge, dünyanın en ilginç ve örnek bölgesidir. Yüzden artık dilin, diyalektin, inancın, kültürel yapının olduğu bu merkez, dik başlı dağlı in-sanların ortak kültürüyle yoğrulmuştur.

Birinci Dünya Savaşı döneminde Alman ve İngiliz ordularının göz diktiği bu bölgede, Alman-Osmanlı bağlaşmasıyla oluşan cephede unutulamayan Sarıkamış Savaşı anıları vardır. Yine aynı dönemde Rusya'nın, Amerika'nın, İngiltere'nin, Fransa'nın kışkırtıp silahlandırarak Türklerin üzerine sürdüğü Ermeni çetelerinin katliamları vardır. Bütün bu akan kanların arkasında ise, Kafkas bölgesindeki madenleri, Bakü ve Hazar bölgesindeki petrolü ele geçirme hesapları yatar.

Üç yüzyıldan daha uzun süren bu savaş henüz bitmemiş, yalnızca savaşın kimi aktörleri değişmiştir. O günkü başoyuncu İngiltere'nin yerine ABD geçmiş, savaşı daha geniş bir alana, Doğu Avrupa'ya, Baltık kıyılarına, Kuzey Buz Denizi'ne, Kafkaslara, Ortadoğu'ya, İran'a, Anadolu'ya, Doğu Akdeniz'e, Karadeniz kıyılarına yaymıştır.

Savaşın ne zaman, nasıl biteceği de belli değildir. Ancak bölge halklarının uyanması, kapılarındaki tehlikeyi görerek omuz omuza, sırt sırta vermeye başlaması umut verici gelişmelerdir.

Kırım Savaşı ve Sonrası

Viyana Kuşatması'nda yenilgiye uğrayan Osmanlı Devleti, adım adım geri çekilmeye, güç ve toprak yitirmeye başlamıştır. Avrupa kapitalizminin yeni tekniklerini, buluşlarını askeri alana taşıyarak güçlenen Fransızlar ve İtalyanlar, Osmanlı ordusu karşısında daha güçlü hale gelmiş, Kuzey Afrika'daki Osmanlı topraklarına saldırıya geçmiştir.

Tarihin yeni imparatorlukları olan Alman, Avusturya-Macaristan, İngiltere, İtalya, Rus-ya, Osmanlıyı bir "hasta adam" olarak değerlendirip topraklarına göz dikmiş, birbirleri ardına saldırıya geçmiştir.

Kuzeyden güneye inmek isteyen Rus Çarlık İmparatorluğu, Avrupa'da kurulan "Kutsal Bağlaşma"ya katılarak 1648'de Kırım'a ve Azak Kalesi'ne saldırmıştır. Ruslarla Türkler arasın-da Kırım çevresinde birçok savaş yaşanmıştır. 1912 Bükreş Antlaşması'yla Kırım ve çevresi Rusya'ya bırakılmıştır. 1853-1856 Kırım Savaşı sonucu bölge yeniden Rus egemenliğine geç-meye başlamış; Ruslar, Kırım halkını parça parça dağıtmıştır. Birçok yere sürgün edilen Kırmılılardan geleceğini karanlıkta gören kimileri de kendiliğinden değişik yerlere göç yolunu tutmuştur.

Kırım'dan başta İstanbul'a, Anadolu'ya göçenler genellikle üç yol izlemiştir. Birinci kol, Karadeniz'in batı sahillerini izleyerek kağnı ve arabalarıyla Anadolu'ya ulaşmaya çalışmıştır. İkinci kol ise, yanlarına taşımaya elverişli, küçük ama maddi, manevi önemi olan eşyalarını alarak gemilerle Anadolu'ya, İstanbul'a ulaşmayı amaçlamıştır. Üçüncü kol, Kafkaslar üzerin-den doğu Anadolu'ya yönelmiştir.

Politik iltica sorunu, Irak, Libya, Suriye savaşlarından sonra dünya gündemine daha çok oturmuştur. Afganistan, Pakistan ve İran'dan, birçok Afrika ülkesinden gelen, çoğunluğu Türkiye üzerinden Avrupa'ya geçmeye çalışan bu mültecilerin son yıllarda birçoğu Akdeniz sularında boğulmuştur. Bunların sayısı yüz binleri bulmaktadır. Evlerini, ocaklarını, yurtlarını bırakarak göçe zorlanan bu insanların hepsinde canlarını kurtarma ve yeni bir yaşama tutunma umudu vardır.

Yüzlerce, binlerce yıldır birçok kavmin geçiş bölgesi olan Dağıstan, Kafkas, Kırım, Kazan ve Doğu Avrupa coğrafyasının insanları, ya Kafkas Dağları'nın derin, ulaşılmaz vadilerine, dik

yamaçlarına sığınmış ya da en yakın coğrafya olan Anadolu'ya göçmüştür.

Kafkasya ve Kırım'dan Anadolu'ya göçlerin tarihi 1790'lı yıllara dayanmaktadır. Bir ara bağımsız bir devlet olan Kırım'a, Rusya müdahale etmeye, topraklarını ele geçirmeye başlamıştır. Baskılara dayanamayan 300.000 Kırimlı yurtlarını terk etmiştir. 1860-1862 yıllarında 140.000 Kırimlı daha topraklarından ayrılmıştır. 687 köy sahipsiz ve boş kalmıştır. 93 Harbi olarak bilinen 1787-1788 Osmanlı-Rus Savaşı'nda Plevne'de Ruslara teslim olmak zorunda kalan Gazi Osman Paşa'nın yenilgisini Kafkasya ve Dağıstan'daki yenilgiler izlemiştir. Bu yenilgilerin ardından başlayan göçler yüz yıldan fazla sürmüştür.

Kafkaslarda Direniş Cephesi

Rusların her geçen yıl Kırım, Kafkasya, Dağıstan, Azerbaycan topraklarında baskılarını artırmaları sonucu buralardaki Türk kavimleri arasında birlik ruhu daha güçlenmeye, canlanma-ya başlamıştır. Büyük Petro'dan sonra Alman asıllı Katerina, Rus çaricesi olunca Rusya'da olumlu, olumsuz birçok değişiklik olmuştur. Tam bu sıralarda Kafkaslarda yeni olaylar patlamıştır. Bölgesel önderler ortaya çıkıp Rus yayılcılığına karşı direniş geçmiştir. Bunlar arasında öne çıkanlar şunlardır:

1. İmam Mansur:

Gerçek adı Uruşman olan, Çeçenistan'ın Elda köyünde 1748 yılında doğan İmam Mansur, bu dönemde ortaya çıkmıştır. Kafkas halkı onu bir Mehdi olarak, bir kurtarıcı olarak görmüştür. Bir anda çevresine on binlerce insan toplanmıştır. Onun buyruğu altında pek çok cephede savaşa girilmiş, Rus imparatorluk ordularına yıllarca kayıplar verdirilmiştir.

1783 yılında bir bildiri yayınlayarak bütün Türk ve İslam âlemini savaşa çağırarak İmam Mansur, 1791 yılındaki bir savaşta yaralanarak tutsak düşmüştür. Çariçe Katerina kendisine çok kötü davranmıştır. Önce zindana attırılmış, sonra da idam ettirmiştir (1794). Onun on sekiz yıllık önderliği ve savaşçılığı unutulmamıştır. Kırimlılar, Kafkasyalılar, Dağıstanlılar, Ural, Kazan ve Azerbaycan Türkleri onu yüreklerine gömmüştür.

2. İmam Gazi Muhammed (Gazi Molla):

Kafkaslarda kimse umutsuzluğa kapılmamıştır. Çünkü herkesin yüreğinde özgürlük ateşi yanmaktadır. Çocuklar, gençler, atalarından duydukları öykülerin yeşerttiği bir kinle büyümüştür. Herkes bir gün bir kurtarıcının çıkıp geleceğini sabırsızlıkla beklemiştir.

1829 yılında Ruslara karşı özgürlük ateşinin kıvılcımını İmam Gazi Muhammed çakmıştır. Yayınladığı bir bildiriyle tüm bölge halkını birlik olmaya, özgürlük için direnişe çağırmıştır. 17 Ekim 1832'de öldürülmesinden sonra Ruslar, onu işgallerindeki Tarko'ya gömmüş-tür. Daha sonra Şeyh Şamil, İmam Gazi Muhammed'in mezarını doğum yeri olan Dağıstan'ın Gimri kasabasına taşımıştır. İmam Gazi Muhammed'in ölüm saatleri örnek kahramanlıklarla dolu bir destandır.

3. İmam Hamzat:

İmam Gazi Muhammed'in en güvendiği, kendisine komutanlık verdiği iki yakın silah arkadaşı Hamzat ile Şamil'di. Hamzat'ın soyu, Avar hanlarına dayanıyordu.

O dönemde Dağıstan'ın merkezi konumundaki Hunzak kentinde hanlar yaşamaktadır. Bu hanlar, genellikle çıkarları gereği Ruslarla işbirliği halindedir. İmam Hamzat, önce bu kenti ele geçirmek istemiştir. Kenti yöneten han, henüz çocuk yaştadır. Kent tam teslim olacağı sıra-da küçük hanın anası Bahu Bike, eline bir yalın kılıç alarak kentin erkeklerine şöyle seslenmiştir:

"Ey Hunzaklılar!.. Sizler silah taşımaya layık değilsiniz. Eğer korkuyorsanız silahlarınızı biz kadınlara veriniz, sizler de eteklerimizin altına saklanınız!.."

Örgütlenen direniş karşısında Gazi Muhammed, kayıplar vererek geri çekilmiştir. Onun ölümünden sonra bu kenti İmam Hamzat ile Şamil birlikte 1834 yılında yeniden kuşatmıştır. Bahu Bike, barış için Hamzat'a çocuklarını göndermiştir. Hamzat, Ruslarla işbirliği yapan her-kesi yurt satkını saydığından Bahu Bike'nin çocuklarını da, kendini de öldürtmüştür. Sonra kentte sigara içmeyi yasaklamıştır. Bir dükkânda sigara içenlere yönelik ağır sözler söyleyince bunların arasında bulunan Hacı Murat'ın amcası onu Hacı Murat'a şikâyet etmiştir. Hamzat'ı öldürteceğim

diye ant içen Hacı Murat, kardeşi Osman'ın Hamzat'ı camide vurmasından (18 Eylül 1834) sonra kaçarak Ruslara sığınmıştır.

4. Hacı Murat:

Ruslara sığınmasından bir süre sonra Hacı Murat, kendisine bağlı bir erle bir yere götürülürken bir uçurumdan yuvarlanmıştır. Kendisine bağlı Rus eri ölmüş, bacağı kırılan Hacı Murat, kurtulup iyileşince Şeyh Şamil'e bir mektup yazmış, birlikte çarpışmayı önermiştir. Şeyh Şamil, Hacı Murat'ın iyi niyetine güvenerek ona önemli görevler vermiştir. Bu görevleri başarmasından sonra Şeyh Şamil'le arası açılan Hacı Murat, yeniden Ruslara sığınmıştır. Ancak Rusların kendisini İmam Şamil'e karşı kullanma isteğini geri çevirmiştir. Tiflis'te tutuklandıktan sonra kaçmış, kendini izleyenlerle son kurşunu kalıncaya dek çarpışmış, 23 Nisan 1852 tarihinde Rus ve Gürcü kuvvetlerince vurularak öldürülmüştür.

5. İmam Şeyh Şamil:

İmam Hamzat'ın öldürülmesinden sonra Kafkas, Kırım, Dağıstan Türkleri, İmamlık görevini Şeyh Şamil'e vermiştir. Şamil, ileriye gören, düşünen, yetenekli bir komutan ve bilgedir. İmam Gazi Muhammed'in de doğduğu Dağıstan'ın Gimri kasabasında 1797 yılında doğmuş-tur.

Şeyh Şamil'in yaşamı, savaşları, teslim oluşu konusunda gerek ülkemizde, gerekse başka ülkelerde pek çok yayım yapılmıştır. Yalnız İslam âleminin değil, en büyük düşmanı olan Rusların bile büyük hayranlık duyduğu bu büyük devrimci, direnişçi, bağımsızlıkçı insanı her-kesin tanınması gerekir.

Otuz beş yıl kadar korkusuzca savaşan, en olumsuz ortamlarda bile Çarlık ordusuna kafa tutan bu savaşçıyı, özellikle Türkiye'de sol çevreler küçümsemiş, onu bir din, tarikat savaşçısı olarak algılamıştır. Bu büyük bir yanlıdır. O, büyük bir halk kahramanıdır. Dağıstan'ın, Kafkasların, Kırım'ın Atatürk'üdür.

Şeyh Şamil'in 6 Eylül 1856'da iki oğluyla birlikte Ruslara teslim olmasından sonra, Rus Çarı II. Aleksander, Şeyh Şamil ile ailesine çok iyi davranmıştır. Hepsini yüksek maaşa bağlamış-tır.

Dokuz yılını Moskova'nın en güzel yerinde, Kaluga'da geçiren Şeyh Şamil, sağlığı bOzulunca Çar'ın Kiev'deki çiftliğine taşınmıştır. Daha sonra Türk - Rus diplomatlarının girişimiyle hac görevini yerine getirmek için İstanbul üzerinden Mısır'a gönderilmiştir.

Oradan Mekke'ye ulaşan Şeyh Şamil, her vardığı yerde bir peygamber gibi karşılanmış, gerek devlet yöneticilerinden, gerekse din adamlarından ve halktan unutulmayacak iltifatlar görmüştür. Mekke'de, dünyanın dört bir yanından gelmiş hacıların onu görmek birbirini ezeceğini anlayan görevliler, Şamil'i Kâbe'nin damına çıkararak izdihamı önlemiştir. Muhammed'in damadı İmam Ali'den sonra Kâbe'nin damına çıkmak, ikinci olarak İmam Şamil'e nasip olmuştur.

6. Naip Muhammed Emin:

Şeyh Şamil'in teslim olmasından sonra bu kez Kafkas halkının başına Naip Muhammed Emin geçmiştir. Muhammed Emin, Kafkas Müslümanlarını yanına aldığı gibi, Rusları tutan Çerkezleri de yanına çekmeyi başarmıştır. Ancak bu sanıldığı kadar kolay olmamıştır.

7. Safaroğlu Karabatır:

Safar Bey, İstanbul'da, Osmanlı yönetimi altında iken oğlu Karabatır, Kafkaslarda Rusları destekleyerek Muhammed Emin'in önderliğine, Ruslarla savaşımına karşı çıkmıştır. Muhammed Emin, bir yandan Ruslarla, bir yandan da Karabatır güçleriyle çarpışmak zorunda kalmıştır. Bu sırada Kırım Savaşı çıkmış, Osmanlı Devleti, Ruslara karşı Muhammed Emin'i destekleyerek ona paşa rütbesi vermiştir. Ardından da Zanoğlu Safar Bey'i paşa rütbesiyle Kırım'a göndermiştir. Safar Bey, oğlunu ikna ederek milli mücadeleye katmıştır. Ancak ortaya iki başlı bir önderlik çıkmış, böylece Kafkaslıların birliği parçalanmıştır.

8. Uzun Hacı:

Daha önceki yıllarda Rus Çarlığına rehin olarak verilen Şeyh Şamil'in oğlu Muhammed Şefi, Çarlık yönetimince okutulmuş, general rütbesine değin ulaşmıştır. Şeyh Şamil'in İstanbul'da da oğulları ve kızları vardır. İstanbul'da bulunan oğlu Gazi Muhammed'e, II. Abdülhamid döneminde, Mithat Paşa'nın önerisiyle korgeneral rütbesi verilmiştir. Bir Kafkas tümeni kurularak başına getirilen Gazi Muhammed, 93 Harbi'nde bu tümenle Doğu Cephesine gönderilmiştir. Muhammed Emin, Kafkasya'nın çeşitli bölgelerine mektuplar, ulaklar göndermiş, gelen temsilcilerin katılımıyla büyük bir kurultay toplanmıştır. Kurultayda Ruslara karşı direniş kararı alınmış, savaşımı yürütecek kişiler, kurullar belirlenmiştir.

1887 yılından Birinci Dünya Savaşı'na kadar bu bölgede savaş hiç durmamıştır. Birinci Dünya Savaşı'nın patlamasıyla halk kendisine önder olarak Uzun Hacı'yı seçmiş, ona imamlık görevi verilmiştir.

Uzun Hacı, çok acılardan geçmiş bir örgütçüdür. Tüm devlet organlarını kurarak para bastırmış, ülkesini güzel günlere hazırlamayı düşünmüştür.

9. Şeyh Şamil'in Torunu Sait Şamil:

İngiltere, İtalya, Fransa, Rusya, Almanya; Avrupa'da, Asya'da, Afrika'da daha çok toprak kazanabilmek için Osmanlı topraklarını paylaşmaya yönelik hazırlıklara Birinci Dünya Savaşı'ndan önce başlamıştı. Bunun için Anadolu'da, Kafkaslarda, Azerbaycan'ın Hazar bölgesinde, Mısır'da, Kuzey Afrika'da, Ortadoğu'da şiddetli savaflara girmişlerdir. Çanakkale'de Atatürk önderliğinde yaratılan kahramanlık destanları dengeleri sarsmış, Çarlık Rusya'sı kendi iç savaşıyla tarihe gömülmüştür. Ancak bu çöküşten önce başta İstanbul olmak üzere Anadolu'ya göz diken Rus Çarlığı orduları, Erzurum'a değin bütün Doğu Anadolu'yu ve Kafkasları işgal etmiştir. Ruslar, Azerbaycan ve İran üzerinden sıcak denizlere inme emeline ulaşmak için Ermenileri kışkırtarak Osmanlı üzerine sürmüştür. Bolşeviklerin Çarlık yönetimini yıkmasından sonra Kafkaslar, adım adım Bolşevik ordularının eline geçmiş, SSCB topraklarına katılmıştır. İşte böylesi bir dönemde Şeyh Şamil'in torunu Sait Şamil, Kafkasya'da önderliğe soyunmuş, yeni bir heyecan dalgası, yeni bir umut daha yaratmıştır. Ne yazık ki dedesinin kalıtını koru-yamadığından adı silinip gitmiştir.

Abdulkadir Ozulu

Düşünen, konuşan, yazan her insan; zaman, yer, koşullar gibi, bir konunun üç boyutunu da düşünmelidir. Buruya değin yapılan uzun açıklamaların amacı, konunun bu üç boyutunu ortaya koymaktır. Abdulkadir Ozulu ile ailesini yazmadan önce, geldikleri coğrafyanın tarihini ve konumunu belirlemek gerekmiştir.

Ozulu ailesi hangi tarihte, nereden, neden gelmiştir? Gelmelerine neden olan koşullar nasıl ortaya çıkmıştır? Göç edip gelenler geride hangi atalarının mezarlarını bırakıp geldiler? Bir daha oralara gidip o mezarların başında dua edebildiler mi? Bırakıp geldikleri yerlerle, atalarıyla, yakınlarıyla ilgili belleklerinde kalan anılar kendilerini hangi duygulara sürüklemektedir? Durup

dururken bir insan neden göçsün? Macera tutkusu mu, yoksa koşullar mı göçmeyi zorunlu kılıyor? Bu koşullar nelerdir? Göçmeye ruhen ve maddi yönden hazır olmayanlar, göç sırasında hangi güç koşullar içinde kalıyor, hangi duyguları yaşıyorlar?

Yukarıda değindiğimiz üzere, Anadolu gibi, Kafkasya bölgesi de önemli göç yollarındandır. Göçlerin en acılarını da buraları kendine vatan yapan Türk boyları yaşamıştır.

Abdulkadir Ozulu'nun ailesi de bu göç acılarını yaşamış bir ailedir. Aile, Anadolu'ya Kırım'ın Özü (Özi) kentinden gelmiştir. Özü (yeni adı Oçakof), Kırım'ın batı bölümünde, Odesa'ya yakın bir liman kentidir. Sıradan haritalarda adını, yerini bulmak güçtür. Kırım'daki Özü kentinden gelmelerinden dolayı Ozulu soyadını alan ailenin geçmişinde çok acı anılar olmalıdır.

Değerli insan, Abdulkadir Ozulu ile “Sanat Dostları” toplantılarında tanıştım. İlk bir-birimizi yeterince tanıyamadık. Ancak tanışıklığımız giderek bir dostluğa, arkadaşlığa dönüştü. Toplantılara katılan pek çok arkadaştan daha derin bir bilgi birikimi olduğunu anladım. Bu birikimini kendisine saklamak yerine başkalarına aktarmak istiyordu. Üstelik onda büyük bir yurt, ulus sevgisinin varlığını duyumsadım.

Aramızdaki konuşmalarda, tartışmalarda birbirimizi hiç incitmediğimizi, kırmadığımızı düşünüyorum. Yurt, ulus sevgisi, cumhuriyet ve laiklik düşüncesi; geleneklere, göreneklere, inançlara saygı ortak değerlerimizdi. Yaşça o benim büyüğümdü. O, büyüklüğünü davranışlarıyla, konuşmalarıyla, tavırlarıyla sergileyen alçakgönüllü bir insandı. Yirmi yıllık tanışıklığımız boyunca onun ağzından bir kez bile ayrımcılık içeren bir söz duymadım.

Yakın çevremizdeki birçok insanın Kafkasya, Dağıstan, Balkanlar gibi yerlerdeki uyanış hareketlerinden, çağdaşlaşma çabalarından habersiz olduğuna tanık oldum. Oysa bu bölgeler, Anadolu'dan daha önce çağdaşlaşmayı yakalayıp kitlelere yaymaya çalışmıştır. Avrupa'daki, Rusya'daki uyanışı, ileri atılımları benimseyerek toplumu etkileyen önemli aydınlar, sanatçılar, direnişçiler çıkarmıştır. Gaspıralı İsmail, Yusuf Akçura, İslam Galiyev gibi düşünce insanları yetiştiren bu bölge, Âşık Elesker, Sümmani, Âşık Şenlik gibi ünlü ozanları bağrından çıkarırken, ünlü edebiyatçılar da yaratmıştır.

Abdulkadir Ozulu da, bir eğitimci, bir aydın olarak büyüdüğü, eğitim gördüğü Çorum'a büyük hizmetler vermiş bir insandır.

Her savaş, savaşan toplumlara yıkımlar, acılar ağıtlar getirir. Buna karşın dünyanın kapitalist devletleri, her savaşın ardından yeni bir savaş nasıl kazanabileceğinin arayışı içindedir. Bütün savaşlar, yıkımlarla birlikte göçleri de zorunlu kılmıştır. Ancak bahanesi ne olursa olsun, bütün insanların görevi savaş lanetlemek, barışı savunmak olmalıdır. Bu bağlamda Abdulkadir Ozulu da, yaşamının hiçbir döneminde şiddeti savunmamıştır. Gönlünde sevgi, barış, kardeşlik duyguları taşıyan bir insandır. Çağın bir dervişidir o. Aksakallılar meclisinin saygın bir üyesidir.

Çorum Belediyesi, bir değerlilik örneği olarak kentin önemli bir parkına mutlaka "Ozulu Parkı" adını vermeli, içine onun heykelini dikmelidir. Çorum Belediyesi, Çorum Valiliği ya da başka bir kuruluş, "Çorum'a Hizmet Ödülü" adında bir etkinlik başlatarak kente katkısı bulunanlara bu ödülü vermelidir. Bu ödülün ilk sahibi de Abdulkadir Ozulu olmalıdır.

Zor Yıllar ve Bir Şehrayinden Geriye Kalanlar **Sedat AKÇAKOYUNLUOĞLU***

Öğretmen ve öğrenci arasındaki sırlı münasebetin, insanın varoluş kavgasını destekleyecek kadar güçlü ve kalıcı olduğu söylenir. Büyük İskender'in maddî baba/ manevî baba ayrımının altında yatan gerçek de bu olmalıdır. Öğretmenin öğrencisi üzerinde oluşturduğu etki alanı, onun bütün hayatını etkileyecek güçte ve çapta olabilir. İnsan kendisine bir anlam seçerken, öğretmenin oluşturduğu iklimin büyüleyici akışına sürüklenebilir.

Bu önermeye, edebiyatımızın büyük ismi Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Yahya Kemal'den etkilenişini örnek olarak verebiliriz. Tanpınar, hocası Yahya Kemal'in sınıfa girmesinden itibaren çizdiği ufka vurulmuştur. Yahya Kemal'in öğrencilerine anlattığı "Kurdun Ölümü" hikâyesi ile ülkenin durumunu edebiyatın muazzam gücü ile anlatıvermesi karşısında hayranlık duyan Tanpınar, baytar olmak üzere geldiği İstanbul'da kendisini edebiyatın eşsiz atmosferinde bulur. Tanpınar, kendisini ve neslini "mahkûm bir neslin çocuklarıydık" diye tanımlar. Yahya Kemal'in en zor şartlarda bile ümit bağlamaktan geri durmadığı büyük medeniyet fikrini öğrencilerine anlatması, talihi mâkûs bir nesil için bir ışık ve umutları ayakta tutan bir ideal aşısı işlevi görmüş olmalıdır.

Benim ve arkadaşlarımın ait olduğu nesil de bir başka açıdan yoksun bir nesildi. Türkiye, yetmişli yılların kaotik atmosferinden, etkisi hemen fark edilmeyen ağır travmalara yol açan 12 Eylül ihtilali ile kurtulmuştu. Görece anarşi ve terör olayları azalmıştı. Ancak ağır bir sessizlik ve "kısıvrak bir huzur" koskoca bir ülkeyi neredeyse lal etmişti.

Evlerde zar zor biriktirilen kitaplar, banyo sobalarında yakılarak yok edilmiş, politika ve politikayı çağrıştıracak her şey yasaklı hale gelmişti. Adı konmamış bu "omerta" toplumun bütün hücrelerini teslim almıştı. Her üç kişiden birinin sivil polis olduğu söylenir, "Uzun Kahve"de siyaset konuşan üç beş kişinin, masaya karışan bir polis tarafından derdest edildiği anlatılırdı. Gözaltına alınanlardan uzun süre haber alınamıyordu. İsimsiz ve imzasız

* Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü Yayımlar Dairesi Başkanı

dilekçe ile yapılan ihbarlara dayanarak evlerinden alınan insanlar, suçsuzluğunu kanıtlamaya çalışıyordu. Ağabeyi, babası “hapiste” olan arkadaşlarımızın yüzlerine yansıyan mutsuzluk, yaşımız gereği henüz adını koyamadığımız bir kırgınlık ve usanmışlık veriyordu bize.

Evlerindeki kitaplar yok edilmiş, bir önceki nesil ile irtibatı tamamen koparılmış “huzurlu” ve fakat “çaresiz” çocuklardık yani. Varoluşa, insanın kendini gerçekleştirme şansına büyük darbelerin indirildiği zamanlardı. Arayış içinde olmanın ama ne aradığını, neyi bulması gerektiğini bilmemenin yani kaybolmanın derin ıssızlığında trajik bir hayata adım atıyorduk.

Mütereddit, korkak ve amaçsız adımlarla böyle adım attık Çorum İmam Hatip Lisesine. Bizi bekleyen büyük bir yıldızın varlığından habersiz olarak.

Teneffüste bir baştanbaşa koşuşturan öğrencilerin toz içinde bıraktığı koridordan geçerek, bodrum kattaki sınıfa giren bir öğretmenin delice koşturan bu çocuklara, cebinden büyümlü kelimeler uçuracağı hallerine yansiyordu. Bu bodrum katını, bu toz içindeki koridorları bir kahraman gibi geçerek, yoksulluğun gölgesi vuran çocuk yüzlerine dokunup; gökyüzüne açılan bir pencere çizeceği daha yoklama yaparken belli oluyordu. Bir şey taşımak istediği, bizi bir alana çekmek istediği dikkatle ve bir rasat gücüyle kalkan kaşlarından anlaşılabilirdi. Dikkatli bakışları, bütün dış görünüşüne yansıyan titizliği; asabî ve coşkulu mizacı ilk dakikalarından itibaren çarpıcı bir şekilde yansiyordu gören herkese.

Abdülkadir Ozulu, öğrencileri için şans olan öğretmenlerdendir. Ozulu, Bildiklerini aktarmakla yetinmeyen, bir şeyler öğretmek için değil; yetiştirmek ve zihin açmak, “kabuğu kırdırmak” için gayret eden bir hoca, bir kılavuz ve ilham veren bir üstattır.

O'nun bakışları ile icra ettiği tesiri hiç unutamam. Bu âteşin bakışlarla size kıyafetinizin uygun olmadığını, son zamanlarda gidişatınızdan memnun kalmadığını anlatabilir; sizi kendinizi sorguya çekecek bir ruh haline sokabilirdi. Böylece sokakta gezerken sizi gördüğünü, yaptığınız yaramazlıktan haberdar olduğunu, derslere yeterince çalışmadığınızı anladığınızı hissedebilirdiniz.

Abdülkadir Ozulu, daha o yıllarda uyguladığı ders anlatma yöntemleri ile çocukluğun çevrelediği başboşluktan çekip çıkarırdı sizi. Bir kelimeyi o muhteşem el yazısı ile tahtaya yazar, o kelimenin anlamı üzerinden anlatmaya başlar ve o kelimenin izinden giderek sizi dar sokaklardan geniş bozkırlara çıkarabilirdi. Bir hatırasını naklederken, bir hikâyeyi size anlatırken dersin ve sınıfın sınırlarını genişletir ve sizi elinizden tutup bir ırmağın seyrine götürürdü. Öğretmen masasının etrafına toplayarak kitap okuduğu anlarda girdiğimiz büyümlü anları tarif etmek imkânsızdır. Abdülkadir Ozulu bizim büyük anlatıcımızdı.

Üzerimize yapışıp kalan ataleti, sinmişliği, tembelliği, dağınıklığı usta dokunuşlarla yok eder; kentli bir duruş kazandırmak için çırpınırdı. Düzgün konuşan, temiz, dikkatli ve titiz, kültürlü bir insan modeli için hırsla, üzülecek, çırpınarak gayret gösterdi. Yani modern eğitimcilerin üzerinde durduğu kişilik eğitiminin de bir ustasıydı.

Apolitik ve alabildiğine üniformalı yılların kadük bıraktığı bir çocuk olarak kafamdaki boşluklar, O'nun şahsına duyduğum büyük hayranlıkla ve derslerinde atlas bir halı gibi önümüze serdiği edebiyatın simyasında yok oluyordu. O'nun kompozisyon vazifesine verdiği "10 üzerinden 8", "bir dahaki 8"e kadar dünyamı renklendiriyor, kelimelerin, sözlerin, mısraların dünyasına biraz daha girmeme vesile oluyordu.

Kitapları yok edilmiş bir evden gelmeme rağmen, Abdülkadir Ozulu'nun tesirli telkiniyle pek çok yazarın bütün eserlerini o derslerimize girerken okuyup bitirdim. Bunların arasında okul kütüphanesine gide gele okuduğum Ahmet Kabaklı'nın 3 ciltlik Türk Edebiyatı kitabı bile vardı.

Bütün bunlar bir hocanın talebesi üzerinde yapacağı hayati tesirleri anlatmak için yeterlidir zannederim. Hocanın görevinin gökyüzünü öğretmek değil gökyüzünü göstermek; işaret etmek, ilham vermek ve gidilecek yollara düşme cesareti yüklemek olduğunu anlatmak için de. Başka bir okula, Çorum Anadolu Lisesine, atanıp gittiği için onun büyük gözleminden mahrum kaldığımda nasıl şaşırıldığımı, gençliğin de getirdiği bocalama hakkıyla darmadağın olduğumu ve toparlamamın iki yıl aldığını söylemem de Abdülkadir Ozulu'nun muazzam tesirini anlatmak içindir.

Abdülkadir hocanın, eğitimciliği kadar üzerinde durulması gereken bir başka hususiyeti ise mihver kişiliğidir. Yaşadığı şehrin tarihine, kültürüne duyduğu ilgi, iş hayatından sonra neredeyse bir veri madencisi gibi çalışarak yakın geçmişin izlerini ortaya çıkarmaya çalışması, edebiyat heveslerini toparlayıcı, örgütleyici bir misyon üstlenmesi, Hocayı mihver kişilik haline getirmiştir.

Yaptığı şehir kültürünü araştırma çalışmaları ön açan, yol gösteren özelliklerinin yanında; şehir tarihini yazacak ciddi araştırmacılar için de birinci kaynak özelliği taşımaktadır. Çünkü şehirlerin ruhunu ancak saklanmış, unutulmuş kültürel değerleri ihya etmek geri getirebilir. Şehrin sökülen apoletlerini eskilere, sokaklara, çarşılara, mescitlere sinmiş kültürel miras iade edebilir.

Abdülkadir Ozulu birkaç neslin yıldızı oldu; karanlıkta yol bulmamıza yardım eden bir yıldız. O'nun öğrencisi olmak bir şehrayîni seyretmek gibiydi. Kadim kitaplardan süzülen renkli bir minyatürün parçası olmak gibiydi.

Hocamız, ışıltılı ve verimli bir hayat yaşadı, yaşıyor. Öğrencileri O'ndan öğrendiklerini kendi öğrencilerine aktardılar. İlham vermeye, şansımızı çevirmeye ömrünün süresi dışında da devam edecek.

Komşumuz Kadir Abi Mustafa GÖKGÖZ*

Abdulkadir Ozulu Çorum'a mal olmuş çok önemli bir isimdir. Eserleriyle, köşe yazılarıyla, entelektüel çevresiyle ilimizin yetiştirdiği en önemli bir isimdir. Fakat tüm bunların dışında aynı mahallede büyüyen ben ve akranlarım için o bizim Kadir Abimizdi.

Gençliğinde onu futbol tutkusuyula tanırdık. Çok iyi bir forvet idi ve fanatik bir Fenerbahçeliydi. Ama sevgi ve muhabbetimiz, kitap ve edebiyat olduğu için 1996 yılında sahaf dükkanını açtıktan sonra daha da gelişti. Ortak zevklerimiz vardı. Ben onun tüm özelliklerini yazmaktan ziyade onunla geçen birkaç hatıramı nakletmek istiyorum.

Yazımın başında da değindiğim gibi ben uzun yıllar sahaflık yaptım. Sağ olsun sürekli bana uğrar ve sohbet ederdik. Dükkânımıza Çorum'un okuryazar kesimi de sıklıkla uğrardı. Dükkânda her yerin istif halinde kitapla dolu olması, bize daracak bir oturma alanı bırakması farklı bir hava katıyordu. Gönüllere sığıdıktan sonra insan her yere sığıyordu.

Bir gün Kadir Abi farklı bir ruh haliyle dükkâna geldi. "Hayırdır abi bir şey mi oldu?" dedim. "Sorma Mustafa, benim kütüphaneme girip kitaplarımı çalmışlar." dedi. Şaşırılmış ve üzülmüştüm. "Henüz bana bu şekilde kitap getiren olmadı" dedim. "Yok, yok. Ben kitapları bir dedektif gibi buldum." dedi. Meğer bir Cuma günü yenge evin arka kısmında müstemilat olarak kullanılan bir odada bulunan kitapların kaybolduğunu fark etmiş. Hocaya haber vermiş. Ozulu Hoca da aşağı inmiş bir de ne görsün terekler bomboş. Hatta giderken kitapları da döke saça gitmişler. İzleri takip edince Kültür Sitesindeki bir sahafa götürüldüğünü anlamış. Bakmış ki çocuklar içerde ve masanın üzerinde bir öbek kitap. Hemen içeri girip kapıyı kapatmış. Kitapları kaçta aldıklarını sormuş. O zamana göre fotokopi değerinin bile altında çok cüzi bir paraya satın alacaklarını, henüz çocukların paralarını vermediklerini söylemişler.

Hoca adamlara;

* Çorumlu Sahaf

“Siz öğretmensiniz değil mi?” diye sorar. Adamlar da evet deyince,

“Peki, bu değerli kitapları neden değerinin çok çok altında alıyorsunuz? Bir öğretmen olarak bu doğru mu?” der.

Adamlar hiç ses çıkaramazlar. Hoca bu defa;

“Peki, siz bu çocuklardan bu kadar kitabı (300-350 kadar) alırken hiç sordunuz mu bu kitapları nereden aldınız diye?”

O esnada çocuklardan birisi heyecanlanıp eveleye geveleye;

“Amca bu kitapları bize bir teyze verdi” der. Hoca hiç oralı olmadan;

“Şu kitaplardan birinin kapağını açın bakalım kimin kitabıymış, adamın adı yazılıdır herhalde” der.

Açarlar ki kitabın içinde Abdulkadir Ozulu yazıyordur. Hoca birkaç tanesini daha açtırır ki hepsinde de Abdulkadir Ozulu yazıyordur. Bu kez adamlara;

“Madem eğitimci iseniz Abdulkadir Ozulu adını da en azından duymuşsunuzdur. Ozulu benim ve bunlar da benim kitaplarım. Bu çocukları affederim de sizi nasıl affedeceğimi bilemiyorum” der.

Adamlar çok mahcup olurlar ve özür dilerler. Hoca çocuklara nasihat eder, yaptıklarının yanlış olduğunu, bunun adının hırsızlık olduğunu, bir daha başkasına ait olan bir şeyi izinsiz almamaları gerektiğini söyler. Dükkânı kapattırır hep beraber Cuma namazına giderler ve dönüşte kitaplarını geri alır. Hoca bu olayı sanırım gazetedeki köşesinde tüm tafsilatı ile anlatmıştı.

Yine bir gün benim sahafta otururken eski Çorum milletvekillerinden merhum İhsan Tombuş geldi. Hemen buyur ettik. Hoşbeşten sonra bize merhum Rauf Orbay’ın oğlu Haşmet Orbay’ın bir Rum subayını öldürdüğü meşhur Ankara Cinayeti olayını anlattı. Olay tam bir polisiye roman gibiydi. Abdulkadir Abi, İhsan Bey’e:

“Yahu Abi madem bu kadar tafsilatı ile olaya vukufun var. Bu anlattıkların uçup gidecek. Niçin bunları yazmıyorsun?” dedi.

İhsan Abi yazmayı hiç düşünmediğini, aslında yazabileceğini söyleyince Kadir Abi bir daha ısrar etti. İhsan Bey “tamam yazacağım” dedi ve gerçekten de kitabı yazdı. Kitap çıktığında da hem bana hem de Kadir Abiye birer imzalı nüshasını hediye etti.

Aklımda kalan bir diğer olay ise Kadir ağabeyin Orhan Şaik Gökyay ile ilgili olan hatırasıdır.

Kadir Abi, Kültür Bakanlığının düzenlediği Türk Dili Kurultayı'na Karadeniz Bölgesi öğretmenlerini temsilen katılır. Kurultay'a onur konuğu olarak Orhan Şaik Gökyay çağrılmıştır. Kadir Abi, çok yaşlı olan Orhan Hoca ile sürekli ilgilenir. Vaktini onunla geçirir.

O gün, bunlar otururlarken yanlarına Talat Halman gelir ve "Bugün benim en sevinçli günüm. Bir torunum oldu. Sizlere ne isterseniz ısmarlayayım" der. Orhan Hoca "Benim kan deveranım çok ağır. Malumunuz yaşıyım. Kan civıltıcı ekşimsi bir şeyler içeyim" der. Kadir Abi de porselende demlenmiş çay ister ve sohbet başlar.

Sohbet esnasında Kadir Abi "Hocam ben de sizin talebinizim" der. Hoca da "Evladım nereden talebemsiniz, sizi okuttum mu" diye sorar. Kadir Abi de der ki "Hocam ben İmam Hatip Okulunda okurken Edebiyat derslerimize sizin de talebiniz olan İsmail Bey isimli bir veteriner hekim girmişti. Bundan dolayı bizim de hocamız sayılırsınız."

Orhan Şaik "Ha bizim Pabuç Hırsız İsmail mi?" der. Kadir Abi hocaya bu meseleyi bilmediğini söyleyince Orhan Hoca işi anlatır.

Orhan Şaik Hocanın anlattığına göre; Kabataş Lisesinde edebiyat derslerine girermiş. Bir gün o zamanlar öğrenci olan bu İsmail Bey bakar ki önünde oturan arkadaşı ayakkabısını çıkarmış. O da sınıfı kokutuyor, diye bu arkadaşına bir ders vermek ister ve arkadaşının ayakkabısını çaktırmadan alıp arka sıralara doğru ayağı ile kötekler. Tabi arkadaşının haberi yoktur.

Orhan Hoca o esnada bu kişiyi tahtaya kaldırır. Çocuk hemen ayağa kalkar ve ayağı ile ayakkabısını arar ama o anda bulamaz. Bu defa tahtaya kalkmamak için mazeretler uydurur ama hocanın ısrarı ile tahtaya kalkar. Orhan Şaik bir de ne görsün; çocuğun bir ayağında ayakkabı var diğerinde yok. "Oğlum ayakkabının teki nerede?" diye sorar. O da ayakkabısını arkadaşlarının sakladığını söyler. Hoca "Şu pabuç hırsız kim ise çıksın." der. O zaman İsmail Bey ayağa kalkar ve durumu izah eder. Fakat adı da Pabuç Hırsız İsmail olarak kalır.

Bu olayı anlattıktan sonra yanlarına Mustafa İsen gelir. İsen, Orhan Şaik Hocanın elini öptüğü gibi Ozulu Hocanın da elini öper. Orhan Hoca aralarında bir öğrenci-hoca ilişkisi olduğunu anlayınca İsen'e "Sen de benim torun talebem oluyorsun" der.

Son olarak merhum Rüstem Eren ile ilgili bir hatıramızı nakletmek istiyorum. Rahmetli Rüstem Eren yeşil dostu, tabiat aşığı bir kişiydi ve bulunduğu her ortamda ağaç dikme, yeşillendirme ve erozyon konusunu gündeme getirirdi. Mesela nerede bir toplantı veya konferans olsa söz alır, korsan olarak bu konuyu gündeme getirirdi. Sıkışınca da “Benim ustam mala, ben ameyim” derdi. İyi ve güzel bir insandı. Rüstem Abi öldükten sora Abdulkadir Abiyle beraber mevlüt için Çevşenli Dügün Salonuna gittik. Mevlüt okundu, sesi güzel bir hafız Kur’an okudu. Bilahare Erdem Eren bir konuşma yapması için Kadir Abimize teklif sundu. Ozulu ağabey; “Kur’an’dan güzel söz, güzel kelimeler olmaz ama şunu söyleyeyim. Rüstem Eren yeşil sevgilisi, yaprak, bayrak, toprak ve vatan sevgilisi biriydi” dedi..

Kadir Abimizle çok hatıralarımız var. Ben bu kadarıyla kifayet etmek istiyorum.

Sözlerimi toparlarken son olarak şunlara değinmeden geçemeyeceğim. Abdulkadir Ozulu; alicenap, cömert, iyiliksever, TEMA başkanlığı yapmış, gelecek nesillere iyi eserler yazmış bir Çorum sevdalısıdır. Nureddin Topçu gibi iyi ve edebli bir nesil yetiştirmek için çaba ve gayret sarf etmiştir. Ne demişler “At ölür kalır semeri, yiğit ölür kalır eseri...”

Ben Kadir Ağabeyime sağlıklı, sıhhatli nice uzun yıllar diliyorum.

Bir Şehri Sevmek... **Gülesin Ağbal DEMİNER***

Bir şehri yaşatan ya da daha doğru ifadeyle bir şehri yaşanılır kılan sadece maddi ölçekler, istatistiki rakamlar değildir. Şehri 'şehir' yapan orada yaşayan insanlardır. Herkes kuru kuruya 'nerelisin' diye sorulunca '... şehirliyim" cevabını verir. Ama öyle insanlar vardır ki, onlar o şehre emek vermişlerdir. Alın teri dökmüşlerdir. Hangi işle meşgulseler, neye mesai harcıyorlarsa, akıllarının bir köşesinde hep 'benim şehrim' düşüncesi vardır çünkü. Takdir edersiniz ki, böyle insanların sayısı da her şehirde iki elin parmağını zor geçer. İşte Abdulkadir Ozulu Hocam, 'Çorumluyum' cevabının içini dolu dolu dolduran bu şehrin kültür, tarih hafızasına sahip az sayıdaki evlatlarından biri.

Emekli Öğretmen Ozulu, İmam Hatip Lisesi öğrenciliğim sırasında dersime girmedi. Ancak öğrencisi ablamdan saygı ve hürmet dolu sözlerle adını çok duymuştum.

Hocamla yollarımız Çorum Hâkimiyet Gazetesinde kesişti. Ben muhabir, kendileri hem gazeteci, hem yazar, hem gazeteye gönül veren, zaman zaman yol yordam gösteren akıl hocamız, danışmanımız, hocamız oldu yıllarca.

Birlikte neler yapmadık ki... Gazetenin aylık edebiyat-kültür dergisi 'Hale'yi çıkardık yıllarca. Merhum Mahmut Tunaboşlu adına Çorum Gazeteciler Cemiyeti'nce düzenlenen Hikâye Yarışması'nda kâh jüri üyeliği yaptık, kâh genel koordinatörlük. Gazetenin özel sayfaları için fikirler aldık. Özel haberler yaptık.

Çorum dışından gelen konuklara, araştırmacılara Çorum'u en çok ta tarih ve kültürüyle, geçmişiyile ama sevgiyle anlatacak yetkin ilk isim oldu bizim için. Bir öğrenci Çorum'la ilgili bir araştırma mı yapıyor hemen Ozulu Hoca'yı arayalım. Ya da bir araştırmacı Çorum'la ilgili bir bilgiye mi ulaşmak istiyor, Ozulu Hoca'mla buluşturalım. Sıcak gündemle ilgili çetrefilli bir konu mu var, Ozulu Hoca'ma bir danışalım. Kendisi de sürekli araştıran, üreten Ozulu Hoca oysa çok meşgul. Ama hiçbir isteğe, görüşme talebine hayır demiyor. Çünkü bütün yollar O'nun için Çorum'a çıkıyor.

* Habercim 19 Haber Sitesi Yayın Danışmanı

Yaşadığı şehre karşı sorumluluk duyuyor. Ömrünü sürdürdüğü şehrin geçmişindeki güzellikleriyle, tarihiyle, kültürüyle kimliğini korumuş ama geleceğinde de güvenli, refah dolu bir şehir olması için gayret gösteriyor. Kendine düşen neyse onu yapıyor; iyi öğrenciler yetiştiriyor, araştırıyor, yazıyor, üretiyor ve kendisinden sonrakilere emanet ediyor. Gelecek nesiller için yol işaretleri koyuyor bir nevi. Bunun adı yaşadığı şehri her şeyiyle sevmek değil de nedir? Başkaca nasıl izah edilebilir, Osmanlıca yazılmış 'Çorum Gazetesi'ni yıllarca uğraşıp ciltlerle günümüz Türkçesi'ne çevirmek? Bu meşakkatli, sabır, zaman, emek isteyen çalışmayı hangi saikle yapar bir insan?

Hani O'ndan ne öğrendiniz diye bir soru sorulsa, 'yaşadığım şehre sorumluluk duymayı' derim.

Var olun, sağ olun hocam. Hürmetle ellerinizden öperim.

Yeşil Eriğin Acı Dolu Hikâyesi Erol TAŞKAN*

22 Yıldır Neden Yeşil Erik Yemiyor?

Köşe yazarımız, Çorum'un emektar hocası Abdulkadir Ozulu'nun 22 yıldır yeşil erik yemediğini, hüzünlü bir hikâye ile öğrendik. Kıymetli hocamızın 22 yıl önce kaybettiği merhum annesine duyduğu hürmet, özlem ve acı bir hatıranın sebep olduğu yeşil eriğin hikâyesi, 76 yaşında olsa bile her evladın anne-babaya karşı duyduğu özlemdeki bebesi hisleri gözler önüne serdi.

Ziyaretimize gelerek, eşsiz sohbetinden istifade ettiğimiz kıymetli hocamızla yarenleşirken, söz gençlik yıllarına ve oradan da anne-baba ile ilgili hatıralara geldi.

Karşımda 76 yaşındaki dev bir çınar olan Abdulkadir hocam, merhum anne ve babasından söz ederken birden duraksadı. O koca çınar, dokunsanız ağlayacak küçücük bir yetime, boynu bükük bir öksüze dönüştü. Buğulanan gözleri ile içimize ok gibi saplanan bir anısını paylaştı.

Merhum annesi Asiye Hanım, 1994 yılında vefatından bir hafta evvel, hocamızdan, içinin yangısını söndürmek için yeşil erik istemiş. Annesinin hasta halinde gönlüne düşen yeşil eriği aramadık yer bırakmayan Abdulkadir Ozulu, bunları anlatırken o günleri tekrar tekrar yaşar gibiydi.

Hep gülüşüne alıştığımız bakışları buğulandı, söz ağzından zorla çıkar oldu. "Çorum'u karış karış dolaştım, bulamadım. Manavların yığıntı kasaları arasında bir tane bile bulsam, anacığımın gönlünü alırım diye ümitlendim. Canlı ve taptaze olmasına bile gerek yoktu, buruşmaya yüz tutmuşunu bile bulsam ümidiyle halin altını üstüne getirdim. Bulamayınca Ankara Hali'ne haber gönderdim. Orada da bulamadım. Çok üzülsem de elimden bir şey gelmedi. En azından kuru erik alayım yesin diye, erik kurusu alıp götürdüm." sözleri üzgün bir tonla döküldü dilinden.

Başını eğip, içini yakan fırtınanın dinmesini bekledi, gözlerine yüklenen damlaları içine akıttıktan sonra çektiği derin bir nefesle, anne-baba kıymetine ilişkin altın gibi nasihatlerde bulundu.

* Çorum Hakimyet Gazetesi Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Merhum annesi, "Bir eriği bulup getiremedin" sitemiyle söz etmiş. O söz herkese merhamet duyan hocamızın kalbine öyle bir saplanmış ki, 22 yıldır her aklına geldiğinde yarasının kanadığını söylüyor.

O gün bugündür de ağzına yeşil erik koymamış. Bırakın yemeyi, manav önünden geçerken bile, gözünü sakınıp bakmamaya, yarasını kanatmamaya çalışmış. Bir yeşil erik hikâyesine sığan bu hüznün, hocamızın özeli olsa da, kendisinden aldığımız izinle, yeşil erik hikâyesini siz kıymetli okurlarımızla paylaşıyoruz.

76 yaşına gelmiş, torun torba sahibi bir insanın, yüreğindeki mahzunluğa, öksüz kalmışlığın yaşla başla alakalı olmadığına bir kez daha şahit olduk. Her başı sıkılana nasihatler eden, engin hayat görgüsünü herkesle seve seve paylaşıp, bundan da kendisine kibir payesi çıkarmayan koca çınar, söz konusu anne-baba olunca halen yüreğinde sakladığı öksüzlüğünün depreşmesiyle, toprağa yeni dikilmiş körpe bir fidana dönüştü.

Anne babası hayatta olan her kim varsa, eğer ki uzaktaysa hiç vakit kaybetmeden onu arasın, halini hatırını sorsun, duasına talip olsun. Varsa imkânı hemen yanına koşup sarılsın boynuna boğazına, öpsün o cennetlik ellerden. Hocam gibi, benim gibi ve daha pek çok öksüz ve yetim gibi anne ve babasını yitirenler varsa, onlarda dua ve Fatihâlarla yâd etsin.

Bilge Adam 'ÖZULU HOCA'
Recep MEBET*

Çorum Hâkimiyet Gazetesi'nde köşe yazarlığı yaptığı dönemde Abdulkadir Ozulu Hocam'la tanışma fırsatı buldum.

Gazeteciliğe merak saldıığım dönemde (1996 yılının yaz tatilinde), Gazeteciler Cemiyeti Başkanımız Şevket Erzen'in desteğiyle Hâkimiyet Gazetesinde, haberin mutfağında staj yapma imkânı doğdu. O günlerde kaleme aldığı yazılarla hem Çorum'un nabzını tutan hem de araştırmalarıyla şehrin tarihi geçmişiyle ışık tutan Hocamızı, yakinen tanıma ve bilgilerinden istifade etme şansı yakaladım.

Eğitim camiası açısından 'Hocaların Hocası' unvanını hak eden Abdulkadir Ozulu'nun idareci ve öğretmenlik yaptığı döneme yetişemediğim için üzülssem de gazetede ki sohbetlerimizde, tecrübeyle yoğrulmuş hatıralarını dinlemenin eşsiz keyif ve mutluluğunu yaşadım.

Kalbi Çorum İçin Atan Memleket Sevdalısı

Benim gözümde Abdulkadir Ozulu, hikâyeleriyle okurlarını zamanda yolculuğa çıkararak bir Dede Korkut; Türk Dili'ne hâkimiyeti ve hitabetiyle usta bir edebiyatçı; entelektüel birikimi ve kişiliğiyle tam bir Çorum beyefendisi; inceleme ve analizleriyle kaybolan değerlerimizi gün ışığına çıkaran başarılı bir araştırmacı; doğa ve tarih sevgisiyle ulu bir çınar; kent tarihi ve kültürüne adanmış ömrüyle gerçek bir Çorum sevdalısıdır.

Saydığımız vasıfların fevkinde bir isim olan Ozulu Hocamı, 'Bilge Adam' olarak isimlendirmenin doğru olduğuna inanıyorum. Zira yanında kısa bir an dahi bulursanız, muhabbetindeki bilgi derinliği ile içinizi tarifsiz bir keşif sevinci, öğrenme mutluluğu ve dostça bir huzurun kapladığını hissedersiniz.

Tüm bu özelliklerinin yanı sıra mütevazı yapısı ve beyefendi kişiliğiyle insanların gönlünde saygın bir yer kazanan Abdulkadir Ozulu'nun memleket sevgisi ve araştırmaya olan merakı, Çorum için paha biçilmez eserlere dönüştü.

* Çorum Hâkimiyet Gazetesi Muhabiri

Gazete sütunlarında kaleme aldığı yazılarla toplumsal kültür ve değerlerimizi gündeme taşıyan Ozulu, Çorum'un tarihinde yer edinmiş pek çok hatırayı da yazılı belleğe kazandırdı.

Yaşayan 'Çorum Ansiklopedisi'

Okul öncesinden ilkokula, liseden üniversiteye kadar eğitimin her aşamasında idareci, öğretmen ve öğrencilerin yanı sıra şair ve yazarların, sanatçılar ve mülki idare amirlerinin başvuru kaynağı olan Ozulu, Çorum'la ilgili meselelerde 'falanca konuyu kim bilir?' denildiğinde hep akla ilk gelen isimlerden oldu.

Zaman zaman Vali ve Belediye Başkanları, bazen akademisyenler, çoğu zaman da öğrenciler O'nun bilgi ve tecrübesine başvurdular. Sahip olduğu bilgi birikimini cömert bir şekilde, dileyen herkesin istifadesine sunan Ozulu, bu yönüyle yaşayan bir Çorum ansiklopedisi olmasının yanında kültür ve sanat çevrelerinin ışığından faydalandıkları güçlü bir fener, yol gösterici pusula oldu. Ancak tüm bu çalışmalara rağmen, şahsen O'nun ilim ve birikiminden layıkıyla istifade edildiğine, hak ettiği kıymeti gördüğüne inanmıyorum.

Çorum'da yetişmiş abide şahsiyetlerden Abdulkadir Ozulu'ya vefa duygularımızı ifade etme şansı sunan bu anlamlı çalışmadan dolayı Prof. Dr. Meral Demiryürek ve Şair-Yazar Halit Yıldırım'a teşekkür ediyorum, 'Bilge Adam'a sağlık ve afiyet içinde uzun bir ömür diliyorum.

Saygılarımla...

1 Ekim 2018

Deryâdil
Mehmet OKUMUŞ*

“15 Mart 1934

Bir gün çınarı keserlerken başında dikilip bakan cemaatle evkaf müdürüne seslenip; “Niçin bu tarihi ağacı kesiyorsun?” dedim. “Şu kocamış, köhne, içi oyulmuş, yalnız kabuk kalmış, çürük ağaç mı tarih oluyor? Yapılacak bahçenin manzarasını bozar. Dalları filan azalmış, hemen hemen kuruyacak” dedi. (Meral Demiryürek, Abdulkadir Ozulu: “Eşref Ertekin Günlüklerinden Bir Zamanlar Çorum” sahife 105)”

Yukarıdaki cümleler, Meral Demiryürek ile Abdulkadir Ozulu'nun ortaklaşa hazırladığı ve Çorum Belediyesi Kültür Yayınları arasında neşredilen *Eşref Ertekin'in Günlüklerinden Bir Zamanlar Çorum* adlı kitaptan alıntı. Eşref Ertekin, 1892 – 1979 yılları arasında yaşamış bir kültür adamı. Günlük tutmuş, yaşadığı yer ve yaşadıklarıyla ilgili sarıh, akıcı, duru bir Türkçe ile günlükler yazmış. Kitabı okuduğunuz zaman o günlerin Çorum'u, gözlerinizin önüne geliveriyor.

Yukarıdaki cümlelerle günlüğe aktarılan hadisenin üzerinden 84 yıl geçti. İlginçtir, hadise hâlâ cereyan ediyor gibi. Sanki hâlâ, bir evkaf memuru, “şu kocamış, köhne, içi oyulmuş” dediği çınarı kesiyor, o koca çınar kesilirken biri “niçin bu tarihi ağacı kesiyorsun” diye serzenişte bulunuyor, diğerleri ise hadisenin seyrinde. Dünya aynı dünya... İnsanın kullandığı eşya, nesnelere, olaylar, failer ve filler değişse de hayat aynı hayat, Adem'den beri...

Hâlâ ve hep, letafete sahip bir ruh taşımayanlar rahatsız edici bir özgüvenle *kocadığına, köhneleştğine* yek-başına karar verdiği çınarı yahut başka bir nebatı kesmeye devam ediyor ve edecektir. Ancak cevapsız kalma pahasına “niçin bu tarihi ağacı kesiyorsun” sorunu soranlar da daima kaderin insanlar arasına serpiştirdiği nimetler olarak yaşayacaktır. Tabi seyredenler de...

Zamanında Eşref Ertekin “niçin” sorusuyla engel olmaya çalıştığı şeyi iyi okumak gerekiyor. Ertekin belki yüksek bir bilinçle

* Çorum Belediyesi Kent Arşivi Görevlisi

“çınarın niçin kesildiğini” sormadı. Orası bize gayb. Ama sembolik önemi haiz “niçin” sorusunun harflerinin dağıtıldığı bir çağda, harfleri bir araya toplayan insan şükür ki eksik olmuyor. Abdulkadir Ozulu Hoca da o eksik olmayan, olmaması icap eden insanlardan bir insan teki. Gördüğüm, bildiğim kadarıyla melamimeşrep bir şive ile şehrimizde yaşıyor.

Abdulkadir Ozulu Hoca yaşadığı yerin ve zamanın kıymetini bilen bir insan. Yaşadığım yerle birlikte yaşayanların kıymetini ve onların hayatlarının kıymetini de biliyor. Bu yüzden Çorum’la ilgili, özellikle şehrin yakın tarihiyle ilgili kâğıda kaydedilecek kıymete değer ne varsa onun kaleminin bir köşesinde bulunuyor. Çorum’un tarihine, edebiyatına, sosyolojisine hatta zorlama bir ifadeyle psikolojisine dair kayıtlara sanırım, “onun sayesinde ulaşabiliyoruz” desek mübalağa etmiş olmayız. Üstelik bu güzel iş(ler)i kendi köşesinde, sessiz ve sakince icra ediyor. Dahası Abdulkadir Hoca, kaynak olduğu hadiseleri, yazdıklarını, eserlerini tezvirattan arındırılmış şekliyle talibine sunuyor.

Ekseriyetle büyüklerin tutulduğu, esatire efsun katarak herkese duyurma merakından uzak durması Hoca’nın derinliğine işaret diye düşünüyorum. Zira memleketimizde “tecrübe” denilen şeyi dilde bir temrine dönüştürmek pek moda. Hele ki bizim gibi tarihin eteğine yapışılarak yaşam alanı açılan bir toplumda bundan beri kalmak sahiden takdire şayan bir tutum. Bu yönüyle, Hoca’yı Melamilikle alakası var mıdır merak ederim. Belki bir gün bunun muhabbetini ederiz.

Abdulkadir Hoca, öğretmen olması hasebiyle muhakkak binlerce öğrenci yetiştirmiştir ve öğrencilerinin üzerinde de ziyadesiyle hakkı vardır. Burası bahs-i diğer. Ama Çorum’un ve hatta Türkiye’nin yakın tarihiyle, özellikle edebiyatıyla ilgili neşrettiği eserlerle Türkçe üzerinde de hakkı var. Az yada çok dil’e hizmeti dokunan insanlara Allah deryadillilik nasip ediyor. Hoca da Çorum’da münzevi bir deryadil... Ömrü uzun olsun. Bakir selam, baki hürmet...

Büyük şair, düşünce adamı Johann Wolfgang von Goethe’nin harikulade bir sözü var: “Akraba ruhlar uzaktan uzağa selamlaşır”.

Arkadaşım Abdulkadir Ozulu Celalettin ÖZCAN*

1965 Eğitim Öğretim Yılı Konya Selçuk Eğitim Enstitüsü... Anadolu'dan harmanlanmış, Çorum Lelebisi gibi kavrulmaya gelmiş nohutlarız biz. Meram otobüsleri ile çarşı çıkışları özel önem taşır. Mevlana Caddesi, Alâeddin Tepesi, arka sokak çay ocakları, esnaf çayhaneleri, oturaklı Ozulu keşfidir.

Benim henüz tadamadığım, onun keyifle içtiği demli çaylar ve sigara (o zaman da içerdi)... Ben hâlâ devam ederim çaya, ondan geçmedir alışkanlığım. Oysa biz sabahları kahvaltıda çorba ile beslendik anamızca!

Kitapçılar gezilir. Ana durak Milli Eğitim yayınlarıdır. Önden-arkadan-ortadan elense çekilir kitaba... Okunur, yorumlanır, alınır. Ayrı mutluluktur tek kitapçıkta olsa... Ahmet Kabaklı'nın Türk Edebiyatı 1-2-3 böyle aldırılmıştır, başucu kitabı olmuştur sürekli...

Ağır aksak Anadolu havaları gibidir konuşmaları. Sanki ağzında öveleme şekeri vardır. Ağzını yamultur, yanak az şişer, yandan Davudî ses tımbırdar dane dane...

Mevlana "Canlar canını buldum, bu canım yağma olsun" der. O dostlarına kendini yağma eder.

Yatakhane değişimi açtığı ayrı kapıdır bize; yağma kapısı!

Öğrenci Birliği'nde yöneticidir. Beni aldı önce, hareket odağma. Mustafa Kabakçı dedik... O, ayrı bir tattır; temiz, sessiz, duygusal... İkimizden genç, dört yaş gibi...

Melih Tokaş dedik... Artist - eğlenceli -havalı... Alışılmışın dışında ağız dolusu sigara dumanına çayı katarak içer.

Dörtlü tamamlandı, taşındık güneş gören odaya. Mutfak malzemeleri derlendi. Çay takımı başta...

Verilen bir konu üzerine konuşmalar tek tek yapılır. Eleştiriler; ölçülü, saygılı, tarafsız...

Güzel konuşmaları, olaylara farklı bakmaları öğretebilir öğretmenlik yaşanabilir öğrencilik anlatılabilir konuşmacılık "-lık, -lik"lerimizi geliştirdik.Ozulu'dur bizi iten, kakan, dürten.

* Emekli Öğretmen

Okul bahçesi güllük gülistanlık... Bahçeye yayılır battaniyeli yatılı gençler. Gölgesinde baharız; yayılırlar kendilerince umutlarını yiyerek...

Öğretmenliğe biz dört çekerler donanımlı gittik. Öğrencilerimize de “En büyük hazinemiz aklımızdır, aklımızdır” demişizdir. Oda da birbirimizi nasıl dinlemişsek, eleştirmişsek öğrencilerimize de aynı saygıyı değeri vermişizdir. Başöğretmen Atatürk’ün öğrencileriyiz. Selam olsun öğretmenliğe adanmış yaşama...“Göle atılan taştr o dalga dalga yayılan...”Araştırmacı, değer verici, paylaşıcı, kıskanmayı bilmez, yalnız adam olmamıştır.

“Ağır Abi”dir. Ağır adımlarla yürür, dökmeden taşır düşüncelerini...

İki Gel Geç

1-1997 gelin kızımın arkadaşının düğününe gideriz Osmancık’a. Ben, hanımla pırr Osmancık’tan Çorum’a, can dostuma... Otuz yıl geçmiştir aradan. Aynı sıcaklı, aynı ağır abilik, Karakeçili Mahallesi, Karakeçili Sokak karakeçisiz ev... “Elimle koymuş gibi bul.” Hanımefendi ile Çorum tadında ev sahipliği... Sahipleniş, bağrına basma, O, yamuk gülüşler...

Bilgisayar okullarda yeni. Onda evde; siyah beyaz...

Şiir derlemeleri, ekranda okuyuşları.

Çorum ile ilgili çalışmaları, ne kadarını gerçekleştirdiğini bilemediğim düşleri...

2-17 Temmuz 2018 gibi aradım en son. Çok mutlu kıldı beni. Kıvamındadır özü-her sözü. “Çok oyuncağım var odamda. Çocukluğumda bu kadar oyuncağım olmamıştı” dedi kahkahayla... Yanaklarını, gülüşünü, hareketlerini yaşadım bire bir.

Beni top gibi attı havaya, dönüyorum, güzel duyguları bende. Odasındayım ben de...

“En güzel günlerimiz henüz yaşamadıklarımız” der Nazım.

SEN DE ÖYLE DEMİŞ OLDUN SAN DOSTUM... Sevgili Ozulu’m...

17 Ağustos 2018 Çaycuma/Zonguldak

Kız Okulunda Öğretmenlik Kolay Olmasa Gerek Sıdıka GÜNDEREN*

Sevgili Öğretmenim Abdulkadir Ozulu, Nevşehir Kız İlköğretmen Okulunda Çocuk Edebiyatı dersimizin öğretmeniydi. Çok ciddi seviyeli iyi bir öğretmendi.

Kız okulunda öğretmenlik kolay olmasa gerek. Üstelik Anadolu'dan çıkmış mutaassıp aile çocuğunun kızlarla iletişim kurmaması gerek.

Okuldan sonra yani 1970 yılından sonra hiç iletişim olmadı. Sosyal medya kullanmaya başlayınca öğretmenimi buldum. Daha sonra Saadet Aydoğan arkadaşım telefonunu verince görüştük. 2014 yılının 26 Eylül'ünde Nevşehir'de okulumuzda buluştuk. Kendisini de davet ettik bizi kırmadı eşiyile birlikte geldi. Birlikte geçirdiğimiz üç gün ömre bedeldi hepimiz çok mutlu olduk. Ayrılık vakti geldiğinde kendisini uğurlarken gözlerindeki yaşlar mutluluğun anlamlı görünümüydü. İzmir'e kızının yanına geldiğinde buluşmak üzere sözleştik ancak hastalığı bize izin vermedi. Çok üzüldük ama sonrasında aldığımız güzel haberlerden mutluyuz.

Çorumda Anitta Otelde buluşmamız Batı Karadeniz gezimizin en anlamlı buluşmasıydı. Öğretmenimizi bize getiren kızı ve oğluna teşekkürler.

Kendisine bize kattığı her şey için binlerce teşekkürler yaşamını sağlıklı geçirmesini diliyorum saygı ve sevgiler sunuyorum.

* Emekli Öğretmen

Öncülerin İzinde Kutlu Bir Yürüyüş **Ayhan BOYRAZ***

Büyük davalar, en kutlu idealler o davaya inanmış, o ideale samimi olarak gönül vermiş insanların öncülüğünde nesilden nesile bir bayrak gibi taşınarak yaşar.

Hız. Âdem'den bu güne değin İslam ve tevhid davası peygamberlerden peygamberlere bir bayrak gibi taşındı. Son peygamber olan Efendimiz Hz. Muhammed ve ona indirilen son ilahi kitap olan Kur'an ile son ve en mütekâmil bir şekle büründü. Hz. Peygamberden sonra gerek sahabeler gerekse onların rahle-i tedrislerinde diz kırıp ilim tahsil eden âlimler sayesinde bu günlere gelindi.

Bu kutlu davanın bir parçası olan İmam Hatip Okulları da ilim, fazilet ve ahlak düsturlarını şiar edinmiş bir nesil yetiştirilmesi için açılmış, birçok engellemelere rağmen, içinin ve muhtevasının boşaltılmasına çalışılmasına rağmen bu günlere gelebilmiştir. Şüphesiz bu günlere geline nokta yetişen birçok insanımız örnek insan olarak hayatın her kademesinde var olmuşlardır. Bu insanlar toplumun sevgisini, saygısını, itimadını kazanırlarken şüphesiz bu işin mimarları hocalarını da daima el üstü tutmuşlardır.

Çorum İmam Hatipliler Derneği olarak yaptığımız her faaliyette hocalarımızı hep başköşeye oturtmaya gayret ettik. Onların üzerimizdeki haklarını hiçbir zaman unutmadık. İşte bu hocalarımızdan birisi de Abdulkadir Ozulu Beydir.

Şahsen benim okuduğum yıllarda hocamız Anadolu Lisesinde müdür olarak görev yapsa da onu hep okulumuzun ilk dönem öğrencisi ve uzun yıllar hizmetleri nedeniyle kendi hocamız olarak gördük. Onun şehrimize ait yapmış olduğu kültürel faaliyetlerini, büyük sabırla meydana getirdiği eserlerini gururla benimsedik. Ozulu adını duyduğumuzda "o bizim hocamızdır" diye sahiplendik.

Ozulu Hoca, Çorum'un canlı tarihidir. Ayaklı kütüphanesidir. O duruşuyla, hal ve tavırlarıyla, konuşmasıyla tam bir Çorum Beyefendisidir. Örnek bir hocadır.

* ÇORİMDER (Çorum İmam Hatipliler Derneği) Başkanı

Hocamızı bir Keşkek Günümüz münasebetiyle programımıza davet edip kendilerinden bir konuşma yapmasını istirham ettiğimizde bizleri kırmayıp enfes bir konuşma yapmıştı. Onun o konuşmasındaki sözleri hâlâ kulaklarımda bir küpedir. Bu tarihi sözleri ben de buradan aktarıp tarihe bir not düşmek istiyorum.

Hocamız okulumuzun ilk öğrencilerindedir. Eskiden ilanları tellallar vasıtasıyla şehrin en ücra köşesine kadar duyururlarmış. İşte 1953 yılında Çöplük'teki arastada bir tellal bağırır:

“Duyduk, duymadık demeyin. Şehrimize bir İmam Hatip Okulu açılmıştır. Bu okula çocuklarını vermek isteyenler Çorum Lisesine giderek kaydettireceklerdir.”

İşte bu ilanı işiten Mustafa Hafız yanında duran oğluna seslenir: “Abdulkadir Efendi seni yarın bu mektebe yazdıracağım”.

Ertesi gün kayıt için gerekli evraklar, posta pulu vs. alınıp Lisenin yolu tutulur. Liseye vardıklarında bir hoca sorar: “Çocuğu Ortaokula mı yazdıracaksınız?” Yok der Ozulu Hafız “İmam Hatip'e yazdıracağım.” Hemen orada bulunan bir kâğıda yazarlar. “18 Abdulkadir Ozulu” tamam derler. Ozulu Hafız; “Kayıt için evrak almayacak mısınız?” deyince “Yok amca, okulları açılınca onlar isterler, o zaman verirsiniz. Çocuğu biz kaydettik...”

Baba-oğul, Liseden Saat Kulesine doğru yürüyerek inerler. Fakat Abdulkadir Hocamız o zamanki çocuk aklıyla düşünür. “İhsan Abim Sanat Okuluna gidiyor. Bir zanaat belleyecek. Liseye gidenler de okuyup bir şey çıkıyorlar. Kız Sanata gidenler de belli. Yahu bu okuldan çıkınca ben ne olacağım acaba?” Nasıl olduysa Allah bir cesaret verir ve babasına sorar: “Baba, ben bu okulu bitirince ne olacağım?”

O dönemin anlayışına göre çocuklar babalarına her şeyi soramazdı. Ayıp ve edepsizlik sayılırdı. Burası unutulmamalı. Ozulu Hafız şöyle bir bakar oğlunun yüzüne ve şu tarihî cevabı verir:

“Oğlum bu mektebi bitirince önce adam olacaksın. Sonra ne olursan ol.”

Evet, öncelikle adam olmak için okunmalı bu okullarda. Sonra her şey olunuyor. Rabbim işte bize her mevkiide insanı gösterdi. Hâkim, savcı, doktor, mühendis, öğretmen, vekil, bakan derken başbakan, Cumhurbaşkanı ve Devlet Başkanı... İşte her şey olunuyor.

Bu tarihî konuşma her an kulaklarımdadır. Ben de her vesile ile bulunduğum her platformda bu sözü aktarıyorum. Ozulu Hocamız gibi öncülerin izinde kutlu yürüyüşümüze devam ediyoruz.

Bundan başka Hocamızın bir hususi sohbet esnasında anlattığı şu vaka da İmam Hatiplilik şuuru açısından tarihî bir ders niteliğindedir.

Seksen öncesi bir dönemde bir öğrenci arkadaşımız okulu asar. Hatta yatılı olduğu halde yatakhaneye de gelmez. Hocalarımız bu öğrenciyi aramaya başlarlar. Sonradan bir handa oda tuttuğunu ve orada kaldığını öğrenirler. O arkadaşı alıp okula getirirler, ama velisine de haber gönderirler.

Velisi okula geldiğinde durum kendine arz edilir. O velimiz Abdulkadir Ozulu Hocamıza şu tarihî cevabı verir:

“Hocam durum bu kadar vahim ise derhal müdahale etmek lazım... Demek ki benim çocuğum bu okulun kıymetini bilmiyor, bu okuldan alacağı bir nasibi de yok. Benim derhal bunu buradan almam gerekir. Zira ak sarık kara lekeyi götürmez. Benim çocuğumun bu kutsal mabedi kirletmeye hakkı yoktur.”

Bu şuur, bizim aradığımız, özlediğimiz bir haslettir. İşte Ozulu gibi Hocalarımız bizlere bu şuuru öğretmek için ömür tükettiler, saç baş ağarttılar. Allah hepsinden razı olsun.

Hocam iyi ki varsınız. Sizi çok seviyoruz. Sağlık ve mutluluklar diliyorum.

Fedakârdır... Sorumluluğu Kalbinde Hisseden Feyyaz CAMCI*

Bana bir harf öğretenin kölesi olurum.

Hz. ALİ (K.V)

Gerçekten ben Türkçe dersinde pek parlak bir öğrenci değildim. İmam-Hatip Okulu 2. sınıfında iken bu dersten ikmale kaldım. O yılın eylül ayında tekrar imtihana girmem gerekiyordu. İmam-Hatip Okulu mezunları Derneği'nin yetiştirme kursları açtığını haber aldım. Bu kurslara katılmak için kayıtlarımı yaptırdım. Kurs verecek olan hocalar yaz tatillerini dinlenerek veya şahsi işleri ile uğraşarak geçireceklerine, hizmet âşıkları, fedakârlık örneği olarak kendilerini sorumlu hissetmişler ve kurs vermeye geliyorlardı.

İlk defa Abdulkadir Ozulu Bey hocamı Türkçe dersi kursunda tanıdım. Kursu katılanlara kitap okumaları tavsiyesinde bulunur, kısaca nasihat ederdi. Çorum İmam-Hatip Okulu 5. sınıf (Lise 1) de edebiyat dersimize Abdulkadir Ozulu Bey hocamız geldi. Öğretim yılının ilk dersinde hocam edebiyat dersi prensipler, çalışma usulü ve metotlarından önerilerde bulunduktan sonra Çorumda tanınan, camide imamlık görevinde bulunan örnek insan babasını kendisine nasihati (aynı zamanda vasiyeti)ni bizlere de nakletti.

"Yavrum her şey olursunuz! Önemli olan ADAM olmaktadır ADAM!" Bu cümle hâlâ kulağımda manevi bir küpedir.

Yüce yaratan Allah (C.C) Hz. Âdem (A.S) i yarattıktan sonra diğer yaratılanlardan farklı olarak Ona (A.S) BİLGİ formatlamıştır. Bu nedenle gönül insanı YUNUS şöyle seslenir. "İlim ilim bilmektir. İlim kendin bilmektir. Sen kendini bilmedin, Bu nice okumaktır." Bu beyitler diploma sahibi olmanın tek başına yeterli olamayacağını açıkça ifade etmiyor mu?

Hocam konulardan arta zamanlarda kitap okumamız, günlük tutmamız ve her konuda yazılar yazmamız tavsiyesinde bulunurdu. Kitap nasıl okunmalı, nasıl değerlendirilmeli vb. konularda bir kısım prensipler söyler, kitap okuma sevgisi ve zevki kazandırmaya uğraşırdı.

* İlahiyatçı ve Emekli Öğretmen, Çorum İmam-Hatip Okulu 1971-1972 dönem mezunu

Hocamızın önderliğinde sınıf içi kitaplık oluşturduk. Seviyemize uygun dini ve kültürel kitaplar arasında güncel (Bin Temel Eserler) kitaplar sınıf dolabında yerini almıştı. Yine bu arada sınıf adına duvar gazetesi bile çıkarttık.

Hocam sınıf içi edebiyatla ilgili ödevler verir, bilginizin artmasına, kültür seviyemizin yükselmesine yardımcı olurdu.

Yazımın üst başlığında Hz. Ali (K.V)' nin sürekli güncelliğini koruyan, çağımıza ve çağlar ötesine hitap eden özlü sözünü hizmet aşığı, fedakârlar kalbinde hisseden ve ruhunda özümseyenlerdir.

Bu özlü sözde geçen köle kavramı, şekilde medeni ruhsuz, bencil, çıkarıcı, kendisini aydın, kültürlü, elit zanneden, kendi öz medeniyet ve kültürüne yabancılaşmış, içinde yaşadığı toplumu hakir gören ve beğenmeyen, mütekebbirler tarafından ilkelik ve ortaçağ zihniyeti olarak algılanabilir. Normal karşılanmalıdır. Bu zihniyet ve algı; onun mantalitesine, ufuk darlığına, kısır düşüncesine ve kapasitesine aittir.

Bu özlü sözün arka planında hocanın üstün değeri ve ilmin önemi ifadesini aramayanlar ancak ruhunu kaybedenlerdir. Şu kesin bir realitedir ki; insanoglu, asli safiyetini koruyan semavi dinlerde ve kurallarında hiçbir zaman köle olarak doğmamıştır.

Okumak hayattır medeniyettir, yükselmektir, özgürlüktür, dünyaları keşfetmektir. Okuyan kişi kafa yorar, düşünür, fikir sahibi olur, algı operasyonlarının arka-planını görür çünkü düşünce ufku çok ve çok geniştir. Bu sayede (inat değilse) ezeli ve ebedi olan Allah (C.C) ulaşır ve sadece O'na (C.C) kulluk eder.

Tarih arşivlerinin koridorlarında birazcık dolaştığımızda, eğitim tarihine mührünü vuran Selçukluların eğitim-öğretim kurumları ihtişamlı NİZAMİYE medreseleri ile karşılaşırız. Bugün entelektüel dünyasında gündemde ise bu medreselerin temel felsefesi ve özelliği "FİKRE FİKİR İLE CEVAP" vermektir. Bu nedenle muazzam ve müthiş beyinler, mütefekkirler, çağımızda bile eserleri evrenselliğini ve güncelliğini koruyan üst-düzey devrinin entelektüel hocaları buralarda öz-veri ve tevazu ile görev yapmışlardır. Geleceğin ilim ve fikir adamı olmaya namzet öğrencileri inancı, fikri ve milliyeti önemsenmeden dünyaları keşfetme idealleri ile hocaları önünde saygıyla diz çökmüşlerdir.

Hocamı bir gün ziyarette buldum. Hal-hatırdan sonra:

Peki.....! Ne yapıyorsun.....Ne okuyorsun....? Diye sordu. Yaşının miladi 78 – hicri 80 ne ulaşmasına rağmen, fiziki olarak yorgun olsa da, üstlendiği misyon, kültür dünyası ve fikir hayatı hâlâ dip-diri, tevazulu ideal kişiliği yüce gayeler dopdolmuş, kendisini sorumlu hissederek hizmet aşkını bizlerde de görmek istiyordu.

Macar yazar ve filozof Max Nordau'nun eseri, Devletler Hukuku Prof. Dr. Ahmet Salahattin Bey (1878-1920)in Osmanlıca olarak tercüme ettiği "Medeniyet Yalanları" kitabı sadeleştirmeye çalıştığımı söyleyince hocam çok mutlu oldu. O anki halet-i ruhiyesini anlatmak imkânsızdır. Bana "basımında yardımcı oluruz, inşallah kitabı yayınlarız" dedi. Zorlandığım yerlerde çekinmeden sormamı ve kitabı inceleyebileceğini belirtti.

Hocamın bu ruh dünyası, bana öyle bir etki etti ki; kendimde kültürüme, medeniyetime ve toplumuma bir şeyler sunma görevi hissettim.

Hocamın kendisine, tevazuuna, ilim sevgisine ve rehber şahsiyetine içten en kalbi duygularıyla saygılarımı sunarım.

24 Eylül 2018

Ozulu Hocama Saygılarımla **Sefer KURTARAN***

Ben 1974 yılı İmam Hatip Okulu mezunuyum. Okulda okurken, her hocamızı bir lider olarak görüyordum. Aileden aldığımız öğüt gereği hocalarımıza mutlaka itaat etmemiz gerekiyordu. Aksi takdirde bedeli okulda verildiği gibi devamı zaten ailede de fazlasıyla icra edilirdi. Okul okunması gereken yer, hocalar da dinlenilmesi ve tabi olunması gereken kişiler olunca hayata bakış açımız da değişiyordu.

Bende her hocamın değişik anıları ve saygınlığı vardır. Edebiyatımızda birçok şarkı türkü ve şiir hep sevgili içindir. Ben de şair olsaydım hocalarımı âbâd eden şiirler yazardım. O günkü hocalar ile günümüz hocaları arasında çok kalite farkı var maalesef. Eskiden hocalarımızı ne sokakta, ne bir kahvede, ne de bir lokantada görmemiz mümkün değildi. Belki bir sokaktan giderken veya gelirken karşılaşabilirdiniz... O zaman da bizde de korku başlardı. Zamanımız gençleri için belki bunlar anlamsız olsa da biz böyle yaşadık. Hepsinden Allah razı olsun. Ölenlere Allah'ımdan rahmet ve cennet, yaşayanlara ömür boyu sağlık ve saadetler diliyorum.

İşte örnek bir hocamız. Her gördüğümüzde korkardık. Bizim için korku abidesiydi. Ama biz onlardan nefret etmezdik, severdik, sayardık. Belki o zaman Milli Eğitim korkuyu örnek veriyordu veya bizim gibi çocuklar ancak böyle yola geliyordu. Sonuç olarak bizler hayatta birçok değişik yerleri işgal ettiğimize göre, bize yapılan doğruydü zannediyorum. Şimdi düşündüğümde bu korkunun şiddet içermediğini, aksine onların gözünden düşmemek adına hal ve hareketlerimizde daha titiz ve dikkatli olmamız gerektiğinden kaynaklandığını anlıyorum.

Kendisini hâlâ saygıyla her zaman yâd ettiğim Ozulu hocamdan bahsediyorum. Hocamın hayatımızda çok önemli katkıları ve ona uygun olarak da anıları var. Kendisi hocamız, ablası ise karşı komşumuzdu. Onun evine girip çıkarken bile, hocamıza görünmemek için gayret gösterirdik. Bir gün evimizden beraberce okula kadar yürümek nasip oldu. Kompozisyon sınavımız vardı.

* ASKF (Amatör Spor Kulüpleri Federasyonu) Çorum Şube Başkanı, Öğretmen

Bana dedi ki oğlum: Sınavda cümlelerini kısa tut, örnekleri bizim insanlarımızdan ver, sonunu da adam gibi bağla. “Adam gibi bağla” tabiri çok açık ve net değildi, ama sınavı rahat bitirmeme sebep olmuştu.

Yürüyen ölüler piyesinde deli rolündeydim. Deliler sigara içermiş. Bana sahnenin önünden sigara fırlattı ama rol icabı bile olsa namerdi içemedim.

Top oynamayı seven bir kişiliğim vardı. Okula giderken de bazen normal ayakkabı yerine sportif ayakkabı giyerdim. Beni idare binasının önündeki kapıda yakaladı. Bilenler bilir oradan girmek yasaktı. Zaten yasağı çiğnemiştik üstüne üstlük ayakkabı da cabası. Epeyce niçin ve nasıllardan sonra ki bunu hiç unutamam.

“Oğlum be hal insanlar kaçaya ayrılır biliyor musun? Üçe ayrılır. Bir, akli kafasından bir karış yukarda olanlar. İki, akli başında adam olanlar. Üç, akli senin gibi ayağında olanlar, bir daha görmeyim ha... Bu son olsun.”

Şimdiki 23 Nisan Okulu tarlaydı. Orada o günkü tabirle deşenek veya cıncık oynarken başımız da seyrediyormuş. Ne bilelim. Aşk ve şevkle deşenek oynuyoruz Sonra baktık ki, Aman Allah'ım Ozulu hocamızda bize taktik veriyor. Sonrası başımızı yere eğdik esirler gibi tek sıra idareye doğru hareket ettik. Sonucu mu? Şimdi söylemek kolay da o zaman zordu.

Anılar çok. Ama gayretleri, sabırları, çocuklara yön verme derslerde örnek olma, hocalarımızın bu yönlerini hiç unutmadık. Bizde öğretmen olunca sizi çok iyi anladık. Adam yetiştirmenin zorluklarını ve önemini... Yapmak istediklerinizi neden kendilerinizi parçaladıklarınızı neden rahatlarınızı bizler için bozduklarınızı çok iyi anladık.

İşte ben de öğretmenim. Onların fotokopilerinin fotokopisi dahi olamadığım için onlardan aldığımız sevgi saygı metanet ve görevini hakkıyla yapmak erdemini yapamadığım için hakkınızı helal edin hocam. Sizi ve bizlere ışık saçan, önümüzü ve ahretimizi aydınlatan hepimize evet hepimize en derin saygı ve sevgilerimi gönderiyor, ellerinizden öpüyorum.

Abdulkadir Ozulu Denince
Yaşar UZUN*

Değerli hocamız Abdulkadir Ozulu, Çorum İmam Hatip Lisesinde okuduğumuz yıllarda dersimize girmemişti. Ama hocamızı okulumuzun edebiyat alanındaki faaliyetlerinde hep öncüler arasında görürdük. Hocamız, dürüstlüğü şiar edinmiş, azimli ve gayretli kişiliğiyle imam hatip okulunun gelişmesinde emeğini ortaya koymuş, sevgi ve saygı duyduğumuz ve hayırla hatırladığımız bir şahsiyettir. Hocamızla ilgili emekliliği sonrasında 2016 yılında yaşadığım bir hatırayı paylaşmak isterim:

Hitit Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü tarafından 24 Kasım Öğretmenler Günü dolayısıyla, HİTÜ MYO Ethem Erkoç Konferans Salonunda “Lisesiz Günlerden Üniversiteli Hayata: Çorum’da Eğitim” konulu bir panel düzenlenmişti. Panelde konuşmacı olan kayınpederim Eğitimci-Yazar Ethem Erkoç’la birlikte panelin yapılacağı salona geldik. Panelde, Çorum’un kültür değerlerinden olan değerli hocalarımız Eğitimci-Yazar Abdulkadir Ozulu ve Eğitimci-Sanatçı Hasan Tuluk ve kayınpederim konuşmacı olarak yerlerini aldılar.

Panelde; saygı duruşu ve İstiklâl Marşı’nın ardından konuşmacıların özgeçmişleri okundu ve panelin açılış konuşmaları ve sonrasında etkileyici bir müzik ve fotoğraflar eşliğinde Çorum’un geçmişteki eğitim hayatını yansıtan bir sunum izleyicilerle paylaşıldı. Sunumun hemen ardından konuşmalara geçildi.

Panelde ilk konuşmayı kayınpederim Ethem Erkoç ve ikinci konuşmayı Hasan Tuluk hocamız, son konuşmayı ise Abdulkadir Ozulu hocamız yapmıştı. Ozulu hocamız, sözlerine soy isminin hikâyesini anlatarak başladı ve ardından, Osmanlı’nın son günlerinde ve Cumhuriyet’in kuruluş yıllarındaki eğitim sisteminden ve diğer ilgili hususlardan bahsetti. Mesleki hatıralarını dinleyicilerle paylaşan hocamız, öğretmenliğin her şeyden önce bir "sevgi mesleği" olduğunu; karşılıksız, bir şey beklemeden öğretmenliği sevmek gerektiğini, ayrıca öğretmenliğin yine bir bilgi, sabır ve devam mesleği olarak da adlandırılabilceğini hatırlatarak sözlerini sonlandırdı.

* Sayıştay Uzman Denetçisi

Panelin bitiminde, konuşmacı hocalarımızın eski öğrencileri öğretmenleriyle ilgili anılarını anlatmak üzere sahneye davet edilmişti. Sahneye gelen öğrenciler arasında ben de vardım. Sıra bana geldiğinde, kayınpederim (aynı zamanda Çorum İmam Hatip Lisesinde hocam olan) Ethem Erkoç'la ilgili bir hatıramı dinleyicilerle paylaşmışım. Tabii, mikrofonu ele alınca hatıramı uzun uzadıya anlatma imkânı bulmuştum. Konuşmamı tam tamamlamışım ki Abdulkadir Ozulu hocam “sen şimdi o mevzuları bırak, kızını nasıl aldın asıl onu anlat” demişti. Tabii bütün salon kahkahaya boğulmuştu. Ben de gülümseyerek ve teşekkür ederek mikrofonu diğer arkadaşına uzatıp dinleyiciler arasındaki yerimi aldım.

Değerli hocamıza sıhhat ve afiyet diliyorum.

Çorum'un Yetiştirdiği Önemli Bir Şahsiyet:

Abdulkadir Ozulu

Mehmet Ali KURU*

Şu bir gerçek ki, bazı öğretmenler öğrencilerin hayatlarında derin izler bırakırlar. Olaylara bakış açınız çok önemlidir. Nasıl görmek istiyorsanız öyle bakarsınız. Çorum İmam Hatip Lisesinden Türkçe öğretmenim Abdulkadir OZULU hocamız için birkaç söz söylemek istiyorum.

Ben ilkokula 9 yaşında, 3 kardeşimle birlikte başladım. Ünye İmam Hatip lisesine başladığımda 14 yaşlarımda genç delikanlı birisiydim. 1981-1982 eğitim öğretim yılında Devlet Parasız Yatılı öğrenci olarak Çorum İmam Hatip Lisesine naklen geldim.

Çorum'a geldiğim ilk günü hiç unutamıyorum. Yeni bir il, yeni bir okul yeni arkadaşlar ve yeni öğretmenlerle tanışacaktım. Bir takım evrakları teslim etmek için idareye gittik. Sınıfımızı ve dersliğin yerini öğrendik. Sonra bugün hâlâ Tedrisat binası olarak C Blok denilen binanın 3. katında bulunan 3D sınıfına geldim. Yeni kayıt yaptıran 2 arkadaşlık. Ünyeli Ahmet ÇUBUK ve ben... Sınıfın kapısını araladım ve şöyle sınıfa bir baktım. Sınıftaki bütün sıraların dolu olduğunu gördüm. Bu ara ben aynı sınıfta okuyan arkadaşlarımdan en az 2 yaş büyüktüm ve fiziki olarak da biraz boyum diğerlerinden uzundu. Bir elimle sınıfın kapı kolunu tutuyor biraz kafamı sınıfa doğru uzatarak seslendim.

-En arkada cam kenarında oturanlar! Arkadaşım size sesleniyorum. Ben idareye bir evrak verip geleceğim. Ben gelinceye kadar sıraları boşaltınız. Dedim ve biraz geri çekildim. Araka sırada oturan arkadaşların beni hiç duymadıklarını görebiliyordum. Birden kükredim.

- Cam kenarı son sırada oturan arkadaşım size diyorum. Sırayı boşaltın. Geri geldiğim de sıra boşalmamışsa camdan aşağı atarım diye bir kurusıkı kükredim: İdareye gittim. Biraz sonra döndüğüm de sıranın boşaltılmış olduğunu görünce sevindik. Ahmet ÇUBUK ile beraber boşalan sıraya oturup ders öğretmenin gelmesini beklemeye başladık. Koltuğunun altında bir kitapla az önce idarede

* İlahiyatçı-Uzman Eğitimci, 1986 Çorum İmam Hatip Lisesi mezunu

gördüğümüz öğretmen dersimize gelmişti. Sınıftaki çoğu arkadaşımız derse gelen öğretmeni tanıyordu sanki. Birden uğultulu sınıf sessizliğe büründü. Bir fısıltı halinde öğrenciler kendi aralarında konuşuyorlardı.

Bu Müdür yardımcısı Abdulkadir OZULU. Çok sert bir öğretmen ve notu da çok kıtmış. Yandık yandık. Çekeceğimiz var bu öğretmenin elinden...

Sesler fısıltı halinde bize kadar geliyordu. Yeni öğretmenimizle selamlaştık ve tanıştık. Türkçe öğretmeni ve müdür yardımcısı olduğunu kendi ağzından da duyduk. Öğretmenimiz sınıfa Çorum il dışından gelen olup olmadığını sordu. Ahmet Çubuk ve ben Ordu Ünye den geldiğimizi söyledik. Abdulkadir Hocamız:

- Yeni okulunuza hoş geldiniz gençler diye bizi selamladı.

Zamanla dersler ilerledi ve yazılılar olmaya başladı. Benim kafamda ilk gün arkadaşların fısıltı halinde söyledikleri” bu öğretmenin notu kıt söylemi” yankılanıp duruyordu. Türkçe ders notlarım önceki yıllarda çok yüksekti. Geldiğim okulda girdiğim sınavda Türkçe dersinden en yüksek notu da ben almıştım. Bütün bunları düşünürken Türkçe dersinden ilk yazılı sınavı olduk. Sonuçlar sürpriz olmadı. Arkadaşların da tahmin ettikleri gibi Türkçe dersinden ilk defa o günkü not sisteme göre (onluk sistem) 6,5 almıştım. Türkçe dersim hariç bütün ders notlarım yüksekti. Bir şeyler yapmalıydım. Türkçe notlarımı da yükseltmeliydim. Büyük çabalarım rağmen 2. Türkçe yazılımdan da 6 almıştım. Bir ara öğretmenimizin koltuğunun altında sürekli derslere getirip götürdüğü bir kitap dikkatimi çekti. Bir teneffüs aralığında öğretmenimizin kitabı, öğretmen masasının üzerinde bıraktığını gördüm. Hemen kitabı inceledim ve bu kitabı nasıl temin edebileceğimle ilgili bilgileri kitabın üzerinden not aldım. Kitapçılardan bu kitabı satın alacaktım. Çorumda bildiğim bütün kitapçılara sordum ancak kitap yoktu. Nihayet birinci dönem sona ermişti. Karneme sadece Türkçe dersim 6 düşmüştü.

Şubat tatilinde Ordu'ya ailemin yanına gitmedim. Ankara'ya akrabalarımın yanına gidecektim. Aklım sıra öğretmenin elindeki bu kitabı Ankara da bulabileceğimi düşünüyordum. Ankara'da birçok kitapçıya uğradım ama nafile. Nihayet Maltepe semtinde bir kitapçıda kitabı buldum. 2. Dönem Çorum'a geldim ve derslere başladık. Türkçe öğretmenimizin anlattığı konuları gizli gizli bu

kitaptan takip ediyordum. Arkadaşlarıma kitabı göstermek istemiyordum. Beni öğretmene söylemelerinden ve öğretmenin de kitabı elimden alacağı korkusu vardı içimde.

Nihayet 2. dönemin ilk Türkçe yazılısında soruların hepsini doğru cevapladığımdan emindim. O yıllarda Türkçe dersinde 30 puanlık yani 31ük kompozisyon sorusu sorulurdu. Dolayısı ile yazılı anlatımdan tam yapıp yapmadığımızı öğretmen yazılıları okuyunca öğrenebiliyorduk. Yazılı sonuçlarının açıklanmasını ipe çekiyordum. Türkçe dersinden ve Abdulkadir Hoca'dan yüksek not alacağım diye kendimce seviniyordum. Türkçe yazılı notları açıklanırken heyecanlanmıştım. Sınıfın en son numarası benimdi. Listede son kişiydim. Nihayet sıra bana geldi. Öğretmenim notumu açıklarken ayağa kalktım 10 demesini bekliyordum ama yine hayal kırıklığına uğradım. Notum yüksekti, ama 10 değildi. 8 almıştım. Ders boyunca düşündüm. Hangi soruda hatam vardı? Niçin 10 alamamıştım? Cesaretimi topladım ve ders çıkışı Abdulkadir Hocamla konuşmaya karar verdim. Ders bitti öğretmenimiz tam kapıdan çıkarken ben seslendim:

-Öğretmenim benim kâğıdıma bakabilir misiniz? Ben daha yüksek not bekliyordum. Beklediğim not gelmedi, dedim.

Abdulkadir Hocamız birden irkildi ve geri döndü.

-Kim notuna itiraz eden arkadaşsınız, dedi.

-Benim öğretmenim 2766 Mehmet Ali Kuru.

-Senin yazılın kaç evladım? Dedi.

-8 öğretmenim.

-Sınıfın en yüksek notunu sen almışsın oğlum. Neyi beğenmiyorsun? Abdulkadir Hoca'dan Türkçe dersinden 8 alan her öğrenci Üniversite de güzel bölümler kazanıyor, dedi.

-Ben daha güzel bölümler kazanmak istiyorum öğretmenim, dedim.

Hocamız kâğıdıma bakmaya pek istekli değildi. Ben çok ısrar ettim.

-Hatalarımı görmek istiyorum. Sonraki yazılılarda tekrar etmek için filan dedim.

Sonra bir şekilde ikna oldu. Birlikte kâğıdıma baktık. 1. soru doğru, 2. doğru, 3. doğru.... ve 7. soru da doğru. 8. soru kompozisyon sorusu idi. Yazılı bir anlatım yapılacaktı. Ben bu

soruya da cevap vermiştim, ancak öğretmenimiz 30 puan (3) yerine 10 puan takdir etmiş, böylece benim ders notum da 8 olmuştu. 20 (2) lik notumu neden kırmıştı? Öğretmenim bana bir neden gösterir veya bir açıklama yapar diye düşünüyordum. Ancak yazılı kâğıdımızı incelememiz bu kadar. Öğretmenimiz teneffüs için odasına gitmişti.

Öğretmenimizin 2. dersi de bizim sınıfa olduğundan bakalım bu derste neler olacaktı. İçimde tuhaf bir his vardı. Niye kâğıdıma bakma ihtiyacı duydum ki? Kendi kendime kızıyordum. Nihayet öğretmenimiz elinde teksir kâğıtları olduğu halde derse geldi. Derse başlamadan direk benim olduğum sıraya doğru yöneldi ve bana kalemin var mı, diye sordu.

-Al şu kâğıdı. Atatürk'ün "İstikbal Göklerdedir" sözünü açıklayan bir yazılı anlatım yapmanı istiyorum, dedi.

Kompozisyon yazmamı istediği konu yazılıda bize sorduğu aynı soruydu. Konuyu görünce biraz rahatlamıştım. Öğretmenimizin verdiği kâğıda en güzel yazımla bir ders boyu Atatürk'ün bu sözünü açıklamaya gayret ettim. Yazdığım kâğıdı öğretmenime verdim ve merakla ne olacağını beklemeye başladım. Aradan 15 gün filan geçtikten sonra Abdulkadir Hocamız beni nöbetçi öğrenci ile idareye çağırtdı. Biraz tedirgin bir şekilde idareye gittim. Öğretmenimizin yüzü gülüyordu. Bu iyi bir haberdı. Tedirginliğim biraz hafiflemişti. Sabırsızlanıyordum. Acaba Abdulkadir Hocam bana ne söyleyecekti? Öğretmenimiz masanın üzerinde duran bir kâğıda yöneldi ve bana:

-Yarın bir ödül töreni var. Senin yazdığın yazı derece almış. Ödül törenine birlikte gideceğiz, dedi.

Bana derste yazdırdığı o yazıyı kendisi okuduktan sonra ilde bir yarışmaya göndermişti. Abdulkadir Hocamla birlikte gidip ödülümüzü aldık. Benim 2. dönem Türkçe ders notumu hâlâ merak ediyorsunuz biliyorum. Bütün karnelerimi saklıyorum. 1981-1982 eğitim öğretim yılı 2. dönem Türkçe notum tabi ki 8 oldu. Yine karnemde en düşük ders notu olarak tarihe geçti. Bir de hikâyenin başında arkadaşların sırayı neden boşalttığını merak ediyorsunuz değil mi? Daha fazla sizi meraklandırmadan onu da açıklıyorum. Ben öyle sizi camdan atarım diye kükre yince tabi doğal olarak tanımadıkları için ya gelince bizi camdan gerçekten atarsa diye korkmuşlar. Şimdi çok yakın arkadaşlarım olan Op. Dr. Soner Özer ve Av. Mehmet Manan bu olayın kahramanları oluyorlar.

İşte benim Abdulkadir Hocamla tanışmam bu şekilde oldu. Okul yıllarında öğretmenimizin uyarı ve öğütlerine kulak verdim. O yıllarda bizlerin gelecekte sorumluluk alacak birer duyarlı bireyler olacağımızı söylüyordu. Bizlere yaptığı bazı tavsiyelerini ben de sizlerle paylaşmak istiyorum. Abdulkadir Hocamızın şu öğütleri yıllardır kulaklarımda çınlayıp duruyor:

“Kimsenin hayallerinizi çalmasına asla izin vermeyin. Bundan sonra hayatınızı garantiye almak için bir takım riskler almak zorundasınız. Yirmi yıl sonra yaptıklarınızdan çok yapmadıklarınız için pişmanlık duyarsınız. İşte bu yüzden en büyük yalanlar kendinize karşı söylediğiniz yalanlardır. Karnelerinizdeki bazı derslerin not karşılığı sizi başarısız gösterebilir. Sırf bu nedenden hayatı çekilmez ve yaşanmaz yapmanız gerekmez. Siz neye hazırsanız, o da sizin için hazırdır. Kendinize dürüst olun ve insanları sevin. İnsanlara ve size değer verenlere güvenin gerisi kolay gelecektir.”

14 Ağustos 2018, Çorum

Ana-Baba Gibi Bir Öğretmen: Ozulu

Halit YILDIRIM*

Şehirler vardır kadim bir medeniyetin solgun resimleri gibi oynasır hafızalarda. Her gün bir köşesi değişir, her gün bir kenarı yenilenir. Şehir ve insan birbiriyle etle turnak gibi bağlanan iki mefhumdur. İnsansız şehir ya metruktur, ya da harabe... Zira insan köyde de yaşar, konargöçer olarak kırdada yaşar. Ama şehirde yaşamak bambaşkadır. İctimai kuralların hâkim olduğu bu hayatın mimarı; aynıyle insandır. Her şey insan için tasarlanmıştır. Yollar, parklar, ibadethaneler, mektepler vs.

Şehirleri şehir yapan insanlar, tıpkı kaldırım taşları gibi birbirine ne kadar bağlı ise şehir de hayat o kadar kolay ve güzel olur. Ama birbirine bigâne insanların yaşadığı şehirlerde kopuk bir hayat vardır. Soğuk bir hayat vardır. Devasa binaların, azgın nehirler gibi akan trafiğin, gürültünün yanı sıra kıyıya köşeye sıkıştırılmış parklar tıpkı cansız birer tablo gibi durur önünüzde. Rengi mat, kokusuz, sessiz... Sanırım bu tip yerlere şehirden ziyade kent demek daha doğru bir yaklaşım olur.

Şehirleri şehir yapan insanlardan kimileri ulu çmarlar gibidir. Gölgesine bir şehri sığdırır tabir caiz ise. Şehir onların dilinde bir başka güzeldir, gönlünde bir başka... Zira bu kişiler; şehrin sokaklarıyla konuşur, şehrin nabzını tutar, kalp atışlarını hisseder... Şehir ağlarsa ağlar, gülerse güler, hüzünlenirse hüzünlenirler. Şehrin ağaçları onlara geçmişini anlatır, rüzgârları en eski bir türküyü fısıldar kulaklarına... Bu haleti ruhiyeyi ancak erbab-ı arifan anlar. Şehir konuşur mu kardeşim demeyin konuşur tabii ki. Bir şiir programında şair arkadaşımız "caddelerine, sokaklarına, dağlarına göğüne, ağaçlarına kadar şiir bu şehir" der miydi?

İşte bu şehirle konuşan, onun sokaklarıyla, caddeleriyle, evleriyle, ağaçlarıyla, rüzgârıyla konuşan bir ulu çmardır Abdulkadir Ozulu...

Çocukluğumun ilk yılları Ankara'da geçti. İlkokul dördüncü sınıfta iken Çorum'a geldik. Rahmetli öğretmenimiz Mesude Aykaç Hanım bana Ankara'da olup da burada eksik gördüğüm bir şey olup

* Şair-Yazar, Mühendis

olmadığını sorduğunda aklıma ilk gelen şey sınıfımızda bir kitaplığın olmadığı oldu. Ankara'daki okulumuzda her sınıfta bir kitaplık vardı. Sene başında öğrenciler olarak o kitaplığı değişik kitaplarla doldururduk. Sonra orada ödünç kitap verilirdi. Kitaplık kolundaki öğrenciler bunun kaydını tutardı.

Öğretmenim hemen bir kitaplık oluşturmam için beni görevlendirdi. Tıpkı Ankara'da olduğu gibi bir kitaplık oluşturdum ve kitapları bir deftere kaydettim. Her arkadaşım için bir sayfa açıp ödünç verdiğim kitapları kaydedip takibini yaptım. Kendim de mübalağasız o kitaplıktaki tüm kitapları okudum. Gelen kitaplar arasında Gecekondu Çocuğu ve Taşlı Tarla isimli kitaplar da vardı.

İki yıl sonra Çorum İmam Hatip Lisesi'ne kaydolduğumda zayıf, ciddi ama sevecen bir müdür muavini her bayrak töreninde bizlere nutuk çekiyordu. Büyük sınıflar "Bu adam Ozulu'dur. Aman ha gözüne pek fazla gözükmeyin. Onun gözünden hiçbir şey kaçmaz." diye bize uyarıda bulunuyorlardı. Rahmetli müdürümüz Mehmet Yıldırım'ın "Kadir Bey" diye hitap ettiği bu adamın adının "Abdulkadir Ozulu" olduğu öğrenince aklıma hemen o kitaplar geldi. Sorduğum da "evet Abdulkadir Hoca yazardır" demişlerdi. Bir yazarla aynı okulda olmak, bir yazarın öğrencisi olmak o çocuk aklımla benim için büyük bir hadise idi. Belki de bana bu okulu sevdiren en önemli sebeplerden birisiydi. Fakat şanssızlık mıdır diyelim Abdulkadir Hocamız dersimize gelmedi. Fakat ben sürekli Kültür ve Edebiyat Kolunda olduğum için duvar gazetesi, şiir ve makale yarışmaları gibi etkinliklerde ortak çalışmalarımız olmuştu.

Ozulu Hocamız okulun kütüphanesinde, rahmetli Nureddin Eftekin ve kütüphanecimiz Mustafa Unculu ile hâlâ hayatta olan (sağlıklı uzun ömürler diliyorum kendisine) Nureddin Yaz Hocalarımız ile otururlar, sohbet ederlerdi. Kütüphaneye gelen öğrencileri de göz ucuyla "ne yapıyorlar" diye takip ederdi.

Lise yıllarında yatılı okuyordum. Sürekli her gece bir nöbetçi öğretmen bulunurdu. Ozulu Hoca nöbetçi olduğunda sabah bizleri uyandırırken başucumuzda asılı olan kimlik kartımıza bakarak gayet kibar bir üslupla "Halit Efendi, ne uyuyorsun, baban gelmiş kapıda seni bekliyor. Seni vereceklermiş. Haydi, kalk, hazırlan!" düşünebiliyor musunuz sabah namazı vakti güldürülerek uyandırılıyorsunuz. E, o gün ne kadar neşeyle geçer değil mi?

Ozulu Hoca tatlı sert mizaçlı bir adamdı. Herkes ondan çekinirdi ama ben onun kimseye bir fiske vurduğunu görmedim. Titizliği ve hani o meşhur öğretmen karakterinden bile daha gerçek “külyutmazlığı” ve hele bilgisi, becerisi, tecrübesi ve de yazarlığı ona karşı bir saygısızlık yapmamak adına biz de farklı bir endişe oluşturuyordu. Belki de tüm bu sebepler, ona karşı çekingen, daha dikkatli ve daha resmi davranmamızı gerektiriyordu.

Bizim okulumuzdan Anadolu Lisesi'ne kurucu Müdür olarak atanması tüm okulda bir gurur vesilesi olarak karşılanmıştı. Zira Ozulu nereye giderse gitsin bizimdi, bizden birisiydi, bizim hocamızdı... Hocamız da nereye giderse gitsin bu camianın bir parçası olarak hâlâ gözü üzerimizde, yüreği bizimleydi.

1986 Nisan'ında Polis Teşkilatı'nın kuruluş yıldönümü münasebetiyle liseler arasında açılan şiir yarışmasında derece almıştım. Okul idaresi beni ödül töreni için törenin yapılacağı yere göndermişti ama ne hikmetse yanımda kimse yoktu. Ben ise daha önce böyle Vali Beyin ve il protokolünün katıldığı büyük bir törene katılmadığım için ne yapacağımı bilmez bir halde ürkek adımlarla tören alanına doğru yürüdüm. Tören alanında görevli polis memurları beni karşıladılar. Ödül alacağımı öğrenince beni ödül alacak diğer öğrencilerin yanına götürdüler. Garip ve yalnız bir şekilde bekliyordum ki Abdulkadir Hoca öğrencileri ile birlikte tören alanına geldi. Birden gözlerim ışıldamıştı sevinçten. Hemen ona doğru yöneldim, elini öptüm. Hocam bir baba şefkatiyle ve ciddiyetiyle; “Sen de ödül mü aldın?” diye sordu. “Evet Hocam” dedim. Beni tebrik etti, aferin dedi. Sonra birden ciddileşerek; “Seni buraya yalnız mı gönderdiler, idareden veya öğretmen arkadaşlardan yanıda kimse yok mu?” dedi. Benden hayır cevabını alınca “Yahu böyle şey olur mu, nasıl böyle yaparlar?” diye söylendi ve bana “Gel sen de bizim yanımızda dur.” Dedi. Onun orada beni sahiplenmesini hâlâ unutamam.

Sadece o zaman mı? Hayır. Hocamız bizi her zaman sahiplendi. Gazetede yazı yazdığımızda, bir ödül aldığımızda, bir şiirimiz bestelenip konserde icra edildiğinde, yaptığımız her edebiyat etkinliğinde hep bizi sahiplendi. Örneğin kendisini ziyarete gittiğimizde bana sorduğu ilk soru “Halit Efendi şiir seni nereye götürecektir? Ufukta bir yolculuk var mı?” olmuştu. Bu da bizi hâlâ takip ettiğini göstermektedir.

Hocamız bizi hep yüreklendirdi, teşvik etti. Ama hatamızı da hiç çekinmeden yüzümüze söyleyerek... Hoca olmak ana - baba olmak gibidir. Ozulu Hoca da bizim için hem hoca, hem de bir babadır.

Eftekin Hoca vefat edince aklımıza ilk gelen Ozulu Hocamıza başsağlığı dilemek olmuştu. Kendisini ziyaret etmemize çok memnun olmuş ve bize Eftekin Hoca hakkında bu güne kadar bilmediğimiz şeyler anlatmıştı.

Hocamızı İNDEM de bir konferansa davet etmiştik. Abdulkadir Ozulu; okumak, sanat ve sanatçının önemi konularında ilginç anekdotlar sunduğu sohbetinde anlattıkları hâlâ notlarım arasında. Bunları buradan paylaşmak isterim.

Gayet hoş bir sohbet üslubuyla dinleyenleri mest eden Ozulu Hoca: “Zaman kendi kendine su gibi akıp gidiyor. Bu mecrada fikir ve sanat üzerine yapılan çalışmalar beni gelecek adına ümitlendiriyor” demiş ve sözlerine şu can alıcı misallerle devam etmişti.

“Yıllar önce Ötüken Yayınları,“Söğüt” isminde bir kitap tanıtım dergisi çıkardı. Bu dergiden yeni çıkan kitapları takip ederdik. Bu derginin bir sayısında çok okuyan milletler diye ilginç bir yazı vardı. Bu yazıda en çok okuyan milletin İngilizler olduğu ve bir İngiliz’in hayatı boyunca altı bin kitap okuduğu, bunun iki bininin lise tahsiline kadar olan zamanda, iki binin ise Üniversite tahsili ve sonrasındaki 10 yıl içinde ve diğer iki bininin ise 40 yaşından ölümüne kadar olan süreçte tamamlandığı yazılıydı. Ben bu yazının içeriğini İngiltere’ye giden arkadaşlarımıza teyit ettirdim. Evet, gerçekten ama sıradan bir İngiliz hayatı boyunca bu kadar kitabı okuyormuş. Yapılan bir istatistikte ülkemizde maalesef 6 kişiye bir kitap düştüğü, okuma alışkanlığının çok az olduğu yazılıydı. Bu durum bizim açımızdan aslında çok üzücüdür. Anadolu Lisesinde müdürlük yaptığım yıllarda öğrencilere tavsiye edilen kitaplar arasında Victor Hugo’nun Sefiller kitabını görünce çok şaşırmış ve arkadaşlara sormuştum. “Arkadaşlar bu nasıl Sefiller kitabı. Koca kitap bir parmak kadar kalmış” Bana: “Hocam, bu seviyedekilere bu kadarlık özet, ileri sınıflarda biraz daha geniş bir özeti, son aşamada da kitabın tamamı tavsiye ediliyor” demişlerdi. Bizler bir klasiği bile ancak aşama aşama okuyabiliyoruz. Bir kitap alındığında tamamı

okunmasa bile önsözü, sonsözü, içindekiler kısmı, dibacesi, hatimesi vs. okunur ve kitap hakkında bir bilgiye sahip olunur.”

Daha sonra 1961 yılında İsmail Baha Sürelsan'ın “Timur'un Fermanı ve Merağalı Abdulkadir” adlı yazısını okuyan Hocamızın oradan aktardıkları özetle şu şekildeydi:

“Devlet adamlarının bir ülkede kültürün ve sanatın yükselmesini istiyorlarsa sanata ve sanatçıya değer vermeleri gerektiğini bu açıdan da Timur'un bu fermanının örnek bir belge teşkil ettiğini söyledi. 15. yüz yılda yaşayan en büyük musiki âlimi, şair ve bestekâr Abdulkadir Meraği Timur'un çok saygı duyduğu ve yanından hiç ayırmak istemediği devrinde de yazdığı kitapların başvuru kitapları olduğu birisidir. Yaşlandığı için artık Timur'un yanından ayrılmak için izin istediğinde Timur onu Semerkand'a göndermiş ve kendisine de bu tarihi fermanı vermiştir. Fermenda Abdulkadir Meraği'nin hususiyetleri gayet edebî bir tarzda sıralanmış sonuçta “Kâinatın tüm âlimlerine ve Semerkand'ın âlimlerine malum olsun ki Hoca Kemaleddin Abdulkadir Meraği dünyadaki âlimlerin en büyüğüdür, onun eserleri eşsiz ve benzersizdir, taklit dahi edilemez. Cihana onun gibi bir âlim gelmemiştir ve gelemez de. Pisagor gibi yüz Yunanlı onunla mukayese dahi edilemez. Onun arzusunu yerine getirmenin, ona hürmet etmenin vacip olduğu biline...”

Hocamızın yine o sohbetinde söylediği şu sözler hâlâ geçerliliğini korumakta:

“Edebiyatçılar; hak, hukuk kavgasında hep önde olmuşlardır. Toplum bu konuda edebiyatçılara çok şeyler borçludur. Yazdıkları şikâyetnamelerle, hicivlerle hak hukuk mücadelesinde ölmez eserler bırakmışlardır. Toplumdaki olumsuzlukları dile getirdikleri için kadre uğramışlardır. Geçmişte Fuzuli'nin “Selam verdim rüşvet değildir deyu almadılar” diye yazdığı *Şikâyetname*'si, Baki'nin, yakın geçmişimizde Necip Fazıl'ın ve Nazım Hikmet'in eserleri, hayatları bu konuda örnektir.”

Hocamızın o günkü tarihi konuşmasına Çorum ile ilgili yazılarla devam etmiş, İskilip eski Belediye Başkanlarından Merhum Ziya Şenses'in “Ayşe” şiirini, kendisine ait “Bu Akşam Şairliğim Üstümde” isimli şiirini, Çorumlu Şair Arifin bir gazelini, daha sonra da merhum N. Sefa Kazancı'nın hususi arşivinden temin ettiği 1942 yılında Ülkü Dergisinde yayınlanan Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun

Çorum mektuplarındanÇorum Manzaraları (Ölçekoğlu-Ilıca-Bağları), Pazaryeri (Çarşamba) Manzaraları ve Hayvanpazarı Manzaraları isimli yazılarını okumuşlardı.

Bu projede en yakın arkadaşları, edebiyat çevresindeki dostları hocamızın eserleri ile ilgili uzun uzun malumat verdiler. Hepsi de tarihe not düşecek evsafa yazılar. Ama bence hocanın en büyük eseri etrafında oluşturduğu sevgi ve saygı çemberi ile yetiştirdiği öğrencileridir. Zira hocamız toplumun her kesimini kucaklayan, siyasi mülahazalara girişmeyen bir yapıya sahiptir. O genel anlamda ülkemize mal edilecek bir araştırmacı ve bir halk bilimci, bir kültür adamıdır. Onu bu yapısıyla kadim medeniyetimizin kodlarını geçmişten geleceğe taşıyan bir kişi olarak görebiliriz. Özelde ise bir Çorum aşığıdır, Çorum ilinin yaşayan canlı tarihidir.

Hocamız hakkında Hitit Üniversitesi tarafından düzenlenen Saygı Gecesinde de bulunmuş, çok kısa bir iki hatıra paylaşmışım. Onun adına bu projede görev almak benim için bir gurur kaynağıdır. Bana böyle bir imkân tanıdıkları için kıymetli Belediye Başkan Yardımcımız Turhan Candan Beye ve Prof. Dr. Meral Demiryürek hocamıza çok teşekkür ediyorum.

Proje gereği gelen tüm yazılar elimden geçti. Hepsini okudum. Burada yazılan hiçbir yazı, hiçbir övgü beyhude değildir. Hocamıza arkadaşlarının ve Çorum'daki edebi çevrenin sevgisi, saygısı her türlü takdirin üzerindedir. Gıpta edilecek bunca hasletin sahibi olan bu ulu çınar fazlasıyla bunları hak etmiştir.

Hocamıza sağlıklı nice uzun yıllar diliyor ellerinden öpüyorum.

5 Kasım 2018, Çorum

Amcamız Abdulkadir Ozulu Rabia-Nihal-Mustafa OZULU

Yeğenleri olarak bizlerden, Amcamız Abdulkadir Ozulu'yu anlatan yazı yazmamız istendiğinde severek kabul ettik. O'nu anlatacak ne kadar çok şey olduğunu, yazıya dökmenin ise hiç kolay olmayacağını kâğıt kalemin başına geçince anladık.

Amcamız;

Eminiz Amcamız Abdulkadir Ozulu'nun yakın dostları, arkadaşları, öğrencileri, meslektaşları kısacası tanıyan birçok insan, birçok yönüyle onu anlatacaklardır. Ama bizler, yeğenleri olarak O'nun herkes tarafından bilinmeyen yönlerini dile getirmek ve özellikle amcalık yönüyle O'nu anlatmak istedik.

Bundan altı sene önce bizlerden onu anlatmamız istense, anlatacaklarımız; onu tanıyan çoğu kişinin dile getireceği gibi Çorum'a hizmetleri, eğiticiliği, yazarlığı, kültürü, edebiyat bilgisi ve buna benzer birçok vasfının yanı sıra babamızın bize anlattıkları ve puslu çocukluk hatıralarımız arasından çıkarabildiklerimizi eklemekten ibaret kalacaktı.

Bizler, altı yıl önce çok sevdiğimiz, evlatları olmakla gurur duyduğumuz, yakın dostlarının sıklıkla belirttiği gibi büyük kalıp, küçülmeyen, doğruluğu dürüstlüğü herkesçe takdir gören babamızı, ondan kısa bir süre sonra da annemizi kaybettik. Mekânları cennet olsun. Amcamız, Abdulkadir Ozulu'yu o tarihten sonra daha yakından tanıma fırsat ve mutluluğuna sahip olduk. O zamana kadar amcamızdı ve bir amca olarak bizlerle, özellikle aynı zamanda öğretmenini olması sebebiyle ağabeyimiz Mustafa Ozulu ile ilgilenmekteydi. Ancak, çocukluk dönemimize ait çok belirgin hatıramızın olmaması, o dönemde öğretmenlik mesleğine Çorum dışında başlayan amcamızla görüşme imkânımızın kısıtlı olmasından kaynaklanmaktaydı. Yine de kimimiz için gurbet duygusu ile yuva hasreti çektiğimiz anda açılan kucığımız, kimimiz için haksızlığa uğradığımız anda yetişen ve haksızlık yapanın karşısına dikilen hesap soranımız, kimimiz için de kimsesiz zannettiğimiz anda açılan şefkatli bir kucak ve sıcak bir yuva olmayı ihmal etmemiştir.

Babamız İhsan Ozulu, bize amcamızdan bahsederken her zaman "sakın Amcanıza saygıda kusur etmeyin" diye söze başlar, arkasından amcamızın da içinde bulunduğu birbirinden güzel çocukluk, ilk gençlik ve hiç görmediğimiz dedemizle ilgili anılarını anlatırdı. O anlatırken babamızın kardeşini ne kadar sevdiğini, ona olan bağlılığını gözlerinden okurduk. Babamızdan, "sakın Amcanıza saygıda kusur etmeyin" sözünü o kadar çok duymuşuzdur ki bizim için adeta bir vasiyet misali beynimize kazınmıştır. "Amcanız derya gibi adamdır" sözü de O'ndan sıklıkla duyduğumuz diğer bir ifade olmasına rağmen, anlamını yeterince idrak edemediğimizi olgunluk yaşlarımıza gelince fark edebildik.

Babamızın vefatından önce teşhisi ile O'nu kaybetmemiz arasında bir yıl bile geçmeyen hastalığı döneminde iki kardeş arasındaki sevgi, saygı ve kardeşlik bağının yakın tanığı olduk. Hastalık döneminde babamı hiç yalnız bırakmayan amcam, gece gündüz demeden maddi ve manevi her an babamın yanında oldu. Hastane odasını, hastane yemeğini babamla paylaşarak hastalığımı sıkıntılarını, acılarını onunla birlikte yaşadı. Ağabeyinin hastalığının çaresini aramak için yalnız kendisi değil, bizim için amcamız kadar değerli yengemiz ve amcamızın çocukları olan yeğenlerimiz adeta seferber oldular. Ama hepimiz ne kadar çabalarsak çabalayalım mukadderatın önüne geçilemiyor, babamızı ebediyen kaybettik.

Amcamız Abdulkadir Ozulu, babamızın vefatından sonra da bizimle ve hasta olan annemizle yakından ilgilenmeye, babamızın yokluğunda bizlere destek olmaya devam etti. Kısa bir süre sonra annemizi kaybederek hayattan yediğimiz ikinci büyük darbeden sonra yıkılmamız için ilgisini, sevgisini bizlerden esirgemedi. Bu yakın ilgi sonunda birlikte daha çok vakit geçirme, sohbet etme ve O'nu daha yakından tanıma fırsatımız oldu. Konuşmaya başladığında dinleyene zevk veren sesi ve amiyane tabirlerden arınmış, nezih ve muntazam Türkçesiyle kimi zaman dağarcığımıza yeni bilgiler kattı, kimi zaman anılarını paylaştı, geçmiş zaman Çorum'unu anlatarak adeta geçmişe yolculuk yaptırdı, kimi zaman yazdıklarını paylaşarak tadına doyum olmaz anılar yaşattı. Dedemizle, babamızla, babaannemizle kısacası ailemizle ilgili, Çorum'la ilgili O'ndan birçok şey öğrendik. Daha da önemlisi kendisiyle ilgili birçok şey öğrendik. Onunla vakit geçirmenin, O'nu dinlemenin ayrı bir zevki, ayrı bir çeşnisi vardı. Sohbeta başladığında hafızasına göz

atarak, geçmiş zamanlardan seçtiği hikâyelerle bizleri zenginleştirdi, değerlerimizi kuvvetlendirdi, kendimizi ve atalarımızı tanımamızı sağlayarak bizlere bir nevi rehberlik, öğretmenlik yaptı. Konuşurken babamıza çok benzeyen mimikleri, hareketleri, gülüşü hatta sıklıkla kullandığı bazı kelimeler bize babamızı hatırlatır, amcamızda zuhur eden babamızın kokusunu içimize çekerek teselli bulurduk. O'nu kırmayacağımızı umarak ve hoş görüsüne sığınarak bir kaçını paylaşmak istiyoruz.

Çok geniş bir kütüphaneye sahip olan ve çok okuyan Amcamızın, kitap okuma alışkanlığını belki de kitap tiryakisi olan ağabeyi ile birlikte çocukluğunda edindiğini, kendisinin de kitap tiryakisi olduğunu, geceleri el feneri ışığında o dönemde bir geceliğine kiralanın kitabı birlikte okurlarken yaptıkları tatlı didişmeleri anlattığında; aynı yollardan geçen bizler de hepimizde olan kitap okuma tutkusunun aile genlerimizden miras kaldığını öğrendik.

Çorum yakın tarihine ışık tutan birçok eserler veren Amcamızın son eserlerinden biri olan , "Bir Zamanlar Çorum" kitabı için Eşref Ertekin Hoca'nın yüzlerce sayfayı bulan yaklaşık kırk kadar el yazması defterini Osmanlıcadan günümüz Türkçesine çevirisini yapmakta iken biz de ziyaretlerimiz esnasında asırlık defterlerinin satırları arasında deyim yerindeyse adeta bir tarih dedektifi gibi geçmişin izlerini sürdüğünü gördük. Zevkle ve şevkle çalışıyordu. Günlük ihtiyaçlar dışında kalan zamanının tamamını çevirilere hasretmiş, tüm ruhuyla kendini yaptığı işe vermişti. Öyle ki; Eşref Hoca, bazı geceler Amcamın rüyasına girmeye ve anlaşılmasını bazı zor kelimelerin çevirisinde yardım etmeye dahi başlamıştı. Çevirilerin bitmesi yaklaşık bir yıl sürmüş, asırlık defterlerin tozunu yutmaktan mütevellit nefes darlığı ise Eşref Hoca'dan amcama yadigâr kalmış, Amcam ise hiç şikâyetçi olmadan bin bir emek vererek yaptığı işi layıkıyla ve alnının akıyla bitirmiş olmanın verdiği huzuru yaşıyordu.

Sohbetlerimizde, çok sevdiği, yakın arkadaşı merhum Nurettin Eftekin Hoca ile saatlerce hiç konuşmadan anlaştıklarını, Şems ve Rumi misali ruhlarıyla sohbet ettiklerini, Amcamızın her kula nasip olmayan büyük dostlukları olduğunu öğrendik.

Amcamız 15-16 yaşlarında sabah namazlarına devam ettiğini, o tarihte Kubbeli Camii imamı olan ve amcamızdan yaşça

büyük olması nedeniyle ağabeyi sayılan merhum Recep Camcı Hoca ile her gün sabah namazı çıkışında Saat Kulesine kadar birlikte yürüdüklerini, bu esnada "Allah" lafzını içinden zikrederek yürüyen amcamıza Recep Hoca'nın dönüp "Allah lafzının zikri ağırdır Abdulkadir, -La İlahe İllallah- zikrine devam et" dediğini, zikrederken dudağı bile kıvıldamayan Amcamızı kalp gözüyle işitebilen Recep Hoca'nın değerli bir Hak dostu olduğunu ve amcamızın ilk gençlik yaşlarında dahi tertemiz bir kalp ve arınmış bir ruha sahip olduğunu öğrendik.

Birbirinden kıymetli daha birçok şey...

Derya içre su damlası misali burada paylaştıklarımız, paylaşmadıklarımızın yanında ancak bir kaç kısa andan ibaret...

Artık babamızın Amcamızdan bahsederken niçin "derya gibi adam" dediğini, bu tanımın Amcamızı ne kadar doğru ifade ettiğini biliyoruz.

Amcamız Abdulkadir Ozulu'nun hizmetleriyle, meziyetleriyle, prensipleriyle, insani özellikleriyle, kısacası üstün vasıflarıyla herkesin takdir ettiği bir insan olduğu noktasında birçok kişiyle hemfikiriz. Ancak bizim için öncelikle amcamızdır.

Hani şair demiş ya; "Baban giderse; başı dumanlı dağın gider, atan gider, sırtın gider. Baban giderse; darda yetişen elin gider, aklın gider, canın gider; şu dağlanmış yüreğinde, çocuk kalan yanın gider. Baban giderse; öpülecek elin gider, bayram gider..."

Evet babamız gitti ama geride baba yarımızı Amcamızı bıraktı. Amcamız darda yetişen elimiz, yaslanacak koskoca bir çınar ağacımız oldu. Hoş görüşüyle; çocuk yanımızın kalmasına izin verdi. Öpülecek elimiz oldu ve birlikte geçirdiğimiz bayramlarımız bizimle kaldı.

Baba yarımız, baba yadigârımız, canımız Amcamıza Allah Uzun Ömürler Versin!

Yeğen Ağa, Kadir Ağa'yı Anlatıyor!

Osman AKSEL

Dayım, Abdulkadir Ozulu'yu okurlara nasıl aktarabilirim? Onu, dünyasını, hayatımızdaki yerini, aile içindeki acı, tatlı yaşadıklarımızı, dayı, yeğen ilişkilerimizi 70 yıllık "yeğen ağası" olarak, yaşamından kesitleri nasıl sunarım ki, anlatımında ne bir abartı, ne bir eksik bulunsun.

Rahmetli büyük ablası, benim de annem Hatice Hanım ondan bahsederken, çocukluk lakabının "Kör Kadir" olduğundan bahsederdi. Gözlerinde ki bir rahatsızlığın eseri mi, yoksa çocukluk aceleciliği ile çok mu kırıp döktü de sakarlığının tescili için mi böyle çağrıldı bilemiyorum. Aslında evde ki üç abla bir ağabeyin küçük erkek kardeşlerine olan sevgisi, şımartmadan sevmenin bu şekil de bir tezahürü olmalıydı. Rahmetli annem ve Abdulkadir dayım ile birlikte olduğumuzda annem bu sohbeti biraz daha ileri götürerek dayımın on iki yaşına kadar emdiğinden bahsederek bizleri güldürürdü. Biz de dayımızın yaşına yaklaşp "Yeğen Ağa" sıfatı aldığımızdan beri zaman zaman bu esprinin kapısını araladığımız olmuştur. Hoşgörü ve sabrından istifade ederek okul teneffüslerinde ki arada koşup gelerek anasını emdiğini bile kabul ettirmişizdir.

Babam, rahmeti bol olsun, Kemal Hafız merhumun dayım Abdulkadir Ozulu'ya ayrı bir sevgisi vardı. Babam için dayım, kayınbiraderden çok hocası Merhum Mustafa Ozulu Hoca efendinin ona bıraktığı bir emanet gibiydi. Kendi kardeşi gibi dar zamanın da koşar, mutlu gününde yalnız bırakmazdı. Abdulkadir dayım öğretmen olmuş kura çekecek, rahmetli babam yalnız bırakmaz hemen giderdi. Nişanı yapılacaksa bizim evde olsun der, askere gidiyorsa el kol olmaya çalışırdı. Allah rahmet eylesin, babamın bu sevgisi bizlere de Abdulkadir dayımızı kendi ağabeyimiz, hatta babamız gibi görmemize vesile olmuştur.

Abdulkadir dayımın kitap merakı herkesçe malumdur. Çorum da kaç kütüphane var diye soran olursa bir kütüphane fazla söyleyiniz. O kütüphane Abdulkadir dayımın evindedir, hatta bizatihi kendisi bir kütüphanedir. Gençlik yıllarının kıt bütçesi ile başlayarak, öğretmen maaşı ile ev bütçesinden kısarak aldığı kitapların tozunu almaya güç yetmez de, hangi bilgi hangi

kitaptadır, o kitap hangi raftadır biraz gözünü kısarak da olsa bulur. O kütüphaneyi merak eden olursa gidip görsün, muhabbeti bol, çay ikramlı bir kütüphanedir.

Abdulkadir Ozulu dayımın ağaç sevgisinden bahsetmemek olmaz. Tema Vakfı gönüllüsü olarak şehir ağaçlandırılmasında çok önemli işler yapmıştır. Binlerce ağacın dikilmesine vesile olmuş, meşe palamutları, çam fidanları onun elinden toprakla buluşup boy atmışlardır. Onun gayreti ile oluşan yeni genç Tema gönüllüleri az değildir. Evinin dış kapısından içeri girdiğinizde bir gazyağı kokusu alıyorsanız, biliniz ki yeni toplanıp yağlanmış bir kaç çuval meşe palamudu kapının arkasında toprakla buluşmayı bekliyordur.

Sanatçı ruhu, bir ressam, bir müzisyen kadar duyguya açıktır. Şiirlerinde, yazdığı edebi yazılarda bu inceliği bulmak mümkündür. Sanat gecelerinin, aranan konuşmacısı, sunucusu, destekçisidir. Yazdığı pek çok kitap bu gün araştırmacıların, öğrencilerin ve meraklılarının aradığı kitaplar olmuştur. Bu kitaplar için verdiği emeğin şahidi ve ilk okurlarından olduğum için de, kendimi şanslı addederim.

İmam Hatip yıllarında rahmetli Recep Camcı Hoca Efendi ile başlayan gönül bağı, daha sonraki yıllarda da devam etmiş Hoca efendiye verdiği katkı ile Okul Mehteran Takımı oluşmasında, dini musikinin sahnelenmesinde, zaman zaman da Klasik Türk Musiki formlarında eserlerden oluşan programların gerçekleşmesinde verdiği hizmetler büyüktür. Recep Hoca Efendi de aynı duygularla Abdulkadir dayıma büyük muhabbet besliyordu diye biliyorum.

Lise çağlarından başlamak üzere gazetelerle yakın ilişkileri vardır. Çorumda intişar eden hemen hemen tüm gazete ve dergilerin ya köşe yazılarında imzası vardır, ya da şiir, makale edebi yazılar göndermiş, gönderdikleri yazıların tamamı basılıp yayınlanmıştır. Emekli olduktan sonra yerel bir gazetenin daimi yazarlığını uzunca bir müddet sürdürmüş, bu gazete okurlarının daima ilk aranan yazarı olarak enteresan yazılar yazmıştır. Kuvvetli Osmanlıca bilgisi ve eski yazıya hâkimiyeti ile Çorum'da basılmış eski yazılı Çorum Gazete ve Dergilerini günümüz Türkçesine çevirip kitap haline getirdiği eser bir başyapıt hüviyeti taşımaktadır. Çorum Basın Tarihi adı ile yayınlanan araştırma kitabı tarihi bir vesika hükmündedir. Yine Milli Mücadele yıllarında Çorum Gazetesinde yayınlanan makale ve şiirler çalışması araştırmacılar ve meraklıların başucu

kitabıdır. Ulu Çınarların konak sohbetleri başlığı ile bir dizi halinde her hafta Velipaşa Konağında yapılan toplantıların, teyp deşifreleri ve toplantı notlarından oluşan kitap büyük emek mahsulüdür. Mustafa Tütüncü rahmetlinin Osmanlı alfabesi ile yazılmış hatıralarından oluşan Hatıra Defterimdir adı ile yayınlanan kitabına harcadığı zamanı, telefon trafığını, rahmetli Tütüncü varislerinin iznini almak üzere yaptığı gayretleri en iyi bilenlerdenim. Rahmetli kütüphaneci Eşref Ertekin Hocaefendinin notlarını, defterlerini bulabilmek için metruk vaziyetteki evinin altını üstüne getirerek adeta iğne ile kuyu kazmış, Eşref Hocanın zamanında yazdığı günlükleri, notları, küçük pusulaları bulup, yeni yazıya çevirerek Çorum Kültürüne kazandırmıştır. Dedesinin mezar taşını okutmaya geleni, cami ve çeşme kitabelerini, eski kayıtları okutmak isteyen hiçbir kimseyi geri çevirmemiş, her ricayı görev addetmiştir.

Rahmetli babamın kayın biraderi Abdulkadir Ozulu'yu Hocasının emaneti gibi gördüğünden bahsetmiştim. Babamın vefatından sonra dayım da "Yeğen Ağa" sına aynı hassasiyetle eniştesinin, ablasının emaneti gözü ile baktı. Yeri geldi, sıkıntılarımıza çözüm oldu, maddi manevi desteğini üzerimizden eksik etmedi. Yeri geldi iş hayatımızda danışmanlığımızı yaptı. Belediyenin 1985 yılından itibaren çıkarmış olduğu Belde Gazetesinde Çorumlu Tarihi şahsiyetler ile ilgili yazılarımızın her satırında emeği olduğunu belirtmeliyim. 1987 yılında Öğretmenler Gününe 1 hafta kala üstlendiği Öğretmen Dergisinin Ankara'da bastırılıp o güne yetiştirilmesin de ufak bir katkımız olup çoktan unutulmuştur ama dayım konuyu aynı o günlerin heyecanı ile hep anımsar ve anlatır. Emekli olduğum da ufak bir ticari faaliyetim oldu. Ticaret hayatımda da dayımın tavsiyeleri ve maddi katkılarından hep faydalandım. Aldık, verdik, vermesek de, asla sormayacağın zaten biliyorduk. Gani gönüllüdür ki, elinde varsa, isteyene elindeki, cebindeki hepsini sorgusuz verebilecek kadar gani...

Birlikte yaptığımız, Sivas, Konya gezilerinin doyumsuz hatıraları, yol boyu sohbetlerimiz, bu şehirlerde ki seyyah ciddiyeti ile yaptığımız geziler unutulmaz. Tarihi eserleri gezip, fotoğraflarken gösterdiği hassasiyet, o yapılarda geçmiş var, bırakıp gittiği ellere tekrar dönmüş de kucaklıyor zehabı verirken adeta başka bir boyuta geçiverir. Bu yoğun duyguları şehir içinde zaman zaman birlikte

yaptığımız turlarda, değişmiş, viran olmuş konaklara, yıkık sokak çeşmelerine, kimliği değişmiş çıkmazlara bakarken bile yaşadığını hep hissettim. Velhasıl duygu yüklü dünyası, bir arkadaşının vefat haberini aldığı anda gözünden akan yaşlarla dışa vurulacak kadar yoğundur. En kötü durumlara bile bir çıkış noktası bulacak iyimserliği, sevmediği, yanında olmasını istemediği insanlara dahi bunu belli etmeyecek, hatalı olanı utandırmayacak sabrı her zaman gösterir, kibir ise ona asla yaklaşamaz bile.

Eviden misafir eksik olmaz, her gelen baş tacıdır. İkramı boldur. Çay tiryakiliği meşhurdur. İbadete gösterdiği hassasiyeti çaya da gösterir. Küçük bardakla 8-10 bardak çay, bir çay vakti içindir. Günde üç-dört defa bu vaktin tekrarlandığı sık olur. Fenerbahçelidir. Herhangi bir konu üzerine çalışmıyorsa, televizyonda futbol ve boks maçı seyretmeye bayılır. Fenerbahçe maçlarını birlikte seyrettiğimiz de sakin bir tavırla maç yorumları yapacak kadar da futbol bilgisi vardır. Bilgisayarı işini görece kadar kullanır. Cep telefonu vardır ama hiçbir zaman cebinde değildir. Taşımaz. Bu konuda ketumdur. Sigara tiryakiliği tek kusuru olsa da, bırakmak için mücadele ettiğini, en azından az içmeye gayret ettiğini biliyorum.

Hülâsâ; Abdulkadir Ozulu dayım etrafındakilere daima pozitif enerji veren, onu tanıyanlara mutluluk veren, özü, sözü temiz birisidir. Haksızlıklar karşısında şahin olsa da, daima barış yanlısıdır, kavgayı gürültüyü sevmez, mizahtan, şakadan hoşlanır, kendisine yapılan şakaları olgunlukla karşıladığı gibi, yakınlarına, sevdiklerine ince şakalar yapmayı da sever. İnsani vasıfların şahsında kemale erdiği nadir kişilerdendir.

Allah ona sağlıklı, huzurlu ömür versin. Hayırlı hizmetlerine devam edecek güç versin.

10 Ekim 2018

Babam (Kayınpederim) Abdulkadir Ozulu
Funda OZULU

Baba sevgisini dolu dolu yaşadığım 23 yılın ardından erken yaşta yaşama veda etmişti babam. Baba özlemini yaşadığım zor günlerimde baba diyeceğim, babam gibi seveceğim kişiyi çıkardı Rabbim karşıma. Annem her zaman söyler babamın ölümünün ardından; 'Allah bir kapıyı kapattı, başka bir kapıyı açtı. Sırtımı yasladığım dünürlerim var. Allah hepsinden razı olsun' diye.

Benim mesleğim de öğretmenlik. Okuldan gelirim yukarıda (baba evinde) çay vardır. Ben de annemle babamın sohbetine, çaylarına ortak olurum. Babamla sohbet terapi gibi gelir insana.

Ozulu soyadını görünce akrabalık bağımı öğrenmek isteyenlere 'geliniyim' cevabını veriyorum ama aslında ben onun kızıyım. Çocuklarım dede sevgisi ile büyüdüğü için de mutluyum...

Sevgili babam Allah seni başımızdan eksik etmesin. Saygılarımla seni sevdiğimi bir daha seslendirerek.

Babam ve Ben

Dr. Esra OZULU ÜNSAL

Abdulkadir Ozulu, Çorum'un tanınmış isimlerinden. Eğitimci, yazar, gazeteci, araştırmacı, amatör fotoğrafçı... Okuduğum okulda öğretmenim, müdürüm ama hepsinden önemlisi benim biricik babam.

İnsanın ailesinden biri hakkında birşeyler yazması gerçekten zormuş. Zaman zaman düşündüm ben babamı nasıl anlatacağım diye, sonra öyle düşünmekle olmayacağını anladım ve kağıt kalemi alıp aklıma gelenleri yazmaya başladım.(İşte tam bu an)

Babam... Küçükken uzun kış gecelerinde halamlardan dönerken kolunun altında yolda yürürken uyumama izin veren babam... Korkmazdım uyurken düşer miyim diye. Biliyordum beni düşürmeyeceğini...

Birinci sınıfa başladığım hafta "Hadi yeni evimize gidiyoruz" diyerek ve daha birçok kereler beni bisikletin arkasına alıp evimize götüren babam. Biliyordum beni düşürmeyeceğini...

Babam sevmez yalanı, hileyi. O yüzden de birşey istediysen ondan yapacaksa "evet" çıkardı ağzından ama o an karar veremiyorsa asla "hayır" ya da "evet" çıkmazdı ağzından. Bizim evin meşhur lafı "Bakarız" kelimesi dökülürdü dudaklarından. O kelime bazen "Evet" bazende "Hayır" olurdu sonunda, ama sabrı öğretti bu bize. Teşekkürler Babam.(Şimdilerde ben de çocuklarıma sık sık kullanır oldum bu meşhur kelimeyi.)

5-6 yaşlarına ben, 10-11 yaşlarında abim... İşte öyle bir istek zamanı olmuştu. Abim tavla,ben iskambil kâğıtları istedik babamdan. Almaz düşüncesi de yok değildi ama bakarız denmişti bize, sabırla bekledik bir süre... Bir gün kolunun altında bir hediye paketi ile geldi. Tavla büyüklüğünde dikdörtgen bir kutu, üzerinde de daha küçük bir kutu, ambalaj içinden hissedilen. Abimi ve beni bir telaş sardı. "Almış, istediklerimizi almış." diye sevindik. Ambalajı açmaya başlayınca anladık tabii, tavla sandığımız şey o dönem yeni yeni çıkan lego ve iskambil kâğıdı sandığımız şeyde bir kutu içinde satranç taşları çıktı. Ben şu an 43 yaşındayım ve o satranç taşlarını ya da legolardan (hâlâ kalan bir kaç parça mevcut evde) bir parça görsem o an gelir aklıma. İyi ki de onları almışsın canım Babam...

Ortaokul ve lise zamanları benim için zor zamanlardı. Ama sonraları öğrendim ki babam içinde çok kolay değilmiş. Okulumuzun müdürü, müdürün kızı olmak... Babam içinse okulda kızının olması... Bir dilekçesini gördüm yıllar sonra, müdürlükten istifa etmek için bir müsvedde hazırlamış. Orada nedenlerden biri olarak "kızımın aynı okulda öğrenci olması" diye yazmıştı. İlk okuduğumda üzülmüştüm ancak nedenlerden sadece biri olduğu için çok üzerinde durmadım sanırım sonraları.

Üniversite zamanında ise annem ve babamdan ayrılmak benim için çok zordu. Ama babam evimin her ihtiyacını tek tek alıp herşeyi elleri ile hazırladı. Israr etmiştim ikinci el eşya alalım diye ancak hiçbir zaman bizim için harcadığı para ona fazla gelmediği için hepsini gidip beyaz eşya dükkânından sıfır almıştı. Hatta dükkân sahibi "Abi kızı evlendiriyorsun herhalde" dediğinde "Ben okuması için alıyorum, kendisi mesleğini eline alsın önce, sonra istediğini alır" diyerek inceden de Karagümrüklü esnafa okumanın önemini iki cümle ile özetlemişti. O kadar masrafın sonunda da benim için çok özel olan ilk uçak yolculuğunu da eklediğini söylemeden geçemeyeceğim.

Babamla konuşmak, ona birşeyler danışmak hep çok özeldir benim için. Eve her gittiğimde herkes yattıktan sonra oradan buradan sohbet etmek, okuduğumuz kitapları paylaşmamız çok sevdiğim anlardandır. Çünkü o zaman babam sadece benimdir. Bencil diyebilirsiniz ancak unutmayın ki her kız çocuğunun sevgilisi her zaman babasıdır.

SENİ ÇOK SEVİYORUM BABACIĞIM

(Annecim seni de çok seviyorum.)

Abdulkadir Ozulu Kim mi?

Murat OZULU

Nereden başlasam bilmiyorum ama bu yazının sonu nereye gidecek onu çok iyi biliyorum.

O zaman sondan başlayayım. O benim babam.

Bu cümleyi belki binlerce kez söyledim. Soyadın neydi, Ozulu mu? Ozulu Hocayı tanır mısınız?

O benim babam. Her seferinde gururla, kabarak, bazen çok şaşırarak, çoğu zaman gözlerim dolarak, başım dik gözlerimin içi gülerek kesin ve net bir cevap “O benim babam”.

Bazen yazarlar ben babamla ortak bir şeyler yapamadım. Ben çok şanslıyım herhalde kendime şu an neler yapmadık ki diye soruyorum. Kaç çocuğa kısmet olmuştur bilmem ama beraber askere gittik. Bir kez maça gittik yenildik bir daha gitmedik. Her seferinde yenildiğim satranç oynadık. Uzun uzun sohbetler yaptık gece yarılara kadar, demlik demlik çay içtik, bitince tekrar demledik. Bilgisayar kullanmayı beraber öğrendik. Ata toprağımıza bir kasa çivi ile koskoca evimizi yaptık, o çivileri en son çatımıza çaktık. Avuç içi kadar İstanbul’da kaybolduk. Müze gezdik. Kütüphane açtık, konferans salonu açtık. Boşa konuşulmayan zamanın nasıl geçtiğini anlamadığım, çok şey öğrendiğim sohbetlerle geç saatlere kadar misafir ağırladık. Çok şey yaptık yapmaya devam edeceğiz. Evet, şu ana kadar yapamadıklarımız da var Özü Kalesini gezemedik, Bayburt’a Ozulu caddesine gidemedik. Uzun zamandır zevkle keyif alarak Fenerbahçe maçı izleyemedik. İnşallah bunları da yapacağız.

Babamdan ne mi öğrendim. İyi olana dair ne varsa. Dürüstlük, yalan söylememek, yardımseverlik, güleryüz, saygı ama herkese ve her zaman yaratandan ötürü saygı. Vatan, bayrak, kitap sevgisi... Korkmamak ama Allah korkusuna sahip olmak... Sabırlı olmayı, şükretmeyi, en kötü anda bile dik durmayı, arkadaşın, akrabasının, dostun ama gerçek dostun ne olduğunu öğretti. Bunları öğretirken uzun uzun anlatmadı bazen tek cümle ile edebiyatçılığı konuşturarak bazen sadece hissettirerek.

Ne öğretmedi, kötü söz söylemeyi, ikiyüzlülüğü, kolay yoldan kazanmayı, başkalarının sırtından geçinmeyi, haksızlıklara karşı

susmayı, cimriliği, kibri, tembelliği kötüye dair başka ne varsa. Zaten bunları babamdan öğrenemedim de görmedim ki hiç.

Hayatta her şeye para ile sahip olabilirsiniz ama mutlu bir aile ve o ortamın verdiği tadı hiçbir zaman satın alamazsınız. Annem ve babama ne kadar teşekkür etsem azdır. Allah herkese böyle bir aile nasip etsin.

Başta dönecek olursak, Abdulkadir Ozulu birçok kişinin öğretmeni, abisi, arkadaşı, uzaktan tanıyanlar için yazar, şair, edebiyatçı, araştırmacı, tanımayanlar için bir kez daha gözlerim dolarak, başım dik gururla söyleyeyim;

O benim BABAM.

Benim Dedem **Ufuk OZULU**

Ben küçükken gündüzlerimi dedem ve babaannemle geçirdim. Sabahları beraber kahvaltı yapardık, kahvaltudan sonra gün boyu evlerinde oyun oynar ve vakit geçirirdim. Bazen dedem bana şeker veya çikolata verir, nereden aldığını sorduğumda mutfak balkonunun daimi misafiri olan kuşları göstererek “kuşlar getirdi” derdi.

Dedem gününü dolu dolu geçiren bir insan... Onu genellikle bir kitabı okurken, bir kâğıda yazı yazarken ya da bilgisayarın karşısında çalışırken görürdüm. Özellikle “Çorum Gazetesi Çevirileri” kitabını hazırlarken çok emek harcadığını unutamam. Kitabı basıldığı zaman okuduğum ilkokulun kütüphanesinde görmüştüm. Bu benim için mutluluk vericiydi kütüphanemizde dedemin bir eseri vardı ve o eser insanların bilgi kaynağı olmuştu.

Dedem edebiyat öğretmeni, yıllarca birçok öğrenciyi eğitmiş bir insan. Ancak ondan öğreneceklerimiz yazınla sınırlı değil. Hayatın birçok alanında edindiği tecrübelerini, tarih bilgisini ve gezip görmenin getirdiği kültürel bilgileri dedemi dinlerken bende öğreniyorum. Özellikle tarihe meraklı birisi olarak dedem ve babaannemle otururken eski zamanlarla ilgili konuları konuşmak beni mutlu ediyor.

Son olarak dedemin bana 2004 yılında (ben 5 yaşındayken) yazdığı karttan bahsetmek istiyorum. Kartın önü resim baskılı ve arka tarafında dedemin bana yazdığı yazı var. Çok çalışmam, iyi arkadaşlar edinmem ve okuduğum takdirde hayatta başarılı olacağımı yazmış. Bu kartı halen saklıyorum. Benim ben olmamda dedemin, ailemin büyük katkısı var. İyi ki benim dedemsin.

Seni seven torunun Ufuk...

Biricik Dedem İpek OZULU

Dedem, benim biricik dedem olduğu için onun sayesinde çok şey öğrendiğim doğrudur. Beni spora ve sanata yönlendiren, gelişmemi ve hayatımın renklenmesini sağlayan, ne olursa olsun sonuna kadar beni destekleyen dedemdir.

Duygularımı, içimden gelenleri kâğıda aktarmayı dedemden öğrendim mesela. Yazı yazmamla beraber hayal gücüm ve edebi yönüm de gelişti. Küçük yaşta başladım edebiyatı ve sanatı sevmeye. Ayrıca bu sevgi hala sürüyor hatta giderek artıyor diyebilirim.

Abdulkadir Ozulu'nun torunu olmanın çok güzel yönleri var. En güzeli okulumdaki öğretmenlerin dedemi tanıyıp onu çok sevdiklerini söylemeleri ve bu yüzden bana arkadaşlarım ve hocalarım tarafından 'Ozulu' diye seslenilmesi.

Dedemden kibar olmayı, vazgeçmemeyi, sevgiyi ve saygıyı öğrendim. Birlikte anlamadığım soruları çözmemiz, yazı ödevlerini beraber yapmamız ve mutfakta geçen çaylı sohbetleri hiçbir zaman unutmayacağım. O muhabbet ve dedemin anıları ile içilen çay bile bir başka ısıtıyor içimi.

Bana kattığın güzel şeyler ve yardımların için sana minnettarım dede. İyi ki varsın.

Torunun İpek...

**ŞİİR VE
ÖYKÜLERİNDEN
ÖRNEKLER**

ŞİİRLERİ

~~SEN GÜZEL SÖZLERE LAYIKSIN~~
EKMEĞİMİZ ESKİ FIRINLARDAN
KAÇ KANATLI BU UÇAN AT
ALIP GÖTÜRÜR/MÜ
KAFDAĞI'NIN ARDINA
AH BİLEMİYORUM SIRRINI
ÖĞRENEMEDİM USTALARINI OKUDUĞU DUAYI
SÖZ İKSİRİNİ YÜKLEYEMEDİM
UÇAN ATLARIN KANATLARINA

YOLLARDAYIM YILLARDIR
NÖBET NÖBET SALLANIR
UZAKLARDAN ELLER
"GEL AL" DERLER
JARAMAM
TAŞSA KABARSA DA
İÇİMDE AÇLIK
OLSADA TEKNE DOLUSU UNUM
ON PARMAGIM ON YARA
YOGURAMAM
YİNE EKMEĞİMİZ
ESKİ FIRINLARDAN
EY YAZI PERİSİ
ÜZGÜNÜM
SEN İYİ KALEMLERE LAYIKSIN

— A. OZULU —
2007

Biz ve Çocuklarımız

Sevgiyi duymalı orman
Çocuklar ve çiçekler
Yağmurun toprağa düştüğü gibi
Güneşin ışığını esirgemediği gibi
Isınmalı, ışımalı, yağmalı
Yürekler

Çocuk
Bana vurma
Bana bağırma
Bana anlat
Konuş benimle
Diyemez ki...
Demeli aslında

Babakonuşmalı çocukla
Babadinlemeli çocuğu
Annekonuşmalı çocukla
Annedinlemeli çocuğu

Uzayda bulunan insanla
İletişim kurabilen yetişkin
Niçin çocuğuylakonuşamadığını
Düşünmeli ve bulmalı
Öğrenmeli
Konuşabilme yollarını
Aç kapıları
Dinleyebilirimle

Yürekendir onu
Konuşalımmyla

Açıver yüreğini
Konuş kızınla
Konuş oğlunla

Sevgiyi duymalı orman
Çiçekler hele çocuklar
Güvenle

Ölürüm

Bitmiyor gönlümün derdi figanı
Söylesem ölürüm sussam ölürüm
Kapsa bir ahım bütün cihanı
Duysalar ölürüm duysam ölürüm

Zalime meyledip olmuşum arsız
Yaşanmaz çaresiz umutsuz mutsuz
Kör kuyularda kalsam da susuz
İçmesem ölürüm içsem ölürüm

Şu fekle bölemedim kozumu
Akıtıp içimin zehri tuzunu
Gönül bahçesinin toprak tozunu
Silmesem ölürüm silsem ölürüm

Abdulkadir yine düştün kaleme
Kendine bak, bakma gayri âleme
Kaptırdın gönülü yine eleme
Çekmesem ölürüm çeksem ölürüm

Not: Şiirdeki "ölürüm" sözcükleri "ölüyom" şeklinde de okunabilir.

Durduğun Yer Aşk Dediler

Dediler zor bir yoldur yürüdüğün
Mihnet vardır, bela vardır,
Tahammül edebilir misin?
Baş kesip kabul dedim.
Dediler öyle ise önce sabrı öğren!
Sabrın peşinde koruklar üzüm,
Yapraklar ipek oldu.
Kaç kere denendim, kör kuyularda
Yoldasın dediler, uzaktır menzil
Yürü dediler, sabrı büyüt dediler
Yürüdüm adım adım sabır yazan yollarda
Dağlar aştım, yeni dağlar çıktı yoluma
Bir perde kaldırdım, bin perde çektiler,
Geçtim birer birer bir diğer rengin ardına
Sona yaklaştım sandım, daha yol çok dediler.
Yürüdüm, Mecnun'la, yürüdüm Ferhat'la
Önce akıldan oldum, sonra ilimden
Ne varsa dünyada ver dünyaya dediler
Bıraktım nefiste kalan bakiyeleri
Tükendim dedim.
Artık vakit tamamdır her hal.
Dediler: Hayır! Sen hâlâ kozadasın!
Kanat vurup bin bir çiçek dolaştım,
Ayağımda demir çarıklar eridi.
Asam aşınıp bitti.
Dediler: Sözlerin bizi doğruluyor...
Aradığını bil, bilmiyorsan sor.
Dedim: Neye, nereye ulaşmamı bekliyorsunuz?
Dediler: Yanmayı öğren! Işığı ara!
Yöneldim, iklim iklim ışık aramaya
Attım kendimi ışık diye diye karanlıklara
Renkler renklere karıştı

İçim içimle barıştı
Gözlerim kör oldu bir yerde
Dilim söylemez oldu.
Kaldım olduğum yerde
Buldun
Yolu buldun yürü dediler! Yürü!
Yürüdüm ve yandım! Duydum,
Şimdi doğdun, kutlu olsun
Durduğun yer Aşk dediler...

Bir Yudum Su

Bir yudum su dediler güzelim sana
Görmediler oysa sen de çağlayan bin çağlayan var
Bühtan ettiler çocuğum hem sana, hem bana
Bak sana, bak bana

Bir içim su dediler bir tanem sana
Görmediler oysa sen de
Çağlayan bin çağlayan var
Bühtan ettiler çocuğum
Hem sana, hem bana
Bak sana, bak bana

Derdimi Yabana, Ele Anlattım

Sana bir şarkının dizelerinde
Gizleyip derdimi tele anlattım
Bir ince rüzgârın ayak izinde
Götürüp dağlara güle anlattım

Sır kalsın sevdamız, bilinmez olsun
Yükselsin burcuna erilmez olsun
Coşkun sular gibi geçilmez olsun
Derdimi yabana, ele anlattım

Düşlerken

Bir genç kız tazeliğinde
Düşledim zamanı
İp oldu, yumak oldu
Geçerken burçtan burca
Tel oldu, duvak oldu

Bir anne yüreğinde
Düşledim zamanı
Bez oldu, kundak oldu
Seçerken karayı aktan
Taç oldu, tutsak oldu

Bir nine kocalığında
Düşledim zamanı
Sandıkla yatak oldu
Düzerken ömrü sondan
Düş oldu, toprak oldu

Kuşlar Bizi Terketti

Güzelliklerle dolu ülkem
Sabırla yunmuş, huzurla büyümüş
İnsanlarım neredesiniz?
Salkım söğütler, pırıl pırıl sular
Yeşille ermiş yaylalar
Yollarına bereket ağan bağlar
İnsanlarla yarışan karıncalar
Buğday kokan üveyik kuşları
Şarkıları değişmeyen
Hacı baba leyleklerim
Sazlı gölde yeşilbaş ördeklerim
Sülünlerim, angutlarım
Katar katar turnalarım
Adını sayamadığım
Güvercin sevgililerim
Neredesiniz?
Biz mi sizi
Siz mi bizi terk ettiniz
Güzellikler, masallar, zeytinlikler ülkesi
Yurdumun sabırla yunmuş huzurla yıkanmış
İnsanları
Huzur hasretimiz sabrı sizinle görmüşüz
Duyun duyun!
Kuşlar bizi terk etti...

ÖYKÜLERİ

Sokak Bülbülü

Yaşlı bir insanın hal ve hatırını sormaktan zevk alıyorum. Tanıdığım tanımadığım ihtiyarlarla saatler süren sohbetler ediyorum. Bu başarımı kıskananlar benim için ne söyleseler, aldırımıyorum. Bana, “ bu da bunadı” diyenlere bile darılmıyorum. Kahveye girdiğimde “ yürü sen baklalıkların yanına” diyenler bile oluyor. Kıskanıyorlar beni, çok iyi fark ediyorum bunu. Anasıyla arası açık arkadaşımın anasının öz oğlu benim sanki. Oğlunu kapı dışarı kovuyor. Ben ziyaretine gidiyorum. İltifatından utanıyorum. Hele biraz da oğlunu çekiştirirsek, sorma gitsin. Muhabbetimiz daha da artıyor. Şöyle gelin hanımdan da bir parantez arası söz açınca, ne sorulara cevap vermek zorunda kalıyorum bilerseniz. Bir tatlı yerde bırakıyorum anlattıklarımı. Kadınların o ezeli merakı nasıl canlandırıyor yaşlı teyzelerimi.

Kaç yaşlının akrabalarıyla arasını buldum bu sohbetlerde. Binlerce yalan da söyledim. Ne yaparsın iki kişinin arasını bulmak için masum yalanlar günah sayılmıyor. “yüzünü görmek istemediği” oğluna, anasının “onu ne kadar çok özlediğini” size söylemiş olduğunu söylemek yalan mı sayılır. Çok şükür benim yüzümden araları daha da kötü olanlar olmadı henüz. Lakin benim aram açıldı pek çoğuyla. Aralarından kara kedileri ben kovalayınca unutuveriyorlar beni dostlar. Bu da arabuluculuğun kaderi.

Geçenlerde parkta düşünceli düşünceli oturan hiç tanımadığım bir yaşlı teyzenin karşısına oturdum. Uzun zaman görmedi beni. Sonra fark etti. Hafifçe gülümsedim. Gözlerini kaçırdı. Sonra tekrar bana gözlerini çevirdi. Hemen attım oltayı.

Teyzeciğim affedersiniz bir sıkıntım var, bir akıl almak istiyorum sizin gibi tecrübeli bir büyüğümüzden. Yardımcı olur musunuz bana, dedim.

Biraz ihtiyatlı bir ses tonuyla;

- Aman evladım ben kendi derdime derman olamıyorum, sana ne anlatabayım.

Kabalık etmediğimi belirtmek için,

- Affedersiniz, bir dinleme lütfunda bulunsanız. Zaten çok vaktinizi almaz, diye üsteledim.

- Anlat bakalım, dedi. Gönülsüz umursamaz bir tavırla.. Başörtüsünü düzeltti. Pardesüsünün eteklerini bitişirdi.

Anlatmaya başlayacağım senaryo baştan sona kurgu. Oltama takılmıştı yaşlı tonton. Biraz üzgün bir eda ile başladım konuşmaya.

-Aile içerisinde bir ağız telaşı oldu. Benim hanım ileri geri konuştu. Annem küstü bana. Elini öpmek istiyorum vermiyor. Gönülünü alayım istiyorum. O'nun bana küsmesi çok üzüyor beni. Karıma da bir şey söyleyemiyorum. Günlerdir içim içimi yiyor. İşe güce bakamıyorum, işte böyle. Ne yapayım ben şimdi?.

- Sizin evde de gelin kaynana çekişmesi öyle mi. bak oğlum ne diye geldim buraya biliyor musun? Evdeki gelinin yüzünü görmemek için. Sana benden tavsiye. Karışma ananla karının işine. Birbirlerine ne söylerlerse söylesinler duyma onları. Baktın takışıyorlar, terket hemen orayı. Aşağı tükürsen sakal yukarısı bıyık demişler ya, işte öyle. Kalma ikisinin arasında. Ev içinde hiçbir şey yokmuş gibi davran.

- Öyle yapmaya davranıyorum ama olmuyor ki...

- Birbirlerini çok sevdiklerini söyle başkalarının yanında. Ananın maaşı var mı, şöyle emekliden filan?

- Var rahmetli babamın Bağkur'unu alıyor.

- Ne yapıyor O'nu?

- Harçlık yapıyor. Torunlarına harcıyor.

- Kalanını ne yapıyor, kalanını...

- Vallahi hiç sormadım, ne yapıyor. Biriktirir herhalde kalırsa.

- Git oğlum ya parası hiç kalmamış olmalı ananın yahut ta koynunda ki para çoğalmış olmalı. Git şimdi. Çoğalmışsa parası, çıkart çarşıya harcat. Bak, o arada geline de bir şeyler alır. O'da barışır hemen onunla. Yok hiç parası kalmamışsa sor anla. Karın görmeden üç beş lira harçlık ver. Düzelir hemen ananla aran.

Yaşlı teyze bunları söyleyince teşekkür ettim hemen. O sözünü söyle tamamladı. Ben haftaya buraya yine gelirim. Sen de gel. Bana anlat neler olduğu olmaz mı?

Bir dost daha kazanmıştım. Hem de akıl veren cinsinden. Merak için sardı birden yaşlı teyzenin. Açıldıkça açıldı. Oğullarından

gelinlerinden, rahmetlisinden o kadar anlattı ki geçen zamanın farkında değildik. Ben teşekkür ederek ayağa kalktım. O da;

-Ben de gideceğim zaten. Çok iyi oldu konuştuğumuz çok ferahladım bende. ... Gelinin misafirleri de gitmiştir, artık, diyerek dizlerine çöküp öne doğru eğildi ve kalktı.

-Dediğimi tut. Sen akıllı bir adama benziyorsun. Sevdim seni dedi. Hatta küçük oğlu da “benim gibi” olsaymış akıl yönünden. Bak ne iyi ediyordum akıl sormakla. Övgüler yağdırdı bana. Güle güle dedim ayrılırken. Birkaç adım atıp geri döndü.

-“Unutma haftaya gel” diye bir daha tembih etti.

Ne yaparsın seviyorum ihtiyarlarla sohbeti. Haftaya parka gitmek şart oldu. Merakla bekliyor şimdi ihtiyar beni biliyorum.

Annemle hanımın tartışması kurguydu. Bakalım bu kurguyu nerelere götüreceğiz haftaya.

Eve gelince anneme anlattım hikâyeyi.

Güldü sadece. Otur, biraz benimle konuş, sokak bülbülü, dedi.

Uzaklara

Gökyüzü birer birer kandillerini söndürdü. Mavi masmavi bir zemin, bakır sarısı tüllerle renkleniyor. Göz alan aydınlık çizgileriyle güneş günü başlatıyor.

Kuşlar uyandı çoktan, ilk uçuşları suya ulaşmak için.

Bizim için de kalk davulu vuruldu.

Kervanımız, konak yerinden yeni bir konak yerine varmak için hazırlanıyor. Develerin bulamaçları, eşeklerin yemleri, suları verildi. Atların yem torbaları alındı.

Yükler, denkler yeniden yükleniyor. Hizmetkârlar, mal sahipleri herkes hazırlıkların bir an önce tamamlanması telaşında.

Bu sabah yola çıkışımızın on beşinci günü. Basra'da başladı yolculuğumuz. Yönümüz Hattuşa'ya. Yükümüzün ağırlığı da Hitit ülkesine lazım olan kalay madeni.

Hitit diyarında bize Asurlu kervancılar diyorlar. Adım Mansur oğlu Maşuk. Kervanda herkes bana “Genç Maşuk” diyor. Okuma yazma biliyorum. Hesap konusunda da iyiyim. Kervandakilerin birçoğunun kâtipliğini de ben yapıyorum.

İnsan sesleri, hayvan sesleri, kahvaltı için yakılmış ocaklar söndürüldü. Yola çıkılır hale geldi. Yola hazırlık önemlidir. Yükler iyi yüklenmeli. Hayvanlar iyi sıralanmalı. Yerde bir şey kalmamalı. Kervanbaşı ilk kafiyleye yol verdi. Üç kafiye halinde kervan. Her kafilenin bir başı var. Onların da büyüğü kervanbaşımız. 30 deve, 50 eşek, 10 atlı, Kervan içinde benim 7 devem üç eşeğim, bir atım ve iki de yardımcım var. Yüküm ise ağırlıklı olarak kalay. Bir de yol boyu alınıp satılacak cinsten kervan malı. Hediyelikler...

İki suyun birleştiği tuzlu topraklardan çıktık yola.

Akşam sohbetimizde kervanbaşı “bu seferinin yirminci seferi “ olduğunu söyledi. Bu yollardan yirminci geçişi. Benim ise Hattuşa'ya beşinci seferim. İlk seferi babamla birlikte yaptığımızda 13 yaşındaydım. Babam iyi bir tüccar olacağını söylemişti. Çok şey öğrendim geçen zaman içinde. Babam her konak yerinde yaşlı, bilgili insanları arar ve onlarla sohbet ederdi. Ben de babamdan gördüğümü kendime adet edindim. Gözüm yaşlıların üstünde, kulağım onların sözlerinde.

Basra'da yola çıkmadan önce bir bilge yaşlıya sormuştum.

- Uzaklardaki sevgiliye giden ne götürsün, diye.

Yaşlı bilgenin cevabı;

“Sevgili uzaklarda mı?” olmuş, başka bir söz söylememişti.

Yol boyu düşündüm bu sözü. Dün gece yıldızlara bakarken buldum ne söylemiş olduğunu. Gökyüzünde sayısız yıldız. Samanyolu ve kutup yıldızı. Hepsi çizgi çizgi yeryüzüne ulaşan ışık. Gece varlar, gündüz görünmüyorlar. Ama hepsi yerli yerinde duruyor. Onları göremeyişimizin sebebi güneşin baskın aydınlığı. Güneş batınca hepsi hepsi yine ışıklarını bize uzatıyorlar. Sanki ben buradayım, diye göz kırıyorlar bize. Gökyüzü, evrenin dışında değil içinde. Biz mi onlardan uzaktayız, yoksa onlar mı bizden uzakta. Uzaklık, yok sayılmak değil. Belki ulaşmak zor. Benim de Hitit diyarında bir yıldızım var. Ona gidiyorum. O uzakta değil. Sevgilinin uzakta olduğunu sanan benim cahilliğim.

Ah bu bilgiler... İki sözleri bir evreni kapsayan bilgiler. Babam da bir bilgi şimdi. Ne demişti uğurlarken kervanı.

- Oğlum, geceler sır doludur, yıldızlara iyi bak. Kutup yıldızını her zaman yerinde bulacaksın.

O insanları hiç aldatmaz. Sen de öyle ol.

Sıra bizim kafilede. Haydi bakalım. Yolumuz açık olsun...

Gözüm kervanın üzerinde, ben ise ağlıyorum. Geç kalmaktan korkuyorum. Ulaşıp da bulamazsam diye. Hitit yurdundaki sevgili yıldızımı bir başkası alıp götürmüşse diye.

Ağladım, ne kadar ağladım bilmiyorum. Hüzün dolu yüreğimin gök kuşakları oluştu. Umudun sevimli boyalarının bir ucu içimden başlayıp Hattuşa'ya uzanıyor. Bu bizim kutlu günümüze işaret Hititli Kız. Bozulmasın bu gökkuşağı... Gökyüzü gibi temiz geleyim sana Hititli Kız.

Seni nasıl anlatayım dostları sevindirmek için. Seni anlatmam gerek güzellik yarışındaki yıldızlara. Seni anlatmam gerek destanımızı yazacak Uruklu, Kültepe, Şapinuvalı ozanlara...

Ya da ben yazmalıyım destanımızı.

Nasıl yazayım bilmiyorum. Şapinuva'dan aldığım ağız temizleme dualarını okusam olur mu dersin? Yedi kutlu suyla yıkansam dilim çözülür mü dersin? Toprağını öpüp kokluyorum arınmak için. Uzakları yakın etmek için. Sen hep aklımda oldukça uzaklarda değilsin, ben de uzaklarda değilim, seninleyim.

Hayat Hepimiz İçin

Bu öykümü Çorum Altı Nokta Körler Derneğinde tanıdığım Sayın Fazlı Koçak'ın şahsında, tüm görme engellilere ithaf ediyorum.

Abdulkadir Ozulu

Görünmez bir el, her yöne, her yere, her şeye ince, siyah bir tül çekiyor. Etrafımdakilere gösteriyorum... Biz görmüyoruz diyorlar. Tül kalınlaşıyor, renk koyulaşiyor... Kimsenin umurunda değil. Ama benim kin bu, bir kâbus oluyor. Sonunda gözlerimin önünden küçük cisimler kayboldu, renkler birbirine karıştı... Bir tek renk kaldı, siyah...

Doktorlar " yapılacak bir şey kalmadığım" kabullendiler. İsyancılar içinde olsam da görmez olduğumu anlıyorum. Görmezliği kabulleniyor muyum, hayır! Düne kadar Güneş her sabah ışıyla dünyayı aydınlatıyordu, O aydınlığı artık ben kaybettim. Eşyayı boyutlandıran, cisimleri renklendiren ışık benim için yok artık.

Ortaokul ikinci sınıfta idim...

Evimiz bir karanlık kafese dönmüştü. Evimizin içinde ben, karanlıkların hem tutsağı, hem de bekçisi olmuştum.

Ses, düne kadar sıradan bir kelime idi. Şimdi beni kuşatan karanlığın penceresi oluyor. Varlığımı sesimle duyuruyor, varlıkları sesleriyle fark ediyorum. Sanki yeni bir dünya keşfediyorum. Sesler dünyası.

Annemim, babamın, kardeşlerimin sesleri... Radyonun sesi. Rüzgârların, yağmurun, otomobillerin sesleri... Uzaklardan gelen gürültüler. Yalanlardan gelen kedi, köpek, horoz, tavuk ve kuşların sesleri...

Bir ses duymak, bir görüntüye denk... Anlamak için yorumlamaya ihtiyaç duyulsa da her ses bir kare fotoğraf. Duyulan her sesi tanımak zaman istiyor. Ne kadar çeşitli ses varmış dünyada. Görmeyen için, bütün sesler değerlendirmeye tabi tutulması gereken anlamlı anlamsız birer mesaj olup çıkıyor.

Ses dünyama; babamın eğlensin, oyalansın diye alıp getirdiği sazın sesi girdi. Komşumuz olan bir ağabey bana saz dersleri veriyor. Sazdan çıkan seslerin ahenge dönüştüğümü hissetmek hoşuma gidiyor. Başaracağım bu işi herhalde. Sabırla çalışıyorum.

Önceleri birilerinin başını ağrıtsam da... Sonra kimselerin olmadığı, baş ağrıtmayacağım yerlerde çalışıyorum sazımı... Sazla söyleşmek... Saatler süren bir meşgale. Olsun. Karanlıklar dünyasında saatler uzun...

Karanlık dünyamda iki boyut var: Biri seslilik, diğeri sessizlik... Sessizlik boyutu uçsuz bucaksız sınırlara sahip... Bu uçsuz bucaksız sessizlik sahillerinde kahroluyorum, kayboluyorum: Acılarımı, ağıtlarımı saklıyorum okyanusların karanlıklarına...

Saz, hem oyuncağım, hem arkadaşım. Öyle bir zaman geldi ki, çevremden "bize biraz saz çal" istekleri başladı.

Sesin ne olduğunu, görüp-duyanlar hiç bir zaman bir görmezsin duyduğu kadar tahlil edemezler. İnsan seslerindeki ses perdeleri neler ifade eder neler. Samimiyeti, sahtekârlığı, usancı, coşkuyu, sevgiyi, şefkati, acımayı, alayı, önemsenmeyi veya baştan savmayı sesler anlatıyor bana. Seslerin içinde gizli, cam kırıkları, saçma taneleri, hatta hardal zehirleri... Çöl sıcaklığında bir bardak soğuk su gibi sesler... Gönül ferahlatan ışık gibi sesler...

Velhasıl bir görmezsin algı dünyasının en hassas laboratuvarı seslerden kurulu... Bu laboratuvar bütün donanımıyla gelişiyor beynimde.

Kendimle konuşuyorum, her sessizlikte. Beynim bir yalan dost oluyor, Yalnızlığın sıkıntı duvarlarını kendi kendimle yaptığım iç konuşmalarım bozuyorum. Düşünme veya tefekkür dedikleri insana has zengin hazineyi, daha önce ne kadar az tanıyormuşum. Düşündükçe hu hazinenin genişliğini, derinliğini fark ediyorum. Bazen düşüncelerin dar yollamada, bazen geniş meydanlarında dolaşiyor, bazen de çıkmaz sokaklarında çıkış yollar arıyorum. Beynimle kurduğum dostluk; bir mutluluk iklimi olduğu kadar, acımasız bir soğuk veya keskin bir hançer olup yüreğime saplanıyor. Yaşama sevincini yitirme diyen beynim, sen bir körsün kabullen, demekten de çekinmiyor.

Düşünceler su damlaları gibi, Birbirine eklenerek büyüyor, dereler ırmaklara ırmaklar denizlere ulaşıyor, deniz bir çokluk... Deniz bir genişlik, demiz bir derinlik. Deniz bir temizlik...

Deniz, rüzgârların nefesiyle dalgalanıyor ve içindeki safrayı sahillere, alın işte kiriniz, çöpünüz diye geri atıyor. Tefekkür de beyin denizinde akıl fırtınası. Bu fırtına içinde boğulmadan, batıp

yitmeden yaşamak lazım... Lakin karanlıklar dünyasının da depremleri, tsunamileri var...

Bunun sonu ne olacak sorusu, yıkımlarına güç yetmez bir deprem ve bütün direnç noktalarını aşan felaket tsunamisi olup kahrediyor. Kafamı kapılara çarpmaktan, çukurlara düşmekten, yanlışı yerden yürümekten, gülünç olmaktan korkuyorum. "Vah yazık" sesleri iki kelime değil bana sıkılan iki kurşun oluyor. Aşınmaktan nefret ediyorum. Hor-hakir görülmeğe korkuyorum. Aşağılanırm diye korkuyorum. Ölümden korkuyorum. Yalnız başıma kalmaktan korkuyorum. Hastalanmaktan korkuyorum... İhtiyarlamaktan korkuyorum. Evlenememek ve çoluk çocuk sahibi olamamaktan korkuyorum. Bir ailenin geçimini ne ile sağlayacağını bilememekten korkuyorum. Bir sanat, bir meslek, bir iş sahibi olamayışın önüme getireceği dağ dağ sıkıntılardan korkuyorum.

Anne baba şefkati ve koruyuculuğu zaman içinde engelli beyninde türlü anlamlar kazanıyor. Sevinç oluyor, haz oluyor. Öyle bir an geliyor ki, karşılık verilemeyen bir borçluluk elemine dönüşüyor. Üretememek ve hep tüketici konumunda kalmak, acı veren ağır bir yük olup inşam esiyor...

Bağımlı yaşamak bir tür esaret... Üreten insan daha özgür... Üreterek yaşamak daha hoş... Başkasına muhtaç olmak yaşamın tadının yarım kalmasına yol açıyor. Bağımlılıktan kurtulmak lazım, karanlıkların etrafına çektiği duvarları delmem, engelleri yıkmam lazım. Bana kafes olan evden dışarı çıkmam lazım. Hayata katılmam, insanların içine karışmam lazım. Korkularıma atmam lazım. Kazanmam lazım. Kendi kendime yetmem lazım.

İnsanlar iki yoldan geçimlerini temin ediyorlar. Ya bilgileriyle, ya da fiziki güçleriyle... Ya akıl ya pazu gücü veya bilgi-hüner-sanat. Bu iki güçten birine ulaşabilmek için okul ya usta tezgâhından geçeceksiniz. Okul yaşını gerilerde bırakalı yıllar oldu. Yaşıtlarım şimdi birer iş ve meslek sahipleri.

Karar veriyorum. Ankara'ya Sosyal Hizmetler Sarayı Rehabilitasyon Merkezine gideceğim. Bütün korkularımı yanımda götürsem de bunu yapacağım. Okumak, öğrenmek içimde yarım kalmış bir güzel rüya. O rüyaya bir başka şekilde devam etmek... Evden çıkıyorum. Bu benim özgürlüğe ilk kanat açışım. Her yönden kuş sesleri duyuyorum.

Kuşların kanat sesleri içimi gıdıklıyor. İsteddiği yere yalnız, başına uçarak gidebilmek... Kuş sesleri bana bir özgürlük şarkısı söylüyor. Kanat sesleri özgürlüğün bayrağının dalgalanışı.

Ve beyaz bastonla tanışıyorum...

Beyaz baston ne hünerler varmış sende. Kılavuzum, gözüm. Kalabalıklar içinde rehberim, karanlıklar içinde fenerim. "Hey, ben de varım!" diyen seslenişim.

Rehabilitasyon merkezi bana körler alfabetini ve çeşitli konulara ait bilgiler öğretmekle kalmadı. Nasıl yaşayacağımı, nasıl davranışlar sergileyeceğimi, geleceği nasıl kurgulayabileceğimin sırlarını da öğretti.

Kendi kendime engel olmamayı, yaşama hakkımı kısıtlamamayı öğretti. Kendi kendimle olan dostluğumu pekiştirdi. Bütün, insanların en doğal haklanan yaşama hakkı olduğunu öğrenmek ve bu hakkı hiç kimsenin engelleyemeyeceğini bilmek, o sevgili dostum beynimde ufuklar açtı. Karanlıkların kafamda ördüğü beni hapseden kafesi parçaladı.

Görmüyor olabilirim. Fakat duyuyorum ve olanların farkındayım. Varlığımın bir anlamı; olduğunun bilincindeyim. Benim gibi olan engelli kardeşlerime sesleniyorum:

Altı Nokta Görme Engelliler Derneği sizin güç alacağınız ve katılımınızla güç vereceğiniz bir mücadele ve paylaşım derneği. Mutlaka tanışın. Dost sesler duyacak, dost eller tutacaksınız.

Anneler babalar, eğitim öğretim yaşına girmiş engelli çocuklarınıza şefkatinizin, koruyuculuğunuzun yoğun duyguları içinde hapsedmeyin. Mutlaka okuyacakları okul ile en kısa zamanda buluşmalarını sağlayınız. Onların sizin olmadığınız ortamlarda bulunmalarından korkmayınız.

Ülkemizin yönetiminde bulunan görev ve sorumluluk sahipleri engelli vatandaşlarımız için en uygar devletlerde yapılanların daha gelişmiş şeklini ülkemizde yaşatmak ve yapmak için çalışmalarınıza hız veriniz. Olumlu gelişmeler sağlamak için gayrette kusur etmeyiniz.

**BESTELENEN ŞİİRLERİ
VE
NOTALARI**

BİR YUDUM SU

Hicaz Şarkı

Güfte: Abdulkadir OZULU-2005

Beste: Prof.Dr.Suat KIYAK-08.02.2006

♩ = 110
Sofyan

ARANAĞME

BİR YU DUM SU DE Dİ LER (SAZ.....) GÜ ZE LİM SA SA
BİR İ ÇİM SU LER LER (SAZ.....) BİR TA NEM SA SA

NA NA (SAZ.....) GÖR ME Dİ LER OY

SA (SAZ.....) SEN DE KAY NA YAN (SAZ.....) BİN ÇAĞLA YAN

VAR (SAZ.....) VAR (SAZ.....) BÜH TAN ET Tİ LER ÇO CU ĞUM

HEM SA NA HEM BA NA SAZ BAK SA NA BA

NA (SAZ.....) NA (SAZ.....) NA SAZ SON

Bir yudum su dediler güzelim sana
Görmediler oysa
Sen de çağlayan bin çağlayan var
Bühtan ettiler çocuğum
Hem sana, hem bana
Bak sana, bak bana

Bir içim su dediler bir tanem sana
Görmediler oysa sen de
Çağlayan bin çağlayan var
Bühtan ettiler çocuğum
Hem sana, hem bana
Bak sana, bak bana

DERDİMİ YABANA ELE ANLATTIM

Kürdîli Hicazkâr Şarkı

♩ = 120
Düyek

Güfte: Abdulkadir OZULU-06.12.2005
Beste: Prof.Dr.Suat KIYAK-26.12.2005

ARANAĞME

SA NA BİR ŞAR KI NIN Dİ ZE LE RİN (SAZ.....)

GİZ LE YİP SEV Gİ Mİ TE LE AN LAT TIM (SAZ)

BİR İN CE RÜZ GA RİN A YAK İ ZİN DE

GÖ TÜRÜP DAĞ LA RA GÜLE AN LAT TIM (SAZ.....)

TIM (SAZ) SIR KAL SIN SEVDA MIZ Bİ LİN MEZ OL SUN (SAZ.....)

YÜK SEL SİN BUR CU NA E RİL MEZ OL SUN (SAZ.....)

(SAZ.....) COŞ KUN SU LAR Gİ Bİ GE ÇİL MEZ OL SUN

DER Dİ Mİ YA BA NA E LE AN LAT TIM (SAZ.....)TIM (son)

Sana bir şarkının dizelerinde
Gizleyip sevgimi tele anlattım
Bir ince rüzgarın ayak izinde
Götürüp dağlara güle anlattım

Sır kalsın sevdamız bilinmez olsun
Yükselsin burcuna erilmez olsun
Coşkun sular gibi geçilmez olsun
Derdimi yabana, ele anlattım

SANA BİR ŞARKININ DİZELERİNDE
Nihâvend Şarkı

J = 65
Sofyan

Söz: Abdulkadir Ozulu
Müzik: Gazanfer Eryüksel

ARANAĞME

SA NA BİR ŞAR KI NIN Dİ ZE LE RİN DE

GİZ LE YİP SEVGİ Mİ TE LE AN LATTIM TE LE AN LATTIM SAZ

BİRİN CE RUZ GARIN A YAKI ZİN DE

SAZ GÖ TÜRÜP DAĞ LA RA GÜ LE AN LAT TIM GÜ LE AN LAT TIM

SAZ SAZ SİR KAL SIN SEV DA MIZ

Bİ LİN MEZ OL SUN SAZ YÜKSEL SIN BUR CU NA E RİL MEZ OL SUN

E RİL MEZ OL SUN SAZ COŞ KUN SU LAR GI Bİ

GE ÇİL MEZ OL SUN SAZ DER Dİ Mİ YA BA NA E LE AN LATTIM

E LE AN LATTIM SAZ

Sana bir şarkının dizelerinde
Gizleyip sevgimi tele anlattım
Bir ince rüzgarın ayak izinde
Götürüp dağlara güle anlattım

Sır kalsın sevdamız bilinmez olsun
Yükselsin burcuna erilemez olsun
Coşkun sular gibi geçilmez olsun
Derdimi yabana, ele anlattım

Sana Bir Şarkının Dizelerinde
Nihâvend Şarkı

Güfte: Abdulkadir Ozulu
Beste: Halit Yıldırım

♩ = 196
Semâî

ARANAĞME

SA NA BİR ŞAR KI NİN SAZ Dİ ZE LE RİN
EN A CI BİR SEV DÂ EF SÂ NE RİN
SIN

DE DE SAZ GİZ LE YIP DER Dİ Mİ
DE MEC NUN CA BEN SE Nİ

SAZ TE LE AN LAT TIM SAZ
ÇÓ LE AN LAT TIM

SAZ TE LE AN LAT TIM SAZ
ÇÓ LE AN LAT TIM

BİR İN CE RÜZ GÁ RİN SAZ A YAK İ ZİN DE
BİR ZÁ LİM LEY LA NİN A YAK İ ZİN DE

SAZ GÓ TÚ RUP DAĞ LA RA SAZ
KE RE MIN YAN DI Ğİ

GÜ LE AN LAT TIM SAZ SAZ
KÜ LE AN LAT TIM

Sana Bir Şarkının Dizelerinde - Sayfa 2

SİR KAL SIN SEV DA MIZ SAZ Bİ LİN MEZ OL SUN
SAZ YÜK SEL SİN BUR CU NA SAZ E RİL MEZ OL
SUN SAZ COŞ KUN SU LAR Gİ Bİ SAZ GE ÇİL
MEZ OL SUN SAZ DER Dİ Mİ YA BA NA
SAZ E LE AN LAT TIM SAZ SAZ

Sana bir şarkının dizelerinde
Gizleyip derdimi tele anlattım
Bir ince rüzgârın ayak izinde
Götürüp dağlara güle anlattım

Sır kalsın sevdamız, bilinmez olsun
Yükselsin burcuna erilmez olsun
Coşkun sular gibi geçilmez olsun
Derdimi yabana, ele anlattım

En acı bir sevda efsanesinde
Mecnunca ben seni çöle anlattım
Bir zalim Leylâ'nın ayak izinde
Kerem'in yandığı küle anlattım (H. Yıldırım)

Fotoğraf: Erol TAŞKAN

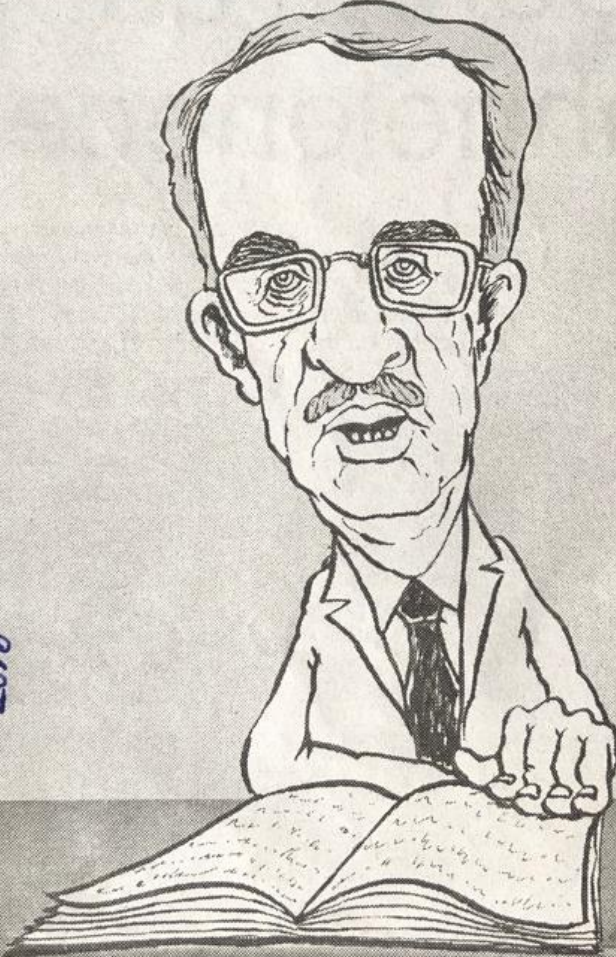
GEÇMİŞ ZAMAN HATIRALARI

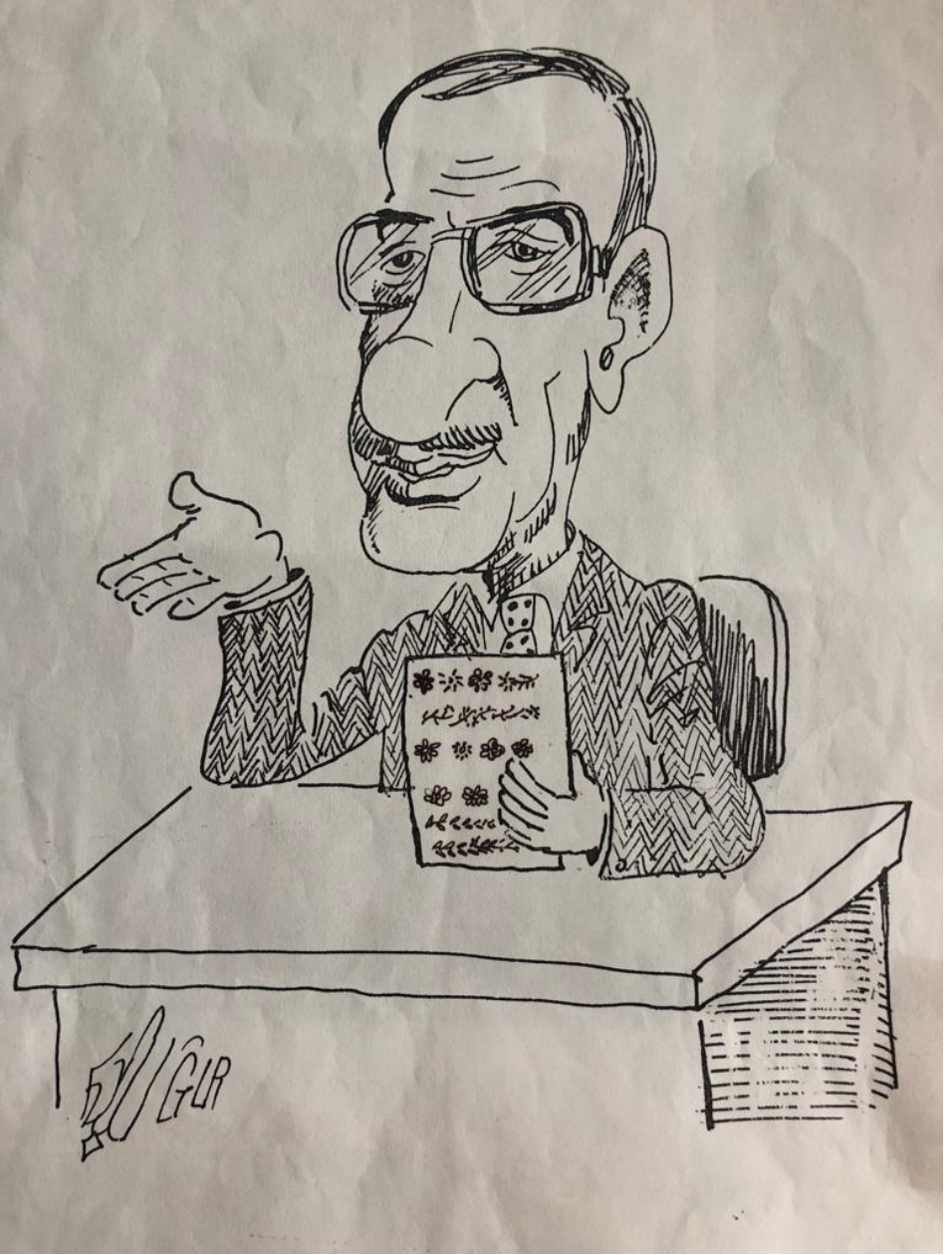
HAFTANIN PORTRESİ

EĞİTİMCİ- YAZAR

ABDULKADİR OZULU

E. ORUÇ
2010

ÇORUM'UN KÜLTÜR TARİHCİLERİNE TİYOLAR

**Şair Gazanfer
ERYÜKSEL**

Corum'un kültür tarihini yazanlar, yazılı basın alt başlığında Ç. Hakimiyet Gazetesi'ni ve Çorum basını incelediklerinde iki ana dönem göreceklere. Abdulkadir Ozulu öncesi ve sonrası...

Bu bağlamda yapılacak arşiv taramaları gösterecektir ki, sevgili Ozulu Hocamız Ç. Hakimiyet Gazetesi'nin sayfalarında kentlinin kültür-sanat yaşamında dünü görüp bugünü kucaklayan ve yarınlara filizler uzatan bir

çizginin mimarıdır.

Ç. Hakimiyet'in kültür-sanat ve çevre haberlerine ayırdığı yer Ozulu Hoca'nın gelişi ile artmaya başlamış ve genel haberler içinde kendi ölçeğinde önemli bir yer edinmiştir. Bu arada geleneksel sanatlar ve aşık edebiyatına da daha fazla yer açıldığı görülmektedir. Tarihe ve Çorum'un kültür coğrafyasının ataları Hititler'e de ayrılan yer ve kazı haberleri öne çıkmaktadır.

Çorum'un eski çarşıları hakkında yazdıkları, kentin tarihine bellekle riyle ve gözlemleriyle tanıklık edenlerden Eczacı Talat Ceritioğlu ile yaptığı anılar turu gibi çalışmalar kent belleği oluşumunda değerli birikimlerdir.

Dünü bilmek ve anlamak bağlamında yapılan son çalışması ise Şair Kadri'nin (1869-1948) Menakıb-ı Koyunbaba adlı eserini eski yazıdan yeni yazıya çeviren İsmail Torun'un çalışmasını sadeleştirerek yapmaktadır Abdulkadir Ozulu...

*Çorum
Folklorumuzdan
bir demet*

Bu çaba sadeleştirmeden öte nazım bir eserin düzyazı çevirisidir. Bize ve bizlerden sonra gelecek kuşaklara bu menkabele ri günümüz Türkçesiyle hediye ettiği gibi, bu eseri yeniden şiirleştirecek olan şairlerin de önünü açmakta, onların yollarını kısaltmaktadır.

Bizim bu satırları yazışımızın biricik amacı, kentin kültür tarihini yazacaklara küçük bir "tiyo" vermektir.

Ellerine, yüreğine,
beynine sağlık sevgili
Ozulu Hocamız... Sevgi
ve saygılarla...

**Hakimiyet
Gazetemizin
Kültürel yayınları
üstüne Şair Gazanfer
Eryüksel'in bize
göndermiş olduğu
övgü dolu yazısına
teşekkür ederiz.**
A. OZULU

Çorum'un Belleği

Metin AKSOY
Gazeteci

Abdulkadir Ozulu, benim gibi Azapahmet Sokağı'nın çocuğudur. Ankara-Samsun karayolu açılmadan önce Saat Kulesi'ni Doğumevi'ne bağlayan Azapahmet Sokağı o yıllarda Çorum için bugünün bulvarı gibiydi! Çocukluğumuz bu sokakta geçti; ilk diplomamızı "Azapahmet Okulu"ndan aldık! Abdulkadir Ozulu'nun bizim kuşak içinde ayrı bir yeri olmuştur. O, her şeyden önce Ramazan akşamları teravih namazında arkasında saf tuttuğumuz Mustafa Ozulu Hafız'ın oğlu Kadir Abi'mizdi; ortaokul sıralarında ise ulusal bayramlarda okuduğu coşkulu şiirlerle yürek titreten bir edebiyatçıydı.

Sonra, hep olan, bizim kuşağın da başına geldi, Azapahmet'in tozu toprağında yoğrulanların her biri farklı diyarlara savrulup gitti.

Yıllar sonra Çorum Gazetesi Çevirileri (1) ve Çorum Basın Tarihi Notları (2) kitaplarında Abdulkadir Ozulu izmasını gördüğümde anlamım ki O, artık sadece Azapahmet Sokağı'nın değil tüm Çorum'un, doğup büyüdüğü toprakların, memleketinin belleği olmuştur. Tıpkı, İhsan Sabuncuoğlu, Eşref Ertekin, Abdullah Ercan, Ethem Erkoç ve Mahmut Selim Gürel gibi...

Tek kişilik bir ordu misali çalışıp, yıllarca kütüphanelerin tozu rafaları arasında ömür tüketerek, geçmiş geleceğe taşıyan, birer kilometre taşı niteliğindeki bu iki kaynak kitabı Çorum'un kültür zenginliğine kazandıran Kadir Abi'yi kutluyorum.

İnsanı heyecanlandıran, şimdiden Çorum'un kültür yaşamında hak ettiği yeri alan bu iki başyapıtın, Türkiye yazın dünyasında da ses getireceğine inanıyorum.

Umarım, bundan sonra basın tarihini yazacak olanlar Abdulkadir Ozulu'nun bıraktığı "işaret taşları"nın takip ederek bugüne kadar karanlıkta kalan konu ve olayları aydınlatır, gelecek kuşaklara yeni kapılar açarlar.

manşetten biri Ankara'daki lokal sorunu diğeri ise Özel İdare'den burs ve kredilerini alamayan öğrencilerin haklarını korumak amacıyla bir komite oluşturulmasıydı. Eşref Ertekin, Faruk Kureli, Turan Velidet Velidedoğulu ve Ahmet Yusa'nın Atılım'a başkanı mesajları da birinci sayfadan verilmişti.

Bu sayı da 1000 adet basılan gazetenin 2, 3 ve 4'üncü sayfalarındaki köşe yazıları ve haberler şöyle sıralanıyor:

- Başyazı: Çözümde Doğru
- Hüseyin Örs: Serbest Görüşler: Beslenme
- Selçuk Gür: İsklip'in Dikenleri
- Metin Aksoy: Her Telden: Burs ve Krediler
- Oğuz Durukan: Alaca'dan Sesler
- H.R. rumuzuyla Nazım Hikmet'ten "Onlar" şiiri ve "Bir Hikaye-miz Var" öyküsü
- "Sungurlu'da Nakliyeciler Direnişe Geçti/Çorum'da Köylüler 'Açız' diye Bağırıldı"
- "Leblebi Günü Yapıldı"
- "5 Nisan'da Yurt'ta Genel Bir Forum Yapılacak"
- "Çorum Yurdu'nda Yapılan Anketin Sonuçları"
- "İsklip Dolma Gecesi Yapıldı/Alı Pınar Ankara'daki Arsasını Yurt için Bağışladı"
- "Halk Eğitim Başkanlığı'nın Düzenlediği Şenlik Başarılı Geçti"
- "Çorum Yurdu'nda Spor Faaliyetleri Başladı"
- "Çalık Spor Elendi"
- "3. Lig Kaldırılıyor mu?"

68 KUŞAĞI

Tam 42 yıl sonra Atılım'ın sarması yapıları arasında gezinirken şaşırmadım desem yalan olur! O günlerin gençlik arasında eşirdiği 68 Kuşakı rüzgârında biz Çorumlu yüksek öğrenim öğrencileri olarak ne kadar bilinci, kendi memleketinin ve ülkesinin sorun-

ÇORUM
YÜKSEK GÖNÜLÜ
ÖZGÜRLEŞME ÇEVİRLERİ
FARUK KURELİ

ATILIM

SÖZLEŞME GÖNÜLLÜK İYİNİ HAYATLAŞTIRMA

14 Ocak 1970
GÜNLERİ 1
DÜNYA GÜNLERİ
BİR GAZETE
MİLLETİNİN
YAKINI

Halkı Ceşitli Çınsızlar

"Atılım'ın gerçekleri dile getirmesini ve Çorum'u gerektiği şekilde tanımasını isterim."

Atılım'ın 42. sayısında... (The text continues with a detailed letter from a reader, partially obscured by small print.)

NE DEDİLER?

Parlamentelerimiz ATILIM için ne dediler?

(The text continues with a list of names and their statements regarding the Atılım journal.)

larına sahip, akli başında yaklaşımlar içinde hareket etmişiz; hayret ettim! Atılım'ın yayınlanan 2 sayısının içeriği bu yargıyı doğrulayan yazılarla dolu...

İnsan, "keşke tüm gençlik o yıllarda aynı sorumlu anlayışı paylaşabilseydi" demekten kendini alamıyor. Eğer yolla olabilsediyse, toplumun belleğini sıfırlamak için insanlık dışı yollara başvuran, ülkeyi karanlıklara boğan darbeler kendilerine mesruiyet zeminini bulabiliyorlardı mı? Elbette ki hayır! Umarım Atılım'ın 42 yıl önceki sorumlu tarzı bugünlere örnek olur.

UGRAŞ DERGİSİ

İstanbul'daki Çorum Yüksek Tahsil Talebe Gençliği Yardımlaşma Cemiyeti'nin yayımladığı "Uğraş" adlı aylık dergi Mart 1970 tarihinde çıktı. Atılım, derginin yayın hayatına başlamasını 2'nci sayısında 1'inci sayfadan duyurarak başarılar diledi.

BİR ÖNERİ

Türkiye, toplumsal belleği zayıf bir ülke... İnsanları da öyle... Yaşamın kilometre taşlarındaki tankıtlar ve toplumsal değerler, kuşaktan kuşağa sözlü olarak aktarılmış. Yazıya hep yabancı kalın-

ATILIM GAZETESİ

Burada, Kadir Abi'nin hoşgörüsüne sığınarak Çorum Basın Tarihi Notları'na bir dipnot düşmek istiyorum.

Kitapla Çorum Yüksek Tahsil Talebe Cemiyeti tarafından çıkarılan "Çorumluya Çağrım" (sayfa 131) ve "Hitit Beldesi" (sayfa 136) adlı yazılarına yer verilmiştir. Bu cemiyetin işlevini yitirmesi ve 12 Ocak 1969 tarihindeki Genel Kurul'u'nun iptal edilmesi üzerine 24 Ocak 1969 tarihinde Metin Aksoy (Kurucu Genel Başkan), Selim Kazak (Genel Başkan Yardımcısı), Mustafa Aras (Genel Sekreter), Osman Demet (Genel Muhasip), Sadık Tahtakılıç (Yönetim Amiri), Erhan Ölçer (Uye) ve Fevzi Eker (Uye) tarafından genel merkezi Ankara olan Çorum Yüksek Öğrenim Öğrenci Cemiyeti (Ç.Y.O.Ö.C.) kuruldu; Çorum, İstanbul, Trabzon ve Erzurum'da da şubeleri açıldı. Cemiyet 14 Mart 1970 tarihinde ATILIM adıyla 15 günlük bir gazete çıkarmaya başladı.

Kitapta ne yazık ki Atılım'dan bahsedilmiyor. Türkiye'de araştırmacıların en büyük kâbusu, arşiv sorunu, sanırım burada da Kadir Abi'nin karşısına çıkmış...

Logoda Atatürk'ün "Gerçekleri söylemekten korkmayınız" sözünün yer aldığı gazetenin adı niçin Atılım olarak seçilmişti; aradan yarım asra yakın bir zaman geçti, hatırlayamıyorum. Ancak hâlâ tebessümle anımsadığım bir anı var: O yıllarda illegal olarak faaliyetini sürdüren kısa adı TKP olan Türkiye Komünist Partisi'nin yayın organının adının Atılım olduğunu öğrendiğimizde tüm arkadaşlar şaşkınlıktan adeta küçük dilimizi yutmuştük!

İlk sayısı (3) 1000 adet basılan ve 50 kuruştan satılan 4 sayfalık Atılım'ın künyesi şöyle:

Sahibi: Ç.Y.O.Ö.Cemiyeti adına Hasan Bayraktar
Genel Yayın Müdürü: Hikmet Uçar
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Soner Akyol
İdare Yeri: Çorum Öğrenci Yurdu, Ahmetler Cad. Kocatepe/ANKARA Tel: 18 14 55

Abone: Yıllık 10 Lira
Dizgi-Baskı: Yıgır Matbaası Olgunlar Sok. No.2 Bakanlıklar ANKARA

Atılım'ın 14 Mart 1970 tarihli sayısında Çorum Valisi Celal Güvenc'in demeci manşet yapılmış; "Atılım'ın gerçekleri dile getirmesi ve Çorum'u gerektiği şekilde tanıtmaları isterim"

Çorum Senatörleri Şevket Özçetin ve Safa Yalçuk ile milletvekilleri, Cahit Angın, Abdurrahman Güler ve İhsan Tomuş'un Atılım'a verdikleri kısa demeceler de birinci sayfada yer alıyor.

"Çıkarken" başlıklı Başyazıda, "Atılım'ı çıkarırken tarifsiz tutkularla doluyuz" denildikten sonra üniversite öğrencilerinin sorunları sıralanıp Çorumlu yüksek öğrenim gençliğinin tek gerçek temsilcisinin Ç.Y.O.Ö.Cemiyeti olduğu ifade ediliyor.

Birinci sayfada ayrıca Cemiyetin yazın Çorum'da açacağı parasız kurs, Leblebi Gün ve Türkiye Öğretmenler Sendikası'nın (TÖS) Türkiye genelinde başlattığı boykota katılan TOS Çorum Şubesi yöneticilerinin beraat ettiklerine ilişkin üç haber ile Atılım'ın uzun ömürlü olması için Çorum halkının desteğini bekleyen Cemiyet'in bir duyurusu bulunuyor.

Atılım'ın 2, 3 ve 4'üncü sayfalarında yer alan haber ve köşe yazıları ise şöyle:

- Soner Akyol: Serbest Görüşler: Tutuculuk ve Ötesi
- Hikmet Uçar: Çağrı
- Selçuk Gür: Davul
- Metin Aksoy: Dünden Bugüne
- Selim Kazak: Sanat Köşesi: Türk Tiyatrosunun Gelişimi
- Ayhan Kırdar: Şiir Köşesi: Spleen
- Ahmet Boyabatlı: Spor: Amatörlerimiz
- "Cemiyet Odasına Okuma Köşesi Açıldı"
- "Yurda yeni sandalyeler ve çamaşır makinası alındı"
- "Bunları Biliyor musunuz?"
- "Çorumspor Şampiyonluk Ümidiyle Üç Yıldır Kendini Avuttu"

İKİNCİ SAYI
Atılım'ın 1 Nisan 1970 tarihinde çıkan 2'nci sayısındaki (4) 2

BİR ÖNERİ

Türkiye, toplumsal belleği zayıf bir ülke... İnsanları da öyle... Yaşamın kilometre taşlarındaki tanıklıklar ve toplumsal değerler, kuşaktan kuşağa sözlü olarak aktarılmış. Yazıya hep yabancı kalmış... Yazarların-gözetlerin cezalandırılması biraz da bu yüzden olsa gerek! Ama bilgi çağına tanıklık eden 21. Yüzyıl'da artık yaşamın en küçük ayrıntısı, "tek bir harf" bile kayıtlı altına alınıyor.

Peki ya geçmişin kaybolmaya terk edilen izleri nasıl sürelecek; gelecek kuşaklara aktarılacak?

Abdulkadir Ozulu gibi "toplumsal bellek fedaisi" insanların kendini bu işlere adanmasıyla mesele çözümlenir mi? Tek bir insanın gücü nereye kadar yetebilir? Artık üniversiteler devreye girmezli, toplumsal değerlere sahip çıkmalıdır.

Çorum'a ve değerlerine, bu yolda saçını ağartanlara sahip çıkılmasında özellikle Hitit Üniversitesi'ne önemli görevler düşmektedir. Üniversitemiz artık fahri doktora adayının unvanıyla güve ve iktidar sahiplerine değil; ömrünü topluma adanay, arştırmalarıyla tarihe işk tutan insanlara veren bir politika izlemelidir.

KENT ARSİVİ

Son bir söz: Çorum Belediyesi 1983 yılından bu yana tam 76 kitap yayımlayarak övgüye değer bir çalışmaya imza atmıştır. Yayınlanacak her kitapla daha da büyüyecek bir kent arşivinin oluşumu-

na katkıda bulunmak kullanılacak bir çaba... Gelecek kuşaklara bırakılacak bu mirasa sahip çıkılmalı; desteklenmelidir. Belleksiz bir toplumun, pusulasız bir gemi gibi er ya da geç kayalıklara bindirmesi kaçınılmazdır. Bunun bilincinde olmak aslında bir insanlık sorunudur da...

- (1) Abdulkadir Ozulu, Çorum Gazetesi Çevirileri 1921-1926, Cilt 1-2, Çorum Belediyesi Kültür Yayınları, 2008.
- (2) Abdulkadir Ozulu, Çorum Basın Tarihi Notları, Çorum Belediyesi Kültür Yayınları, 2012.
- (3) İlan alabilmek için mevzuat gereği bu ilk sayı ÖZEL SAYI olarak çıkarılmıştı.
- (4) Bu sayı; Özel Sayı'dan sonra çıkarıldığı için künyede Sayı: 1 olarak belirtilmiştir.

- 1 -

Yaşadığım Abdulkadir Ozulu

Hitit Üniversitesi Feriz Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi ve bölüm başkanı prof. Meral Demiryürek telefonda « Abdulkadir Ozulu'yu yaz » önerisine sevine sevine « peki » dediğim zaman işin büyümesine güç olduğunu bilmiyordum. Yüzlerce, binlerce kez yinelenmiş sözler yazsın, olmasın; Abdulkadir Ozulu'ya ilişkin, özgül görüşler, yorumlar bulup ortaya atmak da boyumun dışarı... Ama, Abdulkadir Ozulu için ona yarasız şeyler de yazmak gerekir.

« Abdulkadir Ozulu'yu yaz » önerisi üzerine doğum sancıları sardımı bertin... Çorum da Abdulkadir Ozulu'nun ağırlığı kaç okkadırı kendi kendime tartışım kopyı aralar gibi oldu. Ve Abdulkadir Ozulu varlığını sanatını (üstün yeteneğini) cömertçe (kendine hic bir şey ayırmadan) her yönüyle eğitime, topluma yararlı olmaya adanmış. Ozulu Çorum tarihinde önemli bir dönemektir. Yaşamı boyunca çalışmalarıyla çağlaya çağlaya Çorum okur yazarının gözünü, gönülünü doldurmuştur. Elbette öğrencisiyle birlikte, hekimi, mühendisi, esnafı, kamu görevlisi, öğretim üyesi; çevrecisi de onu sevecektir, okkası çıktı doğum sancuları terazimden.

Abdulkadir Ozulu 1941 yılı Çorum, ben de 1938 yılı Çorum Karapınar Şeyhbızınlı köyü doğumluyum ama nüfus cüzdanım da Çorum yazıyor. Aynı kuşağın adamlarıyız. Seksen yıla devrileri yaşamımız da Abdulkadir Ozuluyla ilk kader birliğini Okullar arası şiir yarışmasında yaşadık.

Şimdi de yapıldığı gibi her yıl okullar arası çeşitli kollar da yarışmalar yapıldı öğrencilik dönemimiz de. Spor karşılaşmaları, müzazaralar, resim vs. konularında. O yıllarda Çorum'da aynı bina da öğretim yapılan Çorum Orta Okulu ve Lisesi ile Ertürk Sanat Okulu, Kız Sanat Okulu, İmam Hatip Okulu ve

- Bahri GÜVEN - ①

ABDULKADİR ÖZULU'NUN
SANATÇI YÖNÜ VE YAPITLARI ÜZERİNE
BİR UFUK TURU

Sanat, bir duygu, bir tasarı, bir güzellik ve bu gibi konuların anlatımında kullanılan yöntemlerin tamamı veya anlatım sonucunda ortaya çıkan üstün yaratıcılıktır. Başka bir söylemle sanat belli bir uygarlığın veya topluluğun anlayış ve zevk ölçülerine uygun olarak yaratılmış anlatım tarzıdır. Daha bir başka deyişle de, bir güzelliktir.

Bu güzelliği işleyen, birikimlerini esere dönüştüren, sanat ortamına verimliliği artırıcı katkılar sağlayan bu güzel insanlar da sanatçılardır. Bu güzel insanların birisi de Çorumumuzun yetiştirdiği, Çorum Aşığı, güzel sanatlardan Edebiyatın her dalında eser veren Eğitimi- Araştırmacı Yazar Abdulkadir Özulu'dur. Abdulkadir Özulu tek yönlü bir sanatçı değil-dir. Edebiyatın her yönünde bey göstermiş, kendisini kabul ettirmiş, yazıları beğeni ile takip edilip- takdir görmüş bir kalemdir. Bunun içindir ki Abdulkadir Özulu'yu; Abdulkadir Özulu'nun sanat yönünü tek taraflı anlatmak, birkaç çizimle geçiştirmek doğru olmaz. Çünkü Abdulkadir Özulu içinde bulunduğu topluma, yapıcı, yaratıcı, yararlı eserler verir. Farklı yetenekleri ile, kendine has özellik ve yöntemleri ile yaratılmış insanlardan birisidir. Sessiz - sedasız durmadan çalışır. Her türlü duygu ve söyleme kulağını tıkayarak, terini sile sile kalemini bir oynatır, bir oynatır...

Abdulkadir Özulu 1941 Çorum doğumludur. Konya - Selçuk Eğitim Fakültesi Edebiyat Bölümü mezunudur. Çeşitli şehir ve okullarda öğretmenlik ve idarecilik yapmış, 1993 yılında emekli olmuştur.

Yazmaya öğrencilik yıllarında başlayan Abdulkadir Özulu'nun yazı ve şiirleri çeşitli edebiyat ve sanat dergilerinde yayımlanmıştır. Sindirlerde Çorum'da yayımlanan gazete ve dergilerde makale, sohbet, araştırma yazıları yazmaktadır.

Abdulkadir Özulu çok yönlü bir sanatçı olarak Edebiyatın her dalında serbest ve korkusuz gezinen, sağlam tutunan bir yazardır. Zor olanı seçer O. Emekli olanını seçer. İnce olanı seçer. Sabir ister; aylarca - yıllarca üzerinde çalışmak ister seçtiği konular. Korince gibi büyük olanını kucaklar. Arı gibi tatlı yapar yapıtlarını. Araştırma işine seymuştur çünkü.

Abdulkadir Özulu'nun yapıtları her dala takdir görmüş; öyküde, makalede, şiirde, araştırmada takdire şayandır...

Abdulkadir Özulu'nun yapıtları üzerine kısa bir ufuk turu yapacak olursak, onun:

- Öykücülüğünden
- Makale yazarlığından
- Anı yazarlığından
- Araştırmacılığından
- Şairliğinden
- Fotoğraf sevdasından
- Doğa sevdasından... kısa da olsa, değinmeden geçemeyiz.

Abdulkadir Özulu'nun tüm uğraşları Çorum içindir. Bu ülkenin sanatsal, kültürel ve bilimsel anlamda kalkınmasında kendisini

Ozulu'nun Kentin Meşhur Sımarlarıyla Söyleşileri

Kent, büyük yerleşme mekanlarıdır. Kentle onu şekillendiren insan arasında özne-nesne ilişkisi bulunmaktadır. Kentin garşısı, pazarı, alışveriş mekanları, konaklama tesisleri, arastaları, eğitim kurumları, kültür merkezleri vardır. Resmî daireleri, mülki amirleri, belediye teşkilatı, adliyesi ve kolluk kuvvetleri bulunmaktadır. Kentte her meslek ve mesrepten insan yaşamaktadır. Kent ile onu kurup yaşatan insan arasında inkar edilemez bir bağ, daima mevcuttur.

Her kentin tarihinin derinliklerinden gelen gelenek, yaşayış, düşünce, fikir ve sanat anlayışlarıyla şekillenen değer hükümleri ve kültürü vardır. Her milletin, her kavmin kendine has kültürü olduğu gibi her kentin de kendine özgü bir kültürü bulunmaktadır. Kentte yaşamak, bir bakıma bu kültür ortamında doğup büyümektir. Buranın havasını teneffüs etmek, buradaki kültürle bütünleşmektir.

Kentlerde her meslek grubundan insan bulunmaktadır. Alini de dervişi de vardır. Kabadayısı da berduşu da vardır. Zenginini de yoksulu da bulunmaktadır. Her birinin kendine has bir hayat hikayesi vardır.

Kentlerin kendine özgü bir kültürü, kendine has değerleri ve özellikleri vardır. Her kentin belli bir tarihi geçmişisi ve kültürel dokusu, kendine münhasır bir ruhu ve yaşam biçimi vardır. Halkının da farklı yaşam biçimleri, gelenekleri, dini ve sosyal hayatı, ticaret ve sanat anlayışı vardır. Kentin meşhur mekanlarıyla kentte yaşayan insanların asırlardan beri oluşturduğu bir kent hafızası bulunmaktadır.

Kent hafızasının oluşumu, tarihin derinliklerine kadar ulaşsa da önemli olan bunu iyi tespit edebilmek ve yeni nesillere aktarabilmektir. Bunu yapacak olan, yine kentte yetişmiş olan kültür adamlarıdır. Çorum'da kent kültürünü tespit edip gelecek nesillere aktarmayı becerebilenlerden biri de Abdulkadir Ozulu Bay'dır.

Ethem ERKOÇ

Kültür ve sanat toplumların yarattığı bir olgudur.

Bir ülke bu konuya ne kadar özen gösteriyorsa o kadar güçlü bir yapıya sahiptir.

Bu gün dünyanın her alanında gelişmiş ülkeleri en güzel örneklerdir.

Toplumlar bireylerden oluşur.

Bireylerin iyi yetiştirilmeleri çok önemlidir. Bu da ancak zamanı iyi kullanarak, metotlu bir eğitim ile kazanılır.

Sayın Abdülkadir Ozulu'da, başarılı bir eğitimci, idareci, araştırmacı ve yazardır.

Onlarca yazdığı ve yazmaya devam ettiği kitapları, makaleleri yanında bir çok sosyal faaliyetleri de vardır.

Ozulu'nun yazdıklarını henüz zaman büyük bir zevkle okudum ve okuyacağım. Hepsi bizlere ışık tutan, yön veren çok değerli eserlerdir. Sanki birer belgesel dir.

Bunlardan en çok dikkatimi çeken; "Çorum Gazetesi Çevirileri" dir.

İki cilt halinde olup toplam 3546 sayfadır.

Sayın Ozulu'nun bu değerli çalışmasını, Osmanlıcadan çevirerek yapması, henüz babayigit yazarın başara bileceği bir iş değildir.

Bu çalışma sonunda bizler, sanki yüzyıl öncesinde Çorum ilinde yaşıyor muyuz gibi olduk. Böylece yaşadığımız kentir, o zamanki ekonomik, sosyal durumunu, İstiklal Savaşımızın gelişmelerini yorumsız ve belgesel olarak öğrendik.

Abdulkadir Özulu
1965 Eğitim Tarihim Yılı

Konya Selçuk Eğitim Enstitüsü
Anadoludan harmanlanmış;
Çorum Leblebisi gibi
kavrulmaya gelmiş
nohutlarımız biz.

Menam otobüsleri ile
Garsı çıkışları özel önem taşıyan
Mevlana Caddesi, Aladdin Tepesi
arka sokak çay ocakları, esnaf
çayhaneleri oturaklı.
Özulu keşfidir.

Benim henüz tadamadığım
onun keyifle içtiği demli çaylar
+ sigarda (O zaman da içerdi)
Ben hâlâ devam ederim çaya
ondan geçmedir alışkanlığım.
Oysa biz sabahları kahvaltıda
çorba ile beslendik anamızca!.

Kitapçılar gezilir: Ana durak
Millî Eğitim yayınlardır.
Önden, arkadan - oturdan
elense çekilir kitaba
okunur, yorumlanır, alınır.
Ayrı mutluluktur
tek kitapçıkta olsa..

Ahmet Kabaklı'nın Türk Edebiyatı
1-2-3 böyle alınmıştı,
başucu kitabı oturmuş sürekli

Edebi Edebiyatçı

A. Ozulu ağabeyimi aynı mahallede doğup büyüdüğüm için çocukluğundan itibaren tanırım. Ama sevgi ve muhabbetimiz kitap ve edebiyat olduğu için 1996 yılında sahaf dükkanını açtıktan sonra gelişti. Ortak zevklerimiz aynı idi. Bir çok anımız var. Ben en kısa olanını anlatacağım. Rahmeti Rüstem EREN yeşil dostu, tobiat dostu, her ortamda, ağaç dikme, yeşillenme ve Erozyon konusunu gündeme getirir. Rahmetli iyi bir insandı. Rahmetlinin her gittiği yerde, nerede bir toplantı veya konferans olsa korsan gibi söz alır. Konuyu gündeme getirirdi. Sıkıncında benim ustam mala ben emeleyim derdi. İyi ve güzel bir insandı. Öldükten sonra A. Kadir ağabeyle beraber mevlut için Çeşenli Düğün salonuna gittik, mevlut okundu. Sesi güzel bir hafif kuran okudu. Bilâhara Eren Eren bir konuşma yapması için A. Kadir abimize teklif sundu. A. K. Ozulu ağabey « Kuran'dan güzel söz, güzel kelâm olmaz ama şunu söyleyeyim. Rüstem EREN yeşil sevgilisi, yaprak bayrak, toprak ve VAİAN sevgilisi bir dedi.

Abdulkadir Ozulu:

Çorum, eğitim, edebiyat denilince ilk akla gelen isim Abdülkadir Ozulu olur. Temiz, merhametli, akil ve vatansever bir öğretmen, edebiyatçı ve araştırmacı olarak karşımıza çıkmaktadır. O, fikirlerine katılmayanlar tarafından bile takdir ve muhabbetle anılan bir kişilik olmayı başarmıştır. İsmi güven veren, kişilikli, doğruları söylemekten çekinmeyen Abdulkadir Ozulu, Çorumlunun daima sevdiği, saydığı bir isim olmuştur.

İlkeli, seviyeli, tutarlı bir çizgiye sahip olan Ozulu, 7.000 yıllık Çorum Tarihinden süzülen değerler dünyasını hep ön planda tutmuştur. Hep milli ve manevi değerleri savunmuş, milletin değerlerine sahip çıkmıştır. Milletin inançlarına, değerlerine saldıranlara karşı hep milletin yanında yer almış, birbirimizi yargılamadan, anlayışla, farklılıklarımızdan güç alarak, birbirimizi tamamlayarak yaşadığımız vatanımızda barış içinde hep var olmak düsturunu ilke edinmiştir.

Eğitim hayatı boyunca ve sonrasında da Çorum'a ve öğrencilerine hep daha fazlasını verebilmek için çalışmıştır. Atatürkçü, milli ve manevi değerleri ile tarihsel ve kültürel hassasiyetleri benimseyen, koruyan ve geliştiren, ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan nesiller yetiştirme gayreti içinde olmuştur. Çorum için gece gündüz, satırlar, sayfalar, kitaplar dolusu yazılar yazmıştır.

1992 yılında Hayrettin Karaca, sanayici arkadaşı Nihat Gökyiğit ile birlikte **TEMA**'yı, Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı'nın kurar.

Tema Vakfı Hayrettin Karaca'nın önderliğinde toprak erozyonunun tehlikesi konusunda halkı ve hükümetleri uyarır, yoğun ağaçlandırma kampanyalarına öncülük eder. Hayrettin Karaca'nın onursal başkanlığını yürüttüğü Tema Vakfı'nın Çorum Temsilciliği görevini de başarıyla yürütmüştür.

Çorum'da yüzlerce-binlerce yazılan kitaplara rağmen önümüze yeni bir pencere açmayı başarmış bir isimdir. Abdülkadir Ozulu, öğrencilik yıllarından itibaren her türlü etkinliklerde görev almış, yine gençlik yıllarından itibaren okuyarak okuduklarını biriktirmiş, gözlemlemiş ve araştırmış, sonra bu birikimlerini metinlere dönüştürerek Çorum ve Çorumlunun hizmetine sunmuş mümtaz bir kişiliktir.

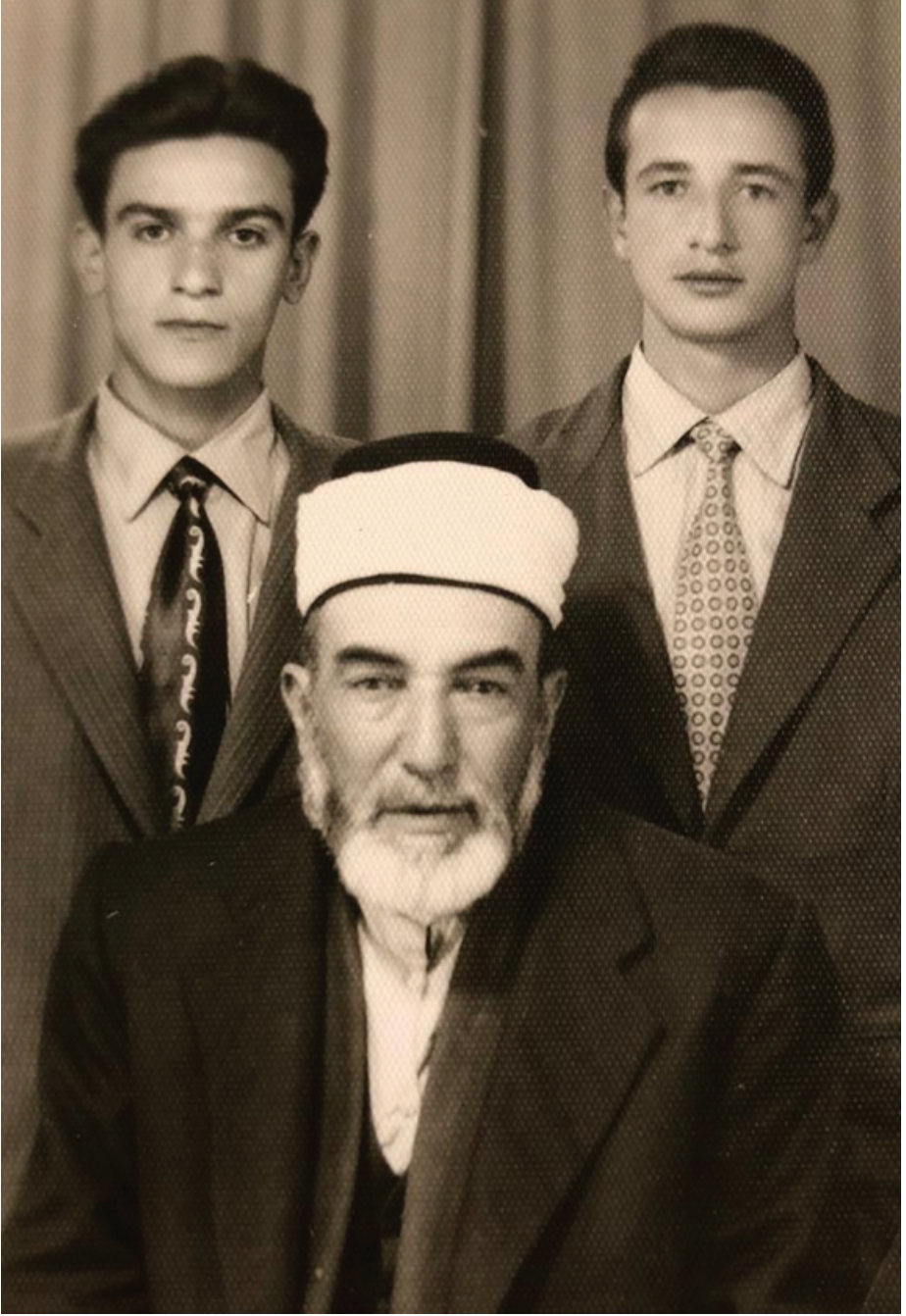
ÜMIT UZEL

Ümit Uzel

ALBÜMLERDE KALANLAR

Kasım 1966

